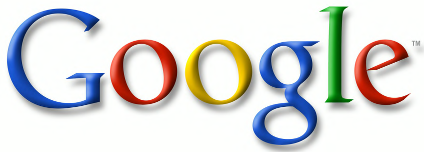

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

MONUMENTA

HISTORIAE BOHEMICA

EDITA

AUXILIO ILLUSTRIUM AMICORUM PATRIAE HISTORIAE

AB

ANTONIO GINDELY.

STARÉ PAMĚTI DĚJIN ČESKÝCH

VYDÁVÁ POMOCÍ

VZNEŠENÝCH PŘÍZNIVCŮ DOMÁCÍHO DĚJEPISU

ANTONÍN GINDELY.

II.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1866.

Skála, P.
//

PAVLA SKÁLY ZE ZHOŘE

HISTORIE ČESKÁ

OD R. 1602 DO R. 1623.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

KAREL TIEFTRUNK.

II. DÍL.

1617 a 1618.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1866.

Národní knihtiskárna: I. L. Kober v Praze.

Obsah dílu II.

Příběhové léta Páně 1617.

(Orig. díl VIII., str. 475.)

Již podlé posloupnosti let a příběhův v nich zběhlých 1617
jakož v jiných královstvích a končinách světa, tak ovšem i v království českém přiblížili sme se k přítomnému roku 1617, jenž pro mnohé zběhlé v něm věci jakož jinde, tak ovšem v vlasti naší jest rok ještě nad jiné pamětihodný. Nebo počítaje od přistěhování se do země české knížete Cecha, prvního fundatora a vladaře svobodného národa českého, kteréž přitrefilo se podlé obyčejného Hajkova *computu* léta Páně 644, až do tohoto sedmnáctého léta prošlo 973 let aneb 139 téhodnů klimakterických, od prvního pak snížení národu českého v létu 1547 skrze krále Ferdinanda I. nachází se do téhož 17. roku 70 let aneb 10 téhodnův klimakterických zouplna.

Poněvadž příčinou prostého přijetí a ne svobodného volení za krále českého Ferdinanda II., arciknížete rakouského, stavové téhož království pod obojí pokládali sobě to předsevzetí cís. Matiáše s domem rakouským býti na znamenitou ouhonu, ujmu a skrácení svého starobylého a svobodného práva a výsad, kterýchž požívali neproměnně vždycky od mnoha set (900) let při volení knížat a králův svých, a to v tom: že cís. Matiáš spolu s arcikn. Ferdinandem (dle znění slov formalních na počátku dedukcí stavův král. českého pod obojí) byli namluveni na to skrze větší díl tehdejších nejv. úředníkův a soudcův zemských z návodu jezuitův i učedlníkův jejich vysoce škodlivých a náboženství pod obojí protivníkův tuhých, aby pod zámyslem toho sněmu obecného v království českém (o němž málo níže psáti se bude) všecka starobylá a fundamentalní práva, zřízení zemská, privilegia, výsady a zvláštnosti jak království českého, tak i zemí k němu přivtělených, až i svobodné náboženství jich evangelického provozování a tak majestat slavný nebožtíka cís. Rudolfa svaté paměti z gruntu jich vyvrátili, a to svobodné království s jmenovanými zeměmi sobě a králi hispanskému docela v dědičné panství uvedli a přivlastnili: — protož dříve, nežli bych přistoupil k vypsání dotčeného jednání sněmovního, na němž (jakž těch slov výslovně dokládá Nicolaus Belly, t. č. historiarum secretarius, ne po-

7 slední činův cís. Ferdinanda scribent) všecko datum a podstata následující války v Čechách i v říši a tak i celého našeho neštěstí, pádu a potlačení v duchovní i politické svobodě vlastně záleží, musí se jakož o starobylém spůsobu a formě království českého zminka obšírnější učiniti, tak i někteří dřevnější příběhové v něm stalí, ješto k této proměně valnou stlali pomalu cestu, potřebně opáčiti, aby se s gruntem vyrozuměti mohlo, které strany vinou vlast naše milá spolu s stavy v otroctví přišla, a mnozí z nich náboženství evangelického potom po některém roce ji dokonale opustili a jinam do ciziny a pohostinství smutného se odebrati, ostatní pak v ní pozůstalí porobu duchovní i tělesnou podniknouti musili.

Nemíním pak ani tuto ani nikdež jinde v budoucích příběhův vypisování nějakých náružívostí mých postranních, buď z přízně neb nepřízně k stranám nic nejmenšího psáti, aneb od osoby mé komu nějaké chvály neb hany přivlastňovati; ale toliko připomenu to, cožkoli v rozličných autorův spisích buď vůbec tištěných aneb psaných s pravdou se srovnávajícího najdu, soudu a ortele o všech těch případnostech zanechaje lidem prozřetelným a pravdy milovným, kteříž mnohem gruntovnější povědomost věci té mají, nežli jsem se já jí na ten čas v pohostinství mém doptati mohl. Budeli tedy tuto co podstatného k věci pominuto ode mne, to nechť každý, lepší zprávu a základ týchž příběhův mající, vždycky na svém místě rozšafně přidá a opraví, v čemž i mně vděčnou věc učiní i pře strany nevinné dobře zastávati pomůže.

Přede vším tedy jiným znáti sluší, že království české, ač jest oud sv. říše přední a vzáctný, však s tím se vším pro své mnohé a platné služby, dotčené říši a císařům římským prokazované, jest osvobozeno všech všudyž břemen obecných. Obyvatelé jeho živi jsou podlé vyměření práv a zřízení svých vlastních; tou příčinou také ani dotčené království nepočítá se mezi kraje německé říše, jichž jest na ten čas v počtu deset; ani král jeho nebývá povoláván jako jiní kurfirštové k obecným sněmům a jednáním říšským, mnohem pak méně snešeními jich sněmovními víže se, aby povinen byl řiditi nimi se a spravovati, ovšem pak sbírky a břemena říšská s jinými stavy podnikati. Nad to výš, když trefí se časem, že týž král prostředkem smrti s světa sejde, tedy obec národu českého, totiž všickni tři stavové, panský, rytířský a města královská svobodná, volí sobě jiného krále buď z cizích zemí, aneb tu po předešlém králi jednoho z synův na živě pozůstávajících.

Tak zvolený král uznává to volení jich za svobodné reversem svým obzvláštním, v němž slibuje a připovídá týmž stavům při všech a všelijakých jich právích, zříz. zemských, svobodách, výsadách, zvláštnostech, řádích a zvyklostech chvalitebných je zcela a zouplna zůstaviti a přichraňovati; a tu teprva obec pod ochranu svou královskou přijímá a bývá korunován od ní. 1617

Dále jmenovaní stavové království českého podlé zvláštní milosti a obdarování zlaté bulle v kap. 8. nejsou povinni k žádnému naprosto obžalování ven z téhož království k jinému právu a soudu říšskému neb císařskému kromě před svým domácím králem neb právem stávati. A byť i kde v čem koli byli odsouzeni, takový rozsudek jest naskrze neplatný a marný; anobrž ani sám král jich, řádně volený, nemůže žádnému z týchž tří stavův sám o své ujmě bez právního vyslyšení a uznání ani na čest ani na statek ani na hrdlo sáhnouti, nové daně a sbírky po své vůli krom obecného sněmu ukládati, leč oč se sami stavové vespolek dobrovolně snesou, zahrnouce v to i vlastní a stolní statky královské. Což vše opatruje se vždycky jakož v závírce sněmu, tak ovšem i zvláštním reversem královským, že to jich stavův svolení z žádné povinnosti, než na milostivou krále, pána jich, žádost, ze svobodné dobré vůle učiněné, není a býti nemá k žádné ujmě, škodě a k nějakému protržení privilegií, práv, svobod ani starobylých zvyklostí a pořádkův jich nyní i na časy budoucí a věčné.

Mimo to výš psaná obec národu českého a tak všickni tři stavové mají své vlastní dsky zemské, své rozličné soudy, jimiž král nic nevládne, žádného vyměření v nich jim nečiní, ani od nich děje se k němu neb kam jinam, vymíně samy soudy v městech královských, odvolání jaké; nýbrž i sám král povinen jest, k týmž soudům vyšším jak stranu svou odpornou skrze prokuratora svého očkoli poháněti, tak zase pohnán jsa z čeho od koho z stavův skrze téhož prokuratora státi a z věci pohnané před soudem zemským odpovídati. Mají i své svobodné a zpupné statky pozemské, své nejvyšší úředníky a soudce zemské, kteříž jim a králům společně obzvláštními přísahami zavázáni jsou.

To také jest neposlední důvod a znamení veliké svobody toho starožitného a slavného národa českého, že král žádnému člověku, hrdla na soudu zemském větším pročkoli odsouzenému, nemůže ho darovati a pokuty hrdelní osvoboditi bez vůle původa neb toho, komuž k dobrému ortel takový panský jednou vynešen. A seč víceji nad to král český býti a

617 čeho mocí svou královskou dovésti nemůže, v tom nalézá se v zříz. zem. obzvláštní titul od litery A 20 až do A 31.

Nicméně však král jest vrchní hlava a pán v zemi své a moc jeho nemalá. Nebo zůstává v moci jeho, války vyzdvihovati i pokoj zase zavírati; jest nejvyšším všechněch sirotkův v král. českém poručníkem; sám z mocnosti své sněmy obecné stavům rozpisuje a pokládá; jest sám vrchní práva a spravedlnosti ředitel a obhájce a všechněch potištěných útočiště po Bohu svrchované; sám také může jakou chce minci dáti biti; summou, mocí a jmenem jeho všecky věci v zemi, vymíně toliko soudu zemského, potazy panské i jiných vyšších soudův ortele a nálezy, řídí se a konají, tak dobře obecní jako i jednoho každého člověka obzvláštní, však podlé vyměření práva a zřízení zemského.

Odkudž již viděti, že ta forma neb způsob regimentu král. českého jest výborná a chvalitebná, poněvadž ustanovena jest od předkův našich právě v gleichu spravedlnosti a počestnosti politické jakož pro opatření a obmezení nesmírné mocnosti a svobody královské, tak ovšem i pro zdržení lidu neb obce v mezech poddané mírnosti a poslušenství.

Kterýžto národ tu přirozenou povahu do sebe má, že ani dokonalého otroctví ani dokonalé a právy dobrými neošraňkované svobody snášeti a trpěti nemůže. A poněvadž Čechové s tak opravdovou snažností hledí zastávati svobod svých starožitných; mohli by nad jiné národy býti blaženější, kdyby sami mezi sebou po domácku svornost upřímnou zachovávali, aniž by kdo tak snadno z ně, tím svazkem vlastenské důvěrnosti vespolek tuze svázané, mohl býti a zjezditi je mocí násilnou. Ale příčinou samého náboženství jsou mezi sebou převelice roztržiti a tudy i nedověrni jedni k druhým: jedna částka jich, podržíc se formy náboženství římské církve, osobuje sobě titul katolikův neb pod jednou, druhá, oblíbivši sobě pocty a služby božské podlé vyměření a pravidla samých písem svatých a ne dle výmyslků lidských, jmenují se pod obojí jinak evangelickými neb husity od mistra a věrného mučedlníka Kristova Jana Husy neb z Husince, kterýž na onen čas v české zemi učení čistotné zase obnovil a z temností papeženských na světlo vyvedl. Těchto jest v království větší díl, oněchno pak příliš na skrovně a zvláště mezi nejpřednějším panstvem, vymíně obyvatele kraje Plzenského; tak že v ty časy sotva se jich nacházelo tolik pod jednou, kolik jest v zemi krajův. Z měst pak královských svobodných, jichž jest okolo padesáti, a kteráž se za třetí stav pokládají, nic více se jich nepřiznávalo zcela a zouplna k víře římské kromě dvě, Plzeň a Budějovice, kteréžto obce již od dávných let velmi

urputně přidržely se římské poslušnosti, netrpíce v společnosti 1617
své měšťanské žádného, kdož by se k jinému náboženství přihlašoval. V Oustí pak, v Mostě a v Kadani byli měšťané v náboženství zmícháni; avšak vždy pod obojí převyšovali jednušky počtem, jako i v městech Pražských.

S tím však se vším ač papežencův bývalo v Čechách vždycky tak na mále; nicméně usilovali ustavičně o to, aby stranu druhou jak v nejonačejších úřadech zemských předčili, tak i pod mocí a nohama svýma mívati mohli, zvláště když se jim k tomu trefovala vrchnost buď nedbalá neb rozmařilá, že bývala jim hrubě na ruku.

Před lety bylo to právem obecným opatřeno, jehož sobě Čechové statečností svou při zastávání pravdy boží dobyli právě: aby žádný, kdož by pod obojí způsobou těla a krve pána našeho Jež. Kr. nepřijímal, v úřadech a povinnostech obecných sedati nemohl Čehož i cís. Zikmund jakož vůbec všem stavům, tak obzvláštně Pražanům Starého i Nového města schválním majestatem svým léta 1435 v městě Brně potvrdil. A tak všickni téměř přiznávali se k učení tomu spasitelnému, že člověk z víry v Krista skrze drahou zásluhu jeho ospravedlněn bývá a spasení věčného dochází.

Ale potom pomalu zotavovaly se v zemi zase všeliké pověry papežencké, když na zřejmé téhož práva a zřízení zemského ano i slov a připčení královských protržení a potupu uvozovali se do království českého od krále Zikmunda, Ladislava, Vladislava a Ferdinanda mniši, prvé z něho od věrných Čechův vypuzení, teď pak posléze za panování císařův a králův českých, Maximiliana II., Rudolfa II. a Matiáše, nových a nikda prvé v Čechách nevídaných mnichův, kapucínův žebravých, hojicův a jezuitův příšerné řeholy a sekty, kteréž jsou k mnohem větší potupě a ouhoně křesťanské církvi, svobody pak její k dokonalému zkažení, nežli k jakému zvelebení a poctivosti. I ačkoli od té chvíle strana pod jednou převelice se zmáhala; s tím však se vším trvali obojí mezi sebou v dobrém srozumění, jako i duchovní lidé, králi pak, pánu svému, prokazovali všecku úctivost a poslušnost poddanou a to tak dlouho, dokudž se sekta jezuitská nevloudila do země.

Když tedy jezuiti se vším úsilím vynasnažovali se na to, aby neřkuli mládeži neopatrné a divnými oulisnostmi k sobě přivábené spolu s římské školy učením i nenávist náboženství vlastenského i zlehčování sobě chvalitebných práv, řádův a ustanovení domácích v mysl pomalu vlévali a ji po své vůli sobě zformovali; ale nad to výše i k nejvyšším úředníkům a soudcům zemským, ano i k jinému nejpřednějšímu panstvu pochlebně se přitřovali a potom nimi, když je všecky duchem

1617 svým jezuitským co těla bezdušná a žádné citelnosti, rozumu a soudu zdravého ani obecného dobrého v sobě nemající, nadchli, po své libosti vládli, sobě pak samým dokonalou správu a informací lidských myslí, vtipu, nábožnosti a horlivého římské víry obhajování připisovali, učedníky a podpaždníky své k nejonačejším úřadům a povinnostem vyšším i nižším fedrovali, jiné pak, kteříž by se k mozku jich nepokojnému nešikovali, z míst a povolání jich jako neplatné a doválené pod divnými zámysly vysazovali, a tak aby při jiných pouhé jmeno a podobizna zevnitřní moci a důstojnosti politické, při nich pak samých všecka vnitřní mocnost a podstata regimentu obecného se nacházela: tu teprva náboženství římské, kteréž bylo dosavad v Čechách jako uvadlé, počalo sice zase jako na překot zkvétati a povstávati na nohy; ale proti tomu šetrnost velebnosti královské brala den po dni mezi poddanými stenčení větší, království před tím pokojné divně se rotilo a bouřilo, stavové netoliko sami mezi sebou, alebrž i s králem, pánem svým, v hromadu se seštvávali, kdyžto pod zástěrou a jmenem vůle i velebnosti jeho lidé zlí a nepokojní všelijaká předsevzetí a úsilí svá šibalská řemeslně přiodívali, a summou všecka prostopášnost v lidu nezřízeně a směle panovala.

Když tedy stavové pod obojí spatřovali to na oko, že žádný jiný nemůže k předním úřadům a povinnostem přicházeti, jediné ti, kteříž, živi jsouce jako z milosti jezuitské, k náboženství jich horlivě se přihlašují a od svého starožitného odstupují, jiné pak obecné práce a služby, z nichž víceji bylo se nadáti obtížnosti a nenávisti lidské, nežli poctivosti nějaké a užitku, že se na samotné evangeliky vstrkají, a to ještě na ty, ješto uměli výborně na obou ramenou nositi a na obě noze kulhati, aneb kteříž nebyli k takovým pracím spůsobni (což proto se dálo od předních regentů neupřímých, aby jim takoví lidé nehodní světla jejich a slávy nezastupovali); dotčení pak zpronevěřilí synové vlasti že nečilosti krále, pána svého, a stavův trpělivosti přílišné ke všemu zlému užívají, nic jich sobě již nevážíce, spravedlnost a dopomožení práva stavům pod obojí za drahé peníze dosti těžce prodávají, své pak straně papeženské všecko všudyž v skok k vůli činí, nehledíce na to nic, právěli či neprávě čehož při nich vyhledávají, a sobě rovné papežence aneb patrné apostaty k úřadům obecným snažně fedrují, nevyjímajíce ani těch nejšpatnějších prací povolání městských, jako starších obecných a cechmistrů, do jejichžto počtu nastrkali sobě ledajakýchs nehodných, cizozemců, buřičů, lidí zlopověstných, šejdířův a pokladačův lidských a a jiných stupkův a zlosynův nešlechetných, když se jen uměli stavěti na oko, že by byli příliš horliví a nábožní papeženci:

— tu teprva začínali na ty neřády a zavedení obce národu 1617
českého po tichu bublati a časem i při přátelských poseděních tu vnitřní bolest srdce svého na sobě před stranou druhou trochu svobodněji pronášeti. V čemž žádný upřímý patriota a člověk prozřetelný neměl jim za zlé. Nebo měli k tomu svému úpění a naříkání příčin arci dosti: že strana odporná z nabádaní jezuitského je lidi poctivé, ještě byli by rádi všecko dobré vlasti své milé z té duše pomáhali druhým vyhledávati, osobami i službami jich vzáctnými pyšně zhrdá a pomíjejíc v tom svých milých přátel a krajanův, kteříž jim v poctivosti, v rodu i v možnosti byli všudyž rovní, ledajakýmis cizozemci, do země u veliké chudobě a potupě přilezlými (kteříž ani dobrého zachování ani žádného zakoupení v ní neměli a k ničemuž jinému se nehodili jediné k tomu, aby na cizí mozoly panský život vedli, nad lepšími sebe násilně se potřásali a tomu bohu zemskému v Římě cò otrokové se klaněli) nejonačejší úřady a povinnosti obecné osazovati se nestydí.

Ale že dotčení regenti neupřímí, vědouce dobře o tom všem reptání stavův pod obojí, nedbali nic na jejich jalový hněv a bříṁání, kteréž v sobě žádné moci a oučinku nemělo, majíce k své posile veliké velebnost královskou cís. Rudolfa, ač i o tom nic dobrého neobmýšleli: tožť z té pyšné a vysokomyslné máteře zrodila se jim dcera příliš nezdárná, totiž zřejmé násilí a potiskování patrné stavův a strany pod obojí. Nebo aby tím směleji a bezpečněji mohli jim všechněm po hlavách jezditi, tou příčinou spuntovali se proti stavům s lidmi duchovními, kteříž sice v koruně české nedrží se za žádný stav svobodný, ale jsou toliko komora královská a nehodí se k ničemuž lépeji, než aby jen chleb darmo kazili a lidem potřebným, kteříž ho slušněji zasluhují nežli oni, z hrdla jej vydírali; nadávše se, že teprva budou sebou proti všelikému neštěstí náležitě zjištěni, když budou míti proti nim za věrné pomocníky a zástupce arcibiskupa Pražského s jeho prelaty, s jezuity a s jiným kněžstvem římským.

Ačkoliv pak arcibiskup neměl s stavy pod obojí nic činiti, neb oni nepřináleželi pod jeho jurisdikcí duchovní (jakož z povahy národu svého přirozené, kterýž nepřivykl tomu, aby kněžím hluboko v rukávích vězel, tak ovšem proto, že předkové jich zhostili se vší moci a poslušnosti biskupské); s tím však se vším spoléhaje na vítr dvorský a náhončí své politické, kteréž měl mezi nejv. úřed. a soud. zemskými, a věda o tom výborně, že administrator Pražský s dolejší konsistoří nesmí proti němu a jezuitům ani cknouti: i počal příliš daleko z hnízda svého křídla rozprostírati a, vzav sobě k tomu příčinu

1617 z mandatu cís. Rudolfa, kterýž v létu 1602 vydán byl ve městech Pražských proti pikartům a jiným zmatečným učením, ujímati se nade všechněmi stavy pod obojí inšpekcí veřejné; a rozepsav sněm duchovní všemu kněžstvu pod jednou i pod obojí, nutil je k tomu, aby se zvláštní přísahou zavazovali k přijetí a ostříhání úsudkův sboru Tridentského.

To byl ten první a pravý počátek všech všudyž následujících nevolí, které se koli v král. českém od té doby sbíhaly jak proti králi jednomu i druhému, tak ovšem i proti nevěrným nej. úřed. a soud. zemským i radám královským. Když zajisté arcibiskup na všecky fary kněžstvo od sebe svěcené toliko dosazovati, jiné pak kněží pod zámyslem bludův pikartských z far vyzdvihovati usiloval, a že nepořádni jsou, zjevně naříkal, kostely v městech i po vesnicích týmž stavům pod obojí odnímal, obyvatele na královských panstvích k víře římské mocí nutil; nevěrní pak úředníci a rady královské všecko to jeho předsevzetí schvalovali, anobrž sami také podobných bezpráví a útisků proti straně pod obojí svobodně se dopouštěli, zvláště po některých městech královských, jako v Mostě, v Kadani a v Oustí, kdežto natrousivše do nich úředníkův a podpaždníkův jezuitských, a do úřadu konšelského neb za císařské rychtáře je dosadivše, ponoukali jich, aby spoluměšťany své starožitné v náboženství jich evangelickém utiskovali a jim neřkuli právo městské vyzdvihovali, živnosti zapovídali, ale nad to výše i oddávání k stavu manželskému a pohřbů, všechněm šlechetným lidem neřkuli právy městskými ale i samým právem přirozeným povinných, je zbavovali; Plzenským pak a Budějovickým, když ti vyjednali sobě podtají od papeže jakousi bulli na to, aby v obcích svých žádného člověka nekatolického do společnosti měšťanské nepřijímali, bez vůle a vědomí cís. Rudolfa, jakž mnozí v tu dobu měli za to, dotčené privilegium potutelně jmenem císařským a královským potvrdili, měšťany a obyvatele měst Praž. k chození na processí modlářské přísnými poručeními z kanceláře doháněli, výroční památku M. Jana Husa a Jeronýma Pražského z církve národu českého docela vyhladiti a vymazati se snažili a pro snadší služeb božských na týž den po kostelích Praž. zastavování obyčejně toho rána všecko dolejší kněžstvo s administratorem pod obojí nahoru do kanceláře pod ledajakýmisi zámysly obsílávali, sami také (a obzvláštně Jaroslav Bořita z Martinic jinak Smečanský, jenž všeckny lidi poddané své divnými nástroji až i štváním na ně psův englických a úst na roubíky při posluhování svátostí jim rozpíráním k náboženství pod jednou ukrutně nutil, byv s tím se vším od jednoho svého sedláka v tom oškrabán, protože

týž sedlák oplatek posvátný v ústech zadržel a potom do šátku zaobalený dlouho schovaný měl, až naposledy dle rady jednoho Praž. souseda jej do země zakopal) s poddanými svými, proto že k náboženství jich dobrovolně přistupovati se zpěčovali, tyransky nakládali; jezuité pak neřkuli kázáními svými bouřlivými ke všemu tomu ustavičně je ponoukali a v úmyslu tom zlém utvrzovali, k dokonalému vůle papežské vyřízení tajně i zjevně je nabádajíce, aby snad skrze to odkládání delší nebylo jim potom od papeže přičítáno, jako by dotčení úředníci a rádcové zlí byli toho největší příčinou, že v zemi kacířství se neplení, nýbrž tou nedbanlivostí jich čím dále ještě víceji se rozmáhá; ale nad to výše i potupnými komediemi jako i na den božího těla při processí své divnými paškvily a malováními ohavnými všecko nejhorší o straně a náboženství pod obojí mluvívati, psávati a malovavati směle a svobodně se neostýchali: — tedy stavové pod obojí, vystávše od nich dosavad přes příliš dosti takových nátisků a příkoří, počali se jedni s druhými o to při shledáních přátelských raditi, na svůj nešťastný los a svízly rozmanité vespolek sobě toužiti, až naposledy ohroziv̌še se nebezpečenství všeho, sepsali sobě stížnosti své hlavní a podávali jich císaři Rudolfovi při nejedněch obecných sněmích, prosíce za rychlé a skutečné jich zpomožení. 1617

Ale vidouce na oko, že často psaní úředníci a rádcové zlí jednak dobrou nadějí jednak zase lahodnými a těšinskými jablky a časem jinými obmysly jezuitskými toliko je marně kojí a za nos vodí; z těch příčin byli přinuceni, od nich k tomu vol neb nevol, že jsou zjevné ohlášení proti arcibiskupu, proti všechněm těm slepě horlivým papežencům tu, kdež náleželo, učinili a k slušné ochraně neb defensí náboženství a svědomí svého se chystali.

Císař tedy Rudolf, vyrozuměv stížnostem jich a je za slušné a spravedlivé uznav, kněžstva pak papeženského úsilí s týchž nevěrných rádcův svých předsevzetími za nábožnou ukrutnost při sobě položiv: pro přetržení všech těch nevolí a různic mezi stavy a ujištění dokonalé stavův pod obojí svobody při náboženství jich poctil je za jejich věrné a platné služby, předkům jeho i jemu samému z poddané poslušnosti prokazované, tím slavným majestatem; ano i k tomu, aby obojí stavové jisté porovnání z strany náboženství pod jednou a pod obojí mezi sebou učinili, milostivě jim povolil a amnestii t. j. vyzdvižení dokonalé všech předešlých záští a protimyslností mezi nimi mocí svou císařskou a královskou nařídil.

Kteréžto věci všecky ačkoliv byly samy v sobě nad míru vzáctný poklad a klenot vlasti naší a k zachování obec-

1617 Tou tedy příčinou přemýšleli o to dnem i nocí, aby ten milostný pokoj v zemi české jakýmkoli spůsobem zrušili a v majestatu císařském a královském nějakou mezeru škodlivou udělati mohli, zvláště když již bylo po smrti Rudolfa císaře. Nebo svrchu psaní tři páni zelotové římské církve, byvše od cís. Matiáše potvrzeni ve všech svých úřadech a sedíce při vrchní správě vlasti své, měli k němu dobrou naději, poněvadž jest celý regiment svůj císařský a královský poručil v moc a v direkcí Melichara Glézle, biskupa Videnského, že velmi snadno přivedou k tomu s radou a pomocí Glézlovou, aby stavům pod obojí nějakou klíčku v náboženství jich uvrhli. Však že proto stavův k osobám jich zjitření a nelibost, ještě nezvetšelou, zdálo se jim býti nebezpečné, kdyby sami tak pitomě a neukrytě več toho dáti se měli; pročež obrátili se k svým starodávným praktikám a zámyslům, nastrojivše sobě k tomu přední osoby dvě z duchovních lidí, totiž arcibiskupa a opata Broumovského. Opat zajisté, chtěje s nějakou dobrou podstatou zastaviti to nové dílo kostela měšťanům Broumovským, podal supplikací cís. Matiášovi na ně, žádaje ho, aby jim to mocí svou královskou zapověděl. Císař odeslav túž supplikací do Prahy nejvyšším úřed. a soud. zemským, žádal od nich v tom naučení, zdali by to stavení kostela Broumovského mohlo míti průchod svůj podlé majestatu cís. Rudolfa. I dali mu na to zprávu svou někteří nad dotčenou věcí pospolu shromáždění nejv. úředníci zemští takovou:

Že ani z privilegium na náboženství daného ani z stavů pod obojí učiněného srovnání se nenachází, ani se vymoci nemůže, aby Broumovští měli k takovému kostelnímu stavení jaké právo a spravedlnosti míti; nebo ač v majestatu třem stavům pod obojí to dovoleno jest, však lidem poddaným, jacíž i Broumovští jsou, kteříž žádným svobodným stavem nejsou, není toho propůjčeno.

Když tedy císař podlé toho jich zdání zastavil Broumovským to nové stavení zvláštním dekretem; i zavalil sobě i týmž nejv. úředníkům zemským zaneprázdnění nemalé a popudil stavův i proti sobě i proti nim, obzvláštně když papeženci hned v tu dobu honosili se tím zjevně a neukrytě, že majestat Rudolfův dostal již dobrého štusu a protržení tím dekretem císařským a předsevzetím násilným, v kteréž se pod tím jak arcibiskup tak i opat vydali. Nebo arcibiskup i opat zapověděli v skok Hrobským i Broumovským kostelův dostavěti a k službám církevním jich užívati. Kteřížto nepřestávajíce na té zápovědi, utekli se o to defensorům, prosíce v té věci býti přichráněni.

Defensorové jisti jsouce právem a svobodou, straně pod 161
obojí tím majestatem udělenou, neohlídali se na žádné takové dekrety; nýbrž poručili Hrobským i Broumovským, aby oni ve jménu Páně kostely své předce dostavěli a jich k službám božím pokojně užívali, oni že je v tom dle povinnosti své při císaři dobře zastoupí a vymluví, aby proto žádné těžkosti nepocítili. S čímž jmenovaní defensoři skůro dvě léta ztrávili, vyhledávajíce toho spisy nejedněmi při císaři pokorně, aby císař proti zřejmému vyměření nebožtika cís. Rudolfa i porovnání stran mezi sebou takové svévolnosti osobám předním duchovním v království českém nepřehlídal. Ale málo s tím se vším svedli; nýbrž když jmenovaní měšťané Hrobští a Broumovští zpěčovali se vrchnosti své na poručení, jim o to z kanceláře stalé, klíčův od kostela složiti, byly z nich přední osoby vězením v Bílé věži na hradě Praž. drahný čas ztrestány. Z těch pak kostelů dvou Hrobský do gruntu rozbořen, Broumovský pak zavřín a zpečetěn.

Domnívali se pak tehdáž ti tři páni s náhončími svými, že defensorové, nedadouce sobě jim sahati tak hluboko do povinnosti své a popuzeni jsouce horlivostí velikou, rozkáží Broumovským pečetě ode dvéří kostelních odtrhati, aneb při nejmenším aspoň, staloli by se to od nich o své ujmě, že jim to mlčením svým přehlídnou a schválí: což kdyby se bylo zběhlo na jedno neb na druhé, byli by měli již dosti příčiny proti defensorům, aby císaře proti nim zježili, jako by se tu patrné urážky velebnosti jeho dopustili, a tudy aby císař vzal sobě příčinu i ke všechněm stavům pod obojí a kassiroval jim dočista majestat jejich i s porovnáním.

Ale defensorové proti jejich vší naději počínali sobě v té věci velmi prozřetelně, nevystupujíce nikam na stranu z mezí povolání svého, ale těšíce toliko potištěné, aby poručíce tu křivdu pánu Bohu a času měli strpení, až by stavové při nejprvé příštím sněmě obecném o to o všecko řádně se zasaditi a při císaři náležité ochrany a nápravy užíti mohli.

Když se tedy jim ta praktika na defensory nalíčená nezvedla, ujali se jiné subtilnější, aby totiž, jakýmkoli spůsobem budou moci, defensory rozdvojili, rozumějíce tomu výborně, pokavadž budou všickni za jednoho člověka, že je s těžkostí tak snadno převálčí a zjezdí. Pročež začali tu hru ponejprvé s Henrichem Matesem, hrabětem z Turnu, jakožto osobou mezi nimi přední, zkoušejíce upřímosti jeho netoliko skrze biskupa a již kardinala Glézle a některé přátely jeho a příbuzné z pánův rakouských, ale i skrze jednu hraběnku z Mansfeldu. K níž učinil o to důvtipné psaní biskup Vídenský, Glézl, 9. d. října roku přítomného, v němž neschvaloval toho hraběti,

1617 že jsa on pán rytířský a válečník zkušený dává se do takového labyrintu defensorského, aby superintendenty a kazatele spravoval a tou měrou proti císaře, pána svého, religii, předsevzetí, duši a svědomí na odpor se stavěl, dávaje mu skrze túž hraběnku výstrahu a radu tu:

Poněvadž ten úřad jeho defensorský byl by jemu k většímu posměchu nežli ku pochvale, protož chceli hrabě ho uposlechnouti, že jest hrubě na času, a jeho poctivost, štěstí i všecko dobré na tom záleží, aby sobě tím dřívěji usmyslil a toho povolání se zhostil; císař že naň jest i jiní mnozí vzáctní páni hrubě laskavi, jej ctí, i jeho udatnosti ve všech příležitostech užívati, předešlých jeho činův jemu nepřipomínati, ani v jeho svědomí mu žádného vyměření nečiniti, ani proto v nenávisti nemíti chtíti ráčí. Sice neuposlechneli výstrahy této, že věc jeho musí náhle prasknouti, nebo že císař nechce mnoho křivolakých slov, ale že šetří samé podstaty a skutkův. A poněvadž Glézlovi jeho skutkové a předsevzetí se nelíbí, že o tom ví, že se ani J. M. C. nelíbí, v čemž ho jináče bezpečiti nemůže, nežli že jsou mu škodliví. —

Hrabě dověděv se toho, ačkoli s prvupočátku užasl se nad tím návěštím Glézlovým, proto však od povinnosti své, jíž k Bohu a k vlasti byl zavázán, ustrašiti se nedal. Což vidouce přední sokové jeho, ustrnuli se na tom, aby ten jeho zřetel, v němž byl u stavův pod obojí, jiným spůsobem zatemniti a jej z stupně jeho politického a tak i z stálosti předešlé tužším beranem srazili.

Nepřestávali tedy den po dni ošklivití ho císaři Matiášovi, připisujíce mu úmysl ten, jako by pod zámyslem povinnosti své defensorské lid obecný pod obojí po sobě potahoval; a maje k tomu podstatu a příležitost znamenitou, aby, jsa předním purkrabím Karlšteinským a maje na ten čas v moci své korunu s jinými klenoty královskými, ano i všecka privilegia a svobody zemské, tudyž všeho toho nenadále se nezmocnil a potom snad i krále, pána svého, o důstojnost a království jeho s pomocníky svými nepřipravil. Pročež že by bylo za dobré, aby císař pro ubezpečení důstojenství i osoby své před obmysly hraběcími týž úřad zemský s něho neprodleně sňal a jiné věrnější osobě náboženství katolického jej poručil.

I stalo se tak, k čemuž takkoli nenávistníci jeho císaři radili. Nebo pod zámyslem úřadu nejvyššího soudství dvorského jest s dotčeného purkrabství Karlšteina ssazen, a to poručeno k správě Jaroslavovi z Martinic jinak Smečanskému.

Hrabě přišedv na pravý grunt proměny té a maje nad tím srdeční lítost, že tak nevinně jest při králi, pánu svém, osočen a s velikou hanbou beze všeho zasloužení z toho vzáct-

ného a užitečného úřadu svržen, hledal k tomu všelijaké příležitosti, aby sám s králem svým, jakkoli již patrně naň rozhněvaným, ústně rozmluviti a nevinu svou i křivdu jemu osvědčiti mohl. Čehož když se mu jednoho času dostalo užíti, toužil sobě před císařem horlivě do svých sokův: 1617

Že ačkoli vždycky o to náležitě pečoval, jakž na osobu a stav jeho poctivý náleželo, aby předně pánu Bohu to, čímž jeho velebnosti nejsvětější povinován jest, nábožně donášeti, potom i králi svému nejmilostivějšímu jako věrný a poslušný poddaný platně a líbezně sloužiti mohl; však že nyní původem nezřízené závisti a záští k osobě jeho sokův svých a pro úřad defensorský, kterýž naň netoliko od předešlého císaře Rudolfa jakožto českého krále slavné a svaté paměti, alebrž od něho samého podlé jiných osob k tomu od stavův pod obojí zvolených, vzložen jest, dostává mu se od nich bezpráví toho, že nevinně snížen a potlačen býti má a to v tom, když bez jeho zasloužení a proti zřejmému vyměření práva a zříz. zemského B 2, 9, a 13 purkrabství Karlšteinského za svého živobytu jmenem J. M. C. zbaven jest. Ač kdyby věděl, že to J. M. C. jistá a dokonalá vůle jest, tedy že by rád to podnikl a soku svému toho úřadu přál; ale té ouhony a lehkosti, s kterouž se tou měrou nyní potkává, a bezpochyby tudy u všech svých milých a šlechetných krajanův bude u těžké podezření uveden, jako by se mu ten despekt stal pro jeho nějaké zlé a nepoctivé chování, že nikoli mile nésti a sobě za nějakou poctivost a pochvalu pokládati nemůže.

Z těch příčin že J. M. C. krále, pána svého nejmil., ve vší nejhlubší pokoře poddaně prosí, aby J. M., rozhledna se milostivě na jeho poslušné služby, jichž jest J. M. králům českým i vlasti své milé po tak drahně let vždycky snažně a ochotně činiti a na obé náležité věrnosti a opravdovosti prokazovati se neliknoval, jemu jakožto člověku v příbězíchválečných hned od mladosti zvyklému, v nichž jest se i na onen čas od J. M. C. v království uherském proti nepříteli Turku rád potřebovati dal, dotčeného purkrabství Karlšteinského dle vyměření téhož zříz. zemského a chvalitebné země této zvyklosti do smrti dopříti a toho naň, jenž soudům nikda nepřivykl, aby o túž věc pořádem práva k náměstku a soku svému hleděti musil, dopouštěti neráčil. —

Ale s tím se vším svedl málo při císaři, jináč o té vší věci nedůvodně namluveném; nebo již v tu dobu malý ohled byl na práva a zřízení zemská, nýbrž mnohem více platilo u nevěrných rad královských a sokův hraběcích zjevné násilí, pýcha, žádost cti nezřízená. A že pomalu stlali cestu k vyzdvižení v král. českém, vlasti své potištěné, dokonalého pa-

1617 nováni a jha právě španělského: tou příčinou hrabě rozlítil se předně na soky své, a skrze ně i samého krále a pána svého vzal sobě v ošklivost nemalou, tak že bezpochyby byl tudy ponuknut od nich k tomu, o čemž oni stavěli se na oko, jako by usilovali mu překážek činiti odnětím mu úřadu purkrabství Karlšteinského.

Však že i po stenčení důstojnosti a zřetele hraběte z Turnu ostatní defensorové neodlevovali dle povinnosti své zastávati potištěných u víře měšťanův Hrobských a Broumovských, přimlouvajíce se vždy za ně k císaři, aby jim toho dobrodiní a svobody, stavům pod obojí udělené, také milostivě užíti dáti ráčil: pročež císař Matiáš stroje se odjeti z král. českého do Vídně v létu 1616, povolal k sobě do pokoje na zámku Brandýském hrabě z Turnu, tehdáž ještě purkrabí Karlšteinského, Voldřicha Gerštorfa z Gerštorfu, soudce zemského, a Šimona Kohauta z Lichtenfeldu, radu při appellacích, všecky tři defensory, a dal jim skrze nejv. kancléře, Zděňka z Lobkovic, na přednešení jich, jmenem všech stavův pod obojí jemu učiněné, za dokonalou resolucí toto:

Že J. M. neráčí stížnosti a žádosti stavův pod obojí za slušnou uznávati, kollatury pak všecky na panstvích svých že jest ráčil arcibiskupu Pražskému v moc uvésti, protož že neráčí chtíti býti tím více zaneprázdňován.

Kterážto slova týž nejv. kancléř s takovou jizlivostí mysli z úst svých jim mluvil a na všecky defensory se rozlobil, že ani týmž vyslaným jich, když toho pro lepší jim se dověření při činění relací vyřízení svého před celou radou defensorův vyhledávali při něm snažně, dotčené resolucí v spis uvésti nechtěl, jakkoli bylo mu o tom od císaře s dostatkem poručeno.

Brzo potom císař Matiáš — buď postyskovav sobě již s těmi i s jinými císařskými i královskými zaneprázdněními, buď dle domnění některých prozřetelnějších hlav proto, aby v nepřítomnosti jeho ty dávno mezi nevěrnými radami jeho a jinými pomocníky jich tajnými usnované praktiky proti defensorům i stavům pod obojí k skutečnému vyřízení přivedeny byly, ano i v nově vyhlášenému králi Ferdinandovi, na něhož ti neupřímní rádcové jako na slunce vzcházející měli již větší ohled, nežli na krále starého, prostranná cesta a přístup ku potlačení stavův evangelických proklestiti se mohl, — z království českého s týmž nejv. kancléřem do Vídně odjel a všecky poklady, od předkův jeho tu na hradě Pražském nashromážděné, s sebou tam odvezl; zanechav hradu Pražského téměř pustého, správu pak země poručiv toliko osmi osobám,

papeženců m nejjízlivějším pod jmenem a titulem místodržících 1617
královských.

Ale dříve, nežli o tom jejich chvalitebném regimentu psáti se bude, a co dobrého v zemi příčinou té resolucí císařské v krátkém čase se urodilo, jest zapotřebí připomenouti, v jakém spůsobu politickém bylo postaveno roku tohoto království české, a co se s ním pod zámyslem toho přijetí a vyhlášení arciknížete Ferdinanda za zalíbeného syna císaře Matiáše a budoucího českého krále podtají obmýšlelo, aby se hlavním příčinám duchovním i politickým toho veřejného pádu a snížení vlasti naší i celého národu českého s gruntem vyrozuměti mohlo. —

Pro snadší úmyslu toho císařského vyvedení beze vší překážky a odporu stavův pod obojí uznali k tomu za nejlepší prostředek rádcové nevěrní ten: aby jedny i druhé stavy zároveň do těžkých dluhův královských zapletli, a čeho nikda se nenadlužili, to aby s svou velkou záhubou ledajakýms cizozemcům platiti musili. A aby nebylo k tomu zapotřebí častých sněmův rozpisování, i položili jim v létu 1615 jeden sněm obecný a generalní na hrad Pražský, po němž neměl žádný jiný býti svolán za pět let pořád; nebo uměli již ven z paměti tu praktiku machiavelskou, že takovým zastavením sjezdův obecných všecka privilegia zemská mohou se velmi lehyčce z kořene vyplemeniti a v nic obrátiti, svobodné pak přímluvy a stížnosti stavův k dokonalému přetržení a vyprázdnění přijíti.

Na tom tedy sněmě požádal císař stavův, aby na zaplacení starých dluhův, od jeho předkův, králův českých, ne pro vlastní jich potřeby, ale pro obecné všeho křesťanstva dobré jako i pro obzvláštní ochranu jich stavův před Turkem vzdělaných, a vyplacení statkův, též vyvazení rukojmův královských za některé léto vzáctné summy peněz mezi sebou svolili. Však že nebyla naděje, pokudž by všickni stavové aneb díl jich větší byli tak dlouho pospolu při tom jednání sněmovním, aby měli k tak přenáramným závadám osob i vlasti své snadně povoliti: z té tedy příčiny osoby ty, kteréž týž sněm na místě císařském řídily, nepřistoupily hned s počátku ku považování toho artikule nejplatnějšího, nýbrž mařily dosti dlouho čas jinými špatnějšími věcmi, na nichž tak mnoho království českému nezáleželo, až když stavové, postyskujíce sobě s tak' prodlouženým jednáním a nechtějíce také rádi hospodářství svého a klizení úrod zemských obmeškati, na větším díle rozjeli se po krajích na statky své. Tu teprva zasedly naň opravdově a přemluvily na to pozůstávající při sněmě skrovnou hrstku stavů, kteříž však ani k takovému svolování od

1617 většího počtu zplnomocněni nebyli, že jsou tu jmenovanou pomoc peněžitou do pěti let pořád zběhlých svolili, davše se jim podtím velmi řemeslně vyvésti z uvážení těch čtyr hlavních artikulův obecných, kteříž měli nejdříve přede vším jiným jednáním sněmovním býti na místě postaveni, jakž se v tom císař Matiáš stavům jistým reversem, před korunováním svým daným, i potom sněmem 1614 v městě Budějovicích držaném zavázal. Z nichž první byl o konfederací král. českého s zeměmi k němu připojenými, též s Uhry a s Rakušany; druhý o generalní téhož království s zeměmi k němu přivtělenými defensí; třetí o sjezdy krajské; čtvrtý o obnovení starých erbanuňkův s zeměmi okolními. Začež mnozí z těch nevěrných patriotův, předně pak Adam z Šternberka, nejv. purkrabě Praž., z jmenovaných sbírek svolených dobrých koláčů dostali netoliko na penězích, ale i na statcích pozemských.

Když tedy tou měrou komora královská byla na tolik mnoho let tak bohatě opatřena, již zatím zůstáno na tom, aby po těch pět let nedopouštěli stavům naprosto k žádným obecným sjezdům a jednáním přicházeti, až by intencí neb mínění domu rakouského k svému místnému a stálému vyřízení přivedli, a to způsobem tímto:

Poněvadž zajisté cís. Matiáš pro nestatečnost svou a císařová Anna, manželka jeho, přílišnou žádosti dědice, ku kterémuž mnozí lékaři buď naschvále aneb z neumělosti své, aby se jí jen v tom připochlebili, dávali jí hrubou čáku (pročež i po kostelích za ten její domnělý plod, ješto nebyla než prostá a bezdušná koule v životě jejím, modlitby časté se dály, někteří pak z přátelstva jejího a mezi nimi veliká kněžna Florentská i nákladnou kolébku s jinými presenty drahými témuž nedochůdčeti v dar časně odsílali), byli v své neomylné naději na konec zmýleni, aby měli jakého dědice řádného po sobě zanechati: tou tedy příležitostí strýc jeho Ferdinand, arcikníže rakouské, jemuž v tom úmyslu jeho Melichar Glézl, jak nejlépe uměl, činil znamenité překážky za dosti drahný čas, počal se o to s svými dověrnými náhončími bedlivě raditi, jakým způsobem království české mohlo by se domu rakouskému v dokonalé dědictví uvésti. Nebo netoliko on, ale i sám hispanský král obávali se toho velice, jestliže by linie arciknížat rakouských, z císaře Maximiliana II. pošlých, beze všech pořádných dědiců dočista sešla, aby stavové zvláště pod obojí dle svého svobodného volení jiných všech z téhož domu rakouského osob pocházejících jakožto jim nemilých a nepříjemných nepominuli a někoho jiného z potentatův okolních za krále nepřijali.

Z té příčiny zpronevěřilí synové vlasti, povolavše podlé cís. Matiáše arcikníže Ferdinanda do Prahy, vymyslili mu jednu platnou barvu, kterouž by i stavy král. českého ukojiti, i Hispana, též po koruně české nezřízeně dychtícího (neb pravil se i on k ní míti právo jakožto nebožky Anny, uherské a české královny, z linie syna jejího prvorozeného, Maximiliana II. císaře, přímě dolů sstupující pravnuk) v témž právě domnělém dobře přeštěkovati a od jmenované koruny odmrštiti mohl. 1617

K tomu tedy jednomu i druhému cíli byl přijat od cís. Matiáše za syna zalíbeného a to u veliké tajnosti, aby se stavové a předně pod obojí toho tak brzo nedověděli; ješto národ český hned od prvního knížete svého Čecha až do přítomné chvíle nikda nic nevěděl o tom, aby se takovým titulem vrchní správy a vladařství nad ním z jedněch rukou do druhých podávati a docházeti mělo. Ale že bylo se jim obávati, aby Hispan, nedbaje nic na to jeho jalové synovství, jiným titulem, snad ostřejším, práva svého dědického proti Ferdinandovi zastávati nechtěl: pročež musili toho při něm divnými oklikami vyhledávati přátelsky, nežli jest k tomu přivolil a práva svého dědického (tak jakž on v tom domnění byl) témuž arciknížeti zcela a zouplna postoupil, jakž se tomu všemu jednání postrannímu z nížepsaných přípisův té jejich smlouvy společné i na ni stalé konfirmací císařské šířeji vyrozumí. Kteříž slovo od slova zní takto:

„My Ferdinand, z boží milosti arcikníže rakouský, vévoda burgundský, štýrský, korutanský, kránský a wirtemberský, hrabě v Tyrolu a v Gorici atd., vysvědčujeme a známo činíme vůbec všechněm i jednomu každému, kdokoli tento list náš otevřený čísti, viděti neb slyšeti budou. Jakož jest J. M. římský císař, uherský a český král Matiáš II., pán strýc a otec náš nejmilostivější, nedávno pominulých let po přijetí království svých, uherského a českého, správy podlé své otcovské a obzvláštní o obecné dobré, o náboženství i o všecken dům náš rakouský péče, starosti a lásky za dobré uznati ráčil, že by to k zachování v celosti a podstatě toho všeho velice platně a prospěšně se vztahovalo, aby ještě, dokavadž v živobytu svém zůstávati ráčí, o budoucím nápadu v týchž královstvích něco jistého a stálého na místě a konci postaveno bylo; jakož pak o to všecko jest se s nejjasnějším a nejmocnějším hispanským králem Filipem III., bratrem a strýcem naším nejmilejším a nejšetrnějším, nicméně i s nejosvícenějšími bratřími svými Maximilianem a Albrechtem, arciknížaty rakouskými, též strýci a bratry našimi nejmilejšími zdravě a bedlivě uraditi a z jednomyslného všech nás snešení, co se pretensí do-

1617 tčeného katolického krále dotýče, na tom postaviti a zavříti ráčil:

Předně, že J. M. katolický král k přímluvě J. M. C. víceji sobě obecného dobrého, nežli svého vlastního užitku vážíc, upouští a odříká se od práva svého, kteréž jakožto jediný Anny, uherské a české královny, podlé linie přímé Maximiliana II., dotčené královny Anny syna prvorozeného, pravnuk v nápadu jmenovaných království a zemí k nim připojených neb přivtělených má, pro tu lásku a z přízně té, kterouž k nám a dítkám našim pohlaví mužského má, podlé mužské linie neb posloupnosti přímo dolů sstupující, beze všeho přetržení pořádku dědicův našich mužského pohlaví; s tou však při tom vysoce důležitou výminkou, aby mu se proti tomu od nás slušná a náležitá náhrada stala. O kteroužto náhradu pro nastávající nebezpečenství z nějakého přitom se obmeškání a průtahu, kteréž muselo by se státi při přehlídání a uvažování privilegií a erbanuňkův našeho slavného domu rakouského, jiným příležitějším časem mezi námi jednati se bude.

Za druhé, že z té obzvláštní lásky a přízně, kterouž k nám a k dědicům našim dolů sstupujícím má, jakž již výše doloženo jest, potvrzuje i onoho předešlého odřeknutí se téhož práva nápadního, kteréž na onen čas od nejjasnější královny Anny, paní mateře své, a svrchu jmenovaného cís. Maximiliana dcery, 29. d. m. dubna léta p. 1571 se stalo, a jakž jest dotčeného práva jejího urozený pán pan Inacus neb Ignatius de Guevara, hrabě z Ognaty, jeho velebnosti katolického krále u J. M. C. orator, jmenem a na místě dotčeného krále a pána svého podlé daného sobě k tomu plnomocenství skutečně nám postoupil, se odřekl a výš jmenovaného postoupení materského listem zvláštním potvrdil. V kte-émžto postoupení i potvrzení jeho My obzvláštní dobrodiní, náklonnost i lásku hotovou J. M. katolického krále k nám poznáváme, ji sobě oblibujeme se vší náležitou mysli naší vděčností a vážností.

A dotčené postoupení i s konfirmací odřeknutí se práva toho nápadního po straně naší jmenem naším i na místě dědicův našich dolů sstupujících schvalujeme a za slušné, pevné a stálé uznáváme, na ten však spůsob a pod výminkou takovou: aby linie dědicův mužského pohlaví J. M. katolického krále v tom nápadu výš oznámených království a zemí k nim přivtělených před linií pohlaví ženského rodu Našeho otcovského, ano i před syny dcer téhož kmene dolů sstupujícími přední právo a přístup k nim měla beze všeho stupňův aneb časův vyměřování neb obmezování a to tak: jestliže by kdy přišlo

k tomu (čehož pán Bůh uchovati rač!), že by všickni naši na 1617
linii přímě dolů sstupující, beze vší přítrže posloupnosti jich, dědicové pohlaví mužského postavení z světa skrze smrt časnou sešli; tedy aby ženského pohlaví osoby všecky jako i syny jejich a jiné z nich dolů sstupující, kteréž neb kteříž-koli by tehdáž z kmene našeho na živě se nacházeli, dědicové mužského pohlaví na linii přímě dolů sstupující z rodu krále katolického Filipa III., na ten čas šťastně kralujícího, bezčíslně, jak by se daleko týž rod jeho vztahoval, od téhož nápadu jmenovaných království odstrčiti moc a právo měli a sami toliko k němu posloupně připouštíni bývali.

Co se pak tkne kompensací neb odměny, proti postoupení nám práva toho nápadního náležité, kteréž týž katolický král od nás na některé z krajin rakouských vyhledává, slibujeme a přiříkáme, že, co nejdříve bude možno, chceme túž věc na uvážení naše společné vzíti, majíce přitom také na bedlivém pozoru a paměti tolikerá veliká dobrodiní a pomoci platné, jimiž slavný dům Náš v těchto krajinách J. M. katolický král vždycky fedrovati a obhajovati ráčil, tak aby podlé náležitého všech případností ušetření v té částce vůli a mínění J. velebnosti katolické dle naší nejvyšší možnosti zadosti se stalo.

A protož již řečené postoupení a konfirmací odřeknutí toho s předjmenovanými výminkami a břemeny potvrzujeme, přijímáme, sobě oblibujeme a poznáváme, že v celém tom jednání naše i našich synův a dědicův dolů sstupujících zjevné pohodlí a užitek obsahuje se a zavírá. Protož tak z jistého vědomí našeho a z bedlivého uvážení beze vší lsti a ošemetnosti i jiným všelijakým lepším spůsobem, cestou a formou, jakž to podlé práva a zřízení zemského svaté říše neb kteréhokoli království a zemí chvalitebných řádů, zvyklostí a statut nejpříhodněji a nejmocněji státi se může, pro větší tohoto jednání ujištění a bezpečnost slibujeme a přiříkáme jak My sami jmenem Naším, tak i na místě Našich obojího pohlaví dolů sstupujících potomkův, že ty všecky punkty ouhrnkem, i jeden každý obzvláštně, kteří se koli v tomto listu neb spisu obsahují a zavírají, svatě a nepromĕnně držeti a plniti chceme; připovídáme tuto, že ani My ani dědicové a budoucí Naši, ani kšafty aneb nějakými posledními vůlemi a pořízeními neb zápisy buď mezi živými neb pro smrt zprosta nic proti této smlouvě před se bráti, říditi ani skutečně činiti nemáme a nebudeme.

Jestliže by pak kdo z Nás co toho jináč se dopustil, to vše aby v nivec obráceno bylo a žádné naprosto podstaty a platnosti s sebou neneslo. Jakož pak za tou příčinou odří-

1617 káme se všelijakých dobrodiní a excepcí právních (abychom se nimi budoucně proti žádnému z lidí zastírati nemohli, jako by v této smlouvě nějak lstivě s Námi jednáno bylo, a My jsouce v právě našem přetěžce zlehčeni a uraženi, mohli se zase na ně poznovu navracovati a je sobě k předešlému spůsobu a k náhradě přivozovati) a přitom i nápadu všeho, jejž pokládali by sobě míti Naši potomci pohlaví ženského k dotčeným královstvím a zemím, a tak summou všechněch a všelijakých práv a privilegií, zvyklostí, statut, dekretů, smluv a erbanuňkův i starobylých pořádkův předjmenovaných království a provincií, pokudž by se co toho vztahovalo k ujmě a skrácení svrchu psaných výminek Nám k dobrému a prospěšnému v tomto listu obsažených. Což vše tak platné Nám býti má, jako by nikda do téhož listu vloženo a vepsáno nebylo; a tak aby proti tomuto přísahami Našimi obapolně stvrzenému listu a smlouvě Naší žádná buď od nejvyšších biskupův aneb od císařův římských dispensací aneb milost a propuštění Nás z ní nižádným spůsobem vyžádána býti nemohla.

A bychom pak krásně buď My sami aneb dědicové a budoucí Naši od kohokoli z nich něco toho sobě vyprosili, aneb že by který papež neb císař Nám takové nějaké milosti sami od sebe z svého vlastního pohnutí, vůle neb libosti udělili; tedy tomu chceme, aby to žádné moci, průchodu a platnosti Nám neneslo.

Slibujeme též, že chceme J. M. C. za to požádati, aby jak to postoupení a ratifikací odřeknutí, po straně katolického krále stalé, tak ovšem i tohoto listu a v něm výslovně dostavené výminky z strany přednosti té k nápadu království obojího i zemí k nim přivtělených z plnosti mocnosti své císařské a královské v nejdostatečnější formě, jak by to nejlépe býti mohlo, schváliti a potvrditi ráčil.

Mimo to také zavazujeme se i k tomu tímto listem Naším, že nedadouce projíti šesti měsícům, jak bychom jen v království českém jako i v uherském korunováni byli, v jednom i v druhém království list tento Náš poznovu slavně stvrditi chceme. A jestliže bychom čeho buď naschvále aneb z omylu a nedopatření buď v tomto nebo v onom listu pominuli a vypustili; tedy aby to vše jmíno a drženo bylo nejináč, než jako by v nich výslovně vepsáno a dostaveno bylo, a tento list Náš aby předce v své moci, celosti a podstatě zůstával.

Mimo to, pokudž by králi katolickému aneb jeho synům vidělo se pro větší jeho a svých dolů sstupujících dědicův ujištění a bezpečnost v tomto listu Našem některé klausule obnoviti, změniti, k nim něco přidati neb od nich ujíti, aneb

něco více nadto pro hojnější téhož listu mocnost a podstatu učiniti, bez změnění však svrchu psaných výminek neb samé hlavní věci; tedy k tomu sebe i syny a dědice Naše dokonale zavazujeme a přiříkáme, že to vše v tom spůsobu a formě, jakž od krále katolického J. M. neb synův jeho toho od Nás žádáno bude, když by toliko táž žádost v jednom roce pořád od datum tohoto našeho zběhlém Nám se přednesla, státi a vykonati se má. 1617

Naposledy slibujeme a připovídáme, že ty všechny věci i jednu každou z nich obzvláštně, jakž se co svrchu píše, jmenem Nás samých i dědicův a budoucích Našich pod zavázáním v tom všechněch našich panství, kteráž nyní máme aneb potomně míti budeme, ano i s odřeknutím se všech a všelijakých dobrodiní právních i všelijakých zvyklostí starobylých, kteréž by tomuto reversu, zápisu a najednání našemu v čemkoli čelily na odpor, a to slovy a pode ctí i věrou Naší knížecí a arciknížecí a pod závazkem přísahy Naší, na sv. čtení s položením na ně rukou Našich tělesně vykonané, stále a pevně držeti a tomu všemu zcela a zouplna zadosti činiti chceme a budeme.

A pro lepší toho všeho ujištění a podstatu netoliko rukou Naší vlastní v tomto listu Našem jsme se podepsali a pečetí Naší arciknížecí jej upečetili, ale nad to výše i u přítomnosti Jakuba Chyzele, pána svobodného na Kaltenbruně, rady, komorníka a štalmistra Našeho, též Urbana, svobodného pána z Bödingu a Persynu, rady válečné a komorníka Našeho, jakožto svědkův k jednání tomuto slavně a naschvále od Nás dožádaných, Linhartovi Gecovi, obojích práv doktoru, radě Naší tejné a místokancléři dvorskému, v něm se podepsati poručili.

Stalo se na hradě Pražském v pokoji Našem životním obyčejném 6. d. m. června léta 1617 za panování nejnepřemoženějšího a velikomocného římského cís. Matiáše.

Ferdinand.
Jan Jakub Chyzel, sv. p. na Kaltenbruně.
Urban z Bödingu, s. p. na Falkenšteině a Persynově.
Linhart Gec, místok.
A na zvláštní poručení pana posla
Vilém Portugal, sekretář.“

A hned toho dne Don Ignatius Velez z Guevary, hrabě z Ognaty, krále Filipa hispanského legat, u přítomnosti arciknížete Ferdinanda a svědkův i kancléře jeho, svrchu jmenovaných, přijal, schválil a potvrdil jmenem a na místě téhož krále, pána svého, mocí obzvláštního plnomocenství, jemu od

1617 krále z města Madridu 21. d. dubna léta přítomného odeslaného i arciknížeti a kancléři jeho in originali ukázaného, dotčenou smlouvu a zápis arciknížecí ve všech jeho punktích, klousulech a celém znění, pokudž se k dobrému a užitečnému téhož krále katolického a jeho dědicův i budoucích, od něho dolů přímě sstupujících, bez počtu vztahuje aneb vztahovati může, tím způsobem a formou, jakýž dotčenému králi i jeho dědicům dolů sstupujícím nejužitečnější, nejlepší a podlé práva nejpodstatnější býti může a má. A pro lepší všeho potvrzení takové své přiznání a oblíbení u přítomnosti arciknížecí a svrchu jmenovaných osob rukou svou vlastní podepsal i spolu s obšírnějším na to na všecko reversem, v tentýž smysl a rozum jako onenno arciknížecí zápis sepsaným, k rukoum arciknížete Ferdinanda odevzdal.

Zatím 15. d. téhož měs. června cís. Matiáš potvrdil všeho toho jich najednání zvláštním majestatem svým, v němž přiznal se, že pro nejistotu a nestálost věcí lidských velice se o to staral, jak by království a zemí jeho dobré prospěšné a, kteréž z milosti a požehnání božího dům jejich veleslavný dostal, důstojnost a velebnost v své další podstatě a celosti neproměnně zůstávati a v nich jistý nápad ustanoven a upevněn býti mohl. Z té tedy příčiny že jest nejdříve s hispanským králem katolickým Filipem III., sestřencem a vnukem svým nejmilejším, potom pak i s arciknížaty Maximilianem a Albrechtem, bratry svými nejmilejšími, jednal o to, co by koli práva a spravedlnosti na jeho uherském a českém královstvích měli neb míti mohli, to vše aby arciknížeti Ferdinandovi, strýci jeho nejmilejšímu, zcela a zouplna odevzdali a postoupili; jakož pak postoupení takového od jednoho i od druhého bratra a potom též i odřeknutí se práva svého od katolického krále na jisté výminky jest dosáhl, způsobem již svrchu oznámeným.

Poněvadž pak byl jest za to jak od krále tak i od arciknížete požádán, aby takové jich společné najednání v jistý spis uvedené schválil a potvrdil: pročež že jest z zvláštní horlivosti a snažnosti své, kterouž povinen i žádostiv jest veleslavného jich domu rakouského důstojnosti rozšiřovati, v celosti zachovávati i náležitě utvrzovati, mocí svou císařskou a královskou svrchu dotčené postoupení a odřeknutí se práva nápadního, ano i zápis arciknížecí schválil, stvrdil a mocí tohoto listu svého schvaluje a stvrzuje, aby totižto v budoucích vždycky časích podlé výš jmenovaného narovnání i této císařské konfirmací všecko to, což by koli z strany takového nápadu sporu a nedorozumění mezi kýmkoli z nich aneb dědicův budoucích a jejich kdy vzniklo, se napravovalo,

rozeznávalo a na místě postavovalo a za vysvětlené a rozsouzené drželo, tak aby proti tomu jakož od nápadníkův jeho, tak ovšem od žádného jiného naprosto nic odporného nařizovati a ustanovovati se nemohlo. Jestliže by se pak vždy přes to všecko nějaký nedostatek a skrácení při témž jednání nalezl a vyhledal: ten že z plnosti mocnosti své císařské a královské tímto listem doplňovati a doplněný míti chtíti ráčí. 1617

Na svědomí toho všeho že se v témž listu rukou svou vlastní podepsal a pečet svou císařskou k němu přivěsiti dal na hradě Pražském a to léta a dne svrchu psaného.

Což vše potom 7. d. října bylo srovnáno s originaly v kanceláři české dvorské od Wolfa Adama Ceyza z Pyrnova, měštěnína Starého města Praž. a registratora dotčené kanceláře královské. —

Taková smlouva dála se v tu dobu příliš mocně o nápádu krále ještě živého a to proti všemu řádu a právu božskému i lidskému, skrze niž ti zpronevěřilí vlasti své rádcové všecka práva a zřízení zemská slavného a starožitného národu českého nejhlavnější a nejpodstatnější z pouhé k stavům o náboženství pod obojí nenávisti a vysokomyslnosti potutelnými obmysly podvrátiti usilovali, až naposledy i z gruntu vyvrátili. Jimžto císař ke všemu tomu povoloval, a tudy dal na sobě patrný příklad přirozené povahy všech téměř potentatův a pánův velikých, že oni jakořka z přirození svého mají u veliké ošklivosti národy a obce ty, kteříž svobody sobě od Boha propůjčené draze sobě váží a z ní se tak snadno vyvozovati nedají; a proti tomu toliko po tom dnem i nocí dychtí z ponuknutí pochlebníkův svých, z nichžto domácí rodičové nejhorší a nejškodlivější bývají, zvlášť když k tomu přistupuje náboženství rozdílnost, aby na dědice a budoucí své mnohá království a panství světa přenášeti a v rodích svých je upevniti mohli, nic mezi tím neohlédajíce se na těžké závazky a přísahy své, jimžto bezpochyby pochlebníci jich osladčují to známé přísloví onoho prvního fundatora monarchie římské Caesara Julia: „Si jus violandum est, regni causa violandum est; caetera pietatem colas“ t. j. Máli se právo a přísaha zrušiti, nechť se za příčinou království zruší; v ostatních věcech můžeš předce nábožným býti.

Konalo se pak to vše před stavy v tak veliké tajnosti, že by byli snad stavové do té poslední potlačení svého hodiny nejmenší věci o tom jednání se nedověděli, kdyby byl pán Bůh divným řízením svým nenaklonil k tomu srdce písaře hispanského legata. Ten zajisté vešedv v známost s jedním Čechem A. E. S. J. pro povědomost jazyka španělského na

1617 dokázání k němu své dobré affekcí, sdělil se s ním o hodnověrný přípis svrchu dotčených smluv a reversův. Čech pak, buď že té věci, k čemu by se vztahovala, rozuměl neb nerozuměl, ukázal je podobně ku přečtení svému dověrnému příteli P. J. B., kterýžto přišedv myslí svou na grunt věci té, přepsal je rychle a tak dlouho s nimi mlčel, až potom v roce následujícím ty nevole české se zběhly; tu teprva oznámil o nich v dověrnosti Jachimovi Ondřejovi Šlikovi hraběti a hrabě stavům evangelickým *).

Po skoncování tedy toho kontraktu potutelného, neslušného a nesvobodného, hned zatím rádcové zpronevěřilí obmýšleli sobě cestu k tomu, jakými důvody mohli by namluviti všecky tři stavy království českého na to, aby sobě arcikníže Ferdinanda za čekance a nápadníka téhož království po smrti krále Matiáše oblíbiti, přijíti a vyhlásiti odporni nebyli. A tím samým pronesli se v ostychu svém bázlivém dosti neopatrně: nepovolili k tomu stavové, aby arcikníže byl za krále českého od nich přijat a vyhlášen, tedy že to všecko jich rokování z strany nápadního práva jest a bude mdlé, daremní a neplatné, leč by zprosta zjevnou mocí k tomu je dohnati chtěli.

Dále že se o tak vysoce důležité věci nemohlo nikdež jinde jednati s nimi, jediné při sněmě hlavním, k němuž sami nemínili stavy do pěti let pořád zběhlých žádnou měrou připouštěti; i vymyslili sobě na ně novou praktiku a zamezili jim časně cestu ke všechněm jiným jednáním obecným nížepsaným mandatem královským, kterýmžto hrubě opatrně
1.květ. skopirovaným pod datum v pondělí den památný sv. Filippa a Jakuba, apoštolův Páně, léta přítomného císař jakožto český král rozpisoval stavům týž sněm spůsobem a slovy těmi:

„Věrní milí! Věděti vám milostivě dáváme, že z vůle a z vnuknutí pána Boha všemohoucího, též z jistých, velikých, znamenitých a uvážlivých příčin, obmýšlejíce všecko dobré a užitečné království našeho českého a všech tří stavův a obyvatelův, věrných a poslušných poddaných našich, na tom jsme se ustanoviti ráčili, s vámi o successora a budoucího krále českého, kdyby nás pán Bůh bez dědicův mužského pohlaví s tohoto světa povolati ráčil, na jistý spůsob příkladem předkův našich jednati. K kteréžto samé a jediné potřebě vám sněm obecní na hrad náš Pražský k pondělímu po
5.červ. druhé neděli po sv. Trojici t. j. ku pátému dni měs. června nejprvé příštího tímto listem rozpisovati a pokládati ráčíme, vám všem i jednomu každému milostivě poroučejíce, aby jste

*) Zde opět Skála odkazuje na výše již zmíněná Paralipomena str. 153. Red.

se na již jmenovaný den do Prahy, ničímž sobě kromě moci 1617
boží překážeti nedadouce, konečně sjeli a hned nazejtří v úterý tím raněji k předložení sněmovnímu bez dalších odkladův při nás na témž hradě Praž. na paláci najíti dali; nepochybujíce o vás, než že, vědouc toho takovou potřebu býti, poslušně se v tom zachováte a netoliko sněmovnímu přednešení našemu, mimo kteréž nic jiného jednati na témž sněmě se nemá, vyrozuměti, ale také nám to náležitě uvážiti a na místě postaviti nápomocni budete.

Jestliže by pak kteří z vás nepřijeli a doma přes toto jisté a milostivé poručení naše (ač té víry ani naděje k žádnému býti neráčíme) zůstali; však nicméně ti, kteří se tak sjedou, s námi jednati a zavírati moc míti a jiní tomu dosti činiti povinni budou. Z měst pak našich královských posly z prostředka svého k tomuto sněmovnímu jednání a té samé nahoře dotčené potřebě aby také s plnou mocí vypravili, jináče nikoli nečiníce." —

Nad tou neobyčejnou a proti všechněm privilegiím, právu, zřízení zemskému a svobodám starobylým král. českého čelící formulí v příčině rozepsání sněmu obecného ulekli se tak velice mnozí rozšafní a upřímně vlast svou milující muži, že, ačkoli pro krátkost terminu mohli dobře dostačiti k sněmu, s tím však se vším zůstali doma, myslíce na to, že by přítomností svou málo proti praktikantům odolali a stížnostem obecným zpomohli, a podtím jsouce přítomni, že by musili proti svému dobrému svědomí činiti to a přimlouvati se k tomu, co by se králi, radám jeho zlým a ne vlasti jich milé líbilo a hodilo.

Podtím, nežli den sněmu nastal, nejv. úřed. a soud. zemští pod jednou, chtějíce patrně dokázati k arciknížeti Ferdinandovi věrnosti a snažnosti své (však nic darmo, nýbrž aby zase od něho dobrou a bohatou odměnou za tu svou práci byli poctění) obsílali na kancelář mnohé přední osoby z stavův pod zámyslem sice tím, jako by chtěli s nimi něco jednati o zaplacení dluhův královských; ale v skutku a v pravdě pro to samé, aby při té příležitosti mohli je namluviti k tomu, když by při nastávajícím sněmě přišlo k přímluvám z strany přijetí za krále arciknížete Ferdinanda, aby jim ani jemu v tom odporni nebývali, nýbrž dali mu hlasy své volně beze všech dalších rozmyslů, že jim bude to zase od něho vší milostí a přízní královskou každého času zpomínáno.

I zdařil se jim ten úmysl převrácený dosti dobře. Nebo někteří z osob obeslaných, vážíce sobě i místa i osob i věci samé, kde, před kým a oč činiti bylo, přistoupili k napomenutí tomu; jiní slibujíce sobě skrze to velikou milost a přízeň,

1617 ano i hory zlaté od budoucího krále, někteří pak pro svou choulostivost, nesměvše se nejv. úředníkům tak i novému králi v tom opříti, zakázali se, co na nich bude záležeti, že jemu hlasy své dáti chtějí, aby za krále zprosta přijat byl. Ostatní pak, nedavše se ani těšínskými jablky sloviti, ani pohrůžkami jich ustrašiti, zůstali stále a zmužile při obhajování svobod a privilegií zemských, vymluvivše se tím, že jim to učiniti možné není, aby oni v to, což se celé obce národu českého tak důležitě dotýče, sami po straně se vydávati a v nějaké zámluvy zaplétati měli. Což mrzelo do nich jmenované úředníky a rady královské přenáramně, tak že někteří z nich, nemohvše zlosti své zatajiti v sobě, hned tehdáž vyjeli na ty upřímné zástupce svobod vlasti těmi nešetrnými slovy: „Nemajíli dvou hlav na sobě, aby v takové odpory s císařem a králem, pánem svým, se nevydávali a obce proti němu nerozpalovali.“

Když tedy takový process, s jmenovanými osobami na kanceláři držaný, roznesl se mezi stavy pod obojí; spůsobili sobě ním nejv. úředníci a soudcové zemští pod jednou při nich to, že potom k považování proposicí královské velmi málo osob z stavův pod obojí dalo se najíti, protože by byli rotě papeženské, kteráž v tu dobu mimo předešlý sněmův obyčej (čehož lidé dobří nepamatovali, aby se kdy co tomu podobného trefiti mělo) k tomu jednání velmi silně se postavila, mezi níž našel se drahný počet lidí dosti chatrných a obcování nechvalitebného, hlasy svými odolati nemohli.

6. červ. Zatím přiblížil se 6. den m. června k přeslyšení proposicí královské jmenovaný, na kterýžto nejdříve dle starobylé zvyklosti byl vyzváněn týž sněm obecný na hradě Pražském velikým zvonem zámeckým za celou hodinu pořád. Po vykonání pak mše, jíž byli přítomni císař Matiáš, arciknížata Maximilian a Ferdinand, kteříž před některým dnem přijeli do Prahy s znamenitým množstvím panstva a rytířstva onakého, šli všickni s císařem z pokojův do soudnice, kdežto císař, usadiv se v majestatě svém, a po pravici jeho obédvé arciknížat, učinil poděkování stavům skrze nejv. hofmistra král. českého, Adama z Waldšteina, že jsou se tak poslušně a hlučně na obeslání jeho milostivé k témuž sjezdu postavili, zakázav se jim za túž poslušnost jich poddanou vší milostí a přízní královskou. Nato hned čtena na hlas proposicí od nejv. kancléře v smysl ten:

Jakož jest císař sobě ku paměti častokráte přivozoval mnohé vzáctné, věrné a platné služby, které jsou stavové království českého jak jemu tak i slavným předkům jeho, králům českým, netoliko činěním znamenité pomoci a berní ku po-

třebě všeho křesťanstva, ale i ve všech jiných potřebách, ne- 1617
litujíce v tom statků ani hrdel svých, do nejvyššího přemo-
žení svého prokazovali a v tom jiným jeho královstvím a ze-
mím na sobě dobrý a chvalitebný příklad skutečně ukazo-
vali: tak také že beze vší pochybnosti ještě k nim té celé a
milostivé naděje jest, že to i napotom věrně a poslušně činiti
budou; kdež jsa k nim pro takovou jich k němu i také
k slavným předkům jeho ve všelijakých případnostech sku-
tečně prokazovanou věrnost, poddanou lásku a povolnost, ob-
zvláštní svou císařskou a královskou milostí nakloněný, o to
že milostivou a otcovskou péči má, aby k nim stavům, svým
věrným a milým poddaným, netoliko nynějšího času za kra-
lování svého všelijakou vděčnost prokazovati, ale i to sku-
tečně a otcovsky obmýšleti a opatřiti mohl, aby i na budoucí
časy království českého s zeměmi k němu přivtělenými v do-
brém a pokojném spůsobu zůstati, mezi nimi věrnými podda-
nými jeho láska a svornost trvati, a to všecko, což by k jaké
roztržitosti a nepokoji sloužilo, skutečně odvráceno býti mohlo.

A protož že císař, rozvažuje to všecko při sobě, a že
on, jako i jiní, smrti, od kteréž pán Bůh všemohoucí ještě za
dlouhé časy jeho uchovati rač, poddán jest, nechtěje, aby král.
české a země k němu připojené bez hlavy, budoucího krále
a pána, zůstávaly, a tudy zkázy a škodlivých proměn, což
jest se předešlých časův v mnohých zemích stalo, pokusiti
musily, (k čemuž aby přijíti mělo, že by císař stavům jakožto
věrným a milým poddaným svým toho věrně nepřál): z té
příčiny že jest to chtěl příkladem slavných předkův svých
za živnosti své časně předejíti a opatřiti, pokudž by pán Bůh
všemohoucí jeho bez dědicův mužského pohlaví, od něho
v stavu sv. manželství pošlých, z tohoto světa povolati ráčil,
aby král. české s zeměmi k němu přivtělenými pro dobré a
užitečné jich budoucím králem a pánem jich opatřeno bylo a
tak tudy se všech škodlivých roztržitostí a nesnází sjíti mohlo.

Považovav také, že arciknížata Maximilian a Albrecht,
bratří jeho nejmilejší, již věkem sešlí jsou a dědicův žádných
nemají; protož že za nejužitečnější věc král. českého uznává,
aby strýc jeho, arcikníže Ferdinand, kterýž předešle nemálo
zemí svých dědičných má, a kteréhož císař pro vzáctné jeho
ctnosti, jimiž od pána Boha obdařen jest, s uvážením týchž bratří
svých a všeho domu rakouského za syna přijal, za krále če-
ského od nich přijat, vyhlášen a korunován byl. Jakož pak
obadva bratří jeho dle znění listův svých, kteříž jim stavům
k rukoum odvedeni jsou, od práva svého, které by k král.
českému míti mohli, jsou upustili i celý dům rakouský toli-

1617 kéž s tím dobře spokojen jest, tak že se v té příčině na tomto jednání stavův co zastavovati potřebí není.

A tak že stavy milostivě žádá, aby považíce nahoře dotčených, vysoce důležitých příčin, jeho arcikníže Ferdinanda za krále a pána svého, pokudž by císař bez dědiců mužského pohlaví z tohoto světa vykročil, přijali, vyhlásili, měli a drželi, i také o jistý a brzký den k korunování jeho se namluvili a snesli. Proti tomu že arcikníže Ferdinand stavům král. českého revers v moc jich od sebe dáti má, že za živnosti císařské v kralování, vladařství a panování král. českého sám o své ujmě bez zvláštní vůle císařské a podlé toho s uvážením nejv. úřed. a soud. zemských a rad soudův, dvorského a komorního, se vkládati a na se potahovati nemá až po smrti císaře; než toliko aby nyní králem českým korunovaným sloul, za to držán i titul jemu jako králi českému korunovanému dáván byl.

A přes to jestliže by arcikníže na sebe kralování a vladařství za živobytu císaře bez obzvláštního jeho poručení a vůle potahovati chtěl, tedy stavové tou měrou nemají žádnou poddaností, poslušenstvím a povinností jemu zavázáni býti.

Také že arcikníže povinen býti má a jest, to všecko, což císař a jiní předešlí králové čeští z strany povinnosti potvrzení všech privilegií i jiných věcí k tomu přináležejících činívali, tolikéž s milostivou volností vykonati. A tak že k stavům, věrným poddaným svým milým, té jisté a milostivé naděje býti ráčí, že takové vysoce důležité jednání bez všelijaké překážky předsevzíti neopomenou a tuto věc, co nejspíšeji možné, fedrovati budou. Proti tomu že císař předkem, potom i arciknížata, bratří, strýc a syn jeho nejmilejší, arcikníže Ferdinand, všem stavům i jednomu každému to vším dobrým zpomínati a vynahražovati, císař také jich všech stavův nejmilostivějším císařem, králem a pánem býti a zůstati ráčí. —

Po přečtení proposicí Adam z Šternberka, nejv. purkrabě Praž., podal ji v spisu všechněm třem stavům, učiniv k nim řeč obzvláštní, v níž převelice schvaloval při arciknížeti jeho rozmanité ctnosti, jimiž ho pán Bůh obdařiti ráčil, žádaje jich od osoby své, podlé pak úřadu svého s dostatkem napomínaje, aby ji v své bedlivé a neprodlené uvážení vzíti a císaři i arciknížeti líbeznou odpověd na ni dáti neopomíjeli.

To jak se vyřídilo, císař vyvstav s arciknížaty z místa svého, odešel zase z soudnice nahoru do pokojův svých, byv od stavův přes celý palác až k schodům doprovozen.

7. a 8. června Stavové pak po ty dva dny, totiž 7. a 8. června, zasedli vespolek na túž žádost cís. Matiáše, mezi nimiž v přímluvách našla se hned veliká nesvornost. Nejvyšší sice úředníci a soud-

cové zemští pod jednou se všechněmi tehdáž přítomnými stavy papeženskými snášeli se na tom jednomyslně, aby otcovské péči J. M. C. o budoucí dobré král. českého zadosti se stalo, a arcikníže Ferdinand, zalíbený jeho syn, za krále českého přijat, vyhlášen i korunován byl; v čemž i jiní z stavův pod obojí, zvláště kteříž byli již předtím na kanceláři od nejv. úředníkův a soudcův zemských o tom rozličnými štrichy udesátáni, snášeli se s nimi za jedno. Ale proti tomu vydařili se jiní z týchž stavův evangelických, jako: Henrich Mates z Turnu, Linhart Kolon z Felzu, Vilím starší z Lobkovic, Joachim Ondřej Šlik, hrabě z Pasounu a Lokte, Václav Budovec z Budova, z stavu panského; Kašpar Kaplíř z Sulevic, purkrabě Karlšteinský, z rytířského; a z stavu městského, M. Valentin Kochan z Prachové, měštěnín a písař, přední radní Nového města Praž., a Maximilian Hošťálek z Závořice, primas města Žatce, jmenem a na místě třetího stavu, že nezapomenuvše se na svá dobrá svědomí a obhajování starobylých svobod král. českého, přimlouvali se k tomu, aby s tím jednáním a dáním odpovědi na žádost císařskou kvapeno nebylo, až by se jim nejdříve stalo náležité a podstatné všech jich privilegií a výsad potvrzení, a předně toho slavného majestatu cís. Rudolfa na náboženství a konfessi jejich českou, beze všech všudyž výkladův postranných a zatmělých. 1617

Též aby to jednání ne samým toliko přijetím a vyhlášením, ale svobodným stavův král. českého krále volením a za to samé držáno a uznáno bylo; ovšem pak aby arcikníže, dříve nežli by žádosti své a přímluvy císařské užil, týmž stavům revers náležitý od sebe dal a je v té věci i všecky jich starobylé svobody a privilegia s dostatkem opatřil. A co výše k tomu podobného od nich, ne na potupu důstojnosti královské aneb zlehčení osoby arciknížecí, ale pro samo svobod obecných království českého ušetření a obhájení, a ne někde pokoutně, ale v plném a svobodném sněmě promlouváno bylo.

Ale že počet větší papežencův převyšoval přímluvy upřímé a svobodné těchto horlivých patriotův, protož nic jiného s nimi nespůsobili sobě, jediné při papežencích vyšších i nižších divné pomluvy a útržky s pohrůžkami nechatrnými, při císaři pak a králi novém patrný hněv a nemilost.

Co se pohrůžek tklo, ty všecky svrchu psané osoby z stavu vyššího, byvše toho dne neb nazejtří po vykonaných přímluvách obeslány na kancelář, musily toho doslýchati v své uši od nejv. úřed. a soud. zemských, že jsou tím svým obce rozpakováním velebnost J. M. královské a císařské přetěžce urazily; protož aby měly se na pozoru, aby se hlavy některým mezi nohama neodectly, jako na onen čas nebožtíkovi Jiřímu

1617 Popelovi z Lobkovic, kterýž se potkal s tím na hradě Loketském. Což bylo míněno snad vlastně na Viléma staršího z Lobkovic, jenž byl Jiřího strýc. Ale jak slušně a spravedlivě ten příklad byl tehdáž přiveden, měl se na to rozmysliti časně Zdeněk z Lobkovic, nejv. kancléř, též strýc nebožtíka, poněvadž v tu dobu, když Jiří upadl císaři Rudolfovi v nemilost, ujímal se podlé jiných přátel jeho neviny, podav císaři vlastníma rukama apologie neb obrany strýce svého. —

Ostatní pak dva z stavu městského pro to samé, že dožádáni jsouce od vyslaných z měst, potaz jich jmenem a na místě celého stavu třetího v těchto krátkých slovích v soudnici vynesli, že stav třetí přistupuje k přímluvám hraběte z Turnu, Linharta Kolona a Viléma z Lobkovic: Kochan z radního písařství a Hošťálek z primaství jsou hned té chvíle složeni, a to ne z nějaké milosti a dobrodiní císaře Matiáše, ale z pouhé nemilosti, jakž těmi slovy bylo to složení Maximiliana Hošťálka úřadu města Žatce schválním psaním od Purkharta Točníka, podkomořího král. českého, v známost uvedeno.

Ale ani arcikníže Ferdinand nezatajil proti týmž osobám hněvu a nelibosti své, když tím některým z nich při vinšování mu štěstí k nové důstojnosti v antikomoře z oust v uši ty řeči vytekl, že by neměli k němu dověrnosti upřímné, a tak že by rád věděl příčinu, proč by o něm tak scestně smýšleli. Čehož oni sice nemálo se ulekli, vidouce zřetelně, že již k nim tak přívětivé tváře neprokazuje, jako předtím, když s nimi nejednou kratochvíl v střelbě na hradě Pražském i v oboře provozoval. —

Když tedy větší díl stavův na díle dobrovolně, na díle z jiných již oznámených příčin k tomu povolení své dal, aby arcikníže za krále českého přijat, vyhlášen i korunován byl; i rozkázali to snešení své v jistý spis uvésti a přednesli je
9.červ. císaři, kterýžto oblíbiv je sobě 9. d. června přišel zase s týmiž arciknížaty dolů do soudnice mezi stavy ku přeslyšení a vyhlášení jeho. Kteréž znělo samo v sobě slovo od slova takto:

Všickni tři stavové království českého měvše J. M. C. krále pána jich všech nejmilostivějšího milostivé předložení v svém bedlivém a pilném rozjímání a uvážení, předně, že jest císař jakož posavad vždycky, aby království české s zeměmi vtělenými v pokoji, v lásce, v jednotě a svornosti zůstávalo, milostivě opatrovati ráčil, tak také aby to i budoucně v takovém dobrém způsobu a bezpečnosti trvati a zůstávati mohlo, milostivou císařskou, královskou a právě otcovskou péči o to míti ráčí, to všecko že od J. M. ve vší poníženosti vděčně přijímajíce, za to jemu poddaně děkují. A jsouce s jeho milostivým nad nimi kralováním a panováním všickni

dobře spokojeni, toho na pánu Bohu všemohoucím upřímě a věrně žádají, aby J. M. prodlouženého věku a výborného zdraví, nade všemi nepřátely slavného vítězství, dalšího král. českého s zeměmi k němu přivtělenými i všeho křesťanstva s dobrým a užitečným jich šťastného spravování, ano také v nynějším stavu sv. manželstva zdárnými dědici obdaření a v tom ve všem hojného božského požehnání milostivě rozmnožiti, popříti a dáti ráčil. 1617

Jakož že i J. M. poníženě za to prosí, aby v témž šťastném a milostivém nad nimi kralování bez všelijakých proměn až do smrti své milostivě setrvati a v král. českém mezi nimi, pokudž nejvýše možné, bytností a stolicí svou zůstávati ráčil.

Dále pak, co se žádosti J. M. v příčině král. českého, pokudž by pán Bůh jeho bez dědicův mužského pohlaví, v stavu sv. manželství pošlých, z tohoto světa povolati ráčil, na způsob výše psaný opatření dotýče, poněvadž J. M. jakožto vrchnost jich nejmilostivější a právě otec vlasti v tom jiného nic nežli to, co by se král. českému a zemím k němu příslušejícím i také jim všem věrným a poslušným poddaným k prospěchu a k dobrému vztahovalo, milostivě vyhledávati, otcovsky obmýšleti i to všelijak fedrovati a k tomu nakloněn jsa vůli svou dávati ráčí (ješto, kdyby též stavové o této jisté a milostivé vůli J. M. nevěděli, netoliko by něco toho před sebe vzíti, ale pán Bůh uchovati rač! aby kdy sami od sebe na to pomysliti chtěli); také považujíce toho, kdyby král. české s zeměmi k němu připojenými, nejsouc za živobytu J. M. náležitě opatřeno, bez hlavy a budoucího krále a pána zůstávalo a tudy zkázy a škodlivých proměn, což se předešlých časův v mnohých zemích stávalo, pocititi musilo, čehož by J. M. C. stavům, věrným poddaným svým, přiti neráčil; a shledavše to v skutku, kterak arcikníže Ferdinand, jsa z kmene a krve královské, jak cís. Ferdinanda jakožto voleného krále českého tak také královny Anny jakožto dědičky království tohoto, od obou J. Msti slavných pamětí pošlý vnuk a od J. M. C. s užíváním pánův bratří jeho a celého domu rakouského za syna přijat; k tomu spatřujíce při osobě jeho, že přirozenou lásku k král. českému má a obzvláštními dary od p. Boha všemohoucího obdařen jest, tak že se při něm všecka pobožnost, ctnost, rozum, spravedlnost, rozšafnost a k jednomu každému jak bohatému tak i chudému přívětivost a dobrota seznává, z čehož ku p. Bohu naděje jest, pokudž by kdy k tomu přišlo, že by arcikníže království české ke cti a chvále božské, ke všemu dobrému a užitečnému téhož království a zemí k němu přivtělených i všech obyvatelův jich dobře spravoval,

1617 je zvelebil a rozšířil, k tomu také že již předešle nemálo zemí svých dědičných má; a naposledy poznávajíce z mnohých velikých a uvážlivých příčin v tom obzvláštní řízení a vůli pána Boha všemohoucího býti: — protož ve jmenu nejsvětější a nerozdílné Trojice (kterémužto předsevzetí milostivě žehnati rač!) k takovému milostivému J. M. C. jakožto krále českého předložení a žádosti i s milostivým jeho povolením J. M. Ferdinanda arciknìže rakouské, J. M. C. pana strýce a syna nejmilejšího, na ten a takový způsob, totiž pokudž by pán Bůh všemohoucí J. M. C. bez dědicův mužského pohlaví, od J. M. v stavu sv. manželstva pošlých, z toho světa pojíti ráčil, za krále českého jakožto vedlé výš dotčených příčin toho hodného a bohdá, přijdeli k tomu, král. českému užitečného krále a pána svého všickni tři stavové jednomyslně se vší náležitou šetrností podlé starobylého spůsobu, obyčeje a pořádku jsou přijali a vyhlásili, a aby týž král Ferdinand, toho jmena druhý, ve čtvrtek den sv. Petra a Pavla, apoštolův Páně, jinak 29. dne měs. června, nejprvé příští, v kostele sv. Víta, mučedníka božího, na hradě Praž. vedlé téhož starobylého pořádku s pomocí boží šťastně korunován byl; přitom však s J. M. C. v těchto nížepsaných znamenitých výminkách všickni tři stavové poníženě se snesvše:

Předně, že týž král Ferdinand stavům při korunování svém přísahu a povinnost náležitou učiní a vykoná, nicméně také i všecka privilegia, majestaty, obdarování, svobody, práva a zřízení zemská, starobylé dobré pořádky a zvyklosti v těch všech punktích a klausulech, nic ovšem nevyměňujíc, tak jakž jest cís. Matiáš, nynější král a pán jejich nejmilostivější a předešlí králové čeští jsou činiti ráčili, tolikéž potvrdí.

Však poněvadž na tento čas za živnosti J. M. C. takové potvrzení vykonati se nemůže od krále Ferdinanda až teprva po smrti jeho (kteréž Bůh ještě za mnohá léta uchovati račí); protož kdyby koli pán Bůh podlé vůle své božské císaře z toho světa k sobě povolati ráčil, tedy že král ode dne smrti císařské aneb po přijetí na sebe správy král. českého v čtyrech nedělích pořád zběhlých takové potvrzení výš dotčených privilegií, majestatův atd. příkladem předešlých králův povinně vykonati a k rukoum nejv. purkrabí Pražského, a pokudž by toho času žádného nebylo, tedy hned po něm nejpřednějšímu nejvyššímu úředníku zemskému konečně odevzdati má. Kteréžto potvrzení nejv. purkrabě a ten po něm nejpřednější úředník zemský k sobě přijmouce, při nejprvnějším potom soudu zemském v přítomnosti nejv. úřed. a soud. zemských ke dskám zemským při výpisích privilegií zemských složiti a to potomně dále podlé sněmovního snešení a relací, kteráž

se o to stane, k privilegiim království českého na zámek Karlštein dodáno a přiloženo býti má. Na tento pak čas i hned při korunování jeho král od sebe stavům revers v moc jejich dáti povinen bude, že za živobytu císařského jakožto českého krále v království a vladařství sám o své ujmě se vkládati bez zvláštní vůle císařské a podlé toho bez uvážení nejv. úřed. a soud. zemských, též rad soudův, dvorského a komorního, a dvou osob z stavův vyšších z každého kraje, z Pražan pak, horníkův a vyslaných z měst šesti osob, v témž sněmovním snešení zejmena dostavených, a na sebe ničehož toho potahovati nemá, až po smrti cís. Matiáše; ale nyní že toliko králem českým korunovaným slouti, jmenován a za toho držán, i titul jako králi českému korunovanému jemu dáván býti má. 1617

Přes to pak jestli by týž král na sebe kralování a vladařství za živobytu císařského potahovati chtěl, tedy že stavové tou měrou nemají mu žádnou poddanosti a povinnosti zavázáni býti, s tím přitom v témž reversu doložením, že král od smrti císařské aneb po přijetí na sebe správy království českého ve čtyrech nedělích pořád zběhlých privilegia zemská všecka a všelijaká stavům potvrditi a od sebe též potvrzení odevzdati povinen bude. —

Když tedy stavové pod obojí byli při tom sněmě od strany pod jednou tak uchozeni, že musili svoliti ke všemu, a král Ferdinand, aby vždy v něčem aspoň stavy pod jednou upokojil, odevzdal od sebe svrchu jmenovaný revers: hned zatím vykonalo se i korunování jeho na den určitý způsobem starobylým 29. črn. u přítomnosti cís. Matiáše, císařové, arciknížat Maximiliana a Karla, jednoho knížete z Weimaru, Karla kn. z Lichtenšteina, španělského a Florentského poselství a kardinalův z Ditrichšteina a Glézle, též velikého množství panstva i fraucimoru vzácného. Mince stříbrná i zlatá rozhazovala se mezi lid s znamením a nápisem takovým: koruna královská stála u prostřed s literou F. pod ní, a okolo slova latinská ta „Legitime certantibus,“ že řádně bojujícím neb rytěřujícím se toho důstojenství dostává.

Od té doby hned papeženci netoliko světští, ale i duchovní počínali hrdě founěti proti evangelickým a hrozili jim, že budou míti na sebe krále tvrdšího, kterýž bude chtíti panovati a vládnouti nimi ne podlé práv jejich tesklivých, ale po své vlastní hlavě a libosti. A co více? Polyxena, rozená z Pernšteina, nejvyššího kancléře manželka, žena nad míru vysokomyslná a Římanka tuhá, směla to před jistými osobami světle a neukrytě mluviti, že již nyní k tomu přichází a přicházeti bude, aby aneb papeženci evangelikům, aneb evangelikové papežencům na hlavy vsedli a zjezdili se.

1617 Při témž sněmě stavové svolili mezi sebou dle starobylého obyčeje zvláštní berni, kteráž při korunování králi českému k dobrému přichází, na dokázání k němu poddané vděčnosti, totiž po půl ouroku Svatohavelském, kdokoli z nich jaké při témž terminu buď z hotových peněz buď z gruntův poplatních přijímá; jíž se okolo osmdesáti tisíců kop míš. sešlo.

Ale král Ferdinand, dostav ji k rukoum svým, neví se, zdali na potupu stavův, že se mu ten dar zdál chatrný, čili na poděkování za věrnou práci, rozdaroval ji mezi nejv. úřed. a soud. zemské pod jednou. Z níž první díl vzal nejv. purkrabě, nejv. kancléř a Smečanský, druhý Matouš Děpolt z Lobkovic, nejv. mistr převorství křižovníkův v král. českém, Jan z Klenového a z Janovic, nejv. písař, a Purkhart Točník, podkomoří, třetí. Že pak Vilém Slavata nechtěl se žádnou měrou s jinými v tom srovnati a poškvrniti rukou svých takovými penězi zemskými, pročež bylo mu za jistou summu koupeno stříbrných klenotův, aby vždy neudarovaný ven z jiných nezůstal.

To vše zřídiv sobě Ferdinand král v království českém podlé vinše srdce svého, požehnav ho a svých věrných sluh,
26.říj. odebral se zase zpátkem do Štýrska, kdežto 26. d. října v městě Grácu byl od úřadů a obce, předně pak od jezuitův, velmi slavně a vděčně přivítán a uctěn. —

Ty všecky věci strastné, kteréž se již na národ náš a obzvláštně na stranu pod obojí valily, Bůh předpovídal nám skrze své rozličné posly zázračné netoliko v povětří, ale sem i tam na okršlku zemském. Nebo v ty časy spatřovali lidé zhusta strašlivá vojska v oblacích společně se potýkající s zbraněmi krvavými, sloupy veliké, jež Řekové dokos jmenují, a jacíž ukazovali se na nebi v dobu tu, když tam před mnoha sty lety onino Lacedemonští, byvše přemoženi v moři, o celé panování a velkomocnost svou přišli.

Povstávali též i větrové a bouřky neobyčejné, bořice stavení, i silné stromoví z kořene vyvracujíce s znamenitou lesův škodou a záhubou. Jedné také chvíle přiletělo na Novoměstský rathouz nesčíslné množství pavoukův vodních a usadilo se na něm. S rathouzu pak v Starém městě Praž. spadla s vrchu věže makovice ozdobná, na níž stál orel císařský o dvou hlavách, jakkoli byla velmi pevně a bezpečně silnými nárožníky neb klamry přibita a ufasována; od něhož v tom pádu urazila se noha jedna a jedno křídlo. Ano i nočním časem potulovali se zhusta v městech Pražských nemalí houfové psův neb ohařův velikých, kteříž outok na lidi činili, a co jiných těm podobných úkazův strašlivých dálo se v tu dobu

ondě i onde po zemi, jež neřkuli osoby rozšafnější, ale i ti sprostí lidé ujímali a vykládali sobě za jisté hněvu božího a budoucích neřestí předchůdce a znamení. 16

Zatím čím dále tím hojněji přilívalo se příčin jak od duchovních lidí, tak ovšem i od samých nejv. úřed. a soud. zemských, nařízených místodržících království českého k budoucím nevolem a rozbrojům obecným, jichž nebylo lze stavům pod obojí déleji trpěti a snášeti.

Mezi jinými zajisté protimyslnostmi dotčení místodržící královští vymyslili sobě tuto neposlední na úřad a obce všech tří měst Praž. a posloupně i na jiná všecka města královská, že jsou v pátek po Všech Svatých jmenem císařským s podpisem Zdeňka z Lobkovic, nejv. kancléře, rychtářům císařským seslali dolů z kanceláře české jakousi novou a prvé nikda v Praze ani jinde neslýchanou instrukci, kterak by se při témž úřadu rychtářském říditi, chovati a všelijak spravovati měli. Ješto se táž instrukcí dle znění Apologie stavův pod obojí pod N. 47 na veliké zlehčení, o všecky svobody a obzvláštně o majestát na svobodné provozování náboženství jich připravení a tak dokonalé potlačení svobodného stavu městského vztahovala; nicméně však předce na rathouzích Nového a Menšího měst Praž. vůbec publikována byla. Z níž tuto se připomenou artikulové tí, *kteříž té samé věci na ujmu a skrácení vlastně se vztahují.*

„Matiáš atd. Předkem uznávajíce my zvláštní naši potřebu toho býti, aby pravá a náležitá věrnost, poddanost a poslušenství k nám, dědicům našim a budoucím králům českým vždycky upřímně od jednoho každého zachováno bylo, též pro uvarování všelijakých neřádů tomu chceme:

I. Aby rychtářové naši v městech Pražských nám, dědicům a budoucím králům českým přísahou zavázáni byli a ve všelijakých věcech kanceláří naší českou se řídili, mezi úřadem konšelským sedali, a pro větší vážnost úřadu svého přední místo nad nimi všemi měli; s nimiž purkmistr, primas každého času dobré srozumění držeti, v ničemž se před nimi neukrývati, všelikou šetrnost k nim i sami zachovávati i jiné sousedy k tomu napomínati mají.

II. Týž rychtář náš má při soudech i jiných obecních jednáních úřadu osobně přítomen bývati, vše s pilností doslýchati, hlas a přímluvu svou svobodnou při všem, krom kdež by na místě našem původem byl, mívati a v tom ve všem dobré i užitečné naše, dědicův našich a budoucích králův českých všemi obyčeji obmýšleti.

VII. Purkmistr a úřad konšelský aby bez té moci neměli obec svolávati ani svých žádných společných schůzek kromě

1617 rathouzu držívati, ale sám rychtář náš dle uznání důležité potřeby buď královské neb jich obecné a to u přítomnosti své.

VIII. Nicméně, kdež také obzvláštní osady a práva duchovní i světská v městech Pražských jsou, buď že pod správu úřadu přináležejí neb ne, ti také obyvatelé tolikéž žádných schůzek mívati ani sousedův svých svolávati nemají bez povolení a přítomnosti rychtáře našeho, jakž svrchu o shledáních a radách konšelských dotknuto. Při nichž nalezloli by se co nám na škodu býti, aneb proti svobodám a nadáním týchž osad čeliti, o tom aby týž rychtář do kanceláře naší české i hned oznámil.

IX. Obzvláštně pak rychtář náš na odoumrtí a pokuty nám náležité pilný pozor měj, aby nic toho před námi zatajeno nebylo, oznámě o všem nám neb komoře naší české, poněvadž města naše v království českém vždycky v takových a jiných důchodních věcech k též komoře naší přináležela a ještě přináležejí.

XX. A aby v městech našich všudy při jednom každém zvláště při osobách konšelských, též starších obecních a vší obci s nedorozumění všelikého sjíti mohlo, a tím větší upřímnost, láska, svornost, jednota a pokoj vůbec růsti mohla: tomu také chceme, aby rychtář náš při všelijakých počtech obecních, zádušních, špitálských i jiných s nařízenými osobami býval, je přehlídal, aby se žádné skrácení ani obci, tak ani zádušim aneb komu jinému nedálo; a kdoby v čem napraviti zanedbával, o takovém aby nám neb komoře české zprávu učinil.

XXV. Mezi žebráky mladými a čerstvými, a kteří věkem sešlí a neduživí jsou, aby pilný rozdíl činil: oněchno nikdež při městě netrpěl, tyto pak do špitála bráti poroučel. Pro snadší pak takového řádu nařízení a fedruňk, aby rychtář náš bedlivě se na to vyptal, kdo kterého špitálu neb záduší fundatorem byl, jaká nadání k němu od starodávna náležela, kterak a kam co odcizeno jest, a jaké důchody nynějšího času ještě při nich se nacházejí, nač se obracejí, a výtahu z register jich nám do kanceláře české co nejdříve podal.

XXVI. A jakož v městech Praž. od starodávna mnozí pobožní křesťané z stavu panského, rytířského i městského ke cti pána Boha a na věčnou svých slavných a poctivých rodův památku nemalé důchody k mnohým kostelům a v nich obzvláštním oltářům, však na jisté spůsoby, co se proti tomu při nich také věčně konati má, jsou odkázali; i aby dotčené fundací nikda nehynuly a jinam se neobracely a jak pánu Bohu, tak i těm již v Pánu odpočívajícím lidem věrnost a přislíbení i zapsání jim stalé neporušeně zachována byla: protož rychtář náš bude povinen od kollatorův týchž kostelův, totiž

od úřadu konšelského, též od úředníkův zádušních a špitálních i od jiných osob týchž věcí povědomých gruntovní zprávu o tom o všem, totiž jaké fundací při každém jich kostele a oltáři jsou, od koho pošly, jak mnoho nadání jest, na jaké kondicí a spůsoby, a nač dotčení zádušní důchodové a nadání se obracejí, vzíti a všeho toho hodnověrné výpisy nám do kanceláře naší neprodleně podati, a budoucně pak všecky ty věci, aby se při nich všecko řádně a náležitě dálo, a takové zádušní nadání na nic jiného nežli na to, načež vlastně odkázána a zapsána jsou, se obracela, bedlivě opatrovati. Kollatorové pak, totiž úřad konšelský, též úředníci a správcové dotčených záduší, mají témuž rychtáři našemu, nic před ním netajíc, knihy své a všecka zapsání takových zádušních nadání in originali ukázati a to vše gruntovně oznámiti." — 1617

Když tedy rychtářové císařští, ujavše se živě instrukcí té, chtěli podlé ní kráčeti, a přivzavše sobě v tom ku pomoci i úřad konšelský, z větší částky náboženství římskému se přihlašující, nastupovali na výš jmenované osady a úředníky jich, odeslavše jim podlé ní jisté artikule, jichž by se rychtářem císařským byli povinni spraviti: tou příčinou vidělo se za dobré některým osadám Staroměstským, aby se jim v tom za času opřely. I učinily ohradu svou úctivou před purkmistrem a radou Starého města Praž., v nížto ukazovaly zřetelně, jak a v čem táž instrukcí proti majestátu cís. Rudolfa čeli, spůsobem tímto:

Že poznávají osadní, kterak ti artikulové jim odeslaní na nemalé ublížení a skrácení svobod jich osadních jakožto obce Starého města Praž. osob, třetího stavu užívajících, se vztahují, k nimžto z jakých příčin zcela a zouplna přistoupiti by nemohli, nic však proti důstojnosti a mocnosti J. M. C. nemluvíce, že úřadu pořádně oznámiti pominouti nemohli:

Předně, kdež se jim v prvním artikuli poroučí, aby po nařízení nových úředníkův v přítomnosti rychtáře císařského a osob, od úřadu vydaných, počty pořádně učinili. Ten artikul z strany vykonání počtů dle starobylého obyčeje že sice schvalují; než aby se takoví počtové v přítomnosti rychtáře císařského, též osob radních náboženství římského se přidržejících vykonávati měli, že vidí se osadním býti věc nová a neobyčejná, a neměla by se strana v náboženství jim odporná, poněvadž se oni v jejich věci netrou, nutkati na to: prosíce přitom purkmistra a rady, aby je při jich starobylém spůsobu zůstavili a jmenované počty toliko před osadními a osobami radními pod obojí vykonávati jim dovolili, a to vše k dobrému záduší jich.

1617 Druhý artikul, v němž poroučelo se, aby osadní žádných shromáždění nedržívali, ani nic v nich nejednali bez vůle a přítomnosti císařského rychtáře, že též vidí se jim jakožto věc nová na ouhonu a vyvrácení poctivosti a dobrého jmena jejich se vztahovati; protože uvozuje v podezření, jako by v svých předešlých scházeních něco neslušného před sebe brávali, a podlé toho při budoucích shledáních že by více jedné osobě císařského rychtáře nežli celé osadě, jemu v poctivosti, věrnosti a dobrém chování osobám rovným věřeno býti musilo. Shledání pak ta jejich že důla se vždycky prvé za příčinou věcí a potřeb záduší jejich, též kostela, fary, školy a těm podobných věcí a strany jich pod obojí se dotýkajících, a ne politických nějakých jednání; s čehož kdyby sjíti mělo, nemohlo by nic jiného pojíti z toho, jediné zlých lidí pomluvy a vytýkání, jako by se osadní s předky svými až dosavad nenáležitě při věcech zádušních chovali, odkudž by snadno těžcí soudové a mnohá zaneprázdnění pocházeti mohli. Nad to musela by svoboda třetího stavu, kdyby se v tom rychtáři císařskému — an vrchností jejich není, než jim rovný měštěnín a to ještě v náboženství odporný — spravovati měli, stenčena býti. A tou měrou že by byli ničemnější nežli sedláci, lidé kmetcí, kterýmž se od jejich vrchnosti, aby se bez vědomí jejího dohromady scházeti a o své věci promluviti neměli, nezapovídá.

Dále že to jest i proti všemu rozumu, aby strana v náboženství jim odporná v jejich věcech se vertovati a jich uvažovati nápomocna býti měla. Jaká by pak již odtud svornost a sjednocení mezi stranama pod obojí a pod jednou pocházela, toho že rychtáři císařskému i všechněm náboženství římského se přidržujícím k uvážení podávají.

A poněvadž předkové jich pozůstavili jim svobody té, aby všecky věci zádušní dle dobrého svědomí řídili, a dosavade žádné falše a neupřímosti na ně shledáno není a bůhdá nebude: protož že jsou k J. M. C. ponížené naděje, že je jakožto lidi svobodné a třetího stavu užívající při řádích, právích a svobodách starobylých, jako i předky jich předkové jeho, zůstaviti ráčí; nebo že i přísaha J. M., všem třem stavům král. českého učiněná, na to se vztahuje.

Nápodobně kde se v témž artikuli dokládá, aby témuž rychtáři císařskému úředníci a osadní byli povinni všelijaké originaly nadání kostelních i oltářních, též všecky knihy a registra zádušní ukázati a výpisy všeho hodnověrné vydati: že i ten artikul vztahoval by se na vyvrácení dobrého jmena jejich a podezření uvozoval, jako by snad osadní s důchody zádušními nevěrně zacházeli a k jinému cíli, než nadání do-

brým úmyslem vyměřují, obraceli. A ač poznávají to za slušnou věc, že J. M. král a pán jich ráčí míti moc tu, jakožto vrchnost a ochránce všech záduší na to se doptávati; však poněvadž obyčejně osoby radní s písařem přísežným při konání takových počtů bývají, v plné radě o nich relací činí i výpisy jich přednášejí: tedy že dle osadních hloupého rozumu těm osobám poctivým a svědomí dobrého bez zaneprazdňování tím císařského rychtáře může toho dobře býti věřeno. 1617

Dále aby pak měli jemu nadání svá, k čemu, od koho a k jakému cíli se stala, vyjmenovati: ten artikul že čelí proti právu, zříz. zemskému i majestatu cís. Rudolfa, ano i proti sněmovnímu snešení. Nebo že předkové jich, pana purkmistra a pánův i celé obce za obzvláštními příčinami, považujice proměn časův, na svá snažná při předešlých králích českých vyhledávání obdrželi to, že jim všecky kollatury v Starém městě Praž. za dědičné beze vší výminky ani jaké sobě moci neb rychtářům svým náboženství římského, aby co v tom měniti mohli, pozůstavení dány jsou: což i do desk zem. vloženo a od krále Matiáše jim potvrzeno jest.

Poněvadž tedy takové všecko právo na úřad a obec Pražskou, kdež i oni osadní jsou, přeneseno jest, a oni to vše bez naříkání, právem, akty zemskými pořádně vydrželi, a že žádných příkladův není, aby kteří králové čeští pro postoupení komu takových věcí a kollatur zase se na ně znovu navracovati měli; nadto že sněm léta 1575 i jiní sněmové vyměřují to, že osoby z stavův žádnému se v svých spravedlnostech před časem vyjevovati povinni nejsou: z těch příčin že osadní jakožto obec Starého města Praž., stavu třetího užívající, poznávají se nebýti povinni, rychtáři císařskému v takových nadáních jakožto straně v náboženství jim odporné se vyjevovati; nýbrž že důvěřují v J. M. C., že dle majestatu cís. Rudolfa, jenž i to s sebou přináší, aby strana straně v tom, co se náboženství dotýče, žádného vyměření nečinila ani v nic odporného nepotahovala, zůstaveni budou. A ač znají to, že císař vrchností a králem netoliko týchž kollatur, ale i všeho království i jich všech pánem jest; však zase na druhou stranu že také vědí i to, že žádnému ze všech tří stavův, kdo k čemu jaké právo má, bez pořádného vyslyšení tohu bráti neráčí, a že žádnému zapovědíno ani zle vykládáno nebylo, kdyby kdo v jakýchkoli příčinách, an by se mu jaké skrácení dálo, svou poníženou přímluvu, jako oni, J. M. učinil.

Naposledy kdež poroučí se, aby osadní žádnému knězi neb faráři bez vědomí a povolení úřadu odpuštění nedávali ani jiného faráře nepřijímali: ten artikul ač jest též nový, však jak jest koli, že by i proti tomu nebyli, aby se takové

1617 kněze přijímání neb propuštění s volí úřadů jakožto kollatorův, jimiž i oni býti se praví, dáti nemělo, kdyby všecky osoby radní náboženství pod obojí byly. Ale že mezi nimi polovice, ano spíše víc nežli méně, z strany druhé náboženství římského se nacházejí, protož že vidí se jim obtížné, aby se v tom náboženství jejich odpornými spravovati měli. Nebo že jest věc jistá a jako slunce na nebi patrná, že J. M. C. rychtář ani ti, kdož s ním drží, nikoli k tomu raditi nebudou, aby osadní kněží, kteří by se konsistoří pod obojí, stavům náležející, spravovali, přijímati měli. K čemuž kdyby přistoupili, bylo by opět proti majestatu cís. Rudolfa i proti porovnání mezi stranama pod obojí a pod jednou.

Dáleji také všickni tři stavové tolikéž že k J. M. C. té ponížené naděje jsou, když to J. M., jak samo v sobě jest, předneseno bude, a že se tu majestatu slovem císařským a královským stvrzeného dotýče, že neráčí toho dopustiti, aby jim več toho saháno a nějaké nové vyměření v tom činěno býti mělo. Ač pak od strany odporné mohlo by rceno býti, že se týž majestat na osadní zejmena nevztahuje než toliko na Pražany; avšak že pod tím slovíčkem *Pražané* rozumějí se obce a v nich i osadní, že patrné jest z toho porovnání stran na listu 67, kteréž s povolením cís. Rudolfa se stalo a do desk zemských kvaternu trhového stříbrného léta 1609 v sobotu po sv. Jiljí o 9. vloženo i v knihách konsistorských na listu 31. poznamenáno jest.

A tak že podlé již oznámených příčin slušně se těch věcí ujímají, jsouce k císaři té ponížené naděje, že jim to k nějaké všetečnosti a neposlušenství přičítati neráčí.

A poněvadž porozumívají, že svrchu psaní artikulové z instrukcí císařské, rychtářům jeho nově vydané, původ svůj mají, protož že pana purkmistra a pánův prosí, aby tuto jich poníženou omluvu císaři odeslali a za ně se přimluvili, poněvadž nic jiného nežádají, nežli svornosti a lásky, straně pod jednou jakožto křesťanům a bližním svým všecko dobré vinšujíce, a v náboženství svém nic jiného před sebe neberouce, než což od předkův jejich jim dochováno a od císaře stvrzeno jest, aby J. M. od svého předsevzetí upustiti a je, stav třetí, při starobylých zvyklostech a pořádcích jejich zůstaviti ráčil, tak aby pod milostivou J. M. ochranou pánu Bohu sloužiti a J. M., čímž povinni jsou, vykonávati mohli. —

4. pros. Brzo potom, totiž v pondělí po druhé neděli adventní, sešel opět jiný dekret z kanceláře k Pražanům Staroměstským a Novoměstským jmenem nejv. úřed. a soud. zemských, J. M. C. rad a nařízených místodržících v král. českém, v němž z jistých a uvážlivých příčin pro zachování dobrého řádu jme-

nem a na místě císařském poroučeli jim, aby při všech impressořích i knihařích to dostatečně opatřili, aby ani žádných nových kněh, písniček anebo novin dřívěji netiskli, nežli by úřadu a od úřadu J. M. C., v nepřítomnosti pak císaře místodržícím do kanceláře české ukázány, a potom odtud k tomu dovoleno bylo. Nicméně i všelijaké písničky světské, tolikéž i noviny, jakžto lidé zahálčiví činiti obyčej mají, po ulicích zpívati zapověděli a přetrhli, a kdož by toho přestati nechtěl, jiným ku příkladu ztrestali. 1617

A jako by nebylo ještě dosti na těch nátiscích a protimyslnostech, s nimiž stavové pod obojí, v víře své křesťanské vespolek sjednocení, potkávali se den po dni víceji od papežencův duchovních i světských; musili se k tomu přimíchati a jim jako ruky v tom podávati i sami někteří všeteční a nepokojní mudrlanti z kněžstva, obnovenou a sjednocenou konsistoří stavův pod obojí se spravujícího, kteříž svými horlivými spisy usilovali tu jednotu evangelickou jako nějakými divnými hevery vyzdvihnouti a roztrhnouti pro nic jiného, jediné aby v dobrém řádu a kázni státi nemusili a podlé své vysokomyslnosti a žádosti cti nezřízené sami nad svědomími lidskými svévolně panovati mohli. Z počtu těch vydařil se kdosi; ten ač nesměl jmena a titule dostaviti, vůbec však mezi lidi roztrousil v tu dobu spis svůj v jazyku českém pod titulem „Zdání o napravení spůsobu církví evangelických českých a uvedení jich v jednotu“, obsáhv jej a zavřev v nížepsaných artikulích XIV:

I. Že všickni služebníci církví evangelických slušně, jakž majestat, sjednocení a snešení stavův pod obojí s sebou přináší, vedlé české konfessí, cís. Maximilianovi II. léta 1575 a Rudolfovi II. l. 1608 podané, smysliti a učiti mají, jakouž jest tuž konfessí jmenem svým kněžstvo bratrské l. 1608 vydalo s připojenou znamenitou protestací, že chce až do smrti stále při ní zůstati a setrvati. Ale jistá věc jest, že kněží bratrští proti ní smýšlejí, a učíce artikuli o osobě Kristově, o křtu a večeři Páně při samém gruntu spolčeni jsou s sakramentáři starými i novými, kteréž předmluva slavných stavův evangelických král. českého, Maximilianu II. učiněná, světle zamítá; nebo ani nevěří a lid boží nevyučují, jakž skrz kázání, z písní téhož bratrstva, approbací jejich náboženství od theologův-cizozemcův patrně se nachází, aby Kristus Bůh a člověk po na nebe vstoupení na této zemi církvi své přítomen byl, aneb aby jeho tělo a jeho krev opravdově a podstatně přítomny byly a ústy s chlebem a vínem se jedly a požívaly, jakož světlými slovy vyznává konfessí česká „Věříme a vyznáváme, že ten chléb v též večeři Páně jest pravé tělo pána

1617 našeho Jež. Kr." Což s jakým pohoršením jest spojeno jak mezi papeženci tak mezi jinšími, tomu jedenkaždý dobře rozuměti může. A v pravdě jest se obávati, aby z toho nějaké příčiny sobě nevzali společní naši nepřátelé, zle vykládati konfessí českou, a obdarování královské na ně znějící v pochybnost neuvozovali.

II. Netoliko kněží jednoty bratrské, ale také i jiní všickni správcové církevní pod obojí ku podepsání české konfessí, čehož až dosavad mnohé osoby z předních vykonati pominuly, aby přidržáni byli; a aby proti ní buď tejně neb zjevně neučili, napomínáni býti mají. Nebo již dávno pokusiti se směli, také před defensory tvrditi, že v království českém evangelických lidí jest dvojí konfessí jurisdikcí, dvojí ordinací proti zjevnému snešení a srovnání stavův, a nestyděli se při examinování ordinandův takové otázky vydávati, kteréž s konfessí českou nijakž se nesrovnávají.

III. Pro obecné a zjevné domnění sakramentářského učení mnozí posavad při ordinování na kněžství svaté zpěčovali se na sebe seniorovi jednoty bratrské dáti ruce klásti. Odkudž stalo se, že mnozí jinam za příčinou dosažení ordinací jsou odešli, jiní při tom samém skutku svatém s velikým pohoršením tomu odpírali, někteří potom až do dnešního dne, co by činiti měli, pochybovali; nebo praví, že svědectví ordinování a víry od toho přijíti nemohou, který jest sakramentářskému kvasu oddaný, učení kalvinské s konfessí Augšpurskou a českou bojující v srdci chová, učí a zastává.

Nadto odstoupili někteří z panstva a z rytířstva pro pohoršení snešeného ordinování od konf. evangelické a přistoupili k straně pod jednou, a odbyvše kněží svého náboženství uvedli na grunty své papežencův. A tak jistě potřebí jest pro ujití pohoršení a spokojení svědomí, aby sám administrator s svými konsistoriany při ordinací ruce vzkládal na ty, kteří jej v učení následují. Nechť senior bratří také sám své mládence ordinuje, chceli jiné učení vyznávati a zastávati mimo to, kteréž v konf. české se zavírá.

IV. Ve všech konsistořích řádných jest to tak nařízeno, že žádný bez předcházející vokací na kněžství svěcen nebývá, nerkuli aby takové svěcení kněžstva v jistý čas, jako dvakráte do roka, vykonáno býti mělo; nýbrž kteréhokoli času buď jedna nebo víceji osob při konsistoři dotčeným způsobem se ohlašují, přijaty a svěceny býti mají. To by také slušně při konsistoři stavův pod obojí mělo nařízeno býti o to nepořádné kněžstva bez vokací svěcení. Nebo sic fary dlouho prázdné státi musejí, mnohdykráte osoby z těch svržených kněží bezděk na fary dány bývají, aneb když některou osobu kollator

toho místa na faru svou přijíti nechce, musí se o jiného kněze 1617
starati aneb faru až do sv. Havla neb Jiří prázdnou zanechati.

V. Měli by páni stavové, kteří kněží své od administratora přijímají, příkladem těm, kteříž jsou z jednoty bratrské, na tom se snésti, aby žádný mládenec, kterýž v církvi boží v tomto království sloužiti míní, jinde nežli v konsistoři domácí ordinován ani k ordinování připuštěn nebyl.

Nad to výše nemělo by trpíno býti, aby kněží mohli o své ujmě mládence buď doma bez vokací, kteráž nemůže nežli od kollatorů vydána býti, dáti světiti aneb ven z království do měst podezřelých mezi sakramentáře na ordinaci vysílati, jakož se to zhusta od děkana nynějšího Horského děje; nebo sic konfessí v čistotě nezůstane, nýbrž vedle ní všelijací bludové do církve boží uvedeni býti musejí. Jakož se pak v městech Pražských i jiných král. českého zřídka jedna fara a škola nachází, kde se farář a rektor v náboženství srovnávají: aneb kněz jest sakramentářem t. j. z počtu těch lidí, kteříž se v říši orthodoxi jmenují a obzvláštní svou konfessí mají, a proti tomu rektor se české konfessí přidrží; anebo kněz tuž konfessí následuje, proti tomu pak rektor jest z počtu sakramentářů. Což odtud pochází, že administrator osoby dvojího náboženství, jsa v konsistoři od strany odporné vždycky hlasy přemožen, světiti a na fary dosazovati musí. Ano také i nynější professores, kteří v konsistoři sedají, na větším díle sakramentáři jsou, ve dne v noci o to usilují, aby také mládence odchovati mohli, kteří jejich náboženství jsou; ty potom do měst za správce školní fedrují a skrze ně bludy sakramentářské do království uvozují, a to vše pod zástěrou a pláštěm konfessí české.

VI. Kněží jednoty bratrské v konsistoři sedají, doslýchají při kněží, kteříž se administratorem a konsistoriany spravují, je rozsuzují, sami pak administratora za vyššího poznávati aneb svých kněží rozepře témuž administratorovi a jiným konsistorianům k rozsuzování podávati nechtějí; s potupou a s jakýmsi pohaněním na připisích sami pohaněni bývají; k ordinací od svých přinešených do konsistoře pří žádné zmínky o administratorovi nečinívají a k němu jich psaní nesvědčívají. A aby se krátce povědělo, jurisdikcí aneb soudu konsistoře v příčinách církevních administratorovi, pokudž na nich jest, nižádným spůsobem poddáni nejsou; k rozsuzování v příčině manželstva svých posluchačův neobsilají, nýbrž sami to mezi sebou tejně, jako by druhá konsistoř byla jejich, pokojí. Proč pak naši je za soudce trpěti musejí, když oni nechtějí než od svého seniora souzeni býti?

1617 Protož spravedlivé jest, aby také svých kněží pře a rozepře v konsistoři přednášeli anebo, že docela bez hříchu jsou, prokázali.

VII. Velikáť jest věc tato, že na mnoha místech panstvo a rytířstvo, jednotě bratrské oddané, správce církevní a kněží, milující řád administratora a konfessí českou upřímě, bez vyslyšení z míst jejich vysazují a na místa jejich bratří neb zjevněji sakramentáře dosazují. Již se nalézají i ti, kteřiž lámání chleba kalvinské do svých církví uvésti usilují, čímž sami osvědčují, že od konfessí české v artikuli o večeři Páně daleci jsou a daleko jinší konfessí mimo tu, kteráž jest od krále tomuto královstvi osvobozena, následují. Dávají také příčinu jak královským tak i jiným stavům, kteříž jsou a jmenují se pod jednou, aby túž svobodu u vysazování kazatelův a kněží evangelických všech provozovali a užívali, jakož posavad mnohými příklady toho jsou osvědčili.

Protož pozor dáti bedlivý náleží na to stavům evangelickým, milujícím konfessí českou a Augšpurskou, aby potom někdy obecní svoboda náboženství evangelického příčinou jejich roztržitosti a reformování nečasného a nenáležitého v nebezpečenství nepřišla.

VIII. Mimo bratří i jiní mnozí, kteří na kazatelnice v církvích Praž. a jiných měst vstupují, jsou také sakramentáři, nejsouli zjevní, jsou však potměšilí, na jejichžto kázání zatmělá a kejklířská osadní častokráte naříkají. Takové vedlé konfessí, obzvláštně pak v těch artikulích, v nichž se dělí od artikulův sakramentářských, s pilností examinovati a odporně smýšlející, aby od povolání byli vzdáleni, za slušné se býti soudí, aby skrze ně církev škody nějaké nenesla a proti majestatu s nebezpečenstvím svobody náboženství z něho nehřešila.

A poněvadž proti vůli a podstatě administratora někteří z pomocníkův konsistorských jejich stranu zastávati a fedrovati směli; při vůli stavův a defensorův to se zůstavuje, jakými by spůsoby taková smělost jejich jim přetržena býti mohla.

IX. S velikým pohoršením i v Praze i jinde po městech někteří kněží a správcové, kteří chtějí býti po straně administratorově a býti mají, jiných ceremonií a jiného roucha posvátného užívají mimo to, kteréhož on s svými pomocníky užívati obyčej má. Nebo jsou někteří, že vedlé libosti své jak při křtu sv. a večeři Páně, tak při oddavcích nových manželův tohoto neb jiného požívají. Nalézají se i ti, kteřížto, neví se s jakou pověrečností, docela zbraňují se při posluhování večeře Páně ornatu neb komže užívati, ačkolivěk před svými

osadními požívati se ho zakázali a k sobě to přijali, jakož 1617
v knihách konsistorských pamět se najde; a jak proto jsou vykládáni, dobře vědí.

Protož pro ujití pohoršení a zachování svornosti církevní jazykem českým a německým aby se dalo vytisknouti a všem k skutečnému zachování přísně poručeno bylo, že samému náboženství a konfessí, kdež se v čistotě jemu lidé vyučují, nic neujímají a škody žádné nepřinášejí; ovšem proto roztržitosti tropiti v církvi, neb posluchačův svých a jiných pohoršovati žádný nemá, a kdož proti tomu činí, ten ať trpín není.

X. Nevypravitelná naříkání na díle ve všech církvích evangelických se naslýchají, že katechismus Heidlberský, konfessí české i Augšpurské zjevně odporující, do školy usilováním některých tajných sakramentářů jest uvedený a katechismus dr. Martina Lutera, kteréhož mnoho let se požívalo, předtím zavržený. Litují mnozí mládeže, že tak bídně zavozována a bludy sakramentářskými zatemněna býti má, kterážto mládež netoliko obci, ale i církvi s mnohým užitkem by sloužiti mohla. A jistá věc jest, nebudeli ten katechismus sakramentářský z církví a škol evangelických království českého vyvržen, nikda se nestane, aby pravda slova božího vedlé konfessí české, s Augšpurskou a s katechismem Lutera se srovnávající, upřímě a bez falše potomkům zachována byla; načež bedlivý a pilný pozor dáti se má.

XI. Vedlé soudu a snešení lidí pobožných a učených věc jest patrná, že školy a akademie jsou mladistvi, rozkošní štipkové církve; a tak nic více na péči pánům defensorům míti nesluší, jako aby starobylá akademie cís. Karla IV. byla obnovena a vyzdvižena a facultas theologica v ní nařízena. Nebo beze všeho odporu to jest, že nesnáze ta a roztržitost o náboženství odjinud nepocházela předešlých časův, jediné z nedostatkův učených a upřímých theologův, kteříž by mohli vyučováním a disputováním náboženství evangelické upřímě potomkům zanechati.

XII. Nařízení facultatis theologicae a juridicae veliký užitek přinese konsistoři při rozeznávání pří církevních a manželských. Nebo když ti, kteříž ex professo theologi a juridici jsou, výborně o takových všech rozepřech vedlé předepsání slova božího a starodávných i nových nařízení církevních souditi budou, každý tomu rozumí, že obojí facultas i konsistoři i radě pánův defensorův v těžkých věcech velice napomáhati moci bude.

XIII. Veliká toho potřeba jest, aby větší pozor než předešle na impressory v městech Pražských dán byl, kteří všelijaké nešlechetné sakramentářské knihy a spisy s vypuštěním

1617 body svého přisluhování zbaveni, a jsouce i u stavův i u lidu zoškliveni, aby byli jako smetí a ohryzek nějaký mizerně zavrženi.

I poněvadž se kalumnia a hanění mnohem snázeji chytá, nežli samá pravda, a tak i toto psaní k tomu směřující mohlo by býti k veliké ujmě dobré pověsti seniora, konsistoře Pražské, kněžstva, řádu jeho i posluchačův jejich: vidělo se tedy za slušné nám posluchačům jejich některým k témuž psaní povlovně a krátce se ozvati, nepravé věci na ně od nich sečtené odvrátiti, summou pak pravdu smysla dobrého i úmysla jich upřímého, tak jakž sám skutek potvrzuje, vysvětliti, na V. Msti jakožto od Boha věčného řádně povolané pány defensory vznésti. Prosíme tedy, račtež o tom slyšeti naši upřímou a patrnou zprávu tuto:

I. V prvním svém artikuli praví autor spisu toho pokoutního za pravou pravdu, že kněží bratrští proti konfessí české smýšlejí a učí v artikulích o osobě Kristově, o křtu a o večeři Páně atd. Item, že nevěří, aby Kristus Bůh a člověk po na nebe vstoupení na této zemi církve své přítomen byl. To hanění, tam slovy širšími doložené, celé nepravé jest; nebo naši správcové, senior s jinými srdcem věří i ústy vyznávají a nás témuž z písma sv., z konfessí naší české, generalním nám všem majestatem potvrzené, kterouž často na kázáních jmenují a na ni se odvolávají, publice i privatim vyučují: že Kristus pán Bůh a člověk pravý, osoba dvojího přirození, Bůh a člověk in concreto přítomen nám v církvi své býti ráčí, a jsa spasitelem světa, kterýž po svém utrpení a smrti nejbolestnější právě a jistotně třetího dne z mrtvých vstal pro ospravedlnění naše, potom na nebesa vstoupil, na pravici Boha otce sedí, věčně kraluje nade vším stvořením a panuje, všecko v sebe věřící ospravedlňuje, jich posvěcuje, posilňuje, v jich srdce ducha sv. vlévá, jakž slova konfessí v artikuli třetím položená šíř to v sobě obsahují a zavírají. Též podobně o svátosti nás věřiti učí z též konfessí české generalní, že chléb na večeři Páně jest pravé tělo pána našeho Jež. Kr., tak i nejináč učí.

Neníliž to dávati příčinu odporníkům ke zlému o všech evangelických smýšlení a proti nim se postavovati a tak i jiných drážděmí duchem sv. zapověděné? Jest to jiných, jak sv. Pavel k Galatům dí, hrýzení a kousání, což věcí neslušnou a nenáležitou jest.

II. V druhém svém artikuli dokládá jakéhos k konfessí nepodepsání, ješto senior náš i s svými k té konf. se podepsali do té velké kniby konsistorianské, kterouž s počátku páni defensorové k tomu cíli založiti dali a ji v své deposicí mají;

nad to i tisknouti tu konfessí kněžstvo naše dali a v ní se všickni zřetelně podepsali. Rozuměti, že tu autor toho spisu něco jiného nežli toto podepsání vyhledává. 1617

Jiné v tom artikuli položené věci za nepravé a smyšlené máme, jako: že bychom měli jakousi dvojitost v konsistoři vyznávati, aneb při examinování něco proti konf. české nestyděli se mluviti. Toho se bůhdá nikdy neukáže.

III. Domněním se honosí a to zjevným a takovým: domnění jest prý obecné a zjevné sakramentářského učení; což hanba jest, a měl by se za to styděti autor ten. Nebo domnění jest vášeň škodlivá, hříšná, z gleichu učení božího, řkoucího „Jedni druhé za důstojnější sebe mějte," vystupující; podezření a domnění mrzutá věc jest a na dobré lidi nenáležitá. A že pak někteří opovážliví lidé — z čího koli návodu, oni vědí — toho se při ordinací kněží administratorových dopustiti směli, aby se vzkládání rukou při ordinací seniora našeho zbránili, to jaký skutek jest a jak opovážlivý, nechť toho každý rozumný zdravě považí, a Bůh bude svým časem takové trestati. Čehož již nějaké znamení na tom knězi německém, kterýž při své ordinací seniorovi z řádu vyvstal, v Mladé Boleslavi ukázáno jest. Nýbrž měl by k tomu administrator, jímž v ty časy byl Zikmund Orinit, od V. M. snažně přidržán býti, aby i on sám se nezhajoval vedlé instrukcí sobě dané, na kterouž jest povinnost učinil; a V. M. ráčili jste na sebe stavům revers učiniti, že ruku ochrannou nad tím ode všech tří stavův učiněným nařízením ráčíte chtíti držeti a jeho v ničemž nedopouštěti přestupovati a rušiti, na kněží řádu seniorova při ordinování jich rukou vzkládati a dobrého zřízení nepřestupovati.

Odpíráme pak tomu směle a svobodně, což v témž artikuli třetím položeno jest, aby senior náš jakému sakramentářskému kvasu oddán býti, učení cizí s konfessí českou bojující v srdci chovati, učiti a zastávati měl a měli. Výmyšlek jest to křivý a nepravý, nikdy toho na ně od žádného dovedeno nebude a býti bohdá nemůže; odkudž znáti, jak jest ten autor pravdomluvný neb ne. Nechť tedy duch ten domnění seniorovi našemu z strany ordinací nepřipisuje a neporučí. Jináčť jsou stavové na sněmě generalním seniorovi, co by při ordinací činiti a jak se chovati měl, vyměřiti ráčili; neradi bychom, aby on od toho vyměření odstupovati a jináče činiti měl. Čehož se tak od něho nenadějeme, a aby tomuto duchu zdání a domnění místa nedával, k tomu jej napomeneme.

IV. Domlouvá se dále autor na to, že každý ordinand má míti řádnou vokací. Myť to jistotně víme, že senior náš s kněžstvem řádu svého nikdy nižádného bez zřízené vokací nesvětil a nesvětí. Každý z ordinandů dlouhou průbu života a umění

1617 musí vystáti i řádného povolání a vokaci od svých předložených musí dočkati a teprva potom bývá po projití řádné průby a vokaci na kněžstvo zřízeně examinován a ordinován.

V. Na pátý artikul, od nás totiž, jako na čtvrtý odpověd dáti se může, jiní, jichž se tu dotýká, nechť za sebe sami odpovídají.

VI. Divná jest to věc, že ten autor proti zjevnému stavův nařízení, aby, jako administrator své kněžstvo s svými assessory řídí a spravuje, tak také senior kněžstvo své s svými assessory řídil, čeliti a na odpor se postaviti smí.

Domlouvá se na to, aby kněží svých rozepří před konsistoří k rozsouzení podávali. I proč medle má tím celá konsistoř zaměstknávána býti, co se od antesignana jednoho neb druhého řádně doma může spraviti a spokojiti? Ač to můžeme k slávě boží říci, žeť nemnoho svárů a různic mezi našimi kněžími bývá.

Bláznové jest pak to pověděni, aby prý neb kněží svých při v konsistoři přednášeli neb toho, že docela bez hříchů jsou, dokázali. I což jest konsistoř na to nařízena, aby ona docela všecky hříchy vyzvídala? Sic jinak neníli na to ustanovena, i proč tento chce míti naše beze všech naprosto hříchův, an bez nich žádný živý býti nijakž nemůže? Hanba, že její povinnosti tento utrhač nezná!

Ostatek co dokládá, že prý senior a jeho kněžstvo jurisdikcí aneb soudu konsistoře nižádným způsobem poddáni nejsou: id omnino negatur. Jest to křivda a mera calumnia. Ve všem uctivost a náležitou povolnost k konsistoři naší zachovávají, ano i manžely, posluchače své, načež se tu domlouvá, k rozeznání do konsistoře v potřebě důležité odsílají. Čehož mnozí příkladové skutkem potvrzují a z kněh konsistorských se vyhledají. Můželi co zvláště menšího doma soukromě spraveno býti, proč má tím celá konsistoř zaměstknávati se? Quod fieri potest per pauciora, non opus est fieri per plura; an i každé právo litigantibus toho dopouští i konsistoř naše, aby se strany smlouvaly, mohouli se porovnati po domácku. Nesmyslnoť tedy jest, zbraňovati toho; nebo v porovnání společném stavův pod obojí jsou slova ta světlá a zřetelná.

Pročež pro řády a ceremonie, též pro kázeň a tvrdší disciplinu, kteráž by se při kterémkoli tom kněžstvu nacházela, potupování a zlehčování jedněch od druhých díti se nemá; ovšem tedy pro domácí kázeň náš senior s svým kněžstvem potupován býti nemá.

VII. V sedmém artikuli outok činí se na kollatory, jimž tam zhajuje práva jejich užívati i s nemalou důtkou a hanbou. Mrzí ho ta svatá obecní svoboda v náboženství, rád by

ji zoužil, jiným vydřel a sám jí toliko s svými požíval. O závisti ukrutná! Proč by medle každý z nás neměl té svobody majestatem puštěné užiti a z hodných i velikých příčin zlému a nepříkladnému knězi na své vlastní kollatuře odpuštění dáti a na to místo jeho správci dobrého, pobožného a příkladného dosaditi podlé řádův od nás všech společně nařízených? Není to než pouhá zlost a závist toho autora. 161

VIII. V tom artikuli též autor s jinými, ač jich nejmenuje, činiti má jako i v devátém, v němž mu se velmi lidská nařízení a ceremonie škodlivé líbí.

Takéž i v desátém a ostatních artikulích mizerně štrafuje kněží, žáky, školy, akademii Pražskou. Neníť pochybné, že budou věděti, jak se sami v tom zastati. Všemi pak těmi věcmi že autor dobrý pokoj, svornost, svobodu a lásku křesťanskou ruší a boří, a jedněch proti druhým posazuje, kdo jest, kdoby toho nevěděl? Nebo to proti majestatu, proti jeho znění p. 58. ovšem pak i proti vlastnímu stavův v předmluvě na konf. českou položenému přiznání čelí, kdež takto stojí: „My jich jako našich milých přátel“ (mluví o těch, kdož jsou se z jednoty bratrské jmenovali) „v náboženství jejich utiskovati nemíníme a společně jednomyslně V. M. C. poníženě žádáme, že nad námi všemi svou milostivou ochrannou ruku držeti a nám, abychom v náboženství pravém našem křesťanském volně a svobodně pánu Bohu sloužiti mohli, toho milostivě příti račíte.“ Tuto milost císařskou ano i stavův jak tento duch hanlivý ruší, spis jeho o tom mluví. Nechce než sám sebe trpěti, jiné usiluje zkaziti, svobody v náboženství nevinné lidi zbaviti, sám sebe zvelebiti.

Prosíme, račte toho posouditi bedlivě, což jest v tom spisu při závírce hanlivě a nevážně položeno: aby prý to porovnání minulo, kteréž tak slavně a mocně potvrzeno jest; ješto kdyby to minouti mělo (čehož Bože uchovej!) musil by i majestat nám daný i všecka naše privilegia nám od nynějšího pána našeho v jednom listu společně potvrzená minouti; nebo jest to naše porovnání společné do privilegií našich vešlo. A takž se patrným buřičem, pokoje obecného rušitelem, privilegií pak král. českého nepřítelem autor spisu toho býti ukazuje. K němuž aby se všickni stavové jako rušiteli obecného dobrého ráčili dle majestatu a zřízení zemského zachovati, hodné a spravedlivé jest.

Protož V. M. s náležitou uctivostí za opatření v tom žádáme a prosíme, aby jste ráčili zdání a domnění scestnému, mylnému a daleko s pravdou věrnou se chybujícímu u sebe místa nedávati, ale raději roztržky činícímu pokoje rušiteli v jeho velmi scestném předsevzetí, z něhož náramně mnoho

1617 zlého pochází, překaziti; pokoj, svornost, lásku a milování, jehož náš senior i kněžstvo řádu jeho s administratorem a kněžstvem jeho ostříhati pilně se snažuje ne bez mnohých přitom ouzkostí a příkoří, vzdělávati a rozšiřovati, ruku ochrannou nad pokojnými laskavě držeti ke cti a slávě boží.

Bude věděti pán Bůh, jenž jest zpytatel srdcí, jemuž pokrytci a buřiči výborně známi jsou, jak se k nim skrze spravedlivé soudy, když se na ně svědomí oboří, chovati, jak svou pravdu, naše podlé ní upřímé sjednocení a porovnání zastávati. Čemuž nás naše konf. česká učí, jejíž slova při závírce takto znějí: že pokrytci, vyznávajíce ústy pravdu boží a k ní se přihlašujíce, často od věrných rozeznáni bývají; na něž pán Bůh dopouští svědomí a zatemnění srdcí jejich, když věrní zkušováni bývají, a pokrytci na sobě a ustanoveních lidských církev zakládají; tak jakž v té konfessí po různu ta slova položena jsou. Dejž milosrdný pán Bůh, aby jedni druhých nepotupovali a proti nám nebouřili, nýbrž v lásce a v svornosti ostříhati se hleděli. K čemuž nás pán Bůh pro své nestihlé milosrdenství přivésti rač. S tím se V. M. vám na všem dobře míti vinšujice, poroučíme se V. M. v této věci k ochraně a za naplnění naší žádosti, aby administrator od V. M. povolán byl a z toho spisu, kterýž jest proti němu roztrušován, odpovídal, žádáme". —

Mimo tu supplikací vyšla také ještě jiná odpověd na týž spis pod jmenem jednoho věrného přítele náboženství pod obojí, jednou na výborné míře postaveného, porovnání stavův účastníka, vyznavače i stálého následovníka. V nížto hned na počátku ukazuje, že ten nepravdivý a ošemetný elenchův jakýchsi lepař tím spisem svým usiluje všecky téměř práce, kteréž k místu a konci výbornému skrze Boha a zřízené prostředky přivedené a ode všech pod obojí, k konf. české se přiznávajících, upřímě schválené a přijaté, podlé nichž již po osm let pořád vše dobře a pokojně stálo i dále státi a zachováváno býti má z strany náboženství, sjednocení stran pod obojí, i královská pevná utvrzení, kteráž se dála léta 1575, též na velikém sněmu l. 1610, za nic sobě položiti, a chce to vše snad těm, kteříž stavům pod obojí majestatu a porovnání jich v náboženství nepřejí, k zalíbení zjinačiti, začínaje nejprvé od těch, ješto se starším v konsistoři spravují, a pravě: že přiznávajíc se oni k konfessí česká tomu nevěří, co v ní psáno jest; že to porovnání mezi samou stranou pod obojí může zkorrigováno, jemu přidáno i ujato býti; že strana pod jednou těžce to nese, že to porovnání do zkorrigovaného zřízení zem. jest vpleteno; že příčinou toho mezi stavy pod obojí porovnání a přitom jináče se chování mnozí od strany pod

obojí k straně pod jednou odpadají. A to že mají býti, jakž 1617
se tomu buřiči vidí, ti milostní prostředkové k novému jakémusi sjednocení a k vyvrácení prvnějšího spokojení od něho předloženému.

Co se první stížnosti tkne, k zastání neviny seniora a kněžstva jeho vedl proti ní to: že se týž senior s kněžstvem řádu jeho konfessí české, na slovu božím založené a nám všechněm pod obojí majestatem stvrzené, drží, srdcem ji věří i ústy vyznávají a podlé ní spasení svého v jisté naději očekávají, tak jakž se to spatřuje z té konfessí generalní české od bratří l. 1608 vydané, kdež v předmluvě při závírce slova doložena jsou: „Poněvadž snad někteří by se najíti a domnívati mohli, jako by nynější kněží a služebníci jednoty bratrské šlépějemi předkův svých nekráčeli a té konfessí sobě neoblibovali, nýbrž na odpor jí nětčemu posluchače své vyučovali; protož jsme nikoli nemohli a tak slušně neměli toho pominouti, nežli vytištěním v nově jí především křesťanstvem v tom se osvědčiti, že následujíce předkův našich milých, tu konfessí ve všech podstatných artikulích oblibujeme, a že náboženství toho, kteréž v též konfessí české Maximilianu podáno a obsaženo, od předkův našich i od nás za spasitelné uznáno, následujeme a k němu se přiznáváme a bůhdá až do smrti naší při témž vyznání víry sv. všech tří stavův, poněvadž jedna pravda jak v ní tak i v naší konf. obsažena jest, zůstati a setrvati míníme. K čemuž nám věčný a milosrdný pán Bůh na věky dopomáhati rač. Amen."

„A tak ten autor, sahaje jiným v svědomí a srdce jejich, kteréžto věci skryté samému pánu Bohu známé jsou, sám proti svému svědomí z pouhé zlosti, nenávisti a k zalibení se někomu, a aby v tom svém zlém předsevzetí za něco velikého u lidí, nejsa než pletichářem a buřičem, držán byl, mluví věci nepravdivé, snad z nabádání těch, kteříž našeho majestatu též i porovnání, jež obé mocně utvrzeno jest, nám nepřejí.

Jaký pak jeho úmysl jest, při závírce toho zlostného spisu se to patrně spatřuje, když k tomu vede, že ku porovnání našemu, strany pod obojí, můžeme přidati i ujíti, a protož že jest nemělo do zkorrigovaného zřízení zemského vlepeno a vepsáno býti. I kterakž tento buřič a rušitel obecného dobrého směl se o to lehkomyslně pokusiti, aby proti tak mocně utvrzeným věcem a proti majestatu našemu, v němž tak těžké pokuty na rušitele téhož pokoje uloženy jsou, směl ten spis sepsati a toho doložiti: kdyby nebylo porovnání zjinačeno, proto že se to straně pod jednou nelíbí, že by i majestat k zjinačení a k zrušení přijíti musil? Zdaliž to porovnání tak dobře jako majestat potvrzeno není? Zdaliž tehdáž, když se

1617 porovnání do zřízení zemského kladlo, sama toliko strana pod obojí v tom jest pracovala? Zdaliž tu také ze všech tří stavův pod jednou vzáctní lidé a rady císařské a milovníci spravedlnosti a pokoje, majíce lepší svědomí a bázeň boží, nežli ten autor, přítomni nebyli? Nýbrž z jednomyslného snešení uznali to, že ten artikul o náboženství nemůže z částky do zříz. zemského vložen a z částky vypuštěn býti, poněvadž jest již zouplna do privilegií zemských položen. Nebo cožkoli se na sněmích zavírá, to již právem a zřízením zemským a ne lípačkami jest.

Ovšem pak nám od J. M. dvou císařů v plném sněmě stvrzený majestat a naše to porovnání jsou již mocnější, nežli jiná všecka práva v tom zřízení zemském položená, protože taková práva se při sněmích někdy proměňují; ale majestat a porovnání to se nikoli proměniti, umenšiti i nic k němu přidávati, nic od nich ujímati a rušiti se nemůže, a nic v té příčině ani právně ani neprávně před sebe bráno, souzeno, zrušeno a zjinačeno býti nemá, tak jakž se nám to sjednoceným stavům, jakž se tak často v témž majestatu jmenujeme, obšírněji potvrzuje. Nicméně to vše cís. Rudolf slavné paměti ráčil nám Čechům jakožto král český od sebe a budoucích králův českých na budoucí časy věčné potvrditi. Ale tomu převrácenému autoru snad se to také lepenicí zdá být?

A divná věc jest, že to potvrzení všech privilegií našich lepenicí nazval, ješto ví, že od nynějšího pána našeho v konfirmací jeho toho doloženo jest: „Přiřkli jsme také, všecku obec koruny české v majestatích a obdarováních na náboženství atd. bez odporu a zmatku všelikého v skutku zachovati, tak jakž též potvrzení, jehož jest datum na hradě Pražském v pátek po slavnosti Těla božího léta 1611 to v sobě šířeji obsahuje a zavírá.“

V dotčeném pak porovnání nás strany pod obojí nalézají se hlavnější artikulové tito:

I. Že stavové pod obojí již prvé léta 1575 s stavy z jednoty bratrské jsou sjednocení u víře učinili a nyní při této konfessí to obnovili, totiž: že majestat hned s počátku to tvrdí, a nás všecky pod obojí stavy sjednocenými jmenuje, nám tedy to porovnání potvrzuje, že podlé něho za jedno jsme a býti chceme, přiznávající se k konfessí české.

II. Že od lidských ustanovení lid odvozovati a slovem božím řídití se chceme.

III. Že se vespolek milovati, jedni druhým pomáhati, zastávati a chrániti chceme.

IV. A kdo by koho haněl, aby trestán byl.

V. Konsistoř aby byla osazena administratorem a jeho kněžstvem, též starším a jeho řádu kněžstvem a professory. 1617

VI. Že společně mají se svěcení kněžstva pod obojí potvrzovati, tak aby administrator vzkládal na staršího a starší na kněží administratora.

VII. Jakož administrator tak i starší aby povinen byl dosazovati kněžstvo své na fary a kollatury těch, kteříž by toho ze všech tří stavův požádali od nich, ano i nejsouce žádáni, kdyby v řádu svém potřebu toho uznali.

VIII. Každý při svých řádích a ceremoniích aby zůstával.

IX. A pro ně, též pro kázeň tvrdší, kteráž by se při kterémkoli toho kněžstva nacházela, druhých potupovati a zlehčovati nemá.

A na to že jest vydána administratorovi i staršímu z jich kněžstva povinnost, aby tomu všemu v svornosti a lásce bratrské zadosti činili. Na též porovnání vydána jest jim i jistá instrukcí hned tehdáž od stavův sjednocených s tím doložením: kdo by koli proti tomu řečí neb skutkem tejně neb zjevně příčinou rozdvojení byl neb býti chtěl, neb jiné k tomu nasazoval, aby při nejprvnějším sjezdu nejvyšším úřed. a soud. zemským, též radám J. M. C. a osobám z krajův v známost se to uvedlo, aneb při nejprvnějším sněmě předneslo; a več mu to obráceno bude, to aby každý podniknouti povinen byl.

Nad to porovnání co mohlo býti víceji vzdělávatedlného neb co utvrzenějšího? Avšak ten mistr pleticha, bezpochyby jsa duchem závratlivým poražen, smí sobě to a k tomu mnohé nepravdivé věci připisovati, že by on to chtěl napraviti a v lepší jednotu církve evangelické uvésti, a ti páni sněmem zvolení že jsou toho porovnání do zříz. zemského vlípati neměli. I měllit jest ty pány k tomu zvolené jak pod obojí tak i pod jednou tak hanebně a bezbožně štrafovati, pravě, že jsou tam to vlepili, a že to tam býti nemá? Ješto, kdyby se to bylo vypustilo, již by se to bylo stalo proti tomu potvrzení privilegií našich, a nevím, jakého by měli poděkování ode tří stavů, leč od toho samého buřiče a spletence převráceného; kterýž by, co na něm jest, nové sněmy v náboženství rozpisovati chtěl, an to již možné není, leč by majestat a privilegia naše všecka minula. Což pán Bůh dle vinše všech upřímých pokoje a českého národu milovníků dopustiti neráčí, dokudž tato česká země a víra mezi lidmi trvati bude. Odkudž netoliko strana pod obojí ale i pod jednou měly by ho, když takové porovnání a svatý pokoj ruší mezi námi všemi, za buřiče a rušitele pokoje vyhlásiti a k němu se podlé pokut, majestatem a zřízením zemským vyměřených, zachovati.

1617 A jistě žeť musí v tom autorovi jedna česká upřímá a dobrá žilka nebýti, ale musí být nepřítel národu českého a obecného dobrého; a kdo ví, z jaké slepenice pošel a jaký převrácený soud míti musí, když takovému sv. porovnání nic dobrého nepřeje.

O jiných pak věcech, když netoliko kněží pod správou staršího náležejících, ale i v Pražských a v jiných městech přebývajících se dotýče, ti budou věděti, jak za sebe odpovídati; jenž na ně žaluje, že v ornátích neslouží a jiných ceremonií nezachovávají, ješto ty věci jsou na svobodě zanechány tím naším porovnáním, kteréž toho autora mrzí, chtějícího snad tuto konsistoř z milosti boží obnovenou zbořiti a podlé kompaktatů starou zase vyzdvihnouti. Stihá také professory Pražské v konsistoři sedající; ti také mají umění a spravedlnost za sebe odpovídati. A protož dobřeli učinil administrator, že takový spis, od kohokoli sepsaný, roztrušoval? Nepochybná věc jest, že páni defensorové ráčí věděti, co k tomu říkati. Jistě žeť by bylo lépe přislušelo administratorovi, aby on, pamatuje na svou povinnost velikou, kterouž pánu Bohu a stavům pod obojí sjednoceným učinil, že z toho porovnání jich vykračovati nebude, nýbrž se při něm věrně chovati chce. Načež jsou také páni defensorové revers stavům od sebe dali, že všecko kněžstvo pod obojí při témž porovnání zůstávati, a oni je k tomu přídržeti mají.

Ale administrator, když takové spisy roztrušuje, musíť sobě to vše libovati; ješto by raději měl míti na to pozor, aby se podlé instrukcí své choval, střízlivější a příkladnější život vedl, do svého svědomí nahlédal, a ne aby jiným v svědomí sahal, a ten sv. pokoj, tak mocně utvrzený, rušiti chtěl, nedávaje se tudy v podezření, že nějaké stejné srozumění má s těmi, kteříž nám majestatu a našeho podlé něho porovnání nepřejí. Protož ne na ty, kteříž se starším spravují a své kollatury majíc, na něž starší konsistoře kněžstvo řádu svého dle patrného porovnání každému z stavův, kdož by ho za to požádal, dosazovati povinen jest, naříkati má, jako by oni příčinou byli nepokojův a jináče, nežli konfessí česká zní, věřili a proti ní učiti dali, aneb že by se kněžstvo podlé instrukcí své nechovalo, odkudž že mnozí k straně pod jednou od pod obojí odpadají: ale raději to vše na ty buřiče vlastně sčítáno býti má, jakž se z toho spisu spatřuje, a ovšem vědomé jest, kterak původem autora a jeho rádcův, kteříž nám toho sv. pokoje nepřejíce, usilují všelijak jak to porovnání tak i instrukcí konsistoři vydanou zrušiti a to proti povinnosti své vykonané, že dle ní ve všem se chovati chtějí; když totiž někteří z kněžstva administratorova, přijímajíce ordinaci,

nechtějí již, aby senior podlé administratora ruce na ně vzkládal, a též na kněžstvo staršího administrator rukou nevzkládá. 1617
Což vše netoliko proti instrukcí a povinnosti jeho čelí; ale jaké přitom dobré svědomí má, každý, kdož jest dobrého svědomí a milovník Boha a pokoje z milosti boží nařízeného porozuměti může.

Z čehož již patrně se prokazuje, že ne od kněžstva a posluchačův seniorem se spravujících, ale od administratora ten milostný a blahoslavený pokoj a pěkný řád v nepokoj a neřád se uvozovati počíná; odkudž také nic divno není, že někteří od našeho náboženství odpadají. Ješto mělli jest autor toho spisu s společníky svými i administrator jaký do seniora a kněžstva i posluchačův jeho nedostatek, měltě jej pánům defensorům pěkně přednésti, a ne takové spisy co nějaké paskvilly postranní tejně a neupřímě roztrušovati. Čehož nepřetrhnouli časně p. defensorové, strach, aby se i jiní příkladem administratorovým o to nepokusili, kteří by podobné bouřlivé spisy na záhubu vší strany pod obojí, bez jistých autorů pokoutně sepsané, mezi lidi roztrušovali, jakž se tím dosti patrně někteří pronášejí a tím pohrožují.

A v pravdě mocenť jest pán Bůh, jak autora toho spisu tak i rádce v svědomí jich sevříti, stíhati, obviňovati, duchem závrativým poraziti a tak spravedlivými svými soudy podlé obojího věku, pokudž by pokání nečinili, zahanbiti a ztrestati, usilování pak jejich jako pavučiny větrem silným Ducha sv. v nic obrátiti: tak aby, jakž oni sami, tak i pobožní a pokojní i jiní na to patříce, poznati mohli, co jest to, dílo boží kaziti, práva a nařízení dobrá, pobožná, spravedlivá a k vzdělání dobrému ustanovená zlehčovati a podlé toho sobě božího hněvu i trestání zasluhovati.

Jest také naděje, že páni defensorové, dověduce se toho v pravdě, kdo jest autor spisu, ráčí jej ztrestati, jako tam v létě 1611 děkana Chrudimského Blazenusa pro podobný spis bouřlivý, ješto sice ani stého dílu tak mnoho neprovinil jako tento buřič; čehož bůhdá i jemu dostati se může.“ —

Císař Matiáš, odbyv korunování krále Ferdinanda vypravil se z Prahy 31. července s králem, s arciknížetem Matiášem, 31.čvc.
s kardinalem Glézlem a velikým komonstvem panstva na procházku do Drážďan k kurfirštovi saskému. Kterýž vyjev proti nim až do Šandova, poslal pro ně čtyry šífy své až do Litoměřic. Kteřížto 3. d. srpna sjevše se s ním na Labi, byli od něho nejprv v Perně a potom 4. dne v Drážďanech právě po císařsku a královsku přivítáni a uctěni s divnými kratochví-

1617 lemi po zemi i myslivostí na Labi provozovanou. Což trvalo za mnoho dnů ustavičně až do odjezdu jich.

Při tom shledání tak velikých potentatův, kteréž bezpochyby nestalo se pro samou toliko zvůli a kratochvílí pomíjejících provozování, ale z jiných důležitých příčin, kardinal Glézl měl nejedno dověrné s d. Matiášem Hoë rozmlouvání. Král pak Ferdinand, spatřiv při dvoře kurfiršta saského mezi jinými dvořany Pavla Seissia, někdejšího poddaného svého, jehož před sedmnácti lety z zemí svých podlé jiných pro náboženství vybyl, a on v tom čase, osadiv se tu v Drážďanech, byl přijat za sekretáře v vrchní konsistoři kurfirštské, podal mu ruky a zeptal se ho: kde se tu vzal? On pak místo odpovědi řekl mu s náležitou uctivostí slova ta: že J. M. C. za to služebně a poslušně děkuje, že jest toho dobrou příčinou býti ráčil, aby se v místo to dostal, kdež se mu z požehnání božího dobře a šťastně vede. —

Mezitím pak, co císař zůstával v Drážďanech, kdež i některý den nemocný ležel, trefilo se v Praze na hradě Praž., že přišedvše do kaply Všech Svatých ke mši syn hraběte z Ognaty, legata španělského, a hrabě di Justi Vlach, pomocník a druh posla velikého knížete Florentského, nechtěl jeden druhému dáti předního místa; tak dlouho se o to vespolek tu v kaple slovy potýkajíce, až naposledy přišlo do kordů, tak že v té půtce kostelní jmenovaný hrabě byl smrtelně probodnut štylétem pozadu od jednoho služebníka španělského, že ve dvou hodinách od té rány i umřel. Kapucín, který na kazatelnici strojil se kázati, vida takovou nevoli krvavou, sběhl rychle dolů a popadv stolici, běžel s ní mezi potýkající se a usiloval je rozvésti na různo, ano již bylo pozdě. Naposledy vyhnalo se to všecko samo z kostelíka a jedna každá strana uchýlila se s pomocníky svými do hospod jim vykázaných. Syn legatův pro tu velikou výtržnost byl vzat sice do arrestu, ale s malou svou ouhonou a potrestáním.

(Orig. díl VIII., str. 557.)

Poněvadž arcikníže Karel, biskup Vratislavský a Nysský, již od dávní chvíle vešel v těžké nedorozumění s poddanými svými, měšťany a obyvateli města Nyssy, za příčinou tou, že jest jim podlé toho od císaře Rudolfa knížatům a stavům slezským daného a od cís. Matiáše znovu potvrzeného majestatu na svobodné náboženství evangelického provozování té svobody přiti nechtěl, aby sobě buď v městě neb na předměstí nový kostel vystavěti a v něm služby boží dle konfessí Augšpurské vykonávati mohli; nýbrž neřkuli sám jim v tom divné překážky zavaloval, městské právo vypovídal, vězením sužoval, ale i císaře Matiáše k tomu přivedl, že jest v letu 1616

měs. září 7. dne učinil tuhé poručení knížeti Karlovi, vrchnímu hejtmanu v Slezsku, aby jim ty služby církevní docela 1617
zastavil, kazatele jejich z města vybyl a školu evangelickou zavřel: — z těch příčin knížata a stavové knížetství slezských vkládali se v to všelijak přátelsky, aby arcikníže od nátiskův spoluoudův svých odvésti a k učinění jim v tom milosti a odtušení ňákého nakloniti mohli.

Ale že arcikníže nedal se naprosto na nic namluviti, nýbrž patrně se v tom jim pronesl, že jemu po tom majestatu nic není, a on ani poddaní jeho jím se řiditi a spravovati povinni nejsou: pročež knížata a stavové, ve Vratislavi pospolu shromáždění, vznesli to na císaře obšírným psaním 4. dne máje léta 1616, stěžujíce sobě do arciknížete, že jak nejdříve za biskupa Nysského se dostal a do země přijel, hned se v tom zřetedlně ohlásil, že on na biskupství svém nemíní žádného jiného náboženství trpěti, jediné to, k kterémuž se sám patrně přiznává, nic se na to neohlídaje, že větší díl rytířstva, měšťanův i lidí robotných na témž biskupství hlásali se k víře evangelické. V čemž nikda jim předešlí biskupové žádné nejmenší překážky a příkoří nečinivali, nýbrž mnohé z nich, jenž byli k tomu spůsobni, k rozličným úřadům a povinnostem platně potřebovávati se nezpěčovali.

Nad čímž že sou se knížata a stavové náramně užasli a zastavili, vidouce, že se jim tudy chce zamezovati svoboda a právo to, kteréž oni i předkové jich mívali vždycky k tomu, aby ochrannou ruku drželi nad svými spoluoudy a domácími u víře jako i nad stavem duchovním.

Kdyby tedy arcikníže měl míti svobodu tu, aby po své libosti proti zřetelným slovům a vyměření dotčeného majestatu takové nové věci v zemi začínati beze všeho ohledu a ušetření reputací, moci a důstojenství císařského, a svobodě jich dobře dobyté takové zkrácení a ujmu činiti anebo něco těžšího a zemi jich nebezpečnějšího před sebe bráti mohl: že by z toho nemohlo nic jiného budoucně pocházeti, jediné všelijaké mezi ním a knížaty i stavy slezskými nedorozumění, roztržky a rozbrojové škodliví; ješto že oni stavu duchovnímu ani vůbec ani obzvláštně komu z nich, kteréž kdo z nich na svých gruntech má, v provozování náboženství jich žádné nejmenší překážky ani sami nečiní, ani komu jinému činiti nedovolují. Nýbrž kdyby v některém jich městě tak mnoho katolíků mezi evangelíky se nacházelo, jak se v městě Nysse mezi papeženci evangelických měšťanův a obyvatelův nalézá, a oni jich v tom tak snažně pohledávali, jako Nysští arciknížete, že by jim toho pohodlí duchovního nikoli odepříti nemohli.

1617 Poněvadž tedy císař z této kratičké jich zprávy může milostivě vyrozuměti, v čem by to nedorozumění mezi arciknížetem a Nysskými záleželo, a co by z toho časem svým zlého a nebezpečného uroditi se mohlo; z té příčiny že sou nemohli bez ujmy a ouhony Jeho císařské reputací a důstojnosti s tou věcí již déle mlčeti, jsouce k císaři té celé naděje, že nedopustí ani arciknížeti ani žádnému jinému, té milosti, jim stavům i všechněm jiným obyvatelům knížetství slezských dotčeným majestatem na svobodu náboženství udělené, skrze žádná postranní poručení, dekrety a zápovědi zlehčovati a přetrhovati, poněvadž jest to vše v tom majestatě vysoce zapovědíno a vyhrazeno; sice jinak, kdyby arcikníže mělo něco jiného proti tomu s svými poddanými začínati, že by všecko dobré srozumění, svornost a láska mezi stranou pod jednou a pod obojí dokonce vymizeti musily, ješto sice ty věci tím jediným klenotem zemským v celosti své zdržány býti mohou a jinač nic.

K čemuž že knížata a stavové po straně své nikda žádné příčiny sou nedávali ani budoucně dávati nemíní; nýbrž kdyby takové nevole mezi stranama v zemi jich vzniknouti měly, že by nebylo možné císaři knížetství slezských v jakých platných kontribucích a sbírkách zemských užiti. Což kdyby se časem stalo, že by oni tím skrácením ani před Bohem ani před císařem vinni býti nemohli a nechtěli. Ale že mají k císaři tu poddanou naději, že to tak s dostatkem při arciknížeti opatří, aby poddaným svým tu křesťanskou žádost podlé vyměření majestatu, jednou císařskými a královskými slovy náležitě stvrzeného, skutečně naplnil; poněvadž jsou knížata a stavové tak dobře pro jeho a jiné duchovní poddané, jenž se k náboženství jich evangelickému přiznávali a přiznávají, jako pro sebe a poddané své toho majestatu od cís. Rudolfa dosáhli (jakkoli nejdříve stav duchovní tuze se tomu jednání jich při císaři na odpor stavěl) a to vše k tomu jedinému cíli, aby obojího náboženství stavové a následovníci mezi sebou v lepší svornosti a pokoji trvati mohli, a žádný od druhého při svém náboženství v ničemž nejmenším potiskován nebýval.

Odkudž že císař může již patrně poznati, že knížata a stavové toho majestatu knížecí a upřímou měrou od cís. Rudolfa dobyli a ne, jak se o nich to od stavu duchovního po straně mluviti smí, ňák pokoutně neb obmyslně, a tou měrou že i na jejich poddané se vztahuje, aby oni sobě kostely a školy svobodně stavěti a v nich náboženství evangelické beze vší překážky provozovati mohli jako jiní stavové a obyvatelé političtí.

I ač neřkuli dotčení poddaní arciknížecí konfessí Augšpurské při pánu a vrchnosti jim od Boha představené toho

poslušně a pokorně nejednou vyhledávali, aby toho dobrodiní císařského podlé nich a spolu s nimi knížaty a stavy požívati mohli; ale nad to výše i sama knížata a stavové za ně v tom mírně a úctivě i skrze psaní i skrze schvální vyslané své k arciknížeti se přimlouvali, a naposledy i v tom se k zvláštnímu zalíbení jeho a pro zachování mezi ním a nimi knížaty a stavy dobrého sousedství a srozumění jemu vhod učiniti snažili, však bez ujmy a skrácení majestatu, aby týmž poddaným svým dovolil aspoň půl míle od města Nyssy ve vsi Sengvici náboženství jich pod obojí svobodně provozovati, když by jen školu evangelickou v městě pro svou mládežku otevřenou míti mohli. Však že s tím se vším ani toho při něm obdržeti nemohli; nýbrž že arcikníže ustrnul se dokonce na tom, aby dotčení měšťané Nysští i od školy v městě dokonce upustili i ve vsi Sengvici služeb svých církevních se zhostili. 1617

Co se pak vyučování mládeže jich tkne, aby sobě po domácku chovali preceptora jednoho neb více, kteříž by s dětmi jich pracovali. Kteříž by pak chtěli do kostelův evangelických na slovo boží chodívati, ti aby sobě obrali k tomu některý kostel ve vsi, kteráž by jednu míli od Nyssy byla vzdálena.

Proti čemuž bylo arciknížeti předkládáno: Poněvadž již bez toho byla by týmž měšťanům evangelickým, manželkám a dětem jejich, též lidem nemocným i věkem sešlým příliš obtížná věc, k službám božím po každé na půl míle ven z města choditi, co pak kdyby se to mělo dáti na míli! Jaké nepříležitosti a nebezpečenství musili by ubozí lidé při takových vzdálených službách církevních, při oddavcích, při křtu a při pochovávání těl mrtvých vystáti a podnikati, zvláště času zimního, když bývají mrazové krutí, tak že by snad začasté, nesouce dítě zdravé ke křtu, přinášeli je zase domů rodičům bez duše, zimou zkřehlé, jakž se to nejedněm nemluvňátkům pominulé zimy již přitrefilo!

K tomu že by nebylo žádné dobré příležitosti v tak skrovných kostelích a farách vesnických jak pro opatření kazatelův jejich, tak ovšem ani prostranství náležitého pro tolik set neb tisíců posluchačův, kteříž by se k poslouchání slova božího a velebných svátostí požívání tam scházeli.

Za těmi tedy důležitými příčinami že často jmenovaní měšťané a obyvatelé města Nyssy náboženství evangelického sou sobě koupili jednu zahradu na předměstí, aby sobě v ní kostel a krchov ustavěti mohli.

Ale že ani toho podání arcikníže sobě oblíbiti a jim té milosti dopříti nechtěl, pronesv se v tom patrně: že jemu po

1617 témž majestatu nic není, nýbrž že on chce míti svobodu dokonalou na svém biskupství, aby se jím a ne stavy jeho poddaní v příčině náboženství řídili a spravovali. Odkudž knížata a stavové již zřetedlně porozumívají, že by se jim v náboženství jich ta veliká ujma a zkrácení díti chtělo v tom nejdražším jich klenotu, majestatu císařském, jim dostatečně potvrzeném, aby skrze to nějaká nová potržka v zemi vznikla; an to nenáleželo by jak arciknížeti tak ani žádnému jinému, aby se proti tak vzáctným, patrným a zřejmým vyměřením a nadáním císařským a královským na odpor postavovati, a spoluoudům a domácím jich u víře jakýmikoli spůsoby a prostředky tak těžká příkoří a protimyslnosti zavalovati měl. Nebo že to jsou těžké pokuty jakož právy obecnými tak i jmenovaným mandatem císařským uložené, totiž že k takovému každému hledíno býti má jako k jiným pokoje obecného rušitelům. Nýbrž že by náleželo arciknížeti mnohem lépeji, aby v příčině té nad jiné lidi měl lepší pozor a ohled na císaře a na jeho velebnost, reputací a zřetel, aby tudy v nějakou lehkost a potupu se neuvozovala, země pokojná se nebouřila, jíž by potom nebylo lze tak pojednou zase upokojiti.

Že pak i králové a knížata světa měli by tu moc, užitečná a pobožná nařízení v duchovních věcech mezi poddanými svými činiti a ustanovovati, toho příkladové hodnověrní že se nalézají neřkuli v písmech sv., alebrž i v jeho vlastním rodu císařském, totiž na císaři Karlovi V., na cís. Ferdinandovi I., na cís. Maximilianovi II. i na cís. Rudolfovi II. Kteréhožto práva a mocnosti jich že nesluší žádnému v nějakou pochybnost uvozovati, a zvláště v knížetstvích slezských; poněvadž ty země nikda ničímž jiným jak v duchovních tak i v politických věcech se neřídili a nespravovali, než takovými nadáními a výsadami, kteréž jim i nynější císař Matiáš při svém ujetí se královské správy milostivě potvrditi ráčil.

Pročež že císaře za to poddaně prosí, aby jich více těm podobnými poručeními, zápovědmi, jenž proti majestatu i jeho vlastní připovědi milostivé naskrze čelí, žádným spůsobem stěžovati a zaměstknávati dopouštěti neráčil; s tím sebe J. C. milosti a přízni k ochraně poslušně a poníženě poroučejíce. —

Avšak ani to ohlášení jich podstatné nespůsobilo nic platného při arciknížeti, ani jednání s ním osobné při sněmě slezském v Vratislavi. Nebo ačkoli knížata a stavové snažili se to nedorozumění Nysské přátelsky porovnati; arcikníže však nechtěl jim do ničehéhož, nýbrž rozjeli se od sebe s zlou vůlí. A když arcikníže brzo po tom sněmě dal jíti některé osoby z měšťanův Nysských a jednu z nich i mečem ztrestati,

protože sou při témž sněmě přednášely knížatům a stavům 1617
nemalé stížnosti do arciknížete, jak nemilosrdně s nimi a s náboženstvím jich sobě počíná: pročež knížata i stavové byli o to vzhůru a strojili se k hotovosti vojenské, zvláště že i arcikníže vyhledával při králi polském pomoci na lidu, aby rebelly své Nysské svým lidem polským zkompeškovati mohl.

Knížata tedy a stavové vidouce to, co arcikníže béře před sebe v zemi pokojné, vydali podobné mandaty sem i tam po krajích, aby všickni vesměs byli s lidem svým pěším i jízdným na hotově, nařídivše mezi sebou i jistou pomoc penězitou na potřeby vojenské, kteréž mělo se sjíti do 1,200.0 0 zl. Mimo to, cokoli svolili sbírek zemských císaři na témž sněmě, ty všecky zanechali za sebou pro budoucí potřebu a ochranu země. V čemž učinili se obradné císaři, chtěli by dotčených kontribucí užiti, tedy aby jim nejdříve dokonalý mír a pokoj v zemi spůsobil a utvrdil.

Kteréžto resolucí dostav od knížat a stavův kardinal Glézl, jel s ní k císaři Matiášovi na Brandýs a přivedl ho k tomu, že jest se navrátil do Prahy, aby tu důležitou věc tím dřívéji na místě postavil. I nařídil císař za kommissaře v té věci N. Nostice, dvorskou a nad appellacími radu, Jiřího pána ze Šeneichu, slezského a lužického kancléře dvorského, a N. z Berghauza, komory slezské presidenta, aby, sjedouce i hned do Vratislavě, tu všecku nevoli mezi stranami porovnati hleděli. Přitom učinil císař i psaní k králi polskému, žádaje ho, aby se on v to nedorozumění Nysské nevkládal, ani strýce jeho lidem proti zemi nefedroval, ani knížatům a stavům žádných pohrůžek nepříjemných nečinil. Podtím arcibiskup vida takovou opravdovost knížat a stavův, vycházel jim tím, že jest dotčené osoby z měšťanův Nysských ani vězením ani pokutou hrdelní netrestal pro náboženství, ale pro jejich zjevnou zpouru a zvláště pro těžkou pohrůžku toho šlatého, kterýž směl to směle a neukrytě mluviti o arciknížeti, že chce v krvi jeho knížecí ruce své mýti.

Naposledy podvolil se arcikníže tak mnoho knížatům a stavům, že luterianské měšťany v městě Nysse trpěti, na katolickém krchově pohřbívati, v kostelích svých dítky jich křtíti dáti a preceptory pro mládež jich passirovati, a kde by se pod obojí velebnou svátosti posluhovalo, jim tam choditi nezabraňovati chce. Ale aby měli sobě na předměstí vystavěti kostel, načež knížata a stavové velmi tuze tiskli, k tomu že žádným vymyšleným spůsobem povoliti nemůže.

I rozumějíce tomu knížata a stavové, že s arciknížetem nic nesvedou, a on podtím že předce posazuje proti nim krále polského, kterýž pokládal sobě míti v té příčině jakési

1617 právo k knižetstvím slezským, aby jim v ní nějaké vyměření činiti mohl, protože, dokud Slezsko náleželo k koruně polské, arcibiskup Gnězdněnský býval stavu duchovního v Slezsku vrchní hlava, a věci duchovní náležely pod jeho jurisdikcí; pročež utekli se o to měs. ledna léta 1617 nejdříve k císaři, uvedvše mu v známost, oč se polský král z nabádání arciknížete, strýce jeho, pokoušeti míní, a jakého oni úmyslu jsou, nebudouli moci při daném a potvrzeném jim majestatu s pokojem zůstati.

Nato císař napomenul krále polského, aby nic takového k vůli strýci jeho proti Slezsku před sebe nebral; biskupu pak domluvil, že se o tak nebezpečné věci sám o své ujmě pokoušeti smí, an císař byl by na tom, aby tu všecku nesnáz mezi ním a jinými knížaty i stavy slezskými skrze přátelskou kommissí porovnati mohl.

Potom psali také o túž věc i k defensorům pod obojí v království českém, žádajíce jich podlé smlouvy a sjednocení s nimi zavřeného za jistou pomoc, pokudž by se na ně co toho budoucně uvalilo. Načež defensorové dali jim odpověď takovou: Poněvadž žádost jich dotýkala by se vysoce důležité věci, kterouž oni sami bez stavův království českého pod obojí nemohli by na místě a konci postaviti: pročež že dotčené psaní jich týmž stavům neprodleně v známost uvésti, a na čem to vše spolu s nimi postaví, to knížatům a stavům zase v známost co nejdříve uvésti chtějí.

U nás pak v Čechách zběhla se 10. d. listopadu v městě Ousti při Labi těžká potržka, příčiny náboženství pod obojí se dotýkající. Poněvadž zajisté s zvláštním praktikováním papežencův byl dosazen na faru městskou kněz papežencký, a měšťané pod obojí, snášejíce od něho divná příkoří jak v víře tak i v jiných politických věcech, měli s ním za dlouhý čas nevole nemalé a zvláště v tom, že jim kazatele jich evangelického z města vypudil a kostel zavřel; protož naposledy z lítosti veliké, opováživše se všeho nebezpečenství, učinili na příbytek jeho outok, a netoliko toho prelata zahlušili, ale tělo jeho mrtvé ven z okna vyhodili, zkuchavše je hrozně, tak že se na něm do 200 ran spatřovalo. Dům pak nebo faru, kde bydlel, zplundrovali dočista, zdělavše v něm škody za 2000 kop míš.

Čehož dověděvše se místodržící v království českém, vypravili tam hejtmany krajské s jinými kommissaři, aby se na tu věc s bedlivostí vyptali, hlavními toho rozbroje původy dostatečně se zjistili, a upokojíce obec, jim o tom všem dokonalou zprávu na kancelář českou učinili.

I ačkoli hejtman s kommissaři zachovali se v té věci bedlivě, vzavše s sebou z města šest osob, kteréž byly největší příčina toho krvavého tumultu, a zanechali jich u vězení v Litoměřicích, ano i jiného prelata s volí a vědomím arcibiskupa Pražského na faru dosadivše; obec však nedala se ničímž tím ukrotiti, nýbrž netoliko nového prelata ven z města vyhnala, ale i k zbraném sáhla, nechtějíc se žádnou měrou upokojiti, až jim vězňové a spolusousedé budou zase beze škody vydáni. *) 1617

1618. 1618

(Orig. díl VIII. str. 581, 589 atd.)

Císař Matiáš, spraviv roku pominulého náležitě sukcessí aneb právo nápadní v království českém arciknížeti Ferdinandovi, strýci a synu svému zalíbenému, podle vinše srdce jeho a dobrého zdání rad svých tajných; již zatím staral se o to všelijak, aby mu po sobě i království uherské týmž titulem dostatečně upevniti mohl, užívaje k té věci za platného a neleního rádci Petra Pazenana jezuity, jehož nedávno předtím za arcibiskupa Ostřihomského vyzdvihl. —

V tom pak, nežli určitý den k korunování Ferdinanda v Uhřích nastal, zběhlo se to nebezpečné stavův pod obojí v království českém pozdvižení proti rušitelům majestatu a náboženství jejich. Pročež vidělo se týmž stavům za potřebné, aby uvedli v známost příhodu tu stavům království uherského jakožto svým spolukonfederantům pro svou i jich výstrahu a potřebu budoucí. I vypravili mezi ně do Prešpurka kurýra schválního s psaním, oznamujíce jim, co, jak a proč jsou tu věc začali.

Ale když nemohli se dočkati zase zpátkem ani posla ani odpovědi od Uhrův, nemajíce za jiné, než že dotčený kurýr někde na cestě jim přejat aneb dokonce zabit jest: z té příčiny vypravili k nim v legací Jana Jesseniusa z Jessenu, doktora v lékařství a na ten čas rektora akademie Pražské, davše mu s sebou list věřící a přitom instrukcí psanou, aby při šťastném mezi stavy uherské do města Prešpurka příjezdu jim přátelské služby a pozdravení jmenem jich přednesl o tom o všem, co se tu koliv v Praze pominulých dnův zběhlo, gruntovní relací učinil a přitom jich s dostatkem napomenul, aby, pamatujíce na smlouvu, s stavy král. českého na onen čas před Prahou zavřenou s vědomím a povolením krále,

---

*) Viz orig. d. VIII. str. 562. Na konci této zprávy o Oustí připsal Skála „N. B. Poptati se na to, takli se stalo?"

1618 pána jich tehdejšího, v té společné jednotě a dobrém srozumění stále trvati, a pokudž by na ně pro túž věc budoucně nějaké nebezpečenství se uvalilo, jich radou i skutečnou pomocí svou neopouštěti a tak pře své společné společnou také mocí a silou zmužile zastávati hleděli, téhož přátelství i fedruňku dobrého od nich se nadějíce; jakož to vše stavové království českého pod obojí již i předešle k týmž stavům uherským od sebe prokazovati nepomíjeli, nic se neohlédajíce na obmyslné praktiky nepřátel jich společných, kteřížto při pominulém generalním sněmě českém usilovali túž konfederací jejich podivně zkartiti a zrušiti, nedopustivše stavům přijíti k tomu, aby se s vyslanými uherskými a jiných zemí přivtělených v Praze shledati a dotčenou konfederací ještě pevněji obapolně sobě zjistiti a utvrditi mohli; s tou při tom témuž vyslanému svému učiněnou zakázkou: pokudž by se mu z dopuštění božího na té cestě a při řízení poselství jemu svěřeného jaké neštěstí a příkoří od kohokoliv přitrefilo, že s pomocí boží chtějí pomysliti na prostředky ty, kudy by mu z něho zpomoženo a té křivdy neb posměchu jemu stalého na původích jejich slušně a vrchovatě pomstěno býti mohlo.

S tím tedy jmenovaný dr. Jessenius, vydav se z Prahy na cestu s málo kolikasi osobami 20. d. června a zanechav na straně arciknížetství rakouských pro nebezpečnost, jel upřímo skrze markrabství moravské k Skalici, až odtud do Prešpurku 26. d. června šťastně a v dobrém zdraví se dostal. Kdežto ještě toho dne shledav se s jednou přední osobou, dobrým svým známým, jemu příčinu příjezdu svého v důvěrnosti oznámil, proti tomu žádaje zase zprávy od něho, na čem by věci jich sněmovní byly postaveny. Ale porozuměl v skok z obličeje jeho smutného a v hluboké myšlení postaveného, že příjezd jeho nebyl mu hrubě vděčný, a tou měrou že i jiným příjemný nebude. Jakož pak přitom také dával mu naději špatnou, poněvadž jednání sněmovní bylo by již na konci zavřené, a přednešení jeho vztahovalo by se toliko k samým stavům evangelickým; ku palatinovi pak, jehožto povinnost přináší sebou to, aby v takových důležitých příčinách stavy do shromáždění a potazu svolával, nemaje psaní žádného, že tou měrou málo příjezdem svým vyřídí.

Načež dáno mu od Jessenia zase za odpověď: Poněvadž stavové ještě se od sněmu nerozjeli, že jemu tedy bude náležeti starati se o to, aby sobě volnou audiencí při stavích objednal; a ač byli by z strany náboženství odporni sobě již od dávního času stavové uherští, slezští, moravští i Rakušané, s tím však se vším že se v tom pamatuje výborně, když na onen čas Rakušané evangeličtí vyhledávali toho při nebožtí-

kovi palatinovi Ilišházím, jenž byl pán náboženství obnove- 1618
ného, aby jim dovolil, žádost svou na samé stavy evangelické vznésti a jich za ochranu a přímluvu v příčině jich tehdejší požádati, že jsou toho při něm užili, jakkoli již sněm obecný, od cís. Matiáše rozepsaný, byl zavřín. To že i nyní jemu se bude moci dostati. —

S tím rozžehnav se s ním přívětivě, uchýlil se do hospody, v níž ještě toho večera od mnohých svých známých vlídně přivítán, od úřadu pak města štědrou poctou vína dobrého darován.

Na ráno byv požádán skrze jisté osoby od palatina, aby k němu na přátelské promluvení přišel, zachoval se tak. A přišedv před něho po uvítání a poděkování vzáctném, učinil k němu stojícímu stoje promluvení úctivé, v němž předně vinšoval mu štěstí a božího požehnání k novému úřadu. Zatím ohlašoval se, z jakých příčin byl by od principalův svých v místo to vyslán, a kterak stavové pod obojí království českého byli by hotovi a žádostivi s stavy království uherského jakožto s svými milými sousedy, přátely a konfederanty v tom starodávním srozumění dobrém trvati a předešlou smlouvu ještě poznovu lépeji sobě utvrditi.

Tu hned otázal se ho palatin: zdaliž by legací jeho obsahovala v sobě něco toho, což by císaře zhoršiti aneb k ouhoně a urážce velebnosti jeho vztahovati se mohlo? Jemuž odpověděl: že stavové pod obojí jsou s císařem dobře spokojeni; stížnosti pak jejich že vztahují se toliko na samé rádce jeho zlé a nevěrné, kteříž tou potržkou nenadálou nynější jsou vinni. A aby vyvedl palatina z toho postranného o stavích domnění, vyjevil se mu v tom upřímě, s čím jest do Prešpurku vypraven, a co by instrukcí jeho v sobě obsahovala.

Na to zeptal se ho opět palatin: máli sobě co poručeno také od stavův, aby k nějakému pokoji směřoval? Oznámil: poněvadž stavové král. českého neměli by na ten čas s žádným žádné otevřené války, a sami také mezi sebou po domácku zůstávali by v dosti mírném pokoji, že neví o jaký pokoj a s kým jednati by měl. Proti tomu palatin ozval se: že se mu zdá to stavův pozdvižení býti hrubě podobné oné bouřce, kterouž tam někdy Žižka v král. českém sobě zarazil; pročež že císař s těžkostí dá se jinak ukojiti v hněvu svém, leč budou mu vydány osoby ty, kteréž jsou toho rumreychu původové nejpřednější.

Jessenius pak svrhl tu řeč jeho odvodem tím: Co se tu koli zběhlo, jest jistá věc, že předně zvláštním vnuknutím božským a přitom s zdravým rozmyslem a snešením všech stavův pod obojí zběhlo se. A poněvadž palatin dále žádá od

1618 něho jeho dobrého zdání, jaký by on uznával býti nejpříhodnější prostředek k upokojení bouře té; tedy že i v tom rád a ochotně mínění své upřímné jemu otevře, ač ne jako nějaký rádce (v jakémž způsobu ho v místa ta stavové nevypravili) ale jako legat svobodný. A poněvadž podlé professi a povolání svého byl by lékařem a míval s divnými a těžkými nemocmi lidskými divná a veliká zaneprázdnění, pročež že bude také o té věci mluviti příkladně a způsobem lékařským.

On že nemá o tom pochybnosti žádné, aby palatin jakožto muž u věcech politických i jiných výborně zběhlý tomu nerozuměl, že všeliká království a obce světa jsou tak dobře poddaná mnohým nebezpečným neduhům a nedostatkům jako i my lidé, anobrž že skůro tím a týmž způsobem bývají zase navracována k zdárné výtečnosti své jako těla lidská. Zkušení pak lékaři že obyčejně trojím způsobem nedostatky lidské hojívají a léčí. Nejprvé dietou t. j. nařízenou mírností v jídle a pití, a taková lékařství berou se na větším díle nemocným z kuchyně domácí aneb z prostých bylinek, kteréž mají v sobě moc tu, aby nemocného i krmily i hojily; potom rozmanitými léky, kteříž strojí se v apatekách obecných, a s těžkostí který člověk nedužívý jest tak zmužilý a žaludka zážívného, aby mohl jich užívati bez ošklivosti a stýskání. Třetích prostředkův užívají od barvířův, když s pomocí jich oudy nedužívé a nezhojitelné ohněm a železy rozpálenými připalují, pilkami a břitvami odřezávají a odsekávají a to s přenáramnou člověka nemocného bolestí a trápením, kterýž začasté spolu s nemocí bývá z světa zprovozen aneb při nejmenším chromcem do smrti zůstati musí.

Obyčejně však že lékaři zkušení začínají hojení svá dle zdání onoho vznešeného muže Hippokratesa od prostředkův mírnějších, neujímajíce se lékův prudkých a odporných, leč by nebylo naděje, nemoci nebezpečné nějak jináč přetrhnouti a zhojiti. I poněvadž pominulých let, když země jejich uherská byla těžce se roznemohla, jest uzdravena samotnou dietou, totiž že se v to vložili jich milí a upřímí konfederanti; tedy že ani o neduhu nynějším království českého není co pochybovati, poněvadž mnohem lehčejší jest, nežli jejich byl, aby podobnou měrou jemu zpomoci se nemohlo. Porozumělo-li by se pak tomu, že by tím prostým a domácím lékařstvím nebylo nic způsobeno, mohlo by se utéci k druhému silnějšímu, totiž k sv. římské říše kurfirštům, buď k některým toliko aneb dokonce ke všechněm, tak jakož to nebožtík cís. Rudolf udělal, ač příliš pozdě. Ale hned ponejprv sáhnouti k zbraním, to že jest příliš nejistý prostředek a čelí naskrze proti onomu pří-

slovi latinskému „Ignem gladio ne fodito“ (ohně mečem nebodˇ a nepichej). 1618

A s jak velikou svou škodou ujímali se toho prudkého lékařství onino slavní potentati, císař Zikmund, Ludvík XI. franský král, Filipp II. král hispanský a Zikmund III., král polský, to že se z hodnověrných pamětí patrně vynachází.

A tak že lépeji a bezpečněji jest následovati v tom rady onoho Cicerona: „Poněvadž“, prý, „dvojím spůsobem lidé vespolek se nesnadívají, jedno přátelským a právním processem a druhé násilnou mocí, a onen první spůsob připadá vlastně na lidi rozumné, tento pak druhý na lítou zvěř; slušné tedy jest, uchopiti se tohoto poslednějšího teprva tehdáž, když bychom prvního užiti a nic platného jím dovésti nemohli.“ — Při zavírce řeči té prosil šetrně palatina, aby s dovolením jeho audiencí před stavy míti a poselství své tím dříveji zdíti mohl. I zakázal se mu, až nejdříve tu věc na císaře vznese a resoluci od něho dostane, že ho dlouho meškati nebude, nýbrž jak jest bezpečně přijel do Prešpurku, že zase s takovou bezpečností z něho odjeti má. Mezitím aby v hospodě své na další odpověd očekávati sobě neobtěžoval, nemnoho ven vyjížděje.

Když tedy zdržoval se ostatní dny v losumentě svém, hotově sobě oraci, kterou by v shromáždění stavův učiniti měl; navštěvovali ho tam za časté mnozí lidé dobří, z nichž někteří litovali toho velice, že jest časněji do Přešpurku se nedostal, že by byl stavům evangelickým k platnosti znamenité. Jiní schvalovali při stavův pod obojí království českého a nesli to těžce, že něco té popeněžné zahálčivé chasy uherské pro samé toliko loupeže dalo se potřebovati proti Čechům, an stavové evangeličtí o tom nejmenší vědomosti neměli, kterážto chasa časem svým musi toho zažiti perně, pokudž která domů s celou koží se navrátí; i toho dokládajice, co se vůbec rozpráví o nějakém silném počtu hajduků svobodných, jako by měli též do Čech táhnouti, to že jest pouze papežencův některých smyšlénka a kleveta, aby se Čechové jich nebáli nic.

V tom posledního dne června přinešena zpráva d. Jeseniovi od hospodáře, že stavové evangeličtí počínají se v sněmě hrubě roušiti proto, že jsou jim některé artikule od krále svolené zase z snešení sněmovního vypustili a jich vůbec nečtli, činíce straně druhé i samému císaři a králi pohrůžky: nebudeli jim to vše zcela a zouplna tak, jak oni míti chtěli, napraveno a slovo od slova do sněmu vloženo, že nechajíce všeho tak, domů se rozjedou. Pročež vol neb nevol, ten nedostatek musili jim doplniti, a na to potom hned nazejtří po-

1618 spíšili sobě s korunováním, kteréž vykonalo se s prostřední nádherností a pompou způsobem obyčejným. Při němž házeli mezi lid minci stříbrnou i zlatou s nápisem takovým „Ferdinandus II. coronatus in regem Hungariae 1. d. Julii anno 1618."

Po vyřízení těch věcí král pospíšil zase zpátkem do Vídně, aby císaři byl nápomocen pokojiti rozbroje českého.

Dříve pak, nežli král odjel z Prešpurka, dr. Jessenius vyhledával toho skrze palatina při něm, zdali by před něho se dostati a jemu k novému důstojenství štěstí a požehnání božského vinšovati mohl, jsa také jeden z starožitných šlechticů uherských. Ale neužil toho; byv předvolán toliko před jeho nejv. komorníka a kancléře, měl sobě jmenem královským oznámeno od nich to: kterak král Ferdinand, maje danou sobě zprávu dobrou o osobě jeho i umění velikém od některých předních pánův uherských, byl by k němu zvláštní přízní a milostí svou královskou nakloněn; a kdyby na ten čas nebyl zanešen tak hrubě jinými zaneprázdněními obecnými, že by žádost jeho úctivou naplniti a jemu audiencí před sebou uděliti chtěl, pročež nemoha sám osobně dostačiti k tomu, že jim oboum ráčil poručiti, aby s ním rozmluvili a přednešení jeho vyrozuměli.

Dr. Jessenius poděkovav králi z tak milostivého ohlášení, uznával to dále za své zvláštní štěstí, že tak slavný potentat k osobě jeho prosté tak laskavě nakloněn býti ráčí, začež že pánu Bohu srdečně děkuje, a králi k této druhé koruně jeho hojného požehnání a prospěchu ve vší poddané šetrnosti na svých modlitbách upřímě vinšuje a žádá. A pokudž by i on také jemu v čem libezně a platně buď osobou svou neb uměním jemu od Boha propůjčeným sloužiti mohl, že J. M. vždycky každého času jej k tomu volného a věrného najíti ráčí, tak jakž i jeho milí předkové hleděli se ustavičně chovati k císaři a králi Ferdinandovi I., panu dědu jeho nejmilejšímu, jakož v jiných příčinách slušných, tak ovšem i v příbězích vojenských, ani hrdel ani krve své vlastní nešanujíce, což by se i hodnověrnými listy královskými mohlo dostatečně provésti.

A jakož na onen čas cís. Matiášovi slavné paměti dal jest se po celých pět let věrně a upřímě za lékaře potřebovati, nebyv na jiném, než ještě dáleji při té službě setrvati, kdyby ho byla k tomu nevyhnutedlná potřeba nedonutkala, jakž to ovšem vůbec při dvoře císařském vědomé jest, že jest za propuštění žádati musil: týmž způsobem že nyní i stavům král. českého pod obojí neb evangelickým v službě zůstává, předně že dle moci a práva jim od cís. Rudolfa nebožtíka nad konsistoří a akademií Pražskou propůjčeného za rektora

dotčené akademie zvolen a přitom i k této legací od nich 1618 řádně podroben jest, aby stavům král. uherského uvedl v známost, z jak nevyhnutedlných příčin též stavové v to pohnutí veřejné se vydati a bezpráví svému nesnesitedlnému přítrž již aspoň jednou učiniti musili, jak tomu všemu páni kommissaři z opisu jeho, kterýž umínil podati v obecném týchž stavův uherských shromáždění, obšírněji vyrozumí.

Komorník královský, ozvav se k té řeči doktorově, oznámil dále: že J. M. nejjasnější uherský a český král, jsa pán spravedlivý a na sliby a přípovědi své pamětlivý — kterýmižto slovy dojal Jessenia naschvále, protože dověděl se při dvoře, co někde on o králi podtají svobodněji promluvil a jeho z něčeho toho obviňoval, jako by na přípovědi své nemnoho dbal — velice se tomu diví, čím to schází, že Čechové, vědouce o tom dobře, kterak on byl by králem jich pořádně korunovaným, jemu o té bouřce ani slova nic nepíší, nevzkazují, ani žádného nejmenšího pokory své znamení před ním nepronášejí; nýbrž čím dáleji tím hlouběji v předsevzetí svém neslušném kráčejí, netoliko zbránivše teď nedávno kurýru císařskému jeho jednoho patentu otcovského vůbec přivěsiti, ale nad to výše i osobu jeho do vězení uvrci poručivše.

I odpověděl mu zase na to Jessenius řka: že stavové, jak se ta potržka v Praze zběhla, neopominuli oznámiti o ní císaři, kterýžto beze všeho neviny jich odvodu z číhokoli ponuknutí je za buřiče a rebelly proto odsoudil a vyhlásil, ale o tom, aby s kurýrem jeho tak bylo naloženo, že velice pochybuje. Kterážto výmluva stavův mrzela komorníka, tak že, nemoha ji vymlčeti, ohlásil se k ní: že doktorovi Jesseniovi nezdá se nic býti slušného a spravedlivého, cokoli císař v té věci činí, ale toliko to, což stavové čeští před sebe berou. Čehož on pominuv mlčením, mluvil dále k tomu, proč jsou stavové pod obojí až dosavad nevznesli těch věcí na krále, to že stalo se pro příčinu tu, poněvadž měli zprávu o něm, že, maje odložené korunování své od stavův z jistých příčin, mezi tím časem umínil sjeti do Štýrska pro opatření zemí svých, zanechaje v Prešpurce při sněmě jistých osob, kteréž by spolu s kommissaři stavův uherských ostatní gravamina a stížnosti jich na místě a konci postavily, prvé nežli by čas korunování jeho nastal. Přes to všecko, že dle jeho prostého zdání nic jiného nerozpačilo stavův král. českého v tom, že jsou králi o té potržce nic nepsali a jeho za přímluvu k císaři nepožádali, jediné předešlý příklad samého cís. Matiáše; kterýžto, když na onen čas stavové utekli se k němu o přímluvu, aby jakožto čekanec král. českého jim při císaři Rudolfovi svobodné náboženství jich provozování vyjednal, vymluvil se jim

1618 tím, že by se mu to nijakž netrefovalo, aby se on proti patrnému reversu svému v ty věci míchati a za živobytu císařova v správu království se vkládati měl. A tak stavové, obávajíce se od krále podobné výmluvy, že jsou se ostýchali těmi věcmi ho zanášeti. S tím rozešli se od sebe. —

Z toho promlouvání i z jiných mnohých postranních návěští, která se dávala doktorovi od jeho důvěrných přátel, rozuměl tomu již snadně, že ne všelijak byl by sebou bezpečen v Prešpurce, zvláště když jeden jeho dobrý přítel dal mu na rozum: aby se měl na hrubém pozoru; a poněvadž neměl by tu činiti s předešlými palatiny uherskými, totiž s Ilišházim ani s Tuřím, kteříž byli páni evangeličtí, ale s papežencem v nově udělaným, kterýž nemnoho co dobrého o něm přemýšlí, pročež líbiloli by se mu nebezpečenství toho časně zniknouti, tedy že on hotov jest, jeho z Prešpurku tiše vyvésti a na bezpečnější jemu místo jej dopraviti.

Jessenius vyslechv dobrého zdání toho člověka, poděkoval mu za ně sice přátelsky; ale aby ho následovati měl, zdálo se mu to býti cosi neslušného, nýbrž ohlásil se mu v tom patrně, nežli by tak potutelně z Prešpurka ušel a utekl (což lidem zlopověstným obyčejné připadá), že volí sobě raději tu nejohavnější smrt podniknouti, a zvláště jsa vypraven v tak slavném poselství od národu toho, kterýž sobě tak hanebných ouskoků tížeji váží, nežli pokut hrdelních; a milejší jest mu čest nežli život.

Mezitím spraviv sobě všecko vůdyž na cestu svou, dříve nežli by odejel preč, shledal se s palatinem v příbytku jeho 3. dne července, žádaje od něho odpuštění náležitého ano i svobodného odjezdu. Kterýžto vyrozuměv z Jessenia, že toho úmyslu jest, odjeti zase do Čech, vyvedl ho z pokoje svého do světnice hospodářovy a tu dodal mu císařského dekretu, v němž, ač podpisu ruky cís. nebylo žádného, nicméně se mu poroučelo, by jakožto vězeň císařský poslušnost ku právu zachoval, a kde mu dále bude ukázáno, do arrestu se postavil. Mezitím když Jessenius četl dekret, palatin ztratil se mu z očí, jda upřímo k králi, aby mu oznámil, jak jest tu věc opatřil; a purkrabě hradu Prešpurského sám druhý hned se osoby jeho ujal, dav mu nejdříve šavli odpásati od boku, potom pak i přehlédati ho rozkázal, zdali by jaké tajnosti při něm se našly.

Z druhé strany hejtman zámecký jav Daniele bratra jeho, kterýž nedávno předtím přijel k němu pro navštívení se čtyrmi poctivými a učenými mládenci, ješto pro poctivost legata, vyjevše z Prahy, hleděli mu na službu, jmenovitě Stanislav Rozický z Rozice, šlechtic polský L. L. studiosus, Jan

Vilím Šeydán z knížectví Julichského, v učení lékařském kandidat, a Daniel Šober z Joachimstálu a Jan Marštadt, rodilý z Chba, opatřil je i s doktorem noci té arrestem v domě jednom, a to v tmavé a smradlavé komoře ovesné. A podtím přešťárány i v hospodě všecky truhlice a felayzové jejich a pobrány z nich všecky listovní věci, cokoli jich tam zastihli. 1618

Na ráno pak okolo oběda přivezen doktor i s druhy svými na vlastním voze na zámek, kdežto purkrabě leže nemocný na loliku oznámil mu: že nepřeje mu neštěstí toho, do něhož přišel pro věci ty, které se při něm našly, a ty kdyby byly málo dřiveji donesly se stavův uherských, že by byl nimi přehroznou bouřku a roztržitost v království uherském ztropil. Čemuž však Jessenius patrně odepřel, aby se co toho při něm najíti mělo.

Zatím 5. d. července přišedv do pokoje k Jesseniovi jeden z písařův zámeckých, dal se s ním v tuhé rozmlouvání a začal hned příkře dojímati náboženství evangelického, divě se doktorovi, že se přídrží strany a víry té, kteráž na tolik mnoho sekt roztrhána jest, a drží se v hromadě a jednomyslnosti své tak správně jako chvoštiště roztrhané. Což znamenav týž písař při straně pod obojí, že jest pro to samé ji se zhostil a k církvi římské naskrze jednomyslné se přivinul. Ale doktor odbyl ho s tím jeho důtklivým mudrováním velmi zkrátka, že totiž jemu na té jednomyslnosti strany římské rovně tak mnoho záleží, jako na svornosti té, v kteréž židé s Turky trvají. O takových pak rozdílných sektách že sv. Pavel daleko jináč soudí, nežli písař, pravě, že kacířstva musí býti v církvi; anobrž i sám Kristus pán, kterýž patrně osvědčuje se v tom, že jest na svět přišel, ne proto, aby pokoj poslal, ale meč, a že duch sv. toho svatého boje a rytěřování ustavičného s kacířstvím užívá k gruntovnějšímu utvrzení církve pravé, kteráž ani v svých prvotinách bez takových půtek nebyla. A tak že potřebí jest jednomu každému obzvláštně starati se o své spasení.

Po malé chvíli purkrabě navštíviv doktora, přinesl mu s sebou novinu tu, aby strojil se na cestu, že má býti vezen do Vídně. Nad čímž ustrnuv se trochu, dal mu na to zase odpověd takovou: Ačkoli kdyby chtěl se dávati s kým v nějaké spory právní, věděl by dobře, čím se proti tomu processu neobyčejnému hájiti, a jak privilegií rytířstvu uherskému náležejících k zastání osoby a neviny své užívati, jsa tak dobře jako někdo osoba rytířská a maje v království uherském dědictví své po rodičích spolu s bratrem svým ve vsi Jesenici neb Jessenu. To pak privilegium mezi jinými že i ten artikul obsahuje v sobě, aby žádný z rytířstva na něčí vzne-

1618 šení prosté bez vyslyšení pořádného, a to ne někde jinde ale doma v království uherském, žádným vězením ztěžován nebýval, leč by provinění jeho patrné a těžké bylo. A ač v témž království ani zrozen není ani obydlí svého nemá, nicméně však že proto práva svého přirozeného netratí; rovně jako tam někdy apoštol sv. Pavel práva svého římského, jakkoli nebydlel ani v Římě ani ve Vlaších, avšak že se předce na ně a na císaře odvolával. On Jessenius že jest v mladosti své v Uhřích schován, a jako od palatínů předešlých tak i od jiného panstva nemalé lásky a přízně užil, od krále Matiáše II. v počet dvořanův řádně přijat, a manželka jeho slavným pohřbem a památkou v kostele Vídenském od pánův Soffronských poctěna. Však s tím se vším že to všecko pánu Bohu poroučí, a aby císař, ač víli co o tom, jak se s ním nyní zachází, v osobě jeho poznal to skutkem, že stavové království českého pod obojí byli by jeho věrní a poslušní poddaní, že rád z toho srdce zachová se podlé toho jemu od purkrabího jmenem císařským oznámeného rozkazu, s tou však přitom vysoce důležitou výhradou a protestací, aby ta jeho snášelivost neb poslušnost nevztahovala se budoucně k žádné nejmenší ouhoně, ujmě a zkrácení práv, svobod aneb jakýchkoli výsad a zvláštností kteréhokoli národu neb člověka poctivého.

S tím ještě toho večera odvezli je všecky z Prešpurku do Vídně, a jevše s nimi tu celou noc, ráno čtyry hodiny před polednem 6. d. července t. j. právě v tu dobu, když v Čechách stavové pod obojí slavili nábožně památku výroční mučedlníka českého M. Jana z Husince, přijeli s nimi do Vídně a udělali sobě z nich divadlo obecné, projevše s nimi celé město a rynky tři, nežli přivezeni byli do domu profousova, kterýž před vozem jel na koni, nad čímž mnozí z věrných křesťanův měli srdeční lítost. Doktor Jessenius s bratrem zůstal toho dne u profousa, ale čeleď jeho dostala hospody v žaláři proti domu profousovu.

U večer pak jest dán do vězení na věž, při jedné bráně městské vystavenou, v němž na onen čas císař Václav a český král drahný čas se zdržoval. To místo bylo nad míru nepřístupné, očazené a pavučinami zarostlé, tak že do něho jako do nějakého komína lézti musil, na délku deset a na šíř šest toliko kročejů v sobě obsahující. Skrze škuliny táhl se do něho smrad nesnesitedlný z previtu spolu s dýmem z jiných pokojův pocházejícím. Na kteroužto nemilostivost doktor Jessenius naříkal hned toužebně: poněvadž mimo všecko zasloužení své stěžují jej tak nepříjemným žalářem, že nebude mu možné dlouho té neřesti snášeti, ale že v něm zimou, smradem a dýmem usmrcen býti musí. Ale nic mu to nepo-

mohlo, nýbrž tam pevně zavřeného vartovali ustavičně dnem 1618
i nocí soldati dva s desátníkem, každého dne proměňujíce varty. A ti měli sobě poručeno přísně, aby nedopouštěli žádnému nic s ním mluviti skrze okénko ve dveřích, pro dodávání mu tudy jídla a nápoje udělané, ani dávati mu papíru a inkoustu.

Jedenáctého pak dne července bylo mu vzkázáno v noci, an již uložil se na odpočinutí a spal, aby byl na hotově, že hned té chvíle přijdou k němu kommissaři nařízení. A nežli malý čas minul, v tom vešli k němu do vězení osoby tři, z nichž jeden byl osoba z stavu panského, druhý doktor v právích a třetí písař přísežný. Ti učinivše mu dosti přívětivé pozdravení, podivili se převeliké nevhodě žaláře toho a litovali losu jeho přítomného.

Po té když se usadili všickni, dotčený pán oznámil mu v krátkosti příčiny příchodu jejich: že totiž mají sobě od císaře poručeno, aby jej podlé jistých artikulův bedlivě zexaminovali, on pak aby na ně otevřeně, upřímě a kategoricky odpověd svou dáti hleděl, nechtělli by se s něčím nepříjemnějším potkati.

Jessenius, vyslechy předložení jejich a poděkovav císaři i jim ze všeho šetrně, zatím ohlásil se: poněvadž, díka Bohu, byl by i sám člověk poctivý i z šlechetných rodičův pošlý a k tomu v nejedné povinnosti vzácné postavený, pročež že jest hotov, artikulův těch doslýchati a na ně odpověd světlou a neukrytou dávati. Na to svrchu jmenovaný doktor, pozasmáv se trochu, řekl nejdříve k Jesseniovi slova ta, že bude míti příčinu psáti o něm v historii; a hned potom zeptal se ho: Jakého by byl náboženství, a k jaké konfessí víry přiznává se? Odpověděl: K české, kteráž srovnává se s konfessí Augšpurskou. A když on po druhé dotazoval se, kterou by minil Augšpurskou konfessí; tedy Jessenius prosil ho, aby zanechaje na straně takové inkvisicí španělské, přednášel raději, co přednášeti má.

Pročež za druhé otázal se: Bylli by jakou povinností císaři zavázán? Odpověd: Že nikda žádnou, ale na onen čas toliko službou, protože nikda nebylo toho od něho žádáno. Přes to však všecko že i bez zvláštní přísahy snažil se císaři, pánu svému nejmilostivějšímu, věrnost všelijak v svém povolání zachovati.

III. otázka: Kdy a od koho za rektora zvolen jest? Odpověd: Při pominulé památce sv. Havla z jednomyslného snevůle těch, kteřížto dle starobylé svobody a zvyklosti k tomu právo.

1618 IV. otázka: Zdali jest se sám v tu legací vetřel, čili jest naň vložena, od koho, i jaké odměny za to se naděje? Odpověd: Že nikda neměl obyčeje toho, aby komu z ouplatku neb halafancův jakých v čem pacholčiti měl, ostatním pak věcem že budou moci z jeho instrukcí gruntovně vyrozuměti.

V. otázka: Bývalli kdy v jakých radách obecných mezi stavy pod obojí? Odp.: Že to na jeho osobu a povolání nepříslušelo.

VI. ot.: Ale snad že jest povědom všechněch jejich tajností, poněvadž byl by legatem jejich? Odp.: Že on nikdež ještě nedočetl se toho axiomatu neb regule politické. Direktoři pak král. českého že nic nečiní a neberou před sebe tajně a ukrytě, a byť krásně i chtěli, že by se jim to v tak velikém počtu nijakž trefovati nemohlo.

VII. ot.: Co soudí, takéli to místodržících císařských ven z okna vyhození vztahovalo by se k despektu a k zlehčení císařské velebnosti? Odp: Že stavové toho oumyslem tím před sebe nevzali.

VIII. ot. Ale schvalujeli on ten oučinek jejich? Odp.: Že by sice vinšoval, aby se bylo jináč stalo, a že s těžkostí bylo by komu toho tak hrubě líto, jako jemu jest, protože obyčej jeho není, radovati se z lidského neštěstí; však poněvadž to, co se již zběhlo, odestati se nemůže, že mu dotčeného skutku stavům na zlou stranu vykládati a štrafovati nenáleží. Nebo že ví dobře, co tam za starodávna oni Řekové při takových potržkách obecných mívali za obyčej hlasem biřicovým vůbec dávati provolávati: „Cui praesens rei publicae status non placet, velit abire“ t. j. Komu se přítomný způsob obce nelíbí, ten bude moci odebrati se jinam, kamkoli se mu dobře líbiti bude. On pak že neměl žádných hodných příčin, pro něž by tehdáž, opustě povolání své, ven z země vystěhovati se měl, poněvadž i písmo sv. tomu nás vyučuje, aby jeden každý zůstával na svém místě, na němž od Boha postaven jest, a vykonával povinnost svou bedlivě.

IX. ot.: Co smýšlí, takéliž jsou někteří z týchž stavův víceji z domácího a postranního záští a vymstění se nad těmi osobami vyhozenými nežli pro nějakou obecní pomstu toho se dopustili? Odpověd: Že ač nemá domnění takového o těch poctivých a vzáctných lidech; však přitom že jest člověkem, kterýž sice řečí lidských doslýchati a na skutky jich patřiti může, ale lidem do srdci nahlídati a mínění jich vnitřního vyzpytovati nemůže.

X. ot: K jakému cíli stavové lid válečný tak silně verbují, a nedějeli se to proti domu rakouskému? Odpověd: Že

Čechové nemíní proti žádnému začínati války; ale začneli kdo proti nim, tedy že chtějí se takovému každému brániti. 1618

XI. ot. S čí pomocí a fedruňkem? Odpověď: Předně a nejvíce s pomocí boží a potom, spoléhajíce na při svou spravedlivou, na spoluoudy u víře náboženství evangelického a na svou přirozenou udatnost.

XII. ot.: Jaká jim naděje dává se od cizích potentatův, a kdo je v tom předsevzetí posiluje? Odp.: Že dokud on byl v Čechách, vyslaní jejich ještě domů se nenavrátili z cesty.

XIII. ot.: Co on neměl nevyhledávati pomoci od stavův uherských? Odpověď: Ani jedné nohy lidské, neřkuli celého pacholka.

XIV. ot.: Kteréto kurfiršty mínil v psaní svém k Čechům, skrze něž mohl by císař nejpříhodněji nedorozumění to porovnati? Odp.: Falckrabě při Rýnu a saského, protože obadva jsou nejbližší království českého sousedé a povinností manskou jemu zavázáni.

XV. ot: I snad ta povinnost jejich vztahuje se na samého toliko krále a ne na celou korunu českou? Od.: Nikoli, jakž tomu porozumívá se z přísahy manské; a k tomu že i v akademii Pražské až do přítomné chvíle neřkuli sami professorové, ale i všecko žákovstvo slibují poddanost a poslušnost obojím, králi i království. —

Což vše bedlivě písař vyznamenával po něm. A po vyřízení examenu takového, když kommissaři strojili se odjíti od Jessenia, prosil jich snažně: poněvadž očitě spatřují, v jakém přebídném místě se zdržuje s znamenitou ujmou zdraví svého, aby se přimluvili k vrchnosti za zlehčení mu vězení; co se pak tkne služebníkův jeho, kteříž naprosto ničímž vinni nejsou, ti aby byli svobodně propuštěni. I zakázali se mu štědře, že v jedné i v druhé věci přímluvy a fedruňku jejich užíti má. Ale to tak trvalo plný měsíc.

Potom navrátili se k němu titíž kommissaři po druhé, a to opět časem nočním, oznámivše mu s nemalou pohrůžkou vůli císařskou, pokudž by na dotázky jejich úmyslu svého zřetelněji nežli při prvnějším promlouvání nevysvětlil jim. Předně tedy učinil naň týž pán otázku tu: Schvalujeli a držíli za spravedlivou při stavův pod obojí? Odp.: Že ovšem schvaluje; a mezi jinými příčinami že i pro to samé vypraven byl od nich do Uher, aby té spravedlnosti jejich stavům uherským náležitě dokázal, maje k tomu dostatečných a patrných průvodův hojně, totiž: že stavům pod obojí běželo tu o starobylé svobody; že strana jich odporná již ne tejně, ale zjevně a s úsilím náramným náboženství jich obnovenému těžké ouklady činila, majestat jim od císaře Rudolfa na ně daný zrušiti usilovala, ješto v něm to dostatečně jest

1618 vyhrazeno, aby žádný jakého by ten koli stavu a řádu byl, v náboženství svém žádným vymyšleným způsobem nebyl utiskován. Ale odpornici jejich že divnými obmysly lidi k náboženství papeženskému lákali, některé řečmi slibnými, jiné dary a ouplatky, ostatní úřady a povinnostmi obecnými; kteříž pak zpěčovali se jim proč toho zapomínati se nad svou předešlou vírou, ty přinucovali k římské církvi potupou světskou, pohrůžkami těžkými, všelijakými příkořími až i násilím a zjevnou mocí. Nad to výše že netoliko chrámy a kostely evangelické jim stavěti nedopouštěli, ale některé již i vystavené do gruntu bořili, jiné jim zodjímali, akademii pak Pražské na velikou škodu a skrácení jezuitskou kollej za novou akademii vyzdvihli a znamenitými privilegiími nadali, úřad defensorův téměř všelijak praktikami svými lstivými vyzdvihlí a rozptýlili, a což více tomu podobných důvodův najde se v apologii obecné a dedukcí týchž stavův pod obojí, kterouž na osvědčení neviny své všemu světu vydali.

Kteřížto stavové hned za času při obecném sněmu ohlašovali se v tom proti jmenovaným původům bouřky té a mluvili jim to z úst v uši: jestliže kdy budoucně přišlo by k tomu, že by původem jejich dotčený majestat byl jim v čem rušen a roztržen; tedy že se to vše na jejich hlavy sveze, a oni k žádnému jinému mimo ně o to hleděti nechtějí a nebudou. A krátce o těch věcech mluvě, že nad vlastní obžalovaného vyznání není jistějšího a podstatnějšího průvodu.

Na to vskočil mu přední kommissař v řeč, řka: že to vyznání jich bylo přinucené a velikým strachem vymožené z osob ven z okna vyhozených, a tou měrou že jest při právě ničímž. Proti čemuž ohlásil se zase Jessenius: že právo nesoudí o člověku v nebezpečenství hrdla neomylně postaveném, a kterýž smrt konečnou již před sebou vidí, toho, aby v tu dobu co lícoměrně a neopravdově (něco z plic a z srdce nic) mluviti neb činiti měl. On že nyní také u vězení zůstává, ale aby, nejsa žádným hříchem těžkým vinen, k nějaké nepravosti znáti se měl, toho že by sobě na něm žádný nedovedl, byť ho třebas do kozla svázati aneb právem útrpným tázati se dali.

Při zavírce ohlásil se před kommissaři patrně: když mu ty příčiny jeho mocné a podstatné svrhnou a za neprávní provedou, že v skok od svého předešlého zdání ustoupiti a s nimiž ve všem všudy smýšleti chce.

Za druhé tázal se ho kommissař: Zdali Čechové nemyslí na jiného krále? Odp.: Že Čechové až dosavade vyznávají císaře Matiáše za svého krále a pána pořádného a jemu všelikou čest a šetrnost prokazují, tak jakž na věrné a poslušné pod-

dané náleží. A tu ukázal jim na svou oraci, kterouž sobě při- 1618
hotovil ku přednešení, kdyby byl dostal audiencí u stavův uherských, v nížto doložil těch slov zřetedlných, že jest toho stavům pod obojí král. českého srdečně líto, že nepřátelé jich svými obmysly neupřímnými v času roku arci nepříhodném a s znamenitým života jeho nebezpečenstvím císaře z Prahy do Vídně jakoťka vyhnali, jen pro to samé, aby, jsa v zemi přítomný, stavové neměli k němu volného přístupu a nemohli sobě stěžovati do nich, jak neslušně s nimi zacházejí, a oni aby pod zástěrou jmena a velebnosti jeho činili všecko všudyž po své libosti tak, jakž tomu již dávno za živobytu císaře Rudolfa přivykli. Pročež co se tu koli zběhlo, toho že stavové císaři v ničemž nejmenším nepřičítají, ale toliko některým zšíleným poštěvačům a rádcům zlým, kteříž usilují o to bez přestání, aby v vlasti své škodlivý války domácí oheň co nejdříveji zanítili; nýbrž že císař má tak dobře volný a bezpečný přístup i příjezd do král. českého a na hrad Pražský, residencí svou královskou, anobrž ke všechněch stavův pod obojí srdcím a myslem poslušným, jako kdy prvé, jen aby sám životně ráčil ujíti se správy království svého a spravoval věrné své poddané podlé vyměření práv, zřízení zemského a starobylých svobod jeho, tedy že shledá to v skutku, že ani jeden z nich nebude jemu v ničemž odporen, on pak že bude se všechněmi všudyž spokojen výborně.

I zeptal se ho opět kommissař na to: Jaký tedy byl by úmysl a mínění stavův pod obojí v tom jich předsevzetí, a k čemu by vlastně směřovali? Oznámil: že s těžkostí k něčemu jinému, jediné k tomu, aby mohli býti v tom od císaře náležitě zjištěni a opatřeni, že budoucně ani oni sami ani potomci jejich po nich nebudou s ničímž tomu podobným nikda od žádného potkáni, s čímž jsou se již od jmenovaných odpůrcův svých úhlavních potkali. A to že slyšel od jedné přední osoby z týchž stavův.

Při odchodu kommissarův opáčil svou předešlou prosbu, aby s ním bylo vlídněji nakládáno, poněvadž byl by osoba rytířská, v umění lékařském doktor a na ten čas akademie Pražské rektor, kancléř a professor, předešle pak římského císaře a kurfiršta saského lékař životní a teď nyni veleslavného král. českého legat. Nebo skrze osobu jeho děje se tu veliká potupa celému stavu mužův učených, kteříž nebudou moci ji předním původům než zle vážiti a jich nenáviděti spravedlivě. Ale obešel se místo potěšení od nich s odpovědí takovou, aby se nic tomu traktirování nedivil a nemyslel, že by s kardinalem Glézlem nějak lépeji a pohodlněji se dálo. S tím rozžehnali se vespolek a d. Jessenius od té doby žádného

1618 z nich ani kterých jiných kommissarův více okem svým neviděl.

Nechtěv však vždy předce mlčelivostí svou býti sobě k nějakému obmeškání nebezpečnému, když strážný žaláře toho dovolil mu již užívati kněh k čítání, ale i papíru s plaveisem, tou příčinou sepsal sobě supplikací k králi Ferdinandovi v smysl ten: Poněvadž tím smradlavým žalářem, do něhož dán jest mimo všecku svou naději a zasloužilost, byl by přenáramně na celém těle svém ztrápen, aby se král ráčil přimluviti zaň k císaři, pokudž by nemohl býti dokonce zprostěn arrestu, aby mu aspoň vězení bylo polehčeno. Nebo že osoba jeho jest k tomu příliš chatrná, aby on prchlivost hněvu císařského, kterouž zapálen jest proti Čechům, na svých ramenou snésti mohl. Pročež že prosí pokorně, aby této první jeho žádosti oslyšeti neráčil pro milost tu, kterouž k liternímu umění i k mužům učeným míti ráčí.

Načež měl sobě vzkázáno jmenem královským toto, že král nechce nic s českými věcmi činiti; an již vůbec se to vědělo, co jest v tu dobu v Moravě před sebe bral, a že císař tu celou jemu samému k správě odevzdal a poručil. Pročež musel utéci se jinou supplikací k samému císaři, čině mu zprávu v ní poníženou, že ten žalář jeho byl by tak mizerný a nečistý, že smradu jeho hrozného kommissaři k němu vyslaní, jakkoli nejmocnějšími balsamy zásobeni byli, za dosti malou chvíli vytrpěti a snésti nemohli, on však že zvláštním a podivným opatrováním pána Boha milosrdného jej dosavad snášel; ale již víceji a déleji netoliko pro dlouhost času, ale ovšem pro nevhody a sychravost čtvrti podzimní — nebo bylo to již měs. listopadu — že nebylo by mu možné tu slotu vystáti, a nebudeli mu místo proměněno, že v něm konečně zhasnouti musí. Z těch příčin že J. M. C. pro poslední Krista soud ve vší nejhlubší pokoře prosí, aby neráčil dovolovati tak ho nuziti a mořiti, an spíšeji nadál se od J. M. za své někdejší věrné a platné služby zvláštní milosti a ochrany užíti.

A když ani po té žádosti ničehéhož dovolati se nemohl, odeslal třetí spis nejpřednějšímu komorníku císařskému, naříkaje v něm: Ačkoli žádný žalář neměl by býti pokutou a trápením podlé vyměření právního, on však že v tom svém dlouhém vězení vystál dosavad daleko těžší a trpčejší muky, nežli smrt sama jest. Tam za starodávna u Římanův že zapovídali užívání ohně a vody lidem těm, ještě se nejtěžších výstupků dopouštívali; ale nyní že jemu člověku nevinnému nepřejí toho obecného povětří, bez něhož žádná živá duše býti nemůže, s tím božím světlem nebeským, poněvadž má více nežli půl okna zazděného, ať již mlčením pomine jiných mnohých ne-

příležitosti nekřesťanských, předně pak jak krutou zimu snášeti musí, tak že není možné ani podobné, aby to vše, jsa člověk přirození outlého, déleji vystáti mohl. Pročež že ho pro Boha prosí, aby pro tu starou lásku a přízeň, kterouž doktor od něho vždycky poznával, uprosil mu při císaři milost a polehčení dokonalé. — I vzkázal mu zase, aby měl naději dobrou, že v krátkých dnech bude s ním lépeji naloženo. 1618

Však když i ta chvíle byla mu příliš odporná a dlouhá, vzkázal po čtvrté po hospodáři žaláře svého radám císařským oustně to: Pokudž na tom jest, aby hrdla byl zbaven, že rád z toho srdce chce vydati na smrt tělo své pro to slavné království české, jako tam někdy Mojžíš a Pavel apoštol za lid a spolubratří své. Paklit líbí se jim míti s ním o to činiti pořádem práva, že hotov jest pře své zastávati. A poněvadž byla by to nad míru neslušná věc, s člověkem nevinným, třebas jedinkou hodinku, tak těžce se vězeti, z té příčiny že staří císařové římští nařídili to za právo: aby lidé vězením stíženi byli i hned beze všech dalších odkladův připouštíni k průvodům svým; a bylili by v provinněních svých usvědčeni, aby vskok pokuta na ně dokročila, pakli ne, aby dlouhým žalařováním bezprostředně trápeni a nuzeni nebývali. —

V tom, nežli dočekal se jaké resolucí od rad, přinesl mu hospodář novinu veselou, že by tu byl nějaký člověk přespolní, kterýž praví se býti vypraven z Prahy od direktorův ke dvoru proto, aby jej z vězení vymohl. A ten byl doktor Rhot, rada císařská nad appellacími na hradě Pražském, náboženství římského. Ten, shledav se s doktorem Jesseniusem, potěšil ho, že dá Bůh brzo arrestu tak nepříhodného znikne. Začež on jemu poděkoval přátelsky, přitom mu oznámiv, že po ten veškeren čas, co v tom vězení odporném sedí, netoliko sám byl dobré a spokojené mysli, doufaje na pomoc a opatrování božské, ale i jiným, kteří se k němu v příčině nedostatkův zdraví svého utíkali na radu, že prospěšně sloužil a nad to výše, že v témž žaláři, když časem nočním spávati nemohl, i užitečný výklad na skutky apoštolské začal i k konci dovedl spolu s jiným umučení Krista pána rozjímáním nábožným; odkudž snadno může souditi, žeť jest byl po ten veškeren čas v kříži svém dosti přítomné, utišené a čerstvé mysli, ač tělo zakoušelo mezi tím neřestí a bíd nemálo.

S tím však se vším znal se k tomu, že v tom vězení ničehož víceji neobával se jako jednoho soka svého dávního, aby mu takové kratochvíle tam nezavalil, jako na onen čas někteří učinili ji jednomu komornímu služebníku nebožtíka cís. Rudolfa, když byl vězením opatřen; a toho příkladu že

1618 se ustavičně lekal víceji nežli toho ohně, kterýž pod ním dole v tétéž věži kteréhosi dne nenadále vzešel.

Ale třetího dne, jenž byl památný sv. Mikuláše, byl zproštěn toho strachu docela, když mu vzkázáno, aby věci své sobě složil a zhotovil, že ještě toho večera z žaláře svého vyjde. A tak se stalo, že při svíci vyveden jest odtud. Jak tedy vystoupil z něho na práh, obrátiv se k lidem tu přítomným, poděkoval předně pánu Bohu nahlas, že jest ho v témž vězení, po lidsku mluvě, nesnesitedlném po celých dvamecítma nedělích tak podivně a otcovsky, proti vší jeho i jiných lidí naději, při mírném zdraví a čerstvosti až do této chvíle a východu jeho chrániti a opatrovati ráčil, a potom i všechněm těm, kteřížkoli vysvobození jeho dobrou příčinou byli. Dále modlil se pánu Bohu, aby žádnému z strůjcův toho jeho neštěstí ničímž zlým zpomínati neráčil, jimžto on všecko jich provinění z té duše také odpouští.

Po té vsedv do vozu, jel upřímo do příbytku profousova, kterýž prokazoval mu na poručení vrchnosti své vlídnost všelijakou. V tom, když bylo mu oznámeno o smrti císařově, vyjevil témuž profousovi smysl a vyznamenání těch pěti liter C. M. M. M. M., kteréž byl napsal na stěně v žaláři svém v tu dobu, jak mu pověděli, že by arcikníže Maximilian život dokonal, že totiž „Caesar Mathias Morietur Mense Martio“ t. j. císař Matiáš umře měsíce března, což vyzpytoval z tabule nebeské narození císařova.

I ačkoliv svrchupsaný dr. Rhot snažil se o to všelijak při dvoře, aby d. Jessenia s sebou z Vídně do Prahy přivezl, světle a neukrytě předstíraje radám císařským příčinu tu: nestaneli se toho, tedy že teprva Čechové nebudou míti za jiné, než že Jessenius byl by bez sebe, jakž se již sice to vůbec mezi nimi mluví; a tou měrou že ani on dr. Rhot, ani jiní katolíkové v Praze se zdržující nebudou hrdly svými jisti; a že direktorové místo Jessenia propustí císaři třebas jiných sto katolíků, jen aby on prost byl. Z druhé pak strany radil tuze Jesseniovi opravdově, aby pro snadší ujití arrestu povolil k reversu tomu, kterýž byl mu zhotoven a předepsán od rad. Od čehož ani on hrubě nebyl, pokudž by se jen v něm neobsahovalo nic takového, což by aneb stavům pod obojí k ouhoně aneb k ujmě a zkrácení jeho poctivosti se vztahovati mohlo; sic jináč nežli by takový zápis udělal na sebe, že by raději hrdla se odvážil, nebo že daleko větší hanba světská bývá ta, kteráž za potracením jmena dobrého následuje, nežli ta, kterouž nikda žádná dobrá pověst nepředešla.

Ale tou první jízdou doktora Rhota ta věc skoncována býti nemohla, tak že on musil o to zase zpátkem do Prahy

se vypraviti. Po odjezdu pak jeho měl sobě vzkázáno d. Jessenius u vigilií sv. Tomáše po hospodáři svém od předního komorníka císařského, že se mu dovoluje, aby byl všeho svého arrestu dokonce prost; z Vídně však aby neodjížděl bez vědomí jeho. Pročež doktor Jessenius, byv tomu rád, obrátil se od profousa k svým dověrným přátelům a dal se viděti vůbec všechněm, že díka Bohu! jest všeho neštěstí zproštěn, čehož mu všickni dobří lidé srdečně přáli. 1618

Po některém dni byv povolán od jmenovaného komorníka císařského, dal se najíti k němu ochotně a poděkoval mu úctivě z tak laskavého fedruňku a ochrany, prose ho přitom, aby mu při císaři i při králi předešlou milost objednal a jej při nich z toho nedůvodného osočeni vyvedl, způsobě mu i svobodný gleit císařský, aby se mezi své do král. českého navrátiti mohl.

Načež dal mu komorník za odpověd to: Že císař váží mu to velmi těžce, poněvadž směl jest v arrestu svém pře Čechův tak urputně zastávati a dáti se proti němu v té legací potřebovati. Nebo kdyby byl dříveji dostal se do Prešpurku, nežli stavové uherští od sněmu se rozjeli, že by byl mohl zavaliti císaři a králi velikou nesnáz a překážku v tom sněmovním jednání. Pročež aby věřil, že jest toho arrestu zhoštěn na snažné vzáctných osob přímluvy a prosby, a on komorník že má v něm naději tu, že budoucně v takových věcech bude míti lepší pozor na sebe a nevydá se do žádných spisův proti slavnému domu rakouskému. Tohoto pak přítomného ohně že nebude pomáhati ještě víceji rozfukovati, nýbrž raději postará se o to, aby byl dokonale ulit a udušen. Což když stane se od něho, že císař místo této jedné nemilosti ráčí ho dvojnásobní milostí a přízní císařskou poctiti.

K tomu napomenutí laskavému ozval se Jessenius v ten rozum: Že on při této své legací může volně a pravidelně užíti slov těch, jež prorok královský v žalmu svém 120. 6. propověděl „Tak dlouho bydlí duše má mezi těmi, kteříž nenávidí pokoje, ješto já pokoj miluji, ale když o to s nimi mluvím, oni k boji se zchápají.“ Tím, cokoli kdy mluvil, že učinil zadosti i svědomí i povolání svému, ale proti J. M. C. že jest nikda v ničemž nejmenším neprovinil, alebrž že dobře se na J. M. zasloužil a zvláště v tom, když jest zjevným spisem svým zastavil předsevzetí jeho a jej veselou novinou na onen čas potěšil. Co se pak tkne Ferdinanda krále, jak jemu jest všeho dobrého prospěchu a štěstí vždycky upřímně přál a vinšoval, o tom že Vídenský poštmistr může dáti mu hodnověrnou zprávu, totiž:

1618 Když dotčený Ferdinand, tehdáž ještě arcikníže rakouské, přijel k cís. Matiášovi do Vídně pro navštívení ho po navrácení se domů z města Frankfurtu od korunování, maje s sebou manželku, dva syny a dva bratry své, tedy Jessenius, seznámiv se s jeho sekretářem, doktorem Gertnerem, byl pozván spolu s ním od téhož poštmistra k jídlu na přátelské posedění. Tu, jakž bývá obyčej, mezi jinými rozprávkami pilo se kolem pro zdraví celého domu rakouského. Pročež dr. Jessenius, maje danou sobě tudy příčinu k vinši úctivému, mezi jiným diškursem promluvil k přísedícím hostem slovy těmi: Že arciknížata rakouská jsou páni jistě milování a cti i šetrnosti hodni, a poněvadž rod neb linie cís. Maximiliana II. již velice schází, tedy že jedinká téhož slavného domu naděje záleží na samém arciknížeti Ferdinandovi a rodině jeho. Avšak budeli míti výšeji růsti, že jedinká také věc bude vzrostu a zdůstojnění jeho převelice ku překážce, totiž ta přenáramná nenávist, kterouž sobě způsobil při všechněch potentatích evangelických tím, že tak veliký počet poddaných svých pro náboženství evangelické ven z zemí svých vypověděl. A tak že jemu doktorovi Jesseniovi vidělo by se býti za věc vysoce potřebnou a arciknížeti užitečnou, kdyby, po volaje zpátkem všech těch exulantův do vlasti jich, uvedl je spolu s náboženstvím jich zase v předešlý jich způsob, sic jinak že ten oučinek jeho byl by netoliko všechněm dobrým lidem nemilý, ale i jemu samému a zemím jeho nad míru škodlivý a záhubný, protože při tom těch dobrých lidí ven z země se vystěhování vynešeno jest z ní přes třicet millionů pokladu na zlatě a na stříbře, jakž o tom komora jeho knížecí bude nejlépe moci zprávu dáti. K tomu že ani císaři Rudolfovi dobré a slavné paměti ta jeho reformací nic se nelíbila. Nebo o tom že dobře se ví, když jedné chvíle někteří nabízeli ho ku podobné proměně v náboženství, aby i on příkladem strýce svého mladého, jsa tak starožitný a velikomocný monarcha, o církev římskou horlivě se zasadil a kacíře jí odporné na panstvích svých vyplenil, že jest dotčené rádce takovou odpovědí od sebe odbyl a spokojil: „Můj,“ prý, „strýc dal se do té práce jedno, že jest pán mladý, a druhé, že v zemi všickni udatní muži pomřeli,“ dav tudy na rozum, že mladost věku jeho a nedostatek lidí těch, kteříž předešle otci jeho v menších příčinách nejednou zmužile se opřeli, popudily ho k dotčené reformací.

Načež oznámil mu jmenovaný sekretář: že arcikníže, pán jeho, netoliko úmyslu svého, v němž se již jednou cele ustrnul, nikda nezmění, alebrž ještě mnohem horlivěji jej vykonati míní, kdekoli dotčené obnovy v náboženství bude potřebí. —

V tom doktor Rhot přijel poznovu do Vídně právě na den nového léta, ale že Jessenius nemohl dosáhnouti žádného gleitu svobodného, podpaždníci pak jezuitští byli s jeho vysvobozením zle spokojeni, a Polyxena z Pernšteina, Zdeňka z Lobkovic, nejv. kancléře král. českého, manželka, soudila, že by Jesseniovi bylo daleko lépeji a bezpečněji, kdyby s nimi zůstával v Vídni, někteří také z jeho dověrných přátel dávali mu návěští podtají, aby své věci opatrně vedl: pročež nastala mu nová starost a myšlení divné, aby poslední věci nebyly horší prvních. 1618

Ale i z těch labyrintů pomohl mu pán Bůh. Nebo předně při shledání se s Pavlem Michnou, sekretářem kanceláře české, vyrozuměl z řeči jeho tomu, že král Ferdinand schvaloval Jesseniovi tu zmužilou stálost v řečech i v činech jeho, vyznav ho býti mužem srdce a mysli upřímé a otevřené, a pro tu příčinu že zasloužil toho, aby naprosto žádným reversem neb zápisem stěžován nebyl.

Potom pak dosáhv ode dvora skrze jmenovaného dr. Rhota svobodného gleitu na cestu, poručiv sebe i své komonstvo v mocnou ochranu božskou a průvodu jeho sv. andělův, vyjel tiše z Vídně 3. d. ledna, a doprovázen jest od svých milých přátel na dvou vozích až do města Znojma. A tu rozžehnav se s nimi, bral se upřímo k Jihlavě, k Hoře Kutné, až naposledy i do Prahy k svým pánům principálům 11. d. ledna šťastně se dostal, a jim hned nazejtří dostatečnou relací své nebezpečné kommissi v plné radě učiniv, náležitého poděkování za práci svou věrnou od nich dosáhl; při níž ničehéhož ani nepominul ani se nedočinil, čehož by jak stavové pod obojí slušně pykati, tak on sám zač by se s právem styděti měl.

Proti němu propustili zase direktoři z arrestu dr. Ponzona a Jakuba z Tepence, někdejšího hejtmana na panství Mělnickém.

S jakou odpovědí potkali se Henrich Mates hrabě z Turnu, Voldřich z Gerštorfu a Simeon Kohout z Lichtenfeldu, vyslaní stavův pod obojí v král. českém, od císaře Matiáše v létu Páně 1616 na zámku Brandýském, když mu přednášeli stížnosti jich, s nimiž se jmenovaní stavové proti patrnému majestatu cís. Rudolfa v příčině náboženství svého od arcibiskupa Pražského i jiných papežencův předních den ode dne více a více potkávati museji, totiž že císař stížnosti ani žádosti jich za slušné neuznává, a poněvadž kollatury všecky na panstvích svých témuž arcibiskupovi v moc uvedl, protož že nechce býti tím víceji zaneprázdňován: o tom o všem jest již předešle na svém místě dosti obšírně psáno.

1618 I nemohouce defensorové, od týchž stavův pod obojí nad konsistoří a akademií Pražskou obecným sněmem nařízení, jak na té císařské odpovědi nijakž přestati, tak ovšem doslýchati déleji v své uši těch rozmanitých a nebezpečných domluv a pohrůžek, které se jim od obce netoliko oustně ale i v mnohých spisích jim podávaných časův rozdílných dály, že by ti z stavův pod obojí král. českého, kteří se k nim o zpomožení takovým outiskům utíkali a posavad toliko trpělivostí od nich krmeni byli, již dále nad přípovědmi jich netoliko pochybovati, ale jestli by povinnosti své lépe konati nechtěli, dokonce sobě zoufati mohli; z čehož že by též defensorové před Bohem i před světem odpovídati a těžké pokuty od Boha proto na sebe očekávati musili, a kdo by jim i za to slíbiti mohl, kdyby obec o to se na ně zbouřila, aby snad všechněm aneb při nejmenším některým přednějším z nich místo poděkování z práce dokonce krků nesráželi: těmi příčinami byli přinuceni, vedlé moci sobě sněmem propůjčené a předešlých příkladův, za bytu v zemi J. M. C. stalých, nejv. úředníky a soudce zemské, též rady královské soudu dvorského a komorního a k tomu z každého kraje po šesti osobách pod obojí k uvážení, kterak by takovým nátiskům přítrž učiněn býti a z svrchu připomenutého na ně defensory, svědomí jejich vysoce svírajícího domlouvání sjíti mohlo, mezi sebe do kolleje císaře Karla IV. v Starém městě Pražském ke dni pondělnímu po neděli 1. postní Invocavit povolati nížepsaným obesláním sem i tam po krajích rozeslaným v smyslu tom:

Že netají stavův pod obojí, kterak jsou toho znamenitě důležité a nevyhnutedlné příčiny, pro kteréž jsou přinuceni, z povinnosti své, jim od stavův pod obojí svěřené, jakož předně nejv. úřed. a soud. zemské a rady soudu dvorského a komorního, též jiné české rady a tolikéž z každého kraje šest osob z obce ze všech tří stavův pod obojí do měst Pražských povolati a tu jim některé veliké a těžké stížnosti, kteréž se na ně znášejí a se toho slavného majestatu, od svaté paměti cís. Rudolfa jakožto krále českého všem třem stavům na svobodné provozování náboženství jich křesťanského pod obojí daného, jako i toho s stranou pod jednou učiněného a od císaře potvrzeného porovnání vysoce dotýkají, k uvážení přednésti; poněvadž jest se obávati, nebudeli těm věcem časně, slušně a náležitě zpomoženo, že by původem některých nepokojných lidí z toho mnoho zlého a škodlivého na nemalé protržení a zlehčení téhož majestatu a porovnání pojíti mohlo, od čehož pán Bůh milostivě uchovati rač.

A nemohouce oni sami v tom skrovném počtu, jsouce 1618
někteří z prostředka jich od pána Boha skrze smrt z toho světa povoláni a jiní nedostatkem zdraví navštíveni, těm věcem tak těžkým a velikým zpomoci, nechtíce také, pokudž na nich jest, aby nimi tu co scházeti a potom nějaké obmeškání jim přičítáno neb na ně naříkáno býti mělo, majíce na paměti svou povinnost, kterouž jsou jim všickni tři stavové pod obojí svěřili a proti tomu jim se také v tom, když by koli v takové příčině od nich povoláni byli, že se volně najíti dáti chtějí, zakázali; ano také to vše jakož od králův českých, pánův jejich nejmilostivějších, tak i sněmy obecnými stvrzeno a k tomu povoleno jest: z těch příčin že naschvále do všech krajův poselství vypravují a jmenované osoby, k takovým jednáním a uvažováním obecným z obce všech tří stavův pod obojí zvolené, povolávají, od osob svých jich za to přátelsky a služebně žádajíce, že, dáli pán Bůh, v pondělí po neděli Invocavit t. j. 5. d. měs. března nejprvé příští na noc do měst Praž. přijeti a hned nazejtří v úterý ráno k hodině osmé na půl orloji do kolleje veliké cís. Karla IV. mezi ně se najíti dáti, příčině toho jich povolání šířeji vyrozuměti a spolu s jinými nejv. úředníky a soudci zemskými, J. M. C. radami a též osobami z obce k tomuž od nich povolanými to, což potřebného bude, pro zachování tak drahého klenotu uvažovati a vyříditi nápomocni býti neopominou. Neb jestliže by se kdo z nich najíti nedal, a z toho by budoucně něco škodlivého pošlo, tedy že defensorové činí se jim jako i všem jiným omluvené, že oni tím vinni býti nechtějí a nebudou; odpovědi od jednoho každého z nich očekávajíce.

Co se tklo osob stavu třetího obeslání k témuž sjezdu, ty toliko byly povolány z jednoho každého krajského města dvě, jedna z konšelův a druhá z starších obecných.

Když tedy na to obeslání k určitému dni sjely se osoby obeslané ze všech tří stavův pod obojí do měst Pražských v dosti hojném počtu, tu hned nazejtří, v úterý po neděli Invocavit 6. d. března, scházeli se všickni v jmenovanou hodinu 6.břez.
na místo, jedni druhým všecko dobré při prvním shledání vinšujíce.

Mezitím pak Henrich Mates hrabě z Turnu s jinými defensory toho času pospolu shromážděnými považovali v světnici obzvláštní toho, co by se mělo týmž stavům obeslaným přednésti a oznámiti; ostatní pak, že čas ještě byl sychravý, očekávali na ně u veliké světnici zimní kolleje veliké od hodiny osmé až přes desátou na půl orloji. Jimžto aby se ta chvíle nezdála býti dlouhá, pročež Joachim Ondřej hrabě Šlik vypravoval stavům shromážděným dosti obšírně a výmluvně

1618 rozmanité historie a příběhy staré, které se dály v říši i v král. českém za panování císařův římských, Karla IV., Václava a Zikmunda, že se oni všickni divili a mile ho poslouchali.

Po desáté pak hodině přišli do obce defensorové, a usadivše se všickni na místa svá, skrze hrabě z Turnu z takové povolnosti obeslaným poděkovali a příčiny povolání jich v spis uvedené, skrze téhož hrabě čtené, vyhlásili v slovích a v smyslu tomto:

Že jsou se přítomni páni ujcové, švakrové, bratří a přátelé jich zvláště milí a páni jim laskavě přízniví, na žádost a připsání jejich do Prahy sjeli a v toto místo najíti dali, to oni vděčně přijímajíce, že jim z toho služebně a přátelsky děkují. Jaká by pak toho příčina byla, to že jim nyní oznámiti pominouti nemohou, jmenovitě předně: jakož nepochybně jim všechněm dobře jest vědomé, kterak při sněmu pominulém generalním, léta 1615 na hradě Praž. držaném, všickni tři stavové království tohoto, tělo a krev pána našeho Jež. Kr. pod obojí přijímající, majíce sobě od nich defensorův to v známost uvedeno, co se od některých nepokojných lidí proti majestatu, od slavné a svaté paměti cís. Rudolfa jakožto krále českého všem třem stavům na svobodné provozování náboženství jich křesťanského danému, jako i proti porovnání mezi stranami pod jednou a pod obojí přitom učiněnému, sněmem obecným i také od nynějšího krále a pána našeho nejmilos. znamenitě potvrzenému, před sebe béře, tak že, ačkoliv v témž majestatu a porovnání toho textovně a patrně doloženo jest, že všickni sjednocení stavové pod obojí, jak stav panský a rytířský, tak i Pražané, horníci a jiná města s lidmi poddanými jich a summou všickni, kteříž se koliv k konfessí české přiznávají, žádného nevymiňujíc, náboženství své křesťanské podlé též konfessí a svého mezi sebou učiněného porovnání volně a svobodně všudy a na všelikém místě provozovati a vykonávati mohou, a při víře a náboženství svém, též i při kněžstvu a řádu církevním, kterýž mezi nimi jest aneb od nich nařízen bude, že pokojně zanecháni býti mají.

Item, že již po dnešní den žádný, jak z vyšších svobodných stavův tak ani města, městečka i také sedlský lid od vrchností svých ani žádného jiného, duchovního ani světského člověka, nemají a nemá od svého náboženství odtiskován a k náboženství strany druhé mocí ani nižádným vymyšleným spůsobem přinucován býti.

Item, v kterých místech nebo městech buď královských, králové Její Msti neb na panství J. M. C. ti, kdož pod obojí jsou, svých vlastních kostelův neb pohřbův ani společných s stranou pod jednou by neměli, ti že vedlé znění výš do-

tčeného majestatu sobě kostely a chrámy k službě boží vystavěti, jako i místa k pohřbům svým vzdělávati moci budou 161
s tím v témž majestatu doložením, že J. M. C. přikazovati ráčí nejv. úředníkům a soudcům zem. a radám svým, též všem stavům a obyvatelům král. českého, aby je, pány, rytířstvo, Pražany, horníky i všecka města a tak všecky tři stavy téhož království se všemi lidmi poddanými jich a summou všecku stranu pod obojí, k též konfessí české se přiznávající, při témž majestatu ve všech jeho artikulích, zněních a sentencích zůstavili a chránili, žádných jim v tom překážek nečinili ani komu jinému činiti nedopouštěli pod uvarováním hněvu a nemilosti císařské. A kdož by se čeho toho buď z duchovních neb světských lidí k přerušení téhož majestatu dopustil, že J. M. C., ráčí míti a povinen býti s dědici a budoucími králi českými a stavy král. českého k takovému každému jakožto rušiteli obecného dobrého pokoje hleděti a stavy při tom chrániti a obhajovati, tak a tím vším spůsobem, jakž artikul v zřízení zem. o obhajování země, řádu a práva vyměřuje.

Item, že proti témuž jich stavův pod obojí stalému opatření žádná poručení a nic takového, což by jim v čem nejmenším překážku neb změnění toho učiniti mohlo, od J. M. C., dědicův J. M. a budoucích králův českých, ani od žádného jiného vycházeti ani přijímáno býti nemá; a byť pak i vyšlo neb od kohožkoli přijato bylo, tedy že nemá to moci nižádné míti, ani v té věci co buď právně neb bez práva více souzeno a vyřknuto býti, jakž týž majestat i také dotčené porovnání to vše v sobě obsahuje a zavírá.

Avšak co proti takovému patrnému textu jakž arcibiskup Pražský tak i opat Broumovský před sebe berou a jaký výklad tomu majestatu a porovnání dávají, pravíce, že Hrobští a Broumovští k stavení kostelův práva neměli; k tomu jaké útisky a překážky v provozování náboženství tu i jinde se činí: to vše že jsou všickni tři stavové pod obojí při témž sněmě na J. M. C. krále a pána svého skrze pokornou supplikací vznesli a nedávajíce témuž výkladu místa poníženě prosili, aby J. M. C. to při těch osobách, kteréž jsou se koli čeho toho dočinili, zastaviti a stavy při témž majestatu a porovnání milostivě chrániti ráčil.

Na kteroužto poníženou žádost že jsou defensorové milostivě psané resolucí od císaře očekávali, i nejednou dle povinnosti své o to sollicitovali; ale ta že jim až posavad dána není. Nebo ačkoliv jest J. M. císař, král a pán náš nejm., před některým pominulým časem na Brandýse jednomu z prostředku jejich, totiž Hen. Matesovi hrab. z Turnu, oustně u přítomnosti jiných tří osob oznámil, že žádost stavův neráčí

1618 za slušnou uznávati, protož aby to jiným v známost uvedl; ale on věda, že to jemu samému k sobě přijímati nenáleží a obávaje se, že by také všech slov císařských oustně nezpamatoval a snadno něco pochybiti mohl: z těch příčin že se císaři poníženě omluvena učinil a prosil, poněvadž se tu všech stavův pod obojí, kteříž jsou císaři ty stížnosti podali, dotýče, aby císař ráčil tehdáž přítomnému nejv. kancléři král. českého takové své oznámení a resolucí poručiti, v spis uvésti a jemu podati, tehdy že hrabě nepomine to stavům v známost uvésti.

K čemuž ačkoli císař tehdáž milostivě povolil, avšak se toho až dosavad po mnohém toho připomínání dosáhnouti nemohlo a nemůže. Podtím pak se toto stalo: že netoliko těch nátisků a překážek v provozování náboženství a žalostivých na ně defensory vznášení se neumenšilo, ale den ode dne jich více přibylo, kdyžto i arcibiskup Pražský v městečku, řečeném Klostergrabu aneb Hrobu, kostel od obyvatelův téhož městečka s velkým nákladem vystavený, k čemuž jsou jim vzáctní lidé náboženství pod obojí almužnu dávali a pomoc činili, na velikou potupu a posměch všeho náboženství pod obojí pobořiti, rozmetati a s zemí srovnati dal; a Broumovským, jakž se zpráva činí, též přísně poručeno jest, aby také kostela od nich s velikým nákladem vystaveného prázdni byli a klíče složili. Čehož když jsou se zpěčovali učiniti, tu několik osob z prostředku jich jest na hradě Pražském do vězení dáno, v kterémž až posavad s velikým naříkáním manželek, dítek a přátel jejich zůstávají. Odkudž mezi lidmi veliké naříkání na ně defensory pošlo, že by své povinnosti v ničemž dosti nečinili.

I nevědouce ani, jak těm věcem tak těžkým zpomoci, a majíce pozor na instrukcí, jim ode všech tří stavův pod obojí danou, kteráž to s sebou přináší, kdyby co takového těžkého nastalo, aby nejv. úředníky a soudce zemské, rady královské s jistými osobami z obce ze všech krajův k uvážení toho povolali: ta že jest příčina první společného jich shledání; při čemž že jich defensorové služebně žádají, že tuž věc v své uvážení vezmou a na ty prostředky a cesty pomyslí, kterak by slušným a náležitým spůsobem těm věcem zpomoženo býti mohlo.

Druhá příčina že jest ta, aby se jakož osobám obeslaným tak i jiným všem vůbec z toho domnění a naříkání, kteréž se jim nevinně, jakž je zprávy docházejí, i po krajích přičítá, že by své povinnosti dosti nečinili, vyvedli. Nebo když do těch věcí, kteréž až posavad od nich řízeny a na všecky tři stavy, a zase od stavův na císaře ve vší poníže-

nosti vznášeny byly, nahlédnou, že z toho se najde, že jsou vedlé instrukcí sobě dané a sněmem obecným potvrzené všecko to, co jim možného bylo, nelitujíce v tom mnohých pojezdů, prací, outrat a obmeškání svých, rádi činili. Což že jsou všickni tři stavové pod obojí při výš dotčeném generalním sněmě, léta 1615 na hradě Pražském drženém, také sami poznali a psaním svým, jim defensorům z téhož plného sněmu v sobotu po památce narození panny Marie učiněným, takovou jejich práci, i zvláště v příčině Broumovských a Hrobských i v jiných připadlých věcech z poručení týchž stavův vedenou, schválili. 1618

Při čemž však že pánův obeslaných litostivě tejna nečiní, kterak mimo všecku naději jejich někteří z prostředku defensorův, kteříž touž povinnost defensorskou tak dobře jako i jiní ode všech tří stavův pod obojí k sobě přijali a vedlé nich týmž stavům zavázáni jsou, že se v tom ve všem vedlé též instrukcí zachovati chtějí, i také za některý čas v těch věcech pracovati pomáhali, již více teď od některého času mezi ostatní defensory, jsouce nejednou za to žádáni, najíti se nedávají a dáti nechtějí. Pročež že pánův obeslaných za to službebně prosí, že se jich na příčinu toho doptati, a co by s tou věcí činěno býti mělo, to uvážiti nepominou. Nebo jak by jim možné bylo v tom pozůstávajícím skrovném počtu, kdyžto i někteří prostředkem smrti s toho světa sešli, dále v té povinnosti zůstávati a jí dosti činiti, zvláště když kromě sněmu obecného jiní voleni býti nemohou, to že jim pánům obeslaným též k uvážení podávají.

Po přečtení toho spisu i schválení práce defensorův, podali defensorové na přítomné osoby z stavův, co by jim rady udělili, kterak by té věci jedné i druhé zpomoženo býti mohlo.

Na to ony po snešení a potazu společném daly defensorům to za odpověd: Poněvadž to na oko spatřují, že sou se z počtu soudcův zemských a císařských mnozí mezi ně najíti nedali, oni pak obeslaní, jsouc nižší, že nechtějí svými přímluvami jmenované osoby nepřítomné předčíti, ani před defensory jakožto před otci a ochránci svými se vytrhovati; pročež aby sami defensorové o těch publikovaných příčinách nejdříve zdání své vynesli, a jak by užitečně od obce mohly se přímluvy dáti, jí ponavrhli.

Proti tomu zase defensorové oznámili: Že oni jakožto dotázku na ně činící a rady dobré při nich vyhledávající nemohou v tom na místě obce raditi; ale obec že jest jim v tak těžkých a majestatu se dotýkajících případnostech povinna rady a fedruňku uděliti. A aby k tomu mohl býti lepší přístup, že jim toho spisu i s příčinami k obeslání daným a

1618 v něm obsaženými propůjčiti a na to následujícího dne odpovědi očekávati chtějí.

Ale obec pozůstavivši toho při předešlém svém oznámení, mnoho hodin sporovala se o to s defensory. A mezitím vyšší dva stavové požádali také i od stavu městského zdání dobrého. Kteřížto ohlásili se jim na to: že tu Pražanův jako hlavy své nemají, a proč by se podlé nich v témž shromáždění také nepostavili, příčiny žádné nevědí, pročež že bez nich ostatní úmyslu svého pronésti nemohou.

Ale naposledy nahádavše se o to všickni vespolek do vůle, přistoupili k zdání defensorův. Nebo Joachim Ondřej Šlik, přišedv blížeji k vyslaným z měst, řekl k nim, pojmenovav je milými pány přátely a bratřími, aby neukazovali na tu svou hlavu, totiž Pražany, poněvadž hlava naše i všech věřících jest Kristus pán, a tu se dotýče zastávání pravdy jeho, pročež neukazujíce na Pražany, aby pronesli se v své sentencí svobodně. A po té sám, posadiv se na své místo a s jinými osobami z stavu panského, rytířského i s městy vzav o to srozumění dokonalé, dal defensorům odpověď dokonalou: že osoby přítomné ze všech tří stavův pod obojí přivolují k tomu, aby spis publikovaný k sobě přijaly, jej sobě každý přepsati dali, a co by možného bylo, mu za odpověď dáti, na to do zejtří pomyslili a v osm hodin na půl orloji zase defensory v tom náležitě zpravili.

Defensorové přestavše na té odpovědi, dali vyhlašovati osoby obeslaných, a kdo se z nich nepostavil, toho poznamenati poroučeli.

Zatím pak podlé veřejného snešení vyvolili a zřídili hraběte Jana Albina Šlika, Štefana Gerštorfa z Gerštorfu a Jana Rožnovského z města Hradce za kommissaře, aby k osobám z počtu nejv. úřed. a soud. zemských i rad císařských, k konfederací týchž stavův pod obojí náležejícím, též ke všechněm Pražanům práci vážili a od nich příčin nepostavení se mezi ně, aby jim to proti závazkům jich budoucně k ujmě jich dobré pověsti nesloužilo, přezvěděli. Což když vše bylo skoncováno, odloženo sjezdu do rána k hodině osmé.

7. břez. Při shledání se obce v místě uloženém, totiž v světnici zimní, 7. d. března přečten poznovu včerejší spis, též supplikací německá, předtím od Broumovských defensorům 2. dne března léta přítomného odeslaná, v níž žalovali na opata, že jim kostel zavřel a svobodu pohřbu zapověděl, z prostředku pak jich osm osob do vězení těžkého na hradě Pražském připravil.

Nemohvše se pak opět snésti za jedno v tom, mělili by defensory v vynesení potazu svého předčíti, vyslali k nim

Radslava ze Vchynic s osobami z rytířstva a z měst žádajíce, aby mezi ně přijíti a své dobré zdání nejprvé jim vyjeviti se nezpěčovali, že potom i obec přímluvy své učiniti chce. 1618

I učinili tak. A vyslavše k obci po dobré hodině Václava Viléma z Roupova s jinými, vzkázali jí to: Poněvadž jináč býti nemůže, nežli aby defensorové nejdříve zdání své vyjevili, tedy že nechtějí na ten čas o to víceji s obcí se sporovati, však s tou přitom výminkou, aby to budoucně za žádný příklad držáno nebývalo. A tak že defensorové na tom poseděti a jak nejvýše možné bude, to uvážiti chtějí, žádajíce obce, aby na to posečkala. Což obec učiniti svolila.

Po odjití vyslaných přišli kommissaři k osobám, kteréž nedaly se najíti k tomu jednání, vyslaní a učinili relací obšírnou od každé té osoby, totiž od Jiřího z Talmberka, nejv. komorníka, od Voldřicha Gerštorfa z Gerštorfu, od Karla Mrackého z Dubé a Bohuslava z Michalovic, místokancléře král. českého.

Ti všickni vzkázavše předně defensorům i obci pozdravení a služby přátelské, vymlouvali se všickni skůro na jednu formu: Poněvadž jsou mezi tím časem, co byli potaženi do počtu defensorův, povoláni k úřadu soudcův zemských, rad a místodržících císařských, tedy že v této příčině dle instrukcí své proti císaři raditi a zase souditi nemohou. V tom aby je defensorové i obec při sobě měli vymluvené. Nicméně že proto od konfederací jejich se neodtrhují, ale jak na věrné křestany náleží, při nich a při konfessí české až do smrti trvati, zlé i dobré s nimi rádi trpěti chtějí, a k tomu obci i defensorům radí, aby nyní k té věci mírný prostředek obrán byl, a aby pokorně za ochranu císaře žádali. Z Talmberka pak místo té zámluvy poslední ohlásil se, že proti císaři ani raditi ani býti nechce.

V tom také hned druzí vyslaní k Pražanům i k obcem jich všechněm třem, totiž Jiří Vchynský, Štefan Gerštorf a Havel Kliment z Žatce, navrátivše se do kolleje, zděli poselství své, a co jim který purkmistr Pražský za odpověď dal, oznamovali v obci. Předně Staroměstský, Václav Lev, to za odpověď dal: i že o citací ví i jiným ji spoluradním v známost uvedl, však že nepoznávají páni jeho radní žádné slušné příčiny, pro kterou by měli mezi pány stavy vyslati. Ta odpověď švábská pohnula velice stavy, a složil ji sobě jeden každý z nich v pamět hlubokou.

Ale purkmistr Novoměstský zachoval se v tom mnohem středměji, zpraviv vyslané: že citací sice jest úřadu též dodána, úřad však že se na tom snesl z uvážení rádního, co Staroměstští jakožto hlava jich učiní, že oni také učiniti chtějí.

1618 Však že o této legací chce svým radním v známost uvésti a snešení jich do obce pod obojí skrze vyslané své vyjeviti; — ač se potom nic toho od nich nestalo skutkem.

Malostranského pak purkmistra že doma najíti, aniž s ním, očekávajíce naň v domě jeho na dvě hodiny, mluviti mohli, až na druhý den z rady že s primasem a jedním spoluradním k vyslaným domů na vzkázání jich přišel. A tu na dotázku jich, proč jsou podlé citací do shromáždění pod obojí nevyslali, dal jim za odpověd týž purkmistr to: jak Staroměstští se zachovají, že oni též zachovati se tak chtějí, před nimi pak že se vytrhovati nemíní. Ale primas že k tomu doložil slov těch: aby páni defensorové věc předsevzatou sami povážiti ráčili, že oni při té konfederací s nimi a s obcí pod obojí živí a mrtví zůstávají a do přemožení setrvati chtějí.

Že pak Pražané všech tří měst k tomu sjezdu žádného z prostředku svého nevypravili, nýbrž defensorův se odřekli, byli přivedeni k tomu z návěští místodržících skrze hejtmany měst svých a rychtáře císařské, jiná pak města, v nichž úřad katolický panoval, jako v Ousti nad Labem i jinde, skrze hofrychtýře Matesa Perkle z Perklsdorfu; ješto při tom shledání nic jiného se neřídilo, než toliko dvě supplikací jsou sepsány, jedna místodržícím podaná a druhá císaři do Vídně odeslaná, o nichž málo nížeji dotkne se.

Defensorové, zhotovivše dle zakázání svého koncept jmenované supplikací k místodržícím, přednesli ji obci ve čtvrtek 8. břez. po neděli Invocavit, 8. d. března, s tou přitom protestací podruhé učiněnou, aby ta anticipací přímluv jejich za budoucí příklad nikda více nebývala, a oni byli povinni před obcí při uvažování věcí takových zdání své pronášeti. Zvolili také tu vespolek jisté osoby k dodání téhož spisu místodržícím na kancelář, totiž hrabě Joachima Ondřeje Šlika, kterýžto ozval se k tomu volení osoby své a vymlouval se dlouho tím, že jej vždycky obec na špic vystrčí, jiní pak lidé přesedliví to, co on kdy koná neb mluví pro dobré obecné, jemu za pouhou toliko všetečnost vykládají. Potom pak přijav předce tu kommissí k sobě, žádal, aby to, což bude míti mluviti, při dodávání té supplikací místodržícím v spis jemu uvedeno bylo.

K němu pak přidáni Rudolf z Štubenberku, Václav Berka z Dubé, hrabě Jan Albin Šlik, jeden Elsnic a jeden Štampach, Jan Rožnovský z Hradce, Jan Thermer ze Zhoře z Žatce a Jan Hradištský jinak Brámek z Litoměřic.

Přitom bylo snešeno o to: jestliže by žádost ta defensorův s obcí pod obojí málo aneb zprosta nic při místodržících platila, aby za přímluvu Moravanův, Slezákův i obojích Lužičanův skrze psaní požádali, ano i k vlastní osobě císařské

o to se utekli. K spisování těch věcí v jazyku německém 1618
volen hrabě z Turnu, hrabě Šlik Joachim Ondřej, Racek ze Vchynic, Maximilian z Kolovrat, Jiří Pecinger, Jiří Hrobčický, Tobiáš Šaffenberger z Lindentálu, Matiáš Pavlovecius z Stříbra.

Naposledy nařízeno okolo 22. hodiny, aby osoby k donešení supplikací na kancelář volené na ráno druhého dne, 9. břez. v pátek, kommissí svou vykonali a v jedenmecítma hodin relací defensorům i obci učinili, a k tomu času aby ostatní psaní byla zhotovena. A poněvadž nebylo naděje, odešleli se takové psaní císaři do Vídně, aby tak pojednou odpovědi na ně dosáhnouti a obeslané osoby tolik času v městech Pražských ztráviti mohli; pročež hned také tehdáž snesli se na tom, aby ku přeslyšení odpovědi císařské, an by v tom čase defensorův došla, zase všickni v neděli Křížovou nejprvé příští do Prahy a v ponděli nazejtří do kolleje konečně najíti se dali.

Ale místodržící porozuměvše, co stavové míní, vzdalovali se po ty dva následující dny do kanceláře scházeti, aby jen od vyslaných jejich tam zastiženi nebyli; nýbrž přijiždějíce ráno na hrad Pražský, chodili upřímo do soudu zemského, kterýž se v ty dny právě také začal.

V sobotu pak 10. března Joachim Ondřej hrabě Šlik, 10. břz. dověděv se toho od Martina Fruveina, kterak Pavel Michna, sekretář kanceláře české, shledav se někde s ním, jako s posměškem tázal se ho: „Co," prý, „vaši dobrého řídí a působí; slyším, že se k soudu nutkají a právně rozeznáni býti chtějí? Dostane se jim toho, čeho žádají." Čemuž divili se všickni, kdo jest to tak Michnovi prozvoniti musil, an vyslaní ještě audiencí na kanceláři neměli. Nechtěl též supplikací toho dne místodržícím přednésti, protože vidělo se mu za dobře, aby ta slova v ní dostavená „do rozeznání slušného" od stavův a defensorův v jiná se proměnila, aby to domnění Michnovo za pravdivé nepotvrdili, jako by se nutkali k soudu nějakému.

Když tedy toho dne sobotního z audiencí sešlo, aby čas daremně mařen nebyl, dali sobě stavové s defensory přečísti kopie německé psaní, k Slezákům a k Lužičanům svědčícího, kteréž bylo na tu formu sepsáno jako supplikací česká k místodržícím, s proměněním některých míst a slov potřebných. Po přečtení vyvrhl hrabě z Turnu tuto dvojí otázku: 1. Zda by tak, jakž samo v sobě stojí, takové psaní Slezákům a Lužičanům posláno býti mělo, čili korrekcí potřebuje? 2. Zdali v spisu kratším s supplikací místodržícím a s psaním Moravanům svědčícím, a zase Moravanům s touž supplikací a konceptem slezským inkludirovanými odesláno býti má? A když podlé Linharta Kolona z Felzu a hraběte z Turnu mnozí

1618 jak z defensorův tak i z obce přimlouvali se k tomu, aby to psaní, uměle a pěkně sepsané, bylo tak vypraveno, proměníc málo některá slova, kteráž by se snad někomu z odporné strany nelíbila, a on by je snad, jak by se mu zdálo, na zlou stranu natahovati mohl, jakkoli Václav Budovec s menším počtem radil k kratčejšímu konceptu, jejž také sám zkopiroval: pročež bylo při větších hlasích toho zůstaveno, a kde se vidělo, že proměny potřeba, tu se i hned zopravovalo, s tím přitom hraběte Šlika doložením, budouli na samou žádost stavův vězňové Broumovšti propuštěni, že toho psaní odsílati potřeba nebude.

Při uvažování pak konceptu císaři náležejícího, což dálo
11.bř. se v neděli Reminiscere po službách božích v hodinu 20., hrabě z Turnu vyvrhl opět stavům přítomným otázku dvojí:

1. Máli se císaři toliko českým jazykem čili také i v německém, a to v jedné formě a smyslu psáti? 2. Jakým spůsobem dodáno býti má?

Linhart z Felzu spolu s jinými defensory téměř všechněmi přimlouval se k dvojímu konceptu, českému a německému, poněvadž císař přirozený Němec jest, a dodání aby se vykonalo skrze jisté osoby, z prostředku jich do Vídně na náklad zemský vypravené.

Proti tomu hrabě Joachim On. Šlik s Radslavem Vchynským, k jichž zdání potom i obec přistoupila, radili, aby pro ušetření starobylého spůsobu a řádu kanceláře české toliko v českém jazyku podalo se to psaní, a přitom přeložilo se také na německo, s tím však v psaní císařském doložením: co tak stavové král. českého pod obojí při císaři vyhledávají, to že všecko zcela a zouplna sobě v německý jazyk slovo od slova přeložiti dali a do vlastních jeho rukou podávají.

Co se pak dodání téhož psaní tkne, že by byla chvalitebná a bezpečná věc i u vyřízení snadnější, kdyby skrze jisté osoby samému císaři dodáno bylo; než že jest činiti o outratu velikou, která by na to jíti musila. A ač defensorové mají danou sobě moc od stavův, aby se v čas důležité potřeby jistou summu zdlužiti mohli; však že žádný snad z stavův přítomných nenachází se, kdo by se v tu starost vložil a k sobě ji přijíti chtěl, pročež že s toho vyslání sjíti musí. Nicméně aby skrze pokornou žádost při místodržících toho se vyhledávalo, aby též psaní k sobě přijíti a do Vídně neprodleně fedrovati se nezpěčovali, tak aby vlastně do rukou císařských bylo dodáno.

K spisování téhož psaní zvolené osoby hrabě z Turnu, Leonhart Kolon z Felzu, hrabě Jan Albin Šlik, Krištof Fictum, Jan Vencelík a Jan Vlk, M. Pavel Stránský z Litoměřic a

Simeon Čelerýn z Slaného, aby to v domě pána z Felzu co nejdřive zhotovili. 1618

Zatím zkorrigován poznovu spis místodržícím náležitý a místo těch slov „*do rozeznání slušného té věci*“ položeno v něm „*do slušného skončení té věci*“ jako i jiná některá slova proměněna, na nichž se mnozí ze stavův zastavovali, učinivše v něm dle návěští Václava z Budova zmínku i o zhajování stavům pod obojí impressí jich.

A tak často psaná supplikací dodána jest od vyslaných místodržícím na kanceláři teprva v pondělí po neděli Reminiscere 12. d. března, při jejímžto dodávání bylo napřed pro- 12.břz. mluveno k místodržícím od hraběte Joachima Ondřeje Šlika dle poznamenání jemu od stavův daného v ten rozum, po dání jim titule náležitého:

Že všecky osoby, od defensorův nad konsistoří a akademií Pražskou sněmem nařízených ze všech tří stavův král. českého, tělo a krev pána našeho Jež. Kr. pod obojí způsobou přijímajících, do měst Pražských povolané a nyní v kolleji veliké pospolu shromážděné, místodržícím své šetrné, úctivé, povolné a poslušné služby s vinšováním od pána Boha výborného zdraví, hojného prospěchu a požehnání vzkazují. A čeho dále při nich z společného uvážení skrze vyslané osoby přátelsky, důvěrně a služebně vyhledávají, to že se teď jim v spisu podává v té celé, nepochybné naději, že sobě to oblíbiti a v této slušné a nevyhnutedlné potřebě, co tak při nich vyhledávají, laskavě poručené míti, a jim zase účinlivou, laskavou a brzkou odpověd dáti ráčí.

Dotčený pak spis stavův jako i druhý samému císaři svědčící, jichžto datum jest 8. a 11. března, obsahovaly v sobě všecku tu stížnost, kterouž defensorové osobám obeslaným v proposicí své přednesli a předestřeli.

Žádost pak stavův a závěrek téhož psaní jich jednoho i druhého zahrňoval v sobě a předně k místodržícím slovo od slova toto:

I poznávajíce stavové a přítomní, že jsou defensorové k takovému jich povolání do měst Pražských pro učinění dosti povinnosti své slušnou příčinu měli, a že se tu často dotčeného majestatu jich a porovnání mezi obojí stranou učiněného znamenitě dotýče, kteréž aby buď s jedné neb s druhé strany v čem zrušeno býti mělo, od toho pán Bůh rač milostivě zachovati; a ač by srdečně rádi, aby nyní tomu nedorozumění, kteréž jakož od arcibiskupa Pražského tak i od opata Broumovského v příčině stavení těch kostelův vzbuzeno, a před vyslyšením právním exekucí neslýchaná na velikou potupu a posměch náboženství jich křesťanského pod obojí

1618 vykonána jest, slušným a náležitým spůsobem zpomoženo býti mohlo; ale poněvadž nynější čas k tomu neslouží a také arcibiskup jako i opat toho processu sněmem vyměřeného pominuli: z těch i jiných příčin vidělo se jim podlé jejich společného toho s defensory uvážení, té vší věci na tento čas do příležitějšího času odložiti, dokudž by císaři, králi a pánu svému nejmilostivějšímu, svou další poníženou omluvu, proč těm výkladům a tomu od arcibiskupa a opata od exekucí začatému processu místa dáti a na tom oznámení, které se od císaře na jakou pak koli postranní zprávu a nedobrou jemu učiněnou informací hraběti z Turnu v té příčině stalo, na místě všech tří stavův pod obojí přestati nemohou, ve vší ponížené poddanosti s oznámením přitom, co se netoliko v tom artikuli dotýkajícím se stavení týchž kostelův, ale i v jiných mnohých, na díle i prvé císaři v známost uvedených věcech na rozdílných místech den ode dne, čím dále tím více, jako i v zápovědi svobodně svolené impressí proti témuž majestatu, porovnání a snešení sněmovnímu na veliké utiskování lidu pod obojí v král. českém od některých osob před sebe béře, neučinili, aneb dokudž také od defensorův dle uznalé potřeby zase povoláni nebudou.

Však poněvadž ti lidé z města Broumova, u vězení zůstávající, náboženství jejich křesťanského pod obojí jsou a za tou všem vůbec vědomou příčinou do téhož vězení se dostali; že za to místodržících ve vší šetrnosti přátelsky, služebně a snažně prosí a za ně se přimlouvají, aby je z téhož vězení propustili a jak arcibiskupu tak i opatu poručili, aby se jim do slušného skonání té věci jako ani jiným lidem v provozování náboženství překážka nedála, aniž jinak aby pro víru utiskováni a sužováni nebyli. Načež od nich laskavé, brzké a účinlivé odpovědi žádají. —

Závěrek pak a prosba poddaná týchž stavův v supplikací jich císaři odeslané obsahoval a zavíral v sobě věci tyto:

Že osoby ze všech tří stavův od defensorův obeslané činí se omluvené císaři ve vší nejhlubší poníženosti, že na té zprávě císaři z strany stížností, náboženství jich se dotýkajících, od kohokoli učiněné, ani na tom výkladu arcibiskupa Pražského a opata Broumovského z strany stavení kostelů od lidí jich poddaných přestati jim možné není, a to z dalších příčin těchto: Že všelijaká duchovenství v Čechách před lety králům českým, slavným jeho předkům, od stavův téhož království v moc uvedena a tudy komorou českou učiněna jsou, jakž zříz. zem. v tom patrně vyměřuje, a oni nic od sebe, než na čem se s stavy o ně na sněmích obecných, při nichž však též lidé duchovní hlasu žádného nemají, snešení stane, činiti

nemohou. K čemuž se nepochybně i nejv. úředníci a soudcové zem., též rady jeho, že to tak a ne jináče jest, přiznají. 1618

Jakož pak i tiž lidé duchovní týchž poddaných dědiční páni a vrchnosti nejsou, než toliko usufructuarii, aniž jinam nápady po nich jakž v nemohovitých tak ani v těch mohovitých věcech než na krále českého nejdou, a tak žádný z nich, leč s povolením královským od toho, čehož v držení jsou, odcizovati nic nemohou.

Že jest pak císař arcibiskupu kollatury na všech panstvích svých v král. českém svěřil a v moc uvedl, to že se stalo nepochybně na jeho vyhledávání a prosbu a již po majestatu od něho potvrzeném a k tomu s tou znamenitou výminkou, aby dosazování kněžstva na též kostely a fary dálo se tím spůsobem, jak při sněmě léta 1609 zastiženy byly, a jak porovnání mezi stranama učiněné to v sobě obsahuje; čímž jest císař toho při témž majestatu a porovnání milostivě zůstavil. Z čehož že jest týž arcibiskup vykročil.

K tomu že z téhož předsevzetí týchž duchovních utiskování a vyhánění od některých osob z stavu pod jednou lidí svých poddaných, konf. českou se spravujících, nejsnáz rozuměti se může, že jediné od týchž nepokojných lidí k tomu se vede, aby často dotčený majestat, stavům pod obojí na svobodné provozování náboženství jich daný, tudy k protržení přivésti a potom i všem stavům pod obojí, též chudým lidem poddaným, buď na duchovních neb světských gruntech se zdržujícím, an spasení svého tolikéž slušně vyhledávají, jej v nic obrátiti, svornost a lásku (k čemuž však bůhdá císař spolu s stavy přijíti nedá) mezi obyvateli země české dokonce vyzdvihnouti a oboje stavy pod jednou i pod obojí mezi sebou v škodlivé nedorozumění přivésti mohli.

A jakož i sněm minulý léta 1610 zavřený toho stavům pod obojí propůjčuje, že svou vlastní impressí míti mají, v kteréž by knihy i všelijaké potřeby k akademii a konsistoři náležející, ukážíc prvé též knihy, které by kdo z strany pod obojí náboženství se dotýkající tisknouti dáti chtěl, defensorům a akademii jich Pražské k přehlídnutí, volně a svobodně tisknouti mohli; nyní pak že proti témuž sněmu jim to oboje skrze jisté poručení z kanceláře české vyšlé odnímáno a císaři, v nepřítomnosti pak jeho v království českém místodržícím přivlastněno býti chce, ješto stavové nikda na jiném nebyli a nejsou, než tu věc náležitě vedlé dotčeného snešení sněmovního opatrovati, tak že císař předně, potom i strana pod jednou vydáváním a tisknutím kněh pod obojí uraženi býti nemají.

1618 Pročež že císaře ve vší nejhlubší pokoře poníženě a poddaně prosí: aby císař všecka ta předdotčená předsevzetí proti majestatu i porovnání stran od něho potvrzenému milostivě zastaviti, arcibiskupu, opatu i jiným, kteříž své ubohé poddané pro náboženství pod obojí sužují, aby jich v tom neutiskovali, nýbrž při témž náboženství jich svobodném provozování zanechali, proti témuž majestatu i porovnání a snešení sněmovnímu před sebe nic nebrali a tudy k nějakému nedorozumění (nejsouce stavové pod obojí na jiném, než se vší stranou pod jednou v lásce a v svornosti pokojně živi býti) příčiny nedávali, jakož i aby místodržícím svým, poněvadž stavům od nich na vlastní osobu císařskou ukázáno jest, o tom, aby ty z města Broumova na hradě Praž. ještě u vězení zůstávající lidi propustili a předdotčené impressí jejich proti snešení sněmovnímu jim nezastavovali, milostivě poručiti, je pak všecky stavy pod obojí jakožto své poslušné a věrné poddané milostivě chrániti a zastávati ráčil. Čehož se stavové králi, pánu svému nejm., ve vší poddané poníženosti každého času poslušně odsluhovati hleděti nepominou. —

Místodržící vyrozuměvše spisu podanému, předně po titulí náležitém vyslaným od stavův v kolleji veliké pospolu s defensory shromážděných daném, opáčili poznovu všecko jich přednešení oustní, i co by odvedený spis v sobě obsahoval. Dále doložili toho, jak jsou to vzkázání množství služeb a vinš jejich vděčně přijali, tak aby stavům též služby s náležitým vinšem od nich zase oznámeny byly, za to že vyslaných žádají. Co se pak majestatu a porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí dotýče, že se místodržícím nevidí toho obojího na ten čas vykládati. Osoby z města Broumova u vězení pozůstávající, jsouce ony vězňové J. M. C. vlastní, že z něho propouštěti jim nenáleží, nad to výše pak arcibiskupu Pražskému a opatu Broumovskému v té věci co rozkazovati. V jiných příčinách že se k službám a ku prokazování dobrého přátelství stavům pod obojí zakazují.

Což vše slovo od slova uvedeno v známost defensorům i osobám od nich obeslaným v kolleji veliké v úterý po neděli
13.bř. Reminiscere 13. d. března.

Pročež defensorové s nejv. úřed. a soudci zemskými i s jinými osobami z stavův pod obojí vidouce, že táž supplikací jich ponížená spůsobila malou platnost při místodržících pod jednou, opáčili sobě své předešlé snešení a psali o tom o všem jak k stavům markrabství moravského tak i k knížatům a stavům Hořejšího Slezska, též k stavům obojích Lužic, žádajíce jich všechněch rozdílně v tom za přátelskou přímluvu k císaři: Poněvadž mezi slavným královstvím českým a jme-

novanými zeměmi k němu přivtělenými ten vzáctný obyčej a 1618
způsob každého času zachováván býval, že jsou jedni druhým v čas štěstí i neštěstí dobré i zlé kommunicirovali a spolu v tom potěšení aneb útrpnost i citedlnost mívali: pročež stavové pod obojí, jsouce od osob svých i s budoucími svými v tom blízkém zpřízněni, spolčení, dobrém sousedství a srozumění neproměnitedlně státi a trvati povinni, že tak činí a toho nyní skutkem dokazujíce i svou potřebu jim v známost uvozujíce, týchž knížat a stavův svrchu psaných za to přátelsky a služebně žádají, že se k císaři, králi a pánu jich všechněch nejm., podlé nich přimluví, aby netoliko často dotčení souženi lidé v svobodném provozování náboženství svého utiskováni nebyli, nýbrž také ti v vězení zůstávající Broumovští téhož vězení prázdni byli.

Tolikéž jaké jest a komukoli bezpráví a příkoří proti majestatu, porovnání stran a snešení sněmovnímu až posavad se činilo, to jednomu každému aby k slušné nápravě přivedeno a skutečně vynahrazeno bylo. Jakž se v tom dáleji jim knížatům a stavům, že bez jejich vyměření v příčině též intercessí i jinak přátelsky a sousedsky je sobě poručené míti budou, přátelsky a služebně dověřují, nepominouce se toho jim každého času všelijak přátelsky, sousedsky a služebně odměňovati a odsluhovati; že je ochraně božské spolu s sebou poručené činí. —

Při rozpuštění osob obeslaných napomenuli defensorové všech přátelsky, aby k jmenovanému pondělku po neděli Rogationum v plném počtu zase se do kolleje veliké najíti dali, tak aby, přišlali by mezitím od císaře na jejich poníženou žádost jaká odpověď, ji vyrozuměti a dále o to mezi sebou promluviti a toho považiti mohli, v té naději, že císař, král a pán jich nejm., ráčí sobě ubohého lidu naříkání, k Bohu úpění a slzavé prosby i ponížené žádosti jich stavův k srdci svému milostivému připustiti, na revers svůj královský při dosednutí na království české stavům na to daný, že ráčí chtíti je při jich právích, svobodách, zřízeních, majestatích, snešeních sněmovních a porovnáních (s tím doložením zejmena) v náboženství zůstaviti, se rozpomenouti, nad slovy svými královskými i slavné paměti cís. Rudolfa, pána bratra svého, ruku držeti, jich žádnému na zlehčení důstojenství svého měniti nedopouštěti; nýbrž tomu všemu z mocnosti své císařské a královské podlé přísahy, při korunování stavům a vší obci král. českého vykonané, skutečně pomoci a sobě i stavům před dalším naříkáním a odtud pojíti mohoucím nebezpečenstvím pokoj učiniti.

Ale s čím jsou se mezi tím časem defensorové potkali? Místodržící zajisté, dověděvše se toho skrze náhončí své, kte-

1618 rak defensoři vedou k tomu, aby stavové příkladem předešlým utekli se v té věci šetrně k kurfirštům sv. říše, aby oni za ně k císaři se přimluvili a jim z těch nátiskův obtížných platně zpomohli, ač toho při stavích obdržeti nemohli, uvedli to v skok císaři v známost, s tím přitom dostatečným ho napomenutím: budeli chtíti defensory a stavy zdržeti sobě v poslušnosti a odstrašiti je od budoucího sjezdu, tedy že jest vysoce zapotřebí, aby jim přísné psaní o to učinil, jakož mu kopii pro snadší té věci fedruňk odsílají.

Císař uposlechv návěští nepřátel stavův pod obojí, odeslal týmž místodržícím ve středu po neděli postní Oculi 21. d. března dotčené psaní z Vídně v smyslu tomto:

21. břz. Co jest se při minulém sjezdu v kolleji slavné paměti cís. Karla IV. zběhlo, tomu že jest císař netoliko z psaní místodržících a z spisu v něm položeného, ale i také z jiných rozdílných míst a zpráv vyrozuměl, a nachází to, že by týž sjezd proti vlastní osobě jeho císařské a královské rozepsán byl, kdež se příčina v dotčeném spisu rozepsání jeho klade kostel v nově vystavený v městečku Hrobu, arcibiskupu Pražkému navrácený, a trestání neposlušných poddaných klášterských z města Broumova, což obé že se na spravedlivé poručení jeho stalo. Tolikéž že dáleji, než majestat a to mezi stranami pod jednou a pod obojí učiněné porovnání propůjčuje, od nich saženo jest, kdež se cizích poddaných v věcech neslušných proti resoluci královské ujímají a zjevné neposlušenství a pozdvižení jich proti císaři zastávati a jim v tom posilu dávati chtějí.

Při kterémžto sjezdu že vůbec na rozum dáváno, ano i do obeslání poněkud doloženo bylo, jako by jim dotčený majestat a porovnání zrušeny býti měly. A též že mezi lid obecný vtrušováno jest, jako by nějaký lid vojenský do král. českého vtrhnouti měl, kudyž by císař při lidu obecném, těch věcí nepovědomém, v nepřítomnosti své v škodlivé domnění a věrným poddaným svým v nenávist uveden býti a z toho všelijaká těžká nedorozumění, rozbroje a nepříležitosti v dotčeném království českém a s znamenitou všech obyvatelův škodou povstati mohly. Čehož že jest se císař do některých osob, kteréž toho původové jsou, nikoli nenadál.

Poněvadž pak oni dobrotivosti jeho zle užívati a vždycky dáleji, než jim náleží, a týž majestat a porovnání, na něž se potahují, to s sebou přinášejí, sáhati chtějí, a jemu jakožto králi a pánu země časně dříveji, nežli by týž oheň víceji roznícen byl, to předcházeti sluší; protož že nepomine na to se dáleji se vší bedlivostí vyptati a k nim se spravedlivě podlé zasloužení jednoho každého zachovati. Místodržícím pak

že milostivě poroučí, aby osoby ty, kteréž jiné obsílaly, před 1618 sebe povolali a jim jmenem a na místě jeho císařském dostatečně poručili, aby ony mezi tím, až by císař zase, bůhdá brzy, šťastně do král. českého se navrátil, anebo do dalšího nařízení jeho žádných takových sjezdů nerozpisovaly, lidí poddaných Broumovských i jiných cizích se neujímaly a příčiny k roztržitostem a k rozbrojům nedávaly, jiné pak obyvatele tolikéž v tom, aby se na taková obsílání, poněvadž toho žádné slušné od něho sobě dané příčiny nemají, nesjížděli, napomenuli.

Že jsou pak někteří z prostředku místodržících, též Pražané i také jiné osoby z obyvatelův poslušných a věrných poddaných jeho k takovému sjezdu, majíc na pozoru krále a pána svého, na obsílání a žádost jich najíti se nedali, to že císař od nich milostivě přijímati a v nastalých příležitostech jim to vším dobrým zpomínati chtíti ráčí. Na čemž že místodržící jistou a milostivou vůli jeho císařskou naplní. —

Taková zápověd byla ještě druhým psaním opáčena z Vídně v sobotu po neděli Judica.

Nic vinšovanějšího a příjemnějšího nemohlo se státi místodržícím, jako že to psaní od nich po vůli zkopírované proti defensorům císař sobě oblíbil a v tak brzkém čase zase jedno i druhé na kancelář českou odeslal. Pročež nemeškavše se s ním dlouho, obeslali před sebe defensory ve středu po neděli Laetare 28. d. března, a davše je přečísti před nimi, poručili jim 28. břz. jmenem a na místě císařském se vším dostatkem, aby potud více žádných sjezdův spolu s stavy pod obojí nedrželi a schůzek postranních, kteréž práva a zříz. zem. tuze zapovídají, nikdež více sobě nezaráželi.

Na kteroužto zápověd defensorové, potkavše se s ní mimo všecku naději, nic odpornějšího nikda nepocítili, doslýchajíce v své uši, že se jim zapovídají věci ty, kteréž jsou jim i stavům pod obojí majestatem od cís. Rudolfa nadaným a od nynějšího císaře řádně potvrzeným ano i sněmem obecným osvobozené, a sjezdové jich zjevní a slušní že postranními a právy přísně zahájenými schůzkami se nařikají, a tou měrou že jsou patrní velebnosti císařské a královské rušitelé a potupující; a tak že nic jiného jim nepozůstává a z toho ortele místodržících nenásleduje, jediné to, aby dle práv a zřízení zemských jakožto takoví jich přestupníci při nejdřevnější příležitosti dobře ztrestáni byli.

Nicméně učinili se místodržícím omluvené hned tehdáž oustně:

Poněvadž jsou až posavad ve všech předsevzetích svých v ničemž nejmenším z mezí povolání svého pořádného a od J. M. C. schváleného nevykračovali a jak jindy prvé, tak

1618 ovšem při pominulém sjezdu v kolleji veliké důstojnosti J. M. C. krále a pána svého nejm. svým vědomím nijakž neurazili ani budoucně urážeti nemíní, že nemysli, aby J. M. C. jim týž sjezd pominulý aneb i druhý nastávající tak těžce vážiti chtíti ráčil.

A byť krásně i ten sjezd příští nejraději odvolati a zastaviti chtěli, že to již víceji na nich nezáleží, ani v moci jich nepozůstává, oč jsou se osoby obeslané na místě všech tří stavův pod obojí jednomyslně snesly, i jiným spoluoudům svým to již do všech krajův v známost uvedly, aby oni sami o své ujmě změniti a zrušiti měli, a zvláště když jmenovaní stavové týž sjezd obrali sobě k konci tomu: poněvadž oni se až posavad skrze ně defensory jakožto plnomocníky své žádnými mírnými prostředky nikdež žádného slušného opatření v příčině náboženství jich dovolati a stížností svých těžkých náležité nápravy užíti nemohli; tedy že sami a to všickni ze spolka k milostivému krále, pána svého, trůnu z nevyhnutedlné potřeby se utéci, a jak skrze své nejponíženější prosby, tak ovšem i skrze vysoce vzáctné a platné přímluvy kurfirštův a knížat sv. říše, následujíce v tom příkladu svého předešlého, při J. M. přichránění spravedlivého vyhledávati chtějí. —

Nic však ta výmluva jedna i druhá jim nepostačovala, nýbrž bylo jim oznámeno na konci: aby neprodleně tu milostivou J. M. C. vůli a rozkaz přísný svrchu jmenovaným osobám obeslaným do krajův oznámili, aby budoucně k žádnému sjezdu ani sami se nacházeti nedávali ani jiných spoluobyvatelův svých k nim neponoukali bez jistého vědomí a povolení J. M. C. zřejmého.

Ano i nejv. purkrabě Adam z Šternberka pronesl se patrně o tom kdysi: oni že mezi císařem a stavy prostředkovati nebudou; nebo že císař stavy tím psaním svým spravedlivě odsoudil, a oni že toho potvrdí a je souditi budou. I zachovali se sice defensorové tak, že jsou to všecko, s čím se koli obešli na kanceláři, týmž osobám obeslaným uvedli do krajův v známost; přitom však nechtíce stavům pod obojí v právo a v svobodu jich sáhati a majestatu i snešení sněmovního samoděk zlehčovati, zanechali jim toho na jich svobodné vůli, chtělili by se dle snešení společného k příštímu sjezdu do kolleje veliké sjeti neb ne.

Přes to však všecko místodržící, nemajíce dosti na zápovědi defensorům učiněné, snažili se všelijak o to, nebudouli moci stavy odstrašiti docela od toho sjezdu po neděli Křížové, aby je aspoň při nejmenším rozdvojili. K čemuž vymyslili sobě opět cestu takovou: radili císaři ano i formuli k tomu sepsanou poslali mu do Vídně, aby Pražanům všech tří měst

poděkoval za tu poslušnou věrnost, kterouž jsou dokázali k němu při pominulém sjezdu defensorův a osob z stavův k němu obeslaných, když jsou se mezi ně na vzkázání jich dostatečně najíti nedali a s nimi v žádnou společnost vjíti nechtěli. 1618

I oblíbil sobě císař opět tu praktiku jich a učinil takové poděkování všechněm třem městům Pražským s velikým zakázáním se jim vší milosti a přízní císařskou i královskou v nastalých příležitostech.

Cíl pak celého toho obmyslu byl ten jediný, aby města Pražská, strhnouce se v příčině náboženství ochrany stavův pod obojí a zlehčíce sobě povinnost defensorův, jednou a touž prací odřekla se také dokonale vší svobody, jim podlé dvou vyšších stavův z strany svobodného náboženství křesťanského dle konfessí české provozování majestatem císařským i sněmovním snešením propůjčené, i všeho svého práva kollatorského, a tou měrou uvedla sebe sama dobrovolně v předešlé jho a otroctví arcibiskupa Pražského.

Aby pak tím subtilněji a slibněji mohla býti v tu past přivábena, vzali touž věc na sebe s volí a s vědomím místodržících Pavel Michna, sekretář kanceláře české, a hejtmané Nového i Menšího měst Pražských, majíce v tom posilu dobrou, že v ty časy bylo drahně osob radních náboženství římského, ano i někteří z evangelikův jalových uměli jim ve všem všudyž pochlebovati výborně, jen aby úřadů svých a přízně u místodržících zbaveni nebyli. Onenno zajisté, t. Michna, odmísiv sobě úřad Staroměstský, namluvil je oulisně na to, aby podlé formule jim od něho předložené učinili císaři poddané poděkování na psaní jeho s nemalou přitom zakázkou, že se žádným jiným kromě samým císařem při víře a náboženství svém říditi a spravovati nechtějí, jak z nížepsané odpovědi jich Staroměstských vyrozuměti, kterouž bez vědomí celé obce sami o své toliko ujmě do Vídně odeslali v pátek po neděli Laetare t. j. 30. d. března v smyslu tomto: 30.břz.

Že jsou jeho k nim dnův pominulých učiněné milostivé psaní netoliko s poníženou poddaností, ale také s velikou vděčností a potěšením svým spolu s desíti soudci, staršími obecnými a úředníky ode všech úřadův, povolavše je před sebe do rady, přijali a z něho poníženě vyrozuměli, že císař to sobě milostivě oblibovati a schvalovati ráčí, že jsou jak na psaní defensorův tak i na oustní skrze vyslané k úřadu purkmistrskému jmenem některých osob pospolu shromážděných a pod obojí přijímajících vyhledávání k nějakému jednání do kolleje císaře Karla IV. se najíti nedali. Z kteréžto takové císařské, královské a právě otcovské milosti a náklonnosti že poníženě a poddaně děkují. Aniž jest také jim, jakožto jeho

1618 vždycky věrným, poslušným a poníženým poddaným proti povinnostem a závazkům jich, kterýmiž jemu jakožto králi českému zavázáni jsou, jinačeji učiniti nenáleželo a neslušelo, a že chtějí vedlé vší své možnosti na potomní časy s pomocí pána Boha všemohoucího v tom stále setrvati a na to pilný pozor dáti, aby jak od nich tak i od spoluměšťanův jejich mimo jistou vůli a poručení jeho císařské nic před sebe bráno nebylo. Nebo že oni spolu s obcí jejich kromě císaře žádného jiného za defensora neuznávají a nepotřebují; nýbrž zůstávajíce pod milostivou defensí a ochranou J. M. Kr. jak pod jednou tak pod obojí, že od pána Boha císaři vždycky dlouhověkého dobrého zdraví, šťastného nad nimi věrnými a poslušnými poddanými kralování a panování, nad nepřátely slavného a veselého vítězství upřímným srdcem žádají a vedlé toho sebe i obec svou k milostivé jeho ochraně poručené činí.

Hejtmané pak Nového a Menšího měst Pražských tak bedlivě tu věc sobě poručenou měli, že nechtěli dovoliti úřadu na krátce, aby dotčená formule jak v slovích tak ovšem v smyslu a v periodích nejméně proměněna byla.

Nad to pak zbraňovali, v témž psaní činiti jakou zmínku o majestatu cís. Rudolfa; a když někteří z osob radních Novoměstských k tomu se přimlouvali, aby vždy byl nějak šetrněji majestat vyhražen, s jak nepříjemnými okřiky a domluvami proto od hejtmana svého se potkali, o tom oni měli a mají dosavad vědomost nejlepší.

Dotčené pak psaní Malostranských v středu po neděli Květné datované (nebo Novoměstských v úterý po neděli Květné 10. d. dubna psané srovnávalo se naskrze v smyslu i skůro v slovích s Staroměstským) obsahovalo v sobě slovo od slova toto:

Že z té milostivé a jistě více nežli otcovské péče, kterou císař o ně ponížené, poslušné a vždy věrné své poddané má, oni všickni, purkmistr, konšelé, starší obecní i všecka obec, nyní společně shromáždění, jedním srdcem a myslí jednou ve vší povinné poddanosti děkování činí a za to ustavičně pána Boha všemohoucího, aby císaři šťastného nad nimi kralování, nad nepřátely slavného a veselého vítězství za mnohá prodloužená léta popříti ráčil, skroušeně žádati nepřestávají. Že pak na rozepsání defensorův osob z prostředku svého do kolleje veliké na den a místo od nich určité podlé sjednoceného s jinými Pražany snešení žádných nevyslali, že nenacházejí při sobě toho, aby se tu co od nich nového státi mělo, čímž by sice z práva věrné a poslušné poddanosti císaři povinni poddaně nebyli; neb nejsouce, jak strana pod jednou tak i pod obojí až posavad pod šťastným jeho nad nimi pano-

váním od žádného ničímž utiskována, že nenastávala jim toho 1618
potřeba žádná, proč by, neznajíce než jednoho Boha, jednoho krále a defensora svého, a nejsouce také žádnému jinému kromě králi a pánu svému nejmil. žádnou poslušností a poddanosti zavázáni, komu jinému poslušnost proti vůli a mimo jeho vědomí zachovávati, věci k cizí jurisdikcí přináležející sobě osobovati, stížnosti buďto své neb jiné před někým jiným na zřejmé věrné poddanosti jich protržení přednášeti, neb ji jinému chtíti udělovati, povinni býti měli neb mohli.

A byť i co jim na nedostatku bylo, jakož že nyní nesluší jim, aby v tom císaře jakožto pořádné a jediné po pánu Bohu jim vyslané vrchnosti pobíhati, jí jakkoli se strhovati a jiných ochránců a defensorův hledati měli. A toho aby pán Bůh nikoli na ně dopouštěti neráčil, aby co nejmenšího, což by na ouraz milostivé jeho vůle čelilo, před se vzíti chtěli. A že také nesmýšlejí, aby kdo v obci jejich tak nerozvážlivého srdce a převrácené mysli býti mohl, který by se nad jiné vytrhnouti a na to, což by na potupu a zlehčení důstojenství jeho královského býti chtělo, pomysliti se opovážil, a že by oni také toho žádnému tak lehce přehlídati nechtěli; nýbrž že na tom všickni byli a dosavad jsou i jednosvorně zůstávají pevně a věrně, jak za sebe tak i za budoucí potomky své připovídajíce, že kromě cís. Matiáše žádného jiného za krále, pána a defensora znáti nechtějí, ale milostivou jeho vůlí vždy bez proměny se říditi, to vše, což sobě císař oblibovati a schvalovati ráčí, vyhlídati, v té věrné, poslušné, povolné a ponížené poddanosti své do nejvyššího jich všech přemožení zůstávati, a nelitujíce ani manželek, dítek, statkův i hrdel svých při císaři živi i mrtvi státi i dostáti se svolují a každého času hotovi budou: přitom ho ve vší poddané poníženosti žádajíce, že k nim té dokonalé naděje býti, jich všech věrných poddaných svých nejmilostivějším králem a pánem zůstávati a v své otcovské jak jednu tak i druhou stranu ochraně dle svého milostivého zakázání, poněvadž nad město a obec jich, jenž nejblíže při residencí jeho královské přileží, při privilegiích, nadáních tak i důchodech téměř ochuzelejší není, poručené míti a opatrovati ráčí. —

Takové odtržení stavu městského obmýšlelo se, anobrž na díle i skutečně provedeno jest i jinde po krajích; když to podkomoří král. čes. Purkhart Točník skrze hofrychtýře a písaře komorního při obnovování rady měl k tomu úřad konšelský z nabádání Pavla Michny, aby se jak od osob svých tak i na místě celé obce jak majestatu císařského tak i ochrany defensorův v příčině náboženství pod obojí psaními svými odříkali, jakž se tomu porozumívá z listu purkmistra a kon-

1618 šelův města Ousti nad Labem, kteréž po obnově rady ve středu po neděli Provodní roku přítomného k témuž podkomořímu učinili, doloživše v něm slov těch:

Že rozmýšlejíce se na to, kterak k nejmilostivější vrchnosti své od všemohoucího pána Boha jim vystavené všelijakou počestnost, věrnost, poslušenství a poddanost s ztracením hrdel a krve prolitím prokazovati, stvrzovati a zachovávati mají, na tom vždycky byli, jsou a jednomyslně zůstávají i stále věrně, jak za sebe tak za budoucí potomky své připovídají, že žádného jiného kromě J. M. C. za krále, pána a defensora svého nejmilostivějšího ve všelijakých příčinách a potřebách svých i obecných předně pak v religii uznávati nechtějí; ale bez ušetření životův, statkův, manželek i dítek svých milostivou vůlí vždy bez proměny se říditi, to vše, což by sobě J. M. C oblibovati a schvalovati ráčil, vyhledávati, v té věrné, poslušné a ponížené poddanosti své do vynaložení hrdel svých živi i mrtvi při J. M. C. státi a dostáti se uvolují a hotovi jsou; žádajíce přitom dotčeného podkomořího jakožto patrona svého, aby tu jich věrnou a poslušnou poddanost císaři v známost uvedl a za ně se k císaři přimluvil, aby k nim otcovsky a milostivě nakloněn býti ráčil. —

Zatím místodržící, spravivše sobě tu dvojí obmyslnost dle vinše srdce svého, učinili hned třetí a to patrný outok na některé osoby z počtu defensorův, jenž v společnosti měšťanské obcí Pražských zůstávaly, zapověděvše jim skrze hejtmany Starého i Nového města s tuhými pohrůžkami hněvu a nemilosti císařské, aby podtud více povinnosti defensorské se neujímaly a mezi ostatní do žádných rad nechodívaly; ješto jmenované osoby nebyly voleny k té povinnosti od úřadu městského ani od obce, alebrž ode všech tří stavův pod obojí, a to ne někde pokoutně, ale na obecném sněmě.

Když pak někteří z nich, jsouce měšťané Novoměstští, z prvopočátku zpěčovali se téhož rozkazu uposlechnouti, že by nevěděli, jak budoucně odpovídati z toho stavům pod obojí, kdyby bez vůle a vědomí jich a to ještě kromě sněmu obecného nad přísahou a povinností svou, kterouž J. M. C. a jim společně vykonali, sami svévolně se zapomenouti měli; tedy potkali se proto s velmi nepříjemnou domluvou od Sezimy z Vrtby, hejtmana Novoměstského. Kterýž v té příčině tak nešetrně a nenáležitě s týmiž defensory stavu městského zacházel, že poručiv písaři radnímu dáti sobě v místě radním omluvy jejich, kteréž pro budoucí svou potřebu složili při právě, sám je překancelovával, napravoval, a co se mu dobře líbilo, po své hlavě v nich přidával i ujímal, a potom tak po své vůli přemustrované sekretáři Michnovi k rukoum odvésti

se neostýchal, aby byly císaři do Vídně odeslány, jako by tak v tom smyslu od jmenovaných defensorův ku právu podány byly. 1618

Ale co z toho dobrého jak týmž místodržícím, tak všem i celému království českému v brzkém času se urodilo, o tom málo níže na svém místě psáti se bude s dostatkem.

(Orig. díl VIII. str. 625.)

Když pak svrchu psaným způsobem obmyslným místodržící království českého s živými náhončími svými ztropili nemalé rozdvojení mezi Pražany a stavy vyššími v příčině nastávajícího sjezdu po neděli Křížové, nadávše se, že tito bez oněchno a jiných měst v tom ustrašených nebudou smíti nic dále bráti před sebe; přes to však všecko defensorové, neulekvše se naprosto nic té jich obmyslné praktiky, dříve nežli stavové vyšší sjeli se do měst Pražských, položili sobě společné shledání v dotčené kolleji veliké 18. dne máje a 18.kvt. dali při něm spisovati veřejnou protestací, na všecky stavy pod obojí i na ně defensory se vztahující, že ten sjezd nastávající ne za příčinou puntování se nějakého proti císaři, králi a pánu jich všechněch nej., tak jakž protivníci jich stavy k císaři ano i mezi lid obecný nevinně donášeti smějí, položen jest a držán býti má, ale toliko pro zastavení nátisků těch, kteříž se v náboženství stavům pod obojí od strany odporné dějí.

A když byl zhotoven, dále nařídili přitom i to: aby též ohlášení a osvědčení v neděli nejprvé příští 20. d. máje dotčený sjezd předešlo a ve všech kostelích Praž. od kněžstva Páně pod obojí přijímajících jak českým tak i německým jazykem po kázání slova božího zjevně přede vším lidem čteno a vyhlášeno bylo slovo od slova takto:

„Ve jmenu Trojice sv. Boha jediného Amen. Jakož jest všemohoucí pán Bůh náš z milosti své svaté to dáti ráčil, že jsme po velikých a nesnesitedlných příkořích v náboženství našem pod obojí za slavné a svaté paměti cís. Rudolfa té milosti, abychom všickni, jak stav panský, rytířský a městský, tak i lidé poddaní, k konfessi české se přiznávající, svobodného náboženství pod obojí spůsobou požívati mohli, dosáhli; kteráž zvláštním majestatem i porovnáním strany pod obojí a pod jednou, též mezi námi stranou pod obojí a konjunkcí s pány Slezáky stvrzená a od J. M. C. nynějšího krále a pána našeho nejm. potvrzena jest. Té svobody od času téhož povolení až posavad za několik let jsme v mírném pokoji užívali, a žádný se o připravení nás o touž milost boží a svobodu křesťanskou zjevně nepokoušel. Nyní pak docházejí

1618 jich stavův zprávy, kterak by někteří cti a chvály i pravdy boží protivníci v tomto království povstávali, pokoj, lásku a svornost mezi nimi rušiti, skrze lstivé obmysly a rozličné praktiky náboženství pod obojí našemu nejedny i těžké nátisky a sužování nesnesitedlná činiti usilovali, kostely ke cti a chvále božské velikým nákladem vystavené na potupu náboženství našeho křesťanského nepřátelsky zavírati, bořiti a z gruntu vyvraceti, lidi vězením stěžovati, k odstupování od pravdy boží moci nutiti a summou znamenité těžké příkoří, vše na patrné protržení a zrušení majestatu a svobod našich činiti měli.

Za kterýmižto příčinami ráčili jsou se páni stavové jak dnův nedávno minulých, tak předešle kolikráte vedlé moci sobě dané do kolleje veliké cís. Karla IV. sjeti a to na J. M. C. vznášeti i posavad na milostivé opatření J. M. poníženě a pokorně očekávati. Však podtím od nepřátel pravdy boží a nepokojných lidí nevinně, že by se proti J. M. C. králi a pánu svému nejm. sjížděti, puntovati měli, těžce donešeni a vykládáni jsou.

Což Jich Msti pánem Bohem i vším světem sobě osvědčují, že se jim v tom křivda děje, a na to jsou nikda nemyslili, ani to na srdce jich nevstoupilo, aby co nejmenšího proti J. M. C. mysliti aneb skutečně před sebe bráti měli, nežli cti a chvály boží vyhledávajíc, při náboženství svém křesťanském se všemi námi v království tomto českém vedlé majestatu zůstaveni býti a se všemi jinými odporného z druhé strany náboženství pokoj, lásku a svornost zachovávati žádají.

Kteréžto ohlášení ráčili Jich Msti láskám vašim v známost dáti uvésti z příčiny té: pokavadž by kdo o nich to komukoli z vás zvláště sprostějších lidí mluvil a roznášel, že by se proti J. M. C. králi a pánu svému nejmilostivějšímu puntovati aneb co jiného neslušného před tím, nyní i potom, před sebe bráti měli, abyste tomu nevěřili, Jich Msti za takové neměli a nedrželi, anobrž že se to vše pro čest a slávu boží a zastavení takových nátisků v náboženství pod obojí, nás všech k dobrému děje, tomu dokonale věřili, Jich M. zastávali a od nich se žádnému odtrhovati nedali.

A poněvadž pro čest a chválu boží opět dne zejtřejšího týž všickni tři stavové s pány defensory v též kolleji veliké shromážděni býti a tu takové nátisky v náboženství i jiné potřebné věci všech nás se dotýkající vážiti a v tom dalšího při J. M. C. opatření vyhledávati mají: protož vás všech jakožto spoluoudův křesťanských žádati ráčí, aby jste se vší pobožností a důvěrností ku pánu Bohu se obrátili a jeho božskou velebnost vroucími a kajícími srdci prosili, aby pán Bůh pro čest a slávu jmena svého sv. a potom pro spasitedlné naše dobré J. M. C. krále a pána našeho srdce k milosti a lásce

k nám věrným poddaným svým nakloniti a s Její Mstí císařovou dlouhověkého činiti i nad námi šťastného panování propůjčiti ráčil. 1618

Též modliti se máme za Jich M. pány stavy, kteříž pro čest a slávu boží, nelitujíce své práce a nákladův, takovou péči o nás a všecku stranu pod obojí vésti ráčí, aby pán Bůh všemohoucí Jich M. posilňovati, potvrzovati a upevňovati, práce pak a snažnosti jich ke cti a chvále své požehnati i Jich M. to vše šťastně k dobrému a prospěšnému konci přivésti dáti i jinak hojnou svou milostí zde časně i potom věčně odplatiti a vynahraditi, nepřátely pak jeho boží milosti, J. M. C. i naše zahanbiti a napraviti, a nám všem pokoje za dlouhé časy popříti ráčil, tak abychom všickni v lásce a svornosti zůstávali a jeho svaté velebnosti sloužiti mohli. Načež společně a důvěrně sezpívejme: Dej pokoj, hospodine, za těchto dnův našich." —

Když tedy jmenované ohlášení vykonalo se na den určitý po službách božích spůsobem náležitým, lidé doslýchajíce ho mimo svou všecku naději, s pláčem a s horlivou myslí je přijímali, a jsouce k svatým modlitbám napomenuti od správcův a služebníkův církevních, za to pánu Bohu, aby on sám tomu svatému stavův pod obojí předsevzetí a jednání o náboženství žehnati i k šťastnému cíli to vše přivésti ráčil, se modlili.

Na to hned nazejtří v pondělí 21. d. máje po neděli Rogationum jinak Křížové okolo osmé hodiny na půl orloji scházelo se do kolleje veliké znamenité množství pánův i rytířstva pod obojí. Z měst pak královských postavili se tehdáž vyslaní tři: Horníci, Kouřimští, Chrudimští, Berounští, Boleslavští a Slanští; nebo ostatní aneb byli udesátáni od podkomořího a hofrychtýře, aby se nestavěli, aneb užívajíce v tom opatrnosti těla, pozhovívali s příjezdem svým, až by nejdříve vyrozuměli, k čemu se týž sjezd míti a co těm, ješto z prvopočátku k sjezdu se postaví neb nepostaví, jak od stavův tak i od místodržících říkáno bude. 21. kvt.

Kteréžto vyslané hrabě Joachim Ondřej Šlik povolav obzvláštně v soukromí před světnicí letní kolleje veliké, oznámil jim, že jest k nim od vyšších stavův vyslán s oznámením tím:

Jakož jsou místodržící nedávní chvíle vyslali osoby dvě mezi dotčené stavy, žádajíce jich skrze ně, aby buď sami defensorové aneb všickni shromáždění stavové pod obojí na kancelář českou k přeslyšení psaní J. M. C. jim učiněného najíti se dali; pročež že jmenovaní stavové vyšší, aby tak se zachovali, na tom jsou se ve spolek snesli, a tou příčinou že i vyslaných z měst tu na ten čas přítomných napomínají v tom přátelsky, aby se i oni, ačkoli dosti v skrovném počtu

1618 se spatřují, s nimi v tom srovnali, s tou přitom vysokou zámluvou, že i oni stavu městského podlé možnosti svých, co se konfessí české a náboženství pod obojí tkne, rádi zastati chtějí.

Za takové ohlášení města přítomná hraběti poděkovala a za další jich po pánu Bohu ochranu vyšších stavův prosili.

Po chvíli vyšli defensorové s velikým počtem stavův dvou vyšších z světnice zimní a šli do velikého auditorium, kdežto kněz Jan Rosacius, farář kostela sv. Mikuláše na Malé straně již v katedře hořejší stál a předně ke všechněm stavům u přítomnosti velikého množství lidu obecného veřejný titul učiniv, kázati začal, vzav sobě exordium nebo přístup k řeči z žalmu 120. v. 2. „Pomoc má jest od hospodina, kterýž učinil nebe i zemi.“ Pěkně ta slova rozšířiv a vysvětliv, až k tomu přišel, že kdo žádá pomoci od hospodina v předsevzetí svém, tomu že šťastně se vede a nemá se báti žádných nepřátel ani pohrůžek jich. K tomu zpíván žalm 91. celý hlasitě a srdnatě ode všech posluchačův. Po dozpívání toho žalmu četl místo řeči z skutkův apoštolských kapitolu čtvrtou celou o kázání a zázraku sv. Petra a Jana, učiněném ve jmenu Jež. Kr. Nazaretského ukřižovaného; pro nějž od farizeův a zákoníkův do vězení dáni a sobě zapovědíno majíce, aby víceji o témž Ježíši Nazaretském nekázali a ve jmenu jeho zázraků nepůsobili, opřeli se celé radě Jeruzalémské udatně, že sluší více poslouchati Boha nežli lidí.

Po té řeči zpíván opět verš z duchovní písně „K tvé svaté tváři atd.“ Zatím učinil okrášlené a užitečné kázání, vztahovav dotčený text všecek k nynějším časům, a utvrzovav stavy v předsevzetí jich pobožném s potěšením pronikavým.

Po kázání modlitbou horlivou za církev a věřící všecky v jednoho pána Boha všemohoucího s vzýváním Trojice sv. nad stavy a s vinšem křesťanským, aby se v předsevzetí jich a zastávání jisté pravdy boží všecko šťastně zvedlo, službu tu církevní zavřel a dokonal.

Potom obrátili se všickni tři stavové do světnice zimní, kdežto skrze Viléma staršího z Lobkovic na Týně Hořovském bylo jim oznámeno, že Martin Fruvein z Podolí a M. Valentin Kochan z Prachové, osoby z počtu defensorův, majíce sobě po dvakráte vzkázáno od jiných defensorův, aby se mezi pány stavy dali najíti, vzkázali zase omluvu svou takovou: Že pro velikou a přísnou zápověď od purkmistrův Starého a Nového města Praž. jim učiněnou nesmějí mezi ně do shromáždění přijíti; však s tím přitom doložením, jestliže by je defensorové a stavové chtěli v tom ubezpečiti, pokudž by na ně pro to jaká těžkost dnes neb kdykoli potom se uvalila, že je

zastati a jim z té těžkosti pomáhati chtějí, tedy že to rádi 1618
učiní a mezi stavy se postaví.

I zůstáno na tom z uvážení všech tří stavův: Poněvadž jsou se tíž stavové již předešle defensorům i jednomu každému vespolek, co se zastávání vyznání pravé víry v Krista Jež. tkne, jednomyslně pode cti a věrou zavázali, kde se bude jednoho dotýkati, a kdokoli na něj pro náboženství sáhati chtíti bude, že se tu všech dotýkati, a tak že všickni za jednoho a jeden za všecky státi i sebe zastávati mají a povinni budou; pročež že se toho i svrchu jmenovaným osobám dvoum dostati má, a stavové je zastávati chtějí.

Přitom stala se dotázka, z kterých měst byli by tu vyslaní přítomni, aby se ohlašovali. I učinili tak. A na to schválena od stavův stálost přítomných, že na svou připověd na onen čas učiněnou pamatují, s zámluvou tou, že stavové vyšší týchž měst v náboženství jich do přemožení zastávati míní.

I jsou k týmž, Martinovi Fruveinovi, Valentinovi Kochanovi a Václavovi Magrlovi z Sobíšku, tři osoby ze všech tří stavův vyslány s výš poznamenaným vzkázáním a zakázáním stavův.

Po vyřízení pak věcí těch jeli i šli všickni z kolleje na zámek, a opověděvše se skrze napřed vyslané osoby místodržícím na kanceláři, měli vstoupení před nimi. Kdežto nemohvše se všickni směstknati, mnozí stáli přede dveřmi a dali oznámiti místodržícím skrze Viléma z Lobkovic: že jsou se stavové pod obojí na vzkázání jich v to místo postavili a jeden bez druhého jíti nechtěli. A poněvadž to defensorům bylo dáno od nich na vůli, aby buďto sami anebo všickni se postavili, že jsou se tak zachovali.

Nejvyšší purkrabě poděkovav stavům, povolnost tu jich jim schválil a psaní od císaře místodržícím z Vídně ve středu po neděli Cantate učiněné čísti nahlas poručil. Kteréž slovo od slova znělo takto:

„Urozeni a stateční věrní naši milí! Proč jest sjezd do kolleje cís. Karla IV. ku pondělímu po neděli Rogationum vedlé poručení našeho odepsán nebyl, ráčili jsme tomu z psaní vašeho milostivě vyrozuměti. I poněvadž jsme my z jistých a hodných příčin s dobrým uvažováním týchž sjezdův do některého krátkého času poodložiti ráčili, toho ještě přitom zůstavovati a milostivě poroučeti ráčíme: pokudž by se k témuž dni někteří z stavův vyšších neb vyslaných z měst do měst Praž. k témuž sjezdu najíti dali, abyšte je před sebe do kanceláře společně neb rozdílně povolati, jim tuto milostivou vůli naši, a že se to vše pro dobré jich od nás činí, též že to nemá býti na protržení svobod, majestatů a privilegií jich, v známost uvedli a je napomenuli, aby přestávajíc na tom,

1618 k čemu právo mají, cizích věcí se neujímali a raději příčinu k lásce a svornosti, nežli k zbytečným nedorozuměním dávali; vědouce, že v tom jistou a milostivou vůli naši císařskou naplníte."

Po přečtení ho žádali stavové za propůjčení originalu a poradivše se při vystoupení na palác, co by měli dále činiti, odeslali též psaní skrze šest osob zase do kanceláře a žádali ho výpisu, kteréhož, poněvadž již na hotově byl, i hned dostali a zase, co nejdříve možno bude, z společného snešení místodržícím odpověd na ně dáti se uvolili. Před rozjitím se stavův z zámku, snešeno hned tu na paláce, aby na ráno v osm hodin německých všickni se do kolleje sešli a považili odpovědi, která měla by se dáti císaři na dotčené psaní.

Městům pak propůjčil Vilém z Lobkovic psaní ku přehlednutí, kteréž defensorové učinili k Pražanům 12. d. března: Protože jsou ku předešlému sjezdu, tak jakž toho jednou i po druhé při nich šetrně dle povinnosti a instrukcí své vyhledávali, z prostředku měst svých po dvou osobách pod obojí, k konfessí naší české se přiznávající, ke dni jmenovanému mezi ně do kolleje veliké nevypravili; ale že jsou se tíž Pražané tak nezachovali, nýbrž proti dotčenému majestatu a porovnání i slibu svému vysoce utvrzenému toho učiniti a na dvoje psaní jejich odpovědi neb omluvy své s předložením slušných příčin, kteréž by jim v tom překážku činily, pominuli. V pravdě žeť jest to jim defensorům i také tehdáž přítomným osobám ze všech tří stavův v kolleji veliké shromážděným s velikým podivením bylo.

Ale majíce toho dokonalou zprávu, že všeckna obec jejich, mezi níž že mnozí šlechetní, pobožní, pána Boha, spasení duší svých milovní, na poctivost a dobré jmeno své pamatující lidé jsou, tím vinna není, než toliko některé osoby; nyní pak že věc mnohem důležitější, nežli kdy prvé, před rukama jest, kteráž pilného uvážení, vší strany pod obojí se dotýkajícího, potřebuje: pročež že jsou se také osoby ze všech tří stavův při minulém shromáždění o jiné shledání spolu s defensory v též kolleji, dáli pán Bůh, v pondělí po neděli Křížové, t. j. 21. d. máje, nejprvé příští, snesli a jim defensorům to týmž Pražanům v známost uvésti poručili.

Z těch tedy příčin, že defensorové jich jak předešle nejednou tak i nyní za to přátelsky žádají, z povinnosti pak svých napomínají: aby, pamatujíce na to, k čemu jsou se na onen čas při sněmě obecném léta 1609 držaném i potom přiznávali i pečeti své městské přitiskli, spolu s nimi za jedno býti a v tom setrvati chtějí, dvě osoby z prostředku svého města náboženství křesťanského pod obojí nařídili a v nadjme-

novaný pondělí, 21. d. máje, nejprvé příští k hodině osmé na 1618
půl orloji do též kolleje veliké mezi ně k uvažování věcí potřebných, toliko samé cti a slávy boží se dotýkajících, vypravili, tak aby také J. M. C. králi a pánu svému nejm. poddanou a poníženou omluvu učiniti mohli, že jsou proti němu nic takového, v čemž od některých z těch lidí nepravdivě a nedůvodně doneseni jsou na samé vší strany pod obojí zoškliveni, před sebe jak předešle tak i nyní nebrali a bráti nemíní. Což že se od nich stane, té naděje k nim jsou a na to od nich odpovědi účinlivé očekávají. —

Ale ani tehdáž neučinili toho nic z příčin již na hoře oznámených, byvše v tom od Pavla Michny a jiných posilňováni. Pročež stavové, vyrozuměvše tomu, jak úřadové všech tří měst Pražských s obcemi svými vůkol jdou, a netoliko před nimi všecka ta psaní a napomenutí defensorův i stavův velmi snažně ututlávají, ale nad to výše že z spoluměšťanův svých úřad defensorský sníti, majestatu pak císařského svévolně se odříci směli; i obrali sobě k tomu jiný prostředek, aby nezdáli se všeho toho jim mlčelivosti svou schvalovati. Odeslali zajisté po jistých osobách rytířských na rathouzy všech tří měst Pražských psaní nové, nejen samému purkmistru a konšelům svědčící, ale i desíti soudcům, starším obecním i vší obci a zvláště těm, kteříž se k konfessí české patrně a horlivě přiznávali, napomínajíce jich všechněch, pokudž samoděk nechtějí sebe i potomky své připraviti o tu svatou svobodu svědomí a náboženství svého křesťanského pod obojí, tedy aby, nedbajíce nic na divná rozpakování osob úřadních, kteréž aneb zřejmě k církvi římské se hlásají, aneb u víře jsouce vlažni jiným v tom pro slávu časnou mizerně pacholčí a pochlebují, jisté osoby z prostředku svého evangelického mezi ně do kolleje veliké k uvažováni tak vysoce důležitých věcí, celé strany pod obojí se dotýkajících, neprodleně vypravili.

Ale že i tehdáž vždy předce jak rychtářové císařští tak i jiní papeženci bránili tomu převelice, nemohlo se to tak náležitě, jakž přední osoby z starších obecních i z obce sice k tomu směřovaly, na ten čas ještě vykonati; až naposledy obec mocí skůro v tom se jim opřela, a vážíc viceji sobě spasení duší svých a svobody té drahé nežli pohrůžek a rozkazův úřadů neslušných, k stavům pod obojí patrně se přivinula, jakž málo níže dotknuto bude.

Když pak stavové v úterý po neděli Křížové, 22. d máje, 22. kvt.
sjeli a sešli se do kolleje okolo osmé hodiny německé, uchýlili se nejdříve do auditorium velikého, a tu byvše napomenuti skrze Martina Fruveina, poněvadž všeliké věci dobré počínati se mají od vzývání nejsvětějšího jmena pána Boha na-

1618 šeho dobrotivého; tehdy aby i dnešního dne, prvé nežli se co jednati začne, všickni ze spolku pánu Bohu srdcem skroušeným se pomodlili a za pomoc jeho božskou požádali, jeden každý na kolena svá pokleknouce. Což i hned všickni vykonali a po něm hlasitě mluvícím modlitbu za církev a vrchnost světa i za stálost při poznání a zastávání pravdy boží s závěrkem tím, aby pán Bůh všemohoucí tomu předsevzetí jich žehnati a je k šťastnému cíli přivésti dáti ráčil, s modlitbou Kristem pánem nařízenou zříkali.

Po dokonání modliteb defensorové odšedvše na malou chvíli do své obzvláštní světnice a obec též do své, po uvážení věcí některých přišli zase mezi obec, kdežto Martin Fruvein a M. Valentin Kochan učinili se omluvena, že včerejšího dne pro velice přísnou zápověď purkmistrův nemohli v to místo do obce přijíti; však na vzkázanou připověď stavův o zastání jich že to nyní učinili. Zatím učiněna relací o Václavovi Magrlovi, též jednom z defensorův, že proto nechce do shromáždění stavův přijíti, poněvadž jsou ho na onen čas v létu Páně 1617 v jeho těžkosti, do kteréž přišel pro vydání práce historické a vytisknutí jí v impressí Henyka z Waldšteina na Doubravici, defensorové zastati nechtěli.

I viděla se stavům i defensorům táž jeho výmluva jalová a neprávní. Nebo týž spis jedno byl politický a ne theologický; defensores pak nebyli nikda k tomu nařízeni, aby někoho z stavův pod obojí zastávati měli v příčinách politických, ale toliko kde by se komu z nich dálo jaké příkoří a skrácení v náboženství jeho. Druhé, čelil patrně proti cti a důstojnosti císařské a královské; v němž dotčený Henyk z Waldšteina, aneb kdokoli týž historii s volí a s vědomím jeho mu spisoval, jak nebožtíka cís. Rudolfa tak i nynějšího cís. Matiáše velmi potupně a jízlivě dotýkal a při nich i kardinala Glézle s jinými osobami předními. Což na rozšafného historika nikoli nepřináleží.

A tak že defensorové s právem toho učinili a jeho Magrli v příčině té proti své povinnosti a instrukci zastávati nemohli. Když zajisté dotčený Henyk z Waldšteina, byv pro týž věc obeslán na kancelář, sčítal to všecko na impressora svého příjmím Mizeru a zakázal se místodržícím, že ho ke dni určitému postaviti chce; tedy přijev domů z Prahy, rozkázal ubohého a nevinného člověka na zámku v Doubravici pokoutně stíti, a po té vycházel na kanceláři tím, že jest se mu z vězení vylámal a utekl pryč.

Ale byv v té věci jináč usvědčen, jest z tohooučinku velmi těžce obviněn. Pročež z Waldštejna vida, že se s ním žertovati nemíní, kořil se tiše skrze přátely své, až k tomu

přišlo, že jest císaři tu krev nevinně vylitou 50.000 — a strachy více — tolarů uplatiti a sobě jimi pokoj spůsobiti musil. Václav pak Magrle, že jemu v tom raden a nápomocen byl, nemoha sobě jinak pomoci z nebezpečenství toho, udaroval sobě a vyziskal jakož jiné nejv. úřed. a soud. zem. tak obzvláštně Zdeňka z Lobkovic, nejv. kancléře král. českého, statkem pozemským, kterýž byl za 30.000 kp. miš. šacován, a snad i touto neupřímností svou, dobrovolným od defensorův a stavův pod obojí se odtržením; čehož potom víceji dovozovati hleděl proti týmž stavům i vlasti své milé na hroznou zkázu její v letech následujících, jakž se to vše na svém místě připomene. — 1618

Dále hrabě z Turnu ozvav se před stavy, poněvadž Martinovi Fruveinovi poručeno jest, proposicí aneb příčiny toho shromáždění oznámiti, aby tedy to vykonati neopomenul; kterýžto odpovídaje na to napomenutí, ohlásil se: chceli mu obec za škodu slíbiti a jeho, přišloli by pro túž věc naň neštěstí jaké, v tom náležitě zastati, že hotov jest to vykonati.

I zkřikli všickni vesměs hlasitě, zdvihvše každý prsty dva, že chtějí a jemu za všecku škodu slibují. Oznámil tehdy stavům v ten rozum, že téhož pobožného a chvalitebného jich shledání a sjezdu příčina jest ta:

Jakož při předešlém sjezdu, kterýž držán byl v pondělí a následující dny po neděli Invocavit léta přítomného 1618, promlouváno o obdarování a osvobození náboženství našeho pod obojí, i totéž z částky uvažováno, ano i o jiném sjezdu po neděli Rogationum, vše léta přítomného, zavříno bylo: to že jest se nyní u velikém počtu stavův vykonalo, z čehož pán Bůh buď pochválen. Přerušeni pak svobody té v náboženství a tak majestatu, na ni od svaté a slavné paměti cís. Rudolfa stavům pod obojí daného, že učinili začátek dobrý arcibiskup Pražský a Broumovský opat na Broumovských a Hrobských, kdyžto je k náboženství svému mocně nutili, s nimi se vězeli a naposledy kostely jich jeden zbořiti, s zemí srovnati a druhý zapečetiti dali.

Za kteréžto jsou se defensores k císaři skrze psaní ponížené náležitě přimlouvali a, aby jim v náboženství překážka se nedála, poněvadž i oni a summou všickni pod obojí k majestatu přináležejí, pokorně žádali. Kteréžto psaní bylo tehdáž stavům znovu připomenuto a čteno vůbec.

Avšak že stavové s defensory na ně žádné až posavad odpovědi nedostali, nýbrž místo odpovědi milostivé pohrůžky a poručení, aby takového sjezdu do jiného času poodložili a proti císaři se nepuntovali. Proti kterémuž poručení neb zápovědi těžké že pěkná omluva od defensorův i na místě všech

1618 tří stavův pod obojí císaři i místodržícím jeho a nejv. úřed. a soud. zemským skrze psaní jest učiněna, že totiž žádného puntování ani poddaných cizích se ujímání defensorové se nedočinili, než že jen podlé žádosti ponížené od Broumovských a Hrobských na ně vložené a ustavičné toho při nich vyhledávání, jaká by se přímluvná žádost císaři za též Broumovské a Hrobské odeslati měla, v považení svém měli; aby císař neráčil v tom za zlé stavům pod obojí ani jim defensorům míti.

Dále že jsou proti sněmovnímu snešení, porovnání, a co by k zrušení majestatu jich sloužiti mohlo, nic před sebe nevzali a bráti nemíní, nýbrž že císaře za krále a pána svého nejm. jakožto věrní poddaní poznávati, držeti a míti chtějí. —

Pro lepší vědomost toho přečtena také přede všemi táž odpověd a omluva defensorův, kterouž na místě všech stavův pod obojí na poručení císařské místodržícím ve čtvrtek po neděli Jubilate léta tohoto odeslali v slova ta:

Jakož jsou místodržící v sobotu po památce sv. Marka, evangelisty Páně, některé z prostředku defensorův, kteří tehdáž v městech Praž. zůstávali, na kancelář českou obeslali a jim přečísti dali psaní císařské, od krále a pána našeho nejm. jim učiněné, kterýmž poroučeti ráčí, aby defensorům jmenem a na místě jeho poručili, aby ten sjezd, o kterýž jsou se předešlého času osoby ze všech tří stavův pod obojí, od defensorův do kolleje veliké povolané, ku pondělímu po neděli Rogationum nejprvé příštímu snesly, zase všem týmž osobám, poněvadž ještě dosti času k tomu bylo, odepsali a též poručení císařské jim v známost uvedli, jakž též psaní, jehož jest datum v městě Vídni v sobotu po neděli postní Smrtné l. P. 1618, kteréhož jsou i nyní přípis k žádosti defensorův vydati poručili, to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

Načež že jsou tehdáž v tom skrovném počtu místodržícím za odpověd dali: že jiných defensorův na ten čas v Praze není a jim samým to uvažovati nenáleží, pročež že jim to v známost uvésti, jich se, aby do Prahy se sjeli, dožádati, a potom z společného uvážení zase místodržícím svou šetrnou odpověd dáti chtějí.

I podlé takového ohlášení že nepominuli se tak zachovati, a shledavše se dnešního dne u větším počtu, že jsou též psaní císařské v svém bedlivém uvážení měli. I ačkoli by jim nic milejšího nebylo, než aby i v té věci jako i v jiném ve všem jim možném milostivou vůli J. M. C. krále a pána svého nejm. naplniti mohli; ale poněvadž jsou v předešlé ponížené omluvě své místodržícím dané, o kteréž císař v témž psaní svém, že jemu odeslána jest, zmínku činiti ráčí, toho doložili,

na čemž jsou se povolané od nich osoby z stavův při teh- 1618
dejším shledání, dříve nežli jich to psaní předešlé císařské došlo a defensorům v známost uvedeno bylo, snesly a den sobě k vážení některých pilných věcí ten pondělí po neděli Rogationum jmenovaly: že jim defensorům toho měniti v moci jejich nezůstává, a to že až posavad v skutku a v pravdě tak jest. K čemuž že také přistupuje i to, kdy defensorové i to učiniti chtěli a mohli, jakož pak nemohou, že by pro krátkost času k tomu postačiti nikoli nemohli. Nebo ačkoli téhož psaní císařského datum jest v Vídni v sobotu po neděli Smrtné l. 1618; však že jest jim teprva po třech nedělích v známost uvedeno, od pondělího pak nejprvé příštího až do téhož uloženého dne že toliko jediný týden pozůstává.

Z kterýchžto i jiných mnohých příčin poněvadž jim toho učiniti možné není, že jsou do císaře té ponížené a pokorné naděje, začež také že J. M. v nejhlubší pokoře prosí, aby jim toho k žádnému neposlušenství přičítati neráčil; v jiném ve všem, což jim možného jest, že jsou hotovi milostivou vůli jeho poslušně a poddaně vykonávati a J. M. do nejvyššího přemožení, nelitujíc v tom životů ani statkův, do smrti sloužiti. Což že zase králi a pánu jich nejm. v známost uvésti a se tolikéž za ně, aby císař s tou poníženou omluvou milostivě spokojen býti ráčil, laskavě přimluviti sobě nestíží, že jich defensorové za to služebně žádají a s tím se jim k lásce a ochraně poručené činí. —

Zatím publikováno jiné psaní Pražanům všech tří měst Praž. odeslané, v kterémž jim císař předešlé nepostavení se do kolleje veliké milostivě schvaloval, ano i to, v němž císař vykládal sobě týž první sjezd stavův, jako by proti jeho vlastní osobě svolán byl, a že všechněm sobě jej oblibujícím budoucně to vší nemilostí svou královskou zpomínati chce. Podlé kteréhožto psaní stavové vykládali sobě pohrůžku tu tak, jako by dle vyměření zřízení zemského poctivostí, hrdel i statkův odsouzeni byli a na samé toliko exekucí týž nález zavěšen byl.

Přitom hrabě z Turnu, přední osoba z defensorův, oznámil vůbec přede všemi: Kterak jest jemu těchto dnův pominulých od císaře psaní s přísným poručením z Vídně učiněno, aby i hned, nedada sobě ničemuž kromě moci boží překážeti, ke dvoru jeho se vypravil; což on vykonati a dle téhož poručení jakožto věrný služebník pána svého zachovati se, byl by a jest povinen. Avšak s tím se vším že jest pro přítomný sjezd s tou jízdou prodlel, odeslav mezi tím císaři omluvu svou psanou s tím přitom doložením, jestliže k tomu stavové pod obojí dovolení své dají. A poněvadž s svým svědomím a duší jest jist, že pojede; pojedeli pak, že neví, kterak se zase vrátí a

1618 navštěvovati mohli, jakož pak v pravdě hrubě se k tomu schylovati počalo, kdyby byl Bůh sám mysl jich neskrocoval.

23. kvt. Nazejtří ve středu 23. d. máje, jenž jest počátek a dvéře všechněch našich následujících bíd a neřestí, když vyslaní z měst shromáždili se na paláce při osmé hodině ráno; tedy hrabě Joachim Ondřej Šlik, shledav se s vyslanými Slanskými, vzal obadva za ruku a odvedv se s nimi soukromí po straně světnice soudné a ohlédaje se sem i tam — neb v tu dobu na posluchách mnozí z strany pod jednou ledakdes na paláce se nacházeli — takto k nim promluvil:

„Vím“, prý, „o tom, že poctivý a šlechetný jest stav městský, a že v něm lidé jsou ctní a šlechetní muži i užiteční v obcích; vás také, že z města Slaného jste, znám a o vás, že dobří a šlechetní muži jste — můžte mi tak mnoho věřiti, poněvadž s vámi začasté a s našimi Boleslavskými rozmlouvám — nepochybuji. Pročež jsem k vám naděje té, že to, co vám nyní povím, při sobě zanecháte. Víte o tom dobře, že nás jednuškové o majestat připraviti chtějí, kterého jsme z milosti boží dosti těžce dosáhli, ale k tomu s pomocí boží přijíti nedopustíme. Dnes uslyšíte a uhlídáte hrozné a neslýchané věci, kteréž jste jak živi ani předkové vaši i naši neviděli a neslyšeli, a které se straně pod jednou líbiti nebudou. Nebo páni stavové o to se, aby majestat v své podstatě a celosti zůstati mohl, upřímě zasaditi a k rušitelům jeho podlé spravedlnosti se zachovati chtějí.

Dáleji nepochybuji, že v městech historias et annales Bohemiae čítáte a o tom dobrou vědomost máte, co jest a jaké svobody stav městský za krále Zikmunda a krále Václava měl, a zase, co jest za krále Ferdinanda potratil a oč přišel. My stavové vyšší jakožto poctiví chceme a připovídáme se o to postarati, aby jste mohli s pomocí pána Boha všemohoucího k těm svobodám, které jste prvé měli, zase přijíti; nebudeli chtíti co dobrovolně býti, tedy se státi musí.“ K tomu doložil: „Slezáci jsou na hotově a ti, budeli toho potřeba, mezi našich chrániti budou. Stav pak městský jen ať pána Boha za pomoc žádá a v tom se jeho ochraně poroučí; my měst do našeho nejvyššího přemožení a krve vylití neopustíme. A to mějte sobě oznámeno ode mne pro concione matutina místo ranního kázání a zachovejte při sobě v tajnosti; však předce v důvěrnosti některým lidem poctivým z stavu vašeho to oznamte.“

Začež dotčení vyslaní hraběti úctivě poděkovali, zavřevše řeč svou oním starým příslovím „Lapidi esse dictum“, že to vše jako kamenu neb stěně němé pověděno v tajnosti zůstane.

V tom i vyšší stavové sešli se hlučně na palác a pobyvše 1618
malou chvíli na něm, všickni ouhrnkem do zelené světnice — za nimiž se veliké množství obecného lidu tisknouti chtělo, ale od osob k tomu zvolených z stavu panského, rytířského i městského jim to zbráněno — šli a tam opěti od vzývání pána Boha a žádání pomoci jeho svaté práci svou začali.

Po modlitbách potom, co se mělo v kanceláři proti císařskému poručení oznámiti, z spisu se čtlo, protože by ten, kdož by to mluviti měl, buď něco, co by mu poručeno bylo, nedoložil aneb víceji, než by bylo poručeno, mluviti mohl. K tomu že nyní zachovává se obyčej ten, když co potřebného přednáší se, že se z spisu čte.

Ten pak spis obsahoval v sobě slovo od slova to:

„Poněvadž jsme na psaní naše vlastní osobě J. M. C. učiněné, pány místodržící za přímluvu k J. M. C. poníženě žádajíce, aby na přítrž majestatu a svobod nám daných duchovním ani světským v provozování náboženství překážky činiti dopouštíno nebylo, a nyní páni stavové podlé předešlého snešení tyto dny za příčinou doslechnutí, jaká by odpověd aneb opatření od J. M. C. a pánův místodržících dána byla, sjedti se ráčili, žádné odpovědi nedostali, ale místo odpovědi jedno i druhé těžké poručení jmenem J. M. C., zápověd v sobě pánům defensorům obsahující, aby se k takovému sjezdu pobožnému od nich uloženému najíti a sjedti nedali, nýbrž do jiného času jeho odložíce a úmysl svůj změníce, nic takového před sebe nebrali; dále, poněvadž v tom předešlém poručení nařčeni jsme všickni vespolek stavové pod obojí, jako bychom se proti J. M. C. puntovati, cizích poddaných se ujímati a je zastávati chtěli, kterýmžto způsobem podlé zřízení zem. již hrdla a poctivosti jsme odsouzeni: protož se páni stavové pod obojí pánův místodržících dotazují, poněvadž skrze jejich ruce taková poručení procházela, a J. M. C. rady a v tomto království místodržící jsou, takéli jsou k takovým věcem těžkým a nebezpečným na záhubu pánův stavův pod obojí radili a jim povolovali, an měli ku pokoji spíšeji nežli k rozbroji podlé svých povinností raditi, aby se v tom zjevně pronesli.

Přitom také že by se na některé osoby sáhnouti a na vymstění z pouhé zlosti a srdce vražedného s nimi divně zacházeti chtělo; však k tomu bůhdá nepřijde, a na ně stavové toho nedopustíme. Neb my všickni summou za jednoho stojíme a jeden za všecky; kdo sáhne na jednoho, sáhne na všecky. Což aby se nestalo, o to se s svými životy a hrdly podlé nejvyšší možnosti zasaditi a do nejposlednějšího přemožení přičiniti chceme.“

1618 Když se tyto věci dály, a místodržící majíce úmysl praktiky a předsevzetí své k místu a konci ochotně přivésti, a nevědouce ještě nic, s čím se po malé chvíli potkají, do kanceláře se sjížděli; mezitím dole v městě nižší praktikáři a náhonči jich snažní také v svých nešlechetných obmyslích pracovati neoblevovali. Nebo rychtářové císařští ve všech třech městech Praž. s některými nevěrnými syny vlasti, osobami konšelskými, den předtím skrze padesátníky a desátníky drahně předních osob z obce, o kterých nadáli se, že je k svému obmyslu a intentu přivedou, pod ztracením měšťanství, aby se na rathouzy postavily, obsílali. A když se tak poslušně zachovaly, tedy předkládali jim jakási psaní, od předních praktikantův jmenem císařským k nim prošlá a přísně zapovídající, aby se žádný z obce mezi stavy pod obojí nacházeti nedával, nýbrž všickni ouhrnkem hleděli vůli jeho milostivou naplniti, nutíce je mocí, aby takovému rozkazu císařskému činili zadosti.

Ale dotčené osoby z obce, majíce na větším pozoru vůli boži, majestat císařský, horlivost stavův při zastávání čisté pravdy evangelické, až i vlastní spasení duší svých nežli ty pohrůžky jalové, ohlásily se zjevně, že toho proti Bohu předně, potom i proti svědomí a náboženství svému učiniti nemohou, žadajíce přitom úctivě jak rychtářův císařských tak i konšelův, aby jich k tomu nenutili. Ale táž omluva jich z prvopočátku nemohla jim postačovati, nýbrž když k tomu povoliti nechtěli, rozkázal jim úřad s rychtářem císařským na Starém městě Pražském do obzvláštního pokoje vstoupiti a zavříti je v něm, čímž se bezpochyby nic dobrého neobmýšlelo.

Někteří však z nich prozřetedlnější a zmužilejší, jako mezi nimi i Jan Kutnaur, rozumějíce, co by se tím mínilo, z téhož pokoje vynikli a zavříti se nedali, a poté upřímo z rathouzu na hrad Pražský mezi stavy pospíšili, aby oznámili jim, co se s nimi díti chtělo, a co s ostatními se děje.

Jakož pak přišedvše do zelené světnice, činili jim obšírnou zprávu o zlém mínění rychtáře císařského Staroměstského. To též i Novoměstští v tutéž chvíli učinili a s Staroměstskými v relaci se srovnali, dokládajíce, že až dosavad obec na rathouze z ponuknutí císařského rychtáře, Chrysostoma Šreple, se zdržuje, žádajice stavův v tom za ochranu; kteřížto k považení a ku zpomožení věcí těch do jiné chvíle poodložili jim.

Ale Novoměstští toho dne mezi 16. a 17. hodinou na celém orloji, vypravivše z prostředku rady veliké Jana Payra a Jindřicha Kozla z Peclinovce a doktora Matiáše Borbonia z Borbenhaymu z obce mezi stavy do kolleje veliké, poručili

týmž vyslaným, aby stavům dle snešení purkmistra a rady 1618 desíti soudcův a starších obecných na místě vší obce toto oznámení učinili: Že jmenovaní, rada i obec Novoměstská, dle psaní jim od defensorův jmenem a na místě všech tří stavův pod obojí učiněného, k tomu povolují a se snášejí, že k týmž stavům přistupují a podlé nich i spolu s nimi upřímě a věrně státi chtějí; však s tou znamenitou výminkou, co se J. M. C. pána a krále nejm. dotýče, pokudž by tu co proti J. M. býti chtělo, že oni Novoměstští v tom se ohlašují, že proti J. M. C. nejsou a býti nechtějí, nýbrž při J. M. živi i mrtvi do vynaložení životův i statkův svých jakožto věrní poddaní zůstávati chtějí.*)

V tom se všickni stavové pod obojí z míst svých vyzdvihli a z zelené světnice u velkém množství i s přimíšením již oznámených měšťanův Pražských do kanceláře české, kdež jich místodržící již očekávali, a aby se všickni tam směstknati mohli, stoly, stolice i truhly v jedno snésti dali, přes palác šli. Kdežto po utišení hluku a hlaholu Pavel z Řičan z poručení všech stavův, učiniv předně k místodržícím omluvu a vinš, svobodně zatím četl sepsané příčiny a dotázky stavův k místodržícím patřící tak slovo od slova, jakž již nahoře doloženy jsou.

Po přečtení jich na vnuknutí a dotázku jeho, znajíli se k tomu, všickni se přiznali ústy svými, že jsou tak a nejinak přednésti mu poručili, žádajíce, aby na takové otázky i hned odpověd patrná a světlá dána jim byla.

Místodržící v tu dobu v kanceláři přítomní, totiž Adam z Šternberka, nejv. purkrabě Praž., Vilém Slavata, nejv. sudí zemský, Jaroslav Bořita z Martinic jinak Smečanský, purkrabě Karlšteinský, a Děpolt Matouš z Lobkovic, křižovník, a pátý při nich M. Filip Fabricius, sekretář, doslechvše přednešení stavův, jehož se nenadáli, vešli v potaz a dobrou chvíli pošeptmo se radíce v něm ztrávili. Potom rozstoupivše a postavivše se na místa svá, nejv. purkrabě stavům z vinše učiněného poděkoval a jmenem místodržících za propůjčení spisu těch dotázek žádal s oznámením tím, že se o to s jinými místodržícími nyní nepřítomnými poraditi a stavům, jak nejdřív možné bude, odpověd dáti chtějí.

Proti tomu stavové po učiněném mezi sebou snešení ohlásili se zas: Poněvadž jim to nic na škodu není, že žádosti té místodržící, co se propůjčení spisu tkne, užíti mají, jakož jej i hned do rukou nejv. purkrabího Pavel z Řičan podal; ale co se odpovědi na dotázky dotýče, že k takovému od-

*) Zde dotýká Skála Paralip. str. 276. Pos. Red.

1618 kladu nikoli nepovolují ani povoliti nemohou, pročež aby se v skok o túž odpověď, an otázka jejich světlá a patrná jest, snesli, aneb jestli tak čili není, oznámili, že za to žádají. V tom aby zvolnější a prostrannější promluvení místodržící s sebou míti mohli, poustoupili stavové zpátkem, k oknům silně v hromadu se tlačíce.

Tu opět místodržící sstoupili se do potazu, a dobrou chvíli v něm jsouce skrze purkrabího oznámili: Že stavův od osob svých za to žádají a z povinnosti napomínají, aby jen aspoň na hodinku ven z kanceláře vystoupili, a aby oni o té věci bez překážky svobodněji promluviti mohli, jim té zvolnosti času přáli, že je zase povolati dáti chtějí; a zvláště poněvadž nikda toho prvé nebývalo, a ten obyčej se v kanceláři nezachovával, aby i hned komu tak rychle měla od nich jaká odpověď na jakou pak koli žádost a dotázku dávana býti.

Proti tomu hrabě z Turnu ozval se sám: Buď že dávána bývala odpověď neb ne, jim že na tom nic nezáleží; než aby ráčili věřiti a o tom věděti, žeť odtud nepůjdou, dokud jim světlá a patrná odpověď na dotázky jejich dána nebude. K tomu všickni z obce se ozvali a zřikli: že nepůjdou a nepůjdou; co jsou sobě řekli, a v čem se pánu Bohu poručili, že jináč učiniti — zdvihvše každý dva prsty — nechtějí.

Pročež purkrabě s jinými, po sjití se již po třetí v jedno, žádal, aby pro Adama z Waldšteina, nejv. hofmistra král. čes., bylo posláno; že bez přítomnosti jeho na ty dotázky žádné odpovědi dáti nemohou, aniž také to učiniti smějí.

Na to oznámil Vilím starší z Lobkovic: Že není potřebí pro nejv. hofmistra posílati, poněvadž o jeho intentu stavové již vědí; nebo že on Vilím z Lobkovic včerejšího dne u něho byl a jeho jmenem všech tří stavův pod obojí se dotazoval, takéli jest k tomu poručení na odsouzení poctivostí a hrdel jich radil a k němu povoloval. I že dal mu na to odpověď zřejmou, že nikda k tak škodlivému doložení neradil a nepovoloval. Odtud že souditi jest, že Slavata a z Martinic jsou toho původové a příčina. Čemuž Slavata chtěl stavěti se na odpor, jako ne svými ústy pravě, že o tom neví.

Načež týž z Lobkovic řekl: Kterak nemá věděti, an hned, jak nám ten svatý majestat od svaté a slavné paměti cís. Rudolfa II. měl dán a potvrzen býti, jest se Slavata v soudné světnici, stoje proti němu Vilímovi z Lobkovic, za zjevného nepřítele vší strany pod obojí vyhlásil ústy svými, když ta slova promluvil: že by s majestatem nevím kterak zacházel, a že o něj nestojí a se starati nebude; kdo ho chce míti, aby o něj stál. Má pak nyní jim co dobrého příti, a že k tomu poručení neradil, chtíti se z toho vytahovati?

K tomu Pavel Kaplíř doložil to: Že Slavata poddané své k náboženství římskému proti majestatu vyměření moci nutil, kupce bohaté, když nechtěli přestoupiti, z města Jindřichova Hradce vypovídal a vyprodávati se jim poroučel. Přitom že jeho hejtman na Telči s některými tyransky z poručení jeho, kteříž v témž městě Telči přestoupiti nechtěli, zacházel, po nich koňmi šlapati poroučel, s nimi se vězel a všelikterak ukrutně nakládal. 1618

Načež odpověděl Slavata bázlivě: Co se tkne těch kupců, že nikda na ten konec nenutil z nich žádného k náboženství; než jak kdo od starodávna byl, při tom ho zanechávaje, k vyprodání se z města pro víru nepřidržel, nýbrž aby jim obzvláštní milost udělal, poněvadž svobodni býti chtěli. O ukrutenství pak hejtmana Telečského že též vědomosti nemá.

Načež odpovědíno mu ode všech: že se jináč nachází, a že toho svědkové jsou, a on se toho, jsa nepřítel straně pod obojí, sám očistiti nemůže.

Jiný z stavu rytířského, z rodu Štampachův, otevřel též pravdu z Martinic, že jest po daném a stvrzeném majestatu tolikéž poddané své Tuchlovské k náboženství přinutil i jiné cizí nutiti chtěl a zprosta nejvíceji vždycky proti témuž majestatu byl a zrušiti jej usiloval.

Načež on velmi choulostivě, aby ho v tom domnění stavové neměli, odpověděl.

Ale oni všickni s posmíškem a jekotem skřikli, nedadouce mu více mluviti: „Ale dobrýs, dobrýs! Ale nejsi ty ten a takový, coť máš býti!“ A jeden druhému: „Bratře, ujče, švagře, on není takový!“ A potom všickni: „Mlč! mlč! však o tobě víme, co jsi, a co jsi činil.“

Joachim pak Ondřej hrabě Šlik horlivě a slzavě jakožto věrný a horlivý milovník náboženství svého také se ozval a obořil se ohromně na Slavatu i na z Martinic, připomínaje jim křivdy ty, kteréž jsou jak osobám některým pod obojí, tak potom i vší straně evangelické několikráte činívali, a kterak s nimi z nabádání těch jízlivých svých mistrův z sekty jezuitské zacházeli, tak že jsou o úřady a spravedlnost jich bezprávně je strojili, což že jsou dokázali, když jsou toho šlechetného hrdinu českého hraběte z Turnu o purkrabství Karlšteinské, v něž se sám Smečanský vetřel a jeho odtud vytiskl, nemaje toho činiti proti zříz. zemskému, připravili. Nebo kdo to jak živ slýchal v král. českém, aby mimo sněm a jisté snešení všech tří stavův úřadové obnovováni a rozdáváni býti měli!

1618 „Vy pak,“ prý, „ničemná jezuitská pacholátka s těmi vašimi pochlebníky, sekretářičky jste to před sebe vzíti směli, nevědouce již, kterak jináč nás šiditi, ano i jiné na zlehčení strany naší. I aby jste o tom věděli, žeť baby“ (udělav v tom šňupku) „nejsme, a že se vám šiditi nedáme, protože s vámi osobami v stavu rovnými činiti máme a J. M. C. za pána našeho nejm. poznáváme, a s ním na ten čas dobře spokojeni jsouce proti J. M. nic před sebe bráti nechceme. Dokud staří páni, rozšafní a moudří toto království spravovali, dobře ono stálo; ale jak vás jezuitská pacholátka na přední místa vlepili, tak se v něm všecko na opak děje. Vy aby jste nám, co nám p. Bůh dal a milostivá vrchnost potvrdila, to měli vzíti, nejste toho mocni, a my do přemožení našeho k tomu přijíti nedopustíme.“

Tu jeden z stavu rytířského řekl: „Páni, přejte nám nebeského království, však my vám pekla nezávidíme.“

Hrabě pak z Turnu přidal k tomu ke všemu a ohlásil se takto: Že teď nedávních dnův vymísili ho sobě a poručení jmenem císařským prošlo k němu, aby i hned do města Vídně, jak ho to poručení důjde, k císaři se vypravil; — s tím doložením: „Já,“ prý, „nebohý hrabě, neproviniv proti žádnému nic a nic žádnému neubliživ, tak těžkým poručením jsem citován; nepojeduli, v nemilost padnu, pojeduli, nevím, kterak se zase vrátím. Snad na mně se chce něco začíti a k mému hrdlu sáhnouti, potom pak i k jiným by přikročováno bylo.“ Pročež že on to poznává, že jsou oni Slavata a z Martinic, vymíně v tom nejv. purkrabího a křížovníka, a ten šelma sakramentská, Michna sekretář — kterého kdyby dostati mohli, že by dali mu na pamětnou — takové poručení vymyslili, sepsali a jmenem císařským k němu na jeho záhubu odeslali.

Po něm Vilím Václav z Roupova pěknou hlasitou řeč rozumně učinil, připomínaje Slavatovi a Smečanskému, co jsou na sněmích i jinde v radách svých několikráte proti straně pod obojí před sebe brali a jak neupřímě s ní zacházeli. Pročež že stavové apologii sepsanou mají a ji bůhdá v brzkém čase tisknouti a publikovati dají, tak aby všemu světu známo bylo o křivdách těch, od strany pod jednou straně pod obojí činěných, a že podlé té apologie chtějí a hotovi jsou jak před Bohem, tak i přede vším světem jim odpovídati. A nebudeli na té apologii dosti, že ještě větší a gruntovnější na světlo vydati a všechněm vůbec všecko všudy nedorozumění v známost uvésti chtějí.

Po vykonání té řeči z Roupova stavové v hromadu se k oknu shlukli a sstoupili, a majíce protestací pohotově, kterouž jsou na sněmě v létu 1609 skrze Václava z Budova, když se

v amnestii i v porovnání Slavata a z Martinic podepsati zpěčovali, učinili, rozkázali ji Pavlovi z Říčan hlasitě přede všemi, tak že ji každý rozuměti mohl, čísti slovo od slova tak, jakž v apologii větší položena a ode mne v příbězích téhož roku 1609 od počátku až do konce sepsána jest. V nížto stavové pod obojí vyhražovali sobě vysoce proti týmž osobám toto: Přišloli by kdy k tomu, že by se někdo aneb někteří proti majestatu jim danému i proti porovnání postavovati chtěli, tehdy že by se k těm osobám, kteréž se podpisův v amnestii zbraňovaly a k relacím se přiznávati nechtěly, jakožto k nepřátelům pokoje a svornosti hleděti musilo. 1618

Po přečtení protestací té učiněna dotázka ještě jedna s napomenutím na místodržící: znajíli se k radě takového psaní těžkého na odsouzení jich stavův čili neznají, aby oznámili světle.

K tomu nejv. purkrabě odpověděl i na místě křížovníka: že k tomu neradili, nýbrž jim to předpovídali, začnouli co, že se to všecko na jejich hlavách sstaví, a budeli jim jaká z toho škoda, to aby ne jemu, než samým sobě přičítali.

Na to hrabě z Turnu řekl: Stavové vědí o tom dobře, že on netoliko jejich purkrabím, ale také otcem jest, a že by nevinšovali sobě lepšího purkrabího, dokud živi, míti, kdyby se jen nedal spravovati některým radám zlým a neposlouchal jich. O tom poněvadž vědí, že jest neradil k takovému poručení jako Děpolt z Lobkovic, pročež že se jim nemá nic zlého státi, aby se jen neobávali, ale ven z kanceláře sobě vyjíti a vystoupiti na místa bezpečnější nestížili.

Což se stalo. A tak ujati byvše za ruce nejv. purkrabě od Linharta Kolona z Felzu a Děpolt křížovník od Viléma staršího z Lobkovic, bratra svého, pokojně z kanceláře vyvedeni jsou, sami skůro o sobě nevědouc strachem, na kterém by místě byli. A když vycházeli z kanceláře, tedy Slavata a Smečanský žalostivě volali na ně, aby jich jako otcové synů neopouštěli a tu mezi stavy samotných nezanechávali. Ale oni děkovali Bohu, že samým toho štěstí se dostává, aby s celou koží odtud se odebrati mohli.

Po odchodu jich Slavata a Smečanský nejprvé od hraběte z Turnu podlé protestací již publikované jsou za rušitele obecného pokoje a dobrého i za odbojníky král. českého vůbec nazváni. Potomně na dotázku téhož hraběte na stavy učiněnou, majíli je za takové, s přísahou velikou a s pozdvihnutím dvou prstů a s křikem hlučným i od stavův za takové vyhlášeni.

A hned zatím slyšán byl hlas mezi stavy, aby s šelmami do arrestu neb do Černé věže bylo pospíšeno; jiní pak volali, aby zrádci ven z okna vandrovali.

1618 K tomu vyhlášeni již obadva Slavata a z Martinic jako ohromeni vedlé sebe stáli, jednak bledli, jednak zase se rděli, jeden na druhého vzhlédajíce a tažením prstů s podivením se těm věcem návěšti sobě litostivě dávajíce a očekávajíce, co se pak s nimi naposledy díti bude.

Mezitím Voldřich z Vchynic zastoupiv s jinými mnohými dvéře v kanceláři a stoje proti nim obrácený k stavům ta slova o nich mluvil nahlas: „Tito," prý, „králíkové mého bratra Václava o poctivost připravili, králi zošklivili, a že ven z země ujeti musil, k tomu přivedli, na místo jeho se vetřeli a summou, což mohli, i nám nejhoršího činili."

A než dobře ta slova domluvil, chtěje něco více mluviti, tožť hrabě z Turnu přistoupil rychle k Slavatovi a popadl ho za ruku jako i Voldřich Vchynský z Martinic — ale vůbec ještě se nevědělo, co se s nimi díti bude, zdali do věže dáni či v arrest vzati budou — a šli s nimi upřímo do houfu stavův, kdežto jiní, chytivše se jich také přímo je k oknu táhli, a tu teprva jeden každý soudil, že dolů s oken metáni budou. Ano i oni, když tomu porozuměli, že se s nimi nežertuje, ač prvé nic pro vysokomyslnost a zpouru svou žádnému neříkali ani se nekořili; teď však teprva počali prositi, aby hrdlům jich uškozeno nebylo, ruce spínajíce a pro Boha prosíce, nohami o zemi se opírali a za milost žádali.

Smečanský vyhledával toho žalostivě, aby mu bylo zpovědníka dopříno. Načež řečeno mu zkrátka, aby poručil duši p. Bohu. Slavata pak ne za zpovědníka ale p. Boha prosil, aby ráčil s ním býti.

A tak nebyvše připuštěni k žádné milosti jeden po druhém — nejprvé však Smečanský, protože Vchynský jsa čerstvější a maje pomoc větší nežli hrabě z Turnu, jenž Slavaty se prvé chopil, dostal se s ním dříveji k oknu tomu, při němž sekretáři obyčejně věci své řídívali — s velikým jich křikem „Ach, ach, ouvé!" a rukama se rámů oken držením, kteréž však, byvše přes ně práni, naposledy pustiti musili, z téhož okna k východu slunce patřícího, v pláštích s rapíry i s jinými ozdobami svými, jak byli v kanceláři zastiženi, do příkopů dolů pod palácem, od druhých příkopův hlubších zdí oddělených, jsou po hlavách smetáni a vyhozeni jakožto toho místa a ouřadu, jehož sobě vážiti neuměli, nýbrž na veliké zlehčení slavného důstojenství císařského a na zkázu vlasti své ho užívali, nehodni, a to starobylým (dí stavové v apologii své větší) příkladem v král. českém a v městech Pražských, jakýž i nad onou Jezabel, trapičkou lidu izraelského, vykonán a u Římanův i jiných slavných národův, kteříž takové

obecného dobrého rušitele s skal a jiných vysokých míst metali, užíván byl. 1618

Za nimi pak i Filippa sekretáře, kterýž chtěl se pod ochranu hraběte Šlika přivinouti a mezi stavy po stranách jako čamrha, jsa postavy prostřední, se točil a dle své všetečnosti a úštipků navyklých jich v tom, aby pamatujíce, kde by byli a s kým činiti měli, počínali sobě mírněji a opatrněji, dosti nevčasně a nerozšafně napomínal.

Tou příčinou někteří z nich, pohnuvše se i proti němu hněvem, popadli ho mezi sebe, tulichy ho zkuchati chtějíce; však na napomenutí téhož hraběte, aby místa toho neobvražďovali, nýbrž za pány služebníka poslali, jako nějakého snopka týmž oknem také vyhodili.

Což vše zběhlo se téhož 23. d. máje mezi patnáctou a šestnáctou hodinou na celém orloji.

A tak, co Michnu mělo potkati, s tím obešel se Filipp. Ale Michna, vyskoumav tu tragédii den před tím z řeči tvrdé, s kterouž potkal se od Linharta z Felzu, když na potkání příliš onlisně a tvárně se před ním stavěl a s ním mluvil, ješto sice prvé toho obyčeje nemíval, tak se před pány pod obojí pokorně touliti, vyvázl časně z Prahy a do Vídně sobě pospíšil, zanechav rád té cti a skoku křepkého mistru Filippovi spoludruhu a v praktikách pomocníku svému věrnému. S ním také aneb brzo za ním, nevěříce stavům, vyklouzli z Čech arcibiskup s opaty Strahovským a Broumovským, kteřížto potom v Vídni při dvoře s pláčem všecko to neštěstí své Glézlovi připisovali, jako i jiní katolikové, jakž se to patrně nachází v jednom vlaském spisu pod titulem „Risposta etc. in Roma contra S. A. di Baviara,“ kdežto v artikuli posledním ta slova jsou patrně položena „Caesaris sive in Bohemia sive in aula ministros universorum motuum et malorum Bohemicorum autores fuisse“ t. j. že císařští buď v Čechách neb při dvoře služebníci a rady byli všech těch rozbrojův a neřestí celých původové přední.

K čemuž po straně některých předních osob z stavův pod obojí, mimo horlivé náboženství zastávání, přimíchaly se také některé postranní vášně a náruživosti podlé obyčejného lidských věcí běhu, z přirozené zkázy těla našeho vyplývající. O té prozřetedlnosti Pavla Michny a vyhození M. Fabriciusa viz ostatek in Paralip. na str. 315 pod znam. A. *) —

Když pak již leželi všickni dole a byli spatříni na živě, tedy hejduk nějaký učinil z rozkazu Ernfrida Berensdorfa k nim z okna palácového ránu jednu neb druhou z ručnice, ale i

*) Jak již doloženo, tato Paralip. dotud nejsou nalezena. Pozn. Red.

1618 ten se jich chybil. A tak bylo se čemu podiviti, že jsouce s takové výšky, již někteří na 27 loket pokládají, po hlavě dolů smetáni, žádný z nich na místě nezůstal, ale všickni se odtud dostali, z Martinic a Filipp sami preč odšedvše, Slavata pak pro těžký ouraz, jehož v lůnu dostal, byv od jiných z příkopu odnešen.

I ačkoli všickni vůbec to zachování jich při hrdle zázračnému řízení a opatrování božskému připisovali, někteří však pověrčiví lidé náboženství římského směli tu ochranu jich připisovati panně Marii, matce boží, že prý ona právě v tu dobu, když dolů lítali, ukázala se v místě tom v plášti nákladném barvy nebeské, a berouc jednoho každého z nich do křídla téhož pláště, je pěkně a povlovně skládala na zemi. A to že jest spatříno od nějaké ženy, kterážto buď že z pověry sama sobě to vymyslila pro dosažení od nich a přátel jejích ouplatku dobrého, aneb že od někoho jest na to navedena, tím se honositi a tudy neviny jich doličovati se nezpěčovala.

Přes to všecko řízení božského při té věci nic neztenčuje. Ale po lidsku o tom pádu jich mluvě, i to mohlo těm osobám býti hrubě nápomocno, že se v tom pádu smrtedlně neztloukli aneb dokonce nezabili, že upadli právě na místo a smetiště to, na něž vrátní kanceláře české, kdykoli od mnoha let vymetali kancelář i druhou světnici, v níž osoby přísežné obyčejně sedají, dotčeným oknem všecky smeti dolů vysýpali, tak že to místo nebylo příliš tvrdé a ulehlé, nýbrž jako nějaké hnojiště zkypřené a změkčené; ač i ten fortel, kdyby vlastně opatrování božího při nich nebylo zázračně spatříno, málo by jim byl prospěl. Nebo začasté přihází se, že mnohý na rovni padna nohu zláme neb hlavu dokonce srazí.

Když se ty věci v Praze dály, mezitím pater Pasman, někdy jezuita a již nyní arcibiskup Ostřehomský, 27. d. máje strojil slavný banket ve Vídni, při němž byl král Ferdinand, kardinal Glézl a mnoho jiného panstva uherského, počínajíce sobě velmi vesele k troubení a střílení Salve hřmotnému. Ale když byli v největším rozveselení, přišla k tabuli novina smutná, s čím jsou se někteří místodržící císařští na hradě Praž. potkali, a tak ulekli se jí všickni přenáramně, že sklopivše hlavy, jeden každý rozjížděli se a rozcházeli z téhož banketu do příbytků svých jako omámení.

Brzo potom totiž 16 d. července týž. Fil. Fabricius, dostav se z Prahy do Vídně, učinil v psaní svém k sekretáři Arnoldýnovi odeslaném níže psanou zprávu, jak se s ním dálo tehdáž v kanceláři při té jejich Praž. tragédii, jak ji on tak

jmenuje; kterouž tuto slovo od slova pro gruntovnější vyrozumění a srovnání s zprávou hořejší položím. 1618

„Když jsou," prý, „na jmenovaný den mezi pány místodržící, z nichž tehdáž toliko čtyři přítomni byli, totiž nejv. purkrabě Vilím Slavata, Jaroslav z Martinic a Děpolt z Lobkovic, a jen po processí do kanceláře přišli, stavové u velikém počtu bez opovědi a s velikým outokem vstoupili. Tu my nadávše se, že by od nich J. M. C. nějaká odpověď na psaní J. M. C., kteréž jim minulého dne pondělního přečteno, ano i spis jeho propůjčen byl, podána býti chtěla, místo toho dali jsou též stavové i hned skrze Pavla z Říčan spis jeden nahlas přečísti, v němžto oni tomu, co tak J. M. C. sobě do nich stěžovati ráčí, zjevně a patrně odepřeli, a že jich společné shromáždění ne proti J. M. C. ale toliko pro obhájení majestatu nařízeno jest. Přitom sobě pod propadením hrdla, poctivosti a statku připověděli, při sobě státi všickni za jednoho a jeden za všecky, a že v té příčině žádnému právnímu rozeznání poddáni býti nechtějí.

Naposledy pak od p. místodržících toho požádáno bylo: Takéli jsou J. M. C. k tomu psaní radili, je spisovati napomáhali, nebo je schvalovali? Na takovou otázku nejvyšší purkrabě v tak nenadálé případnosti a processu několikráte za propůjčení toho psaní a hojemství požádal, ale bylo tomu zkrátka odepřeno a skrze hraběte z Turnu oznámeno, že by sprostá otázka byla, na kterouž i hned že odpovídati mohou, aniž odtud dříveji jíti chtějí.

V kterémžto nebezpečenství poněvadž stavové sami nejv. purkrabího vymlouvali a všecku vinu Slavatovi a z Martinic připisovali, protož na místě těch obou dvou pánův oznámeno od nejv. purkrabího, že touto zjevnou protestací jim toto za odpověď dávají: Pokudž by J. M. C. psaní co proti majestatu čelilo, že jsou místodržící k tomu neradili.

Načež i hned pokřik se stal: totiž že psaní císařské ba právě proti majestatu čelí; a oni obadva Slavata a z Martinic toho že jsou se nedočinili.

Nato purkrabě nejv. s Děpoltem z Lobkovic z kanceláře jsou vyvedeni, a Vilém Popel (tu činí omylnou zprávu) i hned z Martinic a Slavatu za ruce ujal s oznámením: „Tuto náleží se k nim zachovati jakožto k rušitelům pokoje obecného."

Vilém pak z Roupova oba ty pány za rušitele obecného pokoje vyhlásil, k čemuž se jiní všickni i jich bližší krevní přátelé s velikým křikem přiznávali. A tak jsou nejprvnější z Martinic skrze obzvláštní fedruňk Voldřicha Vchynského, po něm Slavata (nedbavše na jich ustavičné prošení, obzvláštně aby toliko jim se zpovídati dopříno býti mohlo) z okna ven

1618 do příkopů s plášti, s rapíry a v španělském šatstvu vyhozeni byli. Já pak třetí v témž pořádku jsem oba pány následoval a na větším díle jsem pana Smiřického fedruňku užil, od něhož také předešle rozličným způsobem byl jsem sužován.

Ernfrid z Berensdorfu byl můj nejúhlavnější nepřítel, kterýž také předešle vlasy mé na hlavě a vousy na bradě snášeti a trpěti nemohl. Slova má, když jsem z okna vyhozen byl, byla tato: „O Bože, buď milostiv mé ubohé duši!"

A ač jsem dolů z okna poslední byl, však s pomocí boží zase jsem nejprvnější povstal; a jakžkoli zpráva byla, že jest po mně stříleno bylo, však jsem předce bez klobouku a pláště z příkopu vyšel a dobře půl míle bez bolestí ušel, i toho dne na špatném kočárku ještě tři míle ujel. Na té cestě teprva mé bolesti (byv po celém hřbetě zalitý krví) se počínaly. Budiž Bohu na věky chvála, že pro jmeno jeho svaté mně trpěti dáti ráčil; svaté a blahoslavené panny Marie, kteráž se tehdáž matkou v pravdě prokazovala a spatřiti dala, a skrze kteréž orodování samé z nebezpečenství tehdejší smrti vysvobozen jsem, budiž na věky jmeno pochváleno.

A tak v krátkosti jest konec naší Pražské tragédie, v kteréžto já také ouhonu jednu jsem zastati musil." —

Ale abych navrátil se zase ku pořádku historie, znáti dále sluší, že na týž den a té chvíle, když se to vyhazování z kanceláře konalo, Pražané Staroměstští jsou svou omluvu, proč mezi stavy přijíti nemohou, týmž stavům skrze vyslané své v spisu přednésti chtěli a již i na zámek s ní jeli. Však když vyjížděli tím ouvozem z Malé strany na Hradčany, tožt vyslaní jich uslyšeli novinu tu o vyházení místodržících a velikým strachem, vyskočivše obadva z vozu, jeden sem druhý tam, zanechavše tu s koňmi i s vozem vozku státi, se rozběhli. Jeden z nich nalezen ukrývaje se na vinici, druhý pak Jan starší Petráček, syrový evangelik, přepraviv se v tu chvíli přes vodu, upřímo k Českému Brodu varkasoval, až ho syn jeho, pustiv se za ním na koni, někde v polích dohonil a zase domů obrátil. —

Po vyházení těch osob obec z stavu panského, rytířského i městského u velikém počtu a množství shromážděná s násilným tlačením, hlukem a chytáním se zbraní z kanceláře i z paláce se hrnula; a když v tom někdo mezi nimi udělal pokřik, že kancelář i zámek zamykati chtějí, ač toho nic nebylo, tedy vzešel z toho na paláce takový šust a běh lidu, že sem i tam jedni k jedněm a druzí k druhým dveřům palácovým běhajíce a, co se děje, mnozí nevědouce, tak hustý prach na paláce vyzdvihli, že proň lidé sotva spatřiti se mohli.

Vně pak na place a všude okolo kláštera sv. Jiří i kůru 1618
sv. Víta takový hřmot od jízdy prudké a klapání podkov slyšán byl, že se bylo čemu podiviti.

V tom opět někdo skřikl, že nepřítel nějaký před rukama jest. O čemž zvěděvše stavové, na place velikém se zmustrovali a všecky brány hradu Praž. zaskočivše a opanovavše, aby na sebe měli dobrý pozor všickni, jedni druhé vespolek napomínali. A když nic toho odporného se nenacházelo, naposledy stavové vyšší jeli dolů u velikém turbatu, osoby pak z stavu městského podlé nich pro bezpečnost lepší šly pěšky; a právě nežli sešli dolů do města, již o tom rozprávělo se po všech ulicích i ryncích, co se předtím v kanceláři zběhlo.

Potom panstva a rytířstva sjelo se v tu dobu na Staroměstském rynku dobře do 400 koní, mezi nimižto hrabě z Turnu, nalezv se životně, i tu na rynku i jinde po ulicích ve všech třech městech Pražských přední místa pokojně projížděje (nebo z obzvláštního opatrování božského toho dne z žádné ručnice téměř žádný nevystřelil) lid obecný (jehož se všudyž a zvláště na Staroměstském rynku veliké množství naběhlo, hotovi jsouce, k nejmenšímu návěšti kláštery, židy i jiné lidi podezřelé šturmovati a vybíjeti) přívětivou řečí napomínal, ta slova k nim mluvě: „Páni přátelé! nic, my nic proti straně pod jednou nemáme, než ty, kteříž nám majestat chtěli zkaziti, potrestati jsme dali, aby žádnému překážky v náboženství více nečinili; pročež raději, kteří jste řemeslníci, k svým řemeslům, a kteří nádenníci, k své práci zase se najíti dejte. My co jsme koli začali, z toho dá p. Bůh také časem svým budeme tu, kdež náleží, odpovídati.“

Po vykonání pak toho po všech městech Pražských napomenuti navrátili se zase stavové na zámek a jej Divišovi Černínovi, hejtmanu téhož hradu Pražského, pod jeho dřevní povinností, i vartýřům předešlým, zavázavše je králi i sobě toliko přísahou novou, k opatrování pokojnému poručili, nejvyššího pak purkrabího s křižovníkem do domů jich přátelsky a šetrně doprovodili a sami mezi sebou zavřeli na tom, aby žádný z stavův pod ztracením poctivosti z Prahy nevyjížděl, ale na druhý den, jenž byl čtvrtek, den památky Krista pána radostného na nebesa vstoupení, 24. d. máje, v osm hodin německých na palác hradu Praž. se jeden každý najíti dal.

To když se stalo, defensores spolu s stavy pod obojí šli 24.kvt.
do soudné světnice s velikým houfem lidu. A tu nejdříve konaly se modlitby zkroušené ku p. Bohu za dobré předsevzetí a pomoc jeho nejsvětější ve všelikém jich jednání.

1618 Po vykonání jich nejprvé Pražané všech tří měst učinili před stavy ohlášení své, pro které příčiny nemohli pominulých dnův mezi stavy se postaviti, totiž proto:

Že strana pod jednou před nimi psaní od defensorův jim učiněné jest zatajila, a o citací že jsou dokonce žádné vědomosti neměli. Dále že rychtáři J. M. C. činili jim v tom velikou překážku podlé instrukcí jim v nově od místodržících jmenem císařským vydané a ve 40 artikulích těžkých obsažené; mezi nimiž i ten že se nachází, aby ani žádné osoby radní, sejdouce se ve třech neb ve čtyrech osobách, bez přítomnosti rychtáře císařského nic neuvažovaly a ničehož samy o své ujmě zavírati moci neměly. Podobně aby ani žádná jiná společnost, žádná osada bez přítomnosti jeho počtu nečinila a neodvozovala. K tomu že i jiné osoby radní pod jednou jim straně pod obojí obzvláštního potazu zbraňovaly, ale že již nyní na vzkázání poslední pánův stavův, o němž vědí dokonale, mezi ně se postavují a s nimi i podlé nich konfessí české a majestatu, na provozování čistého náboženství daného, do přemožení a vylití krve zastávati chtějí a připovídají.

Na to dána jim odpověď z poručení stavův skrze Martina Fruveina s velikou domluvou: Že jsou v tom neměli stavův opouštěti, od nich se odcizovati pro některých lidí nepokojných pohrůžky, nýbrž byli povinni na svou poctivost, připověd a pečet městskou, k čemu jsou ji na onen čas přitiskli, pamatovati. Nicméně že stavové omluvu jich přijímají a je zase k sobě připojujíce k ochraně své připouštějí, s tím však přitom doložením patrným, aby tuto připověd svou jedno každé město Pražské v spis uvedlo, a pečetí městskou utvrdice defensorům do rukou dodali i osoby ty, které jsou jim v jich předsevzetí překážku jakou činily, poznamenané podali.

Po tom Pražanův k stavům zase připojení čtlo se vůbec v soudnici plnomocenství, léta 1609 na sněmě obecném direktorům tehdáž od stavův zřízeným dané, a proti tomu připověd direktorův stavům učiněná, s tím napomenutím, aby se každý bedlivě ji poslouchaje k ní poznovu ústy svými přiznali. I stalo se tak, že všickni zdvihvše dva prsty připověděli sobě vespolek, že jeden za všecky a všickni za jednoho v zastávání náboženství svého křesťanského státi a do přemožení setrvati chtějí. A pro lepší všeho toho jistotu a dověrnost jeden každý a obzvláštně stavové vyšší jmena svá poznamenaná jako i vyslaní z měst defensorům od sebe odvozovali.

Po vykonání podpisů, což na dobré tři hodiny trvalo, nařídili stavové mezi sebou 30 direktorů a rad zemských ano

i jistou defensi pro obhájení země i náboženství svého, jakž se málo níže doloží. 1618

Téhož dne na žádost a poručení defensorův ve všech kostelích Praž. pod obojí po kázání slova božího byla čtena od farářův omluva psaná v ten rozum:

Že páni stavové pod obojí tento sjezd s defensory svými ne proti straně pod jednou, ale pro obhájení svobody při provozování náboženství a majestatu jim na to daného před sebe vzali i proto jsou se v tak vzáctném počtu shromáždili a, kterak by takové svobody a majestat v celosti zachován býti mohl, o to se poradili. A poněvadž jsou nalezeni, kteříž týž majestat zrušiti usilovali, pročež také že dotčené osoby jsou od nich náležitě a spravedlivě ztrestány. Nad čímž aby se žádný z pokojných lidí nezastavoval a v mysli své nekormoutil, nýbrž jmenovanými stavy ve všem tom pěkně srovnávati hleděl.

Když pak shledání stavův bylo do pátku a hodiny osmé německé k uvažování spisův některých potřebných odloženo, zatím vyslány jsou od stavův jisté osoby pro doktora Fabiusa Ponzona, dobrého a chytrého praktikáře, kterýž k examinování Theobalda Hoka z Zweibruku, někdejšího sekretáře a dvořenína Rožmberského, od místodržících byl nařízen a dobře raditi všechněm jiným praktikantům na záhubu strany pod obojí pomáhal; jehožto vyslaní v domě jeho najíti nemohli, protože z něho ten den před tím vyklouzl. Ale prozrazený od jednoho pacholete nalezen jest v klášteře u kapucínů pod krovem ukrytý a šaty i jiným haraburdím zaházený.

Nejdříve kapucíni snažili se ho pilně zapříti, ale potom, když jim zápornik stačiti nemohl, divnými obmysly sem tam s vyslanými trmácejíce, z jednoho pokoje do druhého je vodili, aby ho podtím z skrýše té preč vyšikovati mohli. Ale že vyslaní zhlupěli (!) jim, když k díře, kterou pod krov lézti obyčej mají, žebřík přinésti, přistaviti a po něm služebníkům svým pod týž krov vlézti a všudyž pilně hledati ho rozkázali: tu teprva ulekli se kapucíni a vinni se dali. Praktikář pak Ponzon nalezen, do domu hraběte z Turnu dodán a odtud do šatlavy Malostranské dopraven jest.

A poněvadž stavové byli tím jisti, že úhlavní jich sokové a nepřátelé nebudou spáti, až by císaře i celého domu rakouského s jinými nejpřednějšími náboženství římského zástupcími proti nim zjitřili a k přísnému ztrestání toho jich předsevzetí ponukli, a tou příčinou že války otevřené ujíti moci nebudou: z té tedy příčiny předně sepsali sobě zvláštní omluvu a apologii neviny své, i proč jsou hotovost vojenskou sobě nařiditi musili, s kterouž by mínili jak před císařem jakožto

1618 králem českým a pánem svým nejmilostivějším, tak ovšem i přede všemi jinými potentaty křesťanskými, též před jedním každým rozšafným a upřímě ty všecky příběhy vážícím člověkem slušně a spravedlivě v při své právi ostati.

Zatím po vykonání modliteb obyčejných duchem skrou-
25.kvt. šeným v pátek po na nebe vstoupení Kr. pána, 25. d. máje, snesli se při společném na hradě Pražském u velikém počtu shromáždění jak od osob svých tak i na místě svých milých přátel nepřítomných o nížepsanou defensí a hotovost; i téhož dne v plném sjezdu vyhlásiti ji dali v smyslu tomto:

Předně, aby jeden každý ze všech tří stavův i také obyvatelův král. čes. vedlé šacuňku na sněmě léta 1596 staleho, co mu vypraviti přijde, ještě jednou tolik a tak dvojnásobné koně jízdné oupravně vyristoval a vypravil, totiž: kde prvé byl vypraven jeden kůň, tu nyní dva, a kde dva, tu čtyři atd. Podlé toho aby s lidmi poddanými, desátým též pátým člověkem, a bylali by větší potřeba, se vší mocí svou veřejně na hotově byli, kdykoli jim o tom od osob k tomu volených věděti dáno bude; a to vše k žádnému jinému cíli, jediné předně pro J. M. C., království českého, vlasti jich milé, vší strany pod obojí i pod jednou, jako i řádu, práva a náboženství před všelijakým nebezpečenstvím obhajování, zastávání a ochraňování, jakož na věrné a upřímé milovníky krále a vlasti přísluší, pod pokutami, zříz. zem. o obhajování země, řádu a práva vyměřenými.

Nad kterýmžto lidem válečným volili sobě za nejv. generalleitnanta Henricha Matesa hraběte z Turnu na Veliši a Vintířově, J. M. C. radu a nejv. sudího dvorského král. českého, za nejv. polního generalmaršálka Leonharta Kolona z Felzu na Angelské hoře a Bechově, J. M. C. radu, za nejv. generalvachtmistra Jana mladšího z Bubna na Borovnici a Závrší, za nejv. general kvartirmistra Pavla Vosterského Kaplíře z Sulevic a na Voticích. A ti všickni nejvyšší aby s direktory, správci a radami zemskými v radách bývati a s nimi potřebné věci zavírati moc měli.

A poněvadž tu o dobré J. M. C. jakožto krále českého, o dobré celého království, a což jim stavům nejmilejšího jest, o duši jich spasení, o poctivost, o hrdla, o statky, manželky, dítky až i o tu počestnost, kterouž jest národ český před mnohými jinými národy měl, běží, a bez kontribuci peněžitých, an peněz žádných obecných před rukama není, v tak velikých příčinách nic předsevzato, nad to pak konáno býti nemůže; k tomu že již předešle od císaře bylo to sněmy obecnými osvobozeno, jak by v čas nastalé potřeby jistá defensí v zemi nařízena a jedna země druhé ku pomoci přispěti

mohla, obzvláštně pak sněmem léta 1615, na němž jistý počet lidu pěšího i jízdného nařízen a správci svými na sbírky zemské opatřen byl: — z těch příčin aby stavové v tak velikých a nevyhnutedlných potřebách, nad něž v světě větší býti nemohou, všecky ty daně a sbírky, sněmem léta 1615 do pěti let svolené a ještě od nich neodvedené, nejvyšším berníkům ze všech tří stavův pod obojí k tomu voleným, ničímž se nezastirajíce, s přiznavacími listy, jakž na poctivé lidi a milovníky obecného dobrého náleží, na hrad Pražský odvozovati povinni byli.

Že pak stavům nebylo by možné, vždycky pospolu býti a zůstávati, jak za příčinou outrat a obmeškání živnůstek svých, tak i pro větší všech krajův a hranic království českého bezpečnost; k takovým pak velikým a znamenitým věcem, při kterýchž se všelijaké případnosti nacházejí a ty brzkého uvážení a opatření potřebují a žádných odkladův netrpí, lidí pána Boha se bojících, věrných, upřímých, stálých a rozumných, kteříž by to vše, což by tak k dobrému jak králi a pánu, tak i všem obyvatelům král. českého sloužilo, říditi a spravovati mohli, jest potřebí, a bez dobré rady žádná věc řízena a vykonána býti nemůže: z těch příčin nařídili a volili jsou k té vší uvážené defensí za direktory, správce a rady zemské:

Z stavu panského:

Bohuchvala Berku z Dubé a z Lipého na Loukovci, Kuřívodech, Bělé a Chyšech, J. M. C. radu; Viléma staršího z Lobkovic na Týně Horšovském, Čečovicích, Miřkově, J. M. C. radu; Pavla z Říčan a na Dubu, J. M. C. radu; Petra Švamberka na Třeboni, Vorlíku, Ronšperce, Zvíkově a Kestřanech, J. M. C. radu; Václava Viléma z Roupova na Trnovanech a Žitenicích, J. M. C. radu a komorníka; Joachima Ondřeje Šlika z Holejče, hrabě z Pasounu a z Lokte, na Svijanech a Rovni, J. M. C. radu; Václava z Budova na Hradišti nad Jizerou, Zásadce a Kucňovicích, J. M. C. radu; Jana Albína Šlika z Holejče, hr. z Pasounu a z Lokte, na Falknově a Doupově; Viléma ze Vchynic a z Tetova, J. M. C. komorníka a nejv. jegrmistra král. čes.; na jeho místo potom dosazen bratr jeho Racek ze Vchynic atd., když snad sobě té cti nevážil; Albrechta Jana Smiřického z Smiřic na Kostelci nad Černými lesy, Dubu a Náchodě.

Z stavu rytířského:

Kašpara Kaplíře z Sulevic na Neustupově a Miličíně, J. M. C. radu a purkrabí kraje Hradeckého; Prokopa Dvořeckého z Olbramovic na Vršovicích, J. M. C. radu; Voldřicha

1618 Gerštorfa z Gerštorfu a z Malšvic na Velkém Vosově a Skřipli, J. M. C. radu; Fridrich z Bílé na Jehlovicích a Dubkovicích, J. M. C. radu; Krištofa Fictuma z Fictum na Novém Šumburce a Klášterci, J. M. C. radu; Jindřicha Otu z Losu a na Komárově, J. M. C. radu; Albrechta Pfeferkorna z Ottrpachu na Jinonicích a Bukovicích, J. M. C. radu; Humprechta staršího Černína z Chudenic, místokomorníka král. českého; Šťastného Václava Pětipeského z Chýš a z Egrberku na Bišicích a Obříství; Petra Milnera z Milhauzu na Zvoleňovsi, J. M. C. radu nad appellacími na hradě Pražském.

Z stavu městského:

Z Pražan Starého města: Martina Fruveina z Podolí, J. M. C. služebníka; Jana Theodora Sixta z Ottersdorfu; Daniele Škretu Šotnovského z Závořic, J. M. C. sekretáře při komoře čes.; Jana Oršinovského z Firštenfeldu. Z Nového města Praž.: Mistra Vanlentina Kochana z Prachové; Tobiáše Štefka z Koloděj; Václava Píseckého z Branichfeldu. Z Menšího města Praž.: Krištofa Khobera z Khoberšperku. Od Hory Kutné: Jana Šultysa z Felsdorfu. Z Žatce: Maximiliana Hošťálka z Javořice; a za sekretáře svého Beniamina Fruveina z Podolí, aby tolikéž v radě sedal a s týmiž direktory při uvažování býval.

N. B. Kochan a Hošťálek byli pojati do počtu direktorův, aby stala se jim náhrada tou poctivostí za předešlou potupu, s kterouž potkali se při volení Ferdinanda krále, když pro přímluvy své, mnohým nelibé, povinností svých byli zbaveni.

Jimž jsou to vše stavové v moc dali, poručili a svěřili, aby se s svrchu psanými generaly o všecky vojenské potřeby i verbování lidu služebného dle uznalé potřeby narovnali, jisté osoby z krajův v případnostech těžkých k sobě povolávali, s nimi radu užívali, stavům pro opatření J. M. C. a ochránění při svobodném provozování náboženství jich podlé konf. české, při níž by vždycky budoucně zůstaveni býti mohli, sjezdy pokládali, jako i při kurfirštích, knížatech a stavích sv. říše též jiných okolních zemí pomoci časně vyhledávali.

A pokudž by z těch nadepsaných generalův a osob z prostředku jich prostředkem smrti kdo z toho světa vykročil, neb z jistých příčin v těch prácech trvati nemohl, jiného by z stavův na jeho místo povolati, na kundšafty nakládati; ty pak, kteříž by proti J. M. C. jakožto králi českému, vlasti své, tomuto snešení a náboženství jich stavův křesťanskému pod obojí neposlušni byli, ztrestati dáti a summou jiné všecko, což by koli při tom při všem potřebného bylo a způsob neb běh též defensí to ukazoval, a zvláštně to obhajovati, což by ke cti a chvále pána Boha, k dobrému J. M. C. a jich milé

vlasti, též k zdržení svobodného provozování téhož nábožen- 1618
ství pod obojí, též obhajování privilegií, svobod a práv zemských, ustanovení neb zase nařízení všelijakých dobrých, chvalitebných řádův, v čemž se týmž osobám stavové tímto sjezdem nařízeným dověřují, sloužilo, dotud a tak dlouho, dokudž by toho potřebu uznali, též dokud i povinnost, kterouž stavové jim vydali, zase odňata z nich nebude, říditi a spravovati mohli.

Proti čemuž týmž osobám stavové se též přísahou zavázali, že zjevně ani tejně v nic jiného bez vůle a vědomí jich se dávati, jich opouštěti, od nich odstupovati, jich pomocí a fedruňkem obmeškávati nemají; a jestli by od kohokoli a jakýmkoli spůsobem kdokoli ze všech tří stavův král. čes. očkoli obeslán byl, aby nebyl povinen prvé se stavěti ani na to odpovědi dávati, leč těm osobám voleným prvé o tom oznámí a od nich sobě k tomu povoleno a radu danou míti bude.

Z týchž pak nadepsaných sbírek jednomu každému z výš oznámených osob na vychování jich měsíčné nařízeno osobě panské 160 kp. miš., rytířské 140 a městské 55. kp. miš. A stavové je všecky, jednoho každého z nich obzvláštně, netoliko za času správy jich, ale i potom za času pokoje ve všech věcech odtud pocházejících, kdyby jim od kohokoli to zlým zpomínáno býti chtělo, proti těm všem, kteříž by jim jaké ublížení a útisky kdykoli a v čemkoli činiti chtěli, všickni společně i obzvláštně vděčně chrániti, zastávati mají a budou, pod pokutami zřízením zemským D. 48 a 49 vyměřenými.

Naposledy, poněvadž záležela by táž defensí také pro dobré strany pod jednou: protož stavové král. čes. pod obojí k stavům strany pod jednou podlé přirozené, krevní, příbuzné a přátelské k sobě náchylnosti a porovnání mezi stranama učiněného té naděje jsou, a netoliko jim to ještě na vůli dávají, ale jich za to přátelsky žádají a na ty povinnosti, kterýmiž jsou spolu s nimi J. M. C. jakožto králi a pánu svému, vlasti své milé, i obě strany k sobě vespolek zavázány, napomínají, že k takové potřebné hotovosti a defensí spolu s stranou pod obojí přistoupí a společně víru křesťanskou, přitom J. M. C. krále a pána svého nejm. před nebezpečenstvím, vlast milou českou před zkázou, sebe vespolek z obojí strany před outisky pro víru ochraňovati a tak společně, jednosvorně obecného dobrého, svornosti a lásky zastávati a hájiti budou; a že stavové pod obojí i s těmi pod jednou, kteříž s nimi k takové defensí přistoupí, s pomocí svého věčného p. Boha při J. M. C. hrdly a statky svými věrně stanou a až do nejvyššího přemožení a podlé toho také společně při sobě, jakž nahoře dotknuto, věrně držeti chtějí a budou. —

1618 Zatím když to bylo vyhlášeno, Pražané všech tří měst, předstoupivše před stavy, dle svého včerejšího zakázání a rozkazu stavův podali jim omluvy své v spisu, pečetmi městskými stvrzené, žádajíce téhož spisu za přečtení, kterýž hned čten i uvážen byl. Dáleji vznášeli na stavy oustně věci tyto:

I. Že chasa a luza rozličná do Prahy ty dny velmi zhusta se shromažďovala a má chuť dle pronešení svého nějakou šarvátku v městě začíti. II. Že na silnicích loupeže a škody znamenité se dějí, a kterak by ty přetrženy býti měly, že za radu žádají. III. Osoby pod jednou do konšelského úřadu dané majíli mezi nimi v radě jich trpíny býti, protože více na vymštěnou, nežli podlé spravedlnosti soudí. Žádavše ve všem tom za opatření.

Na to dána jim zase odpověd taková: Že jak včerejšího tak i dnešního dne při své omluvě se zanechávají a k městům jiným se připojují; čeho jsou se pak tu koli skrze své neposlušenství předtím dopustili, to že jim k ujmě a zkrácení poctivosti jich nijakž býti nemá. Co se jiných žádostí jich dotýče, těch že se do jiného času ku považení odkládá.

Naposledy poručeno od stavův, aby hejtman hradu Praž., k němuž stavové tři osoby vyslali, Broumovské beze všeho ouplatku z vězení propustil; načež mu plnomocenství od stavův sepsáno a dáno jest.

Ty všecky věci když se tak živě od stavův pod obojí dály, tu teprva některé osoby jalové a vlažné z stavův pod obojí, nevědouce, jak jináče již dělati, přiznali se k stavům, jako Štefan Jiří z Šternberka, Rudolf Trčka a Kašpar Melichar z Žerotína, ano i města některá královská, jako Litoměřičtí i jiní mnozí. —

Téhož dne také direktoři uvažovali a korrigovali bedlivě v soudnici apologii menší; a když byli se vším na hotově, tedy povolali obce do světnice a dali túž apologii jí přečísti slovo od slova, jakž potom i vůbec vytištěna jest, takto:

„My páni, rytířstvo, Pražané všech tří měst Praž., horníci i jiní vyslaní z měst, všickni tři stavové slavného král. čes., kteříž tělo a krev pána našeho Jež. Kr. pod obojí spůsobou přijímáme, společně se k konfessí české přiznáváme a nyní pospolu na hradě Pražském shromážděni jsme, přítomní i na místě nepřítomných známo činíme vůbec přede všemi, že, ačkoli po mnohých předešlých nátiscích a souženích, kteříž jsou se pominulých let původem zlých a nepokojných lidí některých, světských i duchovních jmeno majících, a zvláště od té tomuto království nejškodlivější sekty jezuvitské — jejichž usilování všech časův nejvíc bylo o to, aby netoliko samého krále J. M., ale i toto celé království, obyvatele jeho a stavy

pod obojí chytře a podvodně římské stolici a tak cizí vrchnosti v moc uvedli — stavům a obyvatelům tohoto království rozličným spůsobem tak dobře v politických jako v duchovních věcech dáli, již potom léta 1609 a 1610 dokonalý pokoj učiněn a majestatem slavné a svaté paměti cís. Rudolfa jako i porovnáním, mezi stranou pod jednou a pod obojí učiněným a sněmem obecným potvrzeným, to znamenitě utvrzeno bylo: aby jedna strana druhou nehaněla, nýbrž jako strana pod jednou tak i strana pod obojí podlé svého mezi sebou učiněného sjednocení volně a svobodně pánu Bohu všudy a na všelikém místě bez překážky světské neb duchovní vrchnosti sloužila, jakž týž majestat, porovnání a sněm obecný to vše v sobě šíře obsahuje a zavírá. Což jest také vše J. M. C. nynější král a pán náš nejm. při ujetí regimentu tohoto království znamenitě podlé obyčeje a řádu země této netoliko in genere ale také in specie potvrditi ráčil. 1618

Avšak svrchu dotčení království a zemští obecného pokoje nepřátelé nepřestávali jsou o to všelijak usilovati, jak by ten vinšovaný a utvrzený pokoj zrušiti a intencí svou zlou, tomuto království a potomkům našim velice škodlivou a nebezpečnou, předce vyvésti mohli, kdyžto, vytrhvše se ze všech jiných stavův, hned tehdáž toho majestatu a porovnání jako ani té amnestie, kterouž my stavové od slavné paměti cís. Rudolfa před všelijakým nad námi se vymstíváním opatřeni jsme, podepsati nechtěli; nýbrž to vše potomně rozličnými spůsoby zase zrušiti se snažili i nad nejedněmi osobami z stavův zlostnou svou vůli skutečně provozovali, byvše prvé netoliko tejní ale v mnohých příčinách i zjevní této vlasti své nepřátelé, kteříž na onen čas i nynějšího krále a pána našeho designací neb čekanství J. M. na toto království všelijak připraviti a na jiného to přenésti chtěli.

To když dovésti nemohli, a pán Bůh to dáti ráčil, že to vše k cíli svému došlo a potomně od J. M. C. nynějšího krále a pána našeho nejm. potvrzeno bylo; tehdy obrátili se k tomu, že jsou skrze jezuity a jiné své nástroje vydali se v rozličná hanění a odsuzování vší strany pod obojí, mluvíc i píšíc to zjevně, že jsme kacíři, kterýmž že podlé učení jejich žádný není povinen, by pak jakkoli slíbil a se zapsal, víry držeti. Item, jiná vymyšlená a potupná jmena nám a učení božímu na velikou potupu náboženství našeho křesťanského pod obojí dávajíc i jiné mnohé hanlivé spisy, kterýmiž všecku stranu pod obojí a toho každého, kdož by se náboženství římského pod jednou nepřidržel, hrdla i poctivosti odsuzovali, ponoukajíce vrchnosti tohoto světa tím spůsobem, aby náboženství pod obojí mečem i ohněm vyhlazeno bylo.

1618 A aby lidi snáze podvésti a nějakou roztržku mezi stavy pod obojí učiniti mohli, vydali se ti zemští a obecného pokoje nepřátelé i v to, že jsou chtěli nás stavy pod obojí jako i defensorství nad náboženstvím, tím majestatem s jistým povolením a potvrzením J. M. C. od nás z vysoce důležitých potřeb nařízené, roztrhnouti a tudy i konsistoř naši pod obojí zkaziti. Nebo při shledáváních zjevných sami i skrze holomky a nástroje své tejně nás stavy pod obojí sjednocené jedny druhým ošklivili, jedny proti druhým k nelásce a nesvornosti ponoukali, též snešení a sjednocení, mezi námi samými stavy pod obojí učiněné a tolikéž týmž majestatem a sněmem jako i generalní konfirmací všech privilegií a svobod tohoto království od J. M. C. nynějšího krále a pána našeho nejm. in specie potvrzené, rozličně vše k dovedení svého zlého předsevzetí vykládali: defensory pak jednak velikými sliby, jednak těžkými pohrůžkami a hrožením jim nemilostí královskou, aby odpuštění brali, namlouvali, tudy i některé u víře mdlé osoby z stavův zviklali; jiné pak skrze zaslibování a dávání jim úřadů dokonce k tomu, že jsou se, vidouc, že by jinak u nich žádné lásky a fedruňku neměli, pro věci časné nad svědomím a poznalou pravdou zapomenuli, od víry odpadli a k nim se obrátili, přivedli, potom dále v tom postupujíce.

A dostavše někteří z nich velikých úřadův, tu jsou netoliko při královských a zemských expedicích, tolikéž na panstvích J. M. C. větším dílem hejtmany a jich pomocníky, odbyvše s posměchy staré a platné služebníky, přední úřady a služby lidmi náboženství svého pod jednou osadili a skrze ně rozličnými spůsoby lidi pro náboženství trápili, je pod zástěrou politických příčin vypovídali, kněží pod obojí, majestatem a porovnáním při kollaturách a farách zastížené, vyzdvihovali, odbývali a kněží pod jednou dosazovali.

V městech pak Pražských tolikéž to tak nařídili, aby osoby pod jednou přední místa v úřadech na sobě měly, kteréž nad jinými osobami konšelskými vůli svou tak provozovaly, že jsou pro jejich pohrůžky a nenáležité chytrosti téměř všecko to, což ony jen míti chtěly, činiti musily. Jakož pak i nám purkmistru a konšelům Starého, Nového i Menšího měst Pražských, kteříž se k též konfessi české přiznáváme a pod obojí jsme, to se od nich stalo, že my toho — jak jsou se předkové naši i jiná všecka města pod obojí s přitištěním pečetí svých městských na onen čas při obecném sněmě, když o týž majestat a svobodu v náboženství jednáno bylo, pánům stavům vyšším pod obojí, a zase též páni stavové nám a jim vysoce a znamenitě, vše pod ztracením svých poctivostí, zapsali, že všickni za jednoho a jeden za všecky státi a sebe

v tom obhajovati mají a chtějí, item že jsme podlé téhož 1618
majestatu a sněmovního nařízení povinni byli, když by koli páni defensorové, nad konsistoří a akademií Pražskou nařízení, v uvažování věcí téhož náboženství a majestatu našeho se dotýkajících, nejv. pány, úřed. a soud. zem. a rady J. M. C. soudu dvorského a komorního, a k tomu z každého kraje po šesti osobách do Prahy povolali, také z prostředku našeho z každého města dvě osoby vyslati — tak dalece povědomi nebyli a to proto, že od těch časův úřadové po městech mnohokráte k obnovení a proměnění osob přišli. K tomu že v tom ve všem jest se nám od týchž osob, pod jednou mezi nás dosazených a nám představených, jako i jiných v tom překážka činila, kdyžto rychtářům J. M. C. po městech Pražských vše pod jednou nařízeným mimo všecken předešlý spůsob před odjezdem J. M. C. z tohoto království instrukcí dávány byly, aby se oni rychtářové kostelův našich pod obojí, fundací a všelijakých zádušních nadání i důchodův dotýkali, a bez nich aby se žádná osada o své vlastní věci jako prvé scházeti a je opatrovati nemohla.

Což také vše proti svobodám, majestatu a porovnání čelí, kteréžto v sobě mezi jinými věcmi obsahuje to: co se věcí takových samé strany pod obojí, kostelův a náboženství jich dotýče, že J. M. C. tím ani zaneprázdňován býti míti neráčí, nýbrž stavové pod obojí sami že to říditi a pokojiti mají. Až jsme i na to od nich namluveni byli, že jsme, jsouce teď posléze po dvakráte od p. defensorův pořádně skrze psaní mezi ně povoláni, žadného z prostředku našeho, tak jakž se to prvé od nás dálo, nevyslali; nýbrž vedlé týchž osob pod jednou, kteříž věci naší strany pod obojí se dotýkající v místě radním uvažovati (což býti nemělo) pomáhali, J. M. C. králi a pánu našemu nejm. psaní učinili, takové nevysílání sobě schválili i toho doložili, že my spolu s obcí svou kromě J. C. a Kr. M. žádného jiného za defensora nepoznáváme a nepotřebujeme. Z čehož co by nám bylo v tyto časy, když se to vyjevilo, co jest podtím proti vší straně pod obojí činěno býti chtělo a pošlo, to každý rozumný souditi může.

I poznavše my takové své zavedení a nebezpečenství, a majíce sobě to také ukázáno, že sice, co se nejvyššího defensorství a ochrany nad námi stavy tohoto král. dotýče, v předmluvě při též konf. české vytištěné prvé toho také zjevně doloženo jest, že všickni tři stavové pod obojí nad vyznáním víry své, administratory a konsistoří svou žádného jiného po p. Bohu defensora a ochránci míti nechtějí, než toliko J. M. C. jakožto krále a pána svého nejm. a ty, ješto by s povolením a jistým vědomím J. M. C. ode všech tří stavův pod obojí

1618 k dohlídání a náležitému opatrování též konsistoře zvoleni a nařízeni byli: z těch i z jiných příčin slušných jsme nyní při pánich stavích vyšších na hradě Praž. shromážděných, jako i před obcemi našimi ze všech tří měst Praž., kteréž jsou od defensorství pro obhájení náboženství nařízeného nikdy neodstoupily a odstoupiti nechtěly, v příčině téhož k J. M. C. prošlého psaní naši šetrnou omluvu učinili a to obdrželi, že jsou nás zase k sobě přijali a připojili. S nimiž my také se všemi nyní i napotom pro obhajování téhož majestatu a toho všeho, co k tomu více náleží, věrně a právě do nejvyššího našeho přemožení státi a to vše, což předešle i z strany defensorství, jsouce to vše tak spojeno, že jedno bez druhého státi nemůže, s jistým povolením J. M. C. nařízeno jest, vykonávati chceme.

Ale aby se od nás všech tří stavův pod obojí zase k těm královským, zemským a obecného pokoje nepřátelům navrácení stalo a to ukázáno bylo, co jsou více mezi jinými věcmi před sebe brali, znáti sluší jmenovitě, že jsou bez osazení pořádného a k takovým věcem sněmem obzvláštně nařízeného soudu učinili se sami postranně soudci téhož majestatu, porovnání i sněmovního snešení. A vidouce, že J. M. C. král a pán náš nejm. s jinými velikými všeho křesťanstva se dotýkajícími věcmi mnoho činiti míti ráčí, pročež také J. M. C. není možné, vždycky všecko to, nač se svobody a privilegia zemská, smlouvy a porovnání vztahují, v paměti snášeti: aby toliko J. M. C. s námi stavy pod obojí v nesrozumění uvésti a J. M. k nějakému týmž majestatem zapověděnému poručení přivésti mohli, dali jsou J. M. C. zdání své psané takové, že se z téhož majestatu a porovnání toho nenachází, aby lidé poddaní klášterští k stavení kostelův jaké právo míti měli; an to k jich samých zdání nenáleželo, nýbrž, jakž dotčeno, sněmem jistý process, kterak, kdyby oč toho jaký odpor byl, pořádný soud osobami v rovném počtu z obojího náboženství osazen býti má, vyměřen jest.

Však oni nicméně, pominuvše toho processu, spůsobili to, že na jejich takové zdání vyšlo k městu Broumovu od J. M. C. poručení takové, aby kostela již začatého nestavili. Očež když jsou se oni Broumovští k defensorům od nás nařízeným utekli a za to, aby při majestatu a tom porovnání, k němuž i při sněmě přistoupili, chráněni byli, a defensores, nechtějíce v té věci nic sami nařizovati, k uvážení toho vedlé moci jim sněmem a instrukcí dané, nejv. úředníky a soudce zem. a rady J. M. C. soudu dvorského a komorního pod obojí a k tomu z každého kraje šest osob do Prahy povolali, a tu se po bedlivém těch všech věcí uvážení našlo, že oni Broumovští jako

i jiní všickni lidé poddaní, k duchovenstvím v tomto království náležející, nejen podlé těchto artikulů, při této apologii naší obzvláštně vytištěných, ale i z jiných příčin, kteréž se tuto pro krátkost pomíjí, tolikéž toho všeho dobrodiní, straně pod obojí od J. M. C. uděleného, účastníci učiněni jsou; a týž majestat mezi jinými věcmi to také zjevně v sobě obsahuje, že proti témuž majestatu a opatření žádná poručení a nic takového, což by nám v čem nejmenším překážku neb změnění toho učiniti mohlo, od J. M. C., dědicův J. M. a budoucích králův čes. ani od žádného jiného vycházeti ani přijímáno býti, a byť pak i vyšlo aneb od kohokoli přijato bylo, tehdy že to nemá moci žádné míti, ani v té věci co buď právně anebo bez práva více souzeno a vyřknuto býti nemá: — z těch příčin byla z uvážení tehdáž nás přítomných stavův toho spolu s defensory jim Broumovským jako i městu hornímu Klostergrabu jinak Hrobu, k arcibiskupství Pražskému náležejícímu, odpověď dána: že ten jeden i druhý kostel dostavěti a jich k službám božím užívati moci budou, s tím však přitom doložením, aby se při tom při všem všelijak pokojně, uctivě a náležitě zachovali, žádných nejmenších příčin k nesvornosti a nelásce nižádnému z strany pod jednou, méněji pak panu opatu neb panu arcibiskupu, vrchnosti a pánům svým, ku pohnutí a k hněvu pomlouváním, haněním, utrháním neb jakýmkoli jiným spůsobem, znajíce, že to pod těžkými pokutami zapovědíno jest, nedávali; nýbrž jim a úředníkům od nich sobě vystaveným všelijaké náležité poslušenství ve všech politických věcech jako věrní poddaní vykonávali. 1618

Kteroužto odpověď jim danou potomně jsme také my všickni tři stavové pod obojí při obecném sněmě, léta 1615 na hradě Praž. držaném, skrze psaní naše defensorům z plného sněmu učiněné, potvrdili a schválili, a při témž obecném sněmu J. M. C. králi a pánu svému mnohé a znamenité stížnosti a útisky, kteréž se netoliko v již dotčených místech, ale i na panství J. M. C. a jinde lidem proti patrnému textu v témž majestatu a porovnání doloženému činí, vznesli a za opatření a napravení toho žádali v té naději, že těm věcem zpomoženo bude, dříve nežli sněm k zavření svému přijde.

Avšak výš dotčení královští, zemští a obecného pokoje nepřátelé, užívajíce svých divných chytrostí a bezpečíce se na to, že při J. M. C. všecko mohou, to všelikterak zastupovali, že nám stavům před zavřením sněmu na to žádná odpověď dána nebyla; nýbrž osobivše sobě koliks málo osob, sami divným spůsobem při sněmích obecných, též soudech a jiných expedicích všecku moc a správu přivedli k tomu, že my stavové, věrní J. M. C. poddaní, mimo všecku naši a nebohých

1618 lidí poddaných našich velikou obtížnost do pěti let pořád zběhlých veliké, znamenité a téměř nemožné kontribuci na zaplacení dluhův J. M. C. i jiné věci na sebe a nebohé lidi poddané své jsme svolili, vše pro tu naději, kteráž nám k napravení napotom těch útiskův učiněna byla.

Ale po zavření téhož sněmu původem týchž nepřátel zemských žádné jsme odpovědi, ovšem pak nápravy těch věci v ničemž od J. M. C. dosáhnouti nemohli a nedosáhli; nýbrž naproti tomu těch útiskův vždycky přibývalo až naposledy J. M. C., maje před sebou odjezd z tohoto království a jsa již na cestě, na zámku svém Brandýském ráčil jest, nepochybně z jejich návodu, jednoho z prostředku defensorů, totiž Henricha Matesa hraběte z Turnu, tehdáž purkrabě Karlšteinského, k sobě povolati a jemu u přítomnosti dvou osob oznámiti, že neráči stížnost a žádost stavův pod obojí za slušnou uznávati, a také že jest všecky kollatury na panstvích svých arcibiskupu Pražskému v moc uvésti ráčil; protož že neráči chtíti tím více býti zaneprázdňován.

Kterýžto hrabě z Turnu, když jest se J. M. C. poníženě omluvena učinil, že on té resoluci oustní k sobě přijíti nemůže, poněvadž se tu všech stavův pod obojí dotýče, žádaje, aby J. M. C. ráčil poručiti tehdáž tu přítomnému nejv. kancléři to v spis uvésti a jemu dodati, tehdy že nepomine to tu, kdež náleží, dalšímu toho uvážení přednésti. K čemuž ačkoli jest J. M. C. povoliti a témuž nejv. kancléři v tom poručiti ráčil, ale však ani toho po mnohém o to sollicitování se dostati nemohlo; nýbrž p. arcibiskup ten kostel v městě Klostergrabu jinak Hrobu s velikým nákladem vystavený, na jehožto vystavení mnozí z kurfirštů a knížat sv. říše i jiní vzáctní lidé pomoc učiniti ráčili, na potupu všeho náboženství našeho pod obojí zbořiti, rozmetati a s zemí srovnati dal.

A Broumovským se tož poručení stalo, aby kostela svého opatu postoupili, jeho prázdni byli a klíče od něho na kancelář českou složili. Čehož když jsou se učiniti zpěčovali a při kostele svém zůstaveni býti žádali, tu jest několik předních osob z nich na hrad Pražský obesláno a do vězení dáno, v němž až posavad s velikým naříkáním manželek, dítek a přátel svých zůstávali.

Což když opět mezi jinými mnohými útisky, kteříž se i jinde čím dále tím víceji dáli, na defensory vznášíno a velice i po krajích na ně naříkáno bylo, že by povinnosti své dosti nečinili; tu jsou vedlé moci sněmem sobě dané z důležitých příčin opěti nás, nejv. úřad. a soud. zem. a rady J. M. C. a k tomu z každého kraje šest osob, vše pod obojí, k uvážení

těch i jiných věcí, náboženství našeho pod obojí se dotýkajících, do Prahy povolali. 1618

Kdežto měvše my s nimi to v svém uvážení a chtíce vždy všelijakou věrnost a šetrnost zachovati, nic jiného jsme při témž shledání neučinili, než sepsavše tolikou poníženou supplikací nejprvé pánům místodržícím a druhou J. M. C., kterouž jsme J. M. do města Vídně odeslali, žádajíce ve vší poníženosti, aby J. M. C. takové nátisky zastaviti i také ty lidi z města Broumova z vězení milostivě propustiti poručiti ráčil. V čemž sme i Jich M. pány stavy markrabství moravského, též J. M. knížata a stavy Hořejšího a Dolejšího Slezska a stavy mark. Horních i Dolních Lužic jakožto zemí k tomuto král. přivtělených za poníženou přímluvu k J. M. C. ve vší šetrnosti skrze psaní prosili a přitom i hned tehdáž s defensory o jiné shledání v kolleji cís. Karla IV. ku pondělku po neděli Rogationum nyní pominulému podlé moci nám sněmem propůjčené se snesli, tak že, přišlali by v tom čase od J. M. C. na naši poníženou žádost jaká odpověd, abychom jí vyrozuměli a ty věci v své další uvážení vzíti mohli.

K kterémužto určitému dnu když jsme se najíti dali, toho jsme se dověděli, že v tom ve všem čase až posavad od J. M. C. nám žádná odpověd dána, ani ničehož toho k nápravě přivedeno není, než ještě nade všecko že jest J. M. C. z nastrojení týchž našich nepřátel místodržícím svým psaní těžké na znamenité nebezpečenství netoliko defensorův ale i nás stavův učiniti a je týmž defensorům v známost uvésti poručiti ráčil, v němž se toho dokládá:

I. Že J. M. C. ráčí nacházeti, že týž sjezd proti vlastní osobě jeho císařské a královské milosti rozepsán byl. II. Co se těch obou kostelův v městě Hrobě a trestání neposlušných poddaných klášterských z města Broumova dotýče, to obé že jest na spravedlivé poručení J. M. C. se stalo. III. Že by od nás dáleji, nežli majestat a to mezi stranami pod jednou a pod obojí učiněné porovnání propůjčuje, saženo bylo. IV. Že bychom se cizích poddaných v věci neslušné proti J. M. C. ujímali a zjevné neposlušenství i pozdvižení jich proti J. M. C. zastávali a jim v tom posilu dávati chtěli.

Čehož že by se J. M. C. do některých osob, kteréž toho původové jsou, nikoli nadáti neráčil; s tím dalším doložením: poněvadž bychom dobrotivosti J. M. C. zle užívati a vždy dáleji, nežli nám náleží, sáhati chtěli; protož že J. M. C. nepomine na to dáleji se vyptati a k nim se spravedlivě podlé zasloužení jednoho každého zachovati, zapovídajíc přitom, aby defensorové mezitím do navrácení se jeho zase do království čes. aneb do dalšího nařízení žádných takových sjezdův nerozpisovali, jiné pak

1618 obyvatele aby páni místodržící tolikéž v tom, aby se na takvá obeslání nesjížděli, napomenuli, jakž též psaní to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

Čehož jsme my se stavové ovšem nenadáli, abychom původem a příčinou týchž nepřátel našich od J. M. C. místo naplnění našich ponížených žádostí beze všeho vyslyšení odsuzováni a již na samé exekucí, kteráž by se nad námi vykonati měla, zanecháni býti měli; hledíce na to, kdyby to tak bylo, jakž to J. M. C. v tom psaní svém na zlou a nepravou sobě učiněnou informací již tvrditi ráčí, že bychom proti vlastní osobě J. M. C. a Kr. sjezd byli rozepsali, item cizích poddaných věci neslušné proti J. M. se ujímali i zjevné neposlušenství a pozdvižení jich proti J. M. zastávali a jim v tom posilu dávali, že takové věci jsou právy a zřízením zem. tohoto království pod ztracením cti a hrdla těžce zapověděny.

A ačkoli se toho od nás nic nestalo, a my jsme od nich opět nevinně tím k J. M. C. doneseni byli; však bezpečíce se oni na to, že již takové psaní královské mají, kteréž na potupu a lehkost naši v nejedněch místech publikovati dali, již sami také na hotově a k tomu velmi chtiví byli, jakž by jen pro formu nimi soud nám neb kterému z nás osazen byl, a oni takového na nás před časem vynešeného ortele ze zlosti proti nám hořící potvrdili.

A poněvadž to jisté jest, že to z uvážení jejich šlo, a koncept téhož těžkého psaní v Praze psán a toliko J. M. C. ku podpisu odeslán byl; snadně se může rozuměti, kdybychom od nich v tom souzeni býti měli, že by na své vlastní zahanbení nám jiného ortele neudělali, než tudy, nemohouc a nesmějíc ještě zjevnou mocí na nás sáhnouti, aby pod způsobem a tvárnosti soudu a spravedlnosti nás poctivé lidi a věrné J. M. C. poddané podlé vůle své o hrdla a poctivosti naše k velikému zármutku milých manželek, dítek a přátel našich připravili a tak zase z toho slavného majestatu a svobody v náboženství dokonce nic učinili a nám to, což jednou majestatem, porovnáním a sněmem obecným schváleno a za právo v tomto království ustanoveno a nařízeno jest, zrušili a zamezili, aby defensorové, by se pak na ně jako i na nás všecky největší těžkosti a nebezpečenství valilo, nesměli nás ani povolati a nám to v známost uvésti. Nad což nic těžšího a nic nebezpečnějšího nám býti by nemohlo.

Kteréhožto i jiného jich oukladně na nás složeného nebezpečenství zniknouti a z jejich osidel jednou vyjíti chtíce, nemohvše pro jejich oukladné překážky od J. M. C. ani žádné odpovědi na naše ponížené žádosti dosáhnouti, poněvadž jsou

sobě skrze divné praktiky a lidi sobě podobné J. M. C. tak 1618
opanovali, aby se jim všeckno, co by sobě jen na koho smyslili, věřilo; my pak abychom ani slyšáni nebyli, nýbrž i jmeno stavův pod obojí a defensorův aby se jmenovati J. M. C. nejtěžší věci slyšeti zdálo, čímž jsou se sami nešlechetně s posmíšky pochloubali.

Nad to výše i to jest až příliš vůbec vědomé: když jsou koho z poctivých lidí k těžkosti jaké přivésti chtěli a o něj se spikli, že jsou všecko proti právu a dobrému řádu dovozovali, lidi divnými a neobyčejnými způsoby o statky a jmění jich připraviti a k těžkostem velikým přivésti usilovali; jiným pak, zvláště když se koho z strany pod obojí dotýkalo, při nejmenším jejich spravedlnosti zadržovali, z černého bílé a z bílého černé, jakkoli chtěli, dělali, věrné a poslušné poddané J. M. C. nevěrnými a zase nevěrné věrnými nazývali; lotrům a lehkým lidem k slávě a dobrým k potupě a lehkosti pomáhali, sami pak lidi poddané své i zemské jako i na panstvích J. M. C. a duchovních, kteříž pod obojí byli, rozličně pro náboženství trápili a k náboženství pod jednou proti vůli jich a proti patrnému textu rozličnými a neslýchanými ukrutnostmi nutili, ano i skrze hofrychtýře měst královských a jeho pohrůžky též některá města k tomu přivedli, že se musili zapsati, že při stavích pod obojí státi a se mezi ně najíti dáti nechtějí, i ještě mnoho jiného zlého činiti se strojili; neb jsou oni tomu, aby to svrchu dotčené psaní a odsouzení nás z jejich rady vyjíti nemělo, jsouce od nás na to dotázáni, odepříti nesměli a nemohli.

I z těch příčin jsme se ke dvoum z nich, zejmena Vilímovi Slavatovi z Chlumu a z Košmberka a Jaroslavovi Bořitovi z Martinic jinak Smečanskému, jakožto rušitelům práva a obecného dobrého pokoje zachovali; a poněvadž sobě toho místa, v němž postaveni byli, vážiti nechtěli, nýbrž jeho zle na veliké zlehčení slavného důstojenství J. M. C. krále a pána našeho a na zrušení pokoje tohoto království užívali, je dva spolu s jedním sekretářem, pochlebníkem a náhončím jejich, kterýž spolu s jinými mnoho roztržitostí v městech Praž. činil, vyhlásivše je za ty, čímž v skutku a v pravdě byli, podlé starobylého obyčeje z okna vyhodili.

K nimž dále, poněvadž při životu zůstali, jako i k jmění a statku jejich i k tomu každému, kdo by je v čem zastávati, je vymlouvati aneb proto na koho z nás sáhati chtěl, ano i k jiným rušitelům téhož majestatu a porovnání, kteříž se koli najdou, budeme se věděti dobře jak zachovati, zvláště pak co se dotýče Pavla Michny, člověka zlého a nešlechetného zrádce i rušitele řádu, práva a obecného dobrého. Kte-

1618 ryž pošedv z nízkého řádu a dostav se do kanceláře české za sekretáře, v brzkém čase tak vysoce se vyzdvihl, že jest sobě spolu s těmi výš dotčenými nepřátely všecku správu a regiment tohoto království nad stavy osobil; a vzav sobě nejv. úřed. a soud. zemské v obyčej, všetečně se do věcí jemu nenáležejících vtíral a skrze své nenáležité chytrosti a obmysly mnoho zlého a tomuto král. škodlivého tropil, roztržky činil a vší možností svou k tomu, aby stavové pod obojí ze všech svých svobod vyvedeni byli, se vynasnažoval, nyní pak se skryl a utekl.

Nařídivše k tomu ke všemu při tomto našem společném na hradě Pražském shromáždění pro dobré J. M. C., tohoto království, vlasti naší milé, k obhajování nás, manželek a dítek, před všelijakým nebezpečenstvím po všem království defensí a hotovost, což ne proto od nás předsevzato jest, abychom J. M. C. králi a pánu našemu nejm. tím jakou protimyslnost učiniti anebo také jiným pokojným lidem a našim milým přátelům náboženství pod jednou, pokudž toliko sami pokoj zachovati chtíti budou, co ubližovati měli neb chtěli (poněvadž jest to vůbec vědomé, že jest se přitom žádnému jinému duchovnímu ani světskému člověku nic neublížilo ani žádného pozdvižení se nestalo, nýbrž po všech městech Pražských jako i jinde po všem království dobrý pokoj jest), ale z příčin svrchu dotčených a již nikterakž nevyhnutedlných, že jest nám jinak a méně učiniti nenáleželo a možné nebylo.

Pročež nenadějeme se, aby J. M. C. král a pán náš nejm. ráčil nám míti to jinak vykládati a jiným nějakým o nás zprávám víru dávati; aniž nemyslíme, aby naši domácí milí přátelé pod jednou s námi pro takové spravedlivé týchž rušitelův majestatu, porovnání, svobod a obecného pokoje tohoto král. ztrestání s námi co protivného počínati měli; ovšem pak aby kdo jiný buď svým vlastním neb cizím jmenem, zjevně nebo tajně, proto nám se za nepřítele postaviti měl: nýbrž jsme té nepochybné naděje, že povážíce jeden každý svrchu dotčených příčin a spravedlivého zasloužení týchž osob, a že naše mínění nebylo a posavad není, abychom co nejméně proti J. M. C. králi a pánu našemu nejm. aneb proti víře římské pod jednou a porovnání mezi námi učiněnému před sebe vzíti chtěli, nás u sebe netoliko vymluvené míti, ale také vedlé nás to všecko, což k zdržení a zachování privilegií a svobod zemských, též lásky a svornosti náleží, proti jednomu každému protivnému obhajovati nápomocni býti ráčí a budou. Začež také J. M. C. krále a pána našeho nejm. poníženě a poddaně prositi budeme, jsouce na tom, ještě i další naši apologii a omluvu dle uznalé potřeby přede vším světem učiniti.“ —

K dotčené apologii bylo přiloženo také důvodův dvanácte, jimiž stavové pod obojí dotvrzovali toho, že i lidé poddaní, k duchovenstvím neb klášterům v král. čes. náležející, vedlé majestatu a porovnání mezi stranami pod jednou a pod obojí učiněného k tomu právo mají, aby sobě jako i J. M. C. poddaní na panstvích J. M. kostely k božím službám stavěti a v nich volně pánu Bohu sloužiti mohli. A ti obsahovali se v slovích a v znění takovém: 1618

I. V majestatu toho textovně doloženo jest, že všickni sjednocení stavové pod obojí, jak stav panský, rytířský, tak i Pražané, horníci a jiná města s lidmi poddanými jich a summou všickni, kteří se koli k konfessí české přiznali a přiznávají, žádného nevyjímajíc, tolikéž náboženství své křesťanské pod obojí podlé též konfessí a svého mezi sebou učiněného porovnání a snešení volně a svobodně všudy a na všelijakém místě provozovati a vykonávati, při víře a náboženství svém pokojně zanecháni býti mají.

II. Že již po dnešní den žádný jak z vyšších svobodných stavův, tak ani města, městys i také sedlský lid od vrchnosti svých ani od žádného jiného, duchovního ani světského člověka, nemají a nemá od svého náboženství odtiskován a k náboženství druhé strany mocí ani nižádným vymyšleným spůsobem přinucován býti.

III. Že proti tomu opatření žádná poručení a nic takového, což by v čem nejmenším překážku neb změnění toho učiniti mohlo, od J. M. C., dědicův a budoucích králův českých vycházeti ani přijímáno býti nemá; a by pak i vyšlo neb od kohokoliv přijato bylo, tedy že nemá to moci žádné míti, ani v té věci co buď právně neb bez práva více souzeno aneb vyřknuto býti.

IV. Že J. M. C. přikazovati ráčí všem nejv. úřed. nynějším i budoucím, aby pány, rytířstvo, Pražany, horníky i všecka města se všemi lidmi poddanými jich a summou všecku stranu pod obojí, k též konfessí české se přiznávající, při témž opatření a majestatu ve všech těch artikulích, zněních a sentencích zůstavili a chránili, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti dopouštějíce. A kdož by se čeho toho buď z duchovních neb světských lidí k přerušení toho majestatu dopustil, že J. M. C. má a povinen býti ráčí s dědici a budoucími králi čes. a s stavy tohoto království k takovému každému jakožto rušiteli obecného dobrého pokoje hleděti a stavy při tom chrániti a obhajovati, tak a tím vším spůsobem, jakž artikul v zřízení zem. o obhajování země, řádu a práva vyměřuje.

1618 V. V porovnání mezi stranama učiněném bez ublížení nýbrž k vysvětlení majestatu, ve dsky zem. do kvaternu trhového stříbrného léta 1609 vloženém, že se to nachází, v kterých místech nebo městech buď královských, králové Její M. neb na panstvích J. M. C. ti, kdož pod obojí jsou, svých vlastních kostelů neb pohřbův ani společných s stranou pod jednou by neměli, že vedlé výš dotčeného majestatu sobě kostely a chrámy k službě boží stavěti jako i místa k pohřbům svým zdělati moci budou.

VI. V konjunkci a sjednocení mezi stavy pod obojí král. českého z jedné a knížaty i stavy knížectví slezských v příčině obhajování náboženství pod obojí z strany druhé že nacházejí se slova tato:

Však kdo by mimo vlastní osobu J. M. C., buď on jakéhokoli důstojenství a stavu, osoba duchovní nebo světská, žádného od nejvyššího až do nejnižšího nevymiňujíc, buď pod jmenem a titulem J. M. C. aneb sám o své ujmě aneb jmenem kohožkoli jiného usiloval a se pokoušel, všem těm evangelickým stavům král. českého aneb pánům, knížatům a stavům v Slezsku Augšpurské konfessí aneb z obojí strany poddaným jich téhož náboženství, buď že by oni byli na gruntech světských neb duchovních osob, katolických neb evangelických, osedlí, v jejich křesťanském náboženství aneb z strany kostelův, škol, konsistoře zaneprázdnění neb překážku činiti aneb nějakým se potahováním a práva se míti pokládáním k důstojenstvím, klášterům, kostelům, školám a konsistořem, platům neb důchodům, jichž nyní evangeličtí v dotčených obou zemích v držení a užívání jsou, a proto na ně evangelické sáhati chtěl; aby za jednoho člověka byli a podlé sebe stáli a do svého nejvyššího na statcích i životech přemožení až do prolití poslední krůpěje krve evangelické učení, kostely, konsistoře, a co k tomu více přináleží, sobě společně zastávati napomáhali a to také za svou nejlepší assekuraci měli a drželi.

Item, pokudž by jim neb kterým jich poddaným, k témuž náboženství se přihlašujícím, buď on pod světským neb duchovním osedlý, v jich křesťanském náboženství překážku činiti, je šacovati a na ně sáhati chtěli, byť se to pod jakýmkoli zámyslem a titulem (jako by se pozdvihovali a rebellové byli, jakž to a tomu podobné boží a jeho slávy nepřátelé chytře vymýšleti a s tím vůkol jíti umějí) dálo a zastíralo; že všickni tři stavové evangeličtí král. čes. na první vzkázání v měsíci pořád zběhlém 1000 jízdných a dvěma pěchoty verbovaných, na druhé oznámení opět týmž počtem a po třetí se vší mocí co nejdříve na pomoc přispěti mají.

Nápodobně v týchž slovích páni Slezáci zase pánům stavům král. čes. pod oboji se zavázali, J. M. C. pak takového sjednocení jim dostatečně potvrdil. 1618

VII. Že majestat pánům Slezákům daný podobně expresse na všecky a všelijaké obyvatele vší země slezské, buďte oni pod duchovními, světskými neb knížaty, pány, kommendatory aneb v knížetstvích dědičných, v městech a vesnicech i jinde osedlí, žádného nevymiňujíc, se vztahuje. Item že žádný z nich k jinému náboženství, pod jakoukoli buď světskou neb duchovní vrchností byl neb se zdržoval, nucen neb proto vyháněn, ovšem pak pro samé náboženství z úřadů skládán, a tak žádným spůsobem a žádnou věcí na svědomí svém utiskován a kormoucen býti nemá. Kterýžto majestat Slezáci že po našem a s pomocí naší dosáhli, a jim nic viceji nežli nám dáno nebylo.

A tak my proto jakožto přední oud deterioris conditionis horší učiněni nejsme, toliko že artikule v našem českém majestatu generaliter a ouhrnkem položené, oni výslovněji a specifice v svém majestatu vypsané mají.

VIII. Že při spisování na onen čas majestatu a porovnání jinak to míněno nebylo, nežli že, jsouce klášterové komorou královskou a majíc J. M. C. nad námi vrchnost a panstvo, pod titulem panství J. M. C. pojati a zahrnuti budou, čehož páni, toho času té traktací přítomní, povědomi jsou.

IX. Že v království českém lidé duchovní žádný stav obzvláštní jako v markrabství moravském a jiných zemích nejsou a žádného hlasu na sněmích nemají; nýbrž na čem se J. M. C. s stavy snésti ráčí, tomu snešení že dosti činiti a podlé něho se zachovati povinni jsou.

X. Že všelijaká duchovenství jak arcibiskupství tak i jiná všecka v moci a disposicí králův čes. až posavad zůstávala právem vrchního kollatorství, fundatorství a jure patronatus.

XI. Že táž duchovenství podlé zříz. zem. D. 49 jsou komorou královskou, pročež proti zříz. zem. A. 11 žádný konvent neb klášter nemůž' bez povolení královského nic od konventu a kláštera zastaviti, prodati, dáti ani směniti. A pakli by co zastavil, prodal, směnil neb dal, to žádné moci míti nemá; pakli by kdo co toho k sobě přijal, musí to králi darmo vrátiti, aneb komuž by to král dáti ráčil.

XII. Že lidé duchovní jsou toliko usufructuarii administratores in temporalibus ad vitae tempus statkův a lidí poddaných k duchovenstvím náležejících; ale králové čeští že vždycky tu moc a právo měli, od týchž duchovenství statky obyvatelům král. českého, nepotřebujíc k tomu povolení týchž osob duchovních, prodávati, je v dědictví uvozovati a ve dsky

1618 zemské dle vůle a libosti své klásti, čehož mnozí příkladové za slavných pamětí cís. Ferdinanda, cís. Maximiliana i cís. Rudolfa před rukama jsou. —

Stavové tedy s direktory zhotovivše sobě na konec apologii svou, hned také na druhý den, v sobotu po vstoupení
26.kvt. Páně, 26. d. máje, měvše sobě přednešený od direktorův koncept psaní císaři svědčícího, schválili jej a odeslali to obě, totiž psaní i apologii do Vídně s pokornou omluvou předsevzetí svého v smyslu tomto:

Za jakými znamenitými a nevyhnutedlnými příčinami jsou se stavové dnův pominulých k Vilémovi Slavatovi a Jaroslavovi Bořitovi z Martinic jinak Smečanskému, též k M. Filippovi Fabriciusovi, jakožto k rušitelům obecného dobrého, nepřátelům jeho a jejich — nemohouce již déle na jejich lstivé a oukladné praktiky, skrze kteréž stavy o majestat, jim od cís. Rudolfa daný a od něho potvrzený, též o porovnání mezi obojí stranou učiněné, o sněmy i o jiné věci k obhajování svobody v náboženství nařízené připraviti usilovali, anobrž kdyby cíle svého, k němuž oni směřovali, dojíti měli, a sám p. Bůh toho neodvrátil, slavné království čes. k dokonalé zkáze přijíti by musilo, — jakožto věrní synové vlasti podlé zasloužení zachovati musili a dáleji ještě i k jiným jim podobným praktikářům spravedlivě zachovati z nevyhnutedlné potřeby donuceni jsou: tomu že císař z přiložené ponížené a poddané zprávy a všem vůbec k vědomosti vydané apologie šířeji milostivě porozuměti moci ráčí.

Při čemž že ho netají, že prohlídajíc k nynějším příběhům a nebezpečnostem a znajíce toho velikou jeho i svou potřebu, aby těm mnohým, velikým a zlým praktikám — nimiž císaře jak o české, tak i o jiná království a země, a je věrné jeho poddané i o něho krále a pána jejich, jim od p. Boha představenou milostivou vrchnost, a podlé toho i o svobody jich připraviti usilovali — s pomocí p. Boha v cestu vkročili, přítrž učinili, jsou se mezi sebou z společného jich všech snešení o jistou defensí podlé předešlých v podobných příčinách příkladův pro ochranu jeho, sebe i jejich milé vlasti snesli, a nemohouce ustavičně pospolu všickni shromážděni býti, že jsou z prostředku svého ze všech tří stavův jisté direktory, správce a rady zemské, kteříž by stále v městech Pražských zůstávali a tu, co by k obhajování důstojnosti jeho císařské a královské, též jich věrných poddaných jeho, manželek, dítek, řádu a práva, majestatu, privilegií a svobod zemských i obecného pokoje za dobré uznali, přítomni byli, na místě svém i jich stavův říditi měli, nařídili.

Což vše poněvadž od nich není tím oumyslem předsevzato, aby císaře, krále a pána svého nejm. tudy v čem nejmenším uraziti, aneb také jiným podobným lidem a svým milým přátelům náboženství pod jednou, pokudž toliko sami pokoj zachovávati chtíti budou, co ubližovati mínili, než jak předně císaři tak i jim věrným poddaným k dobrému: že jsou k králi a pánu svému nejm. té ponížené a poddané naděje, že v tom také s nimi milostivě spokojen býti, a jestli by kdokoli čemu tomu jaký jiný výklad dávati chtěl, takovým zprávám omylným nevěřiti, je věrné poddané své při sobě ošklivíti nedopouštěti, nadepsaných osob, obzvláštně proti němu i proti nim stavům a vlasti jich milé mnohými hroznými věcmi tak vysoce provinilých, se neujímati, nýbrž i jiné jim podobné, zlé, nevěrné a praktikářské rádce, rušitele majestatu, porovnání jich a snešení sněmovních, obecného pokoje jakožto král a pán jich nejm. skutečně trestati nápomocen býti ráčil; proti nim pak věrným poddaným svým nic toho, což by ke škodě jemu, stavům a celému království bylo, na radu zlých lidí před sebe bráti neráčil. 1618

Z čehož oni že jeho k nim věrným poddaným pravou otcovskou péči a náklonnost znáti a té se jemu všickni společně i obzvláštně s vynaložením hrdel i statkův svých do nejvyššího přemožení věrně a poddaně odsluhovati chtějí a povinni budou, nejsouce na jiném, nežli všickni v povinné a náležité poddanosti při něm stále státi; s tím sebe jemu k císařské královské a otcovské péči a ochraně poníženě poroučené čínice. —

Podobná psaní a osvědčení odeslána jsou od stavův spolu s apologií tištěnou dnův následujících do Slezska, do Lužic, do říše, do Uher a žádáno v nich za pomoc podlé konjunkcí společné, a na stavích uherských, aby z prostředku svého vypravili mezi stavy do Prahy osoby dvě s plnou mocí, s nimiž by se o mnohé důležité potřeby přátelsky namluviti a narovnati mohli.

Přitom také starali se direktorové i o peníze, jichž potřebovali velice, jak na jiné důležité věci zemské, tak ovšem nejvíce na verbování lidu; nebo ty dny vydali drahně patentů rozličným oficírům vojenským.

Z té příčiny v jmenovanou sobotu po památce vstoupení Kr. pána na nebesa rozeslali do všech krajův patenty, napomínajíce stavův podle nařízené defensí se vším dostatkem, aby předně jak s koňmi vojenskými tak i s lidmi poddanými svými, totiž s desátým a pátým člověkem a v čas nevyhnutedlné potřeby i se vší mocí svou veřejně na hotově byli. Za druhé, když žádných obecných peněz, bez nichž jakož v ji-

1618 ných příčinách tak obzvláštně v příbězích válečných málo anobrž zprosta nic se spraviti nemůže, aby tedy všickni sbírky své, jimiž podlé sněmu léta 1615 spravedlivě povinni jsou, i hned neprodleně do měst Praž. k úřadu berničnému s listy přiznavacími odeslali a vyčtli, jsouce k týmž stavům naděje té celé a neomylné, poněvadž jsou se všickni přítomní i na místě nepřítomných pod poctivostmi svými témuž snešení dosti učiniti zavázali, že tak to vše beze vší odpornosti vykonati a sebe před dalším nebezpečenstvím a těžkostí opatřiti nepominou.

A poněvadž jim všem na pomoci a ochraně všemohoucího p. Boha v těch tak velikých věcech nejvíce záleží a k dojití jí modlitby svaté užitečné jsou; protož také v těch patentích všechněch stavův žádali a napomínali, aby svatých modliteb jak sami pilni byli, tak také i při svých kazatelích slova božího to, aby posluchače své k takovým svatým a vroucným modlitbám napomínali, s dostatkem nařídili a každého dne po třikráte, totiž ráno, o polednách i u večer k modlení zvonívati dali, rozpustilosti pak všelijaké při lidu sobě svěřeném zastavovali a jim náležitou přítrž činili. —

27.kvt. V neděli pak následující Exaudi, 27. d. máje, z poručení týchž direktorův čteno po kázání ode všech farářův v městech Pražských ohlášení takové:

Poněvadž p. Bůh všemohoucí hrozné praktiky nepřátel svých a církve Kristovy vyjeviti ráčil, aby všickni věrní Boha a pravdy jeho čisté milovníci ustavičně na svých skroušených modlitbách je direktory i všecky stavy pod obojí p. Bohu v ochranu jeho mocnou poroučeli a jim ve všelikém jednání jich jeho svaté pomoci a požehnání vinšovati a žádati nepřestávali. —

28.kvt. Na ráno pak 28. d. máje mezi jinými platnými věcmi v direkcí byl publikován znovu artikul plnomocenství od stavův direktorům daného a napraven v slovích těchto: Aby dotčení direktorové mohli a moc měli všecko, což k nařízené defensí náleží, říditi, lid verbovati, peníze, však na společné všech stavův oplacení, vypůjčovati, buřiče a zpronevěřilé syny vlasti na věčné časy ven z země vypovídati.

A naposledy po vyřízení všech těch věcí poděkováno od direktorův stavům šetrně, že jsou se tak ochotně na vzkázání defensorův tehdáž a již nyní direktorův zřízených k tomu sjezdu najíti dali; a s tím že se na ten čas zase domů rozpouštějí, s tou ještě přitom znamenitou výminkou: jestliže kteří z týchž stavův měli by tu příležitost pro sebe, aby ještě bezelstně v městech Pražských při nich pozůstati mohli, aby ve jmenu Páně tak přátelsky učinili a těch vysoce důležitých věcí obecných, kteréž se den ode dne více a více jim naskýtají, uvažovati napomáhali. Pražanům pak a vyslaným z měst

oznámeno, aby se na ráno zase v devět hodin v též místo do 1618
direkcí najíti dali. Apologie pak o nařízenou defensí rozeslána do všech měst po krajích, aby ji úřadové celým obcem v známost uvésti a zjevně přečísti dali.

A poněvadž pro ztrestání Jaroslava Bořity z Martinic úřad purgkrabství Karlšteinského byl prázdný, potřeba pak zemská toho vysoce vyhledávala, aby týž přední hrad zemský i s klenoty a privilegiími koruny české byl za času hodnou osobou opatřen: pročež stavové spolu s direktory poručili jej k opatrování hraběti z Turnu jakožto tomu, kterýž předešle podlé zákona zemského i starobylé zvyklosti jej sobě svěřený měl, posléze pak obmyslným praktikováním obecných jich nepřátel o něj dosti potupně byl připraven.

V tutéž dobu vydána jest zvláštní forma obecné modlitby, kterouž by lid křesťanský při všechněch shromážděních církevních p. Boha za ochranu v těch těžkých příbězích nábožně prositi měl slovy těmito:

„Všemohoucí, předivný a přehrozný v skutcích pane Bože, kterýž podlé tejné rady a nestihlé moudrosti Své všelikými národy i lidmi jako vodami mořskými pohybuješ, války, nepokoje mezi nimi dopouštíš a pro nepravosti a nespravedlnosti časné přísně tresceš, a zase, když ráčíš, mír, pokoj, spravedlnost a všechno dobré působíš a vzděláváš: Tebeť pokorně a důvěrně za toto král. české i za všecky země k němu přivtělené prosíme, neračiž Ty ho a nás v hněvě a prchlivosti Své pro mnohé hříchy a přestoupení naše kárati a trestati, ani toho na nás dopouštěti, aby krev nevinná vylévána a země ni poškvrňována býti měla; ale račiž císaře, krále a pána našeho milostivého k milosti a pokoji nakloniti a Jich Msti, ty všecky tři pány stavy, direktory, defensory, správce a rady zemské moudrostí a rozumností skrze dary Ducha Svého sv. osvititi, je říditi, jim ve všech radách a předsevzetích jejich sám přítomen býti a k tomu vzbuzovati, aby ve všem libou vůli Tvou, Tebou jim přikázanou, plnili, spravedlnost vzdělávali, nepravost přetrhovali, lid poddaný ochraňovali a dobrodincové jeho býti hleděli, nad škůdci a rušiteli pokoje, řádu a práva pomstu spravedlivou vykonávali a pokoj Tvůj svatý v království tomto utvrdili.

Též i za to Tebe, všemohoucí a litostivý náš nebeský otče, pokorně prosíme, račiž dáti, abychom my Tvoji ctitelé pod milostivým kralováním císaře, krále a pána našeho milostivého a pod správou vyšší i nižší všeliké nám od Tebe představené vrchnosti svobodně Tobě Bohu svému tak, jakž jsi nám v slovu svém svatém přikázati ráčil, sloužiti, v lásce a svornosti křesťanské vespolek zůstávati mohli, a lid Tvůj

618 veškeren, poznaje skutky Tvé, v nich se těšil a radoval, jmeno Tvé slavil a velebil.

Uslyšiž nás a vyplň tyto pokorné a horlivé prosby naše, všemohoucí p. Bože, pro přehluboké Své milosrdenství a pro drahé zasloužení syna Svého nejmilejšího, pána našeho Jež. Kr., i pro přesvaté sliby i jmeno Tvé, vší cti a chvály hodné, na věky věkův. Amen.“ —

Málo koliks dnův před tímto sjezdem stavův často jmenovaní praktikanti a rušitelé obecné svornosti a pokoje s některými konšely Staroměstskými opět novou a nenáležitou partiku proti stavům pod obojí a náboženství jich sobě složili, za jiné dokonce nemajíce, než že kvaltovné to jich předsevzetí žádnou mocí ani opatrností lidskou jim změněno a zrušeno moci býti nebude; když ovšem i kostel Betlémský, v témž Starém městě Praž. ležící, k zapečetění, mistry pak a professory akademie Praž. a skrze ně i všecky tři stavy pod obojí o právo jich, kteréž k tomu kostelu a dosazování do něho kazatele od starodávna mají, připraviti chtěli, a to spůsobem tímto:

Jest již nahoře nejednou obšírně o tom oznámeno, kterak některé osoby z předních rad a služebníkův císařských náboženství římského pod jednou, kteréž se všech časův stavům pod obojí za nepřátely stavěly, dosadivše v městech Praž. do úřadův konšelských osoby náboženství svého, jiné pak konšely pod obojí sobě také divnými svými praktikami k své vůli získavše, již tak daleko přivedli, aby pro instrukcí císařským rychtářům dané a jiné zápovědi Pražané obcemi a osadní svými kostely a kollaturami pod obojí vládnouti a bez císařského rychtáře ani se o své potřeby scházeti nemohli.

Již pak podlé toho úmyslu zlého postupovali dále a vědouce, že kollatura a kostel Betlémský v Starém městě Pražském všem třem stavům král. českého k akademii Pražské náleží, protože fundator té kaply Betlémské jmenem Jan Milheym o právu kollatorském a uvozování do též kaply kazatele to tak nařídil, kdybykoli který kazatel odtud odstoupil aneb z světa sešel, tehdy že tři mistři z kolleje cís. Karla IV. učení Pražského, národu českého, přijmouce k sobě purkmistra většího města Praž., jiného voliti mají. Čehož jsou mistři též akademie také vždycky v pořádném držení bývali.

V tom pak často dotčeném majestatu toho textovně doloženo jest, že císař stavům pod obojí akademii Pražskou od starodávna straně pod obojí náležející se vším jejím příslušenstvím v moc jejich dávati ráčí. I aby tíž nepřátelé a praktikanti i to zrušiti mohli, učinili sobě k tomu tento přístup.

Když zajisté p. Bůh dobré paměti kněze Matiáše Cyra, seniora 1618
neb staršího konsistoře Pražské pod obojí, kterýž byv hned brzo po dání stavům toho majestatu za kazatele do též kaply pořádně vedlé dotčené fundací volen a uveden, tu za několik let pořád slovem božím a velebnými svátostmi pod obojí přisluhoval, prostředkem smrti z toho světa povolati ráčil; tu někteří z týchž konšelův Staroměst., tehdáž s týmiž praktikanty spuntovaní a od nich přemluvení, dali se i v to, že jsou mistry z kolleje k sobě na rathouz Staroměstský obeslali, chtíce, aby tam podlé vůle jich jiný predikator volen byl.

V čemž když se dotčení mistři jim šetrně omluvili a na fundací i na předešlé příklady jako i na to, že jim bez vědomí defensorův ode všech tří stavův pod obojí nařízených toho učiniti a se z fundací vyvésti dáti nenáleží, s tím ohlášením, když se tu, kdež náleží, poradí a o jistý den snesou k volení jiného kazatele, že se nepominou dožádati purkmistra, aby se k témuž volení do kolleje cís. Karla IV. podlé fundací najíti dal: tu tíž konšelé, neohlédajíce se na to nic, že se tu strany pod jednou nic nedotýkalo, než mezi samou stranou pod obojí činiti bylo, v tom pak sněmě obecném a artikuli o dání moci defensorům nad dolejší konsistoří a akademií Pražskou toho že zjevně doloženo jest, bylali by jaká potřeba mezi nimi stranami pod obojí samými co nařizovati, pokojiti aneb k nápravě přivozovati, to aby defensorové pod obojí beze vší překážky, nezaneprazdňujíce tím císaře, učinili — toho všeho oni pominuli, a nevznesvše toho na defensory a nic toho sobě tu, kdež náleželo, že by se jim v čem jaké ublížení stalo, nestíživše, dali se proti patrnému textu v zaneprázdnění tím císaře.

Na kteroužto jejich toliko zprávu i hned ve středu po slavném hodu vzkříšení Krista Pána léta tohoto těžké poručení od císaře s podpisem císařským a nejv. kancléře samotného z města Vídně vyšlo a místodržícím v ten rozum odesláno:

Že místodržící z příležící supplikací purkmistra a konšelův Starého města Praž. a z spisu v ní položeného šířeji vyrozumějí, kterak jsou na jedno i na druhé vzkázání týchž purkmistra a konšelův mistři kolleje cís. Karla IV. z prostředku svého jisté osoby do místa radního poslati a vedlé fundací někdy Jana Milheyma spolu s purkmistrem faráře do kaply Betlémské obrati nechtěli; nýbrž že jsou i hned po smrti Matiáše Cyrusa bez vědomí a povolení jak rady tak i osadních jiného do též kaply uvésti a jemu klíče od ní i od klenotův kostelních sami o své ujmě odvésti dali.

I poněvadž již zhusta to býti chce, že lidé nepokojní, povrhnouce řád a právo, sami o své ujmě věcí těch, které

1618 jim nepřislušejí, se ujímají, že císař nechce, aby to pro zlý příklad průchod svůj míti mělo. Pročež že jim poroučí, aby rektora a mistry dotčené kolleje před sebe povolati dali, jim takové předsevzetí jich, pokudž tomu tak jest, jak zpraven jest, stížili a dostatečně poručili, aby se vedlé dotčené fundací zachovali a spolu s purkmistrem Staroměstským faráře do též kaply i hned pořádně obrali. A jestli by v tom vedlé toho poručení císařského v témdni pořád zběhlém tak se nezachovali, aneb že by nějací odporové o to chtěli býti, tehdy aby skrze rychtáře císařského v Starém městě Praž. takovou kaplu zapečetiti dali, a tomu teď v nově uvedenému faráři jmenem a na místě císařském poručili, aby on do též kaply víceji nechodil a jí se neujímal, nýbrž klíče od ní a od klenotův kostelních do kanceláře české složil až do rozeznání té věci.

Dáleji také stranám, aby se pokojně proti sobě chovaly, poručili, a vyslyšíce je v tom, co by na odporu bylo, k nim se na místě jeho spravedlivě zachovali, vědouce, že na tom jistou a milostivou vůli jeho císařskou naplní. —

Což když místodržící uvedli v známost rektorovi a mistrům dotčené kolleje veliké, nepominuli dáti jim odpovědi své úctivé na to vznešení purkmistra a konšelův Staroměstských, v sobotu po památce nalezení sv. kříže 5. d. máje, oznamujíce v ní: jaké jsou supplikací též purkmistr a konšelé císaři, králi a pánu jich nejm. v příčině kaply Betlémské podali, a co na to císař milostivým psaním svým jim místodržícím poroučí, tomu že jsou z přípisův jim k odpovědi dání propůjčených vyrozuměli.

Na kteroužto jich supplikací vedlé vyměření kanceláře české že tuto svou zprávu dávají:

Nejprvé, aby mezi Pražany Staroměstskými a předky jich rektora a akademie Pražské o dosazování predikatora Betlémského jací sporové býti a oni mimo samého purkmistra, kteréhož by nejstarší tři mistři z národu českého se dožádali a k sobě připojili, k volení a dosazování téhož kazatele jaké právo míti a universitas učení Pražského tu se čeho proti fundací dopustiti a jich, když jsou k rektorovi a mistrům Pražským o to, aby se na rathouz k volení jiného kazatele najíti dali, posílali, odpovědi pominouti měli, o tom že netoliko nic nevědí, ale také tomu zjevně odpírají; místodržícím pak proti tomu oznamují to, že jsou na jiném nebyli a posavad nejsou, nežli vedlé fundací tak se zachovati a snesouce se s purkmistrem Staroměstským, spolu s ním takové volení vykonati.

Že jsou se pak k vykonání toho na rathouz Staroměstský najíti nedali, byly toho příčiny tyto: Jedno, že táž fun-

dace toho v sobě nemá, aby od purkmistra a konšelův k tomu 1618
na rathouz obsíláni byli a tam to říditi měli; nýbrž že nachází se v knihách jejich akademických poznamenáno to, že jest se to předešle v kolleji veliké u přítomnosti purkmistra dávalo. Druhé, že nechtíce se rektor a mistři Pražští z té fundací vyvésti, majíce ohled na to, že jest slavné paměti cís. Rudolf jakožto král čes. majestatem svým všem třem stavům král. českého pod obojí akademii Pražskou se vším jejím příslušenstvím v moc jejich dáti ráčil, a stavové že jsou také s milostivým povolením jeho z prostředku svého jisté defensory nad ní nařídili; kterýmižto poněvadž se akademie spravuje a v menších věcech o radu k nim se utíká, že jsou bez vědomí jejich toho učiniti nemohli.

Jakož jsou se pak z společného jich uvážení v tom skrze písaře svého akademického při purkmistru tehdejším, Ondřejovi Leunhausovi, ve vší šetrnosti omluviti dali, s žádostí tou, aby jim to na zlou stranu vykládáno nebylo; jináč, když se tu, kdež náleží, poradí a o jistý den k volení nového predikatora snesou, že nepominou dožádati se purkmistra, aby se k témuž volení dal do kolleje veliké podlé fundací najíti.

Načež že týž purkmistr vedlé vzkázání jim zase přátelského vinše témuž vyslanému jejich oznámil, že chce to vzkázání hned nazejtří většímu počtu přednésti, což se nepochybně i stalo.

Mezitím pak že kněz Jan Cyrillus, o němž Pražané zmínku činí, jsa jedním assessorem konsistoře Pražské pod obojí, kterýž předešlého predikatora v též kaple Betlémské pomocníkem byl, nejsa od nich ani volen, ani na faru uveden, ani tam bytu svého nemaje, toliko dokudž jiný predikator volen nebude, zatím boží služby vykonává.

Z čehož že místodržící mohou již milostivě vyrozuměti, že jsou Pražané Staroměstští k takovému supplikování žádné slušné příčiny neměli, a že toho také není, což sobě stěžují, že by od nich žádnou odpovědí zpraveni nebyli.

Pročež že jest to rektorovi a professorům tím více s podivením, že jsou císaři takovou zprávu učiniti a proti božskému a lidskému právu toho žádati směli, aby kapla Betlémská na potupu všeho náboženství pod obojí beze všeho pořádného obvinění, slyšení a rozeznání k samé jich žádosti zapečetěna, a tak od exekucí začínáno býti mělo. Čehož že císař, prohlédaje milostivě k tomu, že jsou se tíž Pražané na předcích jejích ani na nich toho ničehož nedosoudili a a vedlé čeho dosuzovati nemají, na ně dopouštěti neráčí, že jsou k J. M. C. té ponížené naděje.

1618 týmž odporem nedosazovali, neprodleně zastavili a je při milostivé J. M. C. resoluci až do dalšího rozeznání zanechali. —

Ale mistři a seniorové z národu českého kolleje veliké, totiž Mikuláš Lycilus Hagiochoranus, Jakub Žabonius z Vyšetína a Jiří Šultys z Felsdorfu, vyrozuměvše z těch obou spisův Staroměstských, jim od místodržících 11. d. máje času nešporního propůjčených, nač by se vztahovali, hned na ráno dali týmž místodržícím na ně ve vší úctivé šetrnosti repliku svou takovou:

Předně, co se spisu Severina Loštického týče, to že vše v pravdě tak jest, jakž on zpravuje. A ačkoli týž Loštický mezi jinými řečmi i v tom se před mistry ohlásil, že by se u něho vidělo, aby takové jich snešení a volení buď císaři, králi a pánu jich nejm. aneb místodržícím k dalšímu toho potvrzení přednešeno bylo; ale poněvadž všem vůbec vědomé jest, že táž kapla Betlémská od starodána k akademii Pražské náleží, a slavné paměti císař Rudolf majestatem svým túž akademii se vším jejím příslušenstvím všem třem stavům král. čes. pod obojí v moc jejich dal, a též stavové podlé milostivého povolení nynějšího krále a pána svého nad tím z prostředku svého jisté defensory nařídili, pod jejichžto ochranou dotčení mistři a professorové Pražští v té příčině zůstávají: z té příčiny že jim to jinak trefovati nemůže, nežli takové volení týmž defensorům v známost uvésti a od nich potvrzení očekávati; jakož že pak nepominuli i hned nazejtří to vykonati.

A poněvadž jsou defensores na místě stavův pod obojí takové volení schválili a z těch tří osob kněze Jana Cyrilla, již predikatora též kaply, dosaditi jim poručili, že jsou se tak v tom zachovali a téhož kněze Jana dne věčerejšího dříve a prvé, nežli jim ti spisové dodáni byli, náležitě za kazatele do též kaply uvedli, k čemuž že jest i purkmistr Staroměstský dožádán byl. K tomu že se i též purkmistr a konšelé Staroměstští tím svým druhým spisem, kterýž se s prvním spisem purkmistra jich dožádaného velmi nesrovnává, také sami zjevně přiznávají, a tak že žádné hodné a slušné příčiny neměli a nemají, místodržící tím více zaneprazdňovati.

A poněvadž pak oni mistři podlé dotčeného slavného majestatu cís. Rudolfa v té příčině v moci a opatrování týchž stavův pod obojí zůstávají, a takové pořádné podlé fundací i vlastního přiznání dožádaného purkmistra volení od defensorův potvrzené a náležitě vykonané jest, a týž majestat jako i snešení sněmovní to v sobě patrně obsahuje, že král český těmi věcmi, které se samé strany pod obojí dotýkají, ani zaneprázdňován býti nemá, jim pak se o to s Pražany Staro-

městskými v nějaké další spisy a odpory vydávati nenáleží: 1618
protož zůstavujíce toho při této své ponížené omluvě, budouli chtíti též Staroměstští s stavy pod obojí oč toho míti činiti, jak jest týmž majestatem, porovnáním mezi stranami a snēmovním snešením a tak právem a zříz. zem. vyměřeno, nezačínajíc proti již jednou v témž království českém o náboženství učiněném pokoji od exekucí, toho že budou míti svobodu a vůli. —

Když tedy praktikanti nalezli rektora a professory akademie Pražské v příčině té tak udatné, že jim všecky stavy pod obojí za soukupy vystavují, a v tom potom v krátkých dnech ten druhý sjezd jejich nastal; pročež pominuli všeho toho mlčením, nebo měli již na jiné těžší věci dosti co mysliti.

(Orig. díl VIII. str. 676.)

Po rozpuštění stavův pod obojí z měst Pražských, kdykoli direktorové sedali na radě, jakož pak dálo se to od nich dne každého, tedy dali se vždycky vartovati pro svou bezpečnost na paláce před soudnicí muškety̌rům čtyřiceti. Ti tedy uradivše se o to vespolek zdravě 1. d. měs. července dali zho- 1. červn.
toviti nížepsaný dekret jezuitům Pražským a podlé nich i na jiné všecky jich spolutovaryše, na ten čas zdržující se v král. čes., v ta slova svědčící:

Že Jich Milosti, páni directores, správcové a rady zemské, ode všech tří stavův král. českého tělo a krev pána našeho Jež. Kr. pod obojí přijímajících nařízení a zmocnění, ráči všem jezuitům, v kolleji sv. Klimenta v Starém městě Praž. zůstávajícím, v známost uvozovati:

Poněvadž všem vědomé jest, že jsou oni jako i všeckna škola jejich jezuitská království českému posavad k znamenité škodě byli a praktikami svými stavům téhož král. všelijaké ouklady strojili, skrze to s pomocníky svými v témž král. řád, právo, svobody zemské, obecný pokoj rušili a mnoha zlého původové a příčina byli, což všickni tři páni stavové do týchž jezuitův sobě stěžují; poněvadž by tedy rádi, co na nich jest, ráčili chtíti to s dostatkem opatřiti, aby král. čes. i budoucně pod šťastným J. M. C. jakožto krále českého kralováním před dalším nebezpečenstvím v pokoji zůstávati mohlo: protož že ráčí na místě všech tří stavův král. čes. pod obojí podlé moci sobě dané a společného stavův snešení je i všecky jiné jezuity, kdež se ti koli v témž král. zdržují, z téhož král. čes. nyní i na časy budoucí a věčné vypovídati a přísně jim poroučetí, aby hned a to nejdéleji od dnešního dne v témždni pořád zběhlém, totiž do pátku po památce seslání Ducha sv. na apoštoly, z téhož král. jinam společně

1618 se odebrali, i také jiným jezuitům, kdež ti koli v témž král. jsou a se zdržují, o tom, že se z země vypovídají, ano i jim se poroučí, aby se tolikéž v jmenovaný den z král. čes. vystěhovali a odebrali a na věčnost se do něho nenavracovali, znáti dali.

Nebo nestaloli by se toho od nich a po projití času toho že by kteří se ještě v zemi zdržovali, a proto na ně jako i na každého toho, kdož by je více přechovával, jich se ujímal a je v čem fedrovati a zastávati chtěl, co zlého a protivného dokročilo, tím že directores ani stavové vinni nebudou a býti nechtějí.

Kteréžto jezuitův spravedlivé z král. čes. vypověděni že také skrze otevřené patenty vůbec po všem království vyhlášeno a oznámeno bude.

Co se pak jiných osob řeholních náboženství římského pod jednou v klášteřích i jinde zůstávajících a pokojně se chovajících dotýče, na ty že se tento dekret nevztahuje, než toliko na samé již svrchupsané jezuity. Kterážto škodlivá a bouřlivá sekta jezuitská pro své hrozné ouklady, kteréž jest vrchnostem světa a celým zemím strojila, že předešlého času také i v jiných královstvích a zemích od vrchností a lidí náboženství římského pod jednou z týchž království a zemí, v nichž pokoj učiněn býti měl, vypovědína býti musila a byla. O čemž vědouce, aby se tak a ne jinak zachovali. —

2.červn. Kterýžto dekret hned nazejtří 2. d. června ráno okolo desáté hodiny na půl orloji jest jim do kolleje jejich seslán a přinešen od devíti osob, ze všech tří stavův k tomu schválně obraných, s takovým přitom jim oznámením: že sice přes nastávající svatodušní svátky budou moci v městech Pražských se pozdržeti, po projití pak slavnosti té aby hleděli úsudku direktorův zadosti učiniti, ač nechtějíli se s něčím nepříhodným potkati.

A tu také hned osazena táž kollej jich vnitř i zevnitř vartou silnou, aby z ní ničehéhož ustraňovati a odvážeti nemohli.

I zakázali se tak poslušně zachovati. A na to v neděli 3.červn. den památný seslání Ducha sv. na apoštoly učinili v kostele svém rozžehnání veřejné s posluchači svými s nemalým zármutkem a toužením. Podtím pak hleděli milosti při direktořích skrze nejvyššího purgkrabího a hofmistra král. čes., aby na ně kvapeno nebylo pro dluhy, kterýmiž jak oni jiným lidem, tak zase jiní mnozí z stavův a z obyvatelův král. čes. jim povinni jsou, až by věci sobě náležitě k místu a konci přivésti mohli. Ale není jim nic objednáno, nebo i to foch

pouhý byl, poněvadž pod zámyslem bojemství toho chtěli se 1618 dočekati přímluvy k stavům od císaře i od papeže.

A tak když termin jejich vycházel, vol neb nevol vandrovali všickni z Prahy i odjinud, kdež obydlé svá měli v král. čes., k Vídni. Co bylo přednějších osob, ty také nejdříve vyjely z Prahy se čtyrma vozy naládovanými a to 8. d. 8. červn června po třetí hodině na noc; potom ostatní a mladší šli s černým křížem co s nějakou processí skrze Staré a Nové město Pražské, a následovali touž cestou otce své tím vším spůsobem, jakž na onen čas v létu Páně 1555 m. července za císaře Ferdinanda se do Prahy dostali.

Mezi jinými věcmi jich mohovitými zanecháno od nich v též kolleji pět velikých truhel zpečetěných, o nichž jezuiti starší dávali zprávu, že by měly býti věci legatu španělskému náležité a od něho u nich zanechané; pročež byly také bez odporu vydány jistým osobám a odnešeny od trakařův neb nosičův na Malou stranu.

Co se pak zinventování věcí vlastních jezuitských tklo, ačkoli direktorové chtěli tu věc vstrčiti na samé Pražany Staroměstské, aby oni takový inventar zhotovili a dotčené svršky a nábytky v kolleji jich zastížené spolu i s celou kollejí sami v své opatrování přijali; Pražané však toho k sobě přijíti nechtěli, ohlásivše se v direkcí, že jim toho učiniti nenáleží; než aby stavové neb direktoři na místě jich jisté osoby ze všech tří stavův, poněvadž již všickni za jednoho člověka jsou, té věci za kommissaře a opatrovníky volili, že oni také přitom na svém místě rádi popracovati i z stavu svého osoby zvoliti chtějí. Na čemž i zůstáno, a podlé vyššího stavu přidáni z Pražanův Staroměstských za opatrovníky osoby dvě, Šimon Sušický z Sonnenšteina a Václav Maštěrovský z Jízbice.

Zatím hned v sobotu po sv. Duše t. j. 9. dne června vy- 9. červn dán jest o týchž jezuitích veřejný mandat a rozeslán po krajích jmenem všech tří stavův království čes. pod obojí, v němž odvolávali se na povědomost všech vůbec, v jakých velikých nebezpečenstvích slavné král. české po všecka ta léta, jakž ta tvárně nábožná sekta jezuitská do něho uvedena byla, ustavičně zůstávalo, a jaké časté proměny a potržky vystáti musilo, že to všeho dotčení stavové jako i lidé poddaní jejich i jiní obyvatelé těžce pocítovati a zakoušeti i statky a hrdla svá na to vynasazovati musili. I shledavše to skutečně, že takových neřestí žádní větší původové nejsou jako táž svrchu připomenutá jedovatá řehole jezuitská, kteráž vydavši se na to samé, kterak by stolici římskou utvrditi a všecka království i země světa tohoto pod jho a moc její uvésti mohla, beze

1618 všeho na svrchovaného pána Boha ohledu těch prostředkův všudy a vždycky v tom užívati hleděla: aby slavné potentaty světa jedny proti druhým podpalovala, mezi stavy jedné každé země, obzvláštně kdež jest rozdílnost v náboženství, rozbroje a bouřky tropila, vrchnosti proti poddaným a poddané zase proti vrchnostem pozdvihovala, na krále a pomazané Páně, po zlých radách jejích pro Boha a svědomí svá postupovati se ostýchající, každému vrahu sáhnouti dovolovala, ano i k takové lehkomyslnosti srdce vražedníkův obzvláštními sliby dojití věčné slávy a pominutí očistce nastrojovala; přátely proti přátelům v hromadu strubovala, skrze zpovědi všeliké tejnosti vyzvězovala, svědomími lidskými tak vládla, aby netoliko učiniti co dobrého bez vůle jejich (jez.), ale ani toho, co by od nich komu uloženo a poručeno bylo, byť pak to jakkoli proti Bohu a přikázání jeho čelilo, v jaké rozmýšlení a pochybnost bráti nemohla; příkladem oněch templářův znamenité statky veliké na sebe přivozovala, v správu světskou ve všech koutech se vtírala, a vyhlašujíc všecky ty, kdo římské církvi poddáni nejsou, za kacíře, tomu vůbec učila, že jim víra držána býti nemá.

Kterýchžto jejích praktik obzvláštně země franská a anglická, uherská a sedmihradská, Benátky a Nidrland i některé sv. říše krajiny že znamenití jsou svědkové, až i v král. českém toho dovedla: když jsou stavové pod obojí po mnohých jim předešle beze vší pochybnosti původem jejich (jezuitův) v náboženství jich křesťanském činěných nátiscích, pro budoucí proti nim a nástrojům jejich v tom se opatření majestat od slavné paměti cís. Rudolfa, krále a pána svého, na svobodné náboženství provozování dosáhli; nicméně i s stranou pod jednou jisté porovnání, aby každá strana náboženství své volně a svobodně bez hanění a odsuzování jedni druhých provozovati mohla, učinili, a to i od J. M. C. sobě potvrzené měli i ve dsky zemské pro stálejší toho jedni druhým zdržení vložili: že jsou, opovážívše se pokut, týmž majestatem na rušitele jeho uložených, na protržení téhož majestatu je, stranu pod obojí, na kázáních i v spisích svých vůbec vydaných směle haněli, kaceřovali a spasení odsuzovali, slovům v témž majestatu položeným stranní a odporný výklad činili a cizí smysl, jako by se týž majestat na lidi poddané J. M. C. komorní a klášterské neboližto duchovní, též stavův pod jednou nevztahoval, jemu dávali.

Nicméně i důstojnost a velebnost královskou v Čechách lehčili, zjevně to mluviti směvše, že by J. M. K. jim stavům, věrným poddaným svým, takového majestatu v příčině náboženství bez povolení biskupa římského (an on nad nimi

stavy, mnohem méně nad králem a pánem jejich žádné vrchnosti a panství nemá) dávati nemohl. 1618

A tudy že k tomu přivedli, že lidé poddaní na panstvích J. M. C. a klášterských, jako i osob z stavův pod jednou od náboženství utiskováni, k náboženství pod jednou vězeními i jinak rozličnými proto samé vymyšlenými nástroji a přípravami zjevně i pod spůsobem a titulem politických příčin proti vůli své nuceni; kostelové jinde zavíráni, jinde z gruntu bořeni, služby boží zapovídány; všickni přední úřadové královští, zemští i městští osobami náboženství pod jednou osazováni; ti, kteří jsouce pod obojí při jakýchkoli příčinách králi a vlasti k dobrému podlé svědomí svých se přimlouvali a do jejich praktik jim jíti nechtěli, z úřadů se znamenitou lehkostí a potupou shazováni; a summou kolikas málo osobám téhož náboženství pod jednou, zpronevěřilým synům vlasti, všecken regiment a správa království, skrze něž též jízliví řeholníci naši milou vlast k těžkému pádu a zahynutí přivésti a je stavy, věrné její milovníky, vyhladiti se vynasnažili, v ruce uvedena, a takměř všecko kynutím a cknutím jejich s jižjiž nastávající (kdyby byl pán Bůh sám toho z lásky a z milosrdenství svého svatého, kterouž k slovu svému svatému a k stavům míti ráčí, nepředešel) všech jich dokonalou záhubou zle řízeno a spravováno bylo. Vedlé čehož jsouce oni království českého zavedení příčinou, že spravedlivě toho zasloužili, aby více v něm trpíni nebyli.

A protož z těch všech předcházejících i jiných slušných příčin, znamenajíce dobře, dokudž by táž sekta v království českém zůstávala, že by těch neřestí nikda neubývalo, a trvanlivý pokoj v něm učiněn býti nemohl; nýbrž jak předně J. M. C. král i pán jich nejm., tak podlé něho i všickni stavové ústavně u velikém nebezpečenství hrdel i statkův svých zůstávati by musili, že známo činí všem obecně: že jsou z společného svého snešení touž všecku řeholu jezuitskou z království i ze všech měst a míst téhož království, v nichž na ten čas kolleje a obydlé svá mají, jmenovitě z měst Pražských, z Krumlova Českého, z Chomútova, z Jindřichova Hradce a z Kladska i odjinud odevšad, kdež se koli v témž království zdržovali neb zdržují, davše jim prv o tom znáti, vypověděli a tímto listem na věčnost vypovídají, tak a na ten spůsob, aby i hned všickni, co jich ještě koli, kdežkoli a u kohokoli v král. čes. jest, z něho pokojně se odebrali a nikdy zase na budoucí a věčné časy do země české žádným vymyšleným spůsobem, buď pod svým vlastním aneb jiné jakékoli řeholy titulem, se nenavracovali.

1618 Pakli by kdo z nich, kdekoli a u kohokoli, pod jakoukoli zástěrou nalezen a uptán byl, tehdy že se k nim i k tomu každému, kdož by je aneb kterého z nich u sebe přechovával, jakožto rušitelům obecného dobrého, nepřátelům a zhoubcům zemským od nich ode všech podlé vyměření zřízení zem. zachováno a na ně saženo býti má. A že nemá táž řehola jezuitská po tomto již jednou jich z země vypověděni buď na římského biskupa aneb na čikoli přimluvu, ani žádným jiným vymyšleným spůsobem, co by lest lidská vymysliti mohla, nikdy na časy budoucí a věčné zase do království býti uvozována.

Jestli že by pak skrze jakékoli praktiky, jichž plni jsou, kdykoli budoucně to od nich spůsobeno bylo, že by buď na sněmích obecných neb krom sněmu o to, mělili by zase do země přijati býti, jednáno bylo; tehdy že žádný z stavův král. čes. k tomu pod pokutou, na rušitele obecného dobrého, nepřítele a zhoubci zemského zřízením zem. vyměřenou a uloženou, přimlouvati se nemá.

Což vše že pro budoucí toho věčnou pamět skrze tyto patenty všem v známost uvésti chtěli.

Co se pak jiných řeholních osob náboženstvi římského pod jednou v klášteřích i jinde zůstávajících a pokojně se chovajících dotýče, na ty že se ten patent nevztahuje, než toliko na samé svrchu psané jezuity.

Kterážto škodlivá a bouřlivá sekta jezuitská pro jejich hrozné ouklady, kteréž jsou vrchnostem světa i celým zemím strojili, že předešlého času také i z jiných království a zemí, v nichž pokoj učiněn býti měl, od vrchností a lidí náboženství římského pod jednou vypovědína býti musila a byla.

Na potvrzení toho že jsou sekryty jistých osob z prostředku jejich na místě všech tří stavův král. čes. pod obojí týž patentové zpečetěni. —

Tou měrou jmenovaní jezuiti z celého království českého jsou vypuzeni právě v letu klimakterickém 63. od prvního do něho se přistěhování v letu P. 1555, přebývavše v něm zvolně i svévolně za čtyř králův českých a římských císařův, za Ferdinanda I., za Maximiliana II., za Rudolfa II. a za Matiáše I.

Ferdinand I. léta 1555 je do něho uvedl, fundací školy jejich slavnou s zlatou bullí jim učinil; Maximilian II. v Vídni l. 1567 18. d. máje té fundací potvrdil; Rudolf při tom při všem jich zůstavil; Matiáš pak na potupu, zlehčení anobrž potlačení dokonalé starožitné akademie Pražské strany pod obojí týž školu jezuitskou vysoce zvelebil, zdůstojnil a za akademii královskou před rokem vyzdvihl a vyhlásil. — Ale jakožto obyčejně bývá dle přísloví starého „kdo se s jakou škodou neb neštěstím potkává, že se mu není potřebí mnoho o posměch

starati": tak tuto i jezuitům se toho dostalo, že, čím jsou předešle po mnoho let hřešili, divné a štiplavé paškvily o straně pod obojí, jakož každého roku při své hlavní processí na den božího Těla zjevně v place kolleje své skládajíce a vyvěšujíce, tak ovšem i na kázáních a v spisích svých ji i učení její na nejvyšší hanějíce, ano i majestat císařský lotrovským majestatem světle a neukrytě nazývajíce; tím zase byli od jiných kárání a vysmíváni netoliko v jazyku českém, ale i v latinském, jak se tomu z níže připomenutých spisův v tu dobu vydaných šířeji vyrozumí. První spis vyšel v rytmích s nápisem takovým: Volání jezuitův k sv. Václavu a Krištoforovi, jejichžto obrazové na kostele jejich u mostu postaveni jsou, aby se též svatí za ně k stavům král. čes. pod obojí přimluvili, i co jim za odpověd na to dáno. 1618

Jezuité.

Ó svatý milý Václave!
Jenžs vývoda české země,
K toběť vším hlasem voláme,
Tebe prosíme, žádáme,
Vzhledniž milostivě na nás,
Přimluviž se mile za nás
K stavům království českého
A národu vznešeného,
Kteřížto pro své soužení
V evangelickém učeni
Zasadili se i svedli,
Čeho žádali, dovedli.
Myť jsme jináč se nadáli
A tím se pochlubovali,
Že vítězství obdržíme
A kacíře zahladíme:
My hyneme, oni rostou,
Neb nemají radu prostou,
Za ně andělé bojují,
Knížat jejich posilují.

Strach, bychom nebyli hnáni,
Nepřišli na roztrhání,
Co z Frankreichu, z Engelandu,
Z švábské země i Liflandu,
Z Nidrlandu i z Benátek,
Z Uher; neb dosti šarvátek
I bouřek jsme natropili,
Potentaty turbovali,
Chtíc se papeži zachovat,
Slávy jeho obhajovat.
Jak se stalo; již darmo jest,
Hrne se na nás zlá neřest.

Ó svatý Václave milý!
Popros za nás v tuto chvíli,
Ať stavové pod obojí,
Kteříž podlé sebe stojí,
Nedadí nás chase práti
A preč za moře zahnati.

Svatý Václav.

Darmo vy ke mně voláte!
Zdaliž pak toho neznáte,
Že já nejsem Bůh nebeský,
Sluji svatý dědic český?
I kterakž bych proti svému
Dědictví vždycky milému
Měl se slušně přimlouvati
A za vás orodovati,
Kteříž by jste velmi rádi
Jako ďáblíkové mladí
Věrné Čechy vyhladili,
Zemi českou osadili
Španěly ukrutnými,
Lidmi nemilosrdnými;
Kteřížto bouřky tropíte
A věrné kaceřujete
Proti zákonu božskému
Též i zřízení zemskému?
Nejste mé přímluvy hodni,
Neb jste zemi velmi škodni.
Co jste svedli s zemí štýrskou,
Chtěli jste svésti i s českou.
Vědouc to věrní Čechové,
Že, když jsou jejich předkové
O kalich se zasadili
A krve nevinných mstili,
Angel můj mně Bohem daný,
Emanuelem nazvaný,
Na místě mém před vojskem jich
S jinými na koních bílých

618 Viděti jsou se dávali,
Nepřátely preč zahnali.
Jestliť ti půjdou proti vám,
Budete prchat sem i tam.
Protož jděte pryč ke všem zlým,
Povězte o tom časně svým.

Jezuité.

Ach, smutnéť jsou tyto řeči!
Kamž my pak máme utéci?
I kacíři nejsouť hloupí,
Nijakž svého neustoupí;
Proti nám velký hněv mají,
Praktiky naše již znají.
I což jest jednou dělati?
Slušíť retuňku hledati.
Máme tu ještě druhého,
Svatého dost velikého,
Krištofora; jest dost mocný,
Může býti nám pomocný.
Za přímluvu ho žádejme,
K němu vším hlasem zvolejme:
Ó Krištofe, Krištofoře!
Což jde na nás velké hoře!
Ty víš, že jsme tebe ctili,
Obraz tobě postavili;
Prosíme, neopouštěj nás,
Přimluviž se platně za nás
K stavům českého království,
Ať nás pro naše lotrovství
Ven z země nevyhánějí,
Cepami neohánějí.

Krištoforus.

Dřete se dost nepříjemně,
Nekřičte jednodaremně!
Nemohu nic učiniti.
Jak by se mohlo trefiti,
Nejsa já té země dědic,
Známosti v ní nemaje nic,
Kterak se mám přimluviti? —
Nežli chci tak učiniti.
Poněvadž lidi přenáším,
Přes vody jinam zanáším;
By ste Čechům s očí sešli,
Mezi ně nikdy nepřišli,
Přes Vltavu vás přenesu,
Za moře podál zanesu,
Třebas až do Ameriky
Mezi lidojedce Krky.
Ti vás tam upekouc snědí,
Dřív nežli Čechové zvědí.
Nuže, strojte se, jižť jest čas,
Dřív než chasa přijde na vás!

Kristus Pán.

Duší lidských vražedníci,
Cti, slávy mé loupežníci,
Čechův věrných protivníci
I falešní erbovníci!
Chtěli jste se mně vrovnati,
Směvše sobě titul dáti
„Tovaryši Ježišovi“,
Jsouce psi Antikristovi.
Neb za ně dobře štěkáte,
Věrným pokoje nedáte,
Hrozné modlářství pácháte,
K svatým umrlým voláte,
Činíte překážku mému
Evangelium svatému;
Sami v kolleji své spíte,
Jako v brlohu ležíte.
Můj obraz jste postavili,
Na krov svrchu vystrčili,
Aby na něj ptáci s . . . .
Neb z ručnic k němu bouchali.
Dosti dlouho jste bouřili,
Lidi svodili, hřešili.
Nechci vás děl v Praze míti,
Místa zaneprážďnovati.
Můž' se díti v vašem chrámu
Pravá pocta jmenu mému;
Nebo jest k mé cti postaven,
Ne modlám němým ustaven.
Protož chci býti v něm slaven
Od svých věrných stále. Amen.

Jezuité.

Darmo proti tomu mluvit,
Neslyšíť nás ni svatý Vít.
Bůh tě žehnej, milý chráme,
Však tebe v Čechách necháme.
Kýž jsme pak tě nestavěli
A zboží nekupovali,
Radší peníze skládali,
Snáz bychom se s nimi brali!
Jen až klenoty vezmeme,
Na veškeren svět půjdeme.

Lid obecný.

Ach, což chcete brát klenoty?
Od nás zavésti? a to ty,
Kterýchž jste zde našidili,
Lidi šálili, zloupili?
Klenotův vám jest netřeba,
Ale nám bude potřeba.
Jdětež, co kdy vás Bočkaj hnal,
Kapounovati vaše dal;

Jdětež pryč co zlořečení,
Neb při vás není spasení.
Budeť chválen, ctěn pán Bůh náš,
Kdyžto nás vyprostí od vás;
Budeť v zemi pokoj stálý.
Puďte je velicí, malí!
Vstaň, vymlať je chaso Pražská,
Ať jich nezůstává částka!

„Miserere mei“ jezuitské aneb píseň kajicí, kterouž sedmkráte každodenně říkati mají na březích při řekách tureckých a indianských.

Ach Bože! hrozný v důstojenství!
Učiň pro tvé milosrdenství,
Nedej Čechům vzpomínati,
Praktik našich vytýkati.
Ach, slož z nás břímě chytrosti,
Pro něž jsme tobě v mrzkosti!
Neb nás sužují svírání,
Svědomí našeho žrání,
Pro zjevení praktik našich,
Voleným tvým nastrojených.
Ach Bože! k tobě voláme,
Již vyhnanci tě žádáme,
Rač nás smutné uslyšeti,
Zase nás do Čech přivésti.
Toť vyznáváme společně
A dokazujem skutečně,
Že jsme zlostmi nakvašeni,
Ve všech praktikách zkušeni;
Proti tobě jsme zhřešili,
Tobě samému škodili
Tím, co jsme Čechům tropili,
Je z svobod loupiti chtěli.
Od početi naší sekty
Ďábel vynaučil nás všecky,
Jak bychom svatým škodili,
Všel'ké praktiky skládali.
Ale ty, jenž vždy miluješ
Pravdu a jí obhajuješ,
Nám cestu svou jsi ukázal,
Pravdu svatou ctíti kázal;
My však z srdce urputného,
Divné chytrosti plného,
Prebendy jsme milovali,
Skrz praktiky k nim nutili.
Pročež rač nás pokropiti,
Izopem englickým zmýti,
Bychom dobře zmyti byli,
Dobrých více nečernili!
Ačkoli krkavčí barva
Vždycky bývá jednotvárná;

Však když nás tak ráčíš zmýti, 1618
Můžem trochu lepší býti.
Odvrať tvář svou od chytrosti
A naší ošemetnosti,
Rač Pražskou kollej zas dáti
I s zahradou navrátiti!
Tak bude srdce plesati
V nás, s Brnem poskakovati,
Hradec se též radovati
A papež to schvalovati.
Srdce naš.. rač zčistiti,
Ducha zl..ho obnoviti,
Střeva falešná změniti,
Ledví chlípná umořiti,
Aby lidem neškodilo,
Praktik zlých nepůsobilo,
Dobrých neposkvrňovalo,
Duší nezavozovalo!
Ach, nerač nás zavrhnouti
A od Čechův odtrhnouti;
Nýbrž rač nás zas uvésti
Do peleše všech chytrostí!
Zlostné budeme učiti
Proti tobě nečeliti,
Pokudž se k tobě obrátí
A praktik svých poukrátí.
Rač nás sám vysvoboditi,
Čtvrtého stavu zbaviti;
Tak tě budeme slaviti,
Na trouby, bubny plesati!
Rač, Bože! rty otevříti,
Naše hříchy předložiti,
Kteréž my nepoznáváme
A k nim se nepřiznáváme,
Aby ústa zvolených tvých
Vyznali moc skutkův divných,
Divné své vysvobození,
Praktik našich vyjevení.
Kdyby chtěl, hned bychom mšili,
Tě podlé svých štrichův ctili;
Ty však na tu obět nedbáš,
Neb ji vždy za nic pokládáš,
Tobě se líbí duch čistý.
Ach, což jsme my blázni čistí,
Že tebe chceme šiditi
I lid tvůj svatý šáliti!
Obět, kterou ty miluješ,
Vždycky sobě oblibuješ,
Jest duch svatý a pokorný,
Ne náš s odpustky potvorný;
Srdce pokorné, zkroušené
Chceš od nás neposkvrněné.
Ale jakž je tobě dáme,
Když je zlostmi nakvašené?
Ach rač, Bože! skrz milost svou
Sionu dáti moc silnou

1618 Nám vyhnaným, zlořečeným
Mnichům i jiným škodlivým,
Aby zdí okolo naše
Byly vzdělány peleše
K provozování chytrosti
Pod pláštíkem pobožnosti.
Ach Bože! hrozný v důstojenství!
Učiň pro své milosrdenství,
Ať není k našemu zhanění
To naše kající volání.

Tak budem obětovati, mšíti
A na zvučné varhany pískati,
Na oltáře reliquias
Klásti za Deo gratias.

Lid zavírá:

Chvála buď Bohu nebeskému,
Že nedá kmenu lojolskému
V Čechách více se rojiti
A lstivě praktikovati! Amen.

Mezitím tedy, dříve nežli jezuitům vyšel termin vystěhování se jich, direktorové obeslali před sebe na hrad Pražský všecka města královská zvláštním psaním v pondělí po neděli Exaudi, 28. d. máje: poněvadž jsou předešle v tom se zjevně ohlásili a všem těm stavům pod ztracením poctivosti přiřkli, že chtějí vedlé nich, též Pražan státi a dotčeného majestatu a svobody v provozování náboženství křesťanského pod obojí pomáhati obhajovati, aby k dalšímu všeho toho jednání jich vyrozumění z prostředku svého jisté osoby s plnomocenstvím i hned k nim na týž hrad Pražský vypravili, nepochybujíce o nich, než že jako lidé poctiví, spasení duše a obecného dobrého milující, všickni se tak a ne jináč zachovají.

Což když se stalo, a vyslaní z měst postavili se v direkcí 7. d. června, direktoři poděkovavše jim z takové volnosti a proti tomu zase svou ochranou všechněm městům se zakázavše, ukázali jim na nejvyšší berníky, že od nich na ráno příčině povolání svého šíreji vyrozumějí. Kteřížto pustivše je při úřadu bernickém před sebe, vzložili na ně žádost jmenem direktorův i všech stavův vyšších skrze Viléma staršího z Lobkovic na Týně Horšovském jakožto předního berníka takovou:

Aby města, poodložíc na stranu výmluvy nemožností svých, nejvyšší berníky půjčkou peněžitou k této direkcí fedrovala, pohledajíce takové summy jedno každé buď v obecné pokladnici aneb mezi sousedy svými. Že jim to nejv. berníkův jmenem a na místě všech tří stavův pod obojí náležitě pojištěno, úrokové časné vypravováni a budoucně i jistinná summa zase oplácena býti má; s tím přitom doložením, poněvadž periculum in mora est, a táž věc rychlého opatření potřebuje, zvláště v tom, že konečně budou míti nemalý anštus pro ty šelmy jezuity (jakž je z Lobkovic tituloval), jež pro samý budoucí pokoj z země vypověděti musili, sic jináč kdyby se toho nestalo, že by v ustavičné turbací král. české zůstávati musilo.

Tedy aby vyslaní z měst sami do sebe vstoupili a ku paměti příklad cís. Konstantina posledního sobě přivedli, kterýž Konštantinopolitské měšťany i jiné poddané k císařství svému náležející za pomoc proti Machometovi, císaři tureckému, žádal, že ti, spoléhajíce na svou pomoc a sílu, nechtěli, aby se lid sbíral, až potom, když obležení v městě a po všem císařství sužováni a mordováni býti měli, teprva před císaře zlato, stříbro i peníze nosili a, aby lid najímal, žádali; ale že již bylo pozdě. Protož že jest potřebí starati se časně o to, aby se i mezi námi v Čechách podobně nestalo, nýbrž pokudž může se táž věc časně opatřiti, aby se opatřila. — 1618

Vyslaní, vyžádavše sobě vystoupení a poradivše se o to vespolek, dali nejvyšším berníkům skrze N. Dentulína, primasa města Hradce Králové, zase za odpověď to:

Že to napomenutí a žádost jich rádi k sobě přijímají a nápomocni býti chtějí, aby obecné dobré mohlo se fedrovati za času. Ale poněvadž jim taková vysoce důležitá věc není poručena k řízení od starších jejich, a oni sami na místě celých obcí k tomu podání nijakž o své ujmě podvolovati se nemohou: z té příčiny že žádají, aby nejv. berníci pro lepší toho jistotu a důvěření, vědouce o tom dobře, že obec divné zvíře jest, jednomu každému z vyslaných jisté psaní, sekryty jich upečetěné a každému úřadu i obci zejmena svědčící, odevzdali, že oni je tu, kdež náleží, při navrácení svém se domů přednésti neopominou.

I bylo přestáno na té omluvě i radě vyslaných. Kteréžto žádost byla jim 9. dne června opáčena poznovu v direkcí od hraběte z Turnu, aby túž věc, od nejv. berníkův jim předestřenou, navrátíce se co nejdříve domů, obcem svým v známost uvedli a, co nejrychleji možné, direktory odpovědí zpravili.

Ty dny také z jistého snešení direktorův zůstáno na tom s Pražany všech tří měst, aby Staroměštští 900, Novoměštští 1500 a Malostranští 600 soldatů od direktorův najatých po sousedích svých za některý den rozložili.

Předtím pak 6. d. června Jan Eusebius Khan z Belasu, dostav se do Prahy jakožto kommissař císařský, zdíl poselství své hned na ráno před samými místodržícími, pozůstalými kromě Slavaty a Smečanského; jehož potom po audiencí hejtman hradu Pražského a Vodolán Pětipeský z kanceláře přes palác až k vozu vyprovodili.

Nejdříve šly vůbec divné řeči o jeho kommissí, že by císař chtěl tomu, aby stavové, spokojíce se i hned, Slavatu a Smečanského na poctivosti zase opatřili; ale potom vyrozumělo se s gruntem, že jest byl v tu dobu proto toliko k nejvyššímu purkrabímu a jiným pomocníkům vyslán, aby vzal od nich

1618 zprávu dostatečnou, co, proč a jak se to pozdvižení od stavův pod obojí stalo.

A když téhož dne z direkcí tři osoby z obce, jedna panská, druhá rytířská a třetí městská do kanceláře mezi místodržící, při nichž v tu dobu i dotčený Khan byl, vyslány byly, s tou dotázkou v spis uvedenou, aby místodržící oznámili direktorům, čeho by týž vyslaný císařský žádal při nich, a jestli co na místě císařském přednáší, že žádají o tom věděti, poněvadž by jim na tom mnoho záleželo; i dána odpověd vyslaným od nejv. purkrabího: cokoli vyslaný J. M. C. přednáší, že na místě J. M. přednáší, a když se nejv. purkrabě s některým z direktorův shledá, že nepomine mu též přednešení uvésti v známost.

Posléze však, když jmenovaný kommissař vzkázal direktorům, aby k němu tři osoby na některá pilná oznámení vyslali; tedy direktoři poručili mu zase oznámiti to:

Že ten obyčej není, aby za legatem ti, k nimž legat vyslán jest, choditi měli, než legat že povinen jest k těm, ku kterýmž jest vypraven, jíti. A přes to že nepůjdou tři, ale všickni, poněvadž za jednoho jsou.

Ale on ani žádné repliky na to nedav, ani jich nevyčkav, z kanceláře časně odešel.

Při dotčeném Khanovi přijel také do Prahy i Jan Rocoretus, životný lékař císařský. Ten shledav se jednoho dne na paláce s doktorem Jakubem Lavínem, měštěnínem Starého města Pražského, jistil mu o císaři Matiášovi, buď že v skutku a v pravdě tak bylo, buď že k roztrušování pověsti té od něho nastrojen byl, to:

Že, jakž on mohl srozuměti z císaře, císař nesměřuje k ničemuž jinému než ku pokoji, leda by prý od lidí zlých k něčemu jinému byl naveden. A když císař o tom tumultu uslyšel, že nechtěl žádného k sobě za půl druhého dne pustiti, ani jísti, ani s žádným mluviti. Až potom, když císařová jeho navštívila a jeho se, vědělli by, co se v Čechách děje, tázala, že jí odpověděl: že ví, a že ona to s svým Glézlem dovedla, skze což že ho chiragra velmi těžce napadla. —

A tak Khan vyřídiv řeč svou při místodržících, odejel zase z Prahy v krátkých dnech, vzav s sebou patera Andreasa, kazatele jezuitského, kterýž pro nedostatek zdraví svého s jinými druhy svými předešle odvandrovati nemohl.

V tutúž dobu kněz Jan Locika jinak Brátka, farář Svatomikulášský v Starém městě Pražském, protože proti majestatu přečinil těžce a z poručení císařského rychtáře na processí o Veliké noci choditi směl, když mu žádná výmluva před direktory postačiti nemohla, jest se z fary sv. Mikuláše vystě-

hovati musil, a kostelové Pražští od administratora konsistoře 1618
pod obojí jsou mu zapovědíni, a jakž někteří jistili, sám české země dokonce prázden býti měl. Na žádost však některých měštěk Staroměstských z osady sv. Mikuláše jest zase od direktorův do času na milost přijat a na faře zanechán.

A když se týchž měštěk hrabě z Turnu tázal na příčinu, proč by se tak snažně o něj zasazovaly a o něho, poněvadž veliký pletichář a ceremoniář jest, stály, odpověděly, protože jsou mu duše své svěřily.

Tu hrabě promluviv k nim zase, ptal se jich s smíchem dále: takéli jsou mu paní měšťky i těla svá svěřovaly? Načež zastyděvše se, odpovědi žádné hraběti nedaly, ale odešly od něho co s listy.

Poněvadž pak arcibiskup Pražský dal v městě Hrobě poddaným svým pod obojí kostel jejich rozbořiti, z té příčiny direktoři na snažné toho při nich skrze šetrnou supplikaci vyhledávání týchž Hrobských učinili jim dekretem zvláštním 12. d. června vyměření takové:

Poněvadž jest Jan Lohelius, arcibiskup Pražský, proti pa- 12.črn.
trnému majestatu cís. Rudolfa slavné a svaté paměti, od nynějšího císaře a krále českého, pána nás všech nejm., potvrzenému, kostel jich evangelický na lehkost a potupu náboženství křesťanského pod obojí i k vyvrácení téhož majestatu neslušně a nespravedlivě rozmetati dal a tudy jim Hrobským, pánu Bohu sloužiti, na urážku boží překážel, protož že direktoři ráčí je Hrobské proti tomu zase opatrovati takto, že budou moci v kostele strany pod jednou služby své církevní pod obojí volně a svobodně bez překážky arcibiskupa i všech lidí provozovati skrze služebníka církevního evangelického, jako i pohřby své v kostele vykonávati, však tak: aby měšťané pod jednou, pokudž by chtěli, mohli také v témž kostele služby své konati pořádkem takovým, začnouce je ráno až do osmé hodiny, o nešpořích pak od 12 až do 2, vše německých; strana pak pod obojí začnouc ráno v hodin 8 až do deváté a po obědích zase od druhé až do večera, neb jakž by potřebu uznala.

Od toho pak kostela, krchova a zvonice aby obojí strana své klíče měla, a oni evangeličtí mají a moci budou toho všeho tak a týmž spůsobem, jakž se nadpisuje, užívati dotud a tak dlouho, dokudž by týž arcibiskup aneb strana pod jednou jim Hrobským zase jiný kostel v té hodnosti, jakž prvější rozmetaný byl, vystavěti nedal neb nedala.

Nazejtří pak nařídili to dotčení direktoři při nejv. pur- 13.črn.
krabí Pražském, Adamovi z Šternberka, při Adamovi z Wald-

1618 šteina, nejv. hofmistru král. čes., a Děpoltovi z Lobkovic, mistru křižovnickému, že jsou všem třem stavům pod obojí, ano i jim jakožto správcům zemským slíbili, že se v příbytcích svých i jinde k týmž stavům pokojně chovati, nic proti nim neraditi, ani nikam preč z měst Pražských bez vědomí a povolení jich nevyjížděti chtějí.

Vilím pak Slavata předtím hned v pondělí po památce vstoupení Kr. pána na nebe učinil týmž stavům tuhý revers na sebe i od sebe, jim jej odvedl v slovích těchto:

Jakož jsou všickni tři stavové král. čes. pod obojí v středu nyní pominulou na hradě Praž. v kanceláři české tak dobře na něho jako na jiné přítomné dotázku učinili: také-li jest k tomu tak těžkému psaní na veliké nebezpečenství jich od císaře z Vídně k místodržícím vyšlému radil a je schvaloval i dosavad schvaluje? Na kteroužto dotázku maje on světlou odpověď dáti, toho že jest neučinil a tudy k tomu příčinu dal, že jsou se k němu spravedlivě zachovali.

Poněvadž jest pak p. Bůh všemohoucí jemu tu milost učiniti a jej ještě při životu zachovati i srdce týchž stavův k tomu nakloniti ráčil, že jsou, což dobře učiniti mohli, dále na něho nesáhli, jsa on pro ten vzatý pád v nebezpečenství života svého postaven a nevěda, ráčíli ho p. Bůh zase k zdraví přivésti čili brzo z toho světa pojíti, a chtě ještě před smrtí svou svědomí své očistiti; že dožádal se týchž stavův pod obojí, že jsou z prostředku svého jisté osoby k němu vyslali, před nimiž jest to ústy svými vyznal i tímto listem vyznává, že jest, když se od císaře před odjezdem jeho z Čech zápověď, aby kostel v Broumově zavřín byl, státi měla, k tomu neradil, v té radě nebyl, ani že se taková zápověď od císaře stane, nevěděl. A přezvěděv o tom při císařském z království českého odjezdu na Pardubicích, že jest pravil, že se tu veliké věci dotýče, a takové zápovědi v nepřítomnosti císaře k místodržícím prošlé, též toho psaní sobě neliboval, s oznámením tím, že stavové tím víceji zjitřeni budou. Což kdyby byl tehdáž, když ta otázka naň učiněna byla, světle oznámil, jest tu jistě naděje, že by se mu to od týchž stavův bylo nestalo.

Protož že slibuje a připovídá Jich Milostem za sebe, dědice a budoucí své, že nechce a nemá, nechtějí a nemají na žádném ze všech tří stavův, na nižádné osobě, tajně ani zjevně, řečí nebo skutkem a summou nižádným vymyšleným spůsobem, jakýž by koli lest lidská vymysliti mohla, proto vymstívati, proti týmž stavům v nižádných radách bývati, až do smrti své k žádným úřadům zemským ani jiným, jacíž by se koli jmenovati mohli, J. M. C., budoucímu králi českému,

vrchnosti světské neb duchovní v království českém, i tolikéž 1618
ven z království nižádným vymyšleným spůsobem se dáti potřebovati a jich k sobě přijímati; nýbrž že život svůj v bázni boží a v pokoji do své smrti ztráviti, při dotčených stavích pod obojí státi, majestatu, porovnání, svobody, sjednocení a jiné všecky věci k zdržení svobody v provozování náboženství pod obojí pomáhati obhajovati, kontribucí a všeliké sbírky, na řízení nynější od stavův defensí z svých a manželky své nejmilejší statkův dávati, své a mažełky své lidi poddané, kteří jim od Boha svěřeni jsou, při svobodném náboženství provozování pod obojí podlé jejich svědomí pokojně zachovati a v tom ve všem věrně a právě beze všech obmyslův neb jiných oukladův chovati se chce a má.

Jestliže by pak proti tomu svému reversu co nejméně před sebe vzal, jemu v čem dosti neučinil, tehdy že stavové budou moci každého času se k němu podlé pokuty v zříz. zem., kdož by řádu a práva, též svobod zemských obhajovati nechtěl, nýbrž je rušil, zachovati; a že i v tom, co se lidí jejich poddaných dotýče, manželky jeho celá a dokonalá vůle jest.

Pro lepší toho jistotu že jest ona tolikéž pečet svou podlé pečeti jeho k tomu listu přitiskla a též rukou vlastní se podepsala. —

Okolo téhož času vylíhl se nějaký rádce bouřlivý v městech Pražských, kterýž sepsav sobě diškurs o spokojení těchto českých nevolí bez ujmy, jakž dokládá, jiných zdání dobrého, připsal jej císaři Matiášovi a nabízel ho příliš horlivě a opravdově k nižepsaným věcem škodlivým, jež v třicíti sedmi artikulích obsáhl a zavřel:

I. Aby císař, nepřekážeje sobě nic rebellií českou, co nejdéleji v osmi nedělích pořád zběhlých sněm držel a k němu sám osobně u velikém počtu a síle do Řezna najíti se dal, tak aby stavův sjednocených schytralé praktice překážka se stala. Nebo že přemýšlejí a pečují o kalvinského římského krále, a hlasací mají k tomu tři, totiž kurfiršta falckého, brandenburského a hraběte Maurice; Čechové také že mají punt s Heidlberským jakožto s svým nejbližším sousedem, tomu že velmi hrubě titul císařský voní a rád by byl českým králem, mysle na to všelijak a rozličných cest s protestanty k tomu vyhledávaje, v čem knížata Anhaltská z Anšpachu a město Nirmberk že věrně napomáhají.

II. Aby hlupcům Čechům takto se šlo na odpor: najíti čtyry regimenty německého lidu, 4000 jízdy, 20000 Uhrů jízdy i pěchoty, a vtrhnouc s nimi do Čech, Krumlova, Plzně a Budějovic nimi chrániti, odtud lidem tím sem i tam do

krajův vpády činiti a bráti, k čemu se přijíti může. Když pak ten lid vojenský do Čech vtrhne, tedy aby císař Čechům sněmu dříve do Prahy nepokládal, až by sněm císařský začat byl, a císař na něm na českou rebellii přísně se domlouval, proč jsou ji proti všemu právu a zřízení zem. svého království začali. S těmi pak, kdož jsou toho původové hlavní, aby zašel přísně beze všeho osob ušanování.

III. Aby císař lidi poddané v Čechách z poddanosti propustil a tyranství pánův jejich osvobodil; nebo že takové osvobození bude nebohým poddaným příčinou, aby tím snázeji k císaři připadli a při něm statku, cti a hrdel vynasadili i také původy té rebellie jímati a mordovati pomáhali.

IV. Aby přední původy rebellův v Čechách do achtu dal a o tom všechněm zemím na vědomí dal, protože oni netoliko samy pány jezuity, jimiž svou lživou apologii dolíčiti chtějí, ale summou všecky katolické křesťany, kláštery a kostely myslí zkaziti; stavu pak rytířského aby císař ušetřil, nebo oni že s ním držeti budou.

V. Aby českou apologii za crimen laesae majestatis caesareae všudy po všech místech vyhlásiti dal a její původy hrdla odsoudil proto, aby dle starého přísloví „Fiat justitia," dála se a průchod měla spravedlnost.

VI. Koruna česká aby do Rakous přenešena byla.

VII. Falc a Brandenburk aby byli důstojenství kurfirštského zbaveni, a to z mnohých příčin.

VIII. Poněvadž hrbovatý z Žerotína má srozumění s Čechy, tomu aby se časně vkročilo v cestu.

IX. Že Hořejší a Dolejší Lužičané jako i Slezáci lid najímají pro dobré Čechův; neb oni namlouvají země ty, že vše proti Čechům drží za příčinou náboženství, a tak že jsou ty země všecky císaři odporné.

X. Jako i Moravané, kteříž Čechům také pochlebují, ač se v tom poněkud tají.

XI. Že Rakušané obojí také jsou v tom puntu s Čechy, odkudž že obávati se pozdvižení nebezpečného. Ale aby císař oboje obeslal a jakého úmyslu jest, všecky rebelly a zvláště v Čechách jako nepřátely domu rakouského ztrestati, jim přednésti dal. Na to potom aby od nich dostatečné sbírky peněžité jako i pomoci lidem požádal, jmenovitě dva regimenty pěchoty a 2000 jízdy; tím pak lidem dal osaditi pomezí mezi Rakousy a král. českým.

XII. A poněvadž jest se obávati, aby skrze českou rebellii i jiní se nepozdvihli, protož že jest velice potřebí tlačiti tuze na říšský sněm.

XIII. Aby pány jezuvity zase do jejich obydlí uvedl, nebo že oni jsou sloupové římské katolické církve. 1618

XIV. Císař ať o tom ví, že všecky věci české na to se vztahují, jak by mohli domu rakouského se zbaviti a pod správu kurfiršta falckého přijíti, pročež že Čechové snaží se i Slezáky i Moravany v tom k sobě přivábiti a dokonce od císaře odtrhnouti, tak aby slavný dům rakouský na mizinu dokonalou přiveden byl; ale v tom že zmýleni budou. Což mohlo by se snad státi, kdyby k tomu rady při dvoře jeho mlčeli, na to se dívali a spali. Obojí sice Rakušané, kdyby jen směli, že by raději s Čechy drželi, nežli s svým vlastním pánem a císařem. Z té příčiny že v Čechách úřadové více luteriany nežli katoliky jsou osazeni. Běda tedy! běda! běda! jak se s duchovními katolickými a s preláty povede! Běda! běda! běda všechněm jejich chrámům, kostelům a klášterům! „Caetera nolui,“ inquit, „dicere; fletus prohibet.“ Víceji pro pláč že autor toho diškursu připomínati nemůže.

XV. Že při stavích knížetství slezských jako i při obojích Lužičanech radí vše pěkně vyhledávati, aby Čechům jakožto nepřátelům domu rakouského a rebellům žádné pomoci nečinili, nadto bez vůle císařské ani jediného člověka neverbovali; neb že není císař toho úmyslu, co proti náboženství před sebe bráti, ale je toliko jakožto rebelly ztrestati.

XVI. O tom předním radám v Čechách psáti a napomenouti je, aby jakožto věrní poddaní při císaři trvali.

XVII. Jak by císařství římské z rukou a moci arciknížat rakouských odtrhnouti se mohlo, o to že dnem i nocí nepřátelé jejich pečují. Ideo provideat Caesar, et provideat Deus.

XVIII. Největší a přední těch věcí původ, hrabě z Turnu, staví se, že jest přítel císařův, ale že jest největší nepřítel katolikův.

XIX. A kdyby těch věcí původové měli činiti zprávu, tehdy že by se na hraběte z Turnu přiznali.

XX. A po něm na Smiřického, kterýž v té rebellii na najímání lidu 50.000 kop neb tolarů zapůjčil. Smýšlí také, že králem v Čechách bude, protože bude kurfiršta falckého švakrem.

XXI. Nápodobně že tlustý Popel, hrabě Šlik, jako i z Felzu jsou dědiční nepřátelé domu rakouského.

XXII. Na z Waldšteina Doubravského, kterýž dal impressora stíti, aby se měl dobrý pozor, protože mnohým ku pozdvižení a rebellii radil.

XXIII. Císař aby jen brzo, a co nejdříveji možné, lid svůj do Čech uvedl, že se ta jejich konfederací a sjednocení tudíž zruší a zkazí.

1618 XXIV. Aby císař všecky vojenské oficíry, kteřížkoli z obojích Rakous do Čech jedou a jim se potřebovati dají, vypověděl a poctivosti zbavil.

XXV. Vchynského pak Václava aby povolal s dvěma tisíci kozáků; nebo jej proto Čechové, že byl milý císaři, více nežli z jakého jeho jiného přečinění odsoudili. Ten že bude císaři věrněji sloužiti, nežli kdy prvé, a bude věděti dobře, jak s svými krajany nakládati a jim hlavy jejich pak ohledávati.

XXVI. Jak by se vyrozumělo tomu, že by kurfiršt falcký lid najímal, aby císař knížete bavorského k verbování též napomenul z mnohých příčin; nebo že on císaři proti Čechům velikou pomoc učiní, zvláště poněvadž týž kníže v sjednocení katolickém jest generalissimus.

XXVII. Arciknížete Maximiliana též o pomoc žádati, kterýž to také s obzvláštní náklonností učiní, a to při něm obdržeti, aby v nepřítomnosti císařské za místodržícího v Vídni zůstával. Což kdyby se podobně v Čechách stalo aneb raději dokonce odtud se nevyjíždělo, tedy že by se této rebellie nestalo, ale sero sapiunt Phryges.

XXVIII. Korunování uherské že jest císaři a papežencům k mnohé překážce, když se s tím den ode dne dále protahuje. A kdyby se ještě dále mělo s tím odkládati, že jest obávati se, aby Uhři někoho jiného nezvýšili; protož aby se uherská práva a stížnosti zkoncovali a jim nad možnost něco se učinilo a povolilo, neb na tom znamenitá potřeba záleží.

XXIX. Aby se novému králi českému a uherskému také i k koruně říšské dopomohlo. Nebo než král k tomu od říše bude zvolen, že velmi pracně to půjde. Protož že v říši v náboženství musí se něco přehlédnouti, a to aby se Augšpurská konfessí stavům povolila. A tou měrou nechť se již nechá koukol růsti až do žně z rozkazu božího.

XXX. Okolo 9. d. listopadu neb prosince že ve všem budou Rakušané triumf slaviti a zvítězí nad svými nepřátely, Čechy. Protož aby se s říší urovnali, jakž nejvýš možné, tolikéž s Uhry, s Slezáky i s Moravany; a tou měrou že král tím spíše bude k říšské koruně přijíti moci.

XXXI. Aby na budoucí časy král nikdy z Prahy aneb z Vídně nevyjížděl, leč by se tam místodržící pozůstavil, a to za příčinou mnohých nepřípadností, kteréž se snadně mohou, když pána a hlavy přítomné není, uroditi v zemi.

XXXII. Tudy že císař neb král při všech svou důstojnost sobě zachová, když bude míti lid vojenský pohotově, kudyž se mnohému zlému překážka stane. Pročež že ani peněz ani statkův litovati nesluší; neb více záleží na tom, aby císař svou důstojnost zachoval, a což míní, k konci přivedl;

neb že to jistá věc jest, že Čechové jejich t. papežencův lidu 1618
válečnému platiti musejí.

XXXIII. Když se sněm říšský držeti bude, aby císař na něm ustavičně zůstával, nebo že zatím Čechové ku poslušenství přivedeni budou; král pak v tom čase aby v Vídni byl, za příčinou Rakušanův, též i pro Uhry a Turky.

XXXIV. Gratian aby byl zdržován až po sněmu říšském, tak aby donášeti se nemohlo do Turek, co císař, kurfirštové a knížata říše proti Turku budou jednati, a že lépe jest, s ním válčiti, nežli takovému tyranu co země postupovati.

XXXV. Arcikníže Leopold aby byl nejvyšším nad lidem císařským, a přísahu aby císaři a králi učinil, a že není pochybné, než že Čechy ku poslušenství přivede.

XXXVI. Jeho svatost papežskou, krále hispanského, knížete Florentského a Mantuanského, arciknížete Albrechta a J. M. kurfiršta saského, biskupa Salcpurského, Wircpurského a Bamberského i jiné, kteří jsou k domu rakouskému náchylni, napomenouti, aby v dobré hotovosti stáli. Nebo že Čechové jakožto kacíři a falckrabě jako jejich otec, sjednocení pak stavové v Niderlantu jakožto oudové kalvinistův že spojeni jsou za jedno proti katolické církvi. —

NB. Co se osoby Pavla V., nynějšího papeže, tkne, jest jistá věc, že ten v začátcích těchto našich rozbrojův neměl hrubě chuti, aby buď císaři proti Čechům neb ligistům katolickým proti sjednoceným kurfirštům a knížatům evangelickým hrubou pomoc peněžitou činiti měl, vyrozuměv tomu v pravé pravdě jak z jiných hodnověrných zpráv, tak ovšem z psaní kapucinův Pražských do Říma odeslaného, že jak stavové pod obojí tak potom i nový král Fridrich s katoliky římskými pod jednou, duchovními i světskými, kteříž se pokojně k nim chovají, velmi přátelsky a přívětivě nakládají a jim v provozování náboženství pod jednou žádné nejmenší překážky a příkoří nečiní. Až potom, když bez přestání císař, Hispan a jiní favoritové jejich nalíhali naň, vyčítajíce mu tím, neučinili od sebe nic v té tak vysoce důležité potřebě a opustí katoliky v říši i v Čechách, že dopustí se hříchu a pohoršení přehrozného; tu teprva podvolil se, že na každý měsíc chce dávati jim na pomoc 20000 korun z měšce vlastního. Ale aby měl hlouběji sáhnouti rukama svýma do pokladu svého na hradě sv. Angela složeného, k tomu ho žádnou měrou namluviti nemohli; ale místo toho dovolil pro spokojení Římanínův německých, aby nižší prelati ve Vlaších dávali k té potřebě desátky z statkův a důchodův svých. Z čehož pošlo mezi týmž kněžstvem převeliké klení a zlořečení na kurfiršty a knížata říšská náboženství římského. Hlavatějších a mast-

1618 nějších prelatův nechtěl potáhnouti v kontribucí tu, vymlouvaje se, že ti musejí býti zachováni v celosti pro nenadálou církve římské potřebu a pro zachování důstojnosti a reputaci řádu kardinalského. Posléze pak když dotčená válka přenesla se z Čech do říše, i v tom také papež úmysl svůj pozměnil. —

XXXVII. Že Čechové Khana nejvyššího, kterýž nyní v Praze jest, chtějí vidícího slepým udělati, prohlašujíce se před ním v tom, že se tu nic neděje proti náboženství, nad to pak méně proti císaři a králi, si credere fas est, kdo by tomu věřiti chtěl. Ale co se s tím prodlévati má, dokudž opravdové sjednocení mezi nimi a jinými zeměmi se nevykoná a nepronese? Již jsme dlouho čekali. Quis caecus non videat, quis surdus non audiat, quis insipiens non sapiat? Kterýby slepý toho neviděl, hluchý neslyšel a nesmyslný nevyrozuměl, že to vše jest proti náboženství, císaři a králi? „Ale naši“, prý, „katolici mají oči a nimi nevidí, mají ruce a nemakají, nohy mají a nechodí, že totiž takové rebellie a pozdvižení dopouštějí. Nemáli to býti proti císaři, proti králi i proti náboženství, pročež tedy falckrabě kníže z Anhaltu za svého generala nařídil? Pročež se puntují všecky země, nežli aby katolické všecky vyhladily? Čehož začátek již v Čechách učinili, že pány jezuvity vypověděli jakožto principaly a přední sloupy katolického náboženství. Neb dobře vědí, když těch v zemi nebude, že jiné prosté duchovní a řeholní lidi zase v jich vlastní krvi ztopiti a s krovův kostelních, jakožto s počátku královského regimentu v Praze u Matky boží Sněžné se stalo, shazeti, zmordovati a pobiti moci budou. Dobřeť se tomu srozumívá, že se k tomu směřuje, aby se toho roku krvavá lázeň ztropila, jestliže p. Bůh uchovati neráčí. Ale post Deum caesar regit et disponit omnia, utinam consilio bono deliberet! Po Bohu císař všecko řídí, spravuje a nařizuje, kdyby toliko s dobrou radou uvažoval!“ —

Ačkoli pak císař přikazoval velmi přísně veřejným mandatem, v Vídni 4. d. června publikovaným, všechněm vůbec i jednomu každému obzvláštně, v jakýchkoli duchovních neb světských úřadech a povinnostech postaveným osobám, též celným, mýtným jako i městům, městečkám a summou všem a všelijakým lidem poddaným svým v obojím arciknížetství rakouském: poněvadž hodnověrné zprávy ho docházejí v tom, kterak odevšad a se všech stran soldati, jak rejthaři tak pěší v velikých houfích k těm jeho v král. čes. povstalým a zpronevěřilým poddaným táhnou a jim se potřebovati dávají, a císař pro obhájení svých království a zemí sám lidu vojenského po-

třebovati bude, a již na větším díle i verbovati a najímati 1618
dává; pročež že jim přísně poroučí, aby nikdež žádného soldata bez daného jim znamení a passcetlu od nejvyšších jeho k tomu schválně nařízených přes pomezí nepropouštěli a nepassirovali, ale je k jeho verbování císařskému v místo to, kdež nařízeno jest, pod uvarováním jeho veliké nemilosti císařské zpátkem obraceli; kteříž by se pak v čem tom jim na odpor stavěli, takové mocně k tomu přidrželi a k trestání jeho císařskému osobně dodávali, vědouce, že na tom milostivou vůli jeho císařskou naplní: — s tím však se vším nej- 16. čvn.
vyšší a oficírové od stavův a direktorův k tomu zřízení tak mnoho lidu zkušeného a oupravného měli před rukama v Praze i jinde, že v krátkých dnech shledali stavům tři tisíce lidu pěšího a jedenácte set koní; a ještě druhé tři tisíce pěchoty a 900 koní jízdných najíti jim poručeno, tak že v tu dobu mnohem víceji lidu bylo pohotově, nežli peněz k najímání.

Za tou příčinou direktoři, co se tklo vyzdvižení osmého člověka z měst a desátého z lidí poddaných, nalezli tomu prostředek ten: aby toliko jak stavové vyšší tak i města podlé šacuňku svého pomoc peněžitou, kteráž by na téhož člověka osmého a desátého jíti měla, sebrali a ji při berni na hradě Praž. odvedli; že na tůž pomoc sami directores lid verbovati a verbovaného do měst krajských a z měst krajských do krajův, co by komu náleželo, podlé též výpravy domácí, jistý počet odeslati chtějí a to proto, že lidu zkušeného v městech Praž. dosti mají a den ode dne více ho tam přibývá, a kdyby ho najíti neměli, že by vytáhl a třebas proti zemi se potřebovati dal; lid pak krajský i městský že pro budoucí potřebu nenadálou bude moci v cele zachován býti.

S tím tedy již najatým lidem jízdným i pěším hrabě z Turnu vytáhl z měst Pražských 16. d. června a rozložil ho po hranicích českých z té strany k Rakušanům pro zahájení lidu císařskému, kterýž se též silně tam najímal, vpádův nepřátelských do země, nezanechav v Praze nic víceji jediné dva praporce pěchoty pro osazování vart v místech přednějších.

Téhož dne 16. v sobotu přejata pošta, jdoucí z Vídně do Prahy s velikým balíkem listův rozdílných, v nichž direktoři znamenité neupřímnosti některých zpronevěřilých synův vlasti proti ní a na záhubu její se doptali; s čímž však na ten čas pomlčeti a poshověti přislíbili sobě direktorové pod pokutou vytažením týlem jazyka, aby budoucně, přišloli by kdy k jakým průvodům, měli proti těm neupřímným patriotům za dostatečnou approbací vlastní jich sekryty a podpisy v rukou. To když po třech dnech opět po druhé přitrefilo se, tedy direk-

1618 torové pro přetržení takových praktik celou tu poštu z Prahy do Vídně dokonce vyzdvihli, a poštmistru poručeno, aby potud více ordináru svého nevykonával.

18.črn. V tom císař 18. d. měs. června odeslal z Vídně odpověd na psaní stavův pod obojí, jemu s apologií v sobotu po vstoupení Kr. pána na nebe pro zprávu učiněné, v rozum ten:

Že nemůže toho jim, což jsou tak koli proti místodržícím a sekretáři, věrným jeho milým, na hradě Praž. při residenci jeho královské, a to ještě na kanceláři české, kdežto všelijaká šetrnost, vážnost a bezpečnost zachovávati se má, před sebe vzali, žádnou měrou za slušné a dobré schvalovati. Neb ačkoli v témž psaní svém dokládají příčiny, jako by dotčené osoby nějaké velice těžké praktiky k dokonalé království jeho českého zkáze před sebe bráti měly; s tím však se vším že jest nenáleželo, jim beze všeho na vlastní osobu jeho těch věcí vznešení, ovšem pak bez pořádného a právního vyslyšení tak náhlým processem k nim o to přikračovati, nadto pak beze všeho jeho jakožto jejich pořádného krále a pána vědomí a vůle lid válečný, an na ten čas o žádném naprosto nepříteli nic se neví, jízdný i pěší dáti verbovati, hotovost a defensi vojenskou mezi sebou nařizovati a skrze to jeho věrné milé poddané, obzvláštně pak lid chudý, sem i tam po krajích do nejtěžší záhuby uvozovati i jiné věci, kteréž se poslézeji po datum psaní jejich v Čechách zběhly, před sebe bráti.

Nicméně však, poněvadž ohlašují se císaři v tom patrně, že s vynaložením hrdel i statkův svých až do posledního svého přemožení v věrné poslušnosti a poddanosti při něm setrvati chtějí; z té příčiny že příležitě posílá jim jeden exemplář patentů svých, kteréž rozkázal v král. svém českém vůbec publikovati, z něhož milostivé vůli jeho císařské a královské šířeji vyrozumějí.

A protož že mocí dotčeného patentu že ráčí poroučeti jim, aby se poslušně chovali, lid svůj verbovaný rozpustili a podtud více a dále žádného lidu nenajímali, i veřejnost v zemi nařízenou dokonce zastavili a složili a proti řádu a právu nic dáleji před sebe nebrali a ve všem tom dalšího jeho vyměření poslušně očekávali. Nebo že sice neráčí toho před nimi tejna činiti, že zvěděv, kterak stavové v král. jeho čes. lid jízdný a pěší najímají, i on také pro obhájení a zachování v celosti téhož král. svého čes. i věrných poddaných svých, ovšem pak pro zastání své císařské a královské reputací lid jízdný a pěší verbovati rozkázal; přitom však že jest k témuž stavům pod obojí té milostivé naděje, že oni jakožto věrní jeho poddaní mnohem raději ku pokoji a k dokázání milostivé jeho k nim affekcí a náklonnosti cís. a královské nežli

k čemu protivnému, čehož by sice nikoli vděčen nebyl, jemu příčiny poskytovati budou, vědouce, že na tom na všem jeho dokonalou a milostivou vůli cís. a král. naplní. — 1618

Patentu pak toho, o němž činí se zmínka v psaní císařském pod datum v Vídni téhož dne 18. m. června summa byla taková:

Poněvadž všecko to, cožkoli zběhlo se od 23. d. máje a ještě dosavad děje se v Čechách od stavův pod obojí, působí se od nich pod zámyslem a titulem tím, jako by někdo majestat, jim od cís. Rudolfa na svobodné provozování náboženství jejich pod obojí daný, zrušiti a v nic obrátiti usiloval; pročež že císař tím listem svým otevřeným přede všemi vůbec a jedním každým obzvláštně z stavův král. svého čes., věrnými svými milými, toho nijakž tajiti neráčí, že se toho nikoli nenajde, aby on za příčinou vyzdvižení a kassirování téhož majestatu a porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí učiněného dle znění jednoho i druhého kdy co před sebe bráti, mnohem méně někomu jinému co toho před sebe bráti dovolovati měl, nad to pak nade všecko aby kdo z stavův král. jeho českého o takové věci skutečně pokusiti se směl. Nýbrž že nikda jest nebyl žádného úmyslu a vůle, a až dosavad ještě není, nežli toho, aby nad stavy pod jednou i pod obojí zároveň ruku ochrannou držeti a je při jich privilegiích, svobodách, majestatu, snešeních sněmovních a porovnáních společných milostivě obhajovati a zanechávati ráčil. A kdo by to v tom jinačeji vykládal, ten že by jemu před Bohem i přede vším světem znamenitou křivdu činil.

Z těch příčin že jest ke všechněm poslušným milým a věrným téhož král. svého čes. stavům té milostivé císařské a královské naděje a dověrnosti, že žádný z nich o něm takového domnění a myšlení sobě dělati ani komu jinému co toho věřiti nebude.

A jakož nebylo by císaři nic milejšího nad to, kdyby se co nejdříve osobně k své královské stolici neb residencí mezi své věrné a poslušné poddané, všecky tři stavy a obyvatele téhož král. čes. zase navrátiti a všecko to, cožkoli v tom čase se zběhlo, neb v jedné i v druhé případnosti nějaké nedorozumění mezi nimi se urodilo, s pomocí boží rozvážiti i na dobré míře a místě postaviti mohl; avšak poněvadž na díle pro nedostatek zdraví, na díle pak pro jiná pilnější zaneprázdnění svá obecní na ten čas k tomu by dostačiti a sám životně do jmenovaného král. svého českého přijeti by nemohl, tedy že neprodleně jisté vzácné a přední osoby za kommissaře a prostředky k spokojení všeho toho nedorozumění naříditi a do měst Pražských vypraviti chtíti ráčí.

1618 Mezi tím pak časem, poněvadž nebylo by před rukama nepřítele žádného, kterýž by buď jemu jakožto králi českému buď všem třem stavům a obyvatelům téhož král. jakou škodu a protimyslnost prokazovati usiloval, a pro tu příčinu aby se jaký lid vojenský najímati i defensí neb hotovost válečná v zemi podlé zříz. zem. o obhajování práva, řádu a země nařizovati měla; a přes to všecko byť krásně i někdo nalezl se, že by sobě v čem tom do někoho nějaké zkrácení a stížnost slušně pokládal, tedy že by byl povinen v takové příčině podlé vyměření práva a zříz. zem., též majestatu, svobod, řádů a zvyklostí chvalitebných pořádem práva živ býti a nedělati se sám soudcím v vlastní při (v čemž že by císař také jednoho každého, aby v při své spravedlivé žádného zkrácení a ujmy nenesl neb netrpěl, milostivě přichrániti a zastati chtíti ráčil): — pročež že poroučí jim milostivě a to míti chce, aby svůj verbovaný lid pro uspoření větších škod a nákladův jako i dokonalé ubohého lidu záhuby abdaňkovali i hotovost zemskou dokonce zastavili, a tak aby všickni vesměs stavové a obyvatelové král. českého pod jednou i pod obojí ani řečí ani skutkem proti sobě nic nezačínali, a jedni druhým v ničemž nejmenším žádného příkoří a nátisku nečinili; nýbrž aby sebe vespolek upřímě milovali a vším dobrým pokojně a přátelsky sloužili, nemaje o tom pochybnosti žádné, než že se podlé tohoto jeho milostivého napomenutí věrní stavové ve všem tom tak poslušně zachovají.

Proti tomu že císař, jak jen dotčený lid vojenský v král. českém rozpuštěn a abdaňkován, a hotovost domácí zastavena bude, dalšího verbování lidu, k němuž verbuňkem jich stavův ponuknut jest, na straně zanechá a i ten, co ho koli již pohotově má, rozpustiti poručí. Nebo že by nerad žádnému z svých věrných poddaných nějaké škody a záhuby skrze takový lid vojenský přiti ráčil.

Jestliže by pak stavové vždy proti vší jeho milostivé naději a otcovskému napomenutí jako i proti slušným a spravedlivým jeho rozkazům a zápovědem dotčeného lidu svého najatého nerozpustili, nýbrž ještě víceji ho najímali, ano i domácí defensí a hotovost vyzdvihli, a tudy jeho milostivá zámluva při nich místa a průchodu svého míti nemohla: tedy že by nemohl tomu jinak rozuměti aneb toho jim vykládati, než že by již všecek a všelijak pořád práva a spravedlnost za hřbet sobě založiti chtěli; pročež že by i on tou měrou musil proti vší své vůli a mínění k tomu býti donutkán, aby s pomocí všemohoucího, jehožto milostivým řízením byl by jim za krále a pána pořádně představen, takových prostředkův se uchopiti, skrze něž by důstojnost a mocnost svou

císařskou a královskou náležitou měrou v celosti a podstatě 1618
sobě zdržeti a zachovati mohl.

A poněvadž jeden každý sám od sebe mohl by to velmi snadně souditi a vynajíti při sobě, jak převeliké nepříležitosti, nátisky nesmírné a naříkání s úpěním žalostivým ubohého lidu válka a rozbrojové obecní s sebou přinášejí: z té příčiny že sobě to Bohem i celým světem vůbec přede všemi vysoce osvědčovati ráčí, že on od osoby své k ničemuž tomu žádné nejmenší příčiny jest nedal a nedává, a ničímž tím naprosto vinen býti nechce a nebude.

Proti tomu pak že všechněm těm, kteříž se podlé vyměření tohoto jeho královského rozkazu poslušně a povolně zachovají a těch nepokojných lidí, pokudž by sobě ještě kteří z nich po tomto jeho poručení mimo vši naději raditi dáti a za času usmysliti nechtěli, v ničemž nejmenším se ujímati a účastné činiti nebudou, vší svou královskou milostí, ochranou a přízní milostivě nakloněn zůstávati ráčí. Čímž jeden každý bude věděti se jak dále spraviti. —

Když tedy kurýr s těmi patenty z Vídně vypravený dostal se do brány Malostranské 20. d. června v noci okolo 20.črv.
9. hodiny německé, ačkoli tornystra byla mu přehlédána a listové někteří z ní pobráni; tlumoku však, v němž nesl dotčené patenty neopatrností purkmistra Malostranského zanechali mu nepřeštercovaného, tak že, jak sobě poručeno měl, předce v celosti je Adamovi z Waldšteina, nejv. hofmistru král. čes., odvedl.

Direktorové, dověděvše se toho jakýmkoli spůsobem, že by ti patentové byli za ním, i vyslali k němu z direkcí
21. d. června Pavla z Říčan, Václava Šťastného Pětipeského 21.črv.
a Tobiáše Štefka s žádostí tou: aby takových patentů k velikému rozpáčení stavův, poněvadž v městech Pražských za velice důležitými příčinami král. čes. se dotýkajícími, dáli p. Bůh, v pondělí nejprvé příští po neděli druhé po sv. Trojici sjeti se mají, po krajích neposílal; nýbrž, poněvadž direktorům na tom mnoho záleží, je do direkcí odeslal a složil.

Ale hofmistr s prvopočátku zpěčoval se toho učiniti, vymlouvaje se tím: Že, jak jest předešle při stavích pod obojí byl, i ještě býti chce; než co se patentův dotýče, ty že netoliko od sebe dáti a odvésti jakožto věrný J. M. C. pána svého služebník nechce a nemíní, ale také aby jich do krajů rozposílati neměl, to proti své povinnosti učiniti nemůže. Neb kdyby co takového učinil a vůli J. M. C. nenaplnil, že by z toho musel těžce odpovídati. Z té příčiny že direktorův za to žádá, aby jak na jeho povolání tak i na osobu dobrý pozor a respekt měli.

1618 Direktorové po relací učiněné, nemohše na té omluvě přestati, vyslali k němu též osoby po druhé s oznámením tím: Kdyby se to stalo, a on takové patenty po krajích rozposílal, že nevědí, kterak by jim direktorům stavové za to jich přehlídnutí poděkovali, kdyby tíž stavové v svém dobrém předsevzetí rozpakováni býti měli. Pročež že i oni za to nejv. hofmistra žádají, aby také jejich osob i povolání respektoval a ušanoval a dotčené patenty do direkcí složil.

Avšak ani na to vzkázání nedal se hnouti, nýbrž zakazoval se toliko tím, že jich zatím za sebou zanechati, o tom J. M. C. psaní učiniti a na další resolucí jeho očekávati chce.

Nicméně directores též osoby po třetí k němu poslali: že tomu na konec chtějí a to nařizují, aby takové patenty ke dskám zemským složil; a jestli že toho neučiní (čtlo se to vzkázání před ním z spisu), tehdy že sobě directores na místě všech tří stavův zjevně protestirují; jestliže co na něj skrze to při shromáždění pondělním protivného dokročí, že se s ním o to děliti ani jemu z toho odpovídati nechtějí; pročež aby se rozmyslil na to zdravě.

I rozmyslil se předce pán a ke dskám ty patenty složil, direktorové pak klíče od nich k sobě přijali.

Téhož dne 21. června a téměř i té hodiny vyslány byly jiné tři osoby k nejv. purkrabímu do domu děkana kapitoly Pražské, od něhož k obědu po processí v ochtab Těla božího držané pozván byl, s podobnou kommissí, aby s přičiněním jeho dotčení patentové po krajích rozesláni nebývali. Kterýžto dal vyslaným odpověd takovou: že se prvé v tom ohlásil, že s těmi věcmi tak daleko zašlými nic činiti míti nechce; a ač jest k tomu příčinu skrze psaní, k čemuž se dobrovolně zná, dal, aby patentové ti do země české odesláni byli, proto však že jest se to od něho stalo, aby nimi začátek k budoucímu mezi J. M. C. a stavy v této věci zašlé spokojení učiněn býti mohl.

Téhož také dne 21. Jan Jessenius z Jessenova, rektor a kancléř akademie Pražské, vypraven v legací do Prešpurka k stavům uherským; dáno mu na cestu 300 kp. miš., šest koní a komorní vůz, s tím přitom stálým zakázáním: jestli že to bůhdá, oč jest poslán, šťastně vyřídí, že dobrého prezentu od stavův pod obojí při svém domů ve zdraví se navrácení dostane. Ale s čím se tam potkal, o tom jest již napřed obšírně připomenuto.

Mnohem pak příhodněji zdařila se cesta a poselství Linhartovi Kolonovi z Felzu, Voldřichovi Gerštorfovi a Krištofovi Khoberovi, které vykonali při kurfiřtu saském.

Kteřížto vrátivše se zpátkem z Drážďan do Prahy přede třemi dny, totiž 19. d. června ve 20 hodin, hned na ráno

učinili v direkci relací vyřízení svého, oznamujíce, že byli od kurfiršta netoliko vděčně a laskavě přijati, audiencí od 9. až do 12. hodiny poctěni, ale i při tabuli knížecky traktirováni. K tomu že jest týž kurfiršt předsevzetí stavův král. čes. pod obojí schválil a jim se obzvláštní pomocí, více nežli žádati mohli, zakázal. A ač dotčení kommissaři při příjezdu svém do Drážďan nenalezli kurfiršta doma, an již den cesty odtud odjel, však když rady jeho uvedli mu v známost na poště o přítomnosti jejich, že jest zase bez meškání vrátil se zpátkem. Po odbytí pak jich poznovu na cestu se vydal, a po vyrozumění žádosti stavův, že hned skrze patenty své zapověděl po vší zemi své, aby nikdež lidu verbovati žádnému nedopouštěli, poněvadž ho sám potřebovati bude. 1618

Tam také v Drážďanech při dvoře dověděli se toho, že císař již předtím posly své měl jak u kurfirštů tak i u jiných knížat říšských, vyhlašuje u všech stavy pod obojí za pozdvižené a zpronevěřilé, a pomoci proti nim žádaje. —

V tom Pavel Šin, měštěnín a radní písař města Čáslavě, na dekret direktorův, kterýmž poroučelo se úřadu Čáslavskému, aby se ním do dalšího jich o něm nařízení dostatečně zjistili, do arrestu jest vzat, protože obec rozpakoval přímluvou svou, aby k sjezdu stavův žádného nevysílala.

V tutúž dobu přitrefilo se podobně v Litoměřicích i Matiášovi Šiškovi z Ceynova, rychtáři císařskému, že jest pro některé své proti obci přečinění a zrádné ouklady s úřadu svého shozen též dekretem z direkcí 19. d. června vyšlým, v němž direktorové podlé stížnosti od úřadu naň složené, že by se netoliko mnohých věcí nenáležitých proti řádu a právu svévolně dopouštěl; ale nad to výše, jsa od jistých sousedův téhož města těžkými nářky zmazán, z nich se dosavad nevyvedl, nýbrž vetřev se na jmenovaný úřad, že by nad lidmi poctivými správu sobě osoboval, proti témuž úřadu tajné praktiky skládal, v řízení věcí obecných i také k nařízení defensi patřících jim překážku činil, — z těch příčin učinili o něm vyměření takové: aby jak osoby radní, soudcové, tak i starší obecní i celá obec dotčeného Šišku víceji v radě netrpěli, ovšem pak ním se v ničemž neřídili a nespravovali.

Mezitím hrabě z Turnu, vytáhv s lidem z Prahy k hranicem rakouským, nepominul napomenouti přátelsky úřadu i obce města Budějovic Českých a Krumlova, dostav jisté zprávy, že by v městech jich lid ňáký se verboval, aby se toho nedopouštěli, nýbrž poněvadž jiná města k stavům pod obojí se připojila, aby i oni totéž učinili.

618 Kteřížto dle jeho zprávy do direkcí těch dnův odeslané dali mu zase na to odpověd takovou: že oni sice proti konjunkcí nejsou ani proti stavům; ale aby verbování lidu pro obhajování J. M. C. osoby, jakž patentové svědčí, dovoliti neměli, toho že učiniti nemohou, protože přední rešpekt neb ohled k osobě J. M. C. mají a tím jemu jako pánu svému povinni jsou.

Všeho pak toho lidu na obé nebylo více přes čtyry sta, ale ten ještě v tu chvíli ani žádného pštoluňku neměl ani zmustrován a zbraněmi opatřen nebyl. Přitom pak týž hrabě žádal od direktorův, za jejichžto presidenta Václav Vilém
2.črv. z Roupova jest 22. d. června nařízen a vyhlášen, aby mu tam víceji lidu jízdného i pěšího bylo dodáno; neb rozuměl, že i císařští v Rakousích nezaháleji, ale kde mohou, lid sobě strhují.

Šla také veliká stížnost ku direktorům od kommissařův nad kollejí jezuitskou zřízeným, kterak vojáci, kteříž vartují v ní, příliš zle šafovali by s svršky a nábytky tam pozůstávajícími; nebo že pokoje loupají, zámky ode dveří odtrhují, z apatiky mnohé věci vynášejí, z bibliotéky pak knihy ven vyhazují a summou ji tak, jako by na Fidrholci byla, zebrali. A když domlouvali se o to na hejtmana, on že ukazoval na toho, kterýž před ním túž stráž sobě poručenou měl a již nyní k Budějovicům odtáhl.

I ačkoli direktorové znali to dobře, že by takoví opatrovníci zlí zasloužili dobře odměny jiné, však že pod regiment uvedeni byli, tou příčinou odložilo se jim toho do jiného času.

Téhož dne 22. junii po hodině třimecítmé légati od stavův a direktorův do knížetství slezských nedávno vyslaní, Jan Albin Šlik, hrabě Fridrich z Bílé a Martin Fruvein domů ve zdraví šťastně se vrátili, byvše od jednoho sta rejtharův kyrysarův až do Prahy pro lepší bezpečnost cesty z poručení knížat a stavův slezských doprovozeni.

Při činění relací na ráno dodali předně nížepsané odpovědi na psaní od stavův král. čes. Slezákům 30. d. máje odeslané, přitom také zpravovali: kterak císař časněji, nežli stavové všudež vyslané své měl a s okolními sousedy jich již prvé jednal, obviniv stavy pod obojí před nimi zřejmě z těžkého neposlušenství a rebellie, jíž se proti osobě jeho císařské a královské dopustili.

K dotčené odpovědi, kteráž jest v městě Břehu při shromáždění správce úřadu nejvyššího hejtmanství a blíž přísedících stavův v Slezště 13. d. junii daná, po vzkázání od týchž stavův pospolu shromážděných jich přízně, přátelství, přátelských, sousedských a povolných služeb stavům král. čes. pod obojí jakožto dobrým přátelům obzvláště milým, též

milostivým, laskavě příznivým, milým pánům sousedům, dále 1618
uvozovali jim v známost, že jich přátelsky, příznivě a služebně dobrým úmyslem tajiti nemohou: jakož jsou oni stavové král. čes. pod obojí na hradě Pražském shromáždění, uznavše toho potřebu býti, svrchu dostavené osoby tři z prostředku volených a nařízených direktorův a rad zemských, a přidavše k nim doktora Kašpara Luka, do zemí slezských vypravili; tedy že ti vyslaní nedávno pominulého 10. dne měs. června do města Břehu k Janovi Kristianovi, knížeti Břehskému a Lehnickému, jakožto na ten čas J. C. a Kr. Milosti úřadu nejvyššího hejtmanství správci jsou přijeli a vedlé oustního oznámeni sobě svěřenou kommissí a psaní stavův, jehož jest datum v Praze 30. d. máje již pominulého, knížatům a stavům evangelickým v Hořejším a Dolejším Slezsku společně neb rozdílně svědčící spolu s jejich vůbec vytištěnou a publikovanou apologií odvedli.

Z jejichžto ústního přednešení, obzvláštně pak z dodaného psaní obšírně vyrozuměli netoliko tomu, s jakými nesnesitedlnými útisky a obtížnostmi slavní tři stavové pod obojí proti majestatu svému potvrzenému, proti sjednocení i porovnání stran i jiným jich výsadám, do desk zemských pořádně vloženým, skrze divně vyprakticirovaná poručení císařská jsou se od protivníkův svých a rušitelův obecného pokoje dosavad potkávali, i kterak jsou se proti některým z těch rušitelův a nepřátel obecných dnův pominulých podlé starobylého obyčeje skutečně zachovali; když žádosti a supplikování jich stavův ponížená žádné platnosti jim s sebou nenésti nechtěla, a budoucně bylo by se obávati bezpochyby jednoho protivenství za druhým, že jsou i za prospěšnou a nevyhnutedlnou věc býti uznali, obecní defensí, k ničemuž jinému jediné pro obhájení J. M. C., krále a pána jich nejm. reputací, jeho připovědi a tak náboženství křesťanského pod obojí, též majestatu a jiných snešení jejich společných proti božským slova jeho sv. a J. M. císaře a krále i celé jich milé vlasti nepřátelům a závistníkům nařízenou, před sebe vzíti a vyzdvihnouti.

Ale nad to výše, kterak i knížatům a stavům slezským k konf. Augšpurské se přiznávajícím sjednocení jich společné, s nimi s stavy král. čes. pod obojí 22. d. června léta 1609 na hradě Praž. zavřené, ku paměti přivozují a naposledy žádají, aby předdotčení knížata a stavové netoliko vedlé znění slov dotčené konjunkci v měsíci pořád zběhlém vojenským lidem, jedním tisícem jízdy a dvěma tisíci pěchoty, na jich pánův Slezákův vlastní náklad, jim třem stavům evangelickým v Čechách na pomoc přispěli; ale také aby k osobnému najednání čím dříveji tím lépeji, poněvadž periculum in mora,

jisté vyslané, kteříž by měli sobě poručeno další jich stavův přednešení doslýchati, je uvažovati a jisté snešení s týmiž stavy zavírati, na hrad Pražský do soudné světnice vypraviti sobě nestížili, jakž též psaní stavův to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

Kteréhožto teskli vého a vysoce obtížného spůsobu, kterýž se slavných tří stavův král. čes. pod obojí dotýkati chtěl, že neradi doslýchají, nýbrž s obzvláštní bolestí, žalostí a myslí útrpnou že jsou všemu tomu vyrozuměli, přivedše sobě ku paměti i to, jak předtím slavní tři evangeličtí stavové v podobných v této zemi prošlých z strany náboženství stížnostech na vyhledávání a v známost jim uvedení toho od knížat a stavův slezských jsou se jich věrně ujali a svou vzáctnou přímluvou při císaři, pánu jich nejm., jim prospěšně a platně přispěli, že také týmž spůsobem nyní knížata a stavové naproti tomu na nedávní týchž tří stavův král. čes. žádost a předložené jich útisky a soužení byli jsou hotovi, v to skrze dostatečnou přímluvu svou skutečně se vložiti, jakož pak se to již při nedávno držaném nejvyšším královském a knížecím soudu a jich shromáždění společném konečně vykonalo, a netoliko žádaná přímluva k J. M. C. v nejlepší formě byla zhotovena, ale také i nynější přítomný spůsob a běh náboženství jich evangelického v zemi slezské spolu s obzvláštním jim stavům král. čes. svědčícím psaním přednešen býti měl. Ale však že to obé za příčinou něco mezitím zjinačeného spůsobu v Čechách k dalšímu vyřízení až dosavad od nich pozůstaveno a zanecháno jest.

Jakož pak že nebylo by jim, knížeti a stavům, také nic milejšího a libeznějšího, jako aby taková jich intervenci často psaným slavným třem stavům evangelickým všelijak prospěšně k konečnému zpomožení všech těch nynějších i budoucích stížností sloužiti a vztahovati se mohla; při čemž také nicméně že by knížata a stavové na ten čas rádi to viděli a sobě vinšovali, aby stavové na své vzáctné k nim poselství a žádost psanou od nich i hned dokonalou v jedné i v druhé příčině odpověď, kterouž by se spraviti mohli, dosáhli.

Ale poněvadž věci ty samy v sobě těžké jsou, a netoliko samých svrchu dotčeného knížete a stavův jeho blíže přisedících, ale tolikéž i jiných všech knížat a stavův a tak celé země slezské dotýkati se tu chce, v jejich pak samých moci podlé obyčeje a zvyklosti starobylé to nikoli nepozůstává, aby v těch a těm podobných všeobecných zemských věcech co na zkrácení jiných knížat a stavův zavírati o své ujmě měli; anobrž mnohem více uznávají, aby to na všechny shromážděné knížata a stavy slezské k obecnému uvá-

žení a zavření vznesli: z těch tedy příčin že všech tří stavův pod obojí tímto listem přátelsky, příznivě a služebně žádají, aby mezitím je při sobě ve všem dobrém omluvené měli a málo doshoveli, až by se netoliko oni nejblíž přísedící, ale také ouhrnkem všickni společní stavové sjeti mohli. V čemž že jsou se již tak snesli vespolek, aby takové jich knížat a stavův obeslání psaním od úřadu nejvyššího hejtmanství konečně a jistotně ve dvou nedělích, poněvadž v kratším času k tomu sjezdu jim dostačiti nelze, se stalo a vykonalo. 1618

Co již tedy při tom sjezdu obecném knížata a stavové užitečného a prospěšného celé koruně české i všem k ní přivtěleným zemím vynajdou a zavrou, obzvláštně pak, jaká by na stavův pod obojí vyhledávání náležitá odpověd dána býti měla, to že budoucně a neprodleně jich stavův tajno býti nemá.

Mezitím pak, jakož často jmenovaný správce a blíž ho přísedící stavové dokonce o tom nepochybují, že stavové pod obojí nejinak, než jakž jsou knížata a stavové slezští předtím v podobné příhodě sousedsky a dobrým oumyslem nepominuli všelijaký náležitý respekt J. M. C. pánu svému nejm., i náležitou šetrnost k straně pod jednou prokazovati, podobnou měrou to vše na bedlivém pozoru míti budou: tak zase na druhou stranu aby se stavové král. čes. k knížatům a stavům konečně nadáli a sebe v tom ubezpečili, že tomu, což jsou vedlé již jednou s nimi učiněného sjednocení činiti povinni, upřímě a věrně s pomocí boží od nich zadosti se stane a nic pominuto býti nemá. —

Tehdáž také propuklo se na praktikanty české, že jsou sobě ruku císařskou ku podpisování listův a jiných patentův velmi bystře a podobně vyrýti dali, chtíce jí v čas nastalé potřeby na oklamání lidu k forteli svému užívati, a že i o rýpáku, který to ryl, vědělo se v jistotě.

Téhož dne 23. června Šťastný Václav Pětipeský bral od- 23.črv. puštění z direkcí, buď proto, jakž se vůbec pravilo, že rád vojákem býti chtěl, buď že od někoho v tom rozpáčen a čímkoli ukojen byl, aby se věcí obecných vzdaloval. Avšak nebylo mu k tomu povoleno pro příčinu tu, že se všickni jiní direktorové v tom ohlásili: užijeli on jeden žádosti té, že toho i ostatní budou chtíti užíti.

Předtím pak Ferdinand, arcikníže a korunovaný český král, byv požádán od císaře, aby mu k té tak důležité potřebě něco lidu verbovaného a od něho předešle proti Benátčanům potřebovaného doprál, uznal se býti mu jakožto císaři, strýci a otci svému nejmilejšímu tím povinen. Pročež, obrav k tomu dva regimenty, Don Baltazarů a Grychynský, vyhledával toho při stavích Hořejších Rakous, aby vypravíce na

618 pomezí své jisté kommissaře, jim takový lid od jeho kommissaře, Heřmana svobodného pána z Athymis a na Pecendorfě, přijíti a nejbližšími cestami k Linci jej vésti poručili, opatříce to přitom časně a náležitě, aby týž lid hojnost proviantu za své peníze od obyvatelův jejich užíti mohl, vědouce, že jemu v tom obzvláštně vděčnou a příjemnou věc prokáží, a on že jim túž volnost jejich zase vždycky každého času svou milostí královskou laskavě zpomínati chtíti ráčí.

Ale málo svedl s tím psaním při dotčených stavích; nebo oni neřkuli jemu toho průjezdu docela odepřeli, ale nad to výše potřebné pasy a klauzy v zemi své drahným počtem lidu osadili, více ho pro budoucí svou potřebu zverbovali, ano i Dunaj pod Lincí silným řetězem přetáhli a zavřeli.

Proti tomu direktorové, uznavše toho veliké a znamenitě důležité příčiny býti, pro kteréž byli by žádostivi s stavy pod obojí osobně se shledati, některé v nově připadlé a všeho království českého se dotýkající věci jim v známost uvésti a přitom s nimi o to se namluviti, jak by v nynějších nebezpečných časích vlast jejich milá před všelijakými nepříležitostmi opatřena býti mohla: i rozeslali všudyž do krajův listy otevřené 14. d. června, tak dobře stavův pod jednou, kteříž vedlé nich a spolu s nimi státi, i svobod král. českého obhajovati nápomocni býti chtějí, jako pod obojí nimi za to přátelsky, služebně žádajíce, z povinnosti pak od stavův na ně vložené, pod povinností, kterouž ti stavové zase jim zavázáni jsou, napomínajíce, aby nedadouce sobě ničímž kromě moci boží překážeti, v druhou neděli po sv. Trojici na noc do Prahy přijeli, nazejtří v pondělí mezi né na hrad Praž. se najíti dali, tu všemu tomu vyrozuměli a s nimi o ně na jisté věci se snesli a pro časné přetržení zlým a škodlivým lidem praktik jich rozmanitých a oukladných lid svůj jízdný i desátého člověka dle nařízené defensí na hotově měli, a co by dále s týmž lidem činěno býti mělo, o to se s týmiž direktory přátelsky namluvili a snesli; nepochybujíce o týchž stavích jakožto synech vlasti, poněvadž se tu cti a slávy boží, dobrého J. M. C., poctivostí, hrdel, manželek, dítek i statkův, též svobod, řádů a práva dotýče, že to vše srdci svému připustíc, tak a nejinak se zachovají.

Což jak doneslo se císaře aneb raději praktikantův Vídenských a českých, tak hned 23. d. června odesláno do Čech jiné psaní, zapovídající všechněm stavům vůbec, aby toho sjezdu v pondělí po druhé neděli po sv. Trojici na straně zanechali, lid svůj, an toho verbování žádná potřeba nebyla a dosavad není, rozpustili, jedni k druhým pokojně a přátelsky se chovali, a zdali je kdo v čem od koho uražen, o to

k sobě pořádem práva hleděli; poněvadž císař nikda neminil 1618
jim stavům buď v majestatu a porovnání stran, buď v jiných jich privilegiích a svobodách starobylých jaké zkrácení a příkoří činiti. A jak oni lid svůj obdaňkují, že také sám lid svůj i hned rozpustiti dá.

Jestliže by pak jeho milostivým a otcovským napomenutím hnouti se nedali, ač do nich té naděje není, tedy že ho přinutí k tomu, aby sebe i všechněch svých věrných poddaných jiným způsobem zastávati musil, dokládaje se opět vysoce p. Boha, že by bezděčně a přinuceně k takovému nepříjemnému prostředku od stavův dohnán byl, a tou příčinou, jestli že by budoucně se oni s nějakou škodou a neštěstím potkali, že by ničímž tím vinen býti nemohl a nechtěl. —

Nicméně stavové, nedavše se těmi ani sliby ani pohrůžkami v úmyslu svém zviklati, sjížděli se do měst Praž. v velikém počtu na obeslání direktorův k jmenovanému dni 25. června, 25. červ.
jenž byl pondělí po sv. Janu Křtiteli, jinak po druhé neděli po sv. Trojici. A shromáždivše se všickni na jmenovaný den ráno okolo 8. hodiny německé na paláce a soudnici, očekávali na direktory, až by vyvstanouce z rady, kterouž drželi při dskách zemských více než tři hodiny pořád, mezi ně dolů do světnice soudné přišli a jim příčinu toho veřejného sjezdu oznámili.

Mezitím pak tu v soudné světnici dáli se podpisové osob těch, kteříž se k majestatu přiznávají, i těch, ješto z strany pod jednou v nově nařízenou defensí podlé stavův pod obojí sobě oblibovali a jí zadosti činiti mínili.

Příčinou pak toho přiznávání se k defensí osob některých z vyšších stavův pod jednou vidělo mi se tuto také připomenouti, jak jsou sobě túž defensí zemskou i některé osoby radní z Pražanův Novoměstských oblibovaly, a jaké přímluvy v té věci v místě radním od sebe dávaly.

Když zajisté v pátek, den sv. Benigny t. j. 22. d. června, M. Václav Vlaverýn, jeden z konšelův Novoměstských pod obojí u přítomnosti purkmistra a konšelův též pod obojí učinil dotázku na čtyry osoby spoluradní náboženství římského pod jednou, jmenovitě na Jana Sferýna, na Jiříka Čáslavského, na Bartoloměje Rotenpergera a Floriana Libochovského, takéli oni k té defensí, od direktorův v nově nařízené, přistupují a jí zadosti činiti chtějí čili ne, aby se v tom patrně pronesli; tedy dotčený Jan Sferýn jakožto mezi nimi nejstarší ohlásil se v úmyslu svém slovy těmi:

Že p. Bůh na nás na všecky pod jednou i pod obojí to zlé pro hříchy naše připustiti ráčil, a tak že defensí nařízena jest proti nepřátelům. Kdo tedy jest ten nepřítel? On zůstá-

1618 vaje v povinnosti konšelské a s jinými v bratrstvu, že zavázán jest císaři i dědicům jeho těžkou přísahou. I pokudž tu nic není proti J. M. C., proti korunování krále a svědomí jeho, než pro obhájení J. M. C. krále a země a nás všechněch, že hotov jest se všemi živ i mrtev zůstávati; přitom však že sobě připomíná, jaké těžké věci dály se za cís. Zikmunda, což v kronice Hájkově na listu 362 jest obšírněji poznamenáno. Neb byť se král i v hovado obrátil, poněvadž jest od Boha volen, a srdce jeho v božích rukou stojí, že nemá opouštín býti. On že vinšuje, aby to všecko dobře předsevzato bylo, a že tím povinen jest vedlé jiných, všem nepřátelům odpírati, ač již starý jest a do sedmdesáti let má, očekávaje toliko, brzoli p. Bůh ho odsud povolati ráčí. Též že modlí se upřímě p. Bohu za všecky stavy i za pány direktory, aby všecko dobře řídili, by jen v tom proti straně druhé něco jiného nebylo. On že jest pod obojí té staré víry, jako pan Zikmund Hons jest; a tak že přijímal, pokudž byli pořádní kněží biskupského svěcení. Ale když se v nich proměna stala, že musil se k těmto obrátiti. A zdaliž to na přijímání pod jednou neb pod obojí záleží, poněvadž jest to pokrm duchovní? než že záleží na lásce a milování. Toho nebudemeli míti, že žádné vzdělání mezi námi nebude. A tak p. Bůh rač býti s námi! —

Jiřík Čáslavský a Rotenperger, doslýchajíce přímluvy toho starce, i oni se s ním v tom ve všem podobně snášeli, doloživše v přímluvách svých, že tomu věří, jakž se tu mluví, že se tu nic neděje proti J. M. C. ani proti nim; protož že i oni k defensí té se přiznávají a s jinými státi chtějí.

Naposledy Florian Libochovský, ohradiv se nejdříve, že těchto časův skoro neví jeden, k čemu a jak se přimlouvati; za tím učinil vinš, aby p. Bůh ráčil dáti tomu stavův předsevzetí požehnání hojné, aby k šťastnému konci přivedeno bylo. Než že paměti jsou, když se za předešlých císařův a králův co toho zbíhalo, že jsou potom města a stav třetí sa to vždycky nejlépe utrpěti musili. Kdo by sice ten býti chtěl, což není proti J. M. C., aby neměl vlasti své hájiti? Ve jmenu tedy p. Boha, že z té příčiny i on se všemu tomu přiznává. —

Ale navráté se ku pořádku historie o sjezdu stavův, znáti sluší, jak direktorové přišli od desk zemských do soudné světnice mezi stavy, tu po utišení hluku lidského skrze presidenta direkcí, Václava Viléma z Roupova, stalo se oustní a veliće šetrné poděkování stavům přítomným za to hojné v vzáctném počtu na vzkázání a žádost direktorův jich se shromáždění; a poněvadž se tu příčin od počátku světa neslýchaných do-

týče, že jest potřeba, netoliko defensí nařídití a ji skutečně vyplniti, ale také v tom chvalitebném a právě křesťanském předsevzetí p. Boha všemohoucího za pomoc jeho svatou žádati a od vzývání jmena jeho svatého pokornou a skroušenou modlitbou začíti; protož pokleknouce všickni na svá kolena aby p. Bohu modlitby své obětovali. Tu jeden každý kleče, tiše sám v sobě se modlili. 1618

Po vykonání pak modlitby vzhůru zase povstali všickni, a tu Zachariáš Světlík, písař přední kanceláře direktorské, píseň na žalm 80. „O pastýři israelský! atd." začal, kterouž hlasitě a hřmotně všickni zpívali. Po ní potom druhý písař začal píseň německou „Allein Gott in der Höhe sei Ehre! etc." tou melodii, jako česká, a i tu, kteří jen německy uměli, dosti zvučně a vroucně vyzpívali.

Po modlení bylo zase skrze téhož z Roupova oznámeno obšírně, že budou se čísti příčiny, pročež jsou stavové dnešního dne od direktorův povoláni. I čtlo se potom to vše jako v způsobě proposicí v smyslu tomto:

Že direktorové od stavův přítomných tak dobře pod jednou jako pod obojí to jich společné shromáždění v tak vzácném počtu vděčně přijímají i také jim za túž volnost přátelsky a služebně děkují, že majíce na pozoru, v jakém nebezpečném způsobu král. české příčinou zlých lidí a rad, ač i na díle zpronevěřilých synův vlasti, již od dávních let zůstávalo a zvláště nynějšího času zůstává, dali se k žádosti jich v místo to najíti a i tudy své věrnosti, upřímé stálosti a synovství pravého k vlasti své dokázali, což všelijaké chvály hodné jest.

A nechtíce jich v městech Pražských z oumyslu dlouho zdržovati, majíce také dle povinnosti své o to obzvláštní pozor, jak by těmto nynějším nebezpečenstvím co nejdříve s pomocí božskou v cestu vkročeno, a král. české s zeměmi přivtělenými na budoucí časy v lepší spůsob i v pokoj trvanlivější uvedeno býti mohlo: z té příčiny ve jmenu božím že stavům uvozují v známost, kterak tíž zlí, škodliví a bouřliví lidé a nepřátelé J. M. C. i jich milé vlasti bez ohledu se na to, jak jsou předešle s stavy zacházeli, že jich chytrými svými praktikami, rozmanitými nátisky svobody v provozování náboženství křesťanského pod obojí od Boha jim udělené, působením jeho božské milosti od slavné a svaté paměti cís. Rudolfa obzvláštním majestatem potvrzené, zbaviti usilovali i jinak s nimi neupřímě nakládali. Nebo když stavy při sněmích a sjezdích o svobody a privilegia jich strojiti a na ně nesnesitedlná břemena skládati chtěli, tedy že užívali přitom tohoto spůsobu: že jsou naschvále s proposicí i s jednáním den

18 ode dne prodlévali, stavy k outratám a obmeškání živnosti jich přivozovali, tak aby déleji pro své nepříležitosti a outraty veliké při sněmích se zdržovati, těm zlým praktikám vyrozumívati, o své svobody promlouvati a jich zastávati nemohli.

Po jich pak odjezdu sami v malém počtu osob, i po hospodách je k tomu svolávajíce a příhodného času přitom šetříce, podlé vůle své, co chtěli a umínili, zavírali; veliké a nesnesitedlné berně a daně prvé neslýchaným a neobyčejným spůsobem za několik let pořád na dokonalou záhubu všech stavův a jich ubohých lidí poddaných svolovali a na ně ukládali, sami pak jich nedávali; těm, kteříž při sněmích buďto z soudcův zemských, rad J. M. C. aneb z pánův z obce jakožto věrní milovníci Boha, krále a pána svého nejm., majestatu, privilegií, snešení sněmovního, řádu, práva a svých svobod nejméně zastávati chtěli, těžce domlouvali, odnětím hrdel a poctivostí hrozili, je okřikovali, přímluvy jejich v radách činěné ke dvoru císařskému donášeli, jiné pak s úřadů shazovali a jim s posměchem odpuštění dávali; veliké dluhy na král. české proti vší spravedlnosti a snešení sněmovnímu uvedli.

Co jest na onen čas od J. M. C. před korunováním na království čes. reversem i také potom na sněmě Budějovském jak pro vlastní dobré J. M. tak i zemské i zemí přivtělených připovědíno a zavříno bylo, to vše při sněmu minulém generalním 1615 divnými svými obmysly a praktikami z pochlebenství pro svou pochvalu, důchod a užitek zrušili; věci české proti snešení sněmovnímu s cizozemci uvažovali, tejnosti a svobody král. čes. jim vyjevovali; při rozpisování sněmův mandaty to, aby žádné věci obecné nebyly uvažovány, zamezovali.

V kanceláři věci právní bez pořádného vyslyšení proti zápovědi zříz. zem. a snešení sněmovního soudili; věci spravedlivé a pořádným soudem dávno rozsouzené v též kanceláři poručeními zase bořili a o nich jinak vyměřovali, lidi z začatého pořádu práva pod zámyslem přátelského jednání i jinak strhovali, jiným pořádu práva následovati zbraňovali. Exekucí právní lidem po nálezích a výpovědích zastavovali, při soudech téměř nic nevyřizovali, rozepře dávno vyslyšené neuvažovali, začaté pak od jednoho soudu do druhého odkládali a tudy lidi z oumysla k pojezdům a škodám přivozovali; ze zlosti a na vymstění se pod spůsobem soudu lidi o statky a jmění sobě a přátelům svým k ruce připravovati usilovali, sami se téhož soudu za soudce, rádce i stranu postavujíce; úředníkům menším v jejich povinnosti sáhali a spravedlivost lidí hindrovali a zastavovali.

Penize zemské žádnému z strany pod obojí z vyšších 1618
stavů nesvěřovali, než sami s nimi, co chtěli, činili a štědře, činíce na to zatmělé certifikace, rozdávali. Sněm již jednou zavřený a vytištěný zase bez snešení stavův zjinačili a z novu vytisknouti dali; mezi stavy rozdvojitost činili a jedny od druhých odtrhovali; v městech do úřadu konšelského osoby na cti zmařilé ku potupě stavu městského dosazovali; proti zápovědi všech práv osob odsouzených na vzáctné osoby sv. říše i některé obyvatele z vyšších stavův království čes. zejmena se dotazovati poroučeli a summou na to se vydali, aby z úplatku, množství tisíců a statky pozemské za to vzavše, všecka privilegia a svobody zemské vyvrátili, až naposledy i stavy o poctivost a hrdla připraviti usilovali, a netoliko s královstvím českým ale i s jinými přivtělenými zeměmi, obzvláštně s knížetstvími slezskými bylo od týchž rušitelův pokoje zle zacházíno. Nebo i jim veliké nátisky v provozování náboženství činili, privilegia na svobodné v provozování téhož náboženství pobrali a zřezali; kostely prvnější i v nově vystavené, v nichž pod obojí přisluhováno a p. Bohu slouženo bylo, odňali a mnichy osadili; kněží pořádné z některých měst i posluchače k konfessí Augšpurské se přiznávající vypovídali a jako jiné zločince z měst posměšně vyháněli, za nešlechetné lidi a šelmy vyhlašovali, v hrozné reversí uvozovali i jinak přetěžce a nekřesťansky sužovali.

A dosavad nepřestávají ještě proti stavům se postavovati, a co jest až posavad pro dobré J. M. C., zdržení a zachování též svobody v provozování náboženství, majestatu na to daného, sjednocení mezi stranou pod obojí a pod jednou učiněného, sněmem stvrzeného a budoucího stálejšího pokoje od stavův předsevzato, řízeno a konáno bylo: to jinak převráceně vykládali, jsouce v mysli své proto rozlíceni, že své mínění zlé a praktiky od nich smrtedlných lidí uložené, od Boha pak zrušené, dovésti nemohli, o to se všelijak snaží, jakby svou zlou a neupřímou radou J. M. C. čím dále tím více k nemilosti a k nevinné krve prolévání proti stavům ponukli; tudy že svou zlost nad stavy, věrnými poddanými J. M. C., provedli, což také patrně na sebe pronášejí.

Nebo ačkoli jest šetrné psaní císaři od stavův z uvážení jich společného času nedávno minulého učiněno, kterýmž mu v známost poddaně uvozují, co se málo předtím v Praze působem týchž nepřátel zemských stalo, a za jakými příčinami jsou se k některým z proněvěřilých synův vlasti tak přísně zachovali, a že jsou se pro přetržení takových zlých praktik v jistou defensí dle předešlých příkladův snesli, což vše poněvadž není tím úmyslem předsevzato, aby krále, pána svého

1618 nejm., tudy v čem nejméně uraziti aneb i jiným pokojným lidem náboženství pod jednou co ubližovati měli, než jak předně králi tak i sobě, věrným J. M. poddaným, k dobrému; protož že jsou stavové k králi a pánu svému nejm. té ponížené naděje, že ráčí v tom také s nimi milostivě spokojen býti, jiným postranním výkladům a zprávám omylným nevěřiti, týchž osob proti sobě i proti stavům těžce provinilých se neujímati, nýbrž i jiné jim podobné zlé, nevěrné a praktikářské rádce a rušitele obecného dobrého skutečně ztrestati dáti, jakž též psaní to v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

Jsouce stavové v té celé naději postaveni, že císař prohlídaje k tomu, jak mnoho jemu na tom království záleží s jakých znamenitých mimo jiné země kontribucí a berní jemu s svou i ubohých lidí svých záhubou na sněmích svolovali a odvozovali i jinak celému domu rakouskému platně sloužili, ano takže věc sama v sobě jest slušná a spravedlivá, ráčí toho milostivě přitom zůstaviti a víceji sobě na stavích svých věrných, nežli na neupřímých jemu i celému král. škodlivých lidech zakládati, stavův milostivě se ujíti a takové zlé věci i hned přetrhnouti. —

Ale však naproti tomu, jsouc stavům cesta při císaři k dojití milosti, napravení a přetržení zlého od těch zlých rádcův zamezena, že místo napravení toho ráčil jest císař nepochybně z ponuknutí týchž nepřátel otevřenými patenty v Rakousích i jinde vůbec vydanými, stavy král. čes. za pozdvižené a protivné poddané zjevně vyhlásiti, nadepsané pak zpronevěřilé syny vlasti jinými mandaty, o nichž níže se připomene, za své věrné milé vyznati. Kteréhožto titule, od týchž nepřátel vymyšleného a stavům daného, totiž pozdvižení a protivní poddaní, že všickni tři svobodní stavové k sobě neslyší a nepřijímají.

Než že snadně odtud i z jiných věcí to poznávají, jaké mínění nepřátel král. českého bylo, kdyby předně stavy pod obojí z svobody v provozování náboženství, majestatu na to daného, porovnání mezi stranama, snešení sněmovního, defensorství jako i jiných věcí a prostředků k zdržení svobody v náboženství sloužících vyvedli, že by potomně nejsnáze všecky stavy tak dobře pod jednou jako pod obojí o všecka privilegia připravili a je v věčnou porobu a služebnost uvedli. Což aby dále k skutku přivésti mohli, že jsou přivedli císaře k tomu, že jest i hned lid vojenský verbovati dal, k kurfirštům, knižatům i k okolním zemím posílal, o pomoc psal, i také zjevně psaním hejtmanu panství svého Krumlovského učiněným se hlásil, že chce do král. čes. lid vojenský poslati.

poroučeje témuž hejtmanu, aby hejtmana Felzara s lidem jeho do Krumlova přijal a jej všemi potřebami fedroval. 1618

A aby též zlí rádcové, nepřátelé císařští i stavův, vždy svou intencí proti stavům vyvedli, že o to se až posavad všelijak starají i skutečně přičiňují, jak by stavy rozdvojili, jedny proti druhým zjitřili, obmyslyvše k tomu chytře prostředek tento: aby je skrze mandaty, jednak lahodnými sliby, jednak těžkými pohrůžkami i jinými divnými spůsoby rozpakovali, tak aby, upustíce od své věrné stálosti a pominouce i svých přísah, nimiž direktorům a zase direktoři stavům i sami sobě, jedni druhým vespolek, pod ztracením svých poctivostí zavázáni jsou, k témuž terminu od direktorův uloženému na hrad Pražský se najíti nedali a sebe před těmi nepřátely svými neopatrovali; oni pak s druhé strany aby se den ode dne síliti a mocí válečnou do království vtrhnouti, svou zlostnou moc nad stavy provésti, majestat s jinými privilegiími, řád, právo a summou všecky svobody zrušiti mohli.

Čehož však že všemohoucí p. Bůh, jemuž buď čest a chvála, milostivě dosavád ostříhati ráčil a bůhdá ještě dále zachovati ráčí.

V kterýchžto mandatích poněvadž se podpis rukou císařskou nenachází, než jmeno jeho jest toliko vytištěno, i také že Zdeněk z Lobkovic, kancléř král. čes., kterýžto majestatu cís. Rodolfa, stavům pod obojí daného, podepsati ani ku porovnání stran přistoupiti, k té relací sněmovní se přiznati nechtěl (v čemž také hned tehdáž od stavův proti němu i jiným, kteříž se podepsati nechtěli, protestací učiněna byla), k tomu pak, co jest na nebezpečenství a potupu stavův bylo, svoloval, až i to těžké psaní a odsouzení stavův podepsal, v témž mandatu podepsaný se nachází a podlé něho i Pavel Michna, předešlý sekretář, jsa již prvé ode všech tří stavův z hodných a znamenitých příčin za člověka zlého a nešlechetného, zrádce a rušitele řádu, práva a obecného dobrého vyhlášen, na velikou potupu stavův dostaven jest, an toho vedlé svého chování a přečinění hoden není, aby s J. M. C. králem a pánem jich nejm. se podpisovati a víceji věcí zemských se dotýkati měl: za těmi tedy i jinými příčinami že se zastavují.

Že pak o těch mandatích, na veliké nebezpečenství stavův sepsaných a do Čech vypravených, někteří nejv. úředníci zem. dobrou vědomost měli a k nim radili, jak se to patrně z vlastních psaní císařských i nejv. kancléře jim svědčících i zvláštního oustního přiznání nejv. purkrabího nachází; aby tedy v podobných zlých radách, na záhubu všeho království se vztahujících, více nebývali, z té příčiny jako i proto, že též někteří úředníci zemští, obzvláštně purkrabě nejv. Pražský,

1618 mohouce podlé povinnosti svých ty všecky věci, kteréž se na přetržení svobod král. čes. dály, časně předjíti a jinak opatřiti, toho pominuli a všecko zlé na král. čes. dopustili: že jsou direktorové zatím při témž nejv. purkrabím Praž. pro uvarování budoucího zlého a vší vlasti naší škodlivého to nařídili, aby z měst Pražských nikam neodjížděl a dáleji v žádných radách proti stavům nebýval, nýbrž pokojně v domě svém až do bohdá šťastného všech těch nynějších věcí vyřízení zůstával, jiným pak, aby tolikéž až do dalšího nařízení z Prahy neodjížděli a nic takového, což by království ke škodě bylo, před sebe nebrali, jest znáti dáno.

Vědouce pak direktoři, že naše milá vlast příčinou zlých lidí cizích i domácích u velikém nebezpečenství zůstává a praktik se neumenšuje, aby tehdy stavové v lepší bezpečnosti státi, časně před takovými chytrými ouklady a záhubou opatřeni býti mohli: protož vedlé moci dané že jsou zatím 3000 lidu pěšího a 1100 koní na náklad zemský a sněmem léta 1615 svolenou kontribucí zverbovati dali. Kterýžto lid verbovaný již na větším díle i zmustrován, pod regiment uveden a pro opatření hranic v jistá místa položen jest.

Však poněvadž patrné jest, že tíž nepřátelé obecní den ode dne další úklady stavům strojí, a nemohouce lstí a chytrostí nic dovésti, usilují mocí do království vtrhnouti, stavy předně o to, což jim sám p. Bůh dal a milostivá vrchnost toho užívati pokojně povolila, jako i jiné všecky svobody a privilegia, tak dobře strany pod jednou jak pod obojí se dotýkající, a co by na nich bylo, i poctivost, hrdla a statky připraviti a náš slavný národ český z země a milé vlasti jeho dokonce vypleniti (od čehož však milosrdný p. Bůh uchovati a své věrné ctitele a milovníky pravdy jeho mocně chrániti ráčí): aby tedy takovým jejich obmyslům a praktikám mohl časný přítrž učiněn býti, že direktorové všelijak o to přemýšlejí, jakým by nejbezpečnějším a nejužitečnějším způsobem stavové a jich milá vlast po ochraně božské, kteréž se nejvíc sluší těšiti, a jeho velebnosti božské za ni prositi, skrze zřízené prostředky před dokonalou záhubou zachováni a opatřeni býti mohli.

A tyto prostředky za nejpotřebnější k tomu uznávají: Kdež jest předešle otevřenými patenty od nich stavův bylo dáno znáti, aby vedlé nařízené defensí předně jeden každý s koňmi jízdnými a podlé toho s desátým člověkem osedlým, osobou hodnou a dobře vypravenou v hotovosti byl; i poněvadž se tomu porozumívá, že by některým osobám z stavův s nemalou obtížností to bylo, sebe s jízdou svou a desátého člověka zvláště v těchto nynějších časích, když již všelijaká

pilná díla polní nastávají, vypraviti; a to se též nachází, 1618
kdyby ke předešlému regimentu již zverbovanému a 1100 koní ještě dva regimenty, totiž 6000 pěchoty a 1000 jízdy, lidu válečných věcí pověděného a zkušeného verbováno bylo, že by netoliko za tři měsíce na tu výpravu a outratu, kteráž by se na lid domácí vynaložiti měla, vychováni býti mohli, ale i něco k další potřebě by přibíhalo. S kterýmžto lidem verbovaným že by mohlo s pomocí boží více nežli s lidem krajským spůsobeno býti; království pak české že by v pokojnějším spůsobu zůstávalo, stavové a lidé poddaní svých živností hleděli a je tím lépe opatrovati mohli.

A protož že direktorové stavům toho k uvážení podávají a za to žádají, aby, považíce při sobě, který by prostředek jim nejužitečnější byl, spolu s nimi o jistou věc se snesli. A vidíli se stavům, aby domácí lid doma zanechán a místo nynější nařízené hotovosti a desátého člověka peníze, co na výpravu lidu domácího se dáti dostane, jmenovitě místo každého koně a výpravy z statku pozemského, z peněz na úrocích podlé předešlého šacuňku dvojnásobně, jakž nynější defensí ukazuje, za tři měsíce 60 kp. miš. a místo desátého člověka též za tři měsíce 20. kp. miš., a tak každý poddaný osedlý po dvou kopách miš., města pak místo osmého člověka a šestého tolikéž 20. kop. miš. a z poddaných též 20 kop miš. — kterýžto prostředek direktorům za nejužitečnější se vidí, a stavům od osob svých k němu věrně radí, považujíc toho, kdyby taková výprava domácího lidu státi se měla, jak by veliký náklad na skupování koní i jiných válečných potřeb a nástrojův jako i na vychování nejvyšších a jiných oficírův učiněn býti musel — na hotově odvedli; tedy aby jedenkaždý, co se mu dáti dostane, nejdéle od dnešního dne ve třech nedělích pod pokutami, zřízením zem. o obhajování země vyměřenými, nejvyšším berníkům na hrad Pražský s listy přiznávacími odvedl. Jakož pak že i mnozí z stavův v tom se ohlašují, že by netoliko rádi k tomu zdání direktorův přistoupiti, ale také i hned peníze své odvésti chtěli.

I poněvadž se tu předně cti a slávy boží, spasení duše, dobrého J. M. C. a milé jich vlasti, majestatu, privilegií, snešení sněmovního, řádu, práva, všech svobod, manželek, dítek, poctivostí, hrdel i statkův týchž stavův dotýče, protož že direktorové ke všechněm stavům tak dobře pod jednou jako pod obojí té celé a nepochybné naděje jsou, že to vše k srdci svému připustíce jakožto milovníci Boha, poctivostí a svobod svých i hned na uvážení toho nastoupí a spolu s nimi na jisté věci se snesou a tedy příkladem slavných předkův svých svou věrnost, upřímnost a stálost prokáží i také v budoucích

1618 nastalých potřebách volní se ukazovati budou; a na čem se takkoli snesou, tím však aby tolikéž lidí duchovní, hejtmané a lidé poddaní na panstvích J. M. C., svobodníci, nápravníci i dvořáci povinni byli.

Po přečtení proposicí poručeno straně přítomné pod jednou, poněvadž některé věci samé strany pod obojí se dotýkající přednášiny býti mají, aby nestěžovala sobě povystoupiti ke dskám zemským. I vystoupil Diviš Černín, hejtman hradu Pražského, s jinými mnohými papeženci.

Zatím učinil ohlášení v plném shromáždění stavův pod obojí Václav Vilím z Roupova, president direkcí, takové:

Že by měly se mnohem ještě hroznější a nikda prvé neslýchané věci, kteréž jsou před sebe nepřátelé jich až posavad na záhubu naši brali, stavům přítomné chvíle uvésti v známost a vůbec publikovati; ale poněvadž druhá apologie obšírnější mnohem nežli prvnější od direktorův vydána bude, kteráž se již spisuje od Krištofa Fictuma a Jana Milnera, osob k tomu nařízených, z té příčiny že se toho nyní pomíjí a do jiného času poodkládá.

Avšak aby stavové tím jisti byli, jako slunce jest na nebi, že tak jistotně ty všecky věci do též apologie gruntovně a zouplna pojaty a položeny budou, chtějí tomu někteří, že direktorové nechtěli těch věcí na ten čas publikovati před obcí proto, aby obec, vyrozumějíc právě nekřesťanské zlosti týchž praktikantův a zjevných nepřátel vlasti své, nětco nového proti nim i proti vší straně pod jednou z velikého unáhlení před sebe nevzala, v čemž by ji snad nebylo možné direktorům zdržeti a od toho odvésti.

Dáleji oznámeno od něho: poněvadž psaní direktorům od Adama z Šternberka, nejv. purkrabího Praž., a Adama z Waldšteina, nejv. hofmistra král. čes., učiněná budou se vůbec čísti, aby tedy jeden každý bedlivě poslouchati hleděli.

Čteno předně purkrabího v smyslu tom: poněvadž jistým snešením direktorův, jehož jest datum v radě jich 14. d. m. června, do arrestu jest vzat, aby z král. čes. nikam nevyjížděl, v radách, které by proti císaři předně a potom i proti stavům pod obojí čelily, nesedal a k nim nepovoloval, že se tak a nejináč jako poctivý člověk chovati chce a připovídá a proti tomu majestatu nic před sebe bráti nechce; nýbrž při jednom i při druhém nařízení, co se defensí dotýče, vyminujíc osobu J. M. C., státi připovídá.

Po něm přečteno druhé Adama z Waldšteina, v neděli druhou po sv. Trojici datované, kterýmž se k stavům připovídal a ohlašoval, že při nich, pokudž tu proti osobě J. M. C. a proti stavům markrabství moravského, jimžto, když na onen

čas v zemi jich panství sobě kupoval, dostatečný revers od sebe dáti musel, nic se nesvoluje a nejedná, státi chce, nepřátel pak obecných a věcí tak daleko zašlých na poručení direktorův v ničemž se ujímati nemíní a nebude; nýbrž že k spravedlivému soudu jich to připouštěje, k nařízené defensí jedné i druhé povolení své dává a ji vyplniti připovídá, dále k tomu se přimlouvaje a pro Boha žádaje, aby té věci časně pro uvarování těžkostí král. čes. a obyvatelův jeho zpomoženo bylo. 1618

Po přečtení týchž psaní doloženo ještě od dotčeného presidenta i to: aby stavové neobtěžovali sobě přeslyšeti také dvojího psaní od knížat a stavův slezských, jedno k stavům král. čes. a druhé k císaři, v němž se za stavy upřímně přimlouvají.

To obé bylo zhotoveno ve Vratislavi při společném sjezdu týchž knížat a stavův 24. d. máje léta přítomného a znělo v sobě samo takto:

Že z psaní týchž stavův král. čes. jim odeslaného a při sjezdu jich Vratislavském in originali dodaného porozuměli jsou, co tak od nich skrze to své psaní, v Praze 12. d. března léta tohoto dané, v příčině nátiskův a obtížnosti náboženství pod obojí se dotýkajících a v městě Hrobu, tak i v městě Broumově již skutečně vykonaných na ně vzneseno jest a čeho přitom dále při nich se vyhledává, aby při císaři přímluvou svou tak dalece se v to vložili, aby těm v týchž obou městech obývajícím lidem náboženství svobodného provozování zhajováno nebylo, a osoby ty, kteréž proto vězením stíženy jsou, z něho propuštěny byly; ten pak nespůsob aneb předsevzetí to, a cožkoli jiného proti náboženství pod obojí tu se stalo, aby jim k ublížení budoucímu se nevztahovalo. A jakož se tím stavům vedlé starého sjednocení a k tomu každého času prokazovaného sousedského dobrého srozumění, obzvláštně pak v nově léta 1609 nařízené a od nynějšího kralujícího římského císaře potvrzené konjunkci, obzvláštně v překážkách náboženství, vedlé nich státi a v větší nastalé potřebě s pomocí přispěti, také i pro svědomí tím se povinni býti poznávají. Kteréžto přímluvy výpis přitom přiložený že jsou zhotoviti dali a jej stavům po ukazateli listu odesílají, vinšujíce věrně, aby ona jim tak mnoho prospěti mohla, aby všech nynějších i budoucích obtížností osvobozeni a stavové obojího náboženství se přidržující v lásce, v svornosti, v dobrém srozumění i důvěrnosti zůstaveni a zachováni býti mohli.

Jestliže by také něco obtížného přijíti mělo, a stavové knížat a stavův v tom pohledávati budou, že mají tím od nich jisti a ubezpečeni býti, že oni podobným spůsobem, jako jsou se stavové předtím k nim psaním, jehož datum 22. března léta pomi-

18 nulého 1617, pronesli, též ve všem tom, což vedlé znění mezi nimi vyzdvižené konjunkcí učiniti povinni jsou, otevřeně, věrně a vedlé nejvyšší možnosti s pomocí boží každého času vše skutkem prokazovati a tomu zadosti činiti do konce jsou zavřeli, od čehož také i pro svědomí odstoupiti nemohou.

Přitom také že stavův v tom zpraviti pominouti nemohou, kterak u nich v Slezsku mimo předešle jim činěné v náboženství obtížnosti, o nichž stavům již předtím oznámili, ještě jiné těžší každodenně se nacházejí a množiti chtějí, jakož pak že při nynějším jejich shromáždění z rozličných míst žalostivé žaloby přicházejí.

Mezi kterýmiž nachází se předně město Těšín, kteréž skrze své vyslané přednésti dalo, kterak od dávních časův v městě i na předměstí všecky kostely a školy kazateli a školními oficialy k Augšp. konfessí se přiznávajícími opatřeny byly a na to i od pána svého, knížete Adama Václava, teď nedávno smrtí sešlého, a jeho paní mateře skrze vydanou instrukcí kostelní i obzvláštně udělenými privilegiími tak ubezpečeni byli, že jak on tak i všecka následující knížata Těšínská moci míti nemají, do kostelův a škol v městě i na předměstí jiných kněží a oficialův, nežli k Augš. konfessí se přiznávajících, dosazovati a nařizovati. Že pak potom, když týž kníže Adam Václav náboženství své proměnil, s počátku sice jeden toliko kostel několika mnichy osaditi, však skrze zemského maršálka a jiné oficíry jim oznámiti dal, že v jiných kostelích jejich služba boží svobodná zanechána býti má, s čímž jsou také dobře spokojeni byli.

Však přes to že jest kníže léta 1611 všecky kostely v městě i na předměstí jako i ty, k kterýmž jsou od knížete grunty a dna skoupili, jim odňal, katolickými kněžími osadil, faráře městského, kterýž s vědomím jeho povolán byl, vypověděl, a když jsou sobě to při něm stížili a privilegia svá i přiřknutí jeho připomínali, že jsou víceji spůsobiti nemohli, nežli že jest táž privilegia od nich požádal, ty na drobné kusy rozstříhal a na stříbrné míse po jednom edlknobu též kusy jim podal a potom přísnými dekrety je k římskému katolickému náboženství mocí nutiti chtěl. — Pročež se vší snažnou pilností prosili, aby jim co nejdřív tíž kostelové zase postoupeni byli.

Tolikéž strana přiznávající se k Augš. konfessí v Hořejším Glogově, v knížetství Opolském ležícím, že do Jiřího z Oprštorfu sobě vysoce stěžovala, kterak pro náboženství znamenité soužení trpí, s tou další zprávou, že by netoliko od královny Alžběty na to privilegium, jehož datum v Byšicích léta 1555, a to na rathouze Hořejšího Glogova před rukama

se vynachází, měli, aby mohli na věčné časy v městě evangelické kostely stavěti, kněží povolávati i také školy pro mládež vyzdvihovati a jednomu každému bez rozdílu náboženství práva městského bez odporu udělovati. 1618

A to vše že jest jim i majestatem cís. Rudolfa knížatům a stavům daným patrně utvrzeno, a k tomu že odjinud rozdílných dekretův na stavení kostela a školy dosáhli: podlé čehož že jsou kostel od dřeva i školu sobě vyzdvihli.

Ale když Rudolf z Oprštorfu potom statku se ujal, tu že jest sice připověděl, je při svobodném provozování náboženství chrániti, ale potom že jest jich na rathouz povolal a skrze úřad oznámiti dal, že jest císařské i nového krále přísné poručeni, aby provozování svého náboženství přestali; pakli toho neučiní, že chce kostel zpečetiti. Tesaře, který tu školu stavěl, jako i toho, který témuž stavení napomáhal, že jest do vězení vsaditi a právo městské na ně pustiti dal.

Pročež že jsou se tíž Hlohovští k nim o ochranu v tom utekli, knížata pak a stavové že jsou k témuž z Oprštorfu psali, jemu majestat a jiné případnosti i také, co by z takových nespůsobův pojíti mohlo, dostatečně připomenuli.

Ale poněvadž dotčený Rudolf z Oprštorfu bratru svému staršímu Jiřímu též panství prodal, kterýž po šlepějích bratra svého kráčeje mnohem víceji nežli prvé bratr jeho je ntiskoval; nebo když dotčený Jiří z Oprštorfu povinnost poddaných od nich přijímati měl, a oni připomenuvše sobě, co jest jim již v příčině náboženství oznámeno ano i skutečně předsevzato, chtěli býti před vykonáním povinnosti v provozování náboženství svého ujištěni, jakož pak není nic neobyčejného, že se prvé poddaní privilegiími svými ubezpečují: načež že týž z Oprštorfu k nim tak přikročil a ty, kteříž k Augšp. konfessi se přiznávají, na rathouze zavřel, potom pak do jiného vězení dáti chtěl. Čehož když jsou se zpěčovali, že jest biřici poručeno, aby je na place zjevně za šelmy vyvolal a vyhlásil.

Ale poněvadž biřic to učiniti na rozmyšlení měl, že jest z služby své složen; z Oprštorfu pak že otevřené patenty přibiti a v nich je za rebelly, zpronevěřitele, nepoctivé a nepokojné lidi a docela za šelmy vyhlásiti dal.

Nad to že jest se také městského práva jim odpíralo, mladším mistrům řemeslo zastavovalo, všelijací zápisové a živnosti pod pokutou 20 kp. miš. zapovídali a tak se s nimi zacházelo, že o takových a těm podobných věcech v Slezsku ani před majestatem slýcháno nebylo.

A ačkoli rozdílná od vrchního hejtmanství poručení jeho docházela, však že taková svá předsevzetí tím vymlouvati chtěl,

618 že nadepsaný process nikoli pro náboženství, ale za jinými politickými příčinami proti týmž k Augš. konfessí se přiznávajícím zachován jest; toho však přitom sobě ku paměti nepřivedl, že jest bratr jeho tím počátek učinil, když jim oznámiti dal, že jest císařské a nového krále přísné poručení, aby provozování náboženství zastavili, aneb že on kostel zpečetí; a že římským katolikům žádné městské právo, zápisové a živnosti nikda odpíráni nebyli. Tolikéž že straně k Augš. konfessí se hlásající oznámiti dal: budouli pod jednou přijímati, že jim řemeslo, zápisové i živnosti budou propuštěni.

Dále také, že strana k Augš. konf. v městě Ratiboři se přiznávající na ně vznesla, že jim kostel zavřín a zpečetěn, pokladnice ztlučena, peníze z ní vzaty, jeden kalich, dva oltářní šálky, jeden ornát, čtyry komže, agenda kostelní i jiné věci z něho pobrány, stolice do šatlavy přenešeny, některé osoby zraněny, predikant jako jiný zločinec z města vypovědín, některé osoby do vězení dány a z nich čtyry osoby, kteréž 36 téhodnův vězením sužovány byly, z vlasti vypověděny, k tomu jim i města Oppole a Ratiboř zapovědína.

Při sněmu pak držaném byla jim císařská resolucí přečtena v ten smysl: aby těch čtrnácte osob na dostatečné rukojemství propuštěno bylo, a pokudž by nechtěly té milosti poznati, aby zase do vězení dány a trestány byly.

A ačkoli se stavové za ně přimlouvali, však že jim toliko taková odpověď dána: jestliže takový revers od sebe dají, že s katolickými pokojně živi býti, nic nového nezačínati a vedlé císařské resoluci pod propadením hrdla i statku ve všem chovati se chtějí, že na to hned propuštěni býti mají.

Naposledy že jsou na přečtenou, ale jim nepropůjčenou, podepsanou resolucí císařskou z nich deset pod propadením hrdla i statku, že dále knížetství Oppolského a Ratiborského i města Ratiboře prázdni býti chtějí, podepsati a nato hned do slunce západu z vlasti své odebrati se musili.

A takových i těm podobných stížností v příčině náboženství že by se i na jiných místech čím dále tím víceji rozmáhalo.

Poněvadž pak nepochybně stavové král. čes. J. M. C. takové stížnosti přednésti nepominou, pročež že knížata a stavové slezští poznávají to škodné nebýti, aby stavové při tom svém vznešení také i tyto jejich stížnosti císaři přednesli, an z jedné věci počátek svůj mají, totiž že se majestatům jejich oboum dvoum odpor a překážka děje.

A tak že knížata a stavové slezští stavův král. českého pod obojí služebně žádají, aby při císaři týž věc tak dalece fedrovali, aby takovým předsevzetím vstříc a v cestu vkro-

čeno bylo, a oni obojí strany při svých dosažených majestatích zůstaveni a přichraňováni byli; a tak aby všudyž ze všech 1618
stran mezi stavy pokoj, svornost, láska a srozumění dobré zachováno býti mohlo, jakož pak že nepochybují o stavích král. čes., aby proti čemu tomu býti chtěli. Čehož že se jim laskavě, milostivě, přátelsky, sousedsky a volně zase odměňovati, odpláceti a odsluhovati dle nejvyšší možnosti nepominou. —

Přímluvy pak týchž Slezákův k císaři za stavy pod obojí byl smysl tento:

Předně oznamovali ve vší poddanosti, jaké převeliké stížnosti pokládají sobě tíž stavové do strany své odporné, kteráž jim všelijaké příkoří a útisky při náboženství jich činiti a tudy majestat, jim od cís. Rudolfa daný, od něho samého dostatečně potvrzený i také do desk zemských vložený, čím dále tím směleji a patrněji rušiti a zlehčovati nepřestává; obzvláštně pak co arcibiskup Pražský a Broumovský opat s svými poddanými pod obojí sobě začal.

A ač dotčení stavové v létu pominulém 1615 na sněmě generalním v obzvláštní supplikací své ponížené císaři to vše před oči poddaně předestřeli a jeho za napravení těch obou věcí prosili, však že jsou až dosavad žádné psané resolucí od něho ani zastavení takových turbací nedostali a obdržeti nemohli, jich knížat a stavův slezských za to, aby se přímluvou svou za ně v to vložili, žádajíce, tak aby těm lidem jich v svobodném náboženství užívání bráněno nebylo, a vězňové byli propuštěni.

I aby takové utiskování náboženství toho, kteréž netoliko v království českém ale také i v knížetstvích slezských na rozličných místech tuze prochází, a víceji nežli kdy před dosažením majestatu se státi mohlo, od císaře samého, což by tak proti jeho císařské a královské milosti, důstojnosti, vyvýšenosti a od něho vydaným a přiřknutým slovům, privilegiím a potvrzením čelilo, pocházeti mohlo, knížata a stavové velice o tom pochybují, zvláště poněvadž císař léta 1608 a potom jiná následující léta v času nepokoje, z ňákých počátečních příčin pošlého, po p. Bohu prostředkováním svým příčinou toho byl, že jsou všecky země v dobrém pokoji a spůsobu zůstávaly a v tom posavad zachovány byly.

Nebo že knížata a stavové za jistou věc drží, že někteří protivníci náboženství jejich v Čechách a v Slezště císaři takové postranní a nedůvodné informací a zprávy dávati musili a musejí, skrze což takové turbací i rozbrojové pocházejí, čím pak že také císařský milostivý úmysl, kterýž toliko k zachování a zdržení dobrého pokoje ve všech jeho královstvích a zemích jde, s dostatkem známý a povědomý jest.

1618 Odkudž oni že v té naději postaveni jsou, že císař těmto všech tří stavův pod obojí král. čes. stížnostem i také bez jejich, Slezákův, se v to skrze přímluvu jejich vkládání bude věděti dobře jak v cestu vkročiti a jim zpomoci, aby rušitelům pokoje obecného předsevzetí jich zlé zastaveno a provozování svobodného náboženství pod jednou i pod obojí v celosti zachováno býti mohlo, a císař se těmi věcmi dáleji nezaneprazdňoval.

Nicméně však že jsou knížata a stavové žádosti té jich o učinění přímluvy odepříti nemohli, poněvadž je svědomí jejich k tomu vede, aby je jakožto spoluoudy náboženství svého v jejich utiskování proti těm, kteřiž privilegia a majestaty v nějakou pochybnost uvozovati aneb také docela zrušiti usilují, neopouštěli, zvláště pak i pro tu příčinu, jsouce s týmiž stavy pod obojí jakožto věrnými spoluoudy od starodávna spolčeni a v jedno spolu vtěleni i sobě zavázáni, ovšem pak teď posléze léta 1609 v příčině náboženství zdržení a zachování privilegií v obzvláštní porovnání a sjednocení vešli, jež i císař milostivě jim upevniti a stvrditi ráčil.

Poněvadž pak císař v těch příčinách, co se překážek v náboženství dotýče, tomu milostivě rozumí i rozuměti při sobě to může, že majestatové jak v král. čes. tak i v knížectví slezském přede všemi věcmi na to se vztahují a k tomu cíli vydáni jsou, aby mezi stavy obojího náboženství dobré srozumění, upřímost, láska a svornost i také dobrý pokoj v týchž zemích zachován byl, a žádný z římského katolického náboženství jako také pod obojí, kteřiž se k Augš. konfessi přiznávají, v svém svědomí obtěžováni nebyli; mnohem pak méně že jedna religií druhou utiskovati, protivenství a překážky činiti nemá; a že tou měrou dle patrného nařízení, což v týchž majestatích obsaženo a doloženo jest, žádnému nenáleží proti takovému povolení se postavovati a komu z osob téhož náboženství jaké překážky neb protivenství činiti pod jistými těžkými, právy proti rušitelům obecného pokoje pokutami vyměřenými.

K tomu také že jeden každý z obojího náboženství pod jednou i pod obojí povinen jest císařskou důstojnost, vyvýšenost, reputací, císařská a královská slova i přikázání na péči míti, tak aby s tím žertováno a pro obracování těch věcí v nic ke všelijakým nedorozuměním, rozbrojům a nespůsobům nějakým příčina dávána nebyla.

Nebo kdyby ti, kteřiž římského katolického náboženství jsou, takovou svobodu míti a proti patrným, světlým a výslovným slovům v majestatu obsaženým všelijaké turbací činiti a beze všeho rozmyšlení těm v takových daných a povo-

lených svobodách obsaženým velikým a těžkým výstrahám 1618
k povinnému poslušenství vedoucím a respektu a tak proti samému císaři v tom, co se náboženství římského dotýče, se postavovati neb proti tomu čeliti měli, ježto že proti tomu stavové a osoby náboženství římského katolického mezi stavy náboženství pod obojí bydlející všelijak pokojně, bezpečně a bez utiskování živi jsou: tehdy že by z toho nic jiného nežli škodlivé nedorozumění, zášti a nebezpečná konfusí povstávati musila.

Čehož všeho že knížata a stavové žádostivi jsouce ujíti a to, což by k zachování dobrého pokoje, lásky a svornosti se vztahovalo, aby fedrováno bylo, raději viděti chtějíce: protož že císaře ve vší ponížené poddanosti s velikou pilností za to prosí, že císař pro některé málo osoby, kerěž se náboženství jejich v Čechách i v Slezště protiví a za nepřátely postavují a zlou i nedůvodnou zprávu proti týmž jich privilegiím i proti právům, zříz. zem. i těmto zemím činí, zavésti sebe nedá; nýbrž že vedlé stížnoti stavův pod obojí v král. čes. milostivě v to vkročiti, se vložiti a svou císařskou důstojnost a vyvýšenost sobě v celosti zachovati a zdržeti, tomu všemu zpomoci a těm lidem v Hrobě a v Broumově v provozování náboženství jich dle majestatu svobodu povoliti i také ty vězně propustiti poručiti a to milostivě nařiditi ráčí, aby to i jiné proti náboženství jich předsevzaté věci týmž majestatům k žádné ujmě a škodě nebyly.

Té ponížené a poddané naděje jsouce, že císař této jich poddané přímluvě místo u sebe dáti ráčí, oni že proti tomu císaři každého času dle povinnosti své ve všem věrně, poddaně a poslušně odsluhovati se toho hotovi jsou a se zakazují. —

Po vykonání všeho toho a přečtení všech těch spisův povolali zase stavové pod obojí osoby katolické od desk do soudnice a poděkovali jim, že jsou tak drahný čas při vystoupení svém mile a trpělivě ztrávili. A že již bylo se hrubě prodloužilo na den, odloženo uvažování přednešení direktorův do rána k hodině osmé německé.

Toho dne při publikování dotčené proposicí nahnala se do soudné světnice přenáramná síla lidu, tak že pro veliké tlačení se jedněch na druhé a dav lidu tři osoby tam omdlely.

Ale na ráno v úterý 26. d. června nesešli se stavové do 26. črn.
sněmu v takové síle; a že pro pilné uvažování některých důležitých věcí direktorové trvali v radě při dskách zemských od osmé až do 12. hodiny na půl orloji: pročež vyslali dolů do světnice mezi stavy po třikráte z prostředku svého osoby dvě, totiž Pavla z Říčan a Václava Šťastného Pětipeského po dvakráte a po třetí Viléma z Lobkovic s Tobiášem Štefkem,

1618 žádajíce jich přívětivě, aby sobě nestýskali s tak dlouhým očekáváním na ně, poněvadž pro platnost věci, již uvažují, spíšeji k nim sjíti nemohou; nebo spisovali snešení obecní z strany defensí nařízené.

Potom pak přišedvše mezi stavy a p. Bohu dle obyčeje svého křesťanského spolu s stavy se pomodlivše, dali též sepsanou a spolu s stavy podlé navržení jich včerejšího uváženou defensí vůbec čísti a publikovati v slovích těchto:

Poněvadž patrné jest, že zjevní J. M. C. i všech stavův král. čes. nepřátelé den ode dne další ouklady týmž stavům strojí, a nemohouce lstí a chytrostí svou nad nimi sobě nic provésti, usilují mocí vojenskou z vlasti jich milé je dokonce vypleniti, k čemuž však p. Bůh zlosti jich přijíti nedá; i aby tedy takovým jich obmyslným praktikám přítrž učiněn, a oni všickni s touž vlastí svou, a což v ní po pánu Bohu nejmilejšího mají, skrze zřízené prostředky před dokonalou zkázou a potlačením zachováni býti mohli: protož jsou se stavové pod obojí i pod jednou, přítomní i na místě nepřítomných, z lásky vlastenské jakožto věrní synové koruny české, pro dobré J. M. C. a své, dle zřízení zemského, kteréž každého z obyvatelův k obhajování řádu a práva pod velikými pokutami zavazuje, spolu s direktory na tom snesli:

Jakož jest předešle při sjezdu a shromáždění stavův na hradě Praž. léta tohoto 1618 v pátek po na nebe vstoupení Kr. pána ode všech tří stavův pod obojí k konfessí české se přiznávajících jistá defensí nařízena, podlé níž direktorové již tři tisíce pěchoty a 1100 koní na sbírky zemské sněmem léta 1615 svolené verbovati dali, a ještě 3000 lidu pěšího a 900 koní jízdných na též kontribucí verbováno býti má, že toho stavové při tom při všem zcela a zouplna zůstavují, a dále pro dobré J. M. C. a své milé vlasti že toto svolení od osob svých i na místě nepřítomných, žádného duchovního ani světského ani těch, ješto se verbovati dali neb ještě dají, nevyměňujíce, učinili a na tom se snesli: když prvé byl svolen z desíti tisíců kop mišen. statku pozemského jeden kůň jízdný a ze 25000 kp. miš. peněz na úrocích též jeden kůň, to nyní aby šlo duplovaně aneb dvojnásobně, totiž kde prvé byl jeden kůň, tu dva, a kde dva, tu čtyři a t. d., a podlé toho i desátý člověk vypraviti se měl; tehdy aby místo té nynější výpravy lidu jízdného i desátého člověka pěšího z statkův pozemských, též peněz na úrocích i jiných všelijakých handlích mimo ty dva regimenty 6000 pěchoty a 2000 jízdy, válečných věcí povědomé a zkušené, verbováno bylo.

Na zaplacení pak toho lidu za tři měsíce aby hejtmané na panstvích císařských, všickni tři stavové jako i ti, kteříž do země přijati, řád a právo obhajovati připověděli, nicméně opatové, proboštové, kněží, farářové, kteří na farách jsou, i jiní klášterové a summou všickni lidé duchovní, též mistři, kollegiati, manové, dědiníci, svobodníci, nápravníci, dvořáci, svobodní rychtářové, kteřížkoli statky svobodné a zápisné a jakékoli jiné platy komorní, městské i šosovní, též kteříž peníze na úrocích a vexlích, listech, zápisích neb jakýchkoli užitcích mají; kupci, ležáci domácí i přespolní, kteříž v král. čes. handle a obchody své provozují, vždy podlé dotčeného šacuňku dvojnásobně místo výpravy jednoho každého koně po 60 zl., každý zlatý po 60 kr. počítaje, dali a odvedli; poddaní pak lidé místo výpravy z sebe desátého člověka tolikéž na tři měsíce 15 kop miš., a tak jeden každý poddaný po půl druhé kopy miš. dali a vyplnili; Pražané pak s jinými městy třetího stavu užívajícími mimo to, co jim z statkův pozemských a z peněz na úrocích dáti se dostane, místo výpravy osmého člověka městského též za tři měsíce patnácte kop. miš., vymíně samu Horu Kutnú z té výpravy neb sbírky osmého člověka. 1618

K odvozování pak dotčené sbírky nařídili sobě terminy tři: první v pondělí po rozeslání apoštolův Páně, druhý v pondělí po sv. Vavřinci a třetí v pondělí po narození panny Marie, vše léta přítomného; při každém terminu místo jednoho koně po 20 zl. a místo osmého člověka z měst a z lidí osedlých poddaných z desátého po 5 kop miš.

A poněvadž mnozí z stavův, vidouce toho důležitou příčinu a potřebu býti, v tom se prohlásili, že by i hned za všecky tři terminy to, co na ně přijde, odvésti a tudy svou věrnost k vlasti své prokázati chtěli; že se toho při témž uvolení jich zůstavuje.

To pak nynější svolení hotových peněz že nemá býti na protržení defensí, od stavův léta tohoto v pátek po na nebe vstoupení Páně nařízené.

Chebští pak, Loketští a Kladští aby se podlé šacuňku svého o podobnou pomoc peněžitou mezi sebou snesli, zvláště v této tak důležité potřebě, kteráž se jich tak dobře jako všech tří stavův král. čes. dotýká; a židé, kdekoli v zemi české bydlející, aby z domův svých po 20. kp. miš., z každé hlavy mužské, kteří dvaceti let a výše mají, po 12 kp. miš. a mladší až do desíti let po 6 kp. miš. odvozovali.

Naposledy i na tom se stavové snesli, aby pro nynější nepříležitost a nebezpečenství všickni soudové hořejší, též i v kraji Hradeckém do dalšího o tom nařízení odpočívali, a

18 žádnému k exekuci právní pro nižádnou věc povolováno nebylo, však bez pohoršení práva a spravedlnosti každé strany; ale jiná řízení právni při dskách zemských kromě samých soudův a exekucí ta se nezamezují. —

Když pak potom měl býti čten stavům od sekretáře direkcí Beniamina Fruveina mandat císařský, k rozpáčení stavův 18. d. června s psaním k direktorům jedním i druhým do Čech odeslaný, učinili naň dotázku direktoři i stavové: bylli by v něm i v psaních podpis vlastní ruky císařské? Kterýž odpověděl: že není, než že jmeno císařské jest vytisknuté.

Dále: kdo jsou v nich podepsáni? Oznámil, že kanclíř a Michna. Načež mnozí z obce s smíchem řekli s velikým hlaholem: „Hle, hle! toť jsou naši dobří přátelé!“

Zatím čteno to vše troje.

A po přečtení přednesli direktoři stavům zdání své, jaká by odpověd na týž mandat a psaní císařská po častkách dána býti měla. K jejímužto spisování volené osoby z stavů: Štefan Jiří z Šternberka, Jan Litvín z Říčan, Jan Albín hrabě Šlik, nejv. komorník král. čes. Jan z Talmberka, Fridrich z Bílé, Václav Magrle, Vojtěch starší Koutský, Jan Oršinovský a Martin Fruvein. Nazejtří pak bylo vůbec před stavy publikováno slovo od slova takto:

„Nejjasnější a velikomocný římský císaři a český králi! Pane, pane nás všech nejmilostivější!

Od všemohoucího p. Boha vinšujeme V. C. M. stálého a prodlouženého zdraví, za mnohá léta nad námi věrnými poddanými šťastného panování a přitom na všem všudyž dobrého a pohodlného spůsobu bez přestání.

Nebyli jsme sice v žádné jiné naději postaveni, než že V. C. M. s naší poddanou omluvou, kterouž jsme V. C. M. pod datum na hradě Pražském v sobotu po na nebe vstoupení Kr. pána léta přítomného 1618 do Vídně odeslali, milostivě spokojeni býti, nad námi jakožto V. C. M. věrjnými a poslušnými poddanými nejmilostivější ruku ochrannou držeti a nás proti V. C. M. osoby vlastní jako i našim a celého král. čes. nepřátelům a rušitelům práva a zřízení zem., poručíc je pro ty výstupky jich skutečně ztrestati, zastávati pomoci ráčíte.

Ale nazpět přichází nám to s žalostivým jakýmsi podivením, že V. C. M. bezpochyby z návěšti a z nabádání týchž nepřátel našich předně v té své nám odeslané odpovědi, z města Vídně v úterý po neděli den památný Trojice sv. léta tohoto 1618 datované, jako i v jiných pod jmenem V. C. M. za ní nás došlých psaních a listech neráčite nás za hodné uznávati, abyste nás za stavy král. čes. držeti a titulovati míti ráčili.

Mezitím pak V. C. M. neřkuli v dotčené odpovědi nám 1618
dané, ale i v jiných mnohých V. C. M. psaních a patentích, kteříž pod jmenem V. C. M. vůbec vyšli, osoby ty, k nimž jsme my jakožto k rušitelům práva a pokoje obecného z nevyhnutedlných příčin slušně se zachovati musili, všelijak vymlouvati, jich se ujímati a za své milé a věrné poddané uznávati, nás pak z těžkých věcí obviňovati, k rozpuštění a obdaňkování všeho od nás zverbovaného lidu vojenského, an jsme jej předně a obzvláštně pro obhájení V. C. M. a všech nás najali, napomínati ráčíte.

Ale když patříme a považujeme při sobě zdravě toho, které a jaké osoby, ovšem pak i z národu našeho, při V. C. M. dvoře na ten čas se zdržují, a kdo se v takových psaních a patentích podlé V. C. M. podpisují; můžeme snadno z toho posouditi, že o takové věci se pokoušejí dotčené osoby, ne ovšem pro dobré a užitečné V. C. M., nýbrž pro tu samotnou toliko příčinu, aby jak sobě samým, tak i náhončím neb pomocníkům svým z přetěžkých provinění a výstupkův, jichž jsou se proti nám stavům i proti celému král. čes. dopustili, zpomoci, nenáležitých výmluv v tom užívati a spravedlivě zasloužilých pokut a trestání ujíti mohli, málo podtím dbajíce a ohlédajíce se na to, byť třebas V. C. M., tomuto celému království a tak i nám všechněm stavům i obyvatelům v něm všecko nejhorší a nejškodlivější neštěstí a záhuba odtud se urodila a pošla, a to tím víceji, poněvadž jsme obzvláštně jednoho z počtu těch osob, jmenovitě Pavla Michnu, předešlého sekretáře při kanceláři české z dosti slušných a spravedlivých příčin, jakž V. C. M. tomu z naší odeslané, a jakž v tu dobu býti mohlo, vůbec vydané apologie milostivě vyrozuměti moci jste ráčili, zjevně za člověka zlého, nešlechetného zrádce země této, z níž utekl, a rušitele řádu, práva a obecného dobrého vyhlásili.

Slušeloli jest tedy jemu v dotčené odpovědi i v psaní druhém podlé V. C. M. v ní vytištěného jmena k znamenité ouhoně a potupě tak vysoce vznešeného V. C. M. důstojenství podpisovati, toho my V. C. M. k milostivému uvážení ano i celého světa spravedlivému soudu podáváme a přitom V. C. M. poddaně a poslušně za to prosíme, abyste k tomu, aby týž Michna neb kdo jiný z těch našich zjevných nepřátel podlé V. C. M. v čem tom dáleji se podpisovati měli, nikoli povolovati neráčili.

Co se pak těch jiných osob tří dotýče, k nimž jsme se my, jakž již nahoře dotknuto, jakožto k rušitelům řádu a práva, a kteréž míst těch a úřadův, v nichž postaveny byly, neuměly sobě vážiti, ale jich zle k ouhoně a k ztenčení V. C. M. ja-

1618 kožto našeho nejm. krále a pána důstojenství užívati hleděly, náležitě zachovali: nikoli neslušelo nám jináče se v tom chovati, jakž pro příčiny v apologii naší doložené, tak obzvláštně i pro tu, že jsou nám cestu k zpomožení a napravení našich stížností a k naplnění žádosti naši poddané při V. C. M. všelijak zamezovali a v tom místě a úřadu svém všelijaké prostředky, k zachování v celosti svobodného provozování náboženství našeho křesťanského pod obojí, ano i majestatu od slavné a svaté paměti cís. Rudolfa nám daného a od V. C. M. potvrzeného, nicméně i porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí učiněného, též sněmovních snešení platné a užitečné, jež V. C. M. ráčila nám ratifikovati, zastavovali, V. C. M. moc a důstojnost na sebe nenáležitě přenášeli, řád a právo rušili, ten příliš kvapný a těžký proti nám vypraktikovaný nález neb ortel v dotčeném místě publikovati dali, ano i dle patrných pohrůžek jich sami nás v tom souditi a s exekucí právní k nám přistupovati chtěli.

Pro kteréžto příčiny, an již veliké nebezpečenství přede dveřmi bylo a nám tu všechněm o čest a hrdla běželo, království pak celému dokonalá zkáza nastávala, nenáleželo anobrž žádnou měrou možné nebylo nám, s touž věcí déleji prodlévati, což vše druhou obzvláštní apologií (poněvadž jsme v první pro ušetření V. C. M., našeho nejm. krále a pána, mnohých věcí doložiti a gruntovněji je vyjádřiti z jistých příčin naschvále pominuli) všechněm vůbec v známost uvésti nepomineme. Čehož na ten čas přitom zanecháváme.

A kdež dále v V. C. M. intentu, pod datum v městě Vídni v pondělí po sv. Trojici léta tohoto 1618 toho se dokládá, že se toho nenajde, aby mělo se kdy co buď proti majestatu neb proti porovnání mezi stranama pod jednou a pod obojí učiněnému od V. C. M. na protržení jedné i druhé věci před sebe bráti aneb komu jinému co toho činiti dopouštěti, mnohem pak méně aby o tom, že by někdo z stavův král. čes. o něco tomu podobného pokoušeti se měl, jaká stížnost V. C. M. od koho přednešena byla: v té tedy příčině a v tom punktu, nejmilostivější císaři, odvoláváme se na naše předešlé mnohonásobné a vysoce důležité stížnosti, kteréž jsme V. C. M. jakož při obecném hlavním sněmu pominulého roku 1615, tak ovšem od té doby posléze rozličných časův nejen oustně přednášeli, ale i v spisích našich do vlastních V. C. M. rukou dodávali, jak se s stranou pod obojí v příčině náboženství protivně zachází, a co se na patrné zkrácení a protržení majestatu, porovnání nás stran společného i sněmovního snešení netoliko na samých J. M. C. panstvích ale i na jiných místech, zejmena pak Broumovský opat před sebe béře, a přitom také

V. C. M. za spravedlivé těch všech věcí, nepříležitostí a nespůsobů napravení ve vší poddané poníženosti prosili a žádali. 1618

Že pak dotčené stížnosti a důležité žaloby V. C. M. konečně přednešeny jsou, tomu V. C. M. ráčí moci z toho snadničce vyrozuměti, poněvadž ste před V. C. M. z království českého odjezdem na zámku Brandýském panu hraběti z Turnu, jednomu z předních defensorův k opatrování konsistoře i akademie Pražské od nás všech tří stavův pod obojí na obecném sněmu zřízených, takovou odpověd na žádost naši dáti ráčili: že neráčíte stížnosti a žádosti stavův pod obojí za slušnou uznávati a chtíti býti tím více zaneprázdňováni.

Na čemž nemohše my pro veliké lidu obecného lamentování a naříkání žádnou měrou přestati, zvláště když den po dni takových nátiskův velice přibývalo, nepřestávali jsme sice skrze časté a ponížené supplikací naše při V. C. M. toho poddaně vyhledávati, avšak žádného nejmenšího zpomožení ani odpovědi na ně dosáhnouti a dovolati jsme se nemohli.

Tou příčinou musili jsme knížat a stavův slezských za přímluvu k V. C. M. požádati, kteřiž se nám v tak slušné a spravedlivé věci ochotně a přátelsky užiti dali, sdělivše se přitom s námi také i o své nemalé stížnosti a nátisky, s nimiž se v příčině náboženství svého od strany odporné potkávali, jakž tomu všemu V. C. M. z jejich za nás k V. C. M. učiněné přímluvy a k ní přiložených stížností týchž knížat a stavův vlastně se dotýkajících šířeji milostivě vyrozuměti ráčíte.

A ač v některých psaních, kteréž jste pánům místodržícím činiti ráčili, doloženo jest toho, že dotčené naše pokorné omluvy a žádosti V. C. M. dodány a přednešeny jsou; poněvadž však v jistotě stalo se to, avšak při nejmenším nemusily jich osoby ty, jimž to sice učiniti náleželo, našich stížností a proseb ponížených V. C. M. tak, jakž ovšem býti mělo, upřímě přednésti, a pakli jsou i přednesly, tedy aspoň jiný převrácený úmysl a výklad podlé své starobylé navyklosti jim dávaly a i tou měrou těžšího trestání sobě zasloužily.

Že jsme pak v zemi jistou hotovost neb defensí vojenskou nařídili a lidu nějaký díl najíti dali, to z jakých hodných příčin stalo se od nás, již jsme o tom o všem V. C. M. předešle ve vší poddané pokoře zprávu učinili. A měli jsme k tomu slušnou a spravedlivou příčinu, obávati se mnohých nepříležitostí nebezpečných z toho, co se již nyní vůbec v skutku a v pravdě nachází, že totiž ti naši nepřátelé z své zlobivé a mstitedlné mysli všelijak o to dle své nejvyšší možnosti usilují, skrze jaké prostředky neřkuli V. C. M. krále a pána nás všech nejm. svými nedůvodnými zprávami a informacími zlými, ale nad to výše, pokudž jen mocnost jich k tomu postačovala,

1618 i jiné křesťanské potentaty pod zámyslem tím, jako bychom my tu něco (od čehož však všemohoucí p. Bůh nás uchovati rač!) proti vlastní V. C. M. osobě a velebnosti aneb i proti římskému katolickému náboženství předsebráti a začínati chtěli, mohli by proti nám zjítřiti a nás jak při V. C. M. tak i při nich v dokonalou ošklivost a nemilost uvésti, jakž se to na ně více, než potřebí, hojněji a zřetedlněji proneslo, že jsou se proti nám v takové heble vydávali; a až dosavad tomu ještě konce není, kdyžť jsou V. C. M. přemluvili na to, abyste lid vojenský jízdný i pěší verbovati dáti, pomoci na rozličných místech proti nám vyhledávati a nás skrze zjevné patenty i jiným spůsobem za V. C. M. pozdvižené neb srocené a protivné poddané vůbec vyhlásiti ráčili. Čehož jsme my se však v pravé pravdě, an se nám ta vina neslušně a nespravedlivě připisuje, nikda nenadáli.

Tím tedy bezprávím dána jest nám příčina k tomu, že jsme my včerejšího dne všickni tři stavové král. čes. tak dobře pod jednou jako pod obojí, u velikém počtu na hradě Praž. pospolu shromáždění, dotčené patenty od V. C. M. do král. čes. proto, aby se po všech krajích roznesly, teď nedávno odeslané, vůbec sobě přečísti dali a o jistou další defensí pro V. C. M. dobré, tohoto pak slavného království, nás samých ano i manželek a dítek našich, a to mnohem dřiveji, nežli jest nás V. C. M. to druhé psaní pod datum v Vídni v sobotu u vigilií sv. Jana křtitele léta běžícího 1618 došlo, jednomyslně snesli, jakž V. C. M. z dotčené defensí nařízené, jížto exemplář tištěný příležitě odsíláme, jako i z jiných příčin podstatných, pro něž to se od nás nevyhnutedlně státi musilo, všemu dáleji a šířeji vyrozuměti ráčíte.

A jakož v výš jmenovaném V. C. M. psaní posledním ještě i to doloženo jest, pokudž pak vždy někdo domníval se míti nějaké v náboženství svém zkrácení a stížnosti, že by ten každý takové zkrácení své pořádem práva, podlé vyměření snešení sněmovního l. 1610 sobě k slušné nápravě velmi snadě přivésti mohl: i kdyby byli, nejmilostivější císaři, králi a pane náš, na onen čas opat Broumovský a arcibiskup Pražský, když jsou se za žalobníky vystavili, dotčeného processu v při a žalobě své následovali, jakž jim to bylo na voli zanecháno, tehdy bylo by též nedorozumění mohlo velmi pěkně a snadničce k místnému porovnání přivedeno býti.

Ale že jsou z mezí a šraňků dotčeného processu daleko svévolně vystoupili a jej, začavše při svou od exekucí, patrně protrhli, odkud potom, jakož jiných nemálo těžkých věcí na zřejmé zlehčení a potupení majestatu a porovnání mezi stavy, ano i sněmovních snešení, nicméně i k zastavení defensí naří-

zené se vztahujících, tak ovšem i to následovalo a pošlo, že 1618
bez pořádné žaloby vyslyšení ano i rozsudku defensorové, kteříž podlé moci sněmem obecným jim od nás dané nás, nejv. úřed. a soud. zemské, též V. C. M. rady soudu dvorského i komorního a k tomu po šesti osobách z každého kraje k uvažování některých pilných a samého náboženství našeho pod obojí se dotýkajících věcí sem do měst Praž. povolali, tím těžkým psaním od V. C. M. z Vídně do Prahy k místodržícím prošlým, nepochybně z ponuknutí a z nabádání těch zlých a království tomuto vysoce škodlivých rádcův, odsouzeni a tak spolu s námi, ještoto jsme předtím s nimi a podlé nich u velikém počtu takové věci uvažovali a zavírali, k samé toliko pouhé exekucí do času příležitějšího zanecháni a odloženi jsou; tak že již nyní dotčený process a pořad práva v věci té průchodu a místa svého míti a od nás proti nim nijakž užíván neb zachován býti nemůže.

Abychom zajisté my stavové s našimi nepřátely a dobrého řádu, práva a pokoje obecného rušiteli teprva nyní, an již ty věci tak daleko zašly, ku pořadu práva, kterýž oni předešle samoděk protrhli a zlehčili, se podávati měli, to se nám žádnou měrou dobře trefiti nemůže; nýbrž jsme k V. C. M. té celé a ponížené naděje, že nám v té příčině milostivě nápomocni býti ráčíte, aby dotčení nepřátelé naši skutečně ztrestáni a nám to všecko, což původem týchž protivníkův našich zrušeno a pokaženo jest, a v čem se nám od nich jaké zkrácení stalo, k náležité náhradě a nápravě zase přivedeno býti mohlo.

Kdež také dále V. C. M. toho v té odpovědi milostivě dokládati ráčí, že ráčíte býti toho milostivého oumyslu, jisté vzáctné a přední osoby za kommissaře v věci té nařiditi a do měst Pražských vypraviti, toho my při V. C. M. nejmilostivější vůli a libosti zcela a zouplna zanecháváme.

Poněvadž pak, nejmil. králi a pane, ráčíte v tom od nás náležitě ujištěni a ubezpečeni býti, že táž nařízená od nás defensí vztahuje se předně V. M. C. k dobrému a užitečnému a přitom i pro obhajování tohoto král. ano i řádu a práva v něm, a že my nemíníme touž hotovostí domácí žádnému v ničemž nejmenším škoditi, mnohem pak méně tou měrou z věrné a poslušné poddanosti, kterouž V. C. M. zavázáni jsme, nějak se vytahovati a po pokojném té škodlivé sekty jezuitské ven z král. čes. vybytí proti jiným řeholníkům a následovníkům římského katol. náboženství pod jednou aneb proti komukoli jinému z lidí těch, ješto majestatu, porovnání stran a snešení sněmovních v něčemž rušiti a lehčiti se nepokoušejí, ničehož toho oučastné se nečiní ani v žádné zlé a

1618 to od nich stane, že jim žádný lid z našich soldatův do města položen býti nemá.

Když jsou se pak zpěčovali toho učiniti a tudy prohlásili se celé zemi a vlasti své za zjevné nepřátely, tedy teprva že hrabě nato dorazil na ně s slovy některými tvrdými, což nic divného a neobyčejného není v příhodách takových. Avšak úmysl jeho nebyl, jim v čem nejmenším škoditi a ubližovati, jakž se může tomu snadno vyrozuměti z příkladu Krumlovských, kteřížto, když uposlechli rady jeho a ten cizí lid vybyli z města, nebyli od něho ani od žádného jiného ničímž protivným potkáni ani nějakým lidem vojenským od stavův stíženi.

Odkudž že císař může milostivě porozuměti, že by ještě na ten čas nebylo před rukama žádné slušné a důležité příčiny, aby on samým toliko Budějovským k libosti a na nějakou jejich příliš lahodnou zprávu do král. čes. lid vojenský uvozovati měl.

A jakkoli nemají o tom pochybnosti žádné, že nepřátelé jejich a království tohoto císaře dnem i nocí k tomu ponoukají a dohánějí, aby jim vůli jejich zlobivou nabažil a vojsko nějaké do král. čes. vypravil a vyslal; s tím však se vším že jsou k němu té poddané a neomylné naděje, začež ho také direktoři jmenem a na místě všech tří stavův ve vší nejhlubší pokoře bez přestání prosí, aby císař ani sám od osoby své k tomu se přemluviti dáti, mnohem pak méně takovým jich zlým a škodlivým radám folkovati a povolovati neráčil. Nebo jakž se mu v tom všickni tři stavové při zavírce té své obšírné odpovědi poddaně a zřetedlně ohražují, a oni direktorové mohou jej v tom podlé nich také dostatečně ujistiti, jak jsou s pomocí boží až dosavad ve vší té věci šetrně postupovali, i jak náleželo, to opatrovali a opatrují, aby se dotčenou defensí nařízenou žádnému z stavův a obyvatelův pod jednou žádné nejmenší příkoří a zkrácení nedálo.

Kdyby pak proti tomu od císaře nějaký vojenský lid do království uveden býti měl proti právu a zříz. zem., též sněmovním snešením, tedy že direktorové obávají se odtud nepříležitosti té, aby lid obecný jak v městech Pražských tak i po krajích, dověda se toho něco nejméně, že takový lid na ně do země táhne, i hned se nezbouřil a na všecky kláštery a řeholníky těžkého a násilného outoku neučinil, tak že bylo by jim potom nemožné, byť nejraději chtěli, jim takového násilí bez boje zastaviti a přetrhnouti. Skrze což mohlo by snad drahně krve nevinné, čehož všemohoucí a dobrotivý Bůh milostivě uchovati rač, prolito býti, z níž by a z pozdvižení takového nenadálého ne stavové král. tohoto, nýbrž ti, ješto by

týž cizí lid do země poslali a uvedli, těžký počet časem svým vydávati musili. Což že oni p. Bohu i celému světu k spravedlivému rozeznání poroučejí. 1618

A tak tou měrou že i stavům bude svobodno, v tak nevyhnutedlné a vysoce důležité potřebě a nouzi takovému lidu cizímu podobnou mocí odpor činiti i jinde mezi okolními sousedy a potentaty řádné pomoci a fedruňku vyhledávati.

Což vše že podávají císaři poddaně k zdravému uvážení, jsouce vždy ještě k němu té nejponíženější naděje a důvěrnosti, že on pro některé málo osoby a rádce zlé, kteréž všeho toho, ješto by odtud budoucně pojíti mohlo, hlavní původové a strůjcové jsou, k takovým těžkým nepříležitostem přijíti nikoli nedopustí; s tím jeho cís. velebnost v ochranu všemohoucího poroučejíce. —

Zatím také hned téhož dne sobotního t. 30. d. června direktoři uvedli to pohrůžčivé psaní císařské všechněm stavům do krajův v známost obzvláštním patentem, oznamujíce jim, jaké jest jim opět psaní císař učinil, a v čem se jim z strany lidu svého vojenského patrně ohlašuje a pronáší; na něž že nepominuli i hned jemu zase šetrnou odpověd dáti a jeho žádati, aby takové záhuby na král. své české a vlast jich milou pro ty neupřímé lidi dopouštěti neráčil.

Ale že z téhož psaní i z jiných zpráv tomu se porozumívá, že úmysl a usilování nepřátel jich jest, do král. čes. moci válečnou vtrhnouti a slavný národ náš český ze všech svobod, řádu a práva vyvésti a naposledy i dokonce zahubiti.

Aby tedy stavové všickni vůbec a jedenkaždý z nich obzvláštně o takovém ohlášení císařském i oukladném mínění nepřátel obecných časně věděli, a král. české před budoucím nebezpečenstvím opatřeno bylo, že vidělo se direktorům za dobré, netajiti toho před nimi a přitom jich za to důvěrně od osob svých požádati, z povinnosti pak své k tomu napomenouti, poněvadž toho vysoce důležitá a nevyhnutedlná potřeba jest, aby pro uvarování zkázy a záhuby stavův a obyvatelův král. tohoto mimo prvnější lid verbovaný a již v jistá místa položený i hned víceji lidu jízdného a pěšího vedlé nařízené defensí verbováno a mustrováno bylo, což bez peněz řízeno býti nemůže; pročež aby jako milovníci p. Boha, krále a pána svého, spasení duší, poctivosti, hrdla, manželek, dítek svých, své milé vlasti k srdci svému to připustili a k té tak veliké potřebě všecky předešlé i nyní svolené sbírky časně a, pokudž možné, v skok za všecky tři terminy aneb aspoň větší díl jich k úřadu berničnému na hrad Praž. odvedli a tudy svou volnost a právě vlastenskou péči prokázali.

1618 Což když stane se, že nepominou direktorové se vší bedlivostí a možnosti před všelijakými vpády nepřátelskými hranice dáti opatřiti, tak aby stavové a obyvatelé s manželkami, s dítkami a statky svými mohli v lepší bezpečnosti býti.

A poněvadž jest nejvíce pomoci a ochrany boží, modliteb zkroušených a pobožnosti k tomu potřebí, protož že všechněch k tomu napomínají, aby i s lidmi poddanými svými modliteb svatých pilni byli, pobožný a střízlivý život vedli; jakož pak o nich nepochybují, že se ve všem tom tak a nejinak zachovají. —

Když pak 27. d. června při zavírce obecného sjezdu došla zpráva stavův, že by Plzenští, připojivše se prvé skrze vyslané své k stavům, zase zpět postoupiti, z připovědi své nic učiniti chtěli a z nabádání opatův a prelatův okolních jako i Pavla Michny a jiných zpronevěřilých synův vlasti, z nichž někteří a zvláště duchovníci své nejlepší věci do města uvezli, ano i s fedruňkem jich lid služebný sobě najímali, municí, jak velikou tak menší, město opatřiti a je zavřiti měli: z té příčiny aby jim to jmenem stavův za času bylo zastaveno, zvolili z prostředku svého devět osob, po třech z každého stavu, nařídivše to při nich, aby ještě dne toho, vypravice se z Prahy jezdecky s čeledí svou, jako kommissaři zemští do Plzně sjeli a jim, Plzenským, jmenem stavův na konec oznámili a poručili, aby pod přísnými pokutami nic takového před sebe nebrali, proti stavům někomu k vůli svévolně se nepostavovali, ale zůstávajíce v společnosti jich dle předešlého zakázání svého, města otevřeného a jednomu každému pokojně k nim přijíždějícímu svobodného průjezdu i odjezdu přáli.

Ale málo bylo při nich tím otcovským napomenutím spůsobeno, jakž se tomu potom níženi na svém místě, kdež o obležení města psáti se bude, šířeji vyrozumí. —

Téhož dne a chvíle Pražané vznášeli na direktory, kterak ledajakés chasy obecné a zahálčivé pod zámyslem soldatským vždy více a více do země přibývá, kteráž okolo Prahy i jinde vsi drancuje a vybíjí, do nich spůsobem vojenským se kvartiruje a lidu robotnému veliké nátisky činí, žádajíce, aby to při ní záhy zastaveno bylo.

Dále vyhledávali při nich i toho, co se tkne věcí, svrškův a nábytkův v kolleji jezuitské, od soldatův ještě nepobraných a nezpečetěných, aby ty k dokonalému zmaření nepřišly. K této druhé žádosti jest povoleno tak, aby ty věci do sekvestru i se vsí jezuitskou, Kopaní, Staroměstským poručeny a uvedeny byly; první pak věci odloženo do nařízení dalšího. Nebo na týž den direktoři zmustrovali na Zbraslavi 500 koní a dva praporce pěchoty velmi oupravné, davše jim ordinanci,

aby i hned z mustrplacu v místa sobě vykázaná k Budějovicům a ku Písku táhli. 1618

Dále poněvadž císař netoliko sám od sebe přicházel myslí svou na to, že stavové pod obojí král. čes. vyrozumějíce, jak se on nejen po domácku proti nim lidem zásobuje, ale i všudyž v říši ano i jinde u potentatův katolických pomoci na lidu i na penězích vyhledává, podobnou měrou ochrany a fedruňku při okolních zemích přivtělených ano i jinde v říši i krom říše žádati budou; ale i z vlastních jich spisův a protestací to světle a neukrytě vynacházel, že se mu v tom poddaně ohražovali, nepřestanouli obecní jejich nepřátelé jeho na stavy nasazovati a budou chtíti jim nějaký cizí lid vojenský na hrdla vstrčiti, tedy že i oni nepominou k dobrým svým zástupcům, přátelům a spolukonfederantům o zastoupení jich v tom násilí bezprávním se utéci: — pročež též nepřátelé jich, aby jim tu naději jejich, nemohlili by jinde, aspoň v říši zkartili, vydali pod jmenem a titulem císařským veřejný mandat 30. d. června v jazyku německém, o němž zvláštním poručením do měst říšských i jinam týmž titulem císařským poroučelo se, aby v jistých i výsadních místech publikován a jemu ode všech stavův říše nižších i vyšších zároveň poslušně zadosti činěno bylo.

V tom na počátku odvolával se císař na všeobecnou povědomost toho oučinku, kterého se stavové pod obojí 23. d. máje na hradě Pražském proti některým jeho místodržícím dopustili, a co dále z toho následovalo. Mezitím pak že i ty hodnověrné zprávy jeho docházejí, kterak ti jeho lidé protivní, neulevujíce naprosto nic v svém urputném a nepřátelském předsevzetí, aniž dbajíce co nejméně na jeho v rozmanitých psaních i v patentích otevřených k nim pronešenou mírnost a dobrotivost milostivou, čím dále tím víceji ještě bez přestání v něm se sílí, jeho vyvýšenost, mocnost a jurisdikcí císařskou a královskou neslušně zlehčují a jakož jinde na rozličných místech, tak ovšem i v říši všudyž lid vojenský jízdný i pěší sobě najímati usilují, ješto kurfirštům, knížatům a stavům říše to výborně vědomé a známé jest, že těm podobní verbuňkové, a co dále z nich pochází, v chvalitebných a užitečných sv. římské říše zřízeních zemských a sněmovních snešeních, zvláště pak sněmem léta 1575, když by se co toho dálo bez vůle a vědomí jeho císařského jakožto vrchní hlavy říše a bez dostatečného uručení i jiných těm podobných výminek právních, vysoce a přísně se zapovídají.

Z těch tedy příčin že poroučí tímto listem svým vůbec všechněm i jednomu každému obzvláštně, kurfirštům, knížatům a stavům sv. říše a z moci své císařské to při nich na-

1618 řizuje a míti chce: aby žádný z nich na svých panstvích ani po městech, ovšem pak ani poddaní jich svrchu jmenovaných verbuňkův, mustruňkův a průjezdův neb durchzugův, a co k tomu více přináleží, bez ukázání patentův jeho císařských a jiných výminek v zříz. zem. a sněmovních snešeních sv. římské říše zejmena vyměřených naprosto nedopouštěli a nefedrovali, nýbrž náležitě a přísně všudyž je zapovídati i skutečnou exekucí zastavovati, rozplašovati a kaziti hleděli beze všeho v tom kohokoli ušetřování, jak vysoce milo jest jim všechněm i jednomu každému obzvláštně, nemilosti jeho císařské a pokut v výš dotčených zřízeních zem. a snešeních sněmovních vyměřených se uvarovati; chtěje tomu, aby hodnověrný listu tohoto jeho císařského Vidimus tak mnoho platil jako samý jeho original, a všickni jemu jednostejnou víru přikládali, vědouce, že na tom konečnou a milostivou vůli jeho poslušně naplní. —

Aby pak často jmenovaní nepřátelé stavův a království českého nezdáli se apologie jejich mlčením svým schvalovati a ospravedlňovati, tou příčinou v tutúž dobu vydali proti ní jmenem císařským dvojí spis v jazyku německém, první pod titulem „Informací neb zprávy císařské z strany pozdvižení českého,“ kteráž sama v sobě zněla takto:

„Již jest všem vůbec výborně vědomé a známé, jakým spůsobem někteří z našich poddaných v král. čes. tak dalece pokusili se o to, že jsou na hradě našem Pražském, při residencí královské do kanceláře české a to do světnice radní, jenž jest místo přední a výsadní, kdežto všeliké útočiště lidé tak dobře v věcech právních jako i v obecných a zemských nejplatnějších mají, a v něm všelijaká šetrnost, vážnost a bezpečnost před každým násilím a kvaltem zachována býti má, s brannou rukou přišli a tam na dva z místodržících našich s jedním sekretářem, naše věrné milé, beze všeho předcházejícího obvinění a vyslyšení rozsudku, mocně a násilně outok učinivše, je ven z okna dolů do hlubokých příkopů zámeckých vyhodili, a když oni proti vší naději jich z zvláštní milosti, řízení a opatrování božského při životě zachováni byli, po nich stříleli. A kdyby byli někteří z nich vzteklosti jich časně se nevyhnuli a v jiná místa se nepodali a nepoustranili, byli by hůřeji ještě, tak jakž se sami v apologii své vůbec vydané k tomu patrně znají, podlé své zšílené zlobivosti a hněvu s hrdly a životy jich nakládali; jakož jsou pak i o jiných našich rad a služebníkův bezhrdlí tuze stáli, statky i jmění jich jim pobrali a zplundrovali a na dobře zachovalé jich cti těžce zhaněli a znařikali.

Za tím třiceti direktorův, správcův a rad zemských sobě ustanovili, všechněch expedicí až i celé správy naši královské se ujali, hrad náš Pražský cizím verbovaným lidem osadili a předešlou vartu povinností novou sobě zavázali, nejv. purkrabího Pražského do arrestu neb na závazek cti vzali a jej v domě jeho silně vartovati dali; jemu tak dobře jako i jiným ostatním a v zemi přítomným místodržícím, aby z měst Pražských nikam nevyjížděli, v žádných radách proti nim nesedali, ani na žádná obeslání naše dokonce nic nedbali, jiným pak obyvatelům vesměs, aby nic takového bez vůle a vědomí jejich před sebe nebrali, tuze zapovídali; duchovní kolleje neb řeholy proti patrnému snešení sněmovnímu i zřejmému textu porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí učiněného složili a kassirovali, statkův jejich ve dsky zemské pořádně vložených skutečně je zbavili, osoby pak řeholníkův sami o své ujmě na časy budoucí i věčné ven z země vypověděli; skrze všelijaké neforemné a negruntovné informací neb zprávy neřkuli naše věrné země a poddané, ale i kurfiršty a knížata sv. říše proti nám posazovali a od nás je odtrhnouti se pokoušeli, svou vydanou apologii mnohými nemotornými, nedůvodnými a zpurnými řečmi i věcmi sobě vycpali, k našim královským a zemským kontribucím a sbírkám sáhli, nejv. berníky s jistým všech tří stavův vědomím při sněmě obecném zvolené z povinnosti jich ssadili a jiné na místa jich zřídili; cizí lid vojenský jízdný i pěší bez našeho jakožto českého krále vědomí a proti vší vůli naší verbovali a najímali, zemi a obyvatele její týmž lidem i jinými mnohými břemeny a nátisky na nejvyšší stížili anobrž jim, aby všickni v veřejné hotovosti stáli, beze vší sobě k tomu od koho dané moci a svobody skrze otevřené listy poroučeli a přikazovali; zámek a město naše Krumlov, statek náš vlastní a dědičný, jako i město Budějovice sobě vzdáti, lid náš odtud vybyti a na obé oznámiti poručili s tou přitom jim učiněnou pohrůžkou: pokudž se dobrovolně nepoddají, že jim mečem i ohněm, tak že město Budějovice dříve tří dní bude moci chvoštištem na hromadu smeteno býti, škoditi a ani dítěte v životě mateřském nešanovati chtějí. 1618

Osoby z stavův, kteréž se jejich zlého a trestání hodného předsevzetí vzdalovaly, že k nim přistoupiti, s nimi držeti a jim sliby zavazovati se musely, mocí nutili, naše otevřené a do král. čes. jemu k dobrému odeslané listy, v nichž jsme je právě otcovsky a milostivě k složení zbraní, k zastavení verbuňkův dalších i k prokazování nám všelijaké povinné a poslušné šetrnosti napomínali a před budoucím nebezpečenstvím vystříhali, publikovati zbraňovali; našich rozdílných

1618 psaní, napomenutí a výstrah věrných i zámluv otcovských, že ráčíme chtíti všecko to nedorozumění beze vší moci válečné náležitými prostředky právními upokojiti a na místě postaviti, naprosto nic sobě nevážili; naši císařskou a dvorskou poštu, jenž jest naše a sv. římské říše vysoké a přední regale neb zvláštnost a výsada, a věrných jejích kurfirštův i jiných vysoce důležitých věcí vlastně se dotýče, nejednou přejali a pagety listův při ní nalezené zotvírali a naposledy na hranicích našich jistých passův brannou rukou se zmocnili a nám je mocí zavříti usilovali; nad předešlou svou defensí nařízenou opět jinou novou v pondělí po sv. Janu křtiteli léta tohoto 1618 sobě ustanovili a vyzdvihli a v ní mezi jinými artikuli naše od nás předešle rozpisované sněmy a snešení jich, při nichž sami osobně bývali, přenáramně valchovali a přetřásali; proti tomu pak sami daleko větší břemena a daně na celou zemi i všecky obyvatele její uložili, ani našich vlastních panství a statkův komorních v tom nešanovavše.

Dále nestydí se i toho všetečně dokládati, že týž lid svůj pro obhajování země chovají, náš pak jakožto krále a pána jejich lid že jest lid cizí, a verbování naše že proti právu a zřízení zem. naskrze čelí, užívajíce proti nám i nad míru těžkých a vysoce pohrůžlivých protestací a ohrad, jmenovitě: pokudž vždy předce lid náš do země vtrhne, tedy že mohou velmi snadně všickni klášterové a stav duchovní po vší zemi od obecné chasy ztečeni a vybyti býti, čehož by jim potom přetrhnouti nebylo lze, a tou měrou že by oni tím ničímž ani vinni býti ani nám časem svým škody té odpovídati nemohli a nechtěli.

I byloli by tedy to vše nám samým i také zemi naší, jakž oni to vůbec jistí a píší, k dobrému pohodlí a užitku a ne spíšeji na zkrácení a ujmu naší císařské a královské vyvýšenosti a reputací, a tak i celému království k nejvyšší a nejdokonalejší záhubě a škodě, toho my jednomu každému z rozumných a prozřetedlných lidí k zdravému uvážení milostivě podávati ráčíme.“ —

To bylo jako za předmluvu položeno, jíž zatím následuje sama v sobě informací císařská v ten rozum:

„Když jest J. M. nejjasnější, velikomocný a nejnepřemoženější římský císař v létu od narození pána a spasitele našeho Krista šestnáctistém a jedenáctém jistým řízením všemohoucího Boha na král. české šťastně dosedl; tu jest sobě opat kláštera Broumovského před ním do svých poddaných vysoce stěžoval, že totiž neřkuli proti jeho vědomí a vůli, ale také i proti jeho zápovědi tuhé nový kostel v městečku jeho, kterýž sice žádného jiného mimo něho samého za pána pra-

vého neuznávalo, stavěti sobě míní, a což ještě více jest, že 1618
jsou, jakkoli on jim to zřetedlně a právně zapověděl, nicméně dílo to a stavení bez přestání dle nejvyšší možnosti své z pouhé svévolnosti před jeho očima vyzdvihovali, žádaje J. M. C. ve vší poddanosti v tom za náležité opatření, aby J. M. se v to moci svou královskou milostivě vložiti a poddané jeho, jimž toho stavení dokonati podlé práva nijakž nenáleží, od toho jich předsevzetí neslušného odvésti a ku povinnosti jich věrné a poddané dostatečně přidržeti ráčil.

I uznal jest upřímý a dobrý císař žádost dotčeného opata za slušnou a dal jí místo u sebe, poručiv milostivě Broumovským, aby mu na ni také zprávu svou dostatečnou neprodleně dali a podtím od jmenovaného díla a stavení přestali. Oni pak ani v jednom ani v druhém nezachovali se tak poslušně a, což více jest, dotčené poručení královské neuznali za tak hodné, aby na ně jakou zprávu neb odpověd zase odeslali; nýbrž utekli se v tom pod ochranu k defensorům nad konsistoří a akademií Pražskou nařízeným proti vlastní osobě císařské a královské, a tudy s tím větší svobodou a smělostí dílo to začaté dosti urputně k místu a konci vedli, čím silnější ochrany nadáli se od defensorův užiti v předsevzetí svém, poněvadž dotčení defensorové posilnili jich v něm psaním svým: aby neřkuli opatu v ničemž tom neustupovali nazpět, alebrž co jsou tak jednou živě a opravdově začali, aby, nerozpakujíce se v tom žádnými poručeními královskými, to také i k místnému dokonání sobě přivésti hleděli, což nemohlo opatu než velikou protimyslnost působiti.

Mezitím když císař z král. čes. do jiných zemí svých za příčinou mnohých důležitých jednání, kteráž skrze to dosti dlouho byla obmeškána, odjel, jsa té celé a dokonalé vůle, aby po vyřízení týchž věcí při svém do něho se zase navrácení, což se potom léta 1616 stalo, i to nedorozumění k vinšovanému a pokojnému porovnání přivésti ráčil, jakkolí měl jest dosti příčin takovou jich neposlušnost jiným přísnějším způsobem dáti ztrestati: tou příčinou do té svobody aneb, jakž oni ji obyčejně jmenují, toho majestatu jejich bedlivěji nahlédl, i také porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí učiněné s náležitou pilností při sobě povážil.

Vyrozuměv naposledy z obojího tomu, že sice dotčený majestat propůjčuje samým toliko stavům král. čes. moci té, kostely stavěti, ale lidé poddaní a obzvláštně ti, kteříž vrchnosti duchovní náležejí, aby měli danou sobě ním moc takovou, o tom se v témž majestatu žádné nejmenší zmínky nečiní; porovnání pak strany obojí vztahuje se též na poddané na panstvích císařských s jistým však rozdílem: a tak v pří-

1618 čině té nečiní se žádná ujma ani zkrácení práva a spravedlnosti třetího, a tou měrou ani majestat ani porovnání stran na stav duchovní táhnouti a rozuměti se nemůže.

Na to potom J. M. C. hraběti z Turnu a ještě jiným dvoum osobám z počtu defensorův k němu vyslaným, povolav je před sebe, takovou resolucí dáti jest ráčil: že lidé poddaní na statcích duchovních nikoli svobody té nemají, aby sobě kostely stavěti měli, ani pod zámyslem majestatu ani porovnání mezi stavy stalého; ovšem pak aby ti, ješto takovým neposlušným poddaným posilu a pomoc dávají a je přichraňují, měli míti a moci předložiti toho jakou příčinu slušnou a podstatnou k forteli a výmluvě své, na níž by se bezpečně ustrnouti mohli.

Na to ohlášení J. M. C., jakkoli samo v sobě slušné a spravedlivé, defensorové, hoříce v srdci svém hněvem a zlostí velikou, svolali sobě jiné spolutovaryše své a požádali v tom od nich zdání dobrého. Kteřížto vskok vynalezli sobě podlé libosti své nový výmyslek, nový výklad a povolení nové téhož majestatu a porovnání, totiž: cokoli toliko poddaným císařských a královských zemí, ne ovšem od samého krále, ale od třetí osoby se propůjčuje a osvobozuje, to oni chtějí již také i na statky duchovní rozuměti a vztahovati, a to obzvláštně z příčiny té, poněvadž ty pobožné fundaci a nadání, zvláště pak králové, svými fundacími a nadáními a tak statky duchovní komorou svou a statky komorními, však v zdravém rozumu a smyslu, mají obyčej jmenovati.

Takovýhle výklad proti tomu královskému právu naskrze čelící dávají defensorové podlé moci té, kterouž sobě v těch věcech přílišně osobují, aby Broumovští jemu tak rozuměli, a jako by to bylo pravé jádro a smysl vlastní téhož porovnání, jeho křiky a zarputilostí svou neuprählou opravdově hájí a zastávají.

Od té doby dotčení Broumovští počínali sobě čím dále tím svévolněji; nebo ani na žádná poručení královská nechtěli nic dbáti, předsevzetí svého v ničemž nejmenším ustoupiti, ani klíčův dle nařízení kanceláře české místodržícím složiti dotud, dokavadž přední původové tragédie té na rozkaz královský za hlavy vzati a do Bílé věže na hradě Praž. smetáni nebyli.

Když potom podobná věc zběhla se v městečku Hrobu, a pán téhož místa, arcibiskup Pražský, dostav od císaře poručení a podlé práva svého kostel ten, jejž sobě v nově poddaní jeho o své vlastní ujmě vystavěli, rozkázal rozbořiti do gruntu; i nadáli se defensorové, že jest se jim naskytla opět nová příležitost, aby se tomu oučinku jeho postavili na odpor.

Pročež rozepsali nový sjezd svým spoludruhům v náboženství podlé konfessí české, kteříž se pro rozdíl lidí katolických pod obojí vůbec jmenují, nařídivše to při nich, aby se k němu, co v největším počtu budou moci, na den určitý sjeli, a to z příčiny té, poněvadž se tu chce spasení duší a nejpodstatnějších svobod jich dotýkati, a že strana jich odporná usiluje je o majestat jim daný lstivě i brannou rukou připraviti, ještě to vše čelilo by proti právu a zříz. zem. vlasti jich, kteráž tou měrou zůstávala by také u velikém nebezpečenství, jenž přede dveřmi jest; kterýmižto svými smyšlénkami falešnými nahnali všechněm lidem větru a strachu do srdcí příliš nazbyt. Kterážto pověst jak se i mezi lid obecný, jenž scestnému domnění obyčejně dává u sebe víceji místa, nežli sice potřeba bývá, neméně falešnou než jako zlostnou měrou roznesla, tak zdálo se na oko, jako by veřejné pozdvižení a potržka z toho povstati měla. 1618

Jak jest pak to přenáramně pečlivému otci vlasti a milovníku pokoje obecného, císaři, nemilé a nepříjemné bylo, v tom jest se v těch mnohonásobných psaních, k místodržícím a nejv. úřed. a soud. zemským král. českého odeslaných, zřetedlně a s srdcem bolestným pronesl a osvědčil, když se všechněm náležitou bezpečností a ochranou potřebnou milostivě zakazoval, když by toliko sami jeho poddaní král. čes. jeho vůle a mínění dobrého v tom následovati, jemu povinné poslušenství donášeti a od takových sjezdův a schůzek přestati chtěli. Pokudž by pak budoucně nějaká další nedorozumění mezi obojího náboženství stavy měla povstati a vzniknouti, tedy nařídil dále v týchž psaních prostředek k tomu takový, aby toho všeho bylo odloženo k dokonalému porovnání až do jeho nedlouhého zase do král. čes. příjezdu a navrácení. Mezitím pak časem aby všickni hleděli se těm podobných hadruňkův a nevolí vystříhati a žádného takového domnění scestného a nepodstatného jedni proti druhým sobě nečiniti a nebrati; i v tom otcovsky se týmž stavům pronesv a ohlásiv, že jednoho každého při jeho privilegiích, svobodách a výsadách i svobodném jich užívání zůstaviti a chrániti chce.

Ale defensorové s stavy, nemajíce ničehož toho na nejmenším pozoru, aniž sobě takové zámluvy jeho královské k srdci svému připustivše, zarazili sobě ještě mnohem silnější hledání nežli to první, 21. d. máje, davše den předtím ve všech kostelích Pražských na kazatelnicech skrze kněží a kazatele své lid obecný s dostatečnou a příjemnou řečí jako k nějakému veřejnému šturmu, lermu a rozbroji ponoukati a stroubiti.

1618 Zatím hned zasedli na ty neslušné a nešlechetné rady, si je ukovali, kteréž potom příští den střední na světlo vynesli, když s hlučnou, zbrojnou mocí a houfem nepříjemným lidu z směsičné chasy na hrad Pražský a to ještě do kanceláře královské, kdežto sice největší bezpečnost, útočiště a svoboda jest, přišli, císařské a královské velebnosti místa a placu neslušnou a nepořádnou měrou mocně se ujali, na rady a zemské úředníky anobrž nejonačejší a vzáctných rodův osoby v národu českém, o nichž sami v svém vlastním a sotva před sedmi nedělmi prošlém psaní vydali patrné svědectví to, že se jim v příčině té žádná vina dáti nemůže, proti všemu božskému i lidskému právu, proti zřízení zemskému král. čes., proti všech národův i časův obyčeji, řádu a zvyklosti, s velikou násilnou mocí a hlukem náhle, beze všeho předešlého vyslyšení, mnohem pak méně bez průvodu a přesvědčení aneb přiznání jich vlastního sáhli a beze všeho nařízeného processu právního tak mnoho chvíle a času jim nepropůjčili, aby se mohli aspoň prvé skrze náležitou křesťanskou katolickou zpověď s p. Bohem všemohoucím smířiti, sebe od hříchův očistiti a nejsvětějšího těla Jezu Kristova účastné učiniti, an toho i těm nejnešlechetnějším a nejzlopověstnějším mordířům žádaná lidská dobrota nikda neodpírala ani nezbraňovala, nenáležitou, nesnesitedlnou a neslýchanou měrou je shůry oknem dolů do příkopu smetali.

Po vyřízení toho hned z jednomyslného a jednosvorného na tom zůstání směli se všeho všudyž proti císařské a královské důstojnosti, velebnosti a mocnosti dopustiti a před sebe bráti, totiž: že jak soldaty a vartu s samým hejtmanem hradu Pražského, tak i měst Pražských i jiných měst královských obyvatele od věrnosti a stálosti, kterouž byli králi, pánu svému, zavázáni, odvedli a k tomu, aby jim novou povinnost a přísahu vykonali, mocí je donutkávali; některé pak osoby, ješto z slušných a právních příčin do arrestu a vězení vzaty byly, o své vlastní ujmě, davše žaláře a vězení zotvírati, z nich svobodné propouštěli, jiné pak J. M. C. služebníky s těžkými a zuřivými pohrůžkami místo nich do týchž vězení vsázeti dali a některým z nich z již oznámené příčiny statky pobrali a velikou summou peněz pokutovali.

Zámek a pevnost Karlštein, to nejbezpečnější a k chování koruny a klenotů královských, též všech privilegií zemských posvěcené a obrané místo, ssadivše z úřadu purkrabě jeho i jiné přísežné osoby, kteréž byly k tomu s volí krále i celého král. nařízené, neslušně opanovali; sbírku na opatrování hranic uherských svolenou i jiné berně a kontribuci královské sobě přivlastnili; nejvyšší zemské od krále a stavův dosazené ber-

níky s krajskými výběrčími z povinnosti jich propustili a jiné 1618
na místa jich dosadili, a jmenované kontribucí zemské, což by byli ani králi samému nepassirovali, proti zřejmému a výslovnému snešení sněmovnímu a řádu království na jiné potřeby rozdílné vynaložili; lid vojenský jízdný i pěší najímali, J. M. C. dobré, věrné a stálé poddané s pohrůžlivými a hrdými slovy k své straně přinucovali a dobáněli; z císařské a královské štědroty od mnoha let s jednomyslným stavův král. čes. snešením a povolením založenou školu a tu vzáctnou a znamenitou akademii, kteráž mládež českou ve všem dobrém zdržovala a počestné mravy a šlechetnost v nich zdárně vštípila, spolu se všemi jejími professory, učiteli i s jinými duchovními cvičenými a vysoce učenými osobami ven z celé země vyhnali a do bídného pohostinství vypudili, kostelů a statků jejich se mocně ujali, je zplundrovali a pohubili.

Co mohlo víceji k již připomenutým věcem býti od nich přidáno, jestliže se snad komu to vše ještě málo býti zdá?

Avšak oni s tím se vším neostýchali se žádnou měrou s císařskými a královskými úředníky nejvyššími kvaltovně zacházeti, nedopouštějíce jim, úřadům a povinnostem jich zadosti činiti a dříve, nežli by to mračno a nevhoda pominula, z měst Praž. vyjížděti, nejvyššímu pak purkrabímu Praž., jehož moc a jurisdikcí v král. čes. po králi jest největší a nejpřednější, sami od sebe odpuštění od téhož úřadu dáti a jej v domě jeho arrestovati i silnou vartou soldatův osaditi směli.

Avšak s tím se vším všecko to své předsevzetí neslušné nevymlouvají a neospravedlňují ničímž jiným, jediné tím, že jsou to vše vzali před sebe z donucené potřeby pro zachování sobě v celosti majestatu a náboženství pod obojí, jenž u velikém nebezpečenství jest postaveno, jako i pro obhájení v dobrém a pokojném celého král. a předně pro dobré velebnosti J. M. císařské a královské, kterýž nikda prvé před tím v ničemž tom od nich napomenut nebyl; ješto nepodstata a marnost té výmluvy jich smyšlené spatřuje se zřetedlně z toho, že ani jedinkého nepřítele jmenovati aneb vymysliti sobě nemohou, mnohem pak méně aby se jim o kom takovém kdy ve snách zdálo, jehož bylo by bylo zapotřebí za času v tom mínění zlém potlačiti.

Jmenují sice v své apologii tištěné osoby čtyry, jež za zjevné nepřátely království, obecného pokoje rušitele a té celé potržky strůjce přední, ač nikda v tom nářku nevyslyšené a neusvědčené, velmi hanlivými a důtklivými slovy vyhlásili a vymalovali.

A nechť každý soudce spravedlivý vydá soud svůj o tom: zdali jsou oni pro ty od nich připomenuté příčiny jho pod-

1618 dané poslušnosti s šíjí svých svrhnouti, uzdu té hrozné rebellii tak volnou pustiti, práva a zříz. zem. dokonce potlačiti a za hřbet založiti a tak celý obličej neb spůsob obce a království česk. tak náramně přeměniti a na ruby obrátiti, nevinné pak stavy a obyvatele král. českého v takové škody války bezpotřebné, jejížto nejhlavnější původové, strůjcové a počátkové jsou cizozemci, zavésti a zaplésti musili; mělili jsou pro tytéž příčiny k okolním a vzdálenějším zemím, do říše kurfirštům, k králům i jinam výsilky schvální činiti, dotčených zemí a potentatův mysle proti J. M. cís. a král. zjitřovati a, co na nich bylo, od něho vzdalovati a, jsouce lidé poddaní, pomoci, rady a spolčení myslí i zbraní proti králi a pánu svému při nich vyhledávati?

To jest všem vůbec vědomé a známé a tím také vždycky v skutku a v pravdě bude a ostane, že privilegiim jejich a zvláště tomu majestatu v ničemž nejmenším žádná ujma a zkrácení se nestalo a dosavad ještě neděje, aniž jest kdy J. M. to na mysl přišlo, aby proti svým věrným slibům a milostivému potvrzení i té nejmenší liteře jaký omylný a postranní výklad dávati aneb co toho v jakou pochybnost uvozovati měl, jakž toho všeho rozličná J. M. ohlášení, resolucí a v té příčině prošlá psaní světle a neukrytě doličují a potvrzují.

Ale věci ty, kteréž se tak pod zámyslem svobody v náboženství od nich před sebe berou a za jisté pokládají, jako mezi jinými, zdali by i lidé poddaní stavu duchovního měli moc a svobodu tu, aby sobě na gruntech a panstvích jejich kostely stavěti mohli, ty, pravím, věci žádným spůsobem nenáležejí k místnému rozsudku a vyměření jak jedné tak i druhé straně odporné, a tou příčinou nikoli neslušelo defensorům, aby dosti nečasně s svým srpem aneb kosou utíkali se na cizí grunty, trávu neb obilé požínati na nich; nýbrž taková konečná výpověd, nález, výklad a rozeznání právní a spravedlivé jakožto věc ta, o níž dotčené privilegium nové neb majestat cís. Rudolfa žádné zmínky nečiní, náleží vlastně a zanechává se samé osobě jeho cís. a král. velebnosti k rozsudku a výnosu spravedlivému. A protož jestiť to cosi směšného, že Čechové tak tlusté, nemotorné a od paměti lidské neslýchané činy a přečinění pláštěm náboženství přiodívati a premovati chtějí, ješto se tu i J. C. a K. velebnosti a osoby vlastní nemálo dotýče.

A ač císař měl by k nim dosti příčiny, aby je proto podlé zasloužení jich hodně a těžce beze všeho odkladu ztrestal a mocnosti své cís. a král. náležitě proti nim zastal, maje k tomu mysli i vůle i náležitých prostředkův hojně před rukama; s tím však se vším podlé své přirozené dobroty a pří-

větivosti zvláštní, maje na pilném pozoru mnohonásobné neřesti vojenské a lituje srdečně toho slavného království, aby tudy na hroznou zkázu a zpustošení nepřišlo, ráčí chtíti přede vším světem osvědčiti se v tom, že jest nikda jiného úmyslu býti neráčil, jediné toho, aby dotčené nedorozumění bylo podlé vyměření práva a zříz. zem. náležitým pořádem právním mezi stranama rozeznáno, a jaká výpověď mezi nimi se stane, podlé toho k sobě vespolek pokojně se chovati hleděly, mezitím pak lid vojenský aby se rozpustil, a to největší nebezpečenství na dotčené království se valící prostředky spravedlnosti pokojnými, tak jakž to i samá práva a zříz. zem. království českého s sebou výslovně přinášejí a vyměřují, přetrženo a jinam obráceno bylo. 1618

Kterýžto svůj slušný a spravedlivý úmysl a příchylnost mysli opravdovou k věci té ráčil jest J. M. C. jakož skrze mnohé listy své otevřené, tak ovšem i skrze obzvláštní psaní milostivá všechněm stavům pod obojí dosti obšírně provésti a osvědčiti, jakž tomu jeden každý z příležících výpisův dobře vyrozuměti moci bude, pokudž jen upřímým, zdravým a žádnými postrannými náruživostmi a důmysly nezanešeným soudem tu milostivou, dobrotivou a se všemi právy, zřízením zemským, řády a obyčeji chvalitebnými téhož království pěkně se srovnávající mysl a mínění J. M. císařské a královské bude chtíti při sobě považiti a rozsouditi.“ —

Druhý spis jejich, též v jazyku německém pod titulem „Dostatečné evangelické vysvětlení apologie české“ vytištěný, obsahoval v sobě process takový a odvody tyto:

„My vyššího i nižšího stavu osoby, kteréž se k pravému, upřímému, evangelickému a apoštolskému náboženství i k pravému tělu a krvi Jež. Kr. při pravé, svaté a velebné svátosti oltářní jako i k tomu přiznáváme, že podlé pravidla evangelium sv. všeliká vrchnost od Boha zřízena jest, a lidé všelikou poslušnost, šetrnost a lásku pro svědomí své jí donášeti jsou povinni, z čehož dle moci a vyměření téhož božího slova ani zlé vrchnosti se nevymiňují, nýbrž i za ty všecky pilně se modliti nás naše křesťanská víra vyučuje a napomíná, a kdokoliv se vrchnosti protiví a ji potupuje, že ten každý samému Bohu protiví se, a že dotčené vrchnosti obraz boží v osobách svých nesou a na sobě ukazují; a tak my všickni, kteřížto povinnost a přísahu naši, kterouž jsme se naší pořádné vrchnosti zavázali, jakž na poctivé lidi náleží, na dobrém pozoru máme a ji až do naší nejdelší smrti zdržeti míníme, pokoje a jednoty, též evangelické trpělivosti, a jakž na křesťany přísluší, spravedlnosti a slušnosti stíhati se snažíme, nechtíce skrze neposlušnost a zakládání sobě za hřbet aneb

1618 dokonalé vykořenění naši nám od Boha představené vrchnosti mečem a ohněm, krve nevinné proléváním, zpuštěním a zhoubou země i lidí, potlačením a znuzením lidu chudého a nevinného a jinými těm podobnými nepříležitostmi, kteréž obyčejně z války vyplývají, našich domácích a postranních vášní a náruživostí nad jinými sobě vychlazovati, se vymstívati aneb se z moci vrchnosti a poddanosti jí náležité vytahovati; alebrž mnohem víceji podlé učení evangelium sv. skrze kázání božího slova, modlitby zkroušené, pokoru, poslušenství a trpělivost často jmenované učení evangelické a milý pokoj obecný, tak jakž jsme tomu od Krista a jeho apoštolův sv. se vynaučili a až do našich časův sobě toho dochovali, v skutku a v pravdě fedrovati a rozšiřovati — služby naše povolně a přitom všecko jiné milé a dobré všechněm vůbec i jednomu každému obzvláštně, jakého ti koli stavu, řádu a důstojnosti jsou, vzkazujeme a na vědomí dáváme, že jest nás teď nedávno pominulých dnův jedna v českém i v německém jazyku vytištěná apologie (jakž sobě ona titul takový dává) aneb obranný a omluvný spis pod titulem takovým „Osvědčení všech tří stavův král. čes. pod obojí, z kterých příčin oni jsou jistou defensí a hotovost nařiditi musili“ došla.

Kterouž jsme my beze vší postranní náruživosti a důmyslu scestného bedlivě přečtli a nad ní slušně a spravedlivě vzdechli i srdeční útrpnost měli, anobrž ji za zvláštní pokutu a zaslepení božské uznali, že lidé ti, ješto se k obojí způsobě nejsvětějšího těla a krve Kristovy podlé konfessí české přiznávají, takového hanebného, přehrozného, nekřesťanského a neslýchaného účinku se dopustili a o tak těžké věci se pokusili a podtím vždy předce práví a za poctivé lidi i věrné syny vlasti, ano i za věrné a poslušné poddané vůbec ode všech jmíni a držáni býti chtějí.

Nebo předně nachází se v té domnělé obraně, že ti lidé svého přirozeného pána a krále, jemuž jsou nejednou tělesnou neb životní přísahu neb slib člověčenství přísahali, jej pořádně za krále vyhlásili, samými toliko rty a ústy ctí, a co jsou takkoli v té příčině neslušně před sebe vzali, že to vše J. M. K. k dobrému díti a vztahovati se má, na mnoha rozdílných místech téhož spisu docela všetečně a lehkomyslně přiodívati, fermežovati a líčiti smějí; ješto proti tomu nazpět to zřejmé a pravdivé jest, že z nabádání některých buřičův předních — z nichžto ti nejpřednější otcův a předkův svých hrobův neb pohřebnic v král. čes. nikdež ukázati, ovšem pak najíti moci nebudou — proti J. M. C. výslovné vůli a zápovědi stavové pod obojí u velikém počtu do kolleje veliké v Praze obesláni a shromážděni byli, před začátkem pak toho konventu v ko-

stelích pod obojí na kazatelnicích od nařízených k tomu kazatelův lid obecný spůsobem buřičským se napomínal a ku potržce ponoukal. 1618

Nato potom stavové s čeládkou a náhončími svými ne tou měrou, jakéž se při pokojných jednáních obyčejně zachovává a lidem na kazatelnicích zjevně navrženo bylo; alebrž s zbrojnou mocí a s velikým outokem na královský hrad Pražský, anobrž do J. M. C. kanceláře české a světnice radní, kdež slušně všeliká úctivost zachována a jedenkaždý před kvaltem a násilím ubezpečen býti má, přišli a tak, jakž málo níže v krátkosti se napoví, s královskými pány místodržícími a služebníky zacházeli, vartu zámeckou, kteráž J. M. přísahala, sobě povinností zavázali, nové smlouvy a sjednocení sobě zarazili a ustanovili, v nich se zejmena podpisovali; a které poctivost svou milující mysle čeho toho se vzdalovaly, ty všecky přísně a s rozmanitými pohrůžkami, neučinili toho a s nimi se nesrovnají, že je za zrádce a nepřátely vlasti vyhlásí a držeti budou, k tomu doháněli.

Města Pražská, nic na to nedbajíce, že jsou se předtím odtrhla od nich a mezi ně do shromáždění přijíti nechtěla — anobrž ještě toho 23. d. máje, v němž oni tu svou ztřeštěnou prchlivost vylévali, úřadové s obcemi v tom sobě se zavázali, že při J. M. C. státi a s jejich tím handlem naprosto nic činiti míti nechtějí, — skrze nahnaný jim strach, pohrůžky a všelijaké násilné prostředky k sobě připojili; J. M. C. radám a služebníkům na hrdla stáli, statky a jmění jich jim pobrali a zplundrovali, vlastních jejich panství se ujali, jako i na jejích i celé země při obecném sněmu svolené sbírky a kontribucí mocně sáhli, a složivše z povinnosti předešlé nejvyšší berníky, ode všech stavův zřízené, jiné na místa jich zvolili. Nejv. pána purkrabího, jenž jest nejpřednější úředník zemský a první osoba po králi, do neslušného arrestu vzali a jemu silnou stráž před příbytek jeho postavili, ostatní pak přítomné místodržící tuhým závazkem, aby ani za svými vlastními ani za J. M. C. potřebami důležitými nikam z měst Praž. nevyjížděli, sobě zavázali, a tou měrou úřad místodržický od J. M. C. jim svěřený de facto, skutečně a o své ujmě s nich sňali a všecky rady i udílení J. M. C. v čemkoli jich dobrého zdání jako i to, byť třebas od císaře byli citováni, aby se na takové citací nestavěli, přísně zastavili a zapověděli. Sami mezi sebou 30 direktorův, správcův a rad zemských ustanovili, všechněch expedicí právních i celého regimentu království se ujali; J. M. C. do král. čes. odeslané patenty, v nichž J. M. C. je docela otcovsky napomínal i milostivě se jim zakazoval, aby jen v povinné poslušnosti stáli a zbraně své

1618 složili, nikdež publikovati nedopustili a J. M. C. k nim prošlých rozmanitých a právě otcovských psaní a napomenutí naprosto nic sobě nevážili; císařskou dvorskou poštu jakožto zvláštní regale, na níž i sv. římské říši i jejím věrným kurfirštům, knížatům a stavům v jich důležitých potřebách a věcech velmi mnoho a vysoce záleželo, přejímali a zotvírali; lid válečný, jízdný i pěší, verbovali a najímali, království a obyvatele jeho půjčkami, kvartirováním vojákův, hotovosti po krajích vyzdvihováním a nařizováním a mnohými jinými rozličnými cestami a způsoby na nejvyšší sužovali a stěžovali; passův na pomezích a hranicech se zmocnili a ty J. M. C. a lidem jeho zavřeli. J. C. M. vlastního zámku a města Krumlova, nic méně i královského města Budějovic Českých, aby se jim vzdaly, požádali, anobrž Henrich Mates, hrabě z Turnu, jakožto těch věcí hlavní vůdce a buřič dotčeným Budějovickým světle a patrně vzkázal a v známost uvedl: pokudž se ve třech dnech pořád zběhlých stavům dobrovolně nepoddají, že je mečem i ohněm tak stíhati chce, že město jich chvoštišti na hromadu smeteno bude, a ani dítěte v životě materském na živě zanechati nedá, a co více, kdyby mezi nimi svého vlastního otce měl, že by ho ušanovati nechtěl, a co k těm podobných ostrých a zuřivých pohrůžek víceji od něho mluveno a vzkazováno; a summou všickni ti, kteříž se J. M. C. jako věrní a poslušní poddaní stále přidrželi, v tom největším nebezpečenství a nepříležitosti trvati a zůstávati musili.

Což jsou to podlé jejich zprávy dobří skutkové evangeličtí? A což to přísluší na lidi ty, jenž se k Kristu a k jeho sv. tělu a krvi přiznávají? Toli slove, což jest císařovo, císaři dávati, jeho moc a důstojnost obhajovati, J. M. C. dobrého vyhledávati, lepší neb zdárnější regiment nařizovati? A což jest to forma, způsob a povaha lidí poctivých a poslušných poddaných process, jak by se k vrchnosti své chovati měli? Toho my zůstavujeme při dobrém zdání a rozsudku netoliko dobrých, upřímých a evangelických křesťanův, ale také těch pohanů, Turků, a všech rozumem obdařených lidí.

Za druhé, nemůže nic nespravedlivějšího vymyšleno ani předsevzato býti, jako těch lidí přehrubí výstupkové, neevangeličtí činové a předsevzetí buřičská. Nebo de facto, patrným oučinkem a žádným právem, J. M. C. v jeho království a kurfirštském důstojenství v Čechách, jímž byl rovně jako jiní kurfirštové, avšak s svou zvláštní výsadou a předností — jakž o tom zřízení zemská a sněmovní snešení sv. římské říše ano i bulle zlatá obšírně vyměřují — od dotčené sv. římské říše právem lenním poctěn, všeho regimentu, moci a

správy, jemu od Boha, od samého přirozeni ano i prostředky 1618
pořádnými dané a propůjčené, zbavili, ježto jim toho ani slovo boží ani obecná jich práva a zříz. zem. žádnou měrou nepropůjčují.

Ačkoli zajisté J. M. C. titule v celosti zanechali a jemu jej na oko dávají, v skutku však a v pravdě daleko jinačeji se nachází, nežli to zevnitřní fermežování s sebou přináší, vědouce o tom výborně: když slova s skutkem v hromadu snoubí, že budou moci potom tím snázeji před poctivými, upřímnými a rozumnými lidmi věci své dosti daleko přivésti, je omámiti, oslepiti a podvésti.

De facto t. j. svévolně, o své ujmě a ne podlé práva do královské kanceláře a světnice radní se vtiskli, pána purkrabího s pánem Popelem, křižovníkem, obadva místodržící královské ven z kancelaře, místa jejich výsadního neb pořádného, do něhož od krále svého dosazeni byli, do jiného pokoje vyvedli, jiné pak dva místodržící, totiž pána Slavatu a pána z Martinic, obadva z starožitných rodův panských v král. čes. pošlé, sobě na práci vzali, s velikým povykem outok na ně učinili, jeden tyto, druhý onyno všelijaké ouskočné a fortelné dotázky na ně činili, odpovědi pak jejich s velikým křikem rozmanitě vysmívali a žádného volného slyšení jim přiti nechtěli; a když se obadva na pořád práva odvolávali a zřízením zem. se hájili, slzavě jich prosíce, aby jim tak dlouho lhůty a času volnosti popřáli, až by svou nevinu jim s podstatou přednésti mohli, potom pak teprva aby s nimi naložili tak, jak by jim koli právo za slušné uznalo a vyřklo.

Avšak to jejich se koření a pokládání při těch nespravedlivých lidech dokonce nic platiti a postačiti jim nemohlo, nýbrž i hned z prostředku jich jisté osoby z stavu panského a rytířského jako divoká zvěř a psi vzteklí tyranskou měrou outok na ně učinily, ruce své na ně vložily, vzhůru od země vyzdvihly a ven z okna vyhodily; a což ještě nekřesťanštějšího a tyranštějšího jest, když obadva ti páni pro Boha jich prosili, aby jim bylo dovoleno nejdříve z hříchův svých se zpovídati a s p. Bohem se smířiti, žádost však ta jejich nemohla míti při nich místa žádného, nýbrž jsou obadva, jeden po druhém, tak jakž chodili a tehdáž stáli, v svých pláštích, s rapíry a tulichy k bokům připásanými mordéřským štrichem beze vší křesťanské outrpnosti a politování 28 loket zvýší ven z okna dolů svrhly.

Ano i politování hodné jest, že jednoho z sekretářův, jmenem Filippa Fabriciusa, kterýž tu v kanceláři po nich zůstal, davše mu za vinu, že by dotčených pánův pochlebníkem a náhončím byl, jakž apologie jejich to s sebou zřetedlně při-

618 náší, s nimi srovnali, a když se ho mnozí z nich již dávno předtím řečmi i skutkem do vůle natýrali a navysmívali, on pak v tu dobu ničehož jiného nežádal od nich, jediné věděti to, proč se mu takové násilí činiti má, naposledy s velikým kvaltem, heroltováním a smíchem titíž tyrané týmž oknem ven za druhými vyhodili. A což ještě mnohem nelidštější a nemilosrdnější posuňk jest: když spatřili, že Bůh těch tří osob neviny zázračně dotvrdil a dokázal, když je všecky v tom vysokém pádu při živobytu zachoval, že se dole na zemi hýbali, tedy nad to nade všecko udělali k nim do příkopu několik ran z ručnic, z nichž jednou z Martinic trefen byl; ale božským řízením nebyl nic víceji obražen, než že mu na pravém ramenu dvě modřiny udělali.

A toť jest příliš veliké a barbarské tyranství, kteréhož ani proti zlodějům a mordéřům, pořádným ortelem hrdla odsouzeným, neužívají; ale podlé litostivého obyčeje obecného, když takoví zločincové jednou právo své vystojí, a kat neb mistr popravní povinnost svou vykoná nad nimi, mezi tím když Bůh dotčené hříšníky ubohé při hrdle zachovati ráčí, že se od šibenice utrhnou, tedy již jsou hrdlem svým bezpečni, aniž se víceji kdo na ně a hrdla jejich potahuje.

Ale taková spoluoutrpnost nechtěla míti při těch tyraních místa; nýbrž když obadva jmenovaní páni z země povstali (ač Slavatě krev hrubě ušla) a příkopy zámeckými šli až k domu nejvyšší paní kancléřky, kteráž je z veliké litostivosti k sobě uvedla a přijala, jako tam na onen čas totéž přátelství dobré prokázala jest tomu nejpřednějšímu buřičův vůdci, hraběti z Turnu, když při Pasovském vpádu v rameno postřelen byl a utekv nahoru na zámek s Linhartem z Felzu v totéž místo v příkopích zalezl a od dotčené poctivé paní, lítost srdeční nad ním mající, podobnou měrou do příbytku jejího přijat a tam při životě zachován byl; však nicméně jmenované hrabě přišedv tehdáž do domu jejího s silnou vartou pod zámyslem tím, jako by ty obadva odpolu mrtvé pány navštíviti chtěl, ale v skutku a v pravdě bezpochyby pro příčinu tu, aby s nimi poznovu ještě hůřeji nakládal. Jakož pak potom, když p. Slavata připraviv se již k smrti skrze užívání velebné svátosti a neměv naprosto naděje žádné, aby z té nemoci vyjíti měl, přinutili ho k tomu, aby jim na sebe jakýsi naskrze neslušný, nenáležitý, nerytířský neb nepanský a nekřesťanský revers učinil; kterýž on zhotovil, jen aby před nimi s pokojem ostati a k smrti své se náležitě přichystati mohl.

Ale ani na tom nebylo ještě přestáno, ale nařídili i vartu před domem, kteráž by netoliko osobu Slavatovu, ale i samu

paní nejv. kancléře králov. čes. s domácími jejími hlídala, tak 1618
že ta poctivá a vzáctná matrona pro zápověd jich a zatčení své ani k svému pánu a manželu, jenž povinnost svou při dvoře císařském konati musí, odjeti a s ním dle povinnosti své manželské obývati nemohla, proti vyměření evangelium sv., proti rozkazu Kristovu a jeho apoštolů, anobrž proti právu přirozenému i vší slušnosti: tak že neměli na tom dosti, aby přítomní tyranství toho jejich zakoušeli, ale chtěli je také i nad nepřítomnými a nevinnými provozovati.

A když také všemohoucí Bůh pánu z Martinic opět z své božské milosti odtud pomohl a z rukou nepřátel jeho osvobodil, za nímž potom i manželka s dítkami jeho brzo následovala, tu oni dle znění jich vlastní apologie učinili mu pohrůžku takovou: že mu všecky jeho statky a úřady zodnímají, jakož pak začátek toho stal se od hraběte z Turnu na purkrabství Karlšteinském, v jehožto pořádné držení a užívání často jmenovaný z Martinic byl vešel.

Toho pak předobrého, starého a na král. čes. tak dobře zasloužilého pána nejv. purkrabího, Adama z Šternberka, netoliko beze všeho vyslyšení a processu právního proti všemu právu a spravedlnosti de facto svévolně proto, že jest od pána a krále svého odstoupiti nechtěl, úřadu jeho místodržického i vší jeho moci zbavili, alebrž ani manželce jeho, jenž jest po rodu hraběnka z Hohencolleru, aby mohla z Prahy jinam na bezpečnější místo s dětmi svými malými se obrátiti, dovoliti nechtěli.

Podobnou měrou usilovali nejv. hofmistra král. čes., Adama z Waldšteina, nenáležitými psaními i námluvami ústními, rozličnými jednáními, pohrůžkami jako i divnými sliby a zakázkami nadějnými od jeho pána, císaře a krále českého odlouditi a k sobě přivábiti. Kterýž pro příčinu tu, že jest při témž pánu svém stále setrval a od něho odstoupiti nechtěl, musil mnohé nepříležitosti a nebezpečenství mezi nimi vystáti a ještě dosavad den po dni víceji toho na sebe se obávati musí.

De facto, skutečně a neprávně Pavla Michnu, J. M. C. radu a sekretáře, za zlého, nešlechetného i ničemného člověka, za zrádce a rušitele řádu, práva a obecného dobrého, kterýž sobě všecku správu a regiment král. českého nad stavy osoboval, nejv. úřed. a soud. zemské v obyčej sobě vzal a skrze své nenáležité chytrosti a obmysly mnoho zlého a témuž království škodlivého tropil, roztržky činil a vší možností svou k tomu, aby stavové pod obojí ze všech svých svobod vyvedeni byli, se vynasnažoval, nejináč než jak se těm dvěma jmenovaným pánům ven z oken vyhozeným stalo, v apologii i v jiných spisech svých vyhlásili.

18 Ale kdo to mluví a jistí o nich víceji mimo ně? Kdo jest je z čeho toho kdy právně obvinil a obžaloval? Kterak jsou v těch věcech u práva řádně přesvědčeni? Kde jest před rukama jaký právní na ně nález a výpověď o to, v níž by za takové lidi uznáni a dobré cti své odsouzeni byli?

Co to nesluje vlastně: de facto neprávně s lidmi handlovati neb zacházeti; strana sobě sama právo říkati; proti všemu právu poctivé pány a muže, kteříž vždycky poctiví zůstanou dotud, dokudž na ně něco jiného pořádem práva provedeno nebude, na dobré jich cti tak těžce dojímati; své domácí a postranní náruživosti a vášně na někoho vylévati a na sobě prokazovati? Mohliliž by jak sám Kristus pán a jeho apoštolé tak ovšem i ti nejspravedlivější, nejnevinnější a nejsvětější lidé na světě při takovém processu pravé přirozené povaze a způsobě těch tyranských lidí právi ostati? A musellí by nevinný na ňákou novou a mnohem ukrutnější formu neb maniru, nežli tato byla, odsouzen a ortelován býti?

De facto, podlé samého oučinku a ne podlé práva vyhlásili jezuvity za sektu takovou, kterážto svými ponoukáními, obmysly a snažnostmi na to se vydala, aby netoliko J. M. C. ale i celého král. čes. stavové a obyvatelé pod obojí chytře a podvodně římské stolici jakožto vrchnosti cizí a přespolní pod moc a jho její uvedeni a podrobeni býti mohli.

A neměvše dosti na tom, i otevřenými patenty, s mnohými těžkými na cti jich důtkami, jež sobě ze všech zemí a končin, z nichž jezuviti byli vyhnáni, do týchž listů shledali, z celého království na věčné časy vypověděli, nic toho nevšímavše a při sobě zdravě nepováživše, že jest je císař Ferdinand svaté a slavné paměti jakožto panující český král nejdříve do země uvedl, jistou fundací a nadání k kolleji jich učinil a zvláštním majestatem i důchody obdařil; což vše do desk zem. vešlo, ode všech tří stavův schváleno a stvrzeno, od cís. Maximiliana II., Rudolfa i nynějšího císaře potvrzeno, a císaře Ferdinanda nadání jim stalé zlepšeno a zvětšeno. Ano když na onen čas mniši františkáni v klášteře u matky boží Sněžné na Novém městě Praž. v tu potržku Pasovskou od zšilené chasy obecné byli žalostivě pomordováni a mučednickou korunou poctěni, tedy samých stavův pod obojí lid vojenský i nejvyšší nad ním dotčené jezuvity před podobným násilím obhájili a při hrdle zachovali, davše jim obzvláštní vysvědčení, že by ničímž tím vinni nebyli, z čehož je nyní protivníci jich nedůvodně obviňují a vůbec pomlouvají: jakž se to vše v otevřeném kundšaftu a zhotoveném vysvědčení jejich, jehož jest datum v Praze 23. d. září léta Páně 1611 s podpisy rukou vlastních i s pečetmi často jmenovaného hraběte z Tur-

nu, Linharta z Felzu a jiných osob z stavův král. čes. patrněji vysvědčuje, obsahuje a zavírá. 1618

Odkudž jeden každý poznati a jako rukama omakati může, jak teď nyní nenáležitě a nepravě protivníci jejich s těmi lidmi de facto nakládati smějí, ješto jim předtím sami pro zvelebení pravdy hojné vysvědčení neviny jich přede vším světem vydali.

Všecky pak ty již připomenuté strany, na něž ta zbouřená rota neb fakcí česká mocně sahá, praví to: že se jim v té příčině před Bohem i přede vším světem křivda děje a žádají býti v tom rozeznáni od nepodezřelých soudcův, jakého by ti koli náboženství byli, a spravedlivým ortelem neb nálezem poděleni; zakazujíce se v tom, že to vše za pravé prokázati chtějí, že totiž to obvinění jich prosté a pouhé falešné pomluvy, smyšlenky, domnění a potahové nedůvodní a tak samé toliko náruživosti a vášně postranní jsou.

A poněvadž žádný morděř, vrah aneb jacíkoli jiní zločincové bez pořádného vyslyšení a přesvědčení hrdla odsuzováni nebývají, an i sám Bůh, jsa stvořitelem, Adama a Evy bez náležitého vyslyšení ortelovati neráčil; z té příčiny ohlašují v tom, že na ty tyrany a hánce své chtějí to podlé práva dostatečně provésti a prokázati, že se jim tu před Bohem i před spravedlností bezpráví činí.

Dále jaká větší všetečnost skutečná a nepořád práva může býti nad to, že jsou dr. Fabiusa Ponzona, tak mnohých a vzáctných osob knížecích v říši radu a agenta při dvoře císařském, kterýž žádnou měrou, titulem a právem týmž stavům vůbec aneb podlé zvláštnosti nějaké poddán nebyl, mocně jíti, do vězení uvrci, jeho listovní věci i jmění sobě k ruce pobrati dali, tajných věcí mnohých kurfirštův a knížat tudy vyhledali a vyskoumali, osobu jeho k žádnému právnímu a nepodezřelému odpovídání a ódvodu nepřipustili, ani ku pořádné vrchnosti volného přístupu mu nepřáli, ani jakých právních a náležitých prostředkův k odvodu neviny jeho, an ten obyčej mezi všemi křesťanskými a rozumnými lidmi všudyž se zachovává, užíti nedali.

Jiných pak, jakož vůbec tak i obzvláštně od dotčených rebellův předsevzatých výstupkův a přečinění tuto se pomíjí mlčením, aby práce příliš se neprodloužila a nerozšířila.

Byloli by tedy opět to všecko křesťansky, evangelicky, upřímně a šlechetně s lidmi nakládati neb handlovati, toho nechť každý postrannímí důmysly a náruživostmi neposedlý člověk zdravě posoudí při sobě.

Třetí znáti sluší, že dotčené apologie jejich jestiť opět tento nový grunt a základ, že totiž naplněna jest naskrze

1618 divnými, negruntovními a nepravdivými zprávami a zveličováními nátiskův jejich ovšem k tomu cíli, aby lidi obecné v mysli jich pohnuli a zjitřili, rozumné muže ošálili, jedny pak i druhé vesměs k svému falešnému mínění tím snázeji namluvili, což se již některými následujícími příklady ukáže.

1. Předně zajisté činí se zmínka na rozličných místech toho apologetického paškvilu o mnohých nátiscích, souženích a příkořích, kteráž při svědomí svém od strany odporné po ty časy pocitovati a vystáti musili.

Ale kdo o tom neví, že to jest toliko svévolná jich pomluva a řeč, žádného gruntu a podstaty v sobě nemající? Co medle v Čechách jest svobodnějšího jako náboženství? I však každý dům má řád a kázeň svou obzvláštní, a žádný nevazuje se k náboženství jednomu, alebrž může pohříchu! jeden každý věřiti, co se mu dobře líbí. Což jest J. M. C. svýma vlastníma očima nedíval se na to, že oni v městech Pražských dva onaké a nákladné kostely sobě v nově vystavěli a náboženství své směle beze vší překážky provozovali? Nedíval se J. M. C. na to, když i pikarti třetí kostel sobě vyzdvihli, kterýž sice potom brzy sám od sebe zase se obořil; kdo jest jim v tom jakou překážku činil? Co jest podobně J. M. C. již dotčeným pikartům v Praze jejich zjevné služby církevní zastavil a jim jich svobodně a v bíledně provozovati nedovolil? Nebyloliž několik kostelů onde i onde po J. M. C. městech i na jiných místech v král. čes. (na čež byl by sice ten nejšpatnější zemanín v Čechách na gruntech svých namluviti se nedal ani k tomu nepřivolil) z gruntu vystaveno i obecné náboženství pod obojí provozování do nich uvedeno? Komu kdy bylo co toho od J. M. C. zahajováno? Což jest J. M. C. hraběti z Turnu zámku Karlšteina a tak i samé koruny k správě a opatrování nesvěřil a potom ho i k jiným vyšším úřadům zemským nefedroval; za nejvyšší sudí, za nejv. komorníky, za soudce zemské jako i do soudu dvorského a komorního, za rady své osoby obojího náboženství beze všeho ohledu na ně nedosazoval? Nechť nahlédne se do psaní toho, kteréž apologistové k J. M. C. odeslali a se v něm jmeny svými podepsali, co ti nejsou na větším díle J. M. rady, úředníci a služebníci; jako i že ti nejpřednější buřičův vůdcové klíčem zlatým císařským i jinými mnohými milostmi a přízněmi J. M. poctěni jsou a užívají jich dosavad?

Nápodobně kdo by chtěl, mohl by s pilností přehlídnouti všecky v městech Pražských úřady, povinnosti i obyvatele v nich městské a nalezl by v nich v skutku a v pravdě větší díl osob náboženství pod obojí.

Nechť jediný zemanín vystoupí sobě na plac, kterýž by s pravdou říci a to ukázati mohl, že jest ho J. M. C. pro jeho náboženství kdy v čem sužoval, utiskoval a jaké příkoří mu činil! 1618

Proti tomu pak jsou oni sami císařského a královského svědomí nic nešanovali, mnohem pak méně té své konfessí české svobodného a volného průchodu přáli. Zanechajíc na straně jiných příkladův, pošetřme toliko toho, čeho se teď nedávno pán Smiřický proti ní dopustil, když ze všech svých panství a kollatur kněžstvo pod obojí vybyl a místo jich pikartskými kněžími osadil!

2. Ale hájí dále se tím, že strana odporná jak v spisích tak i na kázáních svých oustně je za kacíře haněla, jimžto nebylo by hodno víry žádné držeti; též že oukladně stála o bezhrdlí, statky i vlastní krev jejich, chtějíc tou měrou manželky i děti jich na nejvyšší záhubu a snížení přivésti. To všecko jest ten největší klam a řeči nedůvodné, poněvadž J. M. C. ráčil se jim v tom mnohonásobně ohlašovati, že je při majestatu od sebe potvrzeném upřímně zůstaviti chce, ano i dosavad ještě v tom se osvědčuje, tak že žádný z poctivých a šlechetných lidí nemůže ho v tom v ničemž pravdivě stíhati, že jest slovům svým, kteráž jim od sebe dal, s svým vědomím kdy zadosti nečinil, jim je zrušil, aneb kdy zrušiti pomyslil; mnohem pak méně najde se to, aby komu na hrdlo a život jeho státi měl, nýbrž že mnohým, kteříž je při právě českém spravedlivě propadli, všelikou milost prokazoval a hrdlo jim daroval.

Odkudž i na to domnění své falešné přišli, jako by druhá strana toho úmyslu byla, aby těm, ješto k katolickému římskému náboženství se nepřiznávají, víry a připovědí žádných držeti nechtěla. Jestli kdy co toho od některé privátní osoby mluveno, musíť se to na ni prokázati a nejen povrchně vymýšleti, z domnění ji viniti aneb sama pouhá slova o tom mluviti.

Ale byť i to tak bylo, ač tomu se místa nedává, že by některé privátní osoby z horlivosti něčeho tomu podobného se dopustily a takové řeči mluvily neb psaly; i kterak by za ně J. M. C. anebo celé království trpěti a odpovídati mohlo? Staloli se co toho od některých katolických kazatelův na kázání, věrutě druhá strana hanění a plundrování svého doma nezapomínala, nýbrž dávala k té odměně druhým příčiny veliké. Ale J. M. C. neráčil jest nad těmi důtkami míti nikda zalíbení žádného, nýbrž obojí stranu skrze věrné rady své ku pokoji a ku prozřetedlnosti v té věci napomínati poroučel.

A poněvadž nikda nic nebývalo od žádného J. M. pořádně stěžováno v tom, tou také příčinou neráči moci býti

1618 slušně od koho v čem toho viněn a stihán. Ale kdyby byl někdo túž věc na J. M. pravdivě vznášel, a J. M. C. neráčil by byl chtíti mu v tom slušné náhrady učiniti, tu teprva byli by měli hodnou příčinu na takovou nespravedlnost a bezpráví toužiti a naříkati. Ale nebylo nikdy na J. M. C. obzvláštně a zejmena nic takového pořádně vznášíno.

3. Touž měrou a rovně tak pravdiví jsou průvodové proti osobám těm privátním, jež oni v apologii své za zlopověstné, nad dobrou cti zapomnělé lidi, za zrádce a rušitele pokoje obecného, kteříž rozmanité praktiky proti vlasti své a věrným synům jejím kovali a před rukama měli, z pouhé náruživosti nezřízené jmenují a naříkají. Což vše tak dlouho a dotud věcí smyšlenou, vzteklou, domnělou a negruntovní zůstane, dokudž toho, jakž sluší a právo s sebou přináší, gruntovně a pravdivě na ně neprokáží; bylo by tedy slušné a náležité, aby v podobném příběhu takoví buřičové a háncové byli spravedlivě ztrestáni.

Aniž máme za to, aby jmenovaní háncové byli s tím dobře spokojeni, kdyby se k nim někdo touž měrou zachovati a je na cti jich znaříkati chtěl a pravil týž nářek býti pravdivý pro to samé toliko, že tak o nich psáno a tištěno jest. Nemámeť ani o tom pochybnosti žádné, žeť by hned ozvali se nám na to a táhli by se na pořádný process práva, aby to na ně dostatečně provedeno a prokázáno bylo. Rovnost tedy při právě zachovávati, jest Bohu věc milá a líbezná; nebo co nechceš míti sám, praví regule stará, musíš také i bližnímu svému nečiniti toho.

4. Když se dále dokládá, že někteří stavy pod obojí hrdla a cti odsoudili, ano i vrchnosti světa k vykořenění mečem i ohněm strany pod obojí nabízeli a ponoukali: to jest pouhý výmyslek beze všeho gruntu a podstaty a nebude toho moci žádný na ně v pravé pravdě na věky ničímž prokázati; nýbrž ty a těm podobné věci roztrušují se od nich vůbec proto, aby jen mysle lidské proti J. M. C. a lidem pokoje milovným zjitřovali a všelijaké rozbroje a potržky tropili. Co jest pak J. M. C. i celému království po těch postranních důmyslích, kdo jest sobě co toho kdy při něm stěžoval?

Co se o defensořích v apologii mluví, to jest pouhá nepravda; nebo J. M. C. nikdy jich s úřadů jich nesložil, ani proto jaké příkoří jim činil, jakkoli sice byl by raději tomu, aby osoby ty, kteréž byly jeho skutečnými radami a služebníky, takového defensorství byly se vzdálily. Sice hrabě z Turnu byl předním úředníkem zemským, avšak proto předce byl také i hlava mezi defensory, jako i jiné osoby více, kteréž obojí povinnost zastávaly.

5. Aby J. M. C. měl z panství svých hejtmany pod obojí odbýti, jakž apologie jistí, to také žádná pravda není; nebo J. M. na panství Krumlovském, Chlumeckém, Královdvorském, na Točníku a Zbiroze měl všecko hejtmany pod oboji; na jiných pak statcích dal odpuštění některým, ale osobám nespůsobným a nehodným, tak dobře náboženství pod jednou jako i pod obojí. Kdyby tedy byla se ta proměna dála pro víry, byly by osoby pod jednou při službách zanechány, a nebyly by se žádní lidé pod obojí k nim fedrovali aneb zanechávali při nich. 1618

Ale co jest stavům po věci té? Proč oni mají J. M. C. v příčině jeho vlastních služebníkův na jeho panstvích jaké vyměření činiti? I však mezi nimi samými najde se jich nemálo, ješto se pod obojí jmenují a přiznávají se k smyslu pikartskému, že jsou svým hejtmanům, úředníkům, poddaným a služebníkům církevním dávali odpuštění a osazovali místa jich lidmi pikartskými; jiní že odbývali od sebe osoby katolické anebo jich dokonce v ničemž nefedrovali. Avšak J. M. C. neráčil jest jim nikda v to sáhati a nějaké vyměření v tom činiti, nýbrž zanechával jednoho každého v takových příčinách při jeho svobodné vůli.

Jest tedy všecko to začato pro větší zjitření mysli lidských, a co J. M. C. musil bráti před sebe z vysoce důležitých příčin, to oni všecko vztahovali sobě na náboženství a pokládali za věci neslušné a nenáležité.

6. Nicméně i to jest falešné a nepravdivé, kdež táž apologie dokládá dále, že v městech Pražských lidé pod jednou ta nejpřednější místa a úřady sobě opanovali; poněvadž všickni úřadové primasští, kteříž první hlas a inspekcí nad hospodářstvím jednoho každého města nynějších časův mají, jako i rady s jinými povinnostmi městskými na větším díle lidmi pod obojí osazeni jsou.

Co se pak tkne odvolání Pražanův, tomu může se velmi snadno vyrozuměti z přiložených kopií psaní pod literami B, C, D, kteréž k J. M. C. o tu věc všecka tři města učinila, jakým spůsobem ti dobří lidé od té doby od povinné J. M. C. pánu a králi svému poddanosti odvráceni a odvedeni jsou.

7. Stavové markrabství moravského nechtějí znáti se k tomu, aby jich stavové král. čes. za přímluvu k J. M. C. žádali, jakž dále se o to v apologii nachází; leč jest to psaní jich bylo od někoho zadržáno a ututláno, že týmž stavům ku přednešení nepřišlo. Což staloli se, i neměliť jsou stavové pod obojí takových nejistých a negruntovních věcí do apologie klásti.

8. Co nad to připomínají o nedopomáhání k spravedlnosti v příčinách těch, kde se stran pod obojí dotýkalo, jako by

1618 místodržící z černého bílé a z bílého černé dělávati měli, to zůstane tak dlouho nepravé a nedůvodné, dokudž to na jednoho i na druhého z nich patrně provedeno nebude.

Proti tomu dáloli se kdy co toho od koho z nich komu, tedy náleželo lidem poctivým, osobám úřadním a přísežným, za jakéž apologistové chtějí vůbec jmíni a držáni býti, pro vzdělání obecného dobrého, anobrž podlé přísahy a povinnosti jejich, aby to na J. M. C. náležitě vznesli, jeho v tom vystřáhli a za napravení neřádu takového požádali; čehož však nic se nestalo. Kdyby byl J. M. C. po vyhledání nespůsobu toho nápravy žádné v něm neučinil, tu teprva byli by stavové měli hodnou a slušnou příčinu k domlouvání se o to naň a na rady jeho.

Ale poněvadž jsou se tak hanebně z mezí slušnosti vytrhli, již teprva chtěli by nespůsob svůj a pochybení těm podobnými smyšlénkami a v hromadu sebranými důmysly falešnými opremovati a přiodívati.

9. I to také jistí, že to jich pozdvižení stalo se za příčinou náboženství samotného, ponévadž protivníci jich majestat jim vzíti, náboženství zastaviti, svědomí jejich sužovati a víry jim dané v ničemž nedržeti chtěli.

Jak veliká faleš a nejistota v tom obvinění kryla by se, to se patrně spatřuje a vynachází z svrchu připomenutých jednání, jako i přiležících J. M. C. patentů a psaní či listův poselacích pod literami E, F, G, v Vídni, 18. junii a 9. julii datovaných.

Poněvadž pak tito apologistové věděli o tom dobře, že ten zámysl z strany náboženství nejlépeji a nejpříhodněji do toho jich krámu náležeti a šikovati se bude; pročež zlíbil se jim týž plášť, jímž by tu svou svévolně vyhledanou a začatou rebellii přiodili, nade všecky jiné zástěry a zámysly, v naději té, že ním budou moci jednoho každého proti své pořádné vrchnosti do zbroje vlouditi. Ale ten úmysl jich nechtěl se všudyž u všech upřímých, věrných, rozumných, dobrých, německých, křesťanských srdcí neb duší přichytiti; ale poznala se v tom v skok jejich svévolnost, náruživost postranní, urážka a mysl pomsty žádostivá, že by pod záclonou tou náboženství a svědomí souženého všickni lidé poddaní svou od Boha jim představenou vrchnost po své vůli týrati, s trůnu jejího ssázeti a každého dne nové lermo a potržky v zemi sobě začínati mohli.

Ale pro patrnější a makavější všeho toho důvod, že to v král. čes. předsevzaté lidu vojenského najímání i jiné těm podobné teď v nově tam začaté opovážlivosti násilné naprosto žádné nábožné předsevzetí a oučinek není; ale toliko pouhá

a prostá zástěra k opremování a k ukrytí úmyslu jich zlého, 1618
aby tudy tím snázeji lid prostý domácí oklamati, okolní pak sousedy tím snázeji k své straně nakloniti a sobě za zástupce a pomocníky vyzískati mohli: předně sluší znamenati dobře to, že všecko to strany pod obojí v Čechách lamentování, naříkání, všelijací její spisové, diškursové rozliční, kteréž vůbec tisknouti dala, roztrušovala a k domnělé obraně svého předsevzetí neslušného užívala a nimi se zastírala, na té jediné žalobě a stížnosti hlavní založeno jest, že jsou je o jejich majestat a o tu ním dosaženou svobodu připraviti chtěli, a že jsou proti znění jeho mnohonásobnými spůsoby a zvláště skrze těžké zápovědi, aby se kostelové noví v Broumově a v Hrobě nestavěli, o čemž málo níže mnohem obšírnější zmínka zejmena se učiní, vysoce a těžce stěžováni a utiskováni byli.

K kteréžto stížnosti mělili jsou jakou slušnou a podstatnou příčinu, o to není žádná potřeba veliký spor na ten čas vésti a ňáké průvody podstatné provozovati, ale časem svým přijde to všecko k svému náležitému, právnímu a nepodezřelému rozeznání; avšak přitom na níže psané věci sluší dobrý a bedlivý pozor míti. Jakož strana pod obojí v své v Praze jazykem německým vytištěné apologii na listu 10. tato patrná slova dokládá, že, jakož straně pod jednou to nikoli nenáleží, bez osazení pořádného a k takovým prácem sněmem obecným obzvláštně a naschvále nařízeného soudu a kromě něho samu sebe za soudci téhož majestatu, porovnání mezi stranama pod jednou a pod obojí, též sněmovního snešení postranně vystavovati, tak ovšem že nesluší jí podlé jejího vlastního zdání a uvážení témuž majestatu jaké nové výklady dávati: pročež že podobnou měrou ani straně pod obojí totéž se nijakž trefovati nemůže, a zvláště poněvadž to od nich dotknuté snešení sněmovní tak dobře je jako stavy pod jednou víže a do uzdy pojímá.

Jestliže jsou pak se sami pod obojí podobného neřádu nedopustili, z jakéhož svrchu psanou měrou stranu pod jednou vysoce a přetěžce obviňovali, a což více jest, že jsou se sami nad nimi nejen soudci ale i exekutory právními dělali t. j. sami sobě dopomožení právní na nich činili, o čemž nechť sama jich vlastní apologie i jiní od nich zjevně předsevzatí a i ti, jichž dosavad ještě dopouštěti se nepřestávají, oučinkové a svévolnosti mluví a svědčí.

Ale nechť jest se stalo, co a jak chtělo, vždyť strana pod obojí již připomenuté žaloby své hlavní nemůže proti žádnému jinému vésti a sobě stěžovati, jediné leč aneb proti svého nejmilostivějšího císaře, krále a pána osobě vlastní, aneb proti jiným svým spolustavům, krajanům a některým osobám ob-

1618 zvláštním v království českém. Jestliže domnívají se z čeho slušně a spravedlivě obviňovati moci vlastní osobu J. M. císařské a královské (čehož však až dosavad ještě zřejmě a výslovně se nedopustili, a byť i chtěli, toho by s žádnou gruntovní podstatou učiniti nemohli); tedy nížepsaným syllogismem neb důvodem jeho kratičkým bude dáno snadně na rozum všechněm lidem prozřetedlným to, jak jest jim velmi špatně příslušelo, vydávati se v věci ty, jichž jsou se již na díle dočinili a ještě každodenně víceji dočiňovati nepřestávají.

Nebo kdož od toho, proti komuž sobě jakou stížnost míti pokládá, takového ohlášení dostává, že nad ně nic víceji a výšeji s právem a slušně od něho žádati nemůže, takový každý již nemá příčiny žádné k tomu, aby co nadto proti němu dáleji, obzvláštně pak násilně a nepřátelsky de facto, skutkem, před sebe bráti a začínati měl. Ale poddaní pod obojí J. M. římského císaře, uherského a českého krále v král. českém dostali od něho na svou hlavní stížnost, a co k ní nad to výše přináleží, takového ohlášení a resolucí, jakož předešle tak ovšem i teď nedávno, netoliko v spisu ale i oustně, tak že s právem a slušně nic víceji od něho žádati nemohou. Z té příčiny neměliť jsou také, ani dosavad nemaji k tomu příležitosti a příčiny žádné, pro tu svou domnělou stížnost o něco dáleji a výšeji proti Jeho cís. a král. Milosti se vydávati.

První částka tohoto syllogismu neb důvodu jest sama v sobě dosti patrná a s zdravým rozumem a spravedlností beze všeho odporu dalšího pěkně se srovnávající, a tak nepotřebuje žádného obšírnějšího líčení a průvodu.

Druhá pak částka může se prokázati tím: že J. M. C. ráčil se jest straně pod obojí v tom výslovně osvědčiti ano i svými císařskými slovy ještě jednou ohlásiti, že jest nikda na to nemyslil, aby jim ten často jmenovaný majestat a naň porovnání mezi stranama stalé v čem nejmenším rušiti, něco proti obojí věci buď sám od osoby své před se bráti, buď komu jinému bráti dovolovati měl; alebrž v čem jest se jednou stavům pod jednou i pod obojí vlastní rukou i pečetí zamluvil a zakázal, to že míní a chce dobrou věrou císařskou a královskou jim držeti a jednu stranu tak dobře jako druhou při všem tom chrániti a obhajovati.

Co pak mezitím z obojí strany kdekoli jakých stížností, sporův a nedorozumění z strany dotčeného majestatu a porovnání se urodilo a vzešlo aneb ještě budoucně povstati by mohlo; že J. M. C. ráčí se hotově a milostivě k tomu jim zakazovati, to vše aby pořádem práva a skrze spravedlivé rozeznání podlé společné stran o to v král. čes. námluvy na místě a konci postaveno a porovnáno bylo.

Jestližeť toto ohlášeni dostatečné neni, tak že strana pod obojí v Čechách žádnou měrou ničehož víceji slušně a s právem od J. M. C. žádati nemůže. V tom může J. M. C. veškeren svět za nepodezřelého soudci výborně trpěti a na uznání jeho přestati. 1618

Odkudž již následuje neomylný zavírek tento, v čemž opět odvoláváme se na spravedlivý úsudek celého světa. Nejsouliž to převelicí výstupkové a přečinění stavův pod obojí proti Jeho C. a Kr. Milosti, že totiž na jeho svobodný hrad královský a na jeho residencí s brannou rukou útok učinili, jeho netoliko se zmocnili, nýbrž tou svou svévolnou a v kanceláři české, v místě svatém a výsadním, nad některými osobami provedenou exekucí barbarskou jej zlehčili a poškvrnili; J. M. C. zámku Karlšteina s korunou jeho královskou násilným oučinkem se ujali, k J. M. C. náležejícím důchodům sahají a je vynakládají na to, což proti J. M. rozkazům a zápovědím čelí; jeho vlastní panství, statky a města královská během vojenským, aby se jim poddávala, nutí, obležením stěžují i berou? Ostatních jejích oučiňkův a předsevzetí, k nemalé ouhoně, ujmě a zkrácení J. M. cís. a král. mocnosti, jurisdikcí a vyvýšenosti se vztahujících, pro krátkost času tuto šířeji připomínati se pomíjí.

A jakož pak málo výše prokázáno bylo, že strana pod obojí pro tu žalobu neb stižnost svou, kterouž z strany majestatu a svobody v náboženství sobě pokládá, neměla jest žádné další příčiny o něco buď na mnoze neb na mále proti J. M. C. vůli se pokoušeti: tak také jednou a touž měrou z potřeby následuje odtud i toto druhé, že pro tutúž věc nebylo jim zapotřebí v žádné nejmenší lidu najímání se vydávati; nýbrž žeť tak dobře týž verbuňk jako i svrchu jmenovaní všickni oučinkové k nějakému jinému cíli (což časem svým dobře se propukne na jevo) patřiti a směřovati musejí a tou měrou k svobodě náboženství v král. čes. naprosto nic nepřináležejí a nevztahují se.

Paklit dotčeni pod obojí v Čechách domnívají se míti nějakou slušnou žalobu a stižnost ne do J. M. C. a K., ale toliko do p. Slavaty, pána z Martinic, do jezuitův, do sekretářův Pavla Michny, Filipa Fabriciusa a jiných, kteříž s nimi proti straně pod obojí držeti a praktiky skládati měli, a tak jen do některých partikulárních osob; ačkoliv sice to předně na svém místě s pokojem se zanechává, zdali by jmenovaní pod obojí měli právo a spravedlnost k tomu, aby proti své vlastní apologii a slovům jejím patrným v své vlastní při soudcové býti, dotčené osoby odsuzovati a nad nimi exekucí právní de facto sami o své ujmě vykonávati mohli; aniž míní se na

1618 tomto místě, aby se kdo které z těch osob jmenovaných i s pomocníky jich v čem ujímati, zastávati aneb z čeho obviňovati chtěl; nýbrž dává se tomu všemu místo, (však bez ujmy a zkrácení pravdy), z čehokoli tak strana pod obojí často psané osoby i jiné (jakž se těmi jmeny v apologii jich titulují) královské, zemské i obecného pokoje nepřátely viní, a že oni měli k tomu dobré právo a moc, aby tři i víceji osob z nich podlé doloženého starobylého obyčeje ven z okna vyhodili a statky jich jim pobrali: — však s tím se vším může jeden každý rozšafný člověk snadno porozuměti, že ti lidu vojenského verbuňkové i jiní proti J. C. a K. M. provedení oučinkové pro tu samotnou příčinu předsevzati nejsou, sic jináč musilo by ono staré přísloví „Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi,“ t. j. když se páni rvou, sedláci nastavují vlasů, býti proměněno a sloulo by „Quidquid delirant Achivi, plectuntur reges“ t. j. když se poddaní svadí vespolek, aby páni to potom vypíjeli.

Proti zajisté jmenovaným i jiným osobám partikulárním v král. českém, s kteréž stavové každé hodiny býti a jimi se zjistiti mohou, nebyla a není potřeba žádná lid jaký válečný najímati.

K tomu hrad královský v Praze nenáleží týmž osobám obviněným, ale samému J. M. C. vlastně. A bez toho místa měliť jsou mnoho jiných míst, v nichžto okna k vyhození jich ven byla tak veliká a prostranná jako v kanceláři, aby byli tam tu v Čechách od starodávna obyčejnou a přivyklou exekuci sobě vykonali, a nebylo tudy jim zapotřebí J. M. C. osvobozené residencí královské lehčiti a poškvrňovati; neb by toho žádné prosté kníže neb pán v svém vlastním statku, neřkuli poddaným svým, ale ani žádnému cizímu a přespolnímu člověku trpěti a dovoliti nechtěl.

Nicméně to jest vědomé a známé, že do české královské koruny spolu s zámkem Karlšteinem jako i do J. M. C. důchodův královských též do vlastních J. M. panství a měst královských často dotknutým osobám obviněným nic není a ty věci jejich nejsou.

Mimo to ti oučinkové a předsevzetí strany pod obojí nevztahují se k žádné ouhoně a ujmě týchž osob, alebrž k zkrácení a k lehkosti samé J. M. cís. a král. mocnosti, jurisdikcí a vyvýšenosti; a tak ta potupa nestala se osobám obžalovaným alebrž J. M. C. a Kr.

Odkudž opět nad slunce denní jasněji a zřetedlněji spatřuje se, že dotčené lidu vojenského najímání a jiní oučinkové provedení svobody z strany náboženství v král. čes. naprosto nic se nedotýkají a nenáleží k ní.

Nad to nade všecko na ten čas nebylo žádného nepřítele v zemi aniž se o jakém vědělo, ani nebylo se koho proč obávati jako ani žádného rozbroje a nepřátelství v království, nýbrž byl všudyž pokoj a ticho. J. M. C. také nebral před sebe ani neměl nic nejmenšího proti žádnému z stavův pod obojí, mnohem pak méně myslel kdy na to, aby jedinkého soldata proti Čechům pod obojí najímati měl; ale co se již nyní z nuzné a nevyhnutedlné potřeby pro obhájení sebe od něho činí, k tomu jest J. M. těmi předešlými verbuňky českými proti vší své vůli a pokoje milovné mysli dohnán a donutkán. 1618

Dále ani to J. M. C. k místodržícím z Vídně odeslané psaní, na něž pod obojí v apologii své tak velice sobě stěžují, nic se na ně vůbec ani na svobodu jich náboženství nevztahuje, ale toliko na osoby ty, ješto se defensory jmenují. Ti kdyby byli jisti sebou, že tím, což se jim tak koli od J. M. C. přičítá, nic vinni nejsou, byli by mohli a s právem měli se jemu z toho náležitě očistiti a vyměřiti; jakož pak zakazovali se v tom místodržícím královským patrně psaním a odpovědí svou, jíž se tuto také přípis hodnověrný přikládá.

Z toho tedy ze všeho může se již zřejmě poznati a jakořka rukama makati nepořádnost a neslušnost předsevzetí strany pod obojí v Čechách, a že ta jejich potržka naprosto nic se nedotýče svobody náboženství jejich, nýbrž že daleko jiní heblové a domácí postranní náruživosti pod tím leží, a tak že není potřebí v tom jakého dalšího a obšírnějšího odvodu.

10. Kdež pak naposledy v té své apologii dokládají i toho, že oni J. M. C. za svou pořádnou a jim od p. Boha vystavenou vrchnost drží a uznávají, jemu v té celé věci žádné nejmenší viny nepřipisují, a cokoli před sebe vzali aneb berou, že to vše toliko pro zdržení a v celosti zachování jeho mocnosti děje se od nich, a co více nad to těm podobných výmluv tam nachází se: to všecko jest tak nepravdivé a negruntovní, jakž již to v prvním punktu neb základu spisu tohoto dokázáno jest, že ta jejich zástěra podobí se víceji k ousmíšku a důtklivosti opáční neb ironické (pod čímž rozumí se věc tomu zakázání naskrze odporná) nežli k nějaké pravdivé řeči. Anobrž vlastní jejich málo výše již připomenutí a všemu světu dobře známí činové a jednání násilná toho všeho světle a patrně dotvrzují. —

Čtvrtý hlavní punkt při této celé věci vztahuje se k stavení kostelův nových v městě Broumově a v městě Hrobě, z nichž toto arcibiskupu Pražskému a ono opatu náleží.

1618 P. arcibiskup obdržel právo své proti Hrobským na tom kostele od nich vystaveném skrze kommissí resolucí královskou, na kteréž obojí strana přestala; na to potom smluvil se s týmiž poddanými svými. Opat pak předstíral za právo to, že grunt a městiště v Broumově náleží jemu jako i město samo, obyvatelé pak v něm že jsou vlastní poddaní prelatští, on že má také v témž místě celou jurisdikci a správu duchovní i světskou; a tak z těch příčin že jeho poddaným nenáleželo na gruntu a městišti pod jurisdikcí jeho bez vůle a vědomí pána dotčené stavení vyzdvihovati.

Poněvadž v celém majestatu, jejž apologie česká toliko po kusu naschvále v té příčině přivozuje, ani jedinké slovo nenachází se o tom, aby lidem poddaným stavu duchovního kostely sobě stavěti dovoleno bylo; k tomu v porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí léta Páně 1609 ve čtvrtek po sv. Prokopu jest to slovy zřetedlnými tak opatřeno, aby strana pod jednou při všech svých kostelích, službách božích, ceremoniích, kollaturách, klášteřích, kollejích, výsadách, nadáních desátcích, platích, připadnostech, důchodích a starobylých řádích bez proměny v náboženství jich od strany pod obojí zcela a zouplna zůstavena byla; a poněvadž žádný v tom porovnání, jediné J. M. C. a J. M. králové panství, vyminěn není, aby totiž poddaní jejich pod obojí sobě kostely a chrámy k službě boží vystavěti a ji tam svobodně a směle provozovati mohli: pročež dotčený opat také se na týž text potahoval, předstíraje za obranu svou to: když klášter jeho Broumovský není žádné panství neb statek vlastní královský ani králové J. M., a tomu podobní klášterové v Čechách nedrží se a nepokládají jako jiná panství a statkové pozemští, anobrž ani sám král J. M. je za taková panství sobě pokládati neráčí, z té příčiny že se on drží práva a výsady své, aniž mu to co k jaké překážce jest, že někteří kláštery statky komorními neb komorou královskou nazývají; neb i královská města i jiní víceji statkové statky komorními slují, avšak proto své zvláštní svobody a výsady mají i při nich se zůstavují, ale tou příčinou předce jiným J. M. K. statkům a panstvím podobni nejsou.

Při té příležitosti jest potřebí toto na dobrém pozoru míti: když čeští apologistové to skoumali, že jim jich majestat k tomu jich intentu hrubě krátký a neplatný jest, i uchytili se ku pomoci své druhého slezského a usilovali ním proraziti tu stěnu, chtíce svůj český v tom punktu z strany duchovních poddaných tímto slezským sobě vykládati a natahovati a tak, co se jim nedostávalo v českém privilegium, mínili k němu z slezského přiflekovati a jako vypresovati. Což však

děje se od nich velmi nemotorně, tak že i ti dosti chatrného soudu lidé mohli by nespůsobnou jalovost toho jich průvodu rukama makati, že oni v té příčině ničímž podstatným se nehájí a tím krátkým pláštíkem pře své nijakž přiodíti a dolíčiti nemohou a to pro příčiny tyto: 1618

1. Že český majestat předešel privilegium Slezákům udělené.

2. Že to jednání knížat a stavův slezských jest rozdílná a obzvláštní věc, o kterouž oni s J. M. C. jednali, traktirovali i jí na místě a konci sobě postavili.

3. V žádném tom majestatu ani v českém ani v slezském nedokládá se klauzule té, aby jeden druhému v čem nápomocen býti a nějakou společnost mezi sebou měly; a tak ani žádný třetí majestat nikda nevyšel, kterýž by ty dva prvnější v čem tom za společníky jaké vyhlašoval neb činil, an sice bez toho všeliká privilegia jsou strictissimi juris, vykládají se velmi těsně a úzce a nedají se na někoho jiného, leč na koho výslovně znějí, proti vůli je udílejícího žádnou měrou vztahovati a vykládati.

4. Poněvadž Slezáci majestatu českého nepokládali sobě za dostatečný, pročež starali se sami o jiný a dostali ho.

5. Že majestat slezský založen jest a vztahuje se na Augš. konfessí, kteráž jest léta 1530 cís. Karlovi V. podána, ale český naprosto nic, ale patrně na jejich českou konfessí jest založen a povolen, v němžto i pikarti se zahrnují, jež Slezáci tupí a odsuzují. K tomu Čechové Augšpurské konf. do svého majestatu nikdy pojíti dáti nechtěli.

6. Konfederací pak aneb sjednocení, mezi Čechy a Slezáky zavřená, jest v tom zřetedlně obmezena a vztahuje se na obadva majestaty v smyslu tom: kdyby kdo kterému koli z nich jaké příkoří a překážku činiti chtěl, tedy aby jedni druhé v tom zastati a přichraňovati byli povinni. Pročež mohlo to také dobře jednou prací v nich býti vyhraženo ze jmena, aby obojí, Čechové i Slezáci, jednoho i druhého majestatu svobod a dobrodiní zároveň užívati a jimi se hájiti mohli. Ale tam toho není nic dostaveno, nýbrž vztahuje se též konfederací ze jmena a in particulari toliko na obhajování obou dvou majestatů a ne na věci samy v něm obsažené.

Jakož pak ani Čechové dosavad nikda na nic toho se nepotahovali, tak zase ani Slezáci toho od Čechův, aby je majestatu svého účastné činili, nikda nežádali ani ještě nežádají, ovšem pak ani na časy budoucí a věčné žádati nebudou.

Že pak nyní připomenuté sjednocení mělo by míti moc a svobodu tu, aby strany sjednocené jeden neb druhý maje-

1618 stat prostranněji sobě vykládati a natahovati mohly, to zdání jest hodnější smíchu nežli nějaké odpovědi podstatné.

Proti tomu však defensorové, jak se tomu z apologie porozumívá, jsou v jiném smyslu postaveni a snaží se prokázati to, že statkové duchovní komorou královskou neb statky komorními a tak panství královská jsou, a z té příčiny že tak dobře na nich jako na panstvích J. M. C. kostelové pod obojí stavěti se mohou, jakž se pokoušejí toho dovésti při konci apologie své.

Ale co se tkne Broumovských příběhu, ten se nachází v způsobu a v terminích takových:

Když zajisté jmenovaní Broumovští bez výslovné vůle a povolení opatova jakožto pána svého gruntního v městě Broumově kostel z vnuknutí a nabádání lidí pokoje nenávidících, jichžto intent a mínění bylo to, aby víceji nevole a rozbroje v zemi nežli nějakou nábožnost v lidu vzbuzovali a zveličovali, znovu stavěti začali, a opat jim toho nijakž sám od sebe zabrániti nemohl; i utekl se v té příčině k císaři, žádaje ho, aby ho v tom milostivě zastal, poněvadž nebylo by mu možné bez ouhony a zkrácení jak řeholy tak ovšem i přísahy a povinnosti jeho, kterouž k tomu opatství neb konventu vykonal, k takové novotě déle mlčeti a dáti ji na dotčené duchovenství uvozovati; k tomu že poddaní jeho podlé znění majestatu, v němžto nic tomu podobného se nenachází, k takovému svévolnému nového kostela stavení žádného práva a svobody nejmenší nemají, poníženě a snažně J. M. za to žádaje, aby mu v tom J. M. C. práva a spravedlnosti milostivě uděliti a jej i s konventem jeho zastati ráčil.

J. M. C. vyrozuměv žádosti jeho ano i nedorozumění mezi ním a Broumovskými vzešlému, nic víceji v tom neučinil, kromě že zapověděl Broumovským dílo to nové a to toliko dotud a tak dlouho, až by o tom dokonalejší zprávu vzíti ráčil, zdali by totiž Broumovští mocí majestatu často jmenovaného k stavení takového kostela slušně a s právem připuštěni býti měli čili ne.

Ale Broumovští, jakkoli povinni byli, takovému J. M. C. nařízení poslušně folkovati, utekli se podtím o týž věc na naučení k defensorům. Kteřížto netoliko dali jim vskok radu takovou, aby oni, nedbajíce na poručení císařské, v svém stavení se nemeškali; ale nad to výše učinili jim i zakázání to: pokudž by chtěl jim kdo v tom jakou překážku neb příkoří činiti, tedy že oni je proti tomu každému zastati a zastoupiti chtějí.

Což to není J. M. C. jakožto nejvyšší vrchnosti od jeho vlastních poddaných trucovati a převelice bolestně posměch

a potupu prokazovati? Nemohlliž jest J. M. C. z veliké ne- 1618
trpělivosti hned tehdáž k něčemu jinému pohnut a ponuknut býti? Ale J. M. C. ráčil jest své přirozené dobroty a snesitedlnosti veliké v tom zřetedlně dokázati, že ještě dosti dlouho to vše přehlídal, až právě Broumovští to stavení kostelní na konec zhotovili i v něm náboženství své svobodně provozovali.

Mezitím, když tou věcí z obojí strany i skrze spisy pod jmenem všech tří stavův pod obojí při J. M. C. tuze hýbáno bylo, a obojí na jeho milostivou resolucí s žádostí očekávali; tu J. M. C. po bedlivém vší té věci uvážení a po přijetí zprávy dostatečné, ráčil se v tom milostivě resolvirovati takto: aby již dotčený v nově vystavený kostel v Broumové zavřín a klíčové od něho v jisté místo složeni byli. Čemuž však Broumovští velmi zpurně na odpor se postavili; defensorové pak podtím rozepsali stavům pod obojí zvláštní sjezd ke dni určitému.

Ale poněvadž J. M. C. z prošlých těch obeslání neb patentův, v nichž mocnost a důstojenství jeho nemálo se ztenčovalo, s dostatkem vyrozuměti a vyskoumati mohl, že tou měrou stavové poznovu k nepokoji a protimyslnosti proti své nejvyšší vrchnosti ponuknuti a poštváni budou, a mnozí že usilují přitom i své vlastní náruživosti vychladiti a vůličku svou sobě provésti: pro ty příčiny zastavil jest jim dotčený sjezd přísně, pokudž by nebylo lze docela, ale aspoň toliko dotud a tak dlouho, až by zase do král. čes. šťastně se navrátil aneb jináče se v té příčině resolviroval a pronesl.

Pro snadčí pak zpomožení té věci a uvarování nepříležitostí všelijakých doložil v témž psaní svém některých slov tvrdších, že totiž — neb vědělo se v tom dobře, že tu věc vedou některé málo osoby — nepomine se na to dáleji se vší bedlivostí vyptati a k předním původům spravedlivě se podlé zasloužení jednoho každého zachovati. Z těch slov zavírali a domýšleli se vskok defensorové a apologistové, že by byli již a to beze všeho pořádného vyslyšení cti i hrdel odsouzeni, za jiné nemajíce, než že dostali již příčiny nevyhnutedlné k tomu, aby všecky stavy pod obojí do spolku svolali.

I bylolit to vše tak v skutku a v pravdě, jak jsou sobě sami výklad ten činili, tedytě je již odsouzené nic jiného jediné exekucí právní následovati nemusila.

Ale kdo může z těch J. M. C. slov, an J. M. ráčí se pronésti v tom, že se k nim dle spravedlnosti zachovati chce, vymoci a vytlačiti takový smysl, že by totiž mínil je všeho pořádného vyslyšení zbaviti a hned upřímo k exekuci právní přistoupiti s nimi? Což spíšeji nenavrhuje a nezakazuje se slovy těmi, že je náležitě vyslyšeti a spravedlivým rozsudkem

18 v tom poděliti chce? Kdo zajisté komu podlé zasloužení jeho spravedlivou měrou buď odplatu učiniti neb jej ztrestati se ohlašuje, tenť musí nejdříve ho vyslyšeti a vyrozuměti s gruntem, čeho a jak jest na něm zasloužil, a co spravedlnost s sebou přináší, a na to teprva následuje výpověd neb odsudek právní.

K tomu nemůže také žádný s pravdou říci, aby J. M. C. k jedinkému z obyvatelův král. českého bez vyslyšení oč přistoupiti a exekucí nad ním vykonati měl. Neníliž to mnohem patrnější a po vrchu ležící pravda, že jest J. M. i v zřetedlných a vůbec známých výstupcích přestupníky takové a to ještě ty, kteříž proti vlastní jeho osobě provinili, ku pořádnému vyslyšení, zanechav jim na svobodě všechněch dobrodiní právních, valně připouštěl? Anobrž když bývali již jedním neb víceji orteli hrdla neb poctivosti odsuzováni, nicméně z své přirozené milostivosti milost jim ještě prokazoval.

Kdo tedy k někomu podlé spravedlnosti chce se zachovati, tenť musí mu práva a spravedlnosti uděliti; komu pak dovoluje se užíti pořádu práva, takový člověk nemůže naříkati, jakoby se jaké bezpráví neb křivda nějaká dála. I čehož jsou se tedy ti, ješto věděli o sobě, že právi jsou, obávati měli? Komu z nich stalo se kdy v čem nejmenším co zlého a neslušného? Musililiž jsou pro tu příčinu k takovým neslýchaným a mrzutým příkladům, jakž již nahoře dotknuti, a na to potom i k zbraněm a moci vojenské proti svému králi a pánu sáhnouti a takovou potržku a neřád všudyž ztropiti? Kdož tedy z rozumných a Boha milovných lidí může tu věc za dobrou, slušnou a spravedlivou držeti a uznati?

Kdyby byli stavové chtěli té rozepře dobrou měrou, a jakž na věrné a poslušné poddané náleží, zproštěni býti, měliť jsou J. M. C. na dokázání k němu nejposlušnější šetrnosti rovně ten prostředek — o němž v apologii činí sami zmínku, totiž když by se takové jaké nedorozumění mezi stranou pod jednou a pod obojí přitrefilo, že snešení sněmovní přináší s sebou a vyměřuje to, aby jim pořádný soud rovným počtem osob z obojího náboženství osazen byl, a ty aby týž spor mezi nimi náležitě rozeznaly — vyvrhnouti a jeho za podobné opatření poníženě požádati. Jestli tedy tomu tak, a jsouli apologistové pokoje milovní lidé, i pročež jsou J. M. C. toho prostředku nevyvrhli, na snešení sněmovní se nepotahovali a při J. M. C. takového napravení nevyhledávali a nežádali? A kdyby byla dána jim jaká nepříjemná resolucí v té Broumovské při, jim pak bylo by s pokojem co poslouženo. Podtím pak že by pokládali sobě některé osoby, kteréž při J. M. C. ustavičně zůstávají, v příčině té, jakž toho dokládají, hrubě podezřelé:

i pročež jsou z prostředku svého nevypravili k J. M. C. 1618
vyslané své, tak jakž se v tom i jiná království a země mají obyčej chovati, aby stížnosti jejich a potřeby J. M. oustně přednesli? A pakli jsou měli na rozmyslu i to učiniti, zdaž nemají dosti dobrých a dověrných přátel při dvoře? Těm mohli stížnosti své předložiti a za fedruňk jich požádati. Komu jest pak kdy J. M. C. volného slyšení a audiencí odpíral? An když na onen čas v Eberštorfě byl nemálo nedužívý na zdraví a snášel bolesti a trápení přenáramná, s tím však se vším předce posly stavův král. uherského před sebe pustil a žádost jejich vyslyšel: pročež jest jistá věc, žeť by byl ani s vyslanými stavův českých jinačeji nenaložil.

A jakožto sice dobře býti může a stává se nejednou, že za časté některý potentat a veliký pán, postoupě po zlé informaci a zprávě, dovoluje vycházeti z kanceláře své nejedněm poručením a dekretům, kteréž však mají základ svůj na spravedlnosti; ale když strana odporná nalézá se s nimi v něčem proti právu a spravedlnosti své býti uražena a stížena, tedy samo přirození dává jí návěští to, aby se při pánu a vrchnosti své v tom pokorně omluvenu učiniti a jemu z strany podstaty práva svého lepší a pravdivější zprávu předestříti mohla. Jakož pak jakou by J. M. C. ráčil míti do sebe povahu přirozenou, to všem vůbec výborně známé jest, že totiž jest dobrotivý, přívětivý a víceji k milosti nežli k přísnosti náchylný, aniž může jediný příklad v správě jeho přiveden býti, aby milosti při něm vyhledávajícím, i když nejtížeji byl uražen od nich, provinění jich neodpustiti, aneb na kterého člověka svévolně de facto rukou násilnou sáhnouti měl. Tím tedy méněji stavové král. čes. měli k němu příčiny, aby ho jakožto krále a pána svého v té věci ušetřiti, k němu se v dotčené potřebě dověrně utéci a jemu nouzi a těžkosti své přednésti neměli.

Ale položme, že by je byl císař před sebe nepustil, stížností jich neslyšel, jim žádné nápravy v nich neučinil a protivníkův jich neztrestal; byli by však s tím se vším, když by byli nepominuli ujímati se takových prostředkův pořádných aspoň přede vším světem tím snázeji a slušněji vymluveni a ospravedlněni.

Co by pak oni proti tomu, proč jsou všeho toho pominuli, za obrany sobě pokládati mohli neb chtěli, ty všecky jsou jen pouhé smyšlénky, imaginací, jimiž usilují lid obecný ošáliti a zaslepiti, svévolnost pak svou a přirození, k tropení rozbrojův z vlastní náruživosti schopné, pěkně přistříti. V čemž však mnozí poctiví, vznešení, upřímí a věrní lidé z stavův a z upřímých synův vlasti, jež oni proti vší vůli jich k tako-

vému předsevzetí nutili, a od těch křiklavých, broukavých a ztřeštěných praktikantův, při nichž žádný rozum zdravý a rozšafnost, jakž by sice náleželo, místa a průchodu nemá, přemoženi jsou, naprosto se nemíní; ale ti všickni vynímají se z toho počtu a jsou vymluveni v tom slušně a spravedlivě, anobrž drží se za ty, jacíž sami v sobě v skutku jsou, a jakýmiž býti časem svým bezpochyby zřetedlně se ukáží.

Na závěrek toho všeho my při počátku jmenovaní všechněch dobrých, šlechetných, upřímých, evangelických, rozšafných, žádnými postrannými důmysly a náruživostmi neposedlých křesťanův a vyššího i nižšího stavův osob, kteříž s nimi pod obojí žádného spolku v té věci nemají, pro samotnou čistou pravdu, jakož Bůh Bohem jest, velice prosíme, aby tu českou apologii sobě náležitě před oči představili a všeho toho, což se v ní dokládá a píše, nechť se pak již to vztahuje buď na některé osoby přivátní, buď k věci hlavní, totiž rozepři té Broumovských a Hrobských, a tak všecko všudyž v skutku a v pravdě nachází se, jakž oni tam zpravují, s zdravou bedlivostí při sobě povážili: zdali táž věc, byť všecka naskrze pravdivá byla, jakž oni ji přednášejí, byla by sama v sobě tak dostatečná, podstatná a hodná, aby pro ni ti lidé ty tři osoby, své spoluoudy v Kristu, z nejpřednějšího stavu, úředníky zemské, z starožitných a vysokých rodův panských pošlé a v témž království od J. M. C. zřízené a na místě jeho pozůstavené místodržící beze všeho předešlého processu i rozsudku právního, an se jim s Bohem svým smířiti nedali, tak tyranskou měrou ven z okna dolů shoditi, je o časný i o věčný život připraviti, a když již dole na zemi odpolu mrtvi leželi, do nich z ručnic stříleti dáti měli; ano i když jim p. Bůh zázračně a proti všemu běhu přirozenému z neštěstí toho pomoci ráčil, ještě po druhé snad usmrtiti a s nimi se trápiti chtěli?

Co ta věc jest tak vysoce důležita a hodna, aby všickni stavové pod obojí pro ni se sjeti, vespolek tak tuze sjednotiti, nové rozbroje a rebellie začínati, svého pořádného a od Boha zvoleného i pomazaného krále, jemuž životní přísahu a povinnost vykonali, správy a regimentu jemu svěřeného zbaviti, jemu jeho královský hrad odníti, rady a služebníky, jemu zvláštními přísahami zavázané, z povinností jich smetati a k nové přísaze nutiti, jeho ustanovené a zřízené místodržící z úřadův propouštěti, nejv. purkrabího, jenž podlé práv a zříz. zem. král. českého nejbližší osoba po králi jest, tak potupně a posměšně traktirovati jako i nejv. hofmistra s rozličnými pohrůžkami od J. M. C. věrnosti a poslušenství odvozovati, jmenovité osoby s manželkami a dítkami jich arre-

stovati a vartovati dáti, přitom také některých vzáctných paní a dětí jich arrestem neušanovati; na J. M. C. zemské i královské důchody, jako i na sbírky a kontribucí, při obecném sněmě tak dobře od stavův pod jednou jako od nich pod obojí povolené, o své ujmě sáhnouti a jich k své rebellii proti svému přirozenému pánu užívati, J. M. C. statky komorní, města královská od jich pořádné poslušnosti a vrchnosti k týchž rozbůjníkův nenáležitému předsevzetí od J. M. C. odvozovati, pohrůžkami divnými strašiti, oblehnouti aneb k vzdání se jim nutiti, J. M. C. vlastních panství se zmocňovati, v ta se uvozovati, osoby přísežné měniti, z úřadu skládati a na nové závazky bráti; zámku Karlšteina, na němž koruna královská s privilegiími zemskými zůstává, se ujíti a dva pořádná purkrabata, kteráž k opatrování věcí těch těžkou povinnost a závazek vykonala, v svou moc vzíti a tomu nejpřednějšímu buřičův vůdci, počátku a hlavě pozdvižení toho, jmenovitě hraběti z Turnu, k správě svěřiti; lid vojenský jízdný i pěší najímati, J. M. C. města od jeho poslušenství odtrhovati a ku poddání se jim nabízeti, s vojenskou mocí před ně táhnouti, s takovou mocí vojenskou v témž království všecko, což by se jim líbilo, mocně provozovati, a co s dobrou volí od svého krále a pána odpadati nechtělo, to s kvaltem a s mocí válečnou k tomu doháněti; a ani tím ničímž vůle své nenasytivše a na tom nepřestavše, ještě i o jiné království a země, aby je podlé sebe také zbouřili, srotili a do rozbroje také vpravili, skrze psaní a vyslané své se pokoušeti a tou měrou svého vlastního krále a pána i při cizích potentatích nedůvodně obouzeti a obnášeti; sami místo něho regimentu se ujímati a lidi pod jednou, s nimiž jsou se mocí toho mezi nimi nařízeného a od cís. Rudolfa svaté a slavné paměti schváleného porovnání, na němž jmenovaný majestat císařský založen jest, sjednotili, aby totiž oboje strany, pod jednou i pod obojí, spolu se všechněmi duchovními i světskými osobami vespolek pokojně přebývali, ve všem dobrém sobě věrně radní a nápomocni byli a sebe obapolně bratrsky a přátelsky snášeti hleděli, z celého království beze všeho pořádu a vyslyšení náležitého vybýti a na věčné časy vypověditi musili?

A když J. M. C. král a pán jich otevřenými patenty i skrze obzvláštní psaní svá je v tom otcovsky napomínal, aby od té nepořádnosti časně přestali, zbraně složili a pokoje všelijak stíhali, s tou přitom milostivou zakázkou, že mezi ně do království čes. neprodleně přijedti, všemu toho nedorozumění příběhu s gruntem vyrozuměti, je bedlivě uvážiti a jedné i druhé straně práva a spravedlnosti jejího uděliti chce; že pak při těch tumultuantích bouřlivých nic naprosto žádnou měrou

18 platno býti ani žádný mírný a pokojný prostředek u nich místa míti nechce a nemůže.

A poněvadž lidé ti tak tuze na to trou a všecky vůbec v tom přemluviti usilují, jako by to nedorozumění náboženství jich vlastně se dotýkalo, a tou příčinou že podlé moci a znění dotčeného majestatu oboje náboženství v své váze a na svém místě zanecháno býti musí: pročež J. M. C. neráčil jest nikda proti tomu býti, nýbrž ráčil se v tom množstvíkráte milostivě pronésti a prohlásiti, že jisté a vzáctné osoby za kommissaře k zpomožení věcem těm zříditi, obrátiti aneb to celé nedorozumění skrze obojího náboženství prostředky podlé sněmovního snešení léta p. 1610 rozhodnouti a na místě postaviti dáti chce; podtím pak aby to milostné a slávné království vojenskou mocí utiskováno, na pustinu a zkázu přivozováno nebylo, ale dotčený vojenský lid všudyž a na všech místech rozpuštěn a ven z zemí vybyt byl.

Kdo tedy z lidí rozumných z těch všech již připomenutých věcí toho očima svýma nevidí, rukama nemaká, že tu těm rebellům neběží naprosto nic o jejich náboženství a majestat, poněvadž věc ta, kteráž se v apologii jich obsahuje a zavírá, sama v sobě příliš hrubě špatná jest; alebrž spíšeji o království aneb raději regiment jeho, aby jej po své hlavě sobě zřídili a v něm, jakž by se jim nejlépe líbilo a zdálo, vůli svou panskou provozovali, tou měrou nad některými svými privatními a domnělými nepřátely čacky se vychladili, vášně a náruživosti své nezřízené tudy uléčili a ukrotili, a tak J. M. C. i celý dům rakouský o to království dokonce připravili.

Nebo sice každý vůbec může to makavě poznati, že oni k takovému velmi daleko se vztahujícímu oučinku dle jejich vlastních průvodův a přednešení dokonce žádné nejmenší příčinky jsou neměli a dosavad nemají.

A kdyby se tu krásně věcí k náboženství jich přináležejících vlastně a opravdově dotýkalo; tedy evangelium svaté, víra křesťanská ano i vlastní naše svědomí učí nás jiným prostředkům, skrze něž víry svaté i docházeti i nabytou sobě zachovávati bychom mohli a měli; a kdoť se v skutku a v pravdě k tělu a k krvi Kristově přiznávati chce, tenť jistě zvolí a oblíbí sobě mnohem raději pokoj, pokoru, poslušnost, trpělivost a úctivé vrchnosti své sobě šetření, nežli krve nevinné vylévání, válku, mordy, stěžování neb sužování lidí ubohých, hubení a plundrování země i lidu, což vše válka s sebou přináší, a bude míti ke všemu tomu mysl příchylnou jakožto pravý evangelický křesťan.

Při čemž však jest zapotřebí, aby všeliká vrchnost křesťanská měla na to hned zvláštní pozor, totiž aby se těch

rebellův a tumultuantův v ničemž neujímala, jim nechlácholila a nefolkovala, žádnému jich slovy slibnými v tom přemluviti se nedala, jako by se tu dotýkalo vlastně náboženství, a že ti neposlušní poddaní mají při spravedlivou, aby sobě tím svým přehlídáním, folkem a zastáváním též pře jejich v své vlastní zemi mezi svými poddanými podobného pozdvižení, rozbroje a rebellie samoděk nespůsobila a tudy budoucně o zemi i o lidi své připravena nebyla. 1618

Nebo jakkoli království české jest země sama v sobě obzvláštní a i tato věc její postranní, avšak předce záleží na něm mnoho i jiným všechněm vrchnostem křesťanským; nebť jest také jedno nejpřednější kurfirštství světské sv. římské říše, jemuž také pod léno náleží.

Kdyby zajisté táž zpoura na svém místě náležitě ztrestána nebyla, ale vážila by se lidem těm nějak špatně, aneb byla by jim dokonce přehlídnuta: i která by vrchnost tou měrou byla jista a bezpečna sebou, kdyby podobným spůsobem poddaní její pod zámyslem tím, že by se jim nějaké příkoří v náboženství dálo, aneb že by regiment obecný zle a nepořádně spraven byl; aneb jiní její přednější rádcové, služebníci a dvořané z ledajakých domnělých příčin proti ní povstali, vespolek se srotili a sjednotili, rady a služebníky její ven z oken vyházeli, pány své pryč ze země od poddaných jich vyhnali a sami všeho toho násilně se zmocnili a naposledy takovou nestydatost, všetečnost a čelo protřelé na sebe vzali, že by směli se tím zjevně hájiti a honositi, že to vše děje se od nich dotčené vrchnosti jich k dobrému a počestnému, též k obhajování moci a důstojenství její, a že to byl by pravý a náležitý prostředek a forma k napravení a v lepší řád uvedení obecného regimentu, jakž to vše z té české apologie šířeji vynajíti se může!

Což vše pro zvelebení samé pravdy beze všech postranních vášní a náruživosti a rozdílu náboženství jakého vidělo se nám za potřebné na světlo vynésti a lidem představiti před oči, aby odtud jen každý tomu porozuměti a tudy jako ponapomenut býti mohl, na čem ta všecka věc a nedorozumění to české záleží, a věděl se dále i čím v té příčině spraviti.

Vyjdeliť pak na jevo ještě druhá apologie větší, jakž se v tom tato první patrně zakazuje, tedy dá nám teprva větší příčinu k tomu, abychom zejmena a výslovněji některých osob činy a processy mnohem zřetedlnějšími barvami vykontrfektovali a s hojnějšími průvody pro zvelebení pravdy v té věci se zachystali a přednesli je vůbec.

Mezitím modlíme se p. Bohu podlé pravidla jeho sv. slova za všecky křesťanské vrchnosti, aby je jakožto prostředky své

1618 božské, skrze něž tento okršlek zemský řídí a spravuje, v podstatě jich zdržovati, jim pokoje, štěstí stálého, pohodlného a zdárného panování a spůsobu ano i přemožení všech nepřátel jejich i slavného nad nimi vítězství popříti a udíleti ráčil." —

Podtím pak, když tito spisové obranní po straně císařské k ospravedlnění pře jeho proti stavům pod obojí vydávali se na jevo, a lid vojenský z obojí strany velmi se shromažďoval i do království českého z Rakous uveden býti měl: tedy císař Matiáš, chtěje vyrozuměti z stavův evangelických v Hořejších Rakousích, i vyslal mezi ně Wolfa Mikuláše z Gryntálu, sv. říše radu, dav jim netoliko skrze něho přednésti, jaký nenadálý v království českém teď nedávních časův nepokoj povstal a z něho široce se rozmáhající nebezpečenství; ale také požádav od nich na to zdání dobrého, aby mu v témž nepokoji svůj úmysl a poslušné i upřímé mínění vyjeviti nepominuli.

Stavové vzavše to císařské přednešení v městě Linci v své považení bedlivé, zachovali se tak poddaně a odeslali mu na ně z téhož místa 30. dne června odpověd a dobré zdání, na tyto nynější v království čes. roztržitosti se vztahující, slovo od slova takové:

Jakož jest k nim císař dotčeného z Gryntálu v příčině již oznámené odeslal a mínění od nich upřímého milostivě požádal, že jemu za takovou jeho otcovskou a milostivou k nim náklonnost ve vší poddané poníženosti děkují. A ač jsou za tou příčinou již v onehdejším psaní svém za vyzdvižení jim v známost uvedeného mustruňku a neuvozování do země lidu vojenského, pod správu Don Baltazara a Krychyngera náležejícího, poddaně žádali, však že jsou nepominuli ještě dáleji na ty tak velmi těžké a pilného uvážení potřebující věci upřímě zasednouti a v bedlivější považení své je vzíti.

Když jsou pak při témž uvažování od J. M. C. jim v známost uvedených a budoucně odtud následujících neřestí, předně na vlastní jeho osobu císařskou jakožto pána svého nejmilostivějšího, potom pak podlé toho i na slavný dům rakouský, též také na šťastný spůsob, důstojnost, reputací a budoucí rozmnožení jeho, na čemž jim i potomkům jejich po p. Bohu všecka jich poctivost a časných věcí podstata záleží, oči své i také mysl obrátili; že vynašli mnoho podstatných příčin, kteréž je k tomu nabízejí, aby císaře poddaně a poníženě prosili, aby císař z své přirozené milostivosti a dobroty v těchto roztržitostech českých raději dobrotivosti a prostředkův mírných nežli moci válečné, ke kteréž oni jemu ještě tohoto času raditi nemohou, užívati ráčil.

I. Neb aby sobě *předně* ku paměti přivedl zkušenost vlastní 1618
a povážil, kterak netoliko všickni příběhové vojenští sami v sobě nebezpeční a skonání jich nejistá jsou, tak že když již jednou lidé do zbroje vpraveni jsou, ne vždycky na vůli a moci jedné neb druhé strany, ji zase složiti, pozůstává; ale že tu také mnoho lidu, peněz, municí i jiných potřeb vojenských před rukama býti musí, čehož oni velmi málo a takměř zhola nic pohotově nemají a nevidí.

II. Že žádná válka, nechť se jak chce šťastně dokoná, bez velikých škod a záhuby okolních také zemí, utiskování mnohých ubohých a nevinných lidí dokonati se nemůže. Pro kteroužto příčinu slavná knížata z domu rakouského po všecken čas víceji o zachování dobrého pokoje nežli oč jiného se starali. A když časem nevyhnutedlná nouze a nedostatek jiných prostředkův toho neukazoval, že vždycky raději k milostivosti a dobrotivosti nežli k meči a moci válečné nakloněni bývali; což jim také k větší poctivosti, pochvale, k zisku, k vyvýšenosti a k reputací ode všech se přičítalo, nežli těm, kteří všecko samou mocí a svou vlastní i s svých zkázou před sebe brali, tak že mnozí těšili se z toho, když se jim dostávalo pod správou a ochranou tehdejších milostivých a velikomocných arciknížat rakouských bydleti a život svůj tráviti.

III. Že byť to provinění království českého tak veliké samo v sobě bylo, že by císař pro zachování důstojenství a reputací své měl dosti příčin je mocí válečnou přísně potrestati; však že nicméně k dostatečnému toho předsevzetí vykonání musí býti před rukama taková moc a síla, kteráž by ku podmanění celého toho království náležitě postačovati a v nastalých potřebách za dlouhý čas vytrvati mu mohla.

IV. Že stavové a země císařské skrze tu na 19 let trvající s Turkem válku i jiné od císaře vedené vojny, v nichž vynasadili všecku svou možnost, všecku takměř sílu i také důklady potratili, obzvláštně pak že nervus belli t. j. podstata války při nich tak jest zemdlena, že netoliko k snášení a dalšímu vedení války nedostatečni, ale také každoročními kontribucími a náklady tak do velikých dluhův zavedeni a zapleteni jsou, že žádným spůsobem rady sobě dáti nemohou, kterak by se z nich vyplésti a vysekati měli. Jakož pak že krajina jejich Hořejší Rakousy, tak jakž jsou to již císaři i skrze psaní své i skrze nedávní poselství oustně ve vší poddané poslušnosti přednesli a jistými partikuláři ukázati poručili, přes třinácktekrát sto tisíců ustavičným jeho na splacení lidu vojenského zakládáním, mlčením tuto pomíjejíce jeden každý z nich svých domácích škod a závad, dluhův jest na-

1618 dělala, tak že nyní již k tomu jí přišlo, že každoročně na tu summu vzcházející interesse a úroky před časem anticipirovati a k hlavní summě je přirážeti musí.

Co se pak statkův jeho komorních dotýče, ti v jakém by spůsobu postaveni byli, a jak by dalece k vedení války dostačovati mohli, že není zapotřebí císaři obšírně to předstírati. Další také příležitost k užívání dotčené anticipací že se den po dni tratí a mizí pro nedržení kréditu neb víry věřitelům komory knížecí, tak že se na ten prostředek bezpečiti a počet sobě zavírati již více možné a podobné není.

V takovém tedy nedostatku a všech věcí ztenčení jak by se nic platného říditi nemohlo, obzvláštně pak jaké by z toho, když se lidu služebnému časně neplatí, nebezpečenství nastávalo, to že ukazují mnozí příkladové čerství mnohých bouřek a pozdvižení lidu vojenského, kterýžto pro neplacení mu žoldu že se do jedné i do druhé země vtiskl, jich se zmocnil, sám o sobě v nich záplaty vyhledával a tudy je na dokonalou zkázu a záhubu přivozoval. A že pro nápodobný nedostek v lidu, v penězích, v municích i v jiných válečných potřebách císař Rudolf slavné a svaté paměti přiveden byl k tomu, že musil se s úhlavním všeho křesťanstva nepřítelem, Turkem, v jistou traktací a pokoj vydati, poněvadž to na oko spatřoval, že žádní jinší prostředkové, ač chtělli království a země své od konečné záhuby a vyvrácení dokonalého uchovati a při křesťanské svobodě a víře zachovati, před rukama se nenacházeli.

Jakož pak za tou příčinou z království uherského i českého, z arciknížetství Hořejších i Dolejších Rakous a z markrabství moravského jisté osoby ku považení a spokojení té věci byly nařízeny, kteréžto jmenem týchž království a zemí o takový pokoj v jednání dáti se musily, až i to potomně jináč nic nežli s nevypravitedlnými outratami, náklady a prácemi objednáno a skoncováno jest.

V. I ačkoli někomu by se viděti a zdáti mohlo, jako by tato v král. čes. nastávající válka tak hrubě nebezpečná a nepříležitá jako ona proti tomu dědičnému nepříteli nebyla; však že z bedlivého všech cirkumstancií neb okolostojících případností považování jistotně vynachází se to, že táž válka netoliko není a nebude chatrnější nad onu ale také v některých příčinách i mnohem nebezpečnější a horší.

VI. Nebo poněvadž ta síla a dostatek v lidu, v penězích i v municí jako na onen čas při počátku turecké války před rukama není, nýbrž, jak výš oznámeno, takměř na konec ztenčena a zemdlena jest; tedy že odtud následuje to, žeť

v této nynější válce mnohem tížeji nežli v prvnější bojovati 161
se bude.

VII. Že tato válka bude mnohem příkřejší neb těžší nežli proti úhlavnímu nepříteli, poněvadž se proti křesťanům zdvihá, jimžto Bůh pokoje stíhati přísně poručil. A že ukazují to zřejmí a teď nedávno předešlí příkladové, že války mezi křesťany vzniklé mnohem ukrutněji a příkřeji nežli proti dědičnému nepříteli vedeny byly. Jakož pak v těch křesťanských válkách po dvě létě vedených z obojí strany víceji lidu na place zůstalo, nežli v válce turecké za šest let jich zhynulo; z kteréžto také krve, s jedné i druhé strany vylité, kteří toho příčina jsou, Bohu těžce odpovídati musejí.

VIII. Že království české jest země veliká a jak na zlato tak i na stříbro bohatá a má sobě přivtělená dvě ramena, totiž Slezáky a Moravany; ti všickni jak v lidu zkušeném a výborném tak ani v penězích žádného nedostatku nemají. Jestliže tedy, jakož pak těžce jinačeji proti nařízené mezi sebou konjunkci učiní, při sobě jednosvorně státi budou, tedy mohou, byť jen desátého člověka vypravili, kromě lidu jízdného a pěšího najatého do sta tisíců lidu válečného shledati a v poli chovati; jimžto také passové i svobodní průchodové a průjezdové z říše i z jiných zemí okolních zamezeni býti nemohou. Kteréžto veliké síle a moci se protiviti a odolávati, zvláště pak kdyby potom pátého člověka neb třetího vyzdvihnouti měli, téměř možné není.

IX. A poněvadž to ještě v rukou božích jest, která by strana vítězství obdržeti mohla; že jest se velice obávati toho, aby snad Čechové, kdyby lid císařský (čehož Bože uchovati rač!) poraziti měli, nezahálejíce, do jeho i jiných s nimi se stýkajících zemí nepřátelským způsobem nevtrhli a jich se nezmocnili anebo týmž zemím za věčné nepřátely se nepostavili, tak jakož toho za příklad jsou Čechův a Uhrův od starodávna proti těm zemím a zvláště proti pánům rakouským vedené války, kteréž přes příliš k nenabytým škodám jim sloužily.

X. Že skrze tu a takovou roztržitost válečnou netoliko nejpřednější jarmarkové kupečti, obchodové a handlové ztenčeni a z těchto zemí jinam přenešeni, ale také komorní jeho statkové o cla a mýta dokonce připraveni budou; z čehož by nic jiného než veliká škoda a záhuba těchto zemí nenásledovala.

Nadto výše že by tudy císař i králi Ferdinandovi na zemích a statcích jeho komorních, jichžto obyvatelé v železe, oceli, v soli a v jiných věcech znamenitě silný handl a živnosti vedou, nenabytnou škodu a skrácení učinil. Pakli že by Čechové byli poraženi, tedy že císař přivede k zkáze na

1618 velkou škodu jak vlastní osoby své tak i slavných potomkův svých to velice vzáctné a možné království netoliko na lid ale i také na důchody a peníze; kteréž by sice dosti lehce z pozoufání pro dosažení rady a pomoci jiné některé vrchnosti poddati a k tomu příčinu dáti mohlo, že by koruna království českého od císaře a slavného domu rakouského odtržena a ne tak zase snadně dosažena býti mohla.

XI. Že bylo by se velice obávati, aby dědičný nepřítel Turek jakožto náramně bedlivý, zchytralý a rychlý nepřítel, vida, kterak krajiny tyto vespolek se hubí, na lidu škody sobě činí, z peněz, z municí i z profiantu se obnažují a tudy jemu jako dvéře nějaké do svých zemí otvírají, s svým velikým a téměř od nich samých sobě poskytnutým fortelem do nich nevtrhl, pokoje s křesťany učiněného sobě k zisku nepřivedl a všecky tyto krajiny sobě nepodmanil; poněvadž císař prvé již bez toho podlé nejvyšší možnosti a společné vší sv. říše pomoci se vším domem rakouským i s jinými královstvími a zeměmi, s vynaložením na to také hrdel i statkův svých dosti činiti a brániti měli, aby týž chytrý a ukrutný nepřítel do zemí císařských mocně se nevtiskl a nevetřel. Proti kterémužto vpádu kdyby sv. říše, majíc sama s sebou dosti činiti, císaři žádné pomoci (čehož Bože rač uchovati!) činiti a odsílati nemohla, že mohl by se naposledy týž úhlavní nepřítel Moravy, země české, Hořejších Rakous, Šteiermarku, Korytan i jiných rozličných krajin zmocniti, je zhubiti a k dokonalému zpuštění přivésti.

XII. Že by měl císař také již k věku svému sešlému a prvé okušeným mnohým strastným příběhům a nepříležitostem válečným, skrze něž na síle i zdraví svém velice jest zemdlen, prohlédati a raději již k odpočinutí a pokoji nežli k nějakým novým válečným těžkostem a nevhodám, kteréž rozmanitá myšlení, fresuňky a starosti s sebou přinášejí, směřovati a tudy na zdraví se více hubiti a o živobytí se strojiti; ješto sice že všech nás povinnost jest, abychom jemu šťastného způsobu zdraví a dlouhověkého živobytu k obzvláštnímu potěšení zemí jeho poslušných, pro lepší pak sv. říše a křesťanstva celého opatření, vzrost a pohodlné štěstí všickni vesměs od p. Boha vinšovati a žádati nepřestávali.

A poněvadž také každodenní zkušení starými i novými příklady nám toho dotvrzují, že i ty nejukrutnější s proléváním z obojí strany mnohé krve a s vynaložením nevypravitedlných nákladův i s hroznou zkázou zemí i také lidí vedené vojny naposledy však vždy k místnému porovnání a upokojení přicházeti musily, a že velikomocných potentatův vyvýšenost a důstojenství ne vždycky na síle a moci válečné ale mnohem víceji na provozování milostivosti a lítosti záleží, jakož pak

že nad jiné všecky potentaty obzvláštně slavná arciknížata 1618
rakouská po všem světě tím způsobem nesmrtedlného jmena, pochvaly a pověsti znamenité dosáhli; a že se to také ještě dostatečně nenachází, aby se Čechové z povinného poslušenství a poddanosti, též i pokory císaři vytrhovati měli, nýbrž vždy ještě dobrá naděje jest o nich, že v též povinnosti poddané beze všeho válečného donutkání ještě i dále zdržáni a zachováni budou: — z těch tedy všech příčin že jejich dobré mínění a zdání, kteréhož císaři v poddané poníženosti podávajíce, za skutečné jeho vyřízení všickni společně žádají, bylo by toto: aby císař ještě na ten čas od verbování lidu válečného a skutečného předsevzetí války proti král. čes., ušetře v tom jakož vlastní osoby své tak také království a zemí svých, anobrž i lidí nevinných a zvláště pohlaví ženského a dítek, upustiti, za nedlouhý čas se spokojiti, mezitím pak proti tomu na odpor se stavěti neráčil, aby arcikníže Maximilian podlé některých slavných kurfirštův sv. říše aneb z J. M. K. zemí jistých k tomu obraných osob, aneb kdo by koli císaři v této věci příjemný se býti zdál, v to se vložiti, z obojí strany vzniklé nedorozumění vyslyšeti a jemu na konec vyrozuměti, i pokudž by to na ně Čechy, že jsou se tu tak něčeho proti císaři dopustili, uznáno bylo, to vše jemu k slušné nápravě a náhradě přivésti mohli.

Což vše že tím snázeji státi se moci bude, poněvadž k tomu nápodobných narovnání mezi předešlými císaři a králi i zeměmi jich, obzvláštně pak s Čechy, s Uhry a Rakušany víceji se stalo.

Mezitím že stavové Hořejších Rakous jsou té celé a nepochybné naděje, že p. Bůh všemohoucí, dárce pokoje, svou milost a prospěch k tomu dobrotivě dáti ráčí, aby tato v král. českém vzniklá nevole, skrze vzáctné a platné prostředky k místnému narovnání přijíti a z té nebezpečné i žalostivé války a krve prolití, též také z ukrutné zkázy království a zemí sjíti, císař pak při dobrém pokoji, vinšovaném odpočinutí a šťastném kralování pozůstaven býti mohl.

Pakli že by Čechové vinni nalezeni byli, a nedbajíce nic na takové dobrým úmyslem předsevzaté prostředkování, z toho se pěkně svésti dáti a k slušným podáním přistoupiti a tak povinné poslušnosti a poddanosti císaři jakožto králi a pánu svému prokazovati nechtěli; tu teprva že by císař tím hodněji a spravedlivěji s pomocí a s radou vší sv. říše i svých dědičných zemí (bez jejichžto sice vědomí podlé svobod a výsad jejich žádné války začínati moci neráčí) ano i tím opravdověji dle uznalé potřeby takovou válku předsevzíti, své vlastní osoby i také slavného domu rakouského důstojnosti zastávati

1618 i s pomocí božskou v zdárném spůsobu sobě ji zachovati a zdržeti moci ráčil.

V čemž že jsou se na milostivé jeho vyhledávání z upřímého a poddaného dobrého mínění a zdání svého jemu upřímě otevříti a to vše předestříti nepominuli, za to J. M. poslušně prosíce, aby to zdání jich oumyslem tím, jakýmž jest od nich ku pochvale, k užitku i k zachování v celosti důstojenství jeho císařského a královského s náležitou horlivostí míněno a zhotoveno, podlé své císařské a arciknížecí milosti a dobroty přirozené od nich přijíti a k nim tu milostivou dověrnost a naději míti ráčil, že se k němu vždycky každého času podlé nejvěrnější poslušnosti i možnosti své nejvyšší, jakž na věrné a tuhými povinnostmi jemu zavázané poddané náleží, chovati a prokazovati chtějí a budou. Jakož pak že jsou již také to pro lepší země jich bezpečnost a ušetření komory jeho arciknížecí, ano i pro obhájení ubohého lidu před dokonalým zahubením i skutečně vykonali, jakž v tom ve všem oustně od vyslaného jich dostatečněji zpraven býti má.

V tu tedy celou a nepochybnou naději že přicházejí, že císař toto jejich z věrného a upřímého srdce pocházející mínění, zdání a péči starostlivou milostivě sobě oblíbiti a je cizího lidu mustruňky, též jeho k nim na grunty jich rozkládáním a ložírováním, začež ho ještě jednou v nejhlubší pokoře prosí, neobtěžovati ráčí; s tím se v jeho laskavou císařskou a arciknížecí ochranu poručené činíce. —

V tutúž dobu vyšel na jevo spis v jazyku německém pod jmenem jednoho věrného neb upřímého patrioty neb syna vlasti pod titulem „Věrné a upřímé rady J. M. C. dané, pro které vysoce důležité a bedlivého považení hodné příčiny nynější pozdvižení v král. čes. ne válečnou mocí ale pěkným a pokojným spůsobem neb prostředkováním mělo by od J. M. C. ututláno a spokojeno býti,“ *) jakými prostředky to by se příhodně státi i napotom podobným rozbrojům náležitá přítrž a překážka učiniti by se mohla. Což vše podstatnými důvody i příklady pamětihodnými prokázáno a vysvětleno jest v nížepsaném smyslu a pořádku.

Ačkoli, prý, nebylo by příliš bezpečno o tom pozdvižení českém ještě na ten čas soud a ortel nějaký dokonalý vynášeti, poněvadž ani jedna ani druhá strana nejsou ještě v průvodích i v odvodích svých náležitě a dostatečně vyslyšány, jakož pak J. M. C. ráčí býti toho celého milostivého úmyslu, pro tutúž příčinu nařiditi zvláštní a vzácnou kommissí, kte-

*) Ein treuherziger Rath an Ihre K. M., aus was Ursachen der Aufstand in Böhmen nicht per arma, sondern durch gütige Wege zu stillen.“ *Sk.*

ráž by se na pravý grunt a počátek všeho toho nedorozumění 1618
neomylný s náležitou bedlivostí vyptala; s tím však se vším, a byť třebas i to bylo za jistou věc položeno, že stavové pod obojí byli by již přesvědčeni a vyhlášeni rebellové, nalézá se vždy přitom v skutku a v pravdě to, že jak J. M. C. tak i celému slavnému domu rakouskému nemůže na světě nic škodlivějšího, nic nebezpečnějšího a k ouhoně i k ztenčení reputací i důstojenství jejich nic příhodnějšího razeno a předkládáno býti, jako to, aby J. M. C. zbrojnou a válečnou mocí to české pozdvižení skrotiti a spokojiti ráčil.

I. Že J. M. C. a celému domu rakouskému není nic škodlivějšího, jako válku proti Čechům vyzdvihnouti a vésti, toto doličoval důvody těmito:

1. Byť císař i jisté vítězství v rukou měl, tedy že nepřemůže a nepodmaní sobě nic jiného, než což již prvé jeho vlastní jest.

2. Ano že ani to žádným ziskem neb užitkem slouti nemůže, poněvadž což i před vítězstvím neznuzené jeho jest a zůstává, to teprva po vítězství dosaženém pohubené a na konec zpuštěné do rukou mu přijíti musí.

3. Anobrž že císař těmi přítomnými verbuňky silnými a uvedením sobě Uhrův i jiných nemilosrdných národův do zemí netoliko svou pěknou zemi rakouskou, jížto podobnou zemí z strany bohatství a panstva i možného rytířstva ani hišpanský král ani který jiný potentat v Evropě honositi se, ani v čas potřeby nastalé těšiti se nemůže, zhubí; ale uvalí ty obtížnosti i na jiné všecky země své a tou měrou zbaví se sám svévolně všech těch prostředkův prospěšných, kterýchž k nevyhnutedlnému jakož uherských tak i jiných hranic svých osazení a opatření velmi pilně potřebuje. Nebo že takovou měrou z král. čes. nebude míti důchodův a kontribucí žádných, nýbrž Čechové spolu s jinými k koruně jich přivtělenými zeměmi budou se mu nimi vymlouvati, že jich sami pro svou domácí defensí potřebují. Z království pak uherského že císař bez toho nedostává tak mnoho důchodův, aby z nich bez pomoci zemí svých dědičných pomezní zámky opatřiti mohl; ať se nyní o tom mlčí, že by své královské residenci a vychování v dotčené koruně míti nemohl.

4. A když skrze již oznámené verbuňky, durchzugy, mustruňky země rakouské budou dokonce vyssáté a vyhubené, kde potom zůstanou sněmové obecní, jichž potom nebude moci mnoho rozpisovati a držeti?

Z římské říše že nemá se v čas této potržky čím těšiti; co se mu pak důchodův z statkův komorních schází, že jsou a budou při tom spůsobu nepokojném předně a obzvláštně zkráceni.

1618 A tak že příčinou té potržky nebude míti císař na verbování lidu ze všech svých království a zemí ani za halíř důchodův a pomocí, mnohem pak méně jaké jiné prostředky a důklady na potřebné vychování osoby své a svých dvořanův aneb při nejmenším aspoň k opatření hranic tureckých anebo pro spokojení začaté války.

5. Předtím že císař sice kredit měl dobrý, ale nyní že jest pohříchu! za příčinou jeho přenesmírných a vůbec známých dluhův, jiných rozmanitých těžkostí, ovšem pak pro zrušení a obnažení zemí jeho převelice klesl a ještě den po dni více a více klesati a mizeti bude, čím dále ti verbuňkové a nebezpečenství vojenské trvati budou.

6. Jak by bylo bezpečno a platno na cizí a přespolní pomoce a fedruňky při vedení války se štelovati, toho že jsou mnozí již dávno a častokráte vrchovatě zkusili a neplatnost i nepodstatu jejich poznali; načež že i nebožtík cís. Maximilian hrubě naříkával, a předkové císařští že až dosavad nemálo toho v skutku a v pravdě pocítili a shledali.

7. A mimo jiné důvody že všecky církumstancí věci té to s sebou přinášejí, že cizozemci, bývajíli kdy požádáni od koho za jaké pomoci peněžité, aneb dokonce jich činiti nechtějí, a pakli uvolí se v co, tedy neradi dlouho a často taková nevyhnutedlná a veliká břemena podnikají, obávajíce se, aby naposledy sami sobě svých důchodův a prostředkův neztenčili.

8. Kdyby tedy císař dal svábiti se s prvopočátku k vedení války té nebezpečné nějakou summou peněz a potom s dokonalým zaplacením lidu musel by někde uváznouti; na koho uvalí se nepochybně to celé břímě a vyvazení těch dluhův zcela a zouplna jediné na jeho země beze všeho ohledu a rozmyslu v tom, že ony již prvé v nich až pod uši vězeji a těmi verbuňky pominulými dočista zpuštěny jsou. A tak že musejí nevinně spolu s císařem do gruntu znuženy býti, a mimo dokonalou zkázu svou ještě i ode všech lidí křesťanských ustavičného proklínání a zlořečení na sebe doslýchati.

9. A ač snad někteří mínění, oukladý a obmysly své sobě převelice osladčují, domnívajíce se, když císař potresce Čechy náležitě podlé jejich zasloužení a pobéře jim statky všecky, že snadno sobě na nich škody a náklady své vynahradí a postihne, jako tam někdy cís. Rudolf to učinil s statky pozemskými nebožtíka Jiřího Popela z Lobkovic a jiných, když je k komoře své připojil; avšak že mezi onou a touto příhodou nalézá se rozdíl veliký. Tam zajisté že se nedotýkalo všechněch tří stavův, k tomu že ta rozepře byla rozeznána

samým pořádem práva a nešlo toho nic žádným během vojen- 1618
ským, k tomu soud ten císaře nestál naprosto nic; ale při tomto pozdvižení císař činiti má s stavy mocnými a s velikým zástupem panstva a rytířstva. Verbuňkové dějí se silně, a žádné vítězství tak hojné a bohaté nemůže císaře potkati, kteréž by mu ty náklady, kteréž na ně vede i ještě dále povede, vynahraditi a škody nabyté zaplatiti mohlo. Nebo s těžkostí které vítězství, nechť jest jakkoli veliké a slavné, přináší s sebou potentatům jaké poklady a peníze mimo to, že jim víceji panství a regalií jejich rozhojňuje a přispoří, což obé tuto císaři bez toho prvé náleží.

Co se pak tkne peněz, ty na větším díle dostávají se do rukou soldatům, nejvyšším a vůdcům jich, též i úředníkům a služebníkům královským. Na onen čas Ferdinand I., český král, léta 1547 a 48 zkompeškoval a pod moc sobě přivedl mnohem víceji nežli kdy který předešlý král, nebo nejpřednější osoby ze všech tří stavův byly odsouzeny cti, hrdel i statkův; však s tím se vším vždy předce vyšlo mu víceji outrat a nákladův na válku tu, nežli mu vítězství zisku a výdělku přineslo. Královští zajisté úředníci a oficírové, kteříž byli při něm nejbližší, skrze to zbohatli a vzrostli, ale dluhové jeho ti se tudy tak zmohli a zvětšili, že po některém čase netoliko všecken ten zisk dostal se Čechům zase do rukou, ale i svobody jejich, kterýchž je Ferdinand tehdáž téměř všechněch zbavil, velmi jim rozmnoženy a nad spůsob předkův jejich potvrzeny a zveličeny byly.

10. Poněvadž císař jakožto vysoce rozumný a rozšafný pán až dosavad měl a má na velikém pozoru velikost dluhův svých a stará se o ně živě, jakby je jednou splatiti mohl, požádav sám od komory své při pominulém sněmu obecném obzvláštního poznamenání a výtahu, jak mnoho by se jich nacházelo, a kterými prostředky mohli by se splatiti; jichžto však vyhledala se tak převeliká summa, že téměř nemohlo se vynajíti žádné cesty a spůsobu k zaplacení jich, leč by snad království a země jeho stálého pokoje užíti a tu teprva nějaké prostředky příhodné k zpomožení týmž dluhům sobě vymysliti mohly.

Kdyby tedy mimo to nyní císař měl se vydati do tak nebezpečného najímání lidu, kteréž by na každý měsíc potřebovalo do 200000 zl., mezitím pak země by se ustavičně více a více z peněz šumovati a i na lidu a jmění svém ostatním patrné zkrácení a zchuzení pocítovati a všecky ty obtížnosti samy na sebe přejíti musily: tu teprva nebylo by na světě možné ani podobné císaři, aby kdy on neb země jeho těch přehrozných dluhův s hrdla zbyli; nýbrž tuť by vlastně pla-

318 tilo ono staré přísloví, že by císař i země jeho ryby na zlatou udici lapali. A tak bylo by se obávati, aby naposledy skrze ty nevyvaditedlné závady všickni císařští statkové komorní, ba strach i města a země do cizích knížat a pánův rukou se nedostaly a dočista od domu rakouského odňaty a odtrženy nebyly. Bez čehož mohlo by výborně býti, kdyby jen císař ustrnul se na tom cele a dokonale, aby se to české nedorozumění pokojně a přátelsky beze všeho tumultu a zaneprázdnění vojenského zase na dobré míře postavilo.

II. Že pak císaři i všemu domu rakouskému bylo by to také i nad míru nebezpečné, kdyby s Čechy válčiti měl, to usiloval prokázati příčinami a rozmysly těmi:

1. Že, prý, obyčejně bývá to v příbězích takových, když lidé některému potentatu k válce radí, že příčiny a přednešení jich bývají příliš slibná a příjemná, začátek války zdává se jim též lehký a snadný, ale prostředek potom ukazuje se jim velmi drsnatý a pracný, skončení pak jest arci nejisté.

2. Císař že jest již věkem hrubě sešlý, rozmanitými starostmi a prácemi unavený, těžkými nedostatky a nemocmi zbědovaný, a tak že by potřeboval odpočinutí a ušanování těch zbytečných neřestí; neb nebylo by mu možné toho ustavičného na sebe nabíhání, fresuňků, prací a jiných všelijakých nepříležitostí protimyslných, jichž při příbězích vojenských uvarovati se nelze, bez přivětšení nemoci a života jeho ukrácení již déleji snášeti a vystáti.

3. Kdyby pak císař (jemužto dlouhého živobytu a zdraví Bůh přispořiti rač!) v tomto nynějším rumreychu prostředkem časné smrti z toho světa sjíti měl, tedy že by nebylo nic jistšího jako to, že by koruna česká byla zcela a zouplna od domu rakouského odňata a na jiný rod přenešena.

Nebo že — jakž se o tom v Čechách vůbec světle a neukrytě mluví — již od drahně let stavové obojího náboženství, nejvíce pak pod obojí, kteříž v dotčeném království strany pod jednou daleko silnější jsou, pokládali sobě znamenité stížnosti do expedicí dvorské: že se jim velmi váhavě práva a spravedlnosti při ní udílí, že v věcech svých příliš špatně fedrováni bývají, proti tomu pak v jich starobylých svobodách se jim patrné zkrácení děje, s rozdáváním osobám pod obojí úřadův a povinností zemských i obecních nerovně a nespravedlivě se šafuje, výpovědi a nálezové právní k veliké obtížnosti a ujmě spravedlnosti jich od vrchního i dolejšího práva na ně vycházejí, při sněmích pak obecných že pro přízeň a halafance všelijaké divné a mezi stavy jen pouhé nedorozumění a záští působící věci a jednání procházejí a provozují se; nicméně že nesnesitedlná vysokomyslnost, faleš, lícoměrnost a

lakota nejv. úřed. a soud. zemských, všetečné počínání a potřásání se stavu duchovního nad stranou pod obojí, potupa, zlehčování a nátiskové, dotčené straně evangelické zřetedlně činění, znamenitou nedověrnost, netrpělivost potutedlnou a starost, aby když tedyž o své starobylé svobody dokonce připraveni nebyli, v srdcích jich vzbudili. 1618

Tím také že nemálo byli skormouceni v mysli své, jak příkře na onen čas arcikníže Ferdinand s poddanými svými v Štýrsku, a teď nyní v Rakousích protivníci stavův evangelických s nimi nakládali. A když nadáli se při nynějším císaři nějakého těch nátisků polehčení uprositi a objednati, že ničehož jiného vyskoumati a domakati se nemohou, než že ho v tyto časy jeho dvořští pochlebníci a nadýmačové mnohem hůřeji nežli kdy prvé proti nim zjitřují a poštvávají.

4. Ten pak přes příliš ostrý process proti Čechům nebožtíka cís. Ferdinanda, to přísné zacházení arciknížete Karla s poddanými jeho, ti násilní a nepřátelští vpádové do rozličných zemí bratra jeho arciknížete Leopolda, ty podezřelé a potutedlné smlouvy o království české a jiné země voleného krále Ferdinanda, ty od arciknížete Maximiliana a Albrechta — k nimž stavové měli velikou dověrnost, že se v to nedorozumění jako ubrmanští smlouvcové a prostředkové dobrotivě vloží a císaře na dobrou cestu přivedou — jemu zaslíbené pomoci vojenské a summou všecky týchž pánův rady a předsevzetí všecku téměř dověrnost poddaných od císaře odvrátili, tak že patrně se k tomu schyluje, jako by Čechové mínili aneb nějakou velikou reformací v král. čes. aneb proměnu dokonalou učiniti.

Z té tedy opět příčiny že bylo by hrubě na času, aby císař na nějakou otcovskou, dobrotivou a rychlou cestu pomyslil, jak by bez zbraní a zbroje tu potržku za času utišil.

5. Že na volení a korunování Ferdinanda krále se spoléhati jest věc skůro daremní a neužitečná, poněvadž častokráte se to v Uhřích, v Čechách i v jiných krajinách přiházelo, že ti za živobytu kralujícího p. knížete a vrchnosti staré jmenovaní, volení i korunovaní nápadníci neb náměstkové jejich po smrti jich předce jiným pánům místa svého postupovati musili. Pročež jest zapotřebí všechněm těm příčinám, kteréž při stavích pod obojí těžkou nedověrnost působí, časně v cestu vkročiti, aby to, což jest nedávno s přetěžkým úsilím a starostí objednáno a dosaženo, potom velmi snadničce zase přehlídnuto a celému slavnému domu rakouskému z rukou vyňato neb vydříno nebylo.

6. Podobné rozmyšlení že přináší s sebou to opovážlivé vítězství. Nebo ač sice císař a král s pomocí celého domu

1618 rakouského spravili sobě dohromady veliké vojsko, představili mu také jisté zkušené lidi za nejvyšší vůdce a ředitele, odkudž bezpochyby nastávala by koruně české patrná škoda a záhuba; avšak kdyby Bůh na stranu císařskou, jakž se to začasté stává, nějaké neštěstí připustil, tedy že by lidé stavu nižšího mnohem méněji mírnosti při dosaženém vítězství užívati a zachovávati uměli a mohli, nežli potentat veliký. Směli by tedy potom neřkuli do zemí okolních císařských během vojenským vpadnouti, ale nad to výše i celé srdce a mysl svou od nynějšího krále a pána svého docela odvrátiti, jiným pánem milejším se opatřiti a předešlému nedati nikda více k jeho dřevnímu regimentu přijíti.

Jestiť tedy věru vysoce nebezpečná věc ta začatá válka, nechť by Čechové byli v ní přemoženi neb nebyli. Nebo bylili by převálčeni, že bezpochyby přijdou tudy na pozoufání, čehož jeden každý rozšafný potentat a král s zvláštní pilností varovati se má, aby nedával k tomu přijíti, aby mu potom nepřišlo na to, jako tam někdy císaři Zikmundovi, kterýžto s pomocí papeže a stavův římské říše též zemí svých velikou pomoc k dosažení království českého sobě shledal, ale v krátkém čase od chatrného houfu husitův na hlavu poprán byl; aneb jakž se přitrefilo onomu knížeti Baldvínovi, knížete Gottfrida z Bulionu bratru, jenž se 12000 křesťanův kalifa neb žoldána se 20000 lidu přemohl; aneb jakou měrou záplaty své dosáhl Ludvík, poslední hrabě flanderské. Ten zajisté jednoho času umíniv sobě své zprotivené poddané v městě Gentu mocí donutkati k tomu, aby zbraně své složíce jemu se pokořili, soužil ovšem z nejprvku dotčené město tak těžce, že hledavši při něm milosti, jináč jí od něho dosáhnouti nemohlo, jediné na výminku tu, aby složíce zbraně všickni s otevřenými hlavami před něj přišli, a majíce jedenkaždý na hrdle svém provaz na kolena svá padli, provinění své pokorně odprosili a jemu se zprosta na milost i na nemilost dali. Ale zprudiv je tím příkrým podáním na dokonalé pozoufání je přivedl, tak že oni, vypadvše ven z města toliko v pěti tisících jonáků branných jako rozlícení vlci s hroznou zuřivostí na ležení jeho udeřili a do 40.000 lidu hraběti Ludvíkovi pobili.

Podobných příkladův více nalézá se v hojnosti všech časův a v rozličných zemích obzvláštně pak v válkách uherských, že s chatrným počtem lidu a s mocí nevelikou častokráte nad míru silná vojska nepřátel bývala šťastně na place potírána a s svou velikou potupou a hanbou přemáhána, tak že velicí potentati nemají proč slušně na svou vojenskou moc a sílu cele spoléhati a doufati v ni.

K tomu všemu přistupuje ještě i rozmysl ten, že císařskému lidu obyčejně nebývá placeno, a on tou příčinou jest velmi schopný ku pozdvižení a neposlušnosti. Kdyžby se tedy časem svým ze všeho vytrávil, k záplatě pak své zasloužilé neměl by naděje žádné, tedy že císař nebyl by v čas nastalé potřeby jist a ubezpečen službou jejich, a nad to výše mohlo by se to velmi lehce státi, že by takový lid zbouřený pro neplacení mu žoldu k druhé straně se přirazil a pomohl jí pána svého předešlého potlačiti, jen aby v službě své spokojen býti mohl, což by nemohlo se státi než s největším a dokonalým J. M. C. nebezpečenstvím a záhubou. 1618

7. Že jestiť také i nač mysliti, kdyby ti ubozí lidé robotní, jsouce od soldatův na nejvyšší souženi a ubráni, a nemajíce jich již čím víceji a déleji chovati a sytiti a tak ani co víceji ztratiti, z velikého pozoufání také všudyž vůbec se zdvihli a vrchnosti své dědičné zprotivili; tedy že by nebylo se nic jinšího a jistšího nadáti jako toho, že by se a zvláště ti, ješto nejblížeji hranic českých přísedí, k Čechům přiraziti a veřejné zbouření ve všech dědičných zemích císařských s znamenitou škodou a zavedením jak samého císaře tak ovšem i zemí jeho ztropiti směli.

8. Té pak málo výše připomenuté starosti z strany dokonalého koruny české potracení že není co málo sobě vážiti aneb smích sobě činiti z ní; toho že nám dotvrzují časové a příběhové pominulí, v nichž najde se to, že Čechové do třetice od slavného rakouského domu se odtrhli a pod ochranu jiných rodův neb domův knížecích utekli: nejdříve po smrti Rudolfa I. císaře léta Páně 1307, po druhé po smrti knížete Fridricha příjmím Krásného léta p. 1309, což trvalo za sto a dvaceti let pořád, dokud zůstávali pod správou knížat Lucemburských, a po třetí po smrti krále Ladislava léta p. 1457. A o málo chybilo, že i po čtvrté, totiž po nešťastném zahynutí krále Ludvíka v létu 1526 toho nedovedli, když pan děd císaře Matiáše, cís. Ferdinand, o též král. čes. skrze kurfiršta saského a kníže bavorské skůro byl připraven.

Odkudž že znáti se dává, jak snadničce to rozkošné království z jednoho domu slavného sňato a na jiný přenešeno býti by mohlo, a proti tomu, s jakou nesnází a těžkostí mohlo by se zase z týchž rukou dobýti.

Na onen čas ač tehdejší králové čeští, když činívali mezi sebou o ně rozličné smlouvy a narovnání, jakkoli pořádné volení mělo také přitom svůj průchod, měli sice k tomu příležitost dobrou, aby byli sobě z něho dědičné a posloupné učinili; ale za těchto let a příležitosti té, kdež všecko potahování se na to království jako i připouštění někoho k němu

1618 vynaložiti na to všecku svou i celého domu rakouského moc, sílu a důstojenství, a to ne bez nebezpečenství svého největšího. K čemuž však že mu není co raditi, nýbrž aby raději uposlechl a jinou bezpečnější i užitečnější cestou v tom postupovati hleděl.

III. Pokudž by císař, neváže sobě nic ani škody ani nebezpečenství svého žádného, vždy předce válku otevřenou proti Čechům vésti chtěl, tedy že tou měrou vsadí v šanc všecku svou i všeho rodu svého rakouského vyvýšenost, reputací a zřetel, a to z příčin těchto:

1. Že v takových nebezpečných rebelliích neb odbojích obecných není bezpečnější cesty a prostředku pro potentáty a pány veliké jako ten, aby je poněkud poddaným svým přehlídali a hleděli příležitosti času šetřiti, až by jim ňák vzhoditi a je k ututlání pěknou měrou přivésti mohli.

Když zajisté taková potržka bývá časem svým upokojena a země i lidé v celosti přichráněni a zachováni, že již potom na ostatek, mnohovážnost a reputací pána země té pozdvižené a zase utišené může snadno býti napravena a v své dřevní celosti, podstatě a zřetelu zachována. Ale kdeť mi který král neb kníže skrze násilnou moc válečnou přijde o zemi i o lidi své poddané, tuť jest již i po vší jeho reputací a slávě docela veta, aniž bude ji sobě tak lehce zase k nějakému zřetelu a nápravě přivésti moci.

Onen cís. Ludvík příjmím Pobožný byl pro svého p. otce a děda veleslavné činy jmín a držán za předního potentata mezi těmi nejvznešenějšími monarchy v křesťanstvu, a že došel věku dlouhého, tou příčinou také byl vzat na veliké slovo, že ho sobě všickni jiní potentati, ovšem pak vlastní jeho poddaní draze a vysoce vážili. Ale když bezpochyby pro sešlost věku svého postyskovav sobě s správou císařství i jiných svých zemí, vzložil ji zcela a zouplna na rady své a zvláště na jednoho všetečného, vysokomyslného a lakomého člověka jmenem Bernarta Hišpana, jenž byl jeho předním komorníkem, jemuž i sama císařová byla hrubě na ruku a hleděla ho v tom všelijak chrániti a fedrovati, nechav ho všecko všudyž po jeho vůli řiditi a dělati; a ačkoli stavové a jiní lidé rozšafní napomínali v tom šetrně císaře, aby tomu jedinému člověku tak mnoho nefolkoval, však když on nechtěl aneb nemohl jeho pojíti v uzdu a zastaviti při něm tu násilnou správu: z té příčiny pozdvihly se proti císaři všecky země, dávajíce mu tím na rozum, že není jim možné ani podobné takového regimentu škodlivého déleji snášeti a tomu ničemnému všetečkovi pod nohama ležeti.

I uminil císař s prvopočátku tu nepoddanost jich brannou rukou ztrestati, pročež strojil se proti týmž poddaným svým s mocí válečnou, jak mohl nejsilněji. Však že viděl, že skrze to rebellie jejich bude se jen tím víceji rozmáhati a síliti, i rozmyslel se lépeji a odbyl jmenovaného Bernarta ode dvora ano i samé císařové vzdálil se tak dlouho, až sobě zase země své v poslušnost uvedl a v stížnostech jejich je upokojil. 1618

Po vyřízení všeho toho zaneprázdnění nebezpečného v ostatních dnech živobytu svého hleděl regiment svůj tak rozšafně sám vésti a spravovati, že napořád všickni byli s ním dobře spokojeni; a tou měrou všecky ty předešlé nevole samy od sebe utichly a minuly. Tu teprva císař vzal k sobě zase svou milou manželku a vládl císařstvím i zeměmi svými v dobrém pokoji beze vší ujmy a zkrácení své reputaci a důstojenství, o kterouž byl by nedávno předtím dobrý pán mimo všecku nadálost dosti ničemně přišel.

Jan příjmím Slepý, český král, jenž pošel z domu Lucemburského, pán vysoce vznešený a hrdinský, míval okolo sebe ustavičně nemálo panstva a rytířstva z kraje Rýnského, rozdarovav jim po své vůli všecky nejpřednější úřady zemské i dvorské, poručiv některým z nich v nebytu svém doma i úřad místodržících království českého; kteřížto šafovali v zemi, jak se jim dobře líbilo a zdálo.

Což české pány mrzelo přenáramně, tak že i nejednou domlouvali se o to na krále tuze, aby cizozemcům tak mnoho nesvěřoval a nad domácí panstvo nezvyšoval jich. On pak velmi málo dbal na to jejich horlení, a tím popudil proti sobě nejpřednější osoby z stavu panského, jmenovitě N. Berku z Lipého, N. z Wartmberka, N. Rožmberka, N. z Landšteina, N. z Hassenšteina a jiných, tak že oni sebravše sobě lidu nemálo, vytáhli proti králi Janovi do pole a pobrali mu i královně všecky klenoty zemské. A jakkoli i král měl pohotově lidu mnoho, s tím však se vším ustoupil před pány i s královnou až na pomezí.

Cís. Ludvík zvěděv o tom, vložil se sám v to přátelsky, a obeslav jak krále tak i pány české před sebe do města Hba, pro uvarování nějakého těžšího rozbroje smluvil to nedorozumění mezi nimi s dobrou volí stran na výminky tyto:

1. Aby se mu král v tom přísahou zavázal, že všecky Rýnské a jiné cizozemce, mezi nimiž byli přední Ceyzský a Olomúcký biskupové, z úřadu jich svrže, ode dvora svého dokonce odbude a úřadů jejich přirozeným Čechům rozdá, a kdybykoli ven z země vyjel, jim místo své v správě zemské poroučeti bude; a dotčené přísaze i hned u přítomnosti císařské ve všech punktích skutečně zadosti učinil.

1618 2. Aby i páni čeští zavázali se povinností zvláštní císaři, že od té chvíle nyní na budoucí časy chtějí králi a pánu svému všelikou poddanou věrnost a poslušnost prokazovati a ním se říditi.

Což když vše bylo vykonáno, a král smířil se s pány dokonale; tedy páni hned zatím vzali do arrestu kancléře králova, jenž předtím neřkuli samým králem ale i celým královstvím po své hlavě vládl, a opatřili ho v Praze vězením těžkým, v němžto i dny života svého dokonati musil.

Král pak Jan panoval v Čechách od té doby šťastně a s větší reputací neb vážností nežli kdy prvé, až právě do smrti své. A ačkoli byl římského císaře syn, císaře Karla IV. otec, dvou císařů římských děd a jedné císařové praděd, a počítali ho lidé v ty časy za jednoho z nejmoudřejších potentatův a rekův nejudatnějších v křesťanstvu, k tomu byl pán mocný na přátely i na zboží mimo všecky jiné sv. římské říše oudy; avšak s tím se vším uznal to za nejplatnější býti, aby v čas potržky té stavův svých českých reputací své trochu poodložil na stranu raději, nežli by mečem svým práva a důstojnosti své příkře zastával; nebo nedá se s tak mocnými a udatnými stavy ledajaks zacházeti jako s některou mdlou a chatrnou krajinkou.

3. Že samo každodenní zkušení potvrzuje toho všech věkův příklady hodnověrnými: kteříkoli potentati snažili se o to opravdově, aby bouřky mezi poddanými jich proti vlastním jich osobám ztropené během přátelským a pokojným, neohlídajíce se na ten čas nic na reputací a velebnosti své nějaké ztenčení, spokojili a porovnali a tomu neštěstí přívětivostí svou se vyhnuli, že jsou po utišení těch nevolí vždycky zase velmi snadně a podstatně své dřevní reputací a zřetele královského docházívali.

Ale nazpět kteříkoli, majíce příliš nečasný ohled a pozor toliko na samu reputací a slávu svou, mocí násilnou jakořka stěny proráželi a ostrostí meče práva a mocnosti své zastávati a takovému outoku poddaných svých zbrojnou rukou obrániti se chtěli, ti že všickni sami se o všecku reputací a důstojnost připravovali a vždycky velikou škodu a zkrácení v válkách těch nésti musili.

V čemž že může býti takovým za horka zakvašeným a neústupným pánům za dobrý příklad Karel V., ten velikomocný a nad jiné vítězný monarcha. Když zajisté žádnou měrou nechtěl se dáti hnouti zdravé radě knížete z Salernu a markraběte Gvasta, kteříž radili mu, aby žádosti ponížené stavův království neapolitanského místo u sebe dal a Don Petra z Tolétu, místodržícího svého v témž království, pro jeho veliké nátisky,

týmž stavům neslušně a nespravedlivě prokazované, slože ho 1618 s úřadu toho, pěkně v tišině do Hišpanie povolal, domnívav se sám při sobě tak, že by to bylo s znamenitou ouhonou a potupou velebnosti jeho císařské a královské, kdyby člověka toho, jejž tak převelice zdůstojnil, zase tak rychle z stupně jeho povýšenosti svrhnouti měl. Potom vyrozuměl tomu v krátkém čase, že jmenovaní stavové pro ty přenáramné nátisky a příkoří Don Petra, nežli by je dáleji snášeli, umínili se konečně utéci pod milostivější ochranu franského krále; a tou příčinou přistoupil sám od sebe beze vší pobídky k zdání svrchupsaných rad svých a povolal raději z Neapole místodržícího svého do Hišpanie, nežli aby proň do takového nebezpečenství upadnouti a o to slavné království pro tak ničemnou příčinku připraviti se měl.

Podobný příklad nachází se na témž císaři a Ferdinandovi Gonzagovi, vladaři jeho lakomém v knížetství Mediolanském.

Proti tomu, když tento velikomocný císař, po dosaženém vítězství nad knížaty říšskými l. 1552, držel radu tejnou s svými Španěly, jaký by měl řád a regiment v německé říši nařiditi a jak s knížaty a stavy říše přemoženými naložiti, a rada toho hrozného tyrana knížete z Alby se mu víceji líbila, kterýž nabízel císaře k tomu, aby Němcům dokonale od sebe sníženým a zkompeškovaným nikda více svobod jich předešlých nevracoval, ale jako jiné přemožené otroky v tuhém kavalonu zdržoval, nežli rozšafného a zkušeného válečníka Kastalda, kterýž k mírnějším věcem radil; velmi rychle a nenadále připravil sebe o všecku všudyž pochvalu, dobrou pověst a reputací, kterouž sobě svými heroickými činy a vítězstvími v těch velikomocných královstvích franském, ve Vlaších, v říši i v Hišpanii předešle spůsobil, tou jedinkou věcí, když jest z Inšpruku před kurfirštem saským Moricem s náramným strachem a chvátáním utíkati musil. Nebo od té doby jmenovaná knížata a stavové říští čím dále tím víceji zase v slávě své rostli a jak v příčině náboženství svého tak i v jiných příčinách politických hojnějších svobod od něho i od bratra jeho Ferdinanda nabyli, nežli nadáli se předtím, aby jich sobě kdy uprositi neb vinšovati mohli.

Mezi jinými pak vůbec známými a pamětihodnými příklady že žádný není onačejší, patrnější a k přítomné věci případnější jako ztráta zemí nidrlantských, v nichžto stavové pro některé obtížné novoty, jmenovitě pro uvedení do nich inkvisicí španělské, pro zvětšení starobylých a obyčejných sbírek a břemen obecných, pro naplnění jich národem hišpanským, pro rozmanité nátisky a sužování obce pro víru evangelickou, nemohše žádnými poníženými supplikováními při králi Fili-

1618 povi polehčení nejmenšího těch neřádův a příkoří obdržeti, naposledy téměř všickni se mu protivili.

Nebo když král Filip v tak vysoce důležité příčině proti moudré, mírné a jemu převelice užitečné radě a výstraze jednoho předního pána španělského Gomézia spravoval se ukrutnou přímluvou a míněním svrchu dotčeného knížete z Alby, jenž dle své navyklosti tyranské vždycky miloval více přísnost a pomstu nežli milostivost a promíjení laskavé výstupkův lidských, a umínil sobě na konec reputací své španělské mečem zastávati a sobě jí obhájiti: netoliko mnoho množství millionů hotových peněz s tou válkou nidrlantskou marně prošlemoval a k tomu ještě dluhův takměř bez počtu onde i onde nadělal, ale dokonce o ty přerozkošné země a důchody jich bohaté sebe mizerně připravil; a co více jest, naposledy syn jeho Filip, nevěda kudy kam, s znamenitou reputací své ouhonou a zkrácením týmž vlastním poddaným z pokoje se modliti, s nimi jej po vůli jejich zavříti a je za svobodný národ a obec uznati i zjevně přede vším světem vyhlásiti musil.

A tak vždyť to jest a zůstane pravdivé, čemuž nás sama každodenní zkušenost a běh věcí politických skutečný vyučuje, že obyčejně ti mocnářové světa, kteříž v obzvláštních a nebezpečných nepříležitostech, potržkách, rozbrojích a rebelliích obecných od reputací své a důstojnosti poněkud ulevují a přehlídají vždy což tož poddaným svým, že v ní sice na malý čas jakéž takéž zkrácení nesou; ale kteříž jí žádnému k vůli v ničemž naprosto popustiti a ustoupiti nechtějí, ti že ji naposledy na věčné časy potracují a nikdy zase k ní přicházeti nemohou.

3. Ale dí tuto někdo na odpor, že hlavě celého křesťanstva náleží, aby všeliké bezpráví a výstupky nenáležité přísně trestala. Jest ovšem tak, ale rozuměti se má tomu s výminkou přitom takovou, když taková pokuta neb trestání může míti průchod svůj volný bez veliké nespravedlnosti a násilí, bez obtěžování ubohých lidí nevinných, a kde jest čáka k napravení neřádův a nespůsobův obecných. Ale kdeť mi nevinný při takovém výstupkův obecných trestání víceji trpí a snáší nežli ten, kdož čím tím vinen jest, tuť jest daleko lépeji třebas tisíci přestupníkův přečiněni jich odpustiti, nežli jedinkého spravedlivého a nevinného neprávně odsouditi.

Tak tuto že císař žaluje asi na 30 osob, kteréž důstojnost jeho urazily; proti tomu pak, dáli se do války proto, že přivede na mizinu mnoho tisíců ubohých nevinných lidí, mužů, žen, dětí, duchovního i světského stavu a povolání.

A poněvadž v takových příbězích provozují se svobodně hrozné loupeže, pálení, drancování a zpuštění veřejné beze

všeho rozdílu a ušetření, poctivé pohlaví ženské poškvrňuje 1618
se násilně, s lidmi zacházejí, jak mohou a umějí nejhůřeji, kteříž však s císařem dobře a upřímě míní; veškeren běh a pořád práva i spravedlnosti bývá zastaven, chvalitebná správa v obcech převrací se na ruby, pravá boží bázeň a bohomyslnost se vší službou a poctou jeho nábožnou vůbec mizí a hyne, nic se na to neohlédajíc, že sice císař povinen jest, takové dobré věci dle povinnosti své hájiti a zastávati; proti tomu ti nejmrzutější hříchové a nepravosti nejohavnější, jež potentatu křesťanskému tupiti a pleniti náleží jakožto ty, kteříž s sebou těžké zlořečenství a věčné prokletí i jemu samému i zemím a poddaným jeho na hrdlo uvalují, mívají svůj volný průchod a fedruňk: z té tedy příčiny že to není bezpráví trestati, alebrž víceji rozmnožovati je, a že to není žádné reputaci zastávání, ale lidí ukrutné hubení a plundrování.

To také že nemůže a nemá jmenováno býti žádnou reputací královskou, když někdo lidi mocí a kvaltem k něčemu doháněti a do gruntu potlačiti chce; nebo ta pochvala a poctivost náleží vlastně tomu mocnému a dědičnému nepříteli Turku, anobrž všechněm všudyž tyranům a nelidem zároveň.

To pak že jest věc paměti a chvály hodna, kteráž při ledakoms vůbec tak snadno se nenajde, s moudrostí, s přívětivostí beze všeho násilného kvaltu a nad lidmi nevinnými se potřásání vzniklou potržku a rebellii při poddaných ututlati prostředky a obmysly prozřetedlnými a s obzváštním zřetelem poddaným svým zbraně jakořka z rukou vyníti moci a tak nevoli pěkně upokojiti a místo ní pokoj v zemi spůsobiti, lidi k náležitému utišení přivésti a přitom je milostně a s dobrou volí i za dlouhé časy zdržeti uměti, nebo jakž Ladislav II., uherský král, míval obyčej říkati: „Non parvum negotium est pacare regnum novitatis avidum“ t. j. Není to žádná špatná práce upokojiti království to, kteréž po nových věcech žádostivě dychtí a touží.

Nebo rovně jako vznešený lékař svého nemocného a netrpělivého pacienta mnohem pilněji opatruje jakož pokojem zdravým tak i subtilnými a lehkými pokrmy a nápojem čistotným, a na bedlivějším pozoru má nežli kteréhokoli člověka čerstvého a zdravého; jestliže pak rozšafnosti té při něm nezachová, tedy nemoc jeho při něm se rozmáhati, on pak lékař tím větší práci s nemocným, proti tomu pak tím méně pochvaly a poctivosti z toho nepilného léčení míti a dosáhnouti musí: a takové povahy že i všeliká potržka, rebellie a zbouření obce jest a připodobňuje se slušně k nemoci a k neduhu obce těžkému. Chceli ji který potentat neb vrchnost mocí a samou přísností zahnati a přemoci, tedy oheň

18 ten toliko čím dále tím nebezpečněji rozfukuje a rozmáhá, aby den po dni silněji hořel a se rozžíral; ale budeli užívati v příčině té upřímosti, rozumu zdravého, mírnosti a jiných lékařství příhodných, že velmi snadně všecek ten neduh uléči a k vinšovanému uzdravení přivede.

K kterémužto takových neduhů obecných hojení že jest tak mnoho potřebí zbraní a pomoci cizí neb přespolní jako pátého kola k vozu, aneb jako kdyby lékař některý, chtěje nějakou nemoc těžkou s platností předjíti, bezpečil se jen na samotné přespolní a sobě prvé neznámé i nezprubované kořeni a léky, jichž by však ne vždycky v čas potřeby nejdůležitější dosti a pohotově míti nemohl, domácí pak a k dosaženi snadné opovrhl by někam do kouta.

A poněvadž císař pro zvelebení a vzdělání těch přerozkošných zemí zakázal se jim vůbec i jedné každé obzvláštně, spravovati je v pokoji, tedy že s právem těší se tou jeho připovědí milostivou všecky jeho země a plesají radostí velikou nad tím, rozumějíce tomu výborně, jak vysoce a důležitě toho svatého pokoje jim jest zapotřebi.

Teď pak nyní, když ve všech všudyž těch zemích dal otevřenou válku provolati a hotoviti se k ní, aby ní své vlastní království zkompeškoval, a tou měrou bude toho příčinou dobrou, aby podtím i jiné jeho země věrné a poslušné beze vší své viny byly na nejvyšší zpuštěny a znuzeny, že co jiného z toho bude moci pojíti jediné přesmutné krve nevinné prolévání a nedověrnost přenáramná mezi křesťany, kteréž Bůh svěřil císaři k otcovské ochraně a přede všelijakým neštěstím a příhodami zlými k rozšafnému obhajování.

Kterak se pak může to dobře trefovati s reputací jeho, kterouž se rádcové jeho zli zastírají? Nebo hlava všeho křesťanstva nemůže nikda a nebude se moci vymluviti spravedlivě před Bohem z prolití krve křesťanské, kteréž s volí a s vědomím jeho děje se, mnohem pak méně postačí mu výmluva jaká v příčině mordování křesťanův těch, ješto císaři vlastně a beze všech prostředkův poddáni jsou k správě a svěřeni mu od Boha proto, aby jako otec děti své upřímě miloval, chránil a zastával. Odkudž to přísloví mezi lidmi pošlo, že milostivé a slavné regenty neb potentaty veliké obyčejně otci vlasti nazývají.

A jakož, když časem děti zoufale a neposlušně sobě počínají, otec jich ne hned je pro tu drzost zmrskává biči neb pruty tak nerázně, až by mu v rukou zemřely; alebrž, aby sebe samoděk o svou milou rodinu nepřipravil a potom teprva pozdě bycha honiti nemusil, mrská je a trestá metličkou mírnou s náležitou prozřetedlností, a to v místě tom, kde ví,

že jim kosti nepřeráží ani jich na těle nezchromí: týmž rovně 1618
spůsobem, když někdy poddaní zprotiví se vrchnosti své, že nikoli nesluší, aby táž vrchnost neb pán jejich trestal je proto hned mečem neb jinými příkrými a ostrými prostředky vojenskými, jako by činiti měl s nějakým neznámým a zavilým nepřítelem, jehož byť krásně s prstí smátl a potřel dočista, na tom by poddaní jeho žádné nejmenší škody ani zkrácení nenesli; alebrž povinna jest užívati proti nim toliko otcovského předložení, pokárání s ušetřením záhuby jich, jak by nejlépeji možné bylo, tak aby je sobě zase tím snázeji v poddanou poslušnost přivésti mohla a sebe samu tudy o své vlastní panství a pohodlí nepřipravila, potom pozdního bycha nehonila, ovšem pak časem svým jak p. Bohu tak i potomkům svým milým hrozného počtu ze všeho toho vydávati nemusila.

V čemž že náleží s pilností popatřiti na chvalitebný příklad onoho vysoce vznešeného a rozšafného císaře Antonina, jak on pěkně a prozřetedlně správu svou vedl.

Ten zajisté pán umínil sobě tou nejbezpečnější cestou kráčeti, když jeho mnohé východní krajiny netoliko zprotivily se mu za příčinou obhajování svých svobod starobylých, ale nad to výše i legaty jeho proto k nim vyslané, aby je z toho přívětivými slovy pokárali, nevážně pomordovaly; nebo nějkuli jich proto přísně nezpokutoval, alebrž povolil jim zouplna ke všechněm těm svobodám, co jen samy žádaly na něm a tudy je v společnosti těla císařství římského moudře zdržel, vymluviv se před některými prudkými rádci oním starým příslovím: „Romani ingnoscendo crescunt“ t. j. Římané přívětivostí svou, když lidem provinilým viny a výstupky jich mile promíjejí, více a více rostou. Aneb jakž sv. Augustin napsal: „Romani accepta injuria ignoscere malebant, quam persequi“ t. j. Římané hleděli vždycky raději křivdy a bezpráví jim učiněná laskavě odpouštěti nežli trestati.

Co pak může nad tu dobrotivost kterého velikého potentata světa chvalitebnějšího a počestnějšího potkati? Co může aneb má k zachování v celosti a v podstatě reputací jeho lépeji mu sloužiti? Ano že sám veleslavný dům rakouský nejvíceji po takových stupních tak vysoko vzrostl a vzešel, že mimo všecky jiné regenty v křesťanstvu milostivě a dobrotivě nad poddanými svými panovati se snažil. Odkudž to obecné přísloví povstalo vůbec mezi lidmi, že rakouský hněv a nemilost byl by daleko lepší a příjemnější nežli milost a přízeň saská, bez pochyby proto, poněvadž snad při slavném domu saském před lety mívali větší pozor na přísné a skutečné výstupkův těžkých pokutování nežli na milostivost a promíjení hříchův zjevných.

8 Jakož pak i nynějšího císaře pan otec cís. Maximilian II. svaté a slavné paměti že zanechal po sobě potomkům svým pěkného příkladu správy milostivé, aby ho v něm následovati hleděli: když zajisté Fridrich kníže saský, zavřev se na hradě Gotském s pomocníky svými, zprotivil se císaři, kurfirštům i celé sv. římské říši, dychtiv i po samé koruně její, aby ji mocí násilnou na sebe přenesl, v čemž se světle a neukrytě beze všeho ostychu znáti dával; nic méně však císař jakožto pán předobrotivý, dostav ho na živě, netoliko na hrdle ho neztrestal, ale potom po některém čase mnoho let před jeho smrtí i všeho vězení jej osvoboditi chtěl, kdyby byli říšané ano i sami krevní jeho přátelé, knížata saská, neuznali za lepší a bezpečnější věc, aby pro uvarování nějakých těžkých rozbrojův a nevolí, v kteréž by se, jsa prost, zase snadně vydati mohl, vězněm až do smrti zůstával.

A tak že cís. Maximilian s již dotknutým pěkným, pokojným a milostivým regimentem svým u všech všudyž lidí znamenitou lásku a příchylnost myslí sobě spůsobil, tak že, co kdykoli chtěl, na každém z vyšších i nižších lidí velmi snadničce obdržeti a dosáhnouti mohl. Anobrž že skrze to své laskavé panování slavný rakouský dům až dosavad císařstvím římským s obzvláštní svou reputací a zřetelem jakořka již dědičně vládne; ještoproti tomu hišpanský regiment všickni všudyž u veliké ošklivosti a nenávisti mají a jeho se co hada štítí pro samu toliko jeho příkrost, když na nic jiného týž potentat a rady jeho tejné většího pozoru nemají jako na to, jak by reputací a mocnost svou čím déleji tím šířeji a dáleji sobě zveličiti a zdůstojniti mohli, tak že všickni svobod svých milující národové jej za nesnesitedlný drží a vyhlašují, nic se na to neohlédajíce, že to vina není skůro vlastní samého krále a pána, ale spíšeji rad a služebníkův jeho, kteříž jemu skrze to veliké jmeno a zřetel vůbec u jiných národů přede všemi jinými potentaty spůsobiti se nadějí, ještojednou a touž prací to všecko své předsevzetí uvozují celému světu v znamenitou nenávist a podezření veliké.

4. A na zavírku bez pochyby žeť někteří z rad císařských i tím ho v úmysle jeho milostivém rozpakují, že by to přenáramně čelilo proti reputací jeho i celého slavného rakouského domu, kdyby Čechové měli se válečnou mocí zásobovati, císař pak všeho toho se vzdalovati a seděti v pokoji, dívaje se na všecko skrze prsty.

Ale proti té obraně jich že jest již málo výše několika příklady ukázáno to, že velmi začasto mnozí velikomocní císařové a potentati křesťanští nedali se namluviti radám svým těmi podobnými příčinami na takové reputací své královské

zastávání, nýbrž když i nemálo lidu vojenského pohotově 1618
mívali, že jsou jej dobrovolně rozpouštěli zase.

I jistě, kdoť přítomných časův šetří a považuje jich zdravě, ten že to konečně shledá, že verbování a hotovost vojenská, kterouž Čechové sobě po domácku nařídili, stala a děje se z pouhého J. M. C. ostychu, jehožto hněvu a nemilosti obávají se, a že jsou se nejv. úřed. a soud. zemským jako i jiným papežencům, kteříž jim divné pohrůžky činili, v té věci dokonale dověřovati nemohli, zvlášť poněvadž jezuviti bývali s nimi v jedné a též radě, kteřížto lidé mohli by jak císaře tak i jiné vysoké hlavy proti Čechům k ukrutné pomstě ponuknouti a poštvati.

A tak že Čechové tou měrou musejí se také z nuzné potřeby proti násilí svému zase podobným násilím opatrovati, jakž to vše jejich zjevné protestací a ohlášení světle a neukrytě doličují a dotvrzují.

Ale císařští verbuňkové že nedějí se od něho z žádného strachu, aby se v čem Čechův obávati měl, ani pro opatření buď osoby jeho vlastní buď zemí jeho dědičných, alebrž pro tu příčinu samotnou, aby ty rebelly české ku poddané poslušnosti sobě zase dohnali. A tou měrou že císař mohl by beze vší ouhony a ujmy reputací své lid svůj dáti rozpustiti a zemím svým břemena toho, pod nímž již velice úpí, dobře polehčiti.

Což kdyby učinil, tu teprva že by Čechové neměli se čím slušně vymlouvati, že by pro strach a pro bázeň, kteráž by jim z lidu císařského pocházela, se upokojiti a stížností svých jiným prostředkem mírnějším tu, kdež by náleželo, přednášeti a slušného jim zpomožení dovolati se nemohli. Čímž byla by císařská velikomocnost mnohem zřetedlněji osvědčena, kdyby se v tom zastavením týchž verbuňkův milostivě pronésti ráčil, že on hotovosti válečné poddaných svých naprosto nic neváží, na ni zhola nic nedbá, nýbrž troufá sobě konečně samou toliko svou mocností císařskou to nedorozumění jejich upokojiti a to mnohem podstatněji, nežli aby s nimi v nějaké nebezpečné potýkání válečné vydávati se měl.

Jestliže by pak císař proti tak makavému zdání dobrému chtěl předce dáleji s již oznámenými verbuňky postupovati, že tudy znamenitou nedověrnost neřkuli mezi cizími národy ale i v svých zemích mezi vlastními poddanými spůsobí, tak že všickni budou domnívati se o celou pravdu, že se ta válečná jeho hotovost neděje proti samým toliko Čechům, ale také i proti všechněm jiným jeho zemím a královstvím, a předně k potlačení obojího arciknížetství rakouského, aby tu

18 dávno vinšovanou a vyhledávanou divnými spůsoby reformací v náboženství sobě k místu a konci přivésti mohl.

Což však že proti slavných jeho předkův reputací a dověrnosti upřímé, kterouž oni poznávali k sobě vždycky každého času od svých stavův věrných, že jsou jim ji stále prokazovati se snažili, naskrze čelí a ji přehanebně hyzdí a zlehčuje. I poněvadž již jeden každý rozumný člověk z tohoto upřímého návěští a výstrahy zřetedlně viděti i porozuměti může, že jak císaři tak i jeho celému slavnému domu rakouskému nic nebezpečnějšího, nic záhubnějšího a reputací jeho císařské a královské protivnějšího raženo býti nemůže jako to, aby Čechy otevřenou válkou v tom pozdvižení jich upokojil a zkrotil; tedy i tomu také beze vší nesnáze vyrozumí, co by při též věci dále se činiti, a na čem by se císař milostivě ustrnouti měl, když by toliko směřoval k tomu jedinému a pravému cíli, totiž aby korunu českou předně sobě a potom i svým slavným a milým potomkům v dobrém, pokojném a bezpečném spůsobu stále a neproměnitedlně zachovati a upevniti mohl.

Ale k tomuť zapotřebí jest obzvláštně věcí a výminek těchto:

I. Aby císař beze všech dalších odkladův o to o všecko jistou kommissí nařídil a za kommissaře zvláštní osoby z zemí svých náboženství obojího ustanovil, před nimiž by obojí stavové král. čes. pod jednou i pod obojí stížnosti své složiti, je provozovati i odvozovati, aneb před vlastní osobu jeho přednésti a tak ve všem tom brzkého a rychlého opatření užíti mohli.

II. Aby Čechové neměli se čím vymlouvati, že nesměji se pro veliký strach a obávání se lidu císařského, aby jim podtím nebyl do země uveden, ke dvoru císařskému a královskému osobně postaviti; tedy aby císař týž lid svůj i hned rozpustil, poněvadž Čechové ve všech spisích svých v tom se vysoce a zřetedlně ohlašují, že lidu svého nemají pospolu proti císaři, králi a pánu svému, ale toliko proti samým těm, kteréž v těžkém podezření mají, a jimžto v věci své nižádnou měrou cele dověřovati se nemohou, a to že jsou ovšem ti, ješto císaře ke všeliké přísnosti a mocnosti vojenské ustavičně ponoukají, nemajíce na to pozoru žádného, že té jich rady i země císařské věrné a polušné příliš perně zakusiti musejí.

III. Aby císař Čechům majestatu jejich beze všeho rozmyslu a rozpakování ještě poznovu dostatečně potvrdil, a co se v něm jakých nesnází, nedorozumění a artikulův mezi stranou pod jednou i pod obojí sporných najde, ty všecky dle

uznalé potřeby gruntovně vysvětlil a vyjádřil, a jak by se to 1618
vysvětlení stalo, i hned tak spravený publikovati rozkázal.

IV. A poněvadž to dostatečně provésti se může na jezuity, že oni neřkuli ve všech všudyž místech své patrony a zástupce proti stavům král. čes. pod obojí ponoukají, ale nad to výše i na všelijaké prostředky a cesty dnem i nocí pomýšlejí, jak by jmenované stavy o jejich svobody připravili, a z té příčiny dotčení stavové žádnou měrou se jim v ničemž dověřovati nemohou, obávajíce se, že by z té jiskry mohl časem svým ještě větší oheň vzniknouti; kromě toho pak že sice stavové téhož království nemají žádného rozmyslu, aby s stavy pod jednou v dobrém, upřímném a stálém pokoji i srozumění přátelském živi býti a trvati neměli: pročež aby císař při utvrzení království svého i té jejich svornosti společné toho vypovědění jezuitův z král. čes. také sám potvrdil a za slušné i potřebné je uznal.

V. V čem sobě tíž stavové pod obojí do místodržících a do nejv. úřed. a soud. zemských též rad královských jaké slušné stížnosti a zkrácení pokládají, jako i do obecné správy království, to vše aby císař pro budoucí ušetření samého sebe co nejdříve v své bedlivé uvážení vzal, a dotčené nespůsoby a nedostatky k náležité nápravě přivedl, i podlé dobrého zdání společného všech stavův téhož král. a chvalitebného řádu i obyčeje starobylého všecky úřady a povinnosti zemské i městské rovným počtem hodných osob evangelických a katolických neprodleně osadil.

VI. Pro lepší pak a dokonalejší všeho toho ujištění a bezpečnost že jest náležitá věc, aby císař i tu nařízenou od stavův pod obojí defensí a hotovost válečnou, poněvadž pro dobré a opatření jak osoby jeho vlastní tak i celého království od nich vyzdvižena jest, sobě oblíbil a schválil.

VII. A k tomu generalní neb veřejnou amnestii a pardon všechněm stavům pod obojí učinil, a to celé předsevzetí jich v věčnou nepamět uvedl a založil, aniž komu z nich co toho kdy něčím zlým připomínal.

VIII. Aby v král. čes. hlavní sněm o to rozepsán, a ty všecky věci na něm snešeny, zavříny a vůbec vyhlášeny byly, strana pak jedna i druhá aby sobě též snešení obapolné obzvláštní přísahou nábožně stvrdily; a co se tkne nákladův a outrat na to od císaře vedených, v tom aby prostředek se vymyslil, jak by mu ty k slušné náhradě přivedeny býti mohly.

IX. Přede vším pak jiným jednáním a rokováním že jest vysoce zapotřebí pána Boha v té věci srdci skroušenými prosili, aby mezi císařem a celým slavným domem rakouským i jich potomky s jedné a stavy král. čes. pod obojí s strany druhé

618 nyní i na časy budoucí a ustavičné dobré, upřímé a trvanlivé srozumění a dověrnost nelícoměrnou vzbuditi a upevniti ráčil, tak aby napotom v svatém pokoji a odpočinutí beze všech úsilných starostí, fresuňkův a obávání se těm podobných protimyslností, proměn a nevolí obecných v dobrém a svobodném svědomi p. Bohu v čistotě a v pravdě sloužiti i pod jeho milostivou správou křesťanský, pokojný a pohodlný život vésti, on pak s jinými pány rakouskými šťastně a dobrotivě nad poddanými svými za dlouhá léta panovati mohli.

A ačkoli svrchu připomenutí punktové a artikulové zdají se býti cosi neobyčejní a tvrdí k namluvení císaře, aby je sobě milostivě oblíbil; však s tím se vším jest se obávati, nepřistoupíli k nim, že s těžkostí přijde mezi nimi k nějakému porovnání přátelskému, zvláště protože království české není žádné království dědičné, ale na svobodném krále volení záležející. Pročež že císař s domem svým rakouským musí jim cožtož přehlídnouti a ustoupiti od něčeho, budeli chtíti všelijakým dalším a nebezpečným proměnám za času přítrž dokonalou učiniti a sobě vinšovaný pokoj i oddechnutí po těch rozmanitých starostech a prácech spůsobiti a utvrditi.

(Orig. díl VIII. str. 776.)

Již navrátiv se zase k následující válce, dále znáti sluší, že při začátku měsíce července direktorové uznávajíce toho důležitou potřebu býti, aby se také k okolním kurfirštům, knížatům i jiným potentatům o přímluvu k císaři, a pokudž by tu neplatila nic, i o pomoc proti jich obecným nepřátelům a sokům utekli: za tou příčinou vypravili rozličné vyslané z stavův pod obojí k Fridrichovi, kurfirštu falckému, k Maximilianovi, knížeti bavorskému, ano i mnohá psaní k koruně franské, do Engelandu, k sjednoceným stavům v Nidrlantě a k hraběti Moricovi, davše mezitím den po dni lid svůj jízdný i pěší náležitě mustrovati a v místa důležitá rozlocirovati. Vyslali také do Normberka i jinam do říše kommissaře s nemalou summou peněz na skupování rozmanitých zbraní a municí válečné; kteřížto nakoupivše
rvc. toho v krátkých dnech summu drahnou, 8. d. července na mnoha vozích do Prahy ji dodali. Kurfiršt pak falcký přijav k sobě náležitě vzkázání a žádost stavův pod obojí, vypravil i hned mezi direktory jedno hrabě z Solmsu, kterýžto dostav
rvc. se do Prahy 9. d. července, hned na ráno audiencí v direkci

dostal a dobré mínění i napomenutí ku porovnání přátelskému 1618
rozbroje toho kurfiršta, pána svého, jim přednesl. Přitom také jmenovaný kurfiršt odeslal císaři do Vídně po schválním kurýru níže dostavené psaní šetrné, pod datum v Heidelberku 25. d. června aneb 5. julii dle nového kalendáře, kteréž samo v sobě znělo takto:

„Nejmilostivější císaři a pane! V. C. M. psaní 30. d. m. máje teď pominulého jest mi v celosti dodáno, z něhož vyrozuměl jsem, co jest se nedávno pominulých dnů v Praze na hradě Pražském přitrefilo a jak obtížná potržka zběhla, tak že stavové pod obojí potom hned lid vojenský najímati začali. A z té příčiny V. M. C. ráčí žádati ode mne, abych já v svém kurfirštství a v zemích těm, kteříž tou potržkou vinni jsou, žádného verbuňku ani sbíhání se lidu v hromadu nedopříval; a nad to výše kdyby dále k tomu přišlo, že by těm věcem bez velikých nesnází zpomoženo býti mohlo, a V. C. M. ráčil byste musiti na jiné cesty pomysliti, abych i já v té potřebě V. C. M. s radou i s skutečnou pomocí na retuňk přispěti nezanedbal.

I jakož jsem velmi nerad vyrozuměl tomu, že ty věci za V. C. M. panování a v tomto již V. M. C. nemálo scházejícím věku, obzvláštně pak v časy ty, když ste sobě v milostivý a císařský úmysl vzíti ráčili, aby se při nastávajícím sjezdu kurfirštském ta všudyž mezi všechněmi stavy sv. říše hluboce vkořeněná nedověrnost zcela a do gruntu vyzdvihnouti a umořiti mohla, do takových těžkých nepříležitostí zašly: tak také přitom připadá mi na mysl mou ne všelijak nečasná a nemístná starost ta, že byste skrze u nešťastnou a nenadálou příhodu neřkuli V. C. M. v tom svém chvalitebném úmyslu poněkud hindrováni býti moci ráčili, ale také sv. říše sama do obtížných nesnází a pletich velmi snadno uvedena býti mohla. Já sice, co se tkne toho od stavův král. čes. pod obojí předsevzatého processu i exekucí právní, zanechávám všeho toho na svém místě; s tím však se vším jakožto jeden kurfiršt sv. říše podlé věrnosti a závazku mého, jímž předně V. C. M. a potom i celé sv. římské říši vysoce zavázán jsem, přitom toho mlčením pominouti nemohu, abych z věrné a poslušné náklonnosti před oči V. C. M. s pravdou předstoupiti a ji v potřebě tak vysoce důležité světle a neukrytě beze všeho okolkování přednésti neměl. Nemám pak o tom pochybnosti naprosto žádné, když V. C. M. příčiny ty, kteréž stavy král. českého k těm posledním prostředkům dohnaly, jako i ty rozmanité nátisky, jež dosti drahný čas vystáli (o čemž já, aby se to od V. M. C. díti mělo, dokonce pochybuji), zdravě při sobě rozvážiti a posouditi ráčíte, že se velmi snadně

1618 z nich vynajde to: kterak ty všecky nepříležité obtížnosti původem některých za horka nakvašených hlav, kteréžto mají pozor svůj ne tak na vlastní V. C. M. pohodlí a reputaci, jako spíšeji na něčí přespolní vyvýšenost a fortel, ovšem pak na svůj vlastní zisk a příliš ostré a prudké vášně a náruživosti své, zašly, a že tou měrou lidé v tom svém zastaralém domnění, v kteréž stranu odpornou sobě vzali, jako by podlé příležitosti nahodilé nebyla povinna všelijak tomu, což jednou připovědíno a zapsáno jest, zadost činiti, tím víceji utvrzeni a posilněni budou; zvláště poněvadž i stavové král. česk. na tutúž věc převelice naříkají, že jmenovaní lidé neupřímní již od drahného času toliko s tou lícoměrností proti nim vůkol šli, a svými škodlivými radami a obmysly věc svou tak daleko přivésti usilovali, aby ta od slavné a svaté paměti cís. Rudolfa jim stavům pod obojí v příčině náboženství jich daná a tak podstatně zapsaná, ano i od V. C. M. při ujetí se správy král. českého dostatečně potvrzená milost a majestat všemi spůsoby v nic obrácen a zcela a zouplna vyzdvižen a umořen býti mohl.

K tomu dotčení stavové pro ospravedlnění pře své přivozují i rozličné příklady, jimiž míní provésti to, že sou byli od těch neupřímných lidí jakořka mocí dohnáni k tomu, aby takovým processem k těm V. C. M. i celého království čes. škodlivým lidem přistoupiti musili. Kteréhožto sice processu, jak sem již toho prvé dotekl, na svém místě zanechávaje, nic méně vždy předce tak za to mám a myslím, že i V. C. M. ráčili ste to také za času svého císařského, královského i arciknížecího regimentu a správy sami v skutku a v pravdě zkusiti a shledati: že takoví nátiskové a protivenství v příčině náboženství svědomím lidským činění, zvláště když se proti tak tuhým připovědem a zápisům dějí, a lidé za horka zakvašení a náruživostem nezřízeným přespříliš folkující svou vůli svobodně provozovati smějí, nikda dobrého a chvalitebného skončení nedocházeli; nýbrž že tudy mnohem spíšeji celá království a země, pokudž tomu zlému za času vstříc vkročeno nebývalo, na dokonalou mizinu a zkázu přicházeti musily.

Kdy pak koli dostával jsem jakých zpráv o nynějším J. C. M. král. čes. spůsobu, tehdy vždycky sem to s radostí srdce mého slyšel rád a tomu vyrozumíval, že jmenovaní stavové pod obojí nikda nebyli úmyslu toho, aby se V. C. M. z poddané poslušnosti vytahovati měli; nýbrž že sou se ustavičně k všeliké povinné pokoře a poníženosti hlásili a V. C. M. zakazovali se ní, jakož pak činí to všecko, což na ně V. C. M. jakožto svému králi a pánu činiti s právem náleží, a čehož

od nich povinnost jich vyhledává. K nimž mám tu dobrou a dokonalou dovérnost, že od toho chvalitebného předsevzetí svého i napotom se neuchýlí, alebrž při něm ještě déleji stále a neproměnně setrvají. 1618

Proti tomu také ustavuji sebe i v té naději neomylné, že ani V. C. M. svého cís. úmyslu a srdce od nich všelijak odvrátiti, ani radě a vnuknutí lidí těch, ješto na ty nejposlednější prostředky přemýšlejí, aby tudy jmenované stavy snad na dokonalé pozoufání přivésti mohli, při sobě místa a průchodu dávati neráčíte; nýbrž že ráčíte dle své chvalitebné milostivosti a dobroty císařské přemýšleti na to, aby ten oheň vzniklý mírnými a povolnými prostředky za času a bez pojímání k jednání tomu lidí těch, kteříž ten rozbroj snad sami ztropiti mohli, ale mnohem raději těch, k nimž by dotčení stavové lepší dověrnost míti mohli, k náležitému udušení a přetržení přiveden byl, tak aby budoucně snad silněji se nevzňal a čím déleji tím dáleji a šířeji se nerozžíral a naposledy třebas i celé říše prudkostí svou nezasáhl a nezjezdil.

Jakož pak sem z V. C. M. psaní tomu s potěšenou myslí vyrozuměl, že jste ráčili se na tom dokonale ustrnouti, aby tomu nedorozumění bez velikých průtahův a obšírného se s ním zaměstnání co nejrychleji zpomoženo bylo, jakož pak o tom žádné pochybnosti nemám, žejsou V. C. M. k tomu již ňáký dobrý a snesitedlný přístup a začátek učiniti ráčili, podlé něhož byste ráčili moci dle zdání mého daleko lépeji a bezpečněji postupovati, nežli aby mělo býti od V. C. M. dopuštěno, přijíti k nějakému a obšírnějšímu většímu zaneprázdnění. Odkudž budoucně nemohlo by nic jiného následovati, jediné hrozné krve prolévání, toho vzáctného království záhuba dokonalá a zpuštění jako i nemenší v okolních zemích proměny a nevole; ať se již mlčením pomine, coby se ovšem z těch rozbrojův V. C. M. divných obtížností a protimyslností při chvalitebné V. C. M. správě i v jejím již nemálo sešlém věku milostném na hrdlo uvaliti a shrnouti mohlo.

Dále ráčí V. C. M. moci i toho při sobě milostivě a nesnadně považiti, jak přetěžká a přenebezpečná nedověrnost i mezi samými stavy sv. říše skrze takové toho rozbroje českého průtahy vzbuditi by se mohla, zvláště kdyby k ňákým verbuňkům a průjezdům neb durchzugům skrze země a panství jich lidu vojenského přijíti musilo, jakž se toho již prvé pod jmenem a titulem V. C. M. nejednou, nejvíce pak v čas Jilichské války od cizozemského a přespolního lidu válečného velmi mnoho dálo, tak že rovně skrze ty nepříležitosti ty vzáctné a rozkošné krajiny do přítomného a záhubného spůsobu a losu přišly: tu teprva povstalo by drahně takového

1618 jedněch druhým se nedůvěřování. A kdyby potom jeden nebo druhý stav říše, obávaje se podobného nátisku a záhuby, měl na rozmyslu takový ňáký cizí lid skrze zemi svou pustiti a dopříti mu průjezdu svobodného! Jako i to při takovém způsobu nebezpečném mohlo by se velmi lehce přitrefiti, že by jednomu i druhému kurfirštu byla učiněna v tom překážka hrubá, aby k nastávajícímu sjezdu kurfirštskému dostačiti a od svých zemí a věrných poddaných odjeti nemohl: jakož pak já z strany osoby mé až dosavad v mých všech ohlášeních sem sobě ty i jiné těm podobné příhody nenadálé vždycky vysoce vyhražoval, při nichž ste mně i milostivě zůstaviti ráčili.

Sice vyhradě ty toliko případnosti, uznávám sebe býti v tom povinného, jakož pak v tom se V. C. M. zjevně zakazuji, co bych koli na mém místě při tom pokojném a přátelském jednání V. C. M. platného a líbezného poraditi neb skutečně spůsobiti mohl, že na milostivé V. C. M. toho při mně vyhledávání a dožádání nechci dáti s sebou v ničemž nejmenším naprosto nic scházeti, jakož pak sem poněkud již o tom s mými některými spolupomocníky a kurfiršty dověrnými zmínku ano i k budoucímu jednání jakýž takýž přístup a začátek učinil. A když V. C. M. dalšímu milostivému mínění gruntovněji vyrozumím a od V. C. M. a všech těch českých příbězích dokonalejší zprávy dosáhnu; tedy hotov sem a v tom se i V. C. M. zamlouvám, že také V. C. M. můj další úmysl dobrý v známost šetrně uvésti neopominu. Mezitím pak to sem také po celém kurfirštství i zemích mých skrze otevřené mandaty dostatečně opatřiti a vůbec vyhlásiti dal, aby se žádný z poddaných mých žádnému k službám vojenským najímati a potřebovati bez mého patrného vědomí a vůle nedával, ale doma v náležité hotovosti státi a zůstávati hleděl. V čemž sebe V. C. M. atd. . . . ."

Zatím císař odeslal direktorům v pondělí po sv. Prokopu 9. d. července odpověď na psaní jedno od stavův 27. d. června a na druhé od direktorův 30. d. června jemu po schválním kurýru poslané, v němž oznamoval jim, že proti vší své k nim dověrnosti vyrozuměl z týchž psaní, že neřkuli všecka jeho milostivá otcovská napomenutí, výstrahy, ohlašování i poručení žádného místa při nich nemají, nýbrž že v těch jejich psaních nachází se mnoho těžkých a nesnesitedlných punktův doložených, obzvláštně pak co se divných pohrůžek a protestací tkne, jakž táž psaní to vše v sobě šířeji obsahují a zavírají.

I poněvadž jest se císař od svých věrných poddaných toho nikda žádnou měrou nenadál, aby oni takové nekřesťan-

věcí před sebe bráti měli, a zvláště poněvadž nepřed- 1618
laji žádné slušné příčiny, aby jim k čemu tomu jaká dána
, a císař nikda na to nemyslil, aby v čem věrné své pod-
é stěžovati měl, kromě aby samy toliko ty škůdce nepo-
né vlasti potrestal a to skrze žádný cizí, ale toliko v jeho
lovstvích a v sv. římské říši verbovaný lid domácí; ač že
la jemu nic milejšího nebylo a ještě dosavad není, jako
bylo mohlo beze všeho toho býti, a on byl v tom uša-
án, poněvadž jest je hned na počátku ku pokoji napomí-
a tak sám dlouho lidu žádného nenajímal, až oni sami
m se vytrhli a mnohem víceji sobě zbraně, nepokoj a
u i z ní pocházející krve prolévání nežli mírné a přívě-
prostředky zvolili a oblíbili; i poněvadž příčinou a pů-
em jejich k tomu již přijíti musilo, že při nich jeho mi-
ivá napomenutí a výstrahy naprosto nic spůsobiti nemo-
: — tedy že mu ten svrchovaný nejspravedlivější Bůh ráčí
stivě takové prostředky k rukám poskytnouti, jimiž by
ch nevinných duchovních i světských poddaných hájiti a
ávati mohl; obzvláštně poněvadž takové jich předsevzetí
i všemu rozumu, proti samému přirození, proti snešením
movním, proti všechněm chvalitebným řádům a zvyklostem,
i právu a zříz. zem., proti porovnání mezi stranou pod
ou a pod obojí učiněnému, proti majestatu světle a patrně
a od žádného člověka rozšafného za slušné a spravedlivé
áno býti nemůže.

Co se tkne těch rušitelů pokoje obecného, s nimiž se
ové ani direktorové v žádný pořád práva vydávati nemíní,
rž vyhledávají při něm toho, aby oni dáleji skutečně a
žitě ztrestáni býti mohli: v tom že žádost jejich uznává
slušnou, ano i sám od sebe úmyslu toho jest, takové ru-
le pokoje obecného dáti spravedlivě ztrestati. Poněvadž
k podlé pravidla rozumu zdravého i přirozeného práva
ný za toho a takového držán býti nemá, za jakéhož nařčen
, leč by prvé v témž nářku slyšán, přesvědčen, přemožen
takového odsouzen byl; tedy aby i ta věc při témž po-
u práva zůstavena byla. Sic jináč kdyby se toho nestalo,
y stavové pod obojí sami své vlastní svobody, práva a zříz.
ská sobě rušili, kasirovali a velmi škodlivý příklad sami
i sobě, proti manželkám, dítkám i všem potomkům svým
vyk uvedli; čehož on však jakožto král jejich pravý, jenž
právu a zříz. zem. jako i k jiným jich svobodám tuhou
ahu a povinnost učinil, jim nijak za slušné schvalovati
b takových věcí již déleji se odmlčovati nemíní a nemůže.
ž pak při zavírce týchž psaní jemu takovou pohrůžku
, že se jinam o pomoc a ochranu před takovým jeho lidem

1618 utéci a postarati musejí, toho že sou všudyž na všech místech hojně skutkem dokázali. Ale císař že se v tom cele ujišťuje, že žádná křesťanská vrchnost jejich neřádného předsevzetí sobě libovati nebude; nýbrž že každá z nich musí se obávati toho, aby se jí také pod podobným zámyslem a proměnou něco tomu rovného a snad i horšího od jejích vlastních poddaných nepřitrefilo. Čehož že jest místo odpovědi na jejich psaní před nimi tajiti nechtěl. —

Na kteroužto odpověd direktorové, byvše příkrosti její v myslech svých zkormouceni nemálo, dali císaři zase šetrnou
19. čvc. odpověd neb repliku 19. d. července v smyslu takovém:

Že psaní jeho v Vídni datované 9. d. července jest jim pominulého dne pátečního 13. julii k rukoum dodáno. Na něž byli by rádi mu i hned zase odpověd poddanou odeslali; však že pro přítomnost vzáctného poselství k nim od J. M. kurfiršta falckého vypraveného, skrze něž dotčený kurfiršt že jest jim některé důležité J. M. C. a král. česk. jako i sv. římské říše platně se dotýkající věci přednésti dal, jako i pro pilné vyslání k kurfirštu saskému, na jehožto resolucí posečkati musili, prodlelo se trochu s ní; prosíce poddaně, aby císař toho jim obmeškání nemilostivě vážiti neráčil.

Přijavše pak dotčené psaní J. M. se vší náležitou uctivostí, že nadáli se z něho všelikého potěšení a napravení všeho toho, což se až posavad původem některých zlých rad, nepřátel J. M. C. stavům pod obojí král. čes. na potupu a ztenčení důstojenství jeho císařského a dokonalou zkázu král. čes. dálo a řízeno bylo. Ale nahledvše do něho, že nacházejí pohříchu! to, kterak J. M. C. až posavad málo koliks osob nevěrných a neupřímých rádcův a škůdcův víceji nežli jich všech stavův pod obojí, věrných poddaných svých, a upřímých vzáctných rad z rozdílných míst sobě vážiti, to vše, k čemukoli též nepřátelé boží, J. M. C. a všeho evangelického náboženství radí, sobě oblibovati, schvalovati a v skutek uvésti chtíti, dobré pak a upřímé mínění všech stavův pod obojí jinak ujímati, za pohrůžky pokládati a vpádem nepřátelským do král. česk. hroziti ráčí. Nebo že stavové v svém předešlém k J. M. C. psaní učiněném toho dotlki, pokudž by od císaře nějaký lid vojenský do království proti zřízení zem. a snešení sněmovnímu uveden býti měl, že by bylo se obávati, aby lid obecný po městech a po krajích všecky kláštery a lidi duchovní neztekl a nezjezdil, kteroužto krví tak ukrutně prolitou že by ne stavové ale původové přední toho lidu do země uvedení vinni byli, a časem svým těžký počet z ní vydávati musili: to že jest stalo se od nich z upřímé a poddané lásky k císaři, jako i pro dokázání úmyslu jich dobrého, kterýž

stavové pod obojí mají k stavům pod jednou, že totiž oni nejsou žádostivi zkázy a záhuby jejich, nýbrž že by sobě vinšovali mnohem raději spolu s nimi v křesťanské lásce, svornosti a jednotě živi býti. 1618

Ale že pohříchu! to stavův pod obojí král. čes. císaři po několikráte žalostivě a poddaně přednesené mínění žádného při něm místa a placu najíti nemohlo, nýbrž že se jim za to nepřátelským vpádem do král. čes. hrozí: ješto oni byli by se proti tomu mnohem spíšeji byli nadáli do císaře toho, že on jinými prostředky to celé nedorozumění k dobrému cíli a skončení přívede; zvláště když jest nikda nemyslil na to, aby jejich privilegia, svobody, majestat, snešení sněmovní a to porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí lehčiti a zrušiti měl, ale že by byl té dokonalé vůle, jisté vzáctné a přední osoby v krátkém čase v kommissi mezi stavy vypraviti, kteréž by všecko to, co se koli v král. čes. zběhlo, na místě jeho náležitou měrou k místnému a dokonalému porovnání přivedly. Pročež že stavové byli v té celé a neomylné naději postaveni, že stížnosti jich tou měrou aspoň jednou k své náhradě a napravení budou přivedeny. Ale nyní že nazpět nalézají to, že císař proti tomu svému svrchu dotčenému zakázání milostivému v tomto svém posledním psaní směřuje k tomu, aby, zanechaje všeho toho pokojného porovnání na straně, toliko ty zhoubce vlasti jejich ne sice cizím ale toliko domácím, v král. čes. a v sv. říši římské i v jiných jeho zemích verbovaným lidem potrestal. Kterýchžto převelice stížných a pohrůžčivých slov že jsou se svobodní stavové král. českého pod obojí nikoli nenadáli, ovšem pak ničímž nejmenším nezasloužili, aby za svou věrnou a upřímnou poddanost a poslušenství, kterouž jsou jemu až posavad s vynaložením životův a jmění svého prokazovali a všelijak jinak v čas štěstí i neštěstí celému slavnému domu rakouskému platně sloužili, s takovou odměnou potkávati se měli. A že J. M. C. jakožto věrní stavové prosí, aby jich za žádné zhoubce vlasti, jakž by tím psaním jeho od nepřátel jejich to míněno býti chtělo, míti neráčil, nýbrž za věrné upřímné Čechy, milovníky pravdy boží, své věrné poddané a vlasti jich před škůdci a zhoubci zemskými, kteříž jak prvé tak i nyní ještě svou neupřímnou radou zkázy jeho, jich stavův i celého království vyhledávají a ku vpádu do král. čes. s mocí válečnou nabízejí, ochránce.

Že by pak císař je stavy s domácím a v sv. římské říši najatým lidem ztrestati chtěl, v té příčině že ty zlé rady a nepřátelé jejich převracejí pravý a upřímný úmysl a mínění císařské jeho přísahy a povinnosti, kterouž jest ráčil ku právu a zříz.

1618 zem. vykonati, jako i samého práva a zříz. zemského a chtějí z toho vymoci smysl ten: poněvadž týž lid vojenský v jeho a sv. říše zemích najat byl, tedy že by císař měl svobodu a právo, s nepřátelskou mocí do král. čes. vpadnouti a své věrné poddané nimi vykořeniti a dokonale potlačiti dáti. Kterážto zavírka a konsekvencí jejich že nemůže jim slušně za pravou ostati, protože čelí zřetedlně a výslovně proti jeho přísaze královské, kteráž jemu toho nikoli nepropůjčuje, aby on mohl s jakým lidem válečným, v zemích jeho neb v říši verbovaným, pod titulem, jako by týž lid, poněvadž by byl v zemích jeho a v říši verbovaný, cizí nebyl, než domácí, do král. čes. vtrhnouti; nýbrž že stojí v ní patrně takto: že král povinen jest celou obec království českého při jejích výsadách, nařízeních, právích, privilegiích, statutích, svobodách, spravedlnostech i všech a všelijakých dobře nabytých a chvalitebných řádích a zvyklostech zůstaviti a zanechati, království rozšiřovati i všecko to od sebe činiti, co by k dobrému, prospěšnému vzrůstu a vzdělání král. čes. náleželo a se vztahovalo.

K tomu že ani zříz. zem. netrpí a nedává místa tomu jejich scestnému výkladu, nýbrž že každého toho, kdož jakýmkoli spůsobem a lidem úmysl má do království vtrhnouti, zjevně za nepřítele království vyhlašuje a pokládá. Jak by se tedy ten výklad a rady jeho i stavův nepřátel pěkně srovnávaly s jeho přísahou i s patrným textem dotčeného zříz. zem., toho že stavové císaři k jeho milostivému a zdravému považení poddaně podávají.

Když pak v témž psaní dokládá se i toho, že by císaři nic milejšího nebylo jako to, aby všech těch nevolí a nedorozumění zbaven býti mohl; avšak měloli by příčinou stavův k další válce a nepřátelskému kvaltu a násilí přijíti, tedy že chce své nevinné, duchovní i světské poddané náležitě hájiti a zastávati: proti tomu ohlášení že mohou stavové císaře jakožto krále a pána svého v pravé pravdě ujistiti tím, když ráčí pominouti neupřímných zdání a rad zlých i škodlivých, nýbrž stavův, svých věrných poddaných, dobrý úmysl k srdci svému císařskému milostivě a dobrotivě připustiti, tehdy že s tak škodlivého vpádu do země sejde a mnoho dobrého J. M. C., král. českému i jiným zemím odtud pojde. Nebo že není potřebí císaři za příčinou duchovních neb světských lidí takovou moc válečnou do země posílati a tím spůsobem ji zastávati a chrániti, poněvadž stavové pod obojí nikda na tom nebyli, straně pod jednou neb komu z nich, kteříž v lásce a svornosti pokojně s nimi přebývati chtějí, v čem nejmenším škoditi a ubližovati.

Dále že nalézá se v psaní císařském odpověď ta: že stavův předsevzetí proti všemu rozumu, proti přirození, proti snešení sněmovnímu, proti řádu, právu, zříz. zem. i proti porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí, až i proti samému majestatu jich naskrze čelí, a od žádného moudrého člověka za slušné držáno býti nemůže. Odkudž že stavové makavě porozumívají tomu, že často jmenovaní rádcové zlí a jejich nepřátelé chtěli by císaře namluviti na to, jako by to vše, cožkoli oni sami předně proti Bohu, potom i proti císaři, svému vlastnímu svědomí, proti rozumu zdravému, sněmovním snešením, právu zemskému, stavův porovnání, též proti majestatu, proti milostné jednotě stavův, proti pokoji obecnému i proti císařskému regimentu a správě jich stavův jakožto jeho věrných poddaných nepřátelsky dosavad před sebe brali a prohřešili — což ovšem od žádného člověka, kterýž v sobě jen dobré svědomí má a těch věcí gruntovně povědom jest, žádnou měrou za slušnou věc uznáno a jmíno býti nemůže — na věrné stavy pod obojí sečteno, svezeno a v převráceném smyslu a mínění obráceno a vztaženo býti mělo. 1618

Ale jak by se to opět s pravdou a s patrnými slovy neb textem majestatu jim stavům na náboženství daného, s zříz. zem. i s porovnáním stran, též i snešením sněmovním, kteréž samo v sobě světlé a patrné jest a jejich převrácenému smyslu neb výkladu nijakž ustoupiti nemůže, milostně srovnávalo, toho že opět císaři i jednomu každému z rozumných pravdy milovníkův na rozeznání spravedlivém zanechají.

A poněvadž císař nad to výše v tom se milostivě prohlašuje, že by za slušné a náležité při sobě uznával, aby rušitelé pokoje obecného k zasloužilé pokutě byli potaženi, a že toho celého úmyslu jest, takové pokoje bořitele náležitě dáti ztrestati, však s tou přitom výminkou, aby žádný za takové dříve jmín a držán nebyl, až by v tom pořádně vyslyšán, přemožen a odsouzen byl: na kterýžto punkt odpovědi té císařské stavové dávajíce zase repliku svou podali císaři pro lepší zprávu ku považení bedlivému toto:

Kdyby oni na mnohá častá ponížená, od několik let oustně i v spisích na sněmích obecních i krom sněmů skrze zřízené defensory i jiné přední osoby z obce vyhledávání svá byli mohli toho užiti, aby pořádně s těmi rušiteli pokoje slyšáni, a ne proti všemu právu a spravedlnosti skrze psaní, pod jménem císařským na zlou a nespravedlivou zlých rad a nepřátel jeho a jejich zprávu z Vídně vyšlé, před slyšením odsouzeni byli, a v defensorství i jiné prostředky, k zdržení majestatu na svobodné provozování náboženství daného, snešení sněmovního a porovnání mezi stranama pod obojí a pod jednou slou-

1618 žící, jim sáháno nebylo; že by bylo nikdy k těmto neřestem nepřišlo. Ale že bezprávní odsouzení slyšení právní předešlo, a přitom tíž nepřátelé stavův jim pohrůžky těžké, že oni je stavy souditi a některým z nich hlavy dolů skákati budou, činili, svobodu v náboženství jim zamezovali, majestat, porovnání a snešení sněmovní rušili a dokonce vyvrátiti se snažili, an majestat i porovnání jejich patrně toho každého, kdož by jim v tom překážku činiti chtěl, za rušitele obecného pokoje vyhlašuje, a zřízením zemským stavům ta moc pozůstavena jest, na zhoubce a rušitele obecného pokoje beze všeho právního processu a slyšení sáhnouti: — z těch tedy i jiných příčin že nesluší stavům s takovými rušiteli obecného pokoje, nepřátely J. M. C. a zemskými jaký pořád práva trpěti; než že má na ně skutečně, podlé nejedněch v král. česk. i jinde mnohých učiněných příkladův, k budoucí výstraze jiným zlým lidem saženo býti. A tím že oni svobod svých v ničemž nejmenším neztenčují, nýbrž mnohem víceji potvrzují; mnohem pak méně že nevztahují žádného zlého příkladu na sebe, ani na manželky, děti i potomky své. K tomu že ani císařská povinnost neb přísaha tou měrou nelehčí se, nýbrž mnohem spíšeji dotvrzuje a upevňuje.

Při zavírce pak císařského psaní že dostaveno jest to: jako by stavové činili císaři pohrůžky slovy těmi, kdež dokládají, že musili by se jinde o pomoc ohlédnouti neb postarati, a ačkoli táž již na všech místech byla vyhledávána od stavův, však že císař jest v té celé naději postaven, že žádná křesťanská vrchnost toho nenáležitého stavův předsevzetí za slušné schvalovati nebude pro příklad zlý a obávání se od svých poddaných podobné nezbednosti svévolné.

Ale že stavové pod obojí v příčině té jsou k Bohu té celé dověrnosti, že se nic takového nevyhledává, v čemž by něco nenáležitého před sebe vzíti mohli, protože sou až dosavad vždycky obzvláštní a pilný pozor na to měli a ještě mají, aby se v nic s urážkou pána Boha, císaře a důstojnosti jeho nevydávali, ani nic takového, což by od jiných šlechetných a rozumných lidí za slušné a náležité schváleno býti nemohlo, nezačínali. Jakož pak že sou až dosavad v tom svém tak slušném a spravedlivém předsevzetí od žádného hindrováni a štrafováni nebyli, a dá pán Bůh, ani budoucně nebudou.

Pokudž by pak vždy na zlou radu a poštvávání týchž nepřátel obecných jaký nenadálý vpád do král. čes. se státi měl (čehož však aby J. M. C. na stavy, své věrné poddané, dopustiti míti ráčil, že se nenadějí); tedy že sou ku pánu Bohu všemohoucímu, kterýž předně sám jakožto spravedlivý soudce a vůdce

svých věrných, jehožto pře se tu dotýče, za ně bojovati bude, 1618
té celé naděje nepochybné, že jim těch lidských pomocí a prostředkův k rukoum podati ráčí, skrze kteréž by nepřátelům náboženství a vlasti mocně odpírati mohli. K tomu že žádná křesťanská vrchnost, když by jen povinnost svou, kterouž svým věrným poddaným zavázána jest, měla na pilném pozoru, skrze pomoc tu, kterouž by jim stavům v tak spravedlivé při na retuňk přispěla, od svých vlastních poddaných, když by jen připovědi a zakázání svému jim stalému zadosti činila a skutečně i zdržela, žádného nejmenšího nebezpečenství s právem obávati se nemá a nemůže. Ale že sou vždy k J. M. C. v té ponížené naději, začež také i ve vší poddanosti prosí, aby jeho milost aspoň již těch zlých rad se vzdáliti a raději věrné, upřímé, potřebné a nevyhnutedlné předsevzetí jich stavův král. čes. pod obojí sobě milostivě oblibiti, svou císařskou a královskou mocností a důstojností v to se vložiti a dle své povinnosti, kterouž král. českému zavázán býti ráčí, je stavy proti takovým zlým radám, rušitelům a škůdcům obecného pokoje, kteříž těchto různic, neřestí, nepokoje a toho všeho zlého svou neupřímnou radou původové sou, chrániti a ty cesty a prostředky obírati ráčili, kudy by všem těm nepříležitostem, co nejdříve možné, zpomoženo býti a král. česk., nejpřednější oud říše, pod šťastným jeho kralováním při svých svobodách a stálém trvanlivém pokoji zdrženo býti a zůstávati mohlo. Na čemž že předně Bůh, potom i celá sv. říše své obzvláštní zalíbení míti a trůn J. M. C. chvalitebně zveleben bude.

A poněvadž ráčil jest se J. M. C. stavům v tom milostivě ohlásiti, že budou od J. M. neprodleně vzácné a znamenité osoby za kommissaře dožádány a nařízeny, které by to vše, co se v král. čes. zběhlo, i také, pokudž by jaké v čemkoli nedorozumění zůstávalo, na místě J. M. C. náležitým spůsobem k místnému konci přivedly (jakož pak J. M. C. Jich Mti. kurfirštové, falckrabě a saský takové upřímé zdání činiti ráčí, stavové také pod obojí od J. M. kurfiršta falckraběte skrze vzáctného od J. M. k nim vyslaného k témuž napomenuti sou, a od J. M. kurfiršta saského skrze psaní i oustně po vyslaných jejich při jich od J. M. navrácení totéž se stalo): vidíli se tedy J. M. C. na ten prostředek nastoupiti, načež sou stavové také očekávali a posavad očekávají; tu oni vyrozumějíce tomu, jak by budoucně s svými všemi svobodami na náboženství i věci politické se vztahujícími a trvanlivým pokojem bezpečni býti mohli, že by nepochybně s pomocí boží a prostředkováním tak vzáctných osob a ne stranných nepřátel J. M. C. a jich stavův, tomu všemu zpomoženo býti mohlo.

1618 Než jestliže by císař mimo všecku stavův naději a žádostivý pokoj předešlým spůsobem ráčil se chtíti často dotčenými zlými radami říditi a spravovati, dobrého pak mínění stavův, věrných svých poddaných, i jiných upřímých vzáctných slavných a vyvýšených osob rady pomíjeti neb tím odkládati: tedy že osvědčují sobě stavové to pánem Bohem a vším světem, pokudž by (čehož Bože uchovati rač!) co škodlivého z toho pošlo, že by oni tím vinni nebyli; nýbrž císař a ti, kteříž posavad jemu k takovým věcem zlým a nebezpečným radili a posavad raditi nepřestávají, že by musili pánu Bohu a všemu světu z toho odpovídati.

V čemž jaká milostivá vůle jeho jest, že žádají ponížené a poddaně, aby je neprodleně v tom zase odpovědí milostivou zpraviti ráčil. —

Nad to direktorové, aby všechněm stavům, na ten čas z větší částky doma v krajích při statcích a živnostech svých zůstávajícím, vědomé bylo o té přísné odpovědi císařské, též co se výše nad to v tu dobu v městech Pražských od nich řídí pro zachování mezi nimi a stavy stálé dověrnosti, uvedli jim v známost patentem 26. d. července vše to, co od minulého sjezdu posledního stavův na hradě Pražském pamětihodného se zběhlo, jako i toto poslední psaní císařské i s odpovědí na ně jmenem všech stavův jemu odeslanou. Na kterouž ač dosavad od něho žádné resolucí nedostali, však že nadějí se, že J. M. C. jak na předložení J. M. nadepsaných kurfirštův, tak jich direktorův na místě všech stavův podané ohlášení se ráčí k nim, věrným poddaným svým, milostivě ukázati a tomu všemu prostředky náležitými podlé týchž kurfirštův dobrého zdání zpomoci, ty zlé a nevěrné rádce, kteříž pro obhájení sebe samých J. M. C. se všemi zeměmi jeho v největší nebezpečenství uvésti se neostýchají, skutečně ztrestati, je stavy při svobodě v náboženství, při majestatích, privilegiích jejich, též sněmovních snešeních a porovnáních jako spravedlivá vrchnost, král a pán jejich chrániti a zastávati; s tím přitom ohlášením přátelským: pokudž by kdo z stavův o tom o všem i jiném, co se budoucně kdy od direktorův říditi bude, obšírnější zprávu míti byl žádostiv, kdy se koli kdokoli z nich dle příležitosti své do měst Pražských najíti dá, že bude jednomu každému náležitá a dokonalá zpráva učiněna, i také přípisové těch všech psaní dotčených jako i jiných, které by ještě budoucně v té příčině prošla, vydáni. —

Mezitím poněvadž těmi spisy s jedné i s druhé strany nebylo nic podstatného vyřízeno, ale nepřátelé stavův pod obojí čím dále, tím hůřeji císaře k válce proti nim ponoukali: pročež císař shromáždiv sobě po domácku pod nejvyššími vůdci vojenskými, totiž hrabětem z Dampieru, hrabětem z Bucheimu, Henrichem Juliusem, knížetem saským z Lavenburku, Don Baltazarem de Marradas, Janem z Mollartu, hrabětem z Koltu a jinými hejtmany neb oficíry vysokými do desíti tisíců lidu jízdného i pěšího a náležitou municí je opatřiv, poručil se jim blížiti pomalu k hranicem českým. 1618

Z druhé strany stavové král. čes. pod obojí měli také lidu nemálo výborného pohotově, s kteréhožto větší částkou položili se jejich nejvyšší hejtmané polní okolo Budějovic a při pomezích rakouských.

A ač ten škodlivě plápolající oheň usilovali uhasiti pokojným a přátelským spůsobem neřkuli kurfirštové, falcký a saský, jakž již nahoře dotknuto, ale i jiní vzáctní prostředkové a mezi jinými knížata a stavové slezští; však nebyli tak šťastní, aby k tomu přivésti měli. Pročež i oni také nařídili v zemích svých mustruňky lidu válečného, aby v čas potřeby nastalé měli moc svou pohotově. Obzvláště pak Slezáci, shledavše sobě na hbito 6000 jízdy a pěchoty, osadili ní hranice své k Čechám i k koruně polské ležící, majíce k tomu mimo jiné příčiny hodné i tu příčinu neposlední, poněvadž jak kníže Těšínské v nově odpadlé od náboženství evangelického, tak i jiné osoby přední z stavův papeženských v Slezsku nemalé protivenství a příkoří straně evangelické onde i onde prokazovati se neostýchaly, nejináč než jako by sobě to od vrchnosti své zřetedlně poručeno měly. *)

Knížata a stavové v Hořejším i Dolejším Slezsku, pamatujíce jakož na zakázání ústní i listovní, kteréž učinil stavům král. čes. pod obojí po vyslaných jejich měs. máje pominulého Jan Kristian kníže Lehnické a Břehské, vrchní hejtman knížetství slezských, jmenem a na místě všech jiných knížat a stavův, že při obecném jich sjezdu vznešeni jejich povážiti a je účinlivou odpovědí zpraviti chtějí, tak ovšem na poslední psaní k nim pod datum 27. d. června odeslané, — v němžto na-

*) Zde následuje na str. 787—791 rukopisu Skál. odpověd Matiášova na výše položené psaní stavův Hořej. Rakous, v nížto císař znovu jich za pomoc žádá, dokládaje, že od té doby všecky spoluúčastníky toho českého nepokoje za odporné a neposlušné odbojníky své držeti chce. *Poz. Red.*

1618 říkajíce na zlé mínění i předsevzetí nepřátel a sokův svých, kteříž císaře proti nim těžce poštvávají a proti nim jmenem jeho v říši i kromě říše veliké pomoci válečné vyhledávají, Budějovské a Plzenské, aby s nimi za jedno nebyli, posazují, lid císařský čím dáleji tím víceji k hranicem českým podávají, přitom snažně knížat a stavův prosili: poněvadž musejí každodenně očekávati na sebe vpádu nepřátelského od toho lidu, jemuž by sami svou domácí defensí příhodně odolati nemohli, protož aby dle literního znění konjunkcí jich společné s první svou pomocí totiž s 1000 jízdy a 2000 pěchoty co nejrychleji k hranicím hrabství Gladského na retuňk jim přispěli, a pokudž by toho další potřeba nevyhnutedlná dále ukazovala i s ostatními dvěma pomocmi na hotově byli, své vzáctné posly a plnomocníky, za něž je předešle žádali, mezi direktory do měst Pražských vypraviti a straně jich odporné všecky škodlivé verbuňky a průjezdy vojenské dokonce zastaviti jakožto jich věrní spoluoudové a sousedé nepomíjeli, podobné přátelské volnosti i pomoci dle dotčeného sjednocení od nich se nadějíce, — položili sobě obecný sjezd do města Vratislavě, k němuž 3. d. m. července u vzáctném počtu se sjeli, aby předně vlast svou milou v tak nebezpečných a nepokojných časích za času sobě opatřiti, jí z těžkosti jejích velikých pomoci, a poněvadž všudyž v okolních zemích silné preparací a hotovosti vojenské se díti viděli, i oni také lidem služebným zásobiti se mohli; při tom pak aby i žádosti jmenovaných stavův pod obojí na ně předešle i posléze vložené uvážili a, pokudž by bylo možné, i to nedorozumění mezi nimi a císařem vzniklé spůsobem pokojným a přátelským upokojiti se vynasnažili.

Když tedy ty a těm podobné potřeby obecné uvažovali vespolek, v tom vypravil mezi ně císař také posla svého schválního, Petra Henricha z Štralendorfu, svobodného pána na Geldubě a Bernsberku, říšskou dvorskou radu s jistou instrukcí. Kteroužto, uživ při knížatech a stavích volného mezi ně vstoupení, přednesl jim obšírně, oustně i v spisu, s vinšem všeho dobrého a hojným milosti císařské a královské jim zakazováním, zatím vedl nemalou stížnost jmenem císařským do týchž stavův pod obojí, netoliko jakých přetěžkých oučinkův v témž král. čes. na zlehčení moci a důstojnosti jeho královské od nedávního času jsou se dopustili (vyčítaje všecky po pořád, jakž se to již prvé nejednou slovo od slova v spisích císařských připomínalo), ale nad to výše, že směli také pokusiti se o to, aby je poslušná knížata a stavy slezské k Augšpurské konfessí se přiznávající pod zámyslem a barvou konjunkcí mezi nimi zavřené a zastávání majestatu na nábo-

ženství obojím daného, podlé sebe potáhli a proti němu pozdvihli ještě; že císař nikda na to ani nemyslil, aby jedněm nebo druhým v čem tom jaké příkoří a zkrácení činiti chtěl, jakž z jeho patrných ohlášení a patentů rozdílných to se vynajde. 1618

A poněvadž poslušná knížata i stavové knížetství slezských jak z jmenovaných spisův tak i z tohoto jeho oustného i psaného přednešení mohli již tomu gruntovně vyrozuměti, že tu císař s stavy král. čes. pod obojí nemá žádného sporu o majestat jejich, ale toliko o samé v celosti sobě zachování regimentu svého královského: pročež že jich v tom milostivě pohledávati a napomínati ráčí, aby dotčené konjunkcí na osobu J. M. nikoli nevztahovali, ji tak prostranného výkladu nedávali; nýbrž pamatujíce na svou povinnost a závazky, J. M. C. čest, velebnost a důstojenství na velikém a pilném pozoru ustavičně měli a jemu ve všelijakých příležitostech a příčinách ruky pomocné podávali a fedruňkem náležitým přispěti hleděli, Čechy pak, poddané jeho, netoliko v žádosti jich nefedrovali, ale jim ji na konec odepřeli, ale nad to výše i ku pokoji, k složení zbraní, regimentu obecného v předešlý způsob a řád k uvedení a tak k náležité a povinné poslušnosti dostatečně a opravdově napomenuli, s tou při tom světlou a neukrytou pohrůžkou, pokudž by oni se tak povolně nezachovali, že by poslušná knížata a stavové budoucně J. M. C. jakožto vládnoucímu králi českému, jemuž povinnost svou na to učinili, pomoci své povinné odepříti nemohli, ale musili by mu s ní přispěti na retuňk.

Knížata a stavové, vzavše též přednešení a žádost císařskou v své bedlivé uvážení, dali na ně témuž poslu z svého jednomyslného snešení v plném sněmě 14. d. července odpověď psanou v smyslu tomto: Předně, že císaři poslušná knížata a stavové za tak milostivé lásky jeho císařské a královské k nim pronešení, obzvláštně pak ti, kteříž se k Augšpurské konf. přiznávají, za to od J. M. jim učiněné ohlášení, že J. M. C. těch náležitě potvrzených majestatův a konjunkcí na ně následující i s jinými všechněmi výsadami a spravedlnostmi zemím svým nikoli odnímati, nýbrž mnohem víceji je při tom chrániti a zastávati chtíti ráčí, poddaně a poslušně děkují, s tím přitom z upřímého srdce pocházejícím vinšem, aby všemohoucí Bůh J. M. C. spolu s J. M. císařovou a královou, paní manželkou J. M. nejmilejší, prodlouženého a trvanlivého těla zdraví spůsobu propůjčovati a ve všelijakém císařském i královském štěstí a pohodlí za mnohá léta dobrotivě zdržovati a summou všeho toho, což všickni věrní a poslušní poddaní svým od Boha jim představeným vrchnostem nejvyšším na

1618 milém Bohu žádati a vinšovati povinni jsou, J. M. štědře dávati a udíleti ráčil. Zatím že jsou tomu v Čechách teď zadávno povstalému nepokoji s bolestnou myslí vyrozuměli, netoliko pro příčinu tu, že před očima svýma vidí, jak by převeliké a daleko patřící nepříležitosti nebezpečné z toho zrůsti a pojíti mohly; ale ovšem i proto, že by J. M. C. mimo své předešlé nesmírné, přetěžké a vysoce důležité fresuňky a starosti, kteréž J. M. za příčinou sv. římské říše a jiných J. M. království a zemí na hrdle leží, i tím v nově nastalým rozbrojem v svém sešlém věku císařském velmi hrubě obtížen a na mysli své znepokojen býti musil.

Z té příčiny že poslušná knížata a stavové k Bohu úpí a s vzdycháním srdcí svých na něm toho císaři vinšují, aby ráčil všemohoucností svou všecky ty věci k tomu žádostivému cíli a konci vésti a spravovati, aby císař takových převelikých obtížností a fresuňkův docela zbaven býti, spravedlivě a pokojně nad lidem sobě svěřeným panovati a země své v společném míru, lásce a svornosti, beze všeho náboženství jich rozdílu šťastně zdržovati, všelikou vysoce škodlivou a záhubnou nedověrnost a záští, odkadž potom obyčejně tomu podobné nevole a zmatkové obecní vyplývají, vyzdvihnouti, umořiti a dokonce přetrhnouti mohl. A jakž jest J. M. C. po ten veškeren čas svého šťastného veleslavného nad nimi panování neráčil jest nic jiného při poslušných knížatech a stavích v skutku a v pravdě shledati a znamenati jediné to, že sou J. M. C. cti, povýšenosti, důstojenství dle své nejvyšší možnosti chrániti a obhajovati, ano i ve všech jiných příčinách a případnostech, jakž to sice na věrné a takou povinností zavázané poddané vlastně přísluší, k J. M. náležitou povolnost a poddanost prokazovati a při odvozování kontribucí a sbírek zemských od nich dobrovolně svolených všecku svou možnost a hotovost vynakládati se snažili, ano i ještě napotom v podobné a nepromĕnitedlné věrnosti poddané k J. M. C. vždycky každého času dokazovati toho celého a dokonalého úmyslu jsou: tak zase že poznávají se ovšem pro své dobré svědomí a povinnost svou těžkou J. M. C. býti tím povinni, aby J. M. C. ve vší poddané a poslušné poníženosti ku paměti přivedli a ponavrhli, jak sou tyto vysoce zarmoucené a strastné věci s prvopočátku zašly a odkud vlastně původ a výprysek svůj vzaly. Při čemž že poslušná knížata a stavové pánem Bohem sobě to vysoce osvědčují, že oni v ničemž tom, což by koli tu proti J. M. C. předsevzato bylo, aby původové ani Bohu ani světu z toho práva býti a náležitě odpovídati nemohli, žádného nejmenšího zalíbení nemají: nýbrž jakož sou

sama knížata a stavové k Augšpurské konf. se přiznávající až 1618
dosavad ve všech svých náboženství jich vysoce se dotýkajících nátiscích a příkořích pro povinné J. M. C. ušetření takových mírných a snesitedlných prostředkův užívati hleděli, v té stálé a neomylné trpělivosti a naději, že J. M. C. časem svým tomu všemu dle textovního znění a vyměření patrného majestatu jejich mocí svou císařskou náležitě zpomoci a jim jejich stížnosti k dokonalému vynahražení přivésti ráčí; že týmž také způsobem i evangelických stavův v král. čes. jakožto svých spolusjednocených oudův po uvedení jim od nich v známost jejich nátiskův, kteréž oni v příčině náboženství vystáli, k zastávání všelijaké mírnosti a ušetření vlastní osoby J. M. C. dostatečně napomenuli.

S tím však se vším že sou poslušná knížata a stavové k Augšpurské konfessí se přiznávající mnohem dříveji, nežli se to vyhození z kanceláře dvou místodržících s jedním sekretářem zběhlo, z hodnověrných zpráv a průvodův vyrozuměli tomu, jakou měrou neřkuli lidem poddaným v Broumově svobodné náboženství provozování zastaveno, některé osoby z prostředkův jich na hrad Pražský stěžně obeslány, k složení klíčův od kostela jich nového na kanceláři tuze přidržány a naposledy, když se toho učiniti zpěčovaly, i vězením na Bílé věži opatřeny byly: též jakým processem druhý v nově vystavený kostel v městě Hrobě, na nějž Augšpurské konfessí následovníci v sv. římské říši i jinde nemalou summu peněz mezi sebou shledali a v dotčené místo túž sbírku k vystavení ho odeslali (jakož pak vrchnost jmenovaného místa dopustila těm ubohým lidem takový kostel i na konec vystavěti i veliké náklady naň vésti), potom teprva po zhotovení svém na místě do gruntu rozbořen a s zemí zároveň srovnán byl. Podobnou měrou kterak bylo o to od některých osob usilováno, aby od J. M. C. potvrzené defensory vespolek rozdvojili, sjezdy jejich jim zastavili, města od nich a stavův vyšších odtrhli a bez přítomnosti rychtářův císařských jim žádných shledání společných a obecných nedovolovali. A když časem jakékoli stížnosti v příčině náboženství jich tu, kdež náleželo, se přednášely, to jim hned za rebellii a odboj práva vykládati se chtělo. Což však že oni žádnou měrou J. M. C. připisovati nemohou, ale toliko některým téhož náboženství náramně nenávidícím radám jeho, tak jakž to vše v rozličných spisích dotčených stavův pod obojí šířeji obsahuje se a zavírá.

Jakož tedy v král. čes. majestatu na náboženství danému a následující to naň sjednocení patrná ujma a zkrácení se dálo a to v nedorozumění a spor se uvozovati chtělo, čehož

1618 ani sám majestat ani sjednocení podlé něho stalé v žádný nejmenší rozmysl a rozpakování a v pochybnost neuvozuje, že týmž vším spůsobem nemnoho chatrnější nátiskové a příkoří v zemích slezských dosavad se zbíhali, jakž ráčí tomu J. M. C. z těch mnohonásobných stížností od následovníkův Augšpurské konfessí v městě Nysse v duchovenství Strágovském a Libentálu, v Opoli, v Ratiboři, v Hořejším Hlohově, v Pruskově, též nynějšího času od obyvatelův knížetství Těšínského i na jiných víceji místech přednešených, milostivě a šířeji vyrozuměti, jak jsou vrchnosti náboženství pod jednou s lidmi svými poddanými nakládaly, privilegia jich jim zodnímaná na kusy pořezaly, kostely a fary pod obojí osobami náboženství římského katolického osazovaly, některé z nich uzavíraly, nových pak stavěti jim zbraňovaly a zapovídaly, kommissí proti mnohým patrným od J. M. C. prošlým resolucím sobě po straně vyžadovaly, ano i kterak jsou osoby stavy náboženství evangelikého mocí násilnou ku přijímání pod jednou donutkávaly a do jiných kostelův evangelických choditi a jezditi jim zapovídaly, mnohé z nich vězeními těžkými ano i pokutami peněžitými pro to stěžovaly, kazatele jejich spolu s jinými šlechetnými lidmi do mizerného pohostinství z vlasti vypovídaly, dobře zachovalé řemeslníky za šelmy vůbec vyhlašovaly. Což dálo se tak kvaltovně a zhusta, že mezi evangelickými knížaty a stavy v příčině takových u víře nátiskův i příkoří do dvou set supplikací stížných, co pak jinde sem i tam těm podobných spisův žalostivých se našlo, jako i nemalý počet resolucí odporných, kteréž by se snadno předložiti a ukázati mohly.

To pak že se v obou dvou majestatích, českém a slezském, jako i v konjunkcí jejich, pro lepší assekurací a zjistění jich od obou stavův vyzdvižené a od J. M. C. milostivě potvrzené, světle a patrně vyhrazeno nachází: že jeden každý obyvatel, buď on pod duchovní neb světskou vrchností osedlý, ješto by se k konfessí české a Augšpurské přiznával, totéž náboženství své svobodně a pokojně provozovati má a v něm naprosto od žádného mocně ani jakýmkoli vymyšleným spůsobem od něho odvozován a k jinému náboženství nucen býti nemůže. K tomu že dává se mu moc a právo to, aby sobě nové kostely a školy stavěti beze vší překážky kterékoli vrchnosti mohl.

A proti tomu že žádná poručení a zápovědi odporné ani co tomu podobného odnikudž vycházeti ani od žádného z týchž obyvatelův evangelických přijímána býti nemají. Anobrž že každý ten, kdož by koli pokusil se co toho před sebe bráti a čemu tomu na odpor se stavěti, za rušitele pokoje

obecného ode všech jmín a držán býti má. A jakž též na ty 1618
majestaty v létu 1609 mezi evangelitskými král. čes. stavy s jedné a knížaty i stavy knížetství slezských konfessí Augšpurské z strany druhé nařízené a od J. M. C. milostivě potvrzené sjednocení aneb konjunkcí to zřetedlnými slovy vyznává a osvědčuje, že ta nejlepší a nejdokonalejší dotčených majestatův assekurací býti má: aby všichni proti všechněm těm, kteřížbykoli a kdekoli na kterém místě je oboje stavy a následovníky náboženství pod obojí v jich svobodném jeho provozování, jako v kostelích, školách a konsistořích, nechť by se to pak pod jakýmkoli zámyslem a titulem dálo, kormoutiti, nátisky a příkoří jaká proto jim činiti aneb na koho z nich mocí sáhati usilovali, ve všech takových příbězích a případnostech s obojí strany při sobě za jednoho člověka stáli, a jedni s druhými stále a věrně drželi i všecko své nejmilejší, totiž čest, hrdlo, statky i vlastní svou krev do poslední krůpěje její prolití pro obhajování učení, kostelův, škol, konsistoří evangelických a tak i všeho toho, což by vlastně k tomu příslušelo, a čeho toho se dotýkalo, společně vynaložiti a vynasaditi povinni byli. Což vše dotčení knížata a stavové, jako místo přísahy na věčné a budoucí časy za sebe i za své milé potomky slibivše, zdržeti sobě nábožně připověděli a přiřkli.

Odkudž že J. M. C. ráčí moci při sobě milostivě povážiti toho, co jest vždy dobrou příčinou a podnět k tomu v nově povstalému nepokoji dalo, a že ti všickni punktové a artikulové málo výše připomenutí čelili by patrně proti pouhým a prostým slovům majestatův dotčených, a tak že by teprv v nějakou pochybnost a v sporování se o ně s právem nijakž uvozováni býti neměli a nemohli. Kdyby tedy hned s prvopočátku byly se ty nepříležitosti slušnými prostředky předešly, bylo by z těchto nynějších zmatkův, neřádův, kteříž se k dokonalé mizině a zkáze zemí císařských vztahují, docela sešlo. Čehož však že knížata a stavové poslušní zanechávají s pokojem na svém místě.

Nicméně, poněvadž znamenají to dobře, že císař podlé návěští svého netoliko v té věci sebe na pilném pozoru má, ale také onde i onde lid vojenský verbovati a mezi okolními potentaty v říši i kromě říše silné pomoci a zastoupení v při své vyhledávati dá, a tak zdá se na oko, jako by všecko to nedorozumění již na nejvyšší zjitřeno bylo, a žádným jiným komínem, jediné otevřené války, vyjíti a vykouřiti se nechtělo: z těch příčin že poslušná knížata a stavové na tom sou mezi sebou z jednomyslného všech jich snešení zavřeli, aby k J. M. C. jisté a vzáctné osoby z prostředku svého vypravili a dle svého daného závazku od povinnosti J. M. požádali

to: aby ty všecky věci při sobě milostivě a zdravě rozsouditi a na mírné a snesitedlné cesty pomysliti ráčil, jak by tomu nedorozumění za času zpomoženo býti mohlo; vezma tolo obzvláštně na pilný rozmysl sobě, že to neštěstí a nebezpečenství žádnému jinému dříveji a spíšeji na hrdlo nepřijde, jako jeho vlastním královstvím, zemím a ubohým lidem poddaným, jejichžto zkáza a zpuštění i samému císaři k ouhoně ujmě a ke škodě nemalé musí se naposledy vztahovati, že by tedy veliké krve prolití mezi obojího náboženství věrnými i nevinnými lidmi velmi snadně spůsobeno a potom celá země na dokonalé pozoufání přivedena býti mohla, a co více jiných vysoce důležitých a bedlivého považení hodných příčin před rukama jest, kteréž potom skrze zvláštní vyslané jich J. M. C. ve vší poddané a poslušné poníženosti platně přednešeny budou.

A poněvadž J. M. C. ráčí poslušných knížat a stavův za to milostivě žádati, aby stavův král. čes. pod obojí ku pokoji, k složení zbraní a k uvedení v předešlou podstatu a spůsob celého regimentu téhož království napomenuli; pročež že poslušná knížata a stavové jsou poddaně hotovi podlé té milostivé žádosti tak se zachovati, a jisté osoby z prostředku svého mezi dotčené stavy vypraviti a milostivou J. M. C. vůli a úmysl jim v známost uvésti, přitom s dostatkem je v tom, aby J. M. C. povinnou šetrnost prokazovati, mírné rady a prostředky v předsevzetí svém sobě oblibovati i k slušným a snesitedlným výminkám a podáním beze všeho dalšího rozmyslu a odporu přistoupiti hleděli, napomenouti dali, a tou přitom jim učiněnou pohrůžkou: pokudž by jmenovaní stavové pod obojí z pouhé a z patrné protimyslnosti, z kteréž by ani Bohu ani světu spravedlivě právi býti a odpovídati nemohli, J. M. C. v čem tom na odpor se stavěli a nechtěli přestati na rovném, mírném a snesitedlném J. M. C. podání, jímž by v stížnostech svých náboženství jich pod obojí se dotýkajících náležitě opatřeni a ujištěni byli, že by poslušná knížata a stavové J. M. C. jakožto krále a pána svého nejmslušně se ujíti a J. M. důstojenství císařského a královského věrně a opravdově hájiti a zastávati napomáhati musili.

Jaká odpověď jim na to od týchž stavův král. čes. pod obojí dána bude, že nepominou ji J. M. po týchž vyslaných poslušně a poddaně v známost uvésti.

Mezitím pak, poněvadž netoliko v král. čes. ale i v markrabství moravském lid válečný silně se verbuje, ano i z koruny polské taková zpráva jich dochází, že Tataři u veliké síle dosti hluboko do Polska vpadli, drahný počet lidu křesťanského s sebou pryč zavedli, mečem pak a ohněm veliké škody sem i tam zdělali, a nemůže se věděti v jistotě, jaké

by nebezpečenství dále v těch místech, an země poská jest 1618
země na všecky strany velice otevřená, z toho následovalo, kteréž by potom i do zemí slezských snadničce se dostati mohlo: z těch příčin že poslušná knížata a stavové jsou také přinuceni k tomu, že jsou sobě 6000 lidu, totiž 2000 jízdy a 4000 pěchoty, pro lepší obhájení země a budoucí potřebu svou zverbovati dali, jsouce k J. M. C. té poddané a celé dověrnosti, že jim toho předsevzetí jejich nemilostivě vážiti ani na zlou stranu vykládati neráčí; přitom J. M. C. ve vší poddané poníženosti prosíce, aby J. M. C. stížnostem těm jejich, kteréž J. M. C. v příčině náboženství jich evangelického neprodleně odeslány a od vyslaných jejich poslušně přednešeny budou, milostivě vyrozuměti, co nejdříveji zpomoci a jim je k skutečné náhradě přivésti, a země jejich ve všem tom dostatečně ujistiti a ubezpečiti ráčil. Což když stane se, že poslušná knížata a stavové císaře zase v tom neomylně ujišťují: jakož jsou mu ve všem až dosavad věrní a povolní byli, že i napotom tutúž poddanou poslušnost a volnost jemu prokazovati a při něm hrdel i statkův svých vynasaditi chtějí; s tím že se Jeho Cís. a Kr. M. v laskavou ochranu poddaně a poslušně poručené činí. —

Na to hned dotčení knížata a stavové vyslali k císaři do Vídně na poště N. kníže z Lichtenšteina, aby, jak moha, císaře z toho předsevzetí vojenského proti Čechům svedl a k mírnějším prostředkům naklonil. Ale císař zpěčoval se toho učiniti, nýbrž dověděv se, že direktoři v Praze 6. d. července jednali opravdově s Jiřím Fridrichem hrabětem z Hohenlohe, pánem na Lamberce, válečnou radou a nejvyšším císařským, aby povinnost jednoho generala podlé hraběte z Turnu nad lidem jich válečným přijal, učinil k němu to schvální psaní z Vídně 20. dne července v smysl ten:

Že zprávu jistou toho má, kterak by ty osoby v král. jeho českém, kteréž jsou se v mnohých příčinách proti němu a jeho nařízeným místodržícím, radám, nejv. úřed. a soudcům zem., všem a všelijakým jeho důchodům, o čemž hrabě nepochybně dobrou vědomost má, proti vší své přísaze, povinnosti a poslušnosti těžce provinili a ještě každodenně v tom trvati nepřestávají, dotčené hrabě neposlušnosti a protimyslnosti své netoliko účastna učinili, ale také i do své válečné služby, kteráž proti císaři vyzdvižena jest (čemuž však oni slovy jiný výklad dávají), vpraviti tuze usilovali. Ale že císař neráčí tomu moci víry přikládati, aby hrabě takovým protivným namlouváním místo u sebe dáti chtěl, zvláště poněvadž to vše proti císaři, králi a pánu jeho čelí. Z čehož že snadně souditi může, kdyby se to od něho státi mělo, že by císař ne-

8 jináč než těžce to nésti a jemu vážiti musil; ješto že císař neméněji než jako i slavné paměti císař Rudolf, pan bratr jeho nejmilejší, jemu císařskou i královskou milosti každého času nakloněn býti ráčí, ano i také že teď v posléz minulém tažení proti úhlavnímu všeho křesťanstva nepříteli Turku od téhož císaře Rudolfa i jeho, tehdáž ještě arciknížete, předsevzatém, měv týž hrabě na sobě vojenskou nejvyšší správu, odkudž nemálo fedruňku došel, tak statečně a rytířsky se choval. Nyní pak že mnohem větší příčina jemu k tomu se podává, aby císaři věrné a skutečné služby své zakázal, nežli aby s pochvaly své zmenšením Čechům sloužiti měl.

Pročež že z moci své císařské a královské jeho v tom napomínati a žádati ráčí, aby v poslušenství jeho zůstávaje nižádným spůsobem od často dotčených jeho protivníkův a rebellův na něco jinšího navésti a namluviti se nedal. Jakož pak že k němu té celé naděje jest, pokudž by co takového od něho již předsevzato bylo, že se toho i hned zase zbaví a sobě mnohem víceji nadepsané jeho císařské a královské milosti a zdržení jí vážiti bude, aby tudy od hraběte císaři mimo naději, podlé jeho císařské a královské moci něco jinšího předsevzíti, příčina dána nebyla. V čemž že hrabě jemu jakožto císaři římskému dle přísahy a závazku svého povinen jest věrnost a poddanost poslušně zachovati, jsa proti tomu císař jemu vší milostí svou císařskou nakloněn.

Ale hrabě, buď že se císaři v tom špatně omluvil neb ne, s tím se vším předce přijal k sobě povinnost tu, že se podlé hraběte z Turnu, Linharta z Felzu a jiných oficírův předních správy válečné stavův pod obojí k ruce ujal; však s jakou svou pochvalou aneb užitkem král. čes., o tom lidé věcí těch povědomější dokonalejší zprávu učiniti mohou.

Málo pak předtím císař vyrozuměv, že Felix Dornhaym, hejtman Plzenský, jsa od něho tam k opatrováni města vyslán, s jistým počtem knechtů do něho se dostal, a že sobě troufá odtud ten celý kraj Plzenský až do města Berouna v jeho poddanosti a poslušnosti zdržeti, kdyby toliko k prvnějšímu ještě něco lidu pěšího a jízdy měl; i učinil mu o to schvální psaní z Vídně 10. d. července, dávaje mu v něm moc a návěští takové:

Poněvadž o tom milostivě pochybovati neráčí, že se tu vůkol Plzně ještě díl osob prelatských jako i panstva a rytířstva papeženského nachází, kteříž k císaři dobře jsou nakloněni a k jeho Dornhayma předsevzetí všelijakou pomoc a fedruňk prokáží, protož že jemu k tomu milostivě povoluje, aby ještě některé sto lidu pěšího a jedno neb dvě stě rejtharů do pšteluňku císařského přijíti mohl, skrze něž by pas jeho

neposlušným odporníkům založen a moc jejich zemdlena 1618
býti mohla.

Avšak že bude se moci v těch místech s jeho věrnými jako i z strany nákladu na týž lid, kterýž při šťastném těch věcí skončení, o čemž se v ničemž nejmenším pochybovati nemá, jim zase může vynahražen a zapraven býti, namluviti a všecky věci s radou jejich na místě postaviti. Nicméně aby v opatrování města jeho Plzně žádné pilnosti nelitoval, nýbrž k tomu se vynasnažoval a obzvláštně na to pilný pozor měl, poněvadž jeho odporníci vždycky sem i tam vyslané své vypravují, tolikéž i sami domnělí defensorové sem i tam jezdí, aby z nich některé dostati mohl, jakož pak čím přednější jich osoby, že tím císaři milejší a příjemnější budou; věda, že na tom jeho milostivou a skutečnou vůli naplní a skrze to jeho milosti císařskou a královskou neomylně ujištěn bude.

Což vše ten jmenovaný hejtman po ten veškeren čas, co v Plzni zavřený zůstával, hleděl velmi bedlivě vykonávati a stavům pod obojí, kde jen mohl, všelijak škoditi.

Pavel také Michna v psaní svém k Janovi Wolfingarovi do Plzně 16. junii odeslaném velice schvaloval Plzenským téhož Dornhayma, kteréhož proto tam praktikanti Vídenští poslali, aby prý město jich od pánův stavův pod obojí vzato a jako prvé nějakým odporným hejtmanem a lidem obtíženo nebylo; že jest člověk dobrý a nebude jim ubližovati, jemu také že v Vídni dáno laufgeltu 150 zl. a na praporec 50 zl.; ostatek aby oni Plzenští opatřili z kontribucí, z posudného a z jiných všech případností. A když vyslaní jejich do Vídně přijedou, že bude jim dáno psaní na panství Zbirovské, aby z důchodův, co potřeba bude, na týž lid dáváno bylo; s tou přitom zavírkou doloženou, aby zatím měli dobré srdce a poručili se p. Bohu, že bude bohdá brzo lépe.

A v druhém psaní svém 21. dne července z Vídně datovaném těšil týž Michna hejtmana Dornhayma, aby se žádného obležení neobával, poněvadž již J. M. C. lid táhne a Budějovští se až posavad statečně chovají, jakkoli již několik téhodnův jsou obleženi, pročež že hejtman Aulner při císaři dobrého jmena dosáhl.

Podlé toho odeslal mu psaní císařské a povolení z strany dalšího verbování, aby z Falcu ku Praze běžící soldati jako i někteří z odporných obyvatelův mohli v Plzni zdržáni býti.

Dále poslal týž Michna při příležitosti té i nejvyššímu písaři Janovi z Klenového a z Janovic a okolním opatům císařské psaní z strany vyjednání peněz na potřeby vojenské.

Direktorové dostavše tedy zprávy o těch i o jiných praktikách nepřátel svých ano i, jak scestné věci během nepřá-

18 ale i v tom se pána Boha, že se mu tu veliká křivda děje, vysoce dokládal.

V listu pak svém, kterýž psal ze mlýna Střebdoměkého čvc. 28. julii k Knešovi Přehořovskému, bratru neb strejci Karla v Budějovicích zajatého, když mu svrchu dotčenou odpověd Aulnerovu pro vyrozumění odeslal, doložil toho, že jest mu srdečně líto, že ten zlořečený člověk takové vymyšlené stížnosti smí do něho vésti, pročež že silně p. Bohu věří, že to bez jisté pokuty v krátkém čase nechati neráčí. Co se pak zajímání soldatův jako i Krištofa Šona tkne, to že obé mohl náležitě učiniti. Neb že nenáleželo mu dívati se na to, aby den ode dne soldatů do Budějovic přibývati mělo na velikou škodu a nebezpečenství naší milé vlasti. A pro tu příčinu že i týž Šone jat byl; též že vedlé městského písaře byl vyslán s nespravedlivou kommissí a žalobou na hrabě, že totiž Budějovice oblehl a za to, aby se mu poddali jich žádal, a pokudž toho neučiní, jim hrozné pohrůžky pohanské činil.

Však jak se z Prahy do ležení vrátil, že na snažnou rodičův jeho prosbu zase jej svobodného do města propustil, oznámiv při tom Budějovickým psaním svým příčinu, proč jest zajat byl, a jich za to přátelsky požádav, aby z prostředku svého osoby dvě k němu vyslali, kteréž by vedlé něho na všecky kvartýry, kdež soldati jeho leží, bedlivý pozor měli, zdali by kdo v čem nejmenším od lidí jeho stižen byl, žeby na jich dobré zdání slušnou demonstrací učiniti a ty lidi, od nichž by se ubohým lidem jaké ublížení dálo, skutečně na schválení týchž kommissarův ztrestati chtěl.

Naposledy stěžoval sobě do téhož Aulnera, kterak před poctivými lidmi z oust vůči jim mluviti směl o něm slova ta: že by věděl k tomu cestu dobrou najíti, jak by těm nebezpečným věcem velmi snadně zpomoženo býti mělo, totiž, aby toliko hraběti hlavu vzali, odeslali ji císaři, tedy že všemu tomu rozbroji v skok konec bude učiněn. Pročež že hrabě má naději ku pánu Bohu, že mu ten čas dáti ráčí, v kterémž Aulnerovi z toho nespravedlivého nálezu poděkování učiniti moci bude. —

Málo pak předtím, totiž 10. d. července, nejvyšší úředníci a soud. zem. pod jednou s jinými papeženci v Praze, majíce toho dokonalou zprávu, že král Ferdinand byl by již zvolen za uherského krále, zarazili sobě v kostele sv. Víta na hradě Pražském velikou slavnost s prozpěvováním Te Deum laudamus a jiné muziky veselé.

V tutúž dobu přivezeno do Vídně po Dunaji z Ulmu poslu španělskému několik centnéřů zlata k potřebě válečné císaři k ruce.

Proti tomu v městech Pražských zmustrováno opět drahně 1618
lidu jízdného i pěšího, jako i lid domácí Pražanův. Z nichž onino vypraveni hned na díle k Budějovicům a k hranicím rakouským, na díle pak do kraje Plzenského, aby město víceji ani lidu ani municí dostávati nemohlo; proti tomu 23. a 24. d. července přivezeno jí stavům z říše přes 30 vozů: tito pak zanecháni doma pro ochranu Prahy. Direktorové také vypravili opět několikerou legací k knížeti bavorskému, k saskému a k brandenburskému kurfirštům za jistými potřebami obecnými, vyslaného pak kurfiršta falckého 21. d. července propustili od sebe s dobrým vyřízením.

Z druhé strany hrabě z Dampieru spolu s jinými oficíry podávali se předce pomalu blížeji k hranicem českým, maje nemálo střelby veliké a munici na 30 vozích při sobě.

V tom 27. d. července vyslaní od stavův král. uherského přijevše k císaři do Vídně učinili stavy evangelické omluvné, z kterých příčin slušných nebylo by jim možné, na ten čas nějakou pomoc s lidem jemu proti stavům pod obojí král. čes. učiniti; pročež nebyvše hosté příjemní nejsou také zdržováni dlouho při dvoře, ale hned zase 29. dne odebrali se 29.čvc.
do Prešpurku.

(Orig. díl VIII. str. 814.)

Mezitím když vyslaní z Slezska a z Lužic při začátku m. srpna do Prahy jako i poslové stavův král. čes. pod obojí od kurfiršta falckého a od knížete bavorského domů přijeli, tedy Ferdinand, český a uherský král, vypraviv se z Vídně do Brna k sněmu moravskému na místě císařském 30. julii, dostal se tam 1. d. srpna, maje v průvodu svém 1000 koní a 1. srp.
regiment knechtů, a přijat jest od stavův téhož markrabství slavně.

Třetího pak dne téhož měsíce dal přednésti stavům pro- 3. srp.
posicí císařskou, v níž vyhledávalo se pomoci skutečné proti Čechům. I ačkoli stavové byli by rádi toho podání znikli a drželi se předešlé konfederací a smlouvy s stavy učiněné; však že byli od papeženců přemoženi větším počtem přímluv: z té příčiny vol neb nevol museli se naposledy s nimi také v tom snešení sněmovním za jedno srovnati, aby totiž císaři neřkuli samotný průjezd svobodný skrze Moravu pro jeho vojenský lid dopřáli, ale k tomu také toho 5000 lidu od nich shromážděného polovici proti Čechům spustili a postoupili; druhého pak dílu doma pro obhájení země své sobě zanechali. Nad kterýmžto lidem proti stavům král. čes. pod obojí dosaženým vyzdvižen jest od císaře a od stavův moravských za generala kardinal z Ditrichšteina, na jehožto praporci hlavním byl vymalovaný lev s nožem v tom spůsobu, jak to

618 rod Ditrichšteinský v svém štítu nese, a nad ním nápis latinský „Ecce duo gladii hic!“ (Aj tuto dva mečové.)

A ač i v Rakousích sněm obecný 8. d. srpna začíti se měl; ale že větší částka stavův nedala se ke dnu jmenovanému najíti, tou příčinou odloženo publikování předložení sněmovního, až by se stavové ve větším počtu sešli, jakž toho císař od nich velmi snažně vyhledával. A poněvadž dotčení stavové mají svůj vlastní cajghaus ve Vídni, a císař žádal na nich zapůjčení z něho nětco municí a střelby proti Čechům, pročež oni odepřeli mu toho a dali vartovati lidem svým dotčeného cajghausu dnem i nocí, aby se ho jim císař nezmocnil. A tak nemoha se objíti v nic, musil dáti z Nového města 16 kusů střelby přivézti.

Zatím hned knížata a stavové v Slezsku, pamatujíce na svou zámluvu v odpovědi své na císařské přednešení při pominulém jich sněmě učiněnou, vypravili k němu do Vídně z prostředku svého Jana Kristiana, kn. Lehnické a Břehské, vrchního hejtmana v Slezsku, kterýž přijev do Vídně 13. d. srpna ve 200 koních, poselství své jak z strany spokojení spůsobem přátelským rozbroje českého, tak ovšem i z strany opravení jim stížností jich obecných náležitě sice přednesl, ale s tím se vším v jedné i druhé příčině velmi málo neb raději zprosta nic s platností nevyřídil. Nebo císař z ustavičného ponoukání rad svých zlých nepřipustiv na prosto nic k srdci svému, ani věrných a upřímých kurfirštův falckého a saského napomenutí, jako ani přímluv platných knížat a stavův slezských, též stavův markrabství obojích Lužic, ovšem méně pokorných proseb a ohlašování stavův král. čes. pod obojí, k ničemuž jinému již nechystal se, jediné k otevřené válce proti týmž stavům, se všech stran, u papeže, u Hišpana i knížat vlaských, u krále franského i polského i v říši i jinde veliké pomoci válečné proti nim vyhledávaje a již i po domácku drahně tisíců lidu německého a uherského pohotově maje, nad nímž generalem aneb maršálem polním zvolen byl hrabě Bukvoj, kterýž tohoto měsíce srpna z Nidrlantu od arciknížete Albrechta k němu do Vídně jest poslán, dostav se tam 15. d. srpna. Co pak týž lid dobrého svedl v král. čes., dále níže se oznámí.

Čemuž aby direktoři na místě všech stavův časně vešli v cestu, dali publikovati níže psaný patent jak v městech
6. srp. Pražských tak i po všech všudyž krajích 6. d. srpna:

Jakož jsou dnův ~~teď nedávno~~ minulých jmenovaní direktoři všechněm stavům obšírným otevřeným listem vůbec [illegible] uvedli, co jest tak od minulého posledního sjezdu jich Pražském až do 12. dne teď nyní již minulého m

při správě jich zemské řízeno a konáno bylo, a na čem věci 1618
týchž stavův, od nich jim direktorům k řízení svěřené a poručené, při císaři a v jakých terminech postaveny jsou: z čehož že souditi a znáti mohou, že v té příčině i jinak direktorové nezahálejí, anobrž dle nejvyšší možnosti své upřímě a věrně pro ně stavy a jejich milou vlast pracovati se neliknují; ale mínění a upřímá práce i předsevzetí jich, kteréž se pro dobré císařské i všeho král. čes. od nich koná, to že se jim zase od těch zlých a král. čes. velice škodlivých rad, jichžto císař v tom požívá, jinak, nežli jich oumysl jest, vykládá a převrací. Nebo že stavův tajiti nemohou, že toho zprávy mají, kterak by se od protivníkův a nepřátel náboženství jejich pod obojí proti této nynější nařízené defensí, ano také vůbec vydané pravdivé apologii jejich mnohé škodlivé a nedůvodné řeči mezi lidi vtrušovaly a mínění všech stavův zle a převratlivě vykládalo, jako by to nynější jich předsevzetí pro nějaký stavův obzvláštní a samý vlastní užitek a ne pro obhájení náboženství a majestatu jim na to daného předsevzato býti mělo: takové a jiné k tomu podobné neslušné a nedůvodné výklady jak ve městech Pražských tak i vně po krajích tomu dávajíce, pohrůžky znamenité činíce, tajné i zjevné sjezdy, schůzky a rady zvláště v městech Pražských mívajíce a sem a tam kundšafty roznášejíce a pro nic jiného, jak se tomu dobře a snadně rozuměti může, toho nečiníce, než aby tudy lid obecný, kterýž k uvěření věcí nových snadný jest, tudy rozpáčili a v nějaké nedorozumění a nesvornost přivésti mohli. Kteréžto předsevzetí nepřátel jejich, kdyby k tomu cíli přivedeno býti mohlo, jakž mínění a usilování jejich k tomu směřuje, že mohlo by z toho ledajakési nedorozumění a snad potom i v obci nějaké škodlivé rozdvojení (čehož pán Bůh uchovati rač) pojíti.

Čemuž však aby časně v cestu vkročeno bylo, to lidu obecného rozpakování a předsevzetí stavův jiného výkladu dávání z mysli jich vyňato býti mohlo, že vidělo se direktorům za dobré, stavům tu věc v známost uvésti a jich podlé toho dle moci jim od stavův dané služebně a přátelsky napomenouti, aby jedna každá vrchnost na gruntech a panstvích svých, tak i Pražané všech tří měst i jiná města, kteříž jsou tu pozdnější i tu prvnější defensí jako i apologii společně a jednomyslně na hradě Pražském zavírati a s ní se snášeti pomáhali, při správcích duchovních to nařídili a opatřili: poněvadž lid obecný ne všickni čísti umějí, aby též správcové duchovní každého dne nedělního aneb jiného času, když konají se služby boží a slovo boží káže, jim to vše mírně, bedlivě a prozřetedlně předkládali, k jakému konci táž defensí nařízena jest a posavad se řídí a koná, že pro nic jiného,

než toliko pro samé náboženství a zastávání majestatu stavům pod obojí daného, to míněno a předsevzato jest; a pokudž by se kdy budoucně od kohokoli, jak naddotčené schůzky tak pohrůžky a rozpakování činily, těch nedovolovali, ale hned přetrhovali, aneb direktorům ty osoby v známost uvedli, jinak že by to jim i jich budoucím, jako i stavům všem k zlému výkladu, k nebezpečenství i ke škodě sloužiti mohlo; ale že není naděje žádné, aby k tomu, což se jim tak nedůvodně od nepřátel obecných přednáší a v mysl vkládá, se namluviti dáti a přistoupiti měli.

Dále že dává se také i správa ta, že by mnozí z obyvatelův král. čes. domácí i přespolní nepokojní lidé náboženství pod jednou i pod obojí po ulicích i v domích při posedění sebe vespolek těžce naříkati, tupiti, haněti, všelijaké pohrůžky jedni druhým činiti, tudy k nenávisti a zjitření příčiny sobě dávati měli.

Což jak zříz. zemským tak sněmovními snešeními, majestatem a porovnáním, mezi stranami pod jednou a pod obojí učiněným, těžce zapovědíno jest, a defensí od stavův nařízená jak na stranu pod obojí tak i pod jednou se vztahuje. Protož že v té příčině direktoři nepochybují o stavích, že jakožto lidé vzáctní a rozumní od osob svých budou věděti v tom jeden druhému jak náležitě, což k vzdělání svornosti a lásky slouží, se zachovati ano i při lidech poddaných svých to tak skutečně naříditi a zapověděti, aby oni nic takového před sebe nebrali, anobrž jedni s druhými, poněvadž jako za jednoho býti máme, pěkně se snášeli a srovnávali, rozvážíc to při sobě, že takové věci lásky a dobrého srozumění nevzdělávají.

Vedlé toho také direktorové napomínali stavův i přátelsky žádali, poněvadž dle nařízené defensí jeden termin po památce rozeslání sv. apoštolův již pominul a druhý sv. Vavřince také přišel, pokudž kdo z nich na který ten termin sbírek zemských od sebe neodvedl, aby je neprodleně na hrad Pražský nejvyšším berníkům na hotově vyčetl a složil. Nebo znáti mohou, že expedicí jejich, kterouž za sebou mají a řídí, bez peněz konána býti nemůže. —

srp. Po tom patentu hned čtvrtého dne t. 10. augusti, jenž byl památný Vavřince sv., odesílala se od direktorů stížná psaní do všech měst. Poněvadž v ležení, kdež lid vojenský stavův král. čes. u města Budějovic Českých leží, pro všelijaké potřeby k vožení prachův, kůlí i jiných potřeb válečných, nicméně i k tažení střelby veliké nemálo vozův a fasuňkův dobře spravených i s koňmi k tomu náležitými míti se musí, a potřeby jinde leč v městech s těžkostí objednány a

beny býti mohou, protož že direktoři dle moci jim ode všech 1618
tří stavův pod obojí dané měst napomínají, od osob pak svých
za to žádají, aby i hned ani na hodinku tím neodkládajíce
v obci své a mezi sebou, cokoliv vozův a fasuňkův s koňmi
hodnými i se všemi k tomu dobře spravenými potřebami objednali, jako i, co nejvíce možné, lopat, rejčův, motyk, kratcí, koleček a jiných k tomu podobných k dělání šancův materialií shledali a týmiž vozy do měst Pražských odeslali; že s těmi formany bude tam jistá námluva o služby jich učiněna a dotčení nástrojové šancovní dle slušnosti zaplaceni, tak aby neměl sobě žádný slušně v příčině jedné i druhé stěžovati, jsouce k nim té naděje, že jako milovníci vlasti sobě túž věc obzvláštně poručenou míti, skutečně fedrovati budou, tak aby dlouhým odkladem a meškáním v ležení stavův neb jinde něco škodného se nestalo.

Z strany pak luntů, když již v samé Praze dostatek nadělati se nemůže, pročež aby ve všech městech provazníci jejich v tom také věrně nápomocni byli a hodných luntův proti záplatě co nejvíce a nejdříve zhotoviti se postarali. —

Když tak ty věci od direktorův po domácku se opatrovaly, tožt Henrich de Valle neb z Vallu, hrabě z Dampieru, nejvyšší císařský, 12. d. srpna, dostav bezpochyby od císaře 12. rp.
poručení, odtrhl s 6000 (jiní kladou 14.000) lidu jízdného a pěšího přes hranice do král. čes. jedním ouzkým passem, skrze nějž sotva jeden kůň za druhým procházeti mohl, a začal v něm hned nepřátelskou moc a násilí mečem i ohněm provozovati, zmocniv se nejdříve města a zámku Bystřice, Vilímovi Slavatovi náležitého, odtud hnuv se 13. d. srpna 13.srp.
k hradu Landšteinu, požádal obyvatelův jeho jmenem císařským, aby mu jej dobrovolně vzdali. Ale že ležel na něm hejtman kterýsi stavů s praporcem pěchoty, kterýž odbyl ho spůsobem a během vojenským; tou příčinou zanechav ho s pokojem, pustil se na druhý den hlouběji do země a to časem nočním až k samému městu Jindřichovu Hradci, témuž Slavatovi neb vlastněji manželce jeho náležejícímu, v němž podobně zavřelo se tři praporce mušketýrů zemských.

Když tedy Dampier podobnou měrou směřoval k tomu, aby se mu město k ruce císařské bez dalších odporův poddalo, pročež hejtmané nad lidem služebným s prvopočátku neozývali se mu hrubě, nýbrž dovolivše mu přitáhnouti až k samým branám, tu teprva dali na lid jeho oheň silně ze zdí a bašt městských, tak že mu do sta soldatův postříleli. Dampier pak, aby se posměchu i škody své, jak moha, pomstil, provedl veliké tyranství na předměstí, mimo domy některé předměstské i dva kostely a několik vesnic s bohatými

1618 dvory poplužnými popelem položiv a nětco ženského pohlaví k ocasům koňským přivázaného s sebou spátkem k Bystřici, 15. srp. kterouž šancovati začal, odvedl, učiniv hned nazejtři 15. d. srpna tuhé psaní k úřadu Jindřichova Hradce v smyslu takovém:

Ačkoli jest dne včerejšího před město jejich s lidem císařským dobrou a přátelskou měrou přitáhl, chtěje vyrozuměti na nich, zdali by J. M. C. věrně poddáni byli; avšak že podtím taková nešťastná příhoda od ohně na předměstí jich se zběhla, to že jemu žádnou měrou přičítáno býti nemůže, poněvadž Bohem i vším světem osvědčiti sobě mohl, že nikda úmyslu toho nebyl ani dosavad není, komu z nich v čem nejmenším škoditi a ubližovati, nýbrž spíšeji je přichraňovati. Že pak měšťané předměstí jejich beze vší jak od něho tak od lidu jeho k tomu jim dané příčiny mezi lid jeho stříleli, některé z vojáků jeho dokona pobivše, mnohé pak z nich těžce poranivše; a tak vidouce to jiné tovaryšstvo jejich, že sou se, jak mohli, během vojenským zase jim pomstiti hleděli, a kdyby on osobně tu nebyl a jim silně nebránil, že by byli mohli velmi lehce celé předměstí popelem položiti: tím že oni Hradečtí sami vinni jsou a té škody ani jemu ani lidu jeho s právem přičítati nemohou.

Z těch tedy příčin že jich ještě jednou napomíná v tom přátelsky, když po druhé před město jejich s lidem svým přitáhne, aby sousedům svým s dostatkem přikázali, aby ho podobnou nepříležitostí nepokojnou víceji neobtěžovali, nýbrž raději spolu s lidem jeho se spolčili a za jedno stáli. Nebo pokudž by se toho nestalo, a oni se proti němu ňák odporně stavěti budou aneb jeho do města nepustí, tedy že nebude moci tomu rozuměti jináč, než že se proti císaři postavují, když lidu jeho císařského k obraně jich v ta místa vyslaného, jakž by sice na ně náleželo, vážiti a šanovati sobě nechtějí. A tak, že by proti vší vůli a mínění jeho musel užiti proti nim prostředků takových, kteříž by jim příjemní nebyli, a tak s nimi začíti, jakž na neposlušné a protimyslné poddané císařské náleží, a on o tom sobě od císaře jisté poručení a vyměření dané má. Načež že rychlé odpovědi od nich očekávati bude. Pročež aby se rozmyslili na to zdravě a to tím dříveji; nebo sice že by jim neštěstí jejich rád nepřál, kteréž jich konečně neujde, pokudž by mu odpovědi spěšné na jeho psaní nedali.

Purkmistr a rada téhož města Hradce považivše bedlivě 16. srp. znění listu hraběte z Dampieru, dali mu naň zase 16. dne srpna odpověď takovou:

Jakož jest týž hrabě v neděli pominulou 14. dne srpna 1618
s lidem císařským před město, kteréž ne jim ale Vilémovi Slavatovi z Chlumu a z Košumberka, jejich milostivému pánu, vlastně náleží, beze všeho předešlého jim o tom vzkázání přitrhl a od nich v konečnosti vyzvěděti chtěl, zdali by oni Hradečtí věrní poddaní J. M. C. pána jejich nejm. byli; pročež že ho v tom nikoliv tajiti nechtějí, že jako jejich vrchnost milostivá tak ovšem i oni proti císaři po veškeren běh života svého jsou v ničemž na odpor nebývali aniž kdy v čem nejmenším na to pomyslili, ovšem pak až do smrti a skonání životů svých proti císaři v čem čeliti nemíní; nýbrž J. M. za svou vrchnost a pána nejmilostivějšího uznávají.

Přitom však že nemohou žádnou měrou tomu věřiti a na tom se ustrnouti, aby takový přehrozný vpád lidu jeho, takové domův a příbytkův jejich pálení, dveří vyrážení, všelikého dobytka preč odhánění, sousedův a spoluměšťanův jejich mordování, kostelův vybíjení a zvláště kostela sv. Václava, dědice a patrona král. čes., kalichův a jiných okras kostelních i věcí posvátných odnášení, starožitných listův, nadání duchovenství v sobě obsahujících, ano i odpustkův papežských na drobné kusy potrhání, oltářův zloupení a obnažování, obrazův svatých a světic potřískání a rozsekání, jejich milostivého pána vesnic i dvorův poplužních popálení, čehož sou se oni ubozí bídní a zarmoucení lidé dokud živi nenadáli, a nad čímž srdce lidské patřic na ty škody splakati a úpěti musí, avšak to vše že od jeho lidu vojenského nepřátelským během v skutku a v pravdě předsevzato a vykonáno jest, — s volí a na poručení J. M. C. krále a pána jich nejm. jakožto otcovské milostivé a křesťanské vrchnosti díti se mělo.

Však co jest tu se koli dálo, poněvadž oni na ten čas klíčův od města v moci a opatrování svém nemají, ale Wolf Henrich Brandt, hejtman; pro tu příčinu že hraběte za to šetrně a náležitě prosí, aby je jakožto J. M. C. věrné a až do smrti poslušné poddané v tom milostivě omluvené měl a s nimi poshověl dotud, až by co nejdříve to na svého milostivého pána vznésti a od něho milostivé resolucí, jak by dále v té věci chovati se měli, dosáhnouti a jemu pak hraběti v známost ji uvésti mohli.

Při tom také že ho ve vší služebné poníženosti za to prosí, aby mimo to jim žádného víceji příkoří a protimyslnosti žádnému z soldatův svých prokazovati nedopouštěl; s tím sebe jeho milosti k milostivé ochraně poroučejíce. —

O tom nepřátelském hraběte Dampiera s lidem císařským do král. čes. vpádu a tyranském sobě v něm mečem i ohněm provozování kvaltu nad obyvateli ubohými a nevinnými jak

1618 nejdříve dověděli se direktorové, tak hned téhož dne 16. srpna, to jest ve čtvrtek po památce na nebe vzetí Marie panny, vydali vůbec mandat neb list otevřený. V němž s počátku připomínali summou všechněm stavům a obyvatelům téhož král. čes. pod jednou i pod obojí, světským i duchovním, jaká jest defensí pro obhajování náboženství jejich křesťanského pod obojí ode všech tří stavův král. čes., tělo i krev pána J. K. pod obojí přijímajících a k konfessí české se přiznávajících, při sjezdu na hradě Pražském léta tohoto 1618 v pátek po památce na nebe vstoupení p. K. a pod jakými výminkami nařízena, v ní že jest toho doloženo, aby jeden každý ze všech tří stavův a obyvatelův téhož království, jak s koňmi jízdnými tak i s desátým člověkem vedle šacuňku léta 1596 duplovaného, a bylali by větší potřeba, i se vší mocí svou veřejně na hotově býti povinni byli a jak předně J. M. C. a království čes., tak vší strany pod obojí jako i pod jednou, řádu, práva a náboženství před všelijakým nebezpečenstvím jako věrní upřímní milovníci krále a vlasti společně obhajovati, zastávati, chrániti a pod pokutou zříz. zem. o obhajování země do všeho přemožení svého stále při tom trvati mají, jakž týž artikul nařízené defensí to v sobě šíř obsahuje a zavírá. Při poslednějším pak sjezdu Svatojanském že jest ode všech tří stavův pod obojí a pod jednou přítomných i na místě nepřítomných jakožto věrných synův koruny české pro dobré J. M. C. a vedlé zříz. zem., kteréž každého z obyvatelův k obhajování řádu a práva pod velikými pokutami zavazuje, spolu s direktory na tom snešeno: aby místo tehdejší výpravy lidu jízdného i desátého člověka pěšího dva regimenty, to jest 6000 pěchoty a 2000 jizdy válečných věcí povědomé a zkušené, verbováno bylo a na tři lid za tři měsíce jistá summa peněz svolena, s obzvláštním přitom a patrným doložením z strany předešlé defensí nařízené, aby tímto poslednějším svolením v ničemž se nestenčila a neprotahovala, jakž též snešení dotčeného sjezdu plněji svědčí.

I ačkoli by direktorům nic milejšího nebylo jako žádostivý pokoj a bezpečnost dokonalá v provozování náboženství, v svobodách, privilegiích, v řádu a právu, tak aby potřebí nebylo podlé nařízené defensí dáleji postupovati, hotovost a veřejnost vyzdvihovati; ale že rady císařské a nepřátelé jejich milé vlasti nepřestávají, čím dále tím více, císaře proti všechněm stavům k nemilosti ponoukati až i k tomu přivedli, že původem jich ráčil jest stavy král. čes. v svaté říši a jinde za rebelly vyhlásiti a psaním svým direktorům dodaným zjevně se pronésti, že ráčí chtíti lid vojenský do

král. čes. poslati. A ač kurfirštové a knížata i okolní země 1618
císaři věrně a upřímně ku pokoji radili, též že všecky stavy k témuž napomínají, v to se vložiti a tu věc prostředkováním svým spokojiti chtějí, což že i direktoři sobě také velice oblibovali, císaři o to připsali a podlé toho i milostivě jeho podání předtím skrze psaní učiněné, že chce vzáctných a znamenitých osob se dožádati, kteréž by to všecko nedorouzmění na místě jeho k místu a konci přivedly, připomenuli, žádajíce ve vší ponížené poddanosti, aby císař milostivě upřímné rady týchž kurfirštův, knížat a okolních zemí sobě oblíbiti, žádného lidu vojenského do král. čes. na záhubu stavův neposílati, ale raději mírným prostředkem těm věcem pomoci a stavův nejmilostivějším králem a pánem zůstati ráčil: však jakž věrná rada kurfirštův, knížat a okolních zemí, tak ani direktorův ponížená žádost až posavad místa a průchodu míti nemohla; ani že na psaní jejich, již dávno po jednom i druhém kurýru k císaři vypravené, žádné odpovědi jim dáno není, nýbrž že tíž kurýrové až posavad při dvoře cís. zdržáni jsou.

Podtím pak že jest veliký počet lidu vojenského jmenem císařským z rozdílných národův zverbován a zmustrován. O kterémžto lidu jakkoli direktorům zpráva byla učiněna, že by císař jim takovou ordinancí dal, aby se k hranicím král. čes. nepřibližovali; však že mimo všecku naději týž lid nepřátelský z pouhé zlosti a žádosti kořisti na záhubu stavův, příkladem lidu Pasovského, do král. čes. vtrhl a, nemoha zámku Landšteinského jedním praporcem knechtů lidu zemského osazeného opanovati, zámek a město Bystřici v témž království ležící sobě podmanil a osadil, i také přijev k Hradci Jindřichovu. Ale že tam něco lidu od stavův verbovaného položeno jest a proto do města přijíti nemohli, že předměstí pálením i jinak všelijak škodu činí, hubí a dáleji tak tím spůsobem nepřátelským a nekřesťanským kráčí; kterýmžto nepřátelům že lid stavův s pomocí boží statečně odpírá a odpírati bude.

Však pro lepší opatření naší milé vlasti, manželek, dítek, hrdel i statkův, i také aby stavové o majestat na náboženství, též jiné svobody a privilegia od milých předkův našich i od nás krvavě a s nemalou prací nabyté, tak bídně a mizerně skrze naši nějakou nepilnost a nehorlivost nepřišli, což by netoliko proti dobrému svědomí, nýbrž také proti řádu a právu bylo a slavnému národu českému k věčné hanbě a škodě nenabyté sloužilo, že jest již jednou čas, aby všickni ve jmeno boží příkladem starých Čechův, milých předkův svých, z nichž věrní synové vlasti stavové pocházejí, vzhůru byli a s největší mocí s pomocí boží a Jich M. kurfirštův a knížat sv. říše i

1618 okolních přivtělených zemí, kteříž jsouce též náboženství jich evangelitského křesťanského pod obojí jim ku pomoci přispěti povinni i také hotovi býti ráčí, sebe, manželek, dítek, hrdel, poctivostí a svobod svých zastávali a takový drahý klenot potomkům svým zachovali: z těch tedy příčin že direktorové uznávají toho důležitou a již nevyhnutedlnou potřebu býti, začež také všech stavův služebně a přátelsky žádají, aby jeden každý z obyvatelův král. čes. vedlé výš připomenuté a s nimi nařízené defensí, co nejdříve možné, ze všech obyvatelův jako i z panství císařských i císařové jakožto králové české, též lidí duchovních s pátým člověkem a z měst s čtvrtým, však s ručnicemi dlouhými aneb s muškětami, i hned na hotově byli, a týž lid nejdéle od datum tohoto patentu ve dvou nedělích pořád zběhlých, to jest ve čtvrtek po památce stětí sv. Jana jinak 29. dne přítomného m. srpna, v každém městě krajském od kommissařův krajských zmustrován, oficírové jemu zřízeni, jim pod správu uveden byl, tu v městě krajském pospolu zůstával a, kam by potom položen býti měl, na to ordinancí buďto od direktorův aneb nejvyšších generalův očekával.

Stavové pak sami aby zatím všickni s služebníky a s čeládkou svou dobře a oupravně vyrystovanou, co nejvíce možné, s koňmi i s pěšími ku pondělímu po sv. Bartoloměji nejprvé příštímu do měst Pražských, nedadouce sobě v tom žádnému překážeti ani ničímž rozpakovati, nazejtří pak v úterý na hrad Pražský mezi direktory se najíti dali a tu dáleji nebezpečenství král. čes., a co posavad od nich řízeno bylo, vyrozuměli a spolu s nimi to, jak by budoucně takovému nepřátelskému lidu a velikému nebezpečenství s pomocí boží odpíráno býti mohlo, uvažovati a k místnému konci přivésti nápomocni byli. Města pak aby z prostředku svého jisté osoby s plnou mocí k témuž času do Prahy také vypravili, kdežto stavové dlouho zdržováni býti nemají.

A protož že všech stavův a obyvatelův král. čes. pod obojí a pod jednou z povinností svých na ně vzložených napomínají, od osob pak svých za to přátelsky žádají: aby, povážíce při sobě, v jakém velikém nebezpečenství král. čes., jejich milá vlast, a všickni obyvatelé příčinou zlých rad císařských a nepřátel jejich, kteříž dnem i nocí o to usilují, aby slavný národ český v věčnou službu a porobu uvedli, dokonce vyhladili i sami pak dotčené království a statky stavův národy cizími osadili a skrze ně tyranství své i na budoucí časy provozovali, postaveni jsou, jako věrní, upřímní milovníci Boha a vlasti, příkladem slavných předkův svých, privilegií, svobod, řádu a práva i samých sebe před všelijakým ne-

bezpečenstvím obhajovali a zastávali, a to pod pokutami výš 1618
připomenutými a zříz. zemským vyměřenými.

A poněvadž vysoce mnoho na tom záleží, aby berně a kontribucí předešlými sněmy a sjezdy svolené a zadržalé sebrány a odvedeny byly, tak aby se lidu jich služebnému časně platiti mohlo, protož i v tom stavův napomínají a důvěrně žádají, aby ty všecky zadržalé kontribucí jako i za druhý a třetí přicházející termin při svém sem příjezdu s sebou vzali, tu, kdež náleží, odvedli a i tudy svou upřímnost a věrnost k vlasti své prokazovati hleděli.

Jakož pak že jsou k stavům jakožto k lidem šlechetným a poctivým, kteříž Boha a spasení duší svých, vlast svou, poctivost a jmeno dobré na paměti mají, té celé dověrnosti, že pamatujíce na těžký závazek a povinnost, kterouž sou pánu Bohu, direktorům i samým sobě vespolek učinili, bez ohledu se na to, což jest až dosavad od nich v tom ke cti a k chvále p. Boha a k dobrému vlasti učiněno, pro zachování poctivostí, hrdel, manželek, dítek i statkův, příkladem předkův svých milých, v tom ve všem volně se ukážou a jedni druhým na sobě dobrý a chvalitebný příklad dají, tak aby předně tím lidem verbovaným a podlé něho i krajským výš dotčeným vpádu nepřátelskému tím snaze s pomocí pána Boha všemohoucího odoláno a budoucně aspoň jednou král. čes. v lepší spůsob a trvanlivější pokoj přivedeno, stavové pak všickni svými privilegiími a svobodami, poctivostmi, hrdly i statky bezpečni býti mohli. Čemuž, jest jistá naděje, že pán Bůh žehnati ráčí, čest a sláva boží v zemi české rozmnožena bude, a chvalitebná neumírající památka celému slavnému národu českému z toho pojde.

Přitom také uvedli vůbec všechněm stavům, obzvláště městům, v známost, že téhož dne 16. m. srpna Pražané všech tří měst s obcemi svými u velikém počtu, každé to město obzvláštně, na rathouzích svých přísahy své předešlé při nařízené defensí vykonané obnovili a přiřkli u přítomnosti direktorův, vedlé stavův vyšších do svého nejvyššího přemožení upřímě a věrně státi; z té příčiny všech měst třetího stavu užívajících, též J. M. C. a císařové i panských z povinnosti své v tom napomínajíce, že povolajíc i hned všecku obec na rathouz, příkladem Pražanův takovou povinnost sobě obnoví i také na potomní časy věrně a upřímně vedlé též povinnosti chovati se budou. —

Když tedy na určitý den obce Pražské měly takovou povinnost a závazek k vyšším stavům obnoviti a vykonati, za tou příčinou direktorové přijevše u větším počtu mezi ně, na jednom každém rathouze u velikém množství shromážděné,

1618 nejprvé dali jim v spisu dosti obšírném přednésti příčiny důležité, pro něž takového opáčení povinnosti té od obcí Pražských i jiných měst v král. čes. svobodných vyhledávají. Což vše bylo od Pavla z Říčan, jednoho direktora, vůbec na hlas čteno a publikováno slovo od slova takto:

„Za jakými znamenitými, velikými a nevyhnutedlnými příčinami jsou všickni tři stavové král. tohoto o jistou defensí a hotovost v zemi mezi sebou se snesli a jistý počet lidu válečného, jízdného i pěšího, verbovati dali, to jest vůbec všem vědomé a známé. Mezitím pak jaká psaní mezi J. M. C. králem a pánem nás všech nejm. a týmiž stavy král. tohoto, též i direktory od stavův nařízenými posavad prošla a jak jménem stavův ve vší poníženosti při J. M. C. toho vyhledáváno, aby J. M. ráčil mírnými prostředky podlé vzáctné a upřímné rady J. M. kurfirštův sv. říše i jiných okolních zemí ty věci v tomto král. zašlé spokojiti a na zkázu království žádného lidu válečného sem do země neposílati: to vše skrze patenty po všech krajích jest stavům a obyvatelům král. tohoto od pánův direktorův v známost uvedeno.

Načež nejsouc od J. M. C. direktorům posavad žádné odpovědi dáno, ani kurýr s posledním psaním do Vídně vypravený odtud zase zpátkem propuštěn; byla pominulých dnův zpráva činěna, že jest J. M. C. lidu vojenskému, u Waidhofu a Recu blíž hranic tohoto král. se zdržujícímu, takovou ordinanci dáti ráčil, aby odtud dále nikam se nehýbal a víceji se k mezím král. čes. nepřibližoval. Vedlé čehož byla naděje, že pod tím J. M. kurfirštův i jiných zemí v to se vkládáním a stavům k tomu přistoupením nadepsaný lid podlé dotčené ordinanci se tak zachová a nic skutečně proti tomuto království před sebe bráti nebude. Podtím pak jest téhož lidu několik praporů od Recu k meznímu zámku Landšteinu přitáhlo a vzdání téhož zámku žádalo, s tou přitom pohrůžkou, nestaneli se toho dobrovolně, že ho mocí dobývati budou a žádného v něm živiti nechtějí. Nicméně že hrabě Dampier s rejtharstvem svým a jistým počtem lidu pěšího zámku a města Bystřice neosazeného se zmocnil, též k městu Hradci Jindřichovu přitrhl a, nemoha do města pro skrovný počet lidu verbovaného, kterýmž osazeno jest, předměstí popálil. Z čehož se zjevně spatřuje, že mimo všecku naši naději proti nám a náboženství našemu pod obojí otevřena válka s žádostí nabytí kořisti, zhouby a zkázy naší se začíná a k žádnému na ten čas jednání, k kterémuž se stavům pod obojí naděje dávala, se neschyluje. Odkudž jest se obávati, pokudž by tomu časně s pomocí p. Boha v cestu vkročeno nebylo, znamenitého nebezpečenství podobného k tomu, jakéž bylo v létu 1611 od lidu

Pasovského; kterýž tolikéž přes mnoha J. M. C. Rudolfa slavné paměti stavův v tom ubezpečování do království tohoto a do měst Pražských spůsobem nepřátelským vtrhl, ano i většího a horšího. Za kteroužto příčinou, poněvadž jsou všichni tři stavové král. tohoto jednomyslně sobě se zavázali, že jedni při druhých státi do nejvyššího přemožení chtějí, páni direktorové na místě stavův vyšších pány přátely své milé, stav třetí svobodný, v tom ubezpečují, že též stavové vyšší podlé již dotčeného závazku v tom se zachovati a jak proti lidu tomu, kterýž již tak do země vtrhl, tak i proti jinému každému nepříteli, kterýž by král. tomuto, vlasti naší milé, a nám obyvatelům škoditi chtěl, s pomocí pána Boha všemohoucího sami sebe i dotčeného stavu třetího, svých milých pánův přátel, obzvláštně slavných těchto obcí Pražských jakožto hlavního města král. tohoto s vynaložením hrdel i statkův svých chrániti a obhajovati budou; nepochybujíce na druhou stranu o všech vůbec i o jednom každém obzvláštně z téhož stavu třetího, že podobně podlé závazku stavům vyšším učiněného se zachovati a prohlédajíce k tomu, že se tu obhajování majestatu na svobodné provozování náboženství daného, snešení sněmovního a porovnání stran, též všech a všelijakých privilegií a svobod, jak všech tří stavův král. tohoto společně tak obzvláštně i městského svobodného stavu a slavných měst Pražských, kteréž nepřátelé předně potlačiti, o svobody jejich připraviti, v těžkou služebnost a hanebnou, věčnou porobu uvésti a stavy jedny od druhých roztrhnouce napořád všecky zemdliti usilovali a ještě usilují, též spasení duší, zachování hrdel, poctivostí, statků, manželek i dítek jejich dotýče, tolikéž při stavích vyšších upříma, věrně, vlastensky a stále, majíce na paměti Boha a svědomí své, příkladem vzáctných předkův svých státi budou a žádnými praktikami, jichž se neumenšuje, jakýmikoli slibnými řečmi žádnému svozovati, ani v tom k svému budoucímu velikému nebezpečenství a zkáze rozpakovati se nedají. V čemž páni direktorové na místě stavův vyšších k slavné této obci Staré, Nové a Malostranské obzvláštní důvěrnost mají, jsouce ku pánu Bohu té silné naděje, poněvadž se tu nic od stavův k urážce buď vrchnosti neb kohokoli jiného než z donucené potřeby pro obhájení samých sebe před sebe nebéře, že ten vrchovaný pán sám proti nepřátelům jejich s nimi státi, za ně bojovati a svým mocným ramenem ze všeho nebezpečenství je vytrhnouti ano i pomoc lidskou, kterouž se již z milostí jeho svaté J. M. kurfirštové sv. říše i jiná knížata a země okolní stavům zakazují, jim spůsobiti a nad nepřátely vítězství dáti ráčí. 1618

1618 Poněvadž pak zatím ze všech stran opatrovati se přísluší, a k městům Pražským pro desky, majestaty, privilegia, svobody a jiné klenoty zemské na hradě Pražském zůstávající všecka země své zření má: pročež, kdyby nepřátelé skrze své praktiky dříve naděje sem k těmto městům přitrhli (čehož p. Bůh uchovati rač), aby ráčili věděti, jak stavové vyšší na Pražany a jiná města a zase Pražané s jinými městy na stavy vyšší v takové případnosti se bezpečiti, ve jmenu božím kdo tomu prvé při obecném sjezdu na hradě Pražském od přítomných i na místě nepřítomných učiněnému závazku dosti činiti úmysl má (jakéhož oumyslu, není o tom pochybnosti žádné, v této slavné obci jsou všickni), ten každý, poněvadž ste při témž sjezdu všickni osobně přítomni býti mohli, na znamení toho, že v tom upřímě státi chce věrně a trvanlivě podlé pánův direktorův, kteříž se v toto místo na místě vyšších stavův najíti dali, zdvihna dva prsty toho dotvrditi by se nezpěčoval.“

I stalo se tak, že po přečtení toho předložení a vstoupení do potazu všecky tři obce Pražské k tomu předešlému závazku svému před direktory na hlas se přiznaly a jeho ústy svými i prstův vyzdvižením potvrdily. V čemž bezpochyby i jiná města, majíce sobě to svrchu psanými patenty v známost uvedeno, příkladem Pražanův se poslušně zachovati hleděla. —

Co se toho posledního psaní císaři od direktorův 7. d. srpna, to jest v úterý po památce proměnění Krista pána na hoře Tábor a tak pět dní toliko před vpádem Dampierským do země, učiněného tkne, o němž v tom napomenutí obci Pražských zmínka se činí, to obsahovalo v sobě omluvu i žádost jich poníženou tuto:

Že jest císař z předešlých jejich ponížených spisův až i z poslední odpovědi jemu odeslané tomu milostivě vyrozuměti ráčil, jak stavové král. jeho čes. pod obojí poddaně a poníženě za napravení těch těžkých nátiskův a soužení, kteříž se jim v provozování náboženství křestanského pod obojí proti svobodám jich, na vyvrácení majestatu slavné a svaté paměti cís. Rudolfa na svobodné náboženství provozování a konfirmací J. M. C. stavům dané, snešení sněmovního a porovnání mezi stranama dáli a ještě díti chtějí, prosili a žádali, byvše v té celé a nepochybné naději postaveni, že císař to vše k srdci svému císařskému připustiti, jich stavův, věrných poddaných, milostivě se ujíti, to vše, co se jim ublížilo a zlého z toho pojíti chtělo, k skutečné nápravě přivésti račí, zvláště který jest se tak milostivě skrze psaní ohlásil, že chce vzácné a znamenité osoby nařiditi, kteréž by to, co se tu zběhlo, a místě jeho náležitým spůsobem k místnému konci přivedly.

Což že jsou sobě direktoři také velice oblíbili a toho při 1618 milostivé vůli jeho zůstavili. Nemohvše se pak toho dočekati, že nepominuli v dotčené poslední odpovědi své za to poníženě prositi a se ohlásiti, že na takovou kommissí očekávali a očekávají. Však že žádné odpovědi na to poslední psaní až po savad od něho nedostali; nýbrž že docházejí je zprávy, že nepřátelé císařští a stavův pod obojí čím dále tím více císaře k nemilosti proti všem stavům, věrným jeho poddaným, ponoukají i J. M. kurfirštům a knížatům sv. říše a okolním zemím rozdílnými spisy pod jmenem císařským donášejí, jakoby se tu mnohých těžkých věcí na urážku mocnosti a důstojnosti jeho dopustili, a v tom den ode dne víceji postupovati a prostředky od císaře předloženými pohrdati měli. Žádajíce ho ve vší ponížené poddanosti, aby tomu ničemuž jako i zprávě té, že hrabě z Turnu s lidem vojenským blíž k hranicím arciknížetství rakouského přitrhnouti a přes ně štrafovati dáti měl, víry přikládati neráčil; neb že se to budoucně, když Bůh dá, že císař v tom dokonale zpraven býti ráčí, najde, že v těch mnohých věcech císaři omylná zpráva na zošklivení stavův dána, a to, cožkoliv posavad řízeno bylo a se stalo, že z nevyhnutedlných příčin tak dobře pro císaře jako pro zachování král. čes. beze vší urážky jeho státi se musilo.

Také, jakž dotčeno, že prostředky od něho podanými pohrdnuto nebylo a není. V čemž že sou se také stavové J. M. kurfirštům ohlásili. A tak že císař ráčí moci dobře jist a ubezpečen býti, že stavové nikdy toho úmyslu nebyli a nejsou, aby co toho, což by k urážce důstojenství a mocnosti jeho bylo, před sebe bráti mínili; nýbrž že hotovi jsou, slavné důstojnosti krále a pána svého nejm. proti všelikým nepřátelům, jí škoditi chtějícím, upřímně a věrně do nejvyššího přemožení zastávati a chrániti a v věrné poslušnosti i poddanosti zůstávati. Pročež že císaře vždy za to direktoři od osob svých i na místě všech stavův poníženě a poddaně žádati nepřestávají, že uvozování lidu válečného do král. čes. a země své škoditi nedopustí, ale raději upřímé rady a náchylnosti J. M. kurfirštův a knížat a jiných zemí milostivě sobě oblíbiti, prostředkováním Jich M. těm všechněm věcem časně a co nejdříveji možné zpomoci a jejich milostivým králem a pánem zůstávati ráčí. Nad čímž že pán Bůh i celá sv. říše budou míti své obzvláštní zalíbení, a trůn jeho bude tím víceji spravedlností a pokojem utvrzen. Jsouce k němu té celé a nepochybné, ponížené a poddané naděje, že připustě to k srdci svému císařskému a královskému, je v brzku milostivou a potěšitedlnou odpovědí zpraviti ráči, s tím že císaře p. Bohu všemohoucímu v ochranu poroučejí. —

1618 17.srp. Po obnově pak v obcech Pražských toho závazku společného direktoři hned nazejtří, totiž 17. d. srpna, seslali s direkcí dolů do konsistoře pod obojí administratorovi a seniorovi dekret takový, že ráčí při nich obou to nařizovati, aby obešlíc před sebe všecky kněží Pražské jim jmenem jejich v známost uvedli: že, ačkoli jsou direktorové předešlého času lid ku pobožnosti a modlitbám svatým napomínali, však že až posavad žádné horlivosti ku pobožnosti při nich se nespatřuje; nýbrž proti tomu se nachází mezi nimi všelijaká rozpustilost, hry, tance, ožralství a z toho pocházející jiní hříchové, nimiž p. Boha dále k hněvu a trestání popouzejí, nad čímž srdečnou lítost mají. Aby tedy takových rozpustilostí a hříchův aspoň jednou přestáno a raději pánu Bohu slouženo bylo, protož že o tom takto dáleji nařizovati ráčí, což dotčení kněží posluchačům svým v známost uvésti mají: aby přestanouc marností světských a hříchův, netoliko v den Páně nedělní a sváteční ale každodenně, kdykoli podlé předešlého nařízení ráno, o polednách i u večer se zvoní, všichni k modlitbám sv. do kostelův se scházeli, kdežto aby oni jakožto správcové duchovní týž lid slovem božím a napomenutím k modlitbám a ku poctě boží rozhorlovali, s nimi hlasitě p. Bohu se modlili, za pokoj, požehnání i jiné duši i tělu potřebné věci jeho prosili a žádali, ve středu pak a v pátek aby všichni opravdový půst zachovávali, aby tím spůsobnějši pánu Bohu k sloužení býti mohli. A jestliže by kdo pro nemoc aneb jiné nepříležitosti, kteréž by ho slušně mohly vymluviti, do kostela najíti se dáti nemohl, tedy aby konečně doma aneb kdekoli zvoněním bude zastižen, na kolena svá klekl a za věci připomenuté pána Boha žádal.

Hospodařové pak aby pro svůj marný zisk žádných her, tancův, opilství i jiných rozpustilostí v domích svých nedopouštěli, ovšem v den nedělní, jak se pohříchu dálo, žádného páleného ani jiných opojných nápojův neprodávali a na řad nedávali a tudy sami lidu obecnému příčinou k rozpustilosti nebývali; ale raději jiným na sobě dobrý příklad dávali, tak aby p. Bůh v hněvě svém ukrocen býti mohl. Jestliže by pak kdo proti tomuto nařízení co přečinil, tedy že jest jisté nařízení při purkmistřích a radě všech tří měst Pražských učiněno, jak by se k jednomu každému přestupníku nařízení tohoto podlé zasloužení s pokutou přistoupiti mělo. —

18.srp. Zatím 18. d. srpna direktoři davše zmustrovati opět u Zbraslavě 1200 lidu, odeslali jej v skok k Budějovicům do ležení. Těch také dnův trefilo se, že Dampierovský lid, učiniv sobě obmysl neb anšlak na dva praporce pěchoty české, pod kapitánem Bapstem (neb Papežem) a Šlammersdorfem

sloužící, kteráž kteréhosi passu v těch místech ostříhala; ale naši soldati dostali jednoho kundšaftýře jejich v šatech sedlských vyrozuměli z něho časně, jaká piksa se o nich od lidu císařského kuje. Pročež hrabě z Turnu, dostav o tom zprávy, vyzdvihl se rychle s celým táborem svým od Budějovic, nezanechav v ležení nic více kromě dvou praporců pěchoty, a táhl s ním upřímo proti nepříteli, zdali by ho kde v místě příhodném podskočiti a ten obmysl na jeho vlastní hlavu uvésti mohl. Ale Dampier porozuměv, že by byl mu slabý, nechtěl se vydati z fortele svého od Bystřice, kdež se za jakýmsi rybníkem a lesem zašancoval dobře. 1618

Mezitím Budějovští dověděvše se toho, že tak málo lidu v ležení pozůstalo, vyskočili sobě ven z města tím směleji a vydali se na loupež, vpadvše Malovcům na statky jich, a tím plundrováním za několik drahně tisíců škod jim i poddaným jich nadělavše, beze vší překážky a ujmy zase domů s kořistí nabytou sobě pospíšili, dříve nežli by je hrabě z Turnu někde podskočil.

V tom 20. d. srpna odeslána z Vídně důvěrná zpráva od někoho z upřímých přátel stavův pod obojí, v jakém spůsobu a váze zůstávaly by věci české při dvoře císařském, a co se v skutku a v pravdě o našem celém národu v tajné radě přemýšlí, totiž: že české věci, co se císaře tkne, na tom záležejí, a na tom jest konečně snešeno i zavříno, tak že toho času, podlé zdání toho dobrého muže a referenta, k tomu se nesměřuje, aby se jednání a pokoj díti mělo. Ačkoli se zdá (poněvadž oba dva kurfirštové, falcký a saský, k takovému pokoji tuze radí a napomínají, i sami také se v to vkládají skrze vyslané své kurýry, tolikéž i knížata a stavové obojího Slezska, též Hořejší i Dolejší Lužičané že podobně skrze své vzáctné vyslané to vyhledávají), že by se k takovému jednání směřovalo; ale to že se všecko děje pro to samé, aby se tím protáhlo. Nebo že se na to myslí, aby především rebellové a obzvláště ti, kteříž sou toho původové, se ztrestali; když to stane se, tehdy žeby teprva k jednání o pokoj přistoupiti se mohlo; za nejhlavnější příčinu to pokládajíce, že se tu v nejmenším náboženství nedotýče, ale že toliko samé pouhé Čechův neposlušenství a pozdvižení jest, což oboje zlehčením důstojnosti císařské titulují a bez trestání zanechati za slušné nesoudí. Nebo že bez toho Čechové jsou náchylni pánu svému a králi se protiviti, pročež že tomu musí se jednou v cestu vkročiti a jim ukázati, co jest to poslušným býti. 20. srp.

A byť se jaká milost jim prokázati, ano i na kurfirštův psaní a rady jich jaký pozor míti měl; však že vždy toto státi se musí: nejprvé, aby Čechové zbraně i hned složili a se

1618 císaři zcela v poslušenství poddali; za druhé, aby původy té rebellie císaři k ztrestání na hrdle, čehož zasloužili, vydali; třetí, aby se statkové původův těch do komory královské pobrali; čtvrté, aby jezoviti zase neprodleně do král. čes. uvedeni byli. Poněvadž pak jest se obávati, že Čechové k tomu nepřistoupí, tehdy že dále jest nařízeno, aby se k tomu opravdově přistoupilo; a že jest jistá věc, že se k tomu přikročí. Ku kteréžto potřebě že jest již lidu před rukama, kteříž již i do Čech táhnou, jmenovitě 1. jízdy: pod nejvyšším z Bucheimu 1000, pod knížetem saským 1000, pod Dampierem 500, pod Don Baltazarem 1000, pod hejtmanem Fuxem 150 a husarův 300; 2. pěchoty: německých a nidrlantských knechtů pod knížetem saským 3000, pod Kolaltem 1500, Krychyngských 2000, ale že pro množství nemocných jest jich sotva čerstvých 1600, pod třími hejtmany 900, hejdukův 300. K nim ve dvou nedělích že se přiraziti má husarův 500, Štunderovských knechtův 1500, hejtmana Hišpergera knechtů 400, více pod týmž hejtmanem hejduků 500, tak že císař bude všeho lidu jízdného 3950, pěšího 10600, obojího v jedné summě 14550.

K nimž že ještě hrabě z Firštenberku na pštoluňk a záplatu hišpanského krále 1500 knechtů a jiní na záplatu arcikníže Albrechta 500 jízdy přijímati mají.

Nejvyšší pak cajkmistr Fux že také již táhne, maje s sebou polních kusů šest, totiž: Šlangen 2, Syngeryny 2, a Falkenety 2, s některými petardami, jimiž by zavřitá města v Čechách zotvírali. S těmi všemi že Khán jakožto generalní kommissař, a kterýž všecky peníze v své moci má, napřed táhne, maje s sebou císařské patenty, aby je všecky v Čechách přibíjeti dal. Ti že vztahují se na to, že všickni, kteříž-koli ve dvou nedělích k císaři přistoupí, milost a pokoj míti mají, na ty pak, ješto by se odporní nalézali, aby mečem i ohněm sazeno bylo.

A tak nyní že dále záleží všecko na samém Karlovi Longevallovi hraběti z Bukvoje jakožto nařízeném nejvyšším maršálkovi polním, jenž jest také v tom tažení sám osobně přítomen a chce býti dokonalým nejvyšším polním generalem a nechce Khána při sobě trpěti, ale sám všecku plnou moc nad lidem míti i penězi vládnouti. Nechce také dle spůsobu národu německého, jakýž posavad se zachovával, válku tu vésti, ale obyčejem nidrlantským: pročež že také nyní všecko se v Vídni dělá a řídí, jak on míti chce, aby v ničemž vázán nebyl.

S tažením pak tím že se velmi pospíchá, a Bukvoj že chce všecken lid pospolu vésti a to upřímo ku Praze. Pročež že každodenně přicházejí do Vídně rozličná psaní z Čech, a

to z rozmanitých míst, ale nejvíce od katolikův ano i od ně- 1618
kterých osob pod obojí, kteříž netoliko o všem zprávu činí, jak se v Čechách co děje, ale také se podvolují císaři, když on s lidem svým do Čech vtrhne, že chtějí k němu přistoupiti. Mezi nimiž že jest všecken příležící revír a, jakž pán z Kolovrat za často tvrdí, i Čáslavský kraj, nýbrž, což ještě víceji jest, s čímž se v Vídni bedlivě kryjí, že se někteří z týchž Čechův uvolují, když císařský lid u nich bude, že na přední osoby z stavův pod obojí sáhnouti a je vydati chtějí. Bukvoj, jakby se do Prahy dostal, že přede vším jiným o to usilovati bude, aby zámku Pražského a vrchu Petřína, na němž kostel sv. Vavřince stojí, dostal a Čechům věčné brejle na nos vstrčil, totiž pevnost neb citadellu takovou, jakovéž v Neapolis, v Mediolaně a v Antorfě se spatřují, postaviti dal.

V tom tažení císařském že dají se mnozí pod obojí, a to dosti vzáctní lidé potřebovati, což že by se Čechům slušně za věc podivnou zdáti mohlo, ale tím že sami vinni jsou. Nebo jak výš dotčeno, že v Vídni tomu věřiti nechtějí, aby se to příčinou náboženství díti mělo, a v tom domnění že jsou mnozí postaveni. Naproti tomu Čechové praví, že se to za příčinou náboženství činí, čehož že prokázati nemohou: poněvadž hned s prvopočátku a i posavad v tom se pronášeli a pronášejí, že jsou se zlé praktiky u nich, co se náboženství dotýče, vyjevily, avšak až posavad že toho nic na světlo nevynášejí. Pročež že Michna v městech lidi namlouvá, že jsou to toliko smyšlénky české, a že se toho Čechové ničehož aniž v nejmenším punktu prokázati moci nebudou, v čemž se oblašují. — A tak že budou dáleji věděti, jak věc tu před sebe bráti, zvláště podlé toho, co nyní na sněmu moravském zavříno jest. A v pravdě že při těchto věcech jest se čemu podiviti, že císař tak přísně a příkře proti Čechům ty věci dopoušti před sebe bráti, an ještě stavové pod obojí slyšáni nebyli. Což kdyby se stalo, že by mohli snad ty obrany vynajíti, že by těmito prostředky k nim přikročiti zapotřebí nebylo, nad to pak nyní aby se k zkáze a ku pádu téhož král. směřovati mělo. Ale že přitom věděti sluší to: že se podtím nemalá věc kryje, čemuž jeden každý rozumný z toho porozuměti může, že po všecken čas vždycky na to, a to vědomě, se šlo, aby majestat na náboženství Čechům daný k zrušení přišel, aneb aby se evangelická strana proti témuž majestatu tak potlačovati, sužovati a jí příkoří rozmanité činěno býti mohlo, až by se pomalu všickni ven z země vybyli. V čemž že sou se mnozí Čechové pod jednou slyšeti dali, že se nemá tomu majestatu místo dávati, poněvadž jest cís. Rudolf k dání jeho byl přinucen, tak že ho dávati na prosto žádné moci neměl.

8 rychle někteří zmužilejší lidé proti nim a udělali v [illegible] tak prostrannou ulici, že poslednější z lidu císařského [illegible] menuli na tlačení se do rynku, nýbrž hleděli raději, [illegible] zase ven z brány za času odvandrovati mohli, aby je [illegible] dobné krupobití olověné nezachvátilo.

Mezitím měšťané spolu s lidem stavův služebným [illegible] zvolnosti času, že mohli se proti nepříteli v tím větším [illegible] sebrati a dotírati na ně tak zmužile, že po straně Dampierově [illegible] 307 pacholků tu na place pobito, z městské pak strany do [illegible] osob. Naposledy však Dampier byv také v té šarvátce [illegible] předce zpátkem z města vyhnouti a na pokoji ho nechati musil.

Když tedy do Vídně přicházely noviny tak neveselé [illegible] Dampierovi, že by se mu v začátcích jeho nehrubě dařilo, tedy mnozí počínali pomalu přemyšlovati na mírnější prostředky a chtěli v tom užiti jako za prostředky stavův moravských, vypravivše je do Čech k stavům pod obojí; neb i sám papež k pokoji a míru v tu dobu radil císaři. Hišpan pak potřeboval lidu svého proti Turku i proti Savojským, nemoha císaři na ten čas valné pomoci učiniti. Ale potom zase brzo týž úmysl svůj nepřátelé stavův proměnili.

Vídenští byli podobně zle spokojeni s radami císařskými, že jim uvedli na hrdlo mimo ordinarní vartu města ještě 600 knechtů a 300 koní a nad cajghauzem zemským nějaký kvalt časem nočním sobě provésti chtěli.

Kurfirštové pak, dostavše takové zprávy direktorův, neobmeškali vypraviti stěžně kurýry své k císaři s psaními dosti ostrými. Saský ovšem $^{17}/_{27}$ dne srpna učinil mu z Drážďan připsání takové:

Jakož jsou oba kurfirštové císaři předešle psaní dvoje učinili, a v jednom i v druhém, aby to vše, což jest se původem některých jeho rad stalo v král. čes., co nejdříve bez krve prolévání a nenadálých vpádův do téhož král. činění, aby tudy i jiným zemím křesťanským příčina ku pozdvižení horšímu dána nebyla, mírnými prostředky spokojiti ráčil, jej za to šetrně žádali. Čechové však že se nestalo; nýbrž že pod tím jich kurf. jednáním a prostředkováním, čehož sou se oni nenadáli, lid válečný jeho do téhož kr. čes. pálením a krve nevinné vylíváním vpád učinil a v něm škody nemalé zdělal. Z té příčiny že ještě císaři toto psaní činí, aby raději císař jich kurfirštův tolikéž i jiných knížat sv. říše upřímé a věrné rady, jako i stavův evangelických kr. čes. zakázky činěné, kteréž k důstojnosti a zvelebení jeho i všeho domu rakouského směřují, sobě oblíboval a to vše co nejdříveji v kr. čes. ne mečem ani plundrováním téhož kr. pro ujiti většího a horšího pozdvižení, jak v kr. čes. tak i v jiných zemích křesťanských, zvláště v sv.

říši spokojil. A pakli by vždy císař víceji některých neupří- 1618
mých rad svých nežli jejich mínění upřímého sobě vážiti a předsevzatým vpádem do téhož kr. je hubiti a k zkáze přivozovati chtěl; tehdy co z toho zlého dále následovati bude, že tím žádný jiný než císař s svými radami zlými a neupřímnými vinen nebude. Nebo že kurfirštové a knížata sv. říše na jiném nejsou, pokudž by ty věci k spokojení nepřišly a král. čes., na kterémž mnoho sv. říši záleží, plundrováno a k zkáze od lidu jeho válečného přivozováno bylo, než jeho zastávati a chrániti. Čehož že jim jak císař tak ani žádný po kolikerém jejich upřímém císaře v tom napomínání na zlou stranu vykládati moci nebude. — Kurfiršta pak falckého psaní $^{18}/_{28}$ d. srpna v Hajdelberce datované znělo v smyslu tomto:

Že jest za jiné neměl, než že císař podlé dvojího jeho psaní jemu odeslaného, též kurfiršta saského i od jiných knížat sv. říše učiněných, aby pozdvižení, kteréž se v král. čes. původem některých zlých a škodlivých jeho rad stalo, zase k náležitému spokojení přišlo, a původové téhož pozdvižení ku příkladu a výstraze jiným ztrestáni byli, to tak opatří. Na kteréžto psaní své že jest odpovědi od císaře dostal, že totiž na ničemž jiném neráči býti, než to vše k spokojení přivésti a vzáctné osoby za kommissaře do král. čes. k vyslyšení všeho toho vyslati i, pokudž možné nejvýšeji bude, k místu a k dobrému konci přivésti. Nad čímž že sou netoliko oni kurfirštové, nýbrž i jiná knížata sv. říše veliké zalíbení měli.

Však že pod tím vším prostředkováním, čehož se kurfiršt nikoli nenadál, lid válečný jeho do král. čes. pálením, mordováním, lidí zajímáním, nekřesťanským ale právě pohanským spůsobem vpád učinil: což že jest jemu i jiným knížatům s nemalým podivením. Nicméně však že jest ještě k císaři naděje té, že podlé předešlého ohlášení tak škodlivé pozdvižení v kr. čes. dříve, nežli by se něco horšího jak v král. čes. tak i v sv. říši zběhlo, spokojiti ráčí. Nebo nestaloli by se toho, že by tím žádný jiný než císař s svými některými zlými a nepravými radami vinen nebyl, jichž on sobě víceji nežli jich kurfirštův upřímé rady a napomenutí oblibovati a k nim víry přikládati ráčí. V tom se císaři spolu s jinými ohlašuje, pokudž by se něco těžkého podlé začatého vpádu na království české jakožto na nejpřednější křídlo sv. říše, na němž mnoho jí a jiným a všemu křesťanstvu záleží, valilo a původem některých jeho nešlechetných rad na zkázu, — zvláště nemaje císař příčiny žádné proti stavům evangelickým v témž král. čes. — přivozováno a krev nevinná vylévána býti měla, že na jiném není, než podlé moci své spolu s jinými kurfiršty a knížaty sv. říše ho chrániti a zastávati. —

1618 A poněvadž často jmenovaní direktoři a správcové král. čes. pominulého m. července 16. d. vypravili za tou příčinou v poselství i k Janovi Zikmundovi, kurfirštu brandenburskému, do Prus Maximiliana z Kolovrat, Jana Smila z Michalovic a Davida Kuklu z Taugeperku (?), měštěnína Starého města Praž.: pročež dotčený kurfiršt přijav je vděčně a přívětivě na zámku svém Angerburku v Prusích a přednešení jich bedlivě při sobě rozváživ, dal týmž vyslaným od sebe 18. do 28. d. srpna zase na ně resolucí svou psanou takovou:

Že jest v kurfirštské milosti vyrozuměl a doslechl, co tři evangelitští stavové král. čes. skrze své vzáctné urozené a slovútné vyslané v příčině povstalých a posavad trvajících roztržitostí v slavném král. čes. se dotýkající přednésti a přitom vyhledávati a žádati nepominuli. A jakož předně dotčených pánův a stavův příznivému vinši a vzkázání s zvláštni přízní vyrozuměl, tak že týž stavové sebe vší milostí a příznivou vůlí jeho kurfirštskou každého času zase ujistiti mohou. Dále že kurfiršt nad povstalými roztržitostmi ráčí býti zarmoucen a starostliv, poněvadž téměř porozumívá, že jak obecné evangelické náboženství v nebezpečenství tudy postaveno jest i celé slavné král. čes. a všickni jeho stavové, s nimiž jeho vysoce slavní předkové i on sám ustavičně v dobrém srozumění zůstávali a zůstává, načež že i kurfirštské kollegium se všechněmi sv. říše stavy jakožto na přední kurfirštský oud slušně dobrý pozor a bedlivé oko mají, k nemenšímu zapletení přicházejí, tak že obzvláštně a to předně J. M. C. jich nejmilostivější pán již v svém s velikou pochvalou sešlém věku a při jiných znamenitých prácech nepokojem a kvaltováním, mimo to že všelijaké další věci přitom vznikají a pocházejí, zanášín a obtěžován býti by mohl.

Což vše však že kurfiršt skrze milost všemohoucího nejraději by předjíti a odvrátiti, naproti tomu pak aby pokoj, odpočinutí a svornost zase navrácena a stále štípena byla, viděti ráčil; jakož pak toho od božské všemohoucnosti z gruntu srdce svého stavům vinšovati a žádati i také dokonalou naději o tom míti ráčí, poněvadž od vyslaných vyrozuměl, že slavní stavové tu svou nařízenou defensí nikoli pro zprotivení se císaři jakožto pořádné vrchnosti, nýbrž mnohem víceji k zachování jeho cís. osoby při její velebné reputací a listův jeho královských i oustní přípovědi a tak i svobody jich v náboženství tudy jim přislíbené a to jen proti některým tomu všemu odporným vyzdvihli a nařídili. Nebo že kurfiršt císaři pro jeho císařskou, křesťanskou a upřímnou mysl toho věřiti nemůže, aby z jaké příčiny od svých jednou promluvených slov královských v nejmenším se uchýliti a proti tomu

nevinné poddané své zarmucovati dopustiti měl; nýbrž že mnohem více jednoho každého, bez ohledu na jedinou osobu aneb pod jakým fochem, při tom císařsky a královsky chrániti a nad nimi ruku držeti a tak vše, což by podtím k nějaké nerovnosti nespravedlivé se vztahovati aneb míněno býti mohlo, k dobré bezpečnosti, svým pak věrným poddaným k dokonalé satisfakcí akkomodirovati a přivésti chtíti ráčí, obzvláštně poněvadž J. M. C. již také, jak kurfiršt toho hodnověrnou zprávu má, na J. Msti laskavé strejce, švagry, bratry a kmotry, kurfiršty, falckrabě saského a na dobrovolnou interposicí jich ty věci milostivě podati ráčil. 1618

A kdyby byl i kurfiršt brandenburský předtím v říši býti mohl, že by byl také nedal, nikterakž nic scházeti v tom svou dobrou interposicí a prostředkováním. Poněvadž pak z některých důležitých příčin a potřeb toho se mu až posavad učiniti netrefovalo, a přitom pro vzdálenost místa ne vždycky jistou zprávu o všech příbězích časně mívati mohl, a tak z strany osoby jeho muselo býti to na straně pozanecháno; nicméně však že při jeho bohdá šťastném se domů navrácení, k čemuž se již i skutečně má, všecku potřebu a možnost v té příčině stavům rád zase vynahraditi chce. A mezitím že císaře svým nejponíženějším psaním poslušně navštíviti nepomine.

Přitom také že kurfiršt i s jinými evangelickými stavy v dobrém srozumění býti chce; a což k zachování obecného evangelického náboženství k týchž stavův přichránění dalšímu za užitečné a potřebné uzná, to vše radou i skutkem od osoby své každého času jim vynahrazovati nepomine. Mezi tím že nemá se žádný z nich od kurfiršta žádného nebezpečenství obávati. Podlé toho že slavných stavův s pilností napomíná k tomu, aby oni v dobrém svém předsevzetí J. M. C. věrni, poslušni a hotoví poddaní stále zůstávali a, pokudž při svém náboženství a svobodě svědomí se dotýkající bezpečně zůstaveni budou, v jiných příčinách se spokojili a další nepříležitostí sebe sami víceji neobtěžovati. Což aby neprodleně v skutku následovalo, že kurfiršt stavům toho z srdce vinšovati, jim své příznivé pozdravení a náchylnou vůli spolu i vyslaným jich zase vzkazovati a jim všem společně i vyslaným svou kurfirštkou milostí přichýlen a nakloněn zůstávati ráčí. —

Vyslaní navrátivše se s touž odpovědí do měst Praž. tu, kdež náleželo, poselství své zděli a k rukoum direktorův ji složili.

V tutúž dobu jmenovaný kurfiršt učinil císaři z dotčeného zámku Angerburku obšírné a vážné psaní v příčině stavův král. čes. pod obojí, v němž nejprvé jemu jakožto

1618 nejponíženější a nejposlušnější kurfiršt (tak zněl podpis jeho v listu tom) své poslušné a vždycky hotové služby vzkazoval, podlé toho se ohlásiv, že nemůže před ním poslušně a nejponíženějším upřímým a dobrým úmyslem tajiti, že včerejšího dne tři evangelitských stavův kr. jeho čes. vyslaní k němu přijeli a jemu jejich i vlasti své žalostivý způsob velmi zarmouceně v známost uvedli.*)

Zatím stavové sjevše se na obeslání direktorův do měst Praž. v pondělí po sv. Bartoloměji 27. augusti, na ráno v úterý shromáždili se všickni v dosti hojném počtu s direktory v soudné světnici okolo osmé hodiny německé. A tu nejprvé skrze Pavla z Říčan stalo se jim poděkování jmenem direktorův z tak hojného a povolného sjezdu i osvědčení, že na svou připověd a poctivost v zastávání pravdy, cti a slávy boží pamatují, přitom jich požádav, aby prvé, nežli se příčina tohoto sjezdu jim oznámí, všickni nestížili sobě na kolena pokleknouti a s poníženou modlitbou pána Boha za požehnání, pomoc a ochranu v předsevzetí tomto svatém, kdež se cti a slávy jeho dotýče, poprositi. Což se od vyšších i nižších stavův s ochotností a myslí skroušenou vykonávalo.

Po dokonání pak modliteb sv. skrze téhož Pavla z Říčan byla na stavy dotázka učiněna: poněvadž patentové o defensí tak dobře na stranu pod jednou jako na stranu pod obojí svědčí, a toto jich předsevzetí z strany zastávání svobod zemských, majestatův a privilegií k tomu samému toliko se vztahuje, máli se pro stavy pod jednou, aby mezi ně do soudnice přišli, poslati. K tomu všickni tři stavové i hned jednomyslně se ozvali a povolili, že jest slušná a náležitá věc, aby při uvažování dalších potřeb přítomni byli. I byli vysláni k straně pod jednou Bohuchval Berka, Pavel z Říčan, N. Audrcký, Melichar Hablius, totiž: k Adamovi z Šternberka, nejv. purkrabímu Praž., k Adamovi z Waldšteina, nejv. hofmistru král. čes., k Děpoltovi Matoušovi z Lobkovic, křižovníku, a k Divišovi Černínovi, hejtmanu hradu Praž. Na jejichžto odpověd přes dobré půl druhé hodiny se očekávalo a nic obecného se neřídilo.

Mezitím pak jeden Pražský kupec jmenem Abraham (snad Brok), dostav psaní z města Jihlavy, toho dne je ukázal direktorům, v němž činila se zpráva, že by lid již císař-

*) Toto psaní kurfirstovo nalézá se na str. 834 a 835 rukp. Skál. [illegible] poukazuje na přímluvy kurfirsta falckého, saského a jiných p[illegible] svých za stavy král. českého, tolikéž císaře za to žádá, aby v [illegible] česk. svoboda v nábož. zachována a stálý pokoj zase vzdělán byl.
Red.

aký půl druhé míle od Jihlavy s svým nejvyšším kommissařem Janem Eusebiusem Khánem z Belásu a s generalem Bukvojem ležeti měl, a to okolo městečka Stonařova, maje ordinancí danou sobě upřímo táhnouti k Německému Brodu, jsa v počtu okolo 10000. 1618

Tehdáž také přišla novina do Prahy skrze Jana Gelasa jinak Smiška Borovského, radní osoby z města Domažlic, že jeden hejtman stavův jmenem Augustin Hok, kterýž okolo Plzně s lidem svým ležel, byv pozván od Plzenských s posmíškem vojenským k snídaní, že jest mimo všecku naději jejich kteréhosi dne ranním jitrem do předměstí jim vkročil, je plundroval a u bran vartu posekal a zajal. K tomu když dobytek ovčí z brány ven honěn byl, že ho do 500 zajal a s tím se vším zase do kvartýru svého se obrátil, vzkázav jim do města: že jest se k snídaní postavil podlé vzkázání jejich; ale když se žádný tak zdvořilý, kdo by mu je dal, nenalezl, pročež že sobě sám oběd připraviti musil, k čemuž mu sami Plzenští dobrý fedruňk dali. A tak líbili se jim, že je k témuž obědu zůve a podlé náležitosti traktirovati chce.

Po dlouhém pak očekávání na stranu pod jednou vyslaní od stavův navrátili se, učinivše relací, co sou u nich zjednali.

O nejvyšším purkrabím oznámili, že jest jim tuto odpověd dal: Poněvadž sou ho stavové pod obojí do arrestu vzali a jemu poručili, aby nikam jinam z domu svého krom zahrady cís. a kostela hradu Praž. nevycházel, pročež že se na hrad Praž. do soudné světnice postaviti nesmí. A také že nepůjde dotud, dokud ho císař povolati a jemu to učiniti poručiti neráčí. Co se obhajování svobod zemských dotýče, že při tom drží a držeti se, jako kdy prvé, zakazuje.

Od nejvyššího hofmistra dostali odpovědi takové: že dnes nemůže pro pilný odjezd svůj po potřebě své mezi stavy přijíti, na čemž aby mu za zlé neměli; než nazejtří, pokudž prázdnost stačiti moci bude, že se najíti dá.

Křižovník pak a hejtman Černín ohlásili se: že od minění nejv. purkrabího děliti se nechtějí, nýbrž při něm zůstaveni býti žádají.

Po učiněné relací této voláno z katedry, aby ti, kteří k tomu sjezdu a shromáždění nepřislušejí, ano i čeládka dvorská s cizozemci z soudnice vystoupili a, jsouli kteří z stavův na paláce, an k němu náležejí, aby byli povoláni.

Když tedy ti, jenž vystoupiti měli, vystoupili ven, a kteří měli vstoupiti, vstoupili tam, zatím čtené z katedry od Benjamina Fruveina příčiny obeslání stavův v smysl ten:

Ve jmenu Boha otce i syna i ducha sv., jediného v trůj osobách p. Boha. Amen. Že direktoři vděčně přijímajíce tuto

8 povolnost a shromáždění stavův, milujících svou poctivost, čest a slávu boží zastávajících k věčné památce, příkladem předkův svých heroických, a ku pochvale jiným národům, kteréž jsou nyní tak ochotně u velikém množství dokázali, jim všechněm vůbec i také jednomu každému obzvláštně z toho služebně a přátelsky děkují.

Vedlé toho že ku paměti jim přivozují, co se z jistých a hodných příčin synům vlasti zpronevěřilým stalo, a jak jsou všickni tři stavové proto u císaře i v jiných zemích u kurfirštův a knížat křivě omluveni, že by skrze hrabě z Turnu žádného pod jednou mezi sebou v zemi trpěti a živiti nechtěli. Kteroužto nepravdivou zprávou že císaře nepřátelé stavův k válce a lidu vojenského do země vyslání spůsobem válečným přivedli.

Proti pak týmž zlým zprávám co jsou z uvážení stavův direktoři císaři za odpovědi dávali a jak nevinnost svou i jejich omlouvali, to že v patentích vůbec od nich vydaných na větším díle obšírně se obsahuje, i jak dlouho císař odpovědí svých na psaní jim nedával, mezitím pak že lid verboval, jemuž lid český v kraji Bechynském odporoval; však když se den ode dne týž lid císařův sílí, pročež že potřebí jest také k tomu silnějšího odporu. Mezitím že na sněmě moravském Čechové jsou mezi proposicí sněmovní za rebelly vyhlašováni. Proti tomu o zastavení téhož lidu že direktoři psali císaři, žádajíce za pokoj; však že nic pro nepřátely stavův při císaři obdržeti nemohli. Protož že potřebí jest, aby lid český vyzdvižen byl, a za tou příčinou, že stavům těchto artikulův k bedlivému uvážení podávají:

Nejprvé, poněvadž Dampier a Jan Eusebius Khán s lidem do české země nepřátelským spůsobem vtrhli, jakby jim odpíráno býti mohlo. Druhé, vidili se stavům mimo předešlou výpravu na člověka desátého svolenou po vyjití již málo následujících dnův podobnou sbírku a výpravu svoliti. Třetí, člověk pátý od vyšších stavů, a od stavu městského, čtvrtý aby k odpírání nepřítele vyslán byl. Čtvrté, berně v letu 1615 svolené, aby na kratší terminy šly, a brzo vybrané byly. Páté, kterak by hrad Karlštein, koruna, privilegia a svobody zemské bezpečněji opatřeny býti mohly.

Po publikování toho všeho Václav Vilém z Roupova oznámil, že tyto příčiny jsou, pro které sou stavové na hrad Praž. povoláni, a že direktoři stavův žádají za to, aby je, poněvadž periculum in mora et hostis prae foribus (t. j. obmeškání věcí těch bylo by nebezpečné, škodlivé a nepřítel za humny), v své bedlivé považení vzali a k skutečnému naplnění neprodleně přivedli.

Stavové vešedvše v potaz, dali zase od sebe skrze Štefana Jiřího z Šternberka oznámiti toto: že direktorův za to žádají, aby takových artikulův přípis každému stavu obzvláštně vydán byl, že každý stav bude moci se o to volně poraditi; chtíce z jistého uvážení všech tří stavův na ně zjítra, dáli Bůh, zasednouti, je v povážení své vzíti, a co by tomuto království k dobrému sloužiti mohlo, opatřiti a nařiditi. I povoleno k jedné i druhé žádosti. 1618

Dáleji po publikování proposicí jest poručeno od direktorův, aby patent císařský, kterýž Janovi Eusebiusovi Khánovi generalnímu kommissaři odevzdán byl, a císař ho v tom dostatečně splnomocnil, aby moc měl takové patenty po krajích posílati a je publikovati dáti, s tím doložením, že ho také těm osobám zprotivilým na hradě Praž. shromážděným jeden exemplář, aby se do něho nahlédli, odsílati ráčí, vůbec se přečetl. Což stalo se v dosti obšírných slovích a s velice hroznými stížnostmi, kteréž sobě císař do stavův v rozdílných artikulích, o nichž již v jiných spisích jeho učiněna zmínka hojná, pokládal, jmenovitě: že sou stavové regalií jeho se ujali, direktorův 30 nařídili, gvardii zámecké povinnost obnovili, statkův jeho královských se zmocnili, lidem duchovním statky, kteréž ve dsky zemské vložené měli, pobrali a je z země vyhnali, sbírky zemské k ruce stavům a potřebě zemské, císaři je odjavše, obrátili, místodržící J. M. z kanceláře české, kdež všeliké útočiště k spravedlnosti bylo, a v kterémž místě měla všecka šetrnost a vážnost zachována býti, na nichž mnoho záleželo, oknem ven vyhodili, půjčkami stavy obtěžovali, defensí k verbování lidu svolili a k sceptrum J. M. C. sáhli, poštu ordinarní zastavili a přejímali, místodržící jiné do arrestu dali, zámku Karlšteina se zmocnili; protož že pro obhajování svého královského důstojenství a reputací a zastání svých milých věrných poddaných ráčí svého generalkommissaře pokojně do Čech vysílati a jemu moc dávati, kterak by mohl ty protivné pokoje obecného rušitele ztrestati, s tím přitom doložením, aby se každý, kdo by při císaři státi chtěl, nejdéle ve dvou nedělích od datum téhož patentu témuž Khánovi ohlásil a podepsal, tu že on jakožto tu moc mající bude věděti, kterak s ním dále naložiti, jak týž patent v pondělí po sv. Jakubu, apoštolu Páně, léta přítomného psaný to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá. —

Po něm čteno psaní císařské všecko se na týž patent vztahující, pod datum v pátek, den sv. Vavřince; item psaní jeho přednější v Vídni v pondělí po na nebe vzetí panny Marie dané v smyslu takovém: že císař v žádné jednání s poddanými svými dávati se nemíní; ale proti tomu že lid v krá-

1618 lovstvích a zemích svých verbovaný s kommissařem odsílá do Čech, ty, kteříž budou se mu protivovati a na svém státi, že skutečně ztrestati, s těmi pak, kteříž se mu poddají, že dobře ví, jak nakládati má.

Když se ti všickni spisové vůbec přečtli, tedy stavové všecko to v svém považení měli a na tom se jednomyslně snesli, aby ještě jedno ponížené psaní k císaři učinili a v něm nevinu svou odvedli; anobrž to všecko, co se jim tu připisuje, že původem nepřátel jejich, dokonalé zkázy stavův pod obojí žádostivých, se děje, jemu poníženě v známost uvedli a, takové psaní do vlastních rukou císaři aby dodáno bylo, o to se s pilností postarali. Pročež i hned takový koncept od Joachima Ondřeje hraběte Šlika v jazyku německém zkopirován, od stavův uvážen, potom nazejtří publikován a císaři v níže-psaném smyslu stěžně odeslán:

Že nikoli nepochybují o tom, aby císař posledního psaní od direktorův a správcův jejich zemských 28. d. měsíce tohoto milostivě dostati a jich všech společnému mínění a úmyslu upřímnému vyrozuměti neráčil, že totiž, jak jest se jim v tom již dávno milostivě a otcovsky ohlásil a zamluvil, že k spokojení a k zpomožení těm nenadále v kr. čes. vzniklým a od nich nikda nezasloužilým obtížnostem zvláštní a onaké kommissaře k nim odeslati chce, oni ještě dosavad v té naději a dověrnosti poddané jsou postaveni, že císař jim tu vždycky od nich vinšovanou a potěšitedlnou traktací milostivě nařídí a své kr. čes. nevinné cizím lidem vojenským stěžovati nebude, ale je v tom ušanuje.

Na kteroužto jeho milostivou resoluci že jsou všickni tři stavové s srdečnou žádostí až do přítomné chvíle očekávali, ale však žádnou měrou se jí dočkati nemohli; pročež že sou mezitím dne včerejšího na hradě Praž. pospolu se shledali a přikročili k bedlivému uvažování toho, jak by vlast svou před tím den ode dne více a více na ni se valícím nebezpečenstvím náležitě ubezpečiti a v té příčině s dostatkem opatřiti mohli. A vyrozuměvše přitom z dostatečné zprávy vyslaných našich, jak těžce císař ujímal by některá slova v psaní jejich, ježto oni dokládají se v tom pána Boha vysoce, že sou oni jim tak nikda nerozuměli a posavad nerozumějí; a byť krásně proti vší naději a vůli jejich i něčeho se zběhlo, tedy že dověřují se císaři poddaně, že jim toho tak těžce a nemilostivě vážiti nebude, jakož pak, aby jim toho tak nevykládal, že ho za to ve vší poddané poníženosti pokorně prosí.

Proti tomu pak že stavům jakožto jeho věrným a poslušným poddaným přichází toto velmi těžce, protimyslně a podivně, že hrabě z Dampiru s mnoha tisíci lidu do král. čes.

násilně vtrhl, a že císař radu svou, komorníka a nejvyšiho Jana Eusebia Khána za svého generalkommissaře s plnou mocí nařídil. Kterýžto nyni též s několika tisici lidu do téhož království táhne a do něho je uvésti míní, maje sobě přitom poručeno i to, aby jisté patenty pod jmenem císařským, z nichžto dva jim stavům také odeslal, jež oni dali sobě v svém společném shromáždění přečísti, sem i tam po krajích rozposílal. 1618

Proti čemuž že všickni tři stavové ohlašují se v tom císaři zjevně a jednomyslně jak předešle tak ještě i nyní a jeho v tom náležitě ujišťují, že jeho věrní poslušní a stálí poddaní jsou a takovými i napotom zůstati a setrvati chtějí. Poněvadž s obzvláštní jakousi libostí vyrozumívají tomu, že císař ještě dosavad v svém milostivém a otcovském úmyslu trvati a je při jejich majestatu a při porovnání strany pod jednou s stranou pod obojí, jako i při snešení sněmovním milostivě zůstavovati a nad tím nade vším ochrannou ruku laskavě držeti chtíti ráčí: a protož že jsou v té poddané a neomylné naději a dověrnosti k němu poddaně postaveni, že císař mimo všecky jiné předešlé své vysoce důležité královské a otcovské konsiderací a rozmysly ráčí i toho při sobě zdravě povážiti a k svému milostivému srdci připustiti, že právě podivným řízením a připuštěním pána Boha všemohoucího kr. čes., vlast jejich milá, teď v málo kolikasi letech již po třikráte silnými vojsky obtížena byla. Což vše že sou všickni tři stavové pro osobu jeho královskou dosti dlouho mile a trpělivě snášeti a tak veliké škody a zkrácení bolestně shrýzti musili.

Z těch tedy všech příčin že prosí císaře jakožto svého nejmilostivějšího a z přirození k milostivosti nakloněného krále a pána v nejhlubší poddanosti a pokoře a s takovou důvěrností, aby císař neráčil jinačeji o nich dokonce mysliti, jediné tak, že oni toho milostivého pokoje srdečně vinšují, a dále to při tom lidu vojenském, aby se dále do země nepodával, milostivě zastaviti, všelijaké nepřátelské oučinky a předsevzetí jemu, jakož že i stavové podobnou měrou při lidu svém pro samu toliko defensi a obhajování země totéž s dostatkem opatřiti a nařiditi chtějí, přísně zapověditi, dotčené patenty kassirovati a umořiti, proti tomu pak tu vzáctnou a bohdá vysoce užitečnou a platnou interposicí a jednání přátelské, k nížto císař příchylnost svou milostivou nejednou pronesl, laskavě nařiditi a jim ničehéhož jiného přičítati a připisovati nedovolovati ráčil, jediné to, že dotčení stavové k J. C. Velebnosti, když toliko v příčině náboženství i v jiných věcech jeho se vlastně dotýkajících, ano i ve všech starobylých privilegiích náležitě a s dostatkem od něho ujištěni a ubezpečeni budou,

1618 za to za všecko, jakož na věrné, stálé, volné a poslu[š]dané náleží, se chovati a ukazovati budou, tak že c[...] sťanstvo jim to za slušné a spravedlivé uznávati a schvalovati bude.

Což vše že vidělo se stavům za potřebné, aby m[...] z své nejpoddanější a nejponíženější důvěrnosti k j[...]lostivému a bedlivému považení ponavrhnouti nep[...] s tím jeho císařské a královské milostivé ochraně seb[...]nec ve vší poníženosti poroučejíce, že jemu zdraví [...]ženého na milém Bohu věrně a upřímně vinšují. —

Když to tak vše se dokonalo, tedy Václav Vilím [...]pova učinil k stavům ještě ohlášení potřebné s p[...] k němu žádosti této: aby stavové nestěžovali sobě [...] malou chvílku pospolu poshověti, poněvadž artikul[...]ňati z patentu císařského, na kteréž se knížatům a [...] slezským jistá odpověd dává a přípis toho všeho ods[...]blikováni budou.

I učinili to stavové rádi a s ochotnou myslí očekáva[...]

Zatím hned čtena dotčená odpověd, jížto začát[...] sám v sobě takto:

„Toto se nám od nepřátel našich za vinu dává, [...] J. M. C. proti nám, dávajíce všemu výklad neupřím[...] zdvihnouti usilují.

I. Že jsme regalií J. M. C. ujali. To že pravda ne[...] toho důvod ten: že se při dskách zemských v puc[...] a v komoře české i při kanceláři bernické všecky vě[...]ské krom půhonův, důhonův a zatýkačův řídí a kon[...] i při kanceláři české místodržícím konati povinn[...] J. M. C. na ně vzložené, nikda od stavův zhajováno a [...] nebylo.

II. Že sme direktorův 30 zřídili. To se z nevyhn[...] příčiny státi musilo, poněvadž těm, kteříž nepřátelé [...]hoto království a všech svobod obyvatelův jeho, ji[...] regimentu svěřovati bylo netoliko neslušné ale také [...]pečné. Protož aby v bezpečnějším spůsobu královst[...] stálo, že se direkcí nařiditi musila, a k těm rušitelům [...] a svobod zemských podlé D. 49 v zříz. zem. obsažené[...]kročiti, bylo náležité a spravedlivé.

III. Že sme guardii královské povinnost obnovili [...] jest; nebo obnovení povinnosti té ani v slovích ani v [...] se nestalo, nýbrž toliko laskavé napomenutí, kterým [...] takovou povinnost jim od J. M. C. danou potvrdili [...] dovedli, že táž varta pilnější jest, pána svého rozkaz v[...] a, co jí náleží, bedlivěji opatrovati.

IV. Že sme se statkův královských zmocnili: toho není; 1618
neb na žádném zámku žádného hejtmana z povinnosti té, kteráž mu od J. M. C. vydána, jsme nepropustili, nýbrž všecky při všem tom zanechali, nad to výše nového hejtmana nikdež nenařídili a nedosazovali.

V. Že sme jezuitům, jež lidmi duchovními nazývá císař, statky pobrali a je z země vypověděli. Věc tato slušná stala se proto: Předně, že sou vždycky buřičové a rušitelé pokoje obecného bývali, na kázáních svých nás pod obojí kaceřovali, haněli a o nás, že nám víra držána býti nemá, jako ten jízlivý Pater Scipio Gentilis, nešlechetně mluvívali, anobrž i o majestatu našem od císaře Rudolfa nám daném, že může zrušen býti, poněvadž od papeže potvrzen není, potupně v uši vrchnosti vtrušovali. Druhé, že nás při dvoře J. M. C. i jinde ošklivili a haněli. Třetí, že v městě Chomútově příčinou jich a praktikou mnoho krve nevinné jest vycezeno. Čtvrté, že komedie a tragedie na potupu strany pod obojí začasto strojívali. Páté, že bez povolení stavův léta 1547 do kláštera dominikánů naproti špitálu blíže mostu se vetřeli, ano i do čes. kr. přijati byli. Šesté, že pozemské statky kupovali, ve dsky zemské proti dobrému spůsobu a obyčeji kr. čes. a slavnému nařízení slavné paměti cís. Karla IV. je klásti dali, ješto k tomu cíli dsky zemské od téhož cís. Karla vyzdvižené a nařízené nejsou, aby ledajakés kněžstvo statky své, jež však skupovati žádného práva nemá, v ně sobě klásti dáti mělo. Sedmé, že privilegium na novou universitu prostředkováním svých patronův, někdy mezi nimi chytrostem vyučených a vychovaných (ješto v jednom a témž městě dvojí universitas býti nemůže), sobě od cís. Matiáše vyžebrali. Osmé, že pater z Kolovrat s paterem Fanýnem proti D. Helvíkovi Gorthiovi spis hanlivý sepsali, na velikou potupu strany pod obojí jej k vytištění podati a vůbec publikovati dali, což proti porovnání mezi stranami čelilo. Deváté, že skrze psaní pater Gregorius Rumerus paterovi Vilímovi Lamormaynovi z Pasova do Grácu psal slova ta: „že nyní lid proti Čechům se v Rakousích verbuje, ale budeli k meči saženo, že bude dobře; pakli že ku pokoji bude se směřovati, bojíme se, že více v české zemi nezůstaneme, ale budeme vymustrováni z ní preč, jako z Benátek a odjinud; stavové kr. čes. nás nepřijmou, leda by přemoženi byli; a nyní dobrá příležitost a příčina jest, aby Čechům všecka privilegia a svobody jich odňaty byly.“ Toliž sluší na ničemného školometa?

VI. Že jsme se sbírek zemských ujali: protože majestatem stavové opatřeno mají, kdyby se co takového v kr. čes. zběhlo, aby proti němu a svobodám jich čelilo, aby mohli se

1618 všech sbírek a kontribucí ujíti a je na splacení lidu válečného v potřebě takové proti nepřátelům i na jinší potřeby obecné obrátiti.

VII. Že místodržící sme vyhodili z okna, totiž Slavatu a Smečanského: to se jim proto stalo, že Slavata od té chvíle, jak se s J. M. C. při odjezdu J. M. z kr. čes. z Prahy na Pardubice vypravil a odtud zase se navrátil, z nabádání jezuitův své poddané v Hradci Jindřichově a v Telči již dávního času po stvrzeném majestatu k náboženství katolickému pod jednou nutil a, kteří přestupovati nechtěli, nekřesťansky s nimi nakládal. Smečanský že tolikéž po stvrzeném majestatu Tachlovské k témuž náb. přidržel, i prvé všecky své poddané převedl a, kteří přestupovati nechtěli, jim na roubíky ústa podpírati, hostiam, jakž oni zle ji jmenují, i víno nesvěcené mocně do nich cpáti a líti, některé pak nidrlantskými psy štváti, jímati, vázati a s nimi se těžce vězeti poroučel. Přitom že list vyžebraný od biskupa římského sobě do desk zemských vložiti dal, ješto dsky zemské na listy papežské, po kterémž stavům kr. čes. nic není, aby do nich vloženy byly, nařízené nejsou; kterýmžto listem ten skutek převedení na víru katolickou jeho poddaných jest schválen ano i z kanceláře české vysoce jiným listem zveleben. K tomu že léta 1609 v majestatu na svobodné provozování náboženství stavům pod obojí od cís. Rudolfa II. obadva, jak Slavata tak Smečanský, ani v porovnání mezi stranama pod jednou a pod obojí, jako ani v amnestii se podepsati, ani při relací, když takový majestat do desk zemských klásti se měl, pokládajíce sobě v tom snad lepší svědomí nežli J. M. C. a jiní nejv. úř. a soud. zemští míti, býti nechtěli. Víceji nad to, když J. M. král Ferdinand revers na majestat a svobody stavův od sebe dáti chtíti ráčil, že sou oni spolu s Zdeňkem z Lobkovic, nejv. kancléřem kr. čes., toho hájili a zbraňovali, v přímluvách na sněmích všelijakými rozprávkami pánům pod obojí překážku činili, a když v přímluvách něčeho, co by po jich vůli nebylo, se dotkli, je okřikovali. Naposledy že skrze ně jest spůsobeno to, že pokorné žádosti, slušné a spravedlivé stížnosti při J. M. C. žádného místa míti a k žádnému napravení přijíti nemobly.

VIII. Že sme půjčkou stavy stěžovali: to od jednoho každého dobrovolně se stalo, seč který z nich býti mohl, a ne z nějakého přinucení aneb z ňákého jisté summy ukládání. A tak podlé zříz. zem. sou sobě povinni, proti nepříteli všelijakými dobrými prostředky a pomocí jakoukoli nápomocni býti.

IX. Že sme defensí nařídili a k sceptrum J. M. C. sáhli. Ale stavové pánem Bohem i vším světem to sobě osvědčují, že ta defensí nařízena proto není, aby se tu reputací J. M. C.

dotýkati aneb proti osobě jeho svolena býti měla; než předně 161 proto, aby J. M. C. i v tom proti svým nepřátelům a stavův opatřen býti a stavové svými majestaty, svobodami i osobami, manželkami a dítkami svými bezpečně zůstávati a jmeno dobré příkladem předkův svých potomkům svým zachovati mohli. Neb již tu stavům o všecko běželo: nepřátelé jim k svobodám sáhli, hrdla je odsoudili; arcibiskup Praž. a Broumovský opat kostely brali a bořili, ano i na německý Malostranský sáhnouti chtěli; rychtářové cisařští Pražští věcí zádušních se ujímali, počty přijímali a, jak chtěli a kde chtěli, důchody obraceti jejich počínali.

X. Že sme poštu ordinarní vyzdvihli: protože mnohé veliké neupřímnosti se u ní kolikráte jak v psaních rozdílných jazyků, tak i v skutku doptali; za kteroužto příčinou praktikářům byla cesta otevřína, a jak chtěli, mohli v svých praktikách procedirovati. Protož aby v lepší bezpečnosti toto království i obyvatelé jeho státi mohli, to se tak státi musilo.

XI. Že sme místodržící jiné, jako nejvyššího purkrabího a hofmistra, do arrestu dali: že, těmto neřestem mohouce jako přední osoby v kr. čes. přítrž učiniti, nechtěli a praktikovati skrze psaní nepřestávali. Protož bylo jim zapovědíno, aby v žádných radách ani v jednáních víceji potřebovati se nedávali. Ale však ne na ten konec to se stalo, aby se nikam z domů svých neuchylovali; poněvadž svobody té vždycky užívali, že do kostela hradu Pražského, do zahrady královské i na pangety a veselí jezditi mohli.

XII. Že sme se hradu Karlšteina zmocnili: proto ne, abychom jej sobě jako v poddanost uvedli, než aby v lepší bezpečnosti privilegia a koruna s jinými regaliemi zůstávati mohla, vartou silnější jej opatřili. A tak z toho rozuměti se může, že my stavové pod obojí nevinně při J. M. C. omluveni jsme od těch, kteříž nám, tomuto kr., též svobodám a privilegiím našim škoditi usilují. Jimžto s pomocí boží a prostředky k tomu zřízenými se brániti míníme a budeme.“ —

Po přečtení resolucí této propuštěni stavové z direkcí v hodinu jedenmecítmou na celém orloji, a uvážení proposicí do osmé hodiny německé na zejtří odloženo.

Téhož dne direktorové dali šest kusův velikých střelby a předtím dva dny 12 z nového cajghauzu vytáhnouti a odvésti k městu Čáslavi, kamž general kommissař Khán s lidem svým směřoval po vzetí Polné a Něm. Brodu, chtěje se ho podobně zmocniti. Ale že lid zemský zvěděv o tom, toliko 5 hodinami ho předešel a úmysl jeho mu zkartil. Tou příčinou uhnul se Khán do kraje na pravou stranu z silnice té a zakopal se rychle v jednom tu příležitém lese. Proti němuž

1618 zase lid stavův velmi blízko, tak že chasa na vartách na sebe povolávati mohla, se položil a v příčině své náležitými šanci a náspy se ohradil. Dampier pak v tutúž dobu, pokusiv se však opět nadarmo již po třetí o Jindřichův Hradec, do 250 pacholků v tom outoku ztratil, an z Hradeckých strany sotva 5 osob zahynulo, a okolo 80 poraněno, a s hanbou odtud odtrhv k většímu houfu lidu císařského, okolo Polné a Německého Brodu zůstávajícímu, se přirazil.

Šance také okolo Prahy za Horskou, Konskou i Vyšehradskou branou velmi pilně se hotovily, tak že na každém místě přes 200 šancovníkův s vojáky dělalo. V tu dobu u nějakého vlaského kupce bohatého Hollera, papežence, nalezené dvě tůně prachu a 2 centnéřové olova, což obé z poručení direktorův mu pobráno. Nad to výše pominulých dnův z uvážení direkcí dosazeni a uvedeni zase do kolleje jezuitské, kdež prvé jich klášter býval, mniši řádu Dominikova. Lid také po praporcích téměř každodenně mustrovaný vypravoval se s těží do ležení hlavního.

29. srp. Na druhý pak den toho obecného všech tří stavův sjezdu, t. j. ve středu po sv. Bartoloměji 29. d. srpna v obyčejnou hodinu osmou na půl orloji direktoři ke dskám zemským a stavové do soudné světnice v nemalém počtu se sešli. Za nimiž i obecného lidu množství veliké do téhož místa výsadního se přihrnulo. Kdežto přednější osoby z stavův, jako nejv. komorník kr. čes. Jan Sezima z Sezimova Oustí, Jan Rudolf Trčka, Štefan Jiří z Šternberka, posadili se na přední místa, kdež direktorové měli obyčej sedati, a jiní vedlé nich podlé starožitnosti rodův. Po malé pak chvíli dal se najíti mezi stavy i Adam z Waldšteina, nejv. hofmistr kr. čes., s velikým komonstvem dvořanův svých a vzal sobě přední místo mezi stavy, a maje v rukou veliký balík listů, jednak probíral se v nich, jednak vzav některý četl jej; a to trvalo dosti drahnou chvíli. Bylo pak mezi jinými stavy tolikéž přítomných obé hrabat Henrich Mates z Turnu i Jiří Fridrich z Hollachu, generalové vojenští, jež direktoři v shromáždění stavův obecném zanechali.

V tom když rozličné rozprávky procházely mezi stavy o nynější roztržitosti a příběhu vojenském, z nichž někteří dotkli i veliké upřímosti k vlasti Jana Rudolfa Trčky; tedy hrabě z Turnu přitočiv se k dotčenému Trčkovi, promluvil k němu s náležitou horlivostí slova tato:

„Pane ujče, pane ujče! nesluší to jistotně na poctivého člověka mluviti, co ste vy před některými poctivými a vzácnými lidmi mluvili: žeby ste rádi byli, aby direkcí minula, s defensí sjíti mohlo i z pátého člověka; a že sobě to na

milém pánu Bohu vinšujete, aby tím dříveji lid císařský do tohoto království přitáhl a ty, kteří jsou nepokoje příčina, potrestal."

Proti tomu Trčka přísahou se zavazuje a prsty zdvíhaje odpověděl: „Medle pane ujče, kdo jest vám to pravil, in rerum natura není toho člověka, aby to měl ode mne slyšeti a ukázati to na mne." Kterémuž hrabě zase řekl: „Mlčte pane ujče a nezapírejte! ukázati se to může, budeli toho potřeba, lidmi poctivými. Toliž jest povaha upřímého ouda vlasti své milé?"

Ne bez příčiny stala se mu taková domluva příkrá od hraběte; nebo šla o něm v tu dobu vůbec pověst hodnověrná, že hned, jak jest nejvyšší kommissař Khán Polnou opanoval, dotčený Trčka na několika vozích špíže rozmanité jemu z statkův svých odeslal a pro jeho vlastní stůl bažantův, koroptví i jiné zvěřiny pernaté a srstnaté bez nedostatkův. Po tom jich setření, po malé chvíli, bylo poručeno v soudnici, aby čeládka panská i ti, ještoo k sněmovnímu jednání nepřináležejí, vystoupili ven na palác. Což se i hned stalo. Zatím nejv. hofmistr, učiniv začátek mluvení, omlouval se předně stavům: poněvadž pro jisté příčiny včerejšího dne při shromáždění stavův obecném přítomen býti nemohl a o proposicí sněmovní žádné vědomosti nemá, aby zase znova táž proposicí od direktorův stavům přednešena, čtena a publikována byla. I povolili k tomu ostatní stavové tak, že to přednešení zcela a zouplna poznovu přečteno jest. Po přečtení jí opět oznámil, že jest tolikéž za potřebné, aby bylo posláno k direktorům a oni jmenem stavův požádáni, aby se jim všickni spisové a psaní jak od stavův k J. M. C. tak zase od J. M. C. k stavům až posavad prošlí, k tomu i to psaní žádostivé k J. M. kurfirštům od stavův a zase od kurfirštův k stavům učiněné, jako i připisové přimluv týchž kurfirštův k císaři za stavy odeslaných a summou všecko, což se až do toho času řídilo, do shromáždění jich propůjčili i pro lepší vyřízení a zpomožení vší té věci znovu publikováni a váženi byli.

Po této jeho přimluvě postoupili i nejvyšší komorník Jan Rudolf Trčka, Štefan Jiří z Šternberka a jiní v nábožensтví i v upřímnosti své vlastenecké nad míru nestálí obojetníci, dokládajíce všickni v přímluvách svých již prvé usnovaných toho, že slušná a náležitá věc jest, aby se dle hlasu nejv. hofmistra to vše tak stalo. Čehož doslýchajíce jiní stavové pod obojí, k čemu by ti obrtlíkové a kohoutové větrní tou svou řečí směřovali a k jaké praktice dvéře by sobě otvírali, dávali jedni druhým návěští takové, že žádostí tou a opakováním věcí již prošlých jmenovaní patriotové upřímí

1618 obmýšlejí toliko, aby stavy pod obojí v Praze déleji zdržeti mohli a jim se do krajův rozjeti nedali, až by se zatím nepřítel ku Praze lépeji přiblížil a je všecky pohromadě zastihnouti mohl. Pročež když potom dle pořádku přišlo na přímluvu hraběte z Hohenlohe, ten oznámil světle a patrně: že toho opakování naprosto žádná potřeba není, poněvadž již jednou všecko v direkcí přečteno, uváženo, na místě postaveno, tolikéž schováno a, kde náleží, opatřeno jest; doloživ zatím ještě zprosta slov těch: „Co jest“, prý, „nám po těch psaních a nač jsou nám? psaní za nás bojovati nebudou a nepřátelé z země nevyženou. Já jako poctivý, jen račte mi dovolení a ordinancí dáti, s pomocí pána Boha chci toho dovésti s svou kompagnií, že dříve dvou nedělí na mostě Vídenském se postavím. V Uhřích jsem jednou s 1000 koní na 10.000 Turkův udeřil a je s pomocí boží přemohl a zahnal, a tak čerstvé a švarné kompagnie sem neměl.“

Po něm hrabě z Turnu doložil, že na těch psaních, aby se měly repetovati, nemnoho podstaty jest, a tím toliko že by se čas mařil, poněvadž by k tomu jeden ani dva dny nepostačily, a my, prý, kdybychom v čtení a publikování zbytečném mařili čas, nepřítel mohl by ku Praze v tom čase přitrhnouti. Než na tom že podstata stavův záleží a proto tento hojný sjezd jejich svolán jest, aby, poněvadž již nepřítele v zemi mají, majíli se mu brániti a kterak se mu brániti mají, v považení měli a na tom jednomyslně se snesli.

K přímluvám těchto dvou hrabat celé shromáždění obce přistoupilo a skrze Jana Rudolfa Trčku a Václava Štampacha, že po těch psaních již nic není, než aby se všickni nepříteli, poněvadž do země vpád učinil, bránili a jak se brániti mají, o to se snesli, oznámiti dalo.

Když se tyto věci v soudnici dály, direktorové mezitím zdržovali se pospolu při dskách zemských. V tom Václav Štampach ozval se v obci, že by bylo náležité a potřebné, aby i direktorové při uvažování proposicí byli, poněvadž všickni za jednoho a jeden za všecky jsou. Ale hofmistr nejv. s jinými osobami po své straně toho nepozoroval, co se od Štampacha promlouvá, ukazujíce sobě mezi sebou věci některé, pročež v tu dobu skrze jednoho z roty své nařídil to, aby také přímluvy podával na jiné, jakož pak nejv. komorník přimlouval se dosti obšírně, však tak, že snadno bylo mu rozuměti, jak všecko na opak proti stavům mluví a míní. Z té příčiny dotčená hrabata učinila dotázku na obec: máli se pro direktory ke dskám poslati, aby proposicí uvažovati pomáhali? Obec všecka, aby posláno bylo, povolovala. Hofmistr však s Trčkou a s jinými podpáždníky svými pravíce, že jich na ten

čas tu potřeba není, a že to bez nich konáno a řízeno býti může, stavěli se jí v tom na odpor.

Mezi tím mimo nadálost stavův direktoři vyslali od desk z prostředka svého Jana Albina hrabě Šlika, Václava Šťastného Pětipeského a Tobiáše Štefka do shromáždění stavův s vzkázáním takovým: že se dotazují stavův, uznávajíli toho potřebu, aby mezi ně se najíti dali k doslýchání přímluv a uvažování proposicí? K čemuž všickni kromě těch na hoře oznámených osob jednomyslně povolili. Jan pak Albin Šlik ještě po druhé i po třetí dotázku opakoval, načež vždycky, že povolují, odpovědíno od obce. A po té hned vyslaní po stupních přes katedru ke dskám zemským zase zpátkem z soudné světnice ochotně šli a direktorům snešení stavův oznámili. Direktoři pak vyrozuměvše zprávě jejich, hrnuli se rychle od desk přes katedru a s velikým dupáním noh a hřmotem po stupních dolů, hněvem a lítostí podpáleni jsouce, do soudní světnice sem i tam rukama házejíce, až někteří jako roucha bledí byli, přišli a všickni před hofmistrem nejv. a rotou jeho, škaredě na ně hledíce a hlav ukřivujíce, se postavili.

V tom Václav Štampach zkřikl na hlas: „Vaše Msti páni direktorové, račte pozorovati, jak s V. M. i s námi tito někteří páni upřímně míní.“ A hrabě z Turnu řekl k tomu: „V. M. páni direktorové, račtež jen poslechnouti, jak se tito páni přimlouvají.“ Na to Václ. Vilím z Roupova, president direkcí, stoje naproti nejv. hofmistru s hněvivou tváří řekl: „Kdo jsou ti páni, kteřiž nám sem přijíti zbraňovali, rádi bychom věděli. I aby někdo o tom věděl, že tak dobří a poctiví jsme,“ udeřiv se v tom rukou v prsy, „jako někdo; a nechť někdo nemudruje.“ K tomu jeho žehrání žádný z nich ani slova jediného neodpověděl a dlouhou chvíli mlčení se stalo; než tak červení byli v tvářech všickni, že by se v nich krve nebyl dořezal.

Po utišení roztržitosti té direktorové posadili se na místa svá a doslýchali přímluv jednoho každého anobrž i sami, když na ně přišlo, činili přímluvy své.

Nejvyšší hofmistr začav přimlouvati se vedl k tomu: Poněvadž to samé vlastní osobě císařské jakožto králi čes. náleží, aby proposicí na sněmích podával, že direktoři ničehéhož proponirovati a přednášeti k uvažování stavům nemohou. Pročež aby z těch jejich artikulův sešlo, od defensí bylo upuštěno, ano i od vyzdvižení pátého člověka, ano i od celé direkcí přestáno, a podlé napomenutí císařského lid verbovaný rozpuštěn, lid císařský přijat a nic se proti němu před sebe nebralo. Naposledy aby se stavové císaři, králi a pánu svému, na milost dali a pokorně za prominutí viny své prosili.

v spisu J. M. odeslali: že není nic proti důstojenství a koruny J. M. C. před sebe bráno, nýbrž co se tu koli stalo, to jest nevyhnutedlně potřebně pro zachování svobody v religii, na jestatu na náboženství, snešení sněmovního, porovnání mezi stranama, řádu, práva a privilegií státi musilo. To pak, co jsou nepřátelé naši činili a ještě činí, že proti témuž majestátu a svobodám stavův kr. čes. čelilo a čelí. Kterážto nevinnost naše jsouc tak J. M. C. v známost uvedena i také při J. M. kurfirštích, knížatech i okolních zemích osvědčena, jiná se děje nebyla, než že J. M. C. naše, svých věrných poddaných prosebné a ponížené žádosti ráčí k srdci svému císařskému připustiti, zlých rad se vzdáliti a raději J. M. kurfirštův a knížat sv. říše a dotčených zemí upřímé zdání sobě oblíbiti, království toto v pokoji zůstaviti a věrným poddaným svým škoditi nedopouštěti.

Ale naproti tomu místo naplnění takových ponížených a snažných proseb jest na nás stavy, mimo zasloužilost, skrze též zlé rady své to dopustil, že veliký počet lidu jeho vojenského do království mocí vojenskou uveden jest, kterýžto lid v kraji Bechynském mečem i ohněm zemi, obyvatele bez rozdílu řádu, stavu a náboženství hubí a škodí a v tom dále den po dni postupuje. Kterémužto nepříteli ačkoli lid náš verbovaný s pomocí boží statečně odpírá; ale že dalšího nepřátelského vpádu do jiných krajův jest se obávati, a všelijací prostředkové k tomu se jmenem J. M. C. vyhledávají, jak by toto celé království mocí válečnou opanováno, my stavové o své svobody připraveni, náš slavný národ český dokonce zahlazen, a jiní cizí národové do něho uvedeni a na statcích našich osazeni býti mohli. Jakož pak při sněmu, kterýž dnův těchto pominulých v markrabství moravském držán byl v proposicí J. M. C. zjevně za rebelly jsme vyhlášeni a vysoce na poctivostech dotknuti. Nicméně jest při témž sněmě patrně toho vyhledáváno a s stavy téhož markrabství jednáno, aby J. M. C. lid svůj vojenský od nich pro opatření hranic zverbovaný proti nám stavům, svým vlastním krevním přátelům, na pomoc dali.

Nad to výše i ten prostředek jest k zkáze kr. čes. a nás stavův skrze v nově jmenované J. M. C. vyšlé mandaty obrán, aby se vždycky mezi námi stavy roztržitost a rozdvojení k velikému všech vůbec nebezpečenství státi a nepřátelům tudy přístup do království spůsoben býti mohl. V kterýchžto mandatích i také v dvojím posledním psaní, od J. M. C. direktorům na předešlá dávná psaní jich teprva 20 d. srpna odeslaném, až posavad J. M. C. ráčí ty nevěrné rádce a rušitele obecného pokoje, kteřížto těchto všech neřestí původové a příčina jsou, za své věrné

milé vyznávati, jich proti nejedné žádosti naší se ujímati, a tím přitom v týchž psaních a patentu při nich odeslaném toho doložením, že J. M. C. ráčí již do kr. čes. lid svůj vojenský a s ním nařízeného svého generalního kommissaře k ztrestání vypravovati.

Před kterýmžto škodlivým vpádem do země aby toto království zachováno bylo, direktorové J. M. C. hned zase psali, J. M. o tom již stalém vpádu do země lidu Dampírovského oznámili, a za to vždy ve vši poddanosti prosili: aby J. M. C. ráčil předně dotčený lid, kterýž tak spůsobem nepřátelským sem do král. vtrhl, zase zpátkem z této země povolati, žádných škod ohněm ani jinak v něm nečiniti, též Budějovickým i Plzenským, aby ten lid cizý, kterýž přechovávají, z města hned vybyli, poručiti a víceji lidu vojenského na záhubu a zkázu království sem neuvozovati; nýbrž podlé nejednoho psaní a milostivého ohlášení svého i vzáctné a upřímné J. M. kurfirštův sv. říše i jiných okolních zemí rady a direktorův na místě všech nás stavův ponížené a poddané prosby a žádosti ty všecky věci až posavad zašlé ne skrze vojenského v psaní J. M. C. i v patentu jmenovaného kommissaře a lid válečný k němu přidaný, ale prostředkováním J. M. kurfirštův, kteříž se v to vkládati ráčí, k místu a konci přivésti a tudy stálý a trvanlivý pokoj tomuto království i jiným zemím k zvelebení a upevnění trůnu svého královského spůsobiti. Nebo že J. M. C. ráčí moci býti tím dokonale ujištěn, že sme na jiném nikdy nebyli a posavad nejsme, nežli, když toliko svobodou v provozování náboženství, majestatem, konfirmací J. M. C., snešením sněmovním a porovnáním mezi stranama jako i jinými věcmi k zdržení a zachování všeho toho a svobodami svými bezpečni budeme a napravení všeho toho, co jest nám dosavad ublíženo, dosáhneme, lid svůj verbovaný rozpustiti a při J. M. C. králi a pánu našem nejm. proti tomu každému, od kohož by k regimentu a k sceptrum J. M. C. saženo býti chtělo, do nejvyššího přemožení s vynaložením statkův i hrdel našich, jakž na věrné, poslušné poddané náleží, každého času státi. Kteréžto prosby, aby tím dříve uslyšány a naplněny byly, nepominuli sou direktorové J. M. krále Ferdinanda a J. M. arcikníže Maxm. rakouského za přímluvu k J. M. C. požádati.

Na kteréžto psaní až posavad odpovědi dáno není, z kundšaftův pak tomu se porozumívá, že připomenutý generalní kommissar s dotčenými na veliké nebezpečenství všech stavův kr. čes. se vztahujícími mandaty a při tom opět jinou stranou mocí válečnou do kr. předce táhne.

1618 Z kterýchžto všech věcí výš připomenutých patrné jest, že sme my stavové sami a direktorové na místě našem na osvědčení všemu světu všelijak se vší náležitou a šetrnou poddaností J. M. C. za pokoj a napravení toho, co se nám ublížilo, a zanechání nás při svobodě v provozování náboženství, majestatu na to daného, řádu, práva a privilegií žádali a za to snažně prosili, napomenutí J. M. kurfirštův a knížat ujali, ním se řídili a spravovali, žádných prostředkův k dojití trvanlivého pokoje nepominuli, nýbrž se vždycky ohlašovali, když se to stane, tedy že my všickni stavové, jako předešle vždycky tak na potomní časy, J. M. C. věrní a poslušní poddaní zůstávati a při J. M. C. do nejvyššího přemožení setrvati chceme.

Ale jakož věrná a upřímá rada J. M. kurf. a knížat tak ani ponížené prosby a žádosti nás stavův přijaty nejsou, a již nyní jiného není očekávati, jestliže sám pán Bůh přemocnou svou ochranou, kteréž se doufanlivě všickni těšíme, přitrž tomu učiniti neráčí, a my zřízených prostředkův k obhajování sebe a vlasti své časně bychom neužívali, — nežli dokonalé zkázy království a národu našeho českého.

Aby tedy naše milá vlast časně před takovou záhubou opatřena a my na potomní časy v lepším a trvanlivějším spůsobu a pokoji zůstávati mohli; považujíce to při sobě, že lépe jest časně díl jmění a statku svého vynaložiti, tudy majestat a svobodu v provozování náboženství, poctivost, manželku, dítky, svobody s ostatkem jmění s poctivostí zachovávati a potomkům dochovati, nežli s hanbou a s posměchem o to dokonce přijíti a v věčnou porobu sebe i své potomky s ublížením svědomí uvésti: protož sme se všickni stavové přítomní i na místě nepřítomných společně snesli, a čímž také sobě podlé zříz. zem. o obhajování země povinni jsme, a pod týmiž pokutami se zavazujeme, aby se každý ze všech tří stavův a obyvatelův kr. tohoto usedlý i neusedlý, pod jednou i pod obojí, žádného nevyjímajíc, buďto sám osobně aneb na místě svém jinou osobu hodnou z stavův s čeládkou svou dobře vyrystovanou, se vší mocí svou jízdně s koňmi svými a podlé toho pátého člověka, a města čtvrtého, proti lidu vojenskému, kterýž by stavům, neb komu z obyvatelův jakýmkoli spůsobem škoditi chtěl, ku pomoci lidu verbovanému vypravil.

Což aby se řádem dálo, mají všickni krajové od zavření tohoto snešení v témždni pořád zběhlém, t. j. ve středu po památce sv. Jiljí nejprvé příští do města krajského se sjeti a vyzdvihnouce, jakž dotčeno, pátého člověka, jej ručnicemi dlouhými neb mušketami, zbraněmi pobočními, prachem i olovem,

sukničkami i jinak náležitě opatřiti, k témuž času do města 1618
krajského konečně k mustruňku vypraviti, týž lid jízdný i pěší skrze kommissary krajské zmustrovati dáti, oficiry, hejtmany a vůdce vyšší i nižší podlé spůsobu vojenského zříditi, pod správu a řád vojenský uvésti. Kterýmžto oficírům, hejtmanům a správcům z sbírek, z kontribucí zemských zaplaceno býti má. A jakž týž lid jízdný i pěší zmustrován, pod správu a poslušenství uveden bude, tak i hned nazejtří po mustruňku mají se k těmto městům strhnouti, totiž: z kraje Čáslavského, Chrudimského a Hradeckého k městu Čáslavi; z krajův Kouřímského, Boleslavského i Litoměřického k městu Nimburku; z krajův Žateckého, Rakovnického a Plzenského k městu Rokycanům; z krajův Bechynského, Prachenského a Vltavského k městu Hradišti hory Tábora; z kraje Podbrdského a Slanského ku Praze; a tu v těch místech ordinancí a nařízení od generalův vojenských, kdeby se obrátiti měli, očekávati. Než co se krajův Bechynského, Prachenského a Vltavského dotýče, ti pro opatření krajův svých při městě Táboře zůstati mají.

Že pak obyvatelé kraje Plzenského svého mustruňku pro nynější nepříležitost v Plzni, městě krajském, držeti nemohou, protož mají jej v městě Klatovech držeti a odtud k Rokycanům se obrátiti a pro opatření kraje Plzenského tu při Rokycanech zůstati a dalšího nařízeni očekávati.

Jestliže by však někteří krajové dříve uloženého času a terminu se zmustrovati mohli, toho při vůli jich se zůstavuje. Kterýžto lid jízdný a pěší, jsa tak od generalův v ta místa, kdežby potřeba ukazovala, povolán, povinen jest a býti má tam se obrátiti, a podlé nařízené defensí na hradě Praž. léta tohoto 1618 v pátek po na nebe vstoupení Krista pána v tom poslušenství, řádu a správě nejinak, než jako by lid verbovaný byl, svému nejvyššímu zůstávati, svou opravdovou staročeskou zmužilost a udatnost proti nepřátelům prokázati a jim podlé vlastenecké péče a upřímnosti spolu s lidem naším verbovaným (kterýž předně povinen jest, udatně se chovati) nepřátelům odpírati, majestatu na náboženství a svobody v provozování ho dané, řádu, práva a privilegií do nejvyššího přemožení obhajovati.

Kterémužto obecnému snešení netoliko stav panský, rytířský a městský, ale také hejtmané na panstvích císařských a císařové v kr. čes., též lidé duchovní, mistři, kollegiati, manové, svobodníci, dědiníci, nápravníci, svobodní rychtářové a summou všickni obyvatelé kr. čes. žádného nevymiňujíc, obvyknouti a tomu všemu zadosti učiniti povinni budou a býti mají.

618 Které pak osoby z stavův se verbovati daly a z žoldu slouží, ty tolikéž místo sebe jinou osobu hodnou na svém místě jako i pátého člověka vypraviti mají. Města pak Pražská, kteříž sou svůj lid domácí zmustrovati a pod správu uvésti dali, ti místo výpravy pátého člověka při tom se zůstavují a týž lid domácí na tento čas pro opatření měst Praž. v městech svých v hotovosti držeti mají. Podobně i horníci mají lid svůj domácí pro opatrování města Hory Kutny v městě zanechati.

Co se pak Chebských, Loketských a Kladských dotýče, s těmi aby i hned neprodleně jednáno bylo, aby tolikéž, jak toto snešení to v sobě obsahuje a zavírá, se snesli a podobné nařízení jedna každá ta krajina učinily. Nebo se za spravedlivé stavům kr. čes. vidí, aby ty tři krajiny v té nás všech i jich samých se dotýkající potřebě také s námi jednostejnou rovnost nesly. A poněvadž se proslýchá, že páni stavové mark. moravského v brzkých dnech vzáctné osoby a kommissaře, kteříž nám stavům kr. čes. některé věci přednésti mají, do měst Praž. vypraviti chtějí; protož volili a nařídili sme osoby z stavu panského tyto: Karla Mrackého z Dubé, Jana Rudolfa Trčku, Štefana Jiřího z Šternberka, Jana starš. z Talmberka, Jana Litvína z Říčan, Rudolfa Štubenbergera, Jana Zdeňka z Šternberka, purkrabova syna nejstaršího, Ladislava Zeidlice, Václava Berku, Krištofa Karla z Roupova, Joachima Libšteinského z Kolovrat, Jana Adama z Roupova, Jana Jiřího z Wartemberka, Hannibala z Waldšteina, Jana nejstaršího z Říčan, Michala Slavatu, Jana Krištofa Kavku Říčanského, Jana Hroznatu z Vrtby, Jaroslava Libšteinského z Kolovrat, Diviše Lacenboka Slavatu, Henricha Jakuba Tejřovského, Vilíma Bezdružického z Kolovrat, Vilíma z Říčan, Bohuslava Krakovského z Kolovrat, Adama mladšího z Šternberka, Albrechta Šebestiana Leskovce, Bernarta mladšího z Hodějova; z stavu rytířského: Křištofa Fictuma, Jana Vostrovce, Mikuláše Gerštorfa, Jiříka Audrckého, Ladislava Sekerku, Václava Varlicha z Bubna, Jindřicha Jiřího Zeidlice, Jana Dobřenského, Bernarta Elsnice, Václava staršího Štampacha, Wolfa staršího Vřesovce, Václava Homuta, Zdeňka Smolíka Zikmunda Belvice, Jana Fridricha Štampacha, Blažeje Griespeka, Smila Ctibora Pecingera, Jana Adama Nostice, Voldřicha Kaplíře, Jaroslava Myšku, Jana Krištofa Myšku, Viléma Dvořeckého, Jiříka Chotka, Zdeňka Trmala, Jiříka Trmala, Vilíma Vojtěcha Doupovce; z stavu městského: Zikmunda Celestýna, Václava Magrli, Jana Čímského, Petra Majera, Jiřího Něra, Jana Bonaventuru, Jana Tobolaciusa, Mikuláše Bočka, Tomáše Zahrádku, Václava Kurouna, Matouše Litomyšlského,

Jana Vysockého, Jana Veselského, Simeona Celerýna, Václava Ounhoštského, Jana Mostníka, Jana Píseckého, Martina Čelakovského, Václava Škodu, Matěje Léba, Václava Kalvu, Jana Matiáše, — aby spolu s direktory prvé od nás nařízenými takovému jich přednešení vyrozuměli a na to z společného uvážení vedlé uznalé potřeby odpověd dali. Kteréžto osoby z krajův od neděle nejprvé příští v témždni konečně do měst Praž. se najíti dáti a na to očekávati mají.“

Téhož dne 29. srpna, když hrabě z Turnu jel na hrad Praž. k sněmu, nějaký lehkovážný zlosyn najatý od některých zelotův z strany papeženské, vida ho mimo sebe jedoucího, učinil mu tiše pohrůžku těmito slovy: „Jeď, jeď, hrabě, na ten zámek, jeď a projeď se hezky, však dlouho se projížděti nebudeš.“

Ta slova uslyševši žena jedna, kteráž v tom místě prodávala ovoce, oznámila o něm služebníkům jeho. Kteřížto popadvše toho zrádce, rozkázali ho dáti do palečnic, v nichž poznal se, že jest takových jemu podobných jonáků nevážných 12 naň najato od jednoho Malostranského kupce pod jednou, aby mu, jak budou moci, odzpívali. Kterýžto kupec byl také vězením opatřen, ten pak zrádce na třetí den na spravedlnosti Malostranské oběšen.

Ve čtvrtek po sv. Bartoloměji 30. d. srpna rozpuštěni 30.
stavové od direktorův zase od sjezdu, s vyslanými pak z měst bylo jednáno v direkcí, kterak města královská proti outoku nepřátelskému měla by býti opatrována; obzvláštně o městě Nimburku činila se zmínka hrubá, a dlouho s vyslanými téhož města o položení jeho a zlepšení od direktorův a od generalův rokovalo se, jakož i obrys jeho v tu chvíli od desk zemských přinésti dali.

Hejtmané také lidu krajskému v každém kraji voleni a jim na službu zavdáno bylo, a co nad to více k opatření pilnému náleželo, to se toho dne v direkcí řídilo a konalo. Mimo tu krátkou odpověd od direktorův na stížné artikule císařské v patentu jeho dostavené danou a stavům při obecném jich sjezdu v úterý 28. d. srpna přečtenou, nepominuli direktoři vydati na světlo o tom jiný obšírnější spis v jazyku českém a německém pod titulem takovým „Krátká zpráva a odvod stížností, kteréž stavům evangelickým v král. čes. k zošklivení jich připisovati se chtějí“.*)

*) Tento spis, obsahující oněch výše položených 12 artikulův, nalézá se v ruk. Skál. na str. 853—865; tolikéž se chová v knih. musej. pod sig. 59. Z. 9. Red.

(Orig. díl VIII. str. 889.)

1618 Dále sluší znáti, že direktorové obávajíce se, aby hrabě Bukvoj, kterýž již s vojskem svým okolo Čáslavě se zdržoval, ku Praze přitáhna jí neoblehl a pro nedostatek profiantů k nějakému nesnesitedlnému rokování jí nedohnal, z té příčiny
5. září hned při začátku m. září totiž 5. dne vydali veřejný patent, nímž nečinili stavův tejna, že sou se na tom snesli:

Poněvadž nevyhnutedlná potřeba toho ukazuje, aby pro všelijaké příčiny města Pražská profianty a potravami všelijakými časně opatřena a zásobena býti mohla; protož že stavův podlé moci obě od nich dané napomínají, od osob pak svých přátelsky žádají, že jeden každý z nich při lidech poddaných svých to skutečně nařídí, aby každý, kdož co od profiantův jakýchkoli buď od obilí neb potrav všelijakých před rukami a na prodej má, to všecko do měst Pražských vozili a nosili a to buď na trhu prodali, a čeho by prodati nemohli, s tím se u Mikuláše Gerštorfa z Gerštorfu a z Malšovic, jakožto nejv. profiantmistra král. čes. v domě jeho v Menším městě Praž. ohlašovali a takové věci tu skládali, že bude jim takové obilí i jiné věci hotovými penězi tak, jakž to kdy v trhu bude platiti, placeno.

Co se pak samých stavův dotýče, kteříž z hospodářství svých nemálo obilí na prodej mají, že nejsou k nim naděje jiné, než že jakožto milovníci vlasti túž věc tolikéž fedrovati budou, a což toho koli před rukama jest, nejsa možné, takových profiantů jiným způsobem do Prahy dodávati, to zatím do některého času na ouvěrek dodávati poručí; že bude všechněm ta summa peněz, cožkoli za takové obilí i jiné věci dáti se dostane, od dotčeného nejv. profiantmistra na místě všech tří stavův do jistého času k zaplacení pojištěna, a ani direktoři že se stavům toho zase dobrým přátelstvím odměňovati nepominou. —

Ale jak mnoho patent tento vůbec platil, a takéli se drahně našlo osob těch, které sou obilí své k takové potřebě zemské půjčovaly: mám za to, že řídcí jakou o tom vědomost měli a svážení dotčeného obilí spatřovali, nevidouce snad ani jediného příkladu na předních direktořích, aby oni co toho činiti a z statkův svých svrchu řečené profianty a obilí do měst Praž. voziti dáti měli.

Zatím direktoři dostali z Vídně i odjinud hodnověrné zprávy, že nepřátelé kr. čes. opět novou a těžkou praktiku proti stavům vymyslili a jmenem jich psaní k sultanovi tureckému sformovali, jako by stavové Turka o moc a činění vpádu nepřátelského do Uher ním ponoukati měli, přitom hlas takový, že dotčený sultan takovéto psaní saři do Vídně po schválním čoušovi co přítel poslal,

od kohokoli sformované psaní měv sobě císař přednešené, že jest sobě to do stavův vysoce při kurfirštích a knížatech sv. říše i při okolních zemích stěžoval a jim o to s dostatkem psal. 1618

I bylo jim to do týchž nepřátel litostivo, že takovými sformovanými věcmi proti všemu rozumu čelícími, nač sou stavové ani nemyslili, méněji pak toho se dočinili, císaře proti ním k další nemilosti ponoukají, oheň nimi roznícený tak nezřízenými a nechvalitebnými prostředky dáleji zapalovati se snažují a tím vším pro svůj toliko marný zisk k válce a nevinné krve prolévání a tak k záhubě království směřují; z čehož pánu Bohu ani císaři budoucně odpovídati moci nebudou. A protož, chtěvše za času jak stavy tak i sebe z takového těžkého nářku vyvésti a podvod týchž nepřátel obecných dostatečně ukázati, dali 8. d. měsíce září, t. j. v sobotu 8. září
den památný narození blahoslavené p. Marie, publikovati vůbec omluvu svou, v níž s prvopočátku dokládali toho, že nic se tomu nediví, že jsou jmenovaní nepřátelé stavův pod obojí takovou nepravost spáchali, patříce na jich zlý úmysl, a že málo před tím podobné falše se dopustili, kdyžto dosáhvše jakýmkoli způsobem psaní neb patentův pod sekrýty direktorův, takové sekrýty od nich odtrhli, patenty na verbování lidu vojenského jmenem stavův sformovali a týmiž patenty lid vojenský proti stavům verbovati dali a jej do Plzně uvedli. Odkudž že snadně souditi, když tíž nepřátelé prvé o takové nešlechetné věci směli se pokusiti, že neméně, považujíce nepochybně při sobě toho, co jsou předtím zlého způsobili, a vidouce své nebezpečenství za tím stojící, i nyní podobnou věc na zošklivení stavův při císaři, při kurfirštech a knížatech sv. říše i při okolních zemích sformovali a sfalšovali.

Že pak, jakž tomu direktoři porozumívají, taková nepravost nepřátel netoliko kurfirštům, knížatům i zemím, ale i lidu obecnému za věc jistou v mysl se vkládati chce, vše k tomu cíli, aby mezi stavy rozdvojitost činili, jedny proti druhým, až i jiné národy a země proti stavům pozdvihli, an v tom ve všem, Bohem sobě to osvědčujíc, jim direktorům i všechněm stavům zjevnou křivdu činí; oni také direktoři tomu, aby se toho státi mělo, zřejmě a patrně odpírají a toho každého, kdož jest tu věc sformoval a sfalšoval, za nešlechetného člověka drží, v čemž také císaři, kurfirštům, knížatům sv. říše i okolním zemím že šetrnou omluvu činí. Což aby i jim stavům král. čes., všem vůbec i jednomu každému obzvláštně, jak se s nimi zachází, vědomé bylo, že vidělo se direktorům za dobré, jim o takové praktice a nepravosti týchž nepřátel, kdož pak ti koli jsou, časně oznámiti, týchž stavův za to přá-

telsky, důvěrně a služebně žádajíce, že k tomu, aby se co toho státi a za jakou pomoc při sultanovi tureckém, úhlavním nepříteli všeho křesťanstva, vyhledáváno neb k vpádu nepřátelskému do království uherského ponoukáno býti mělo, víry přikládati, o stavích pod obojí ani o direktořích toho smýšleti nebudou, ovšem pak tím neb k tomu podobnými praktikami a obmysly rozpakovati se nedají; při zavírce téhož patentu stavův nedbalých s dodatkem napomínajíce, aby beze všeho fortele podlé nařízené defensí s jízdou svou i s pěším lidem v místa při minulém sjezdu k tomu obraná bez dalšího meškání se strhli, tak aby, co nejdříve možné, dalším praktikám záhy přítrž učiněn a vlasti jich milé trvanlivý pokoj způsoben býti mohl. —

Omluva pak, jaká se stala v té příčině i k kurfirštům a knížatům sv. říše ano i okolním zemím může se tomu vyrozuměti z nížepsané kopie, kterouž direktoři v ty dny kurfirštu saskému po Albrechtovi (čili snad Janovi Albinovi) hraběti Šlikovi naschvále odeslali, v rozum tento:

Ačkoli sice byli sou až dosavad stavové kr. čes. pod obojí spolu s direktory od svých nepřátel, mimo všecky jiné nebezpečné praktiky a pomluvy mnohonásobné jak při J. M. C. tak bezpochyby i při jiných křesťanských domácích i přespolních neb cizích potentatích nedůvodně a nevinně způsoby rozmanitými obouzeni a zlehčováni; však s tím se vším že nebylo k víře podobné, aby někdo tak nestydatého a protřelého čela býti měl, aby směl opovážiti se na též stavy a direktory takovou neslýchanou ouhonu sobě z oumysla vymysliti a je v tak přehanebný plášť odíti, jakž tomu právě této hodiny neb chvíle z hodnověrných míst a od jistých osob s velikou srdcí svých bolestí vyrozuměti musejí: kterak totiž byloby J. M. C. za jistou a neomylnou pravdu přednešeno, že stavové král. čes. pod obojí sultanovi tureckému o pomoc a zastoupení jich skutečné psali a jeho, aby s vojskem svým do král. uherského vpadl, v tom snažně pohledávali; a že takového jich domnělého psaní přípis hodnověrný císaři k rukoum odeslán jest.

I ačkoli direktorové nemají v tom pochybnosti žádné, že všickni rozumní lidé sami od sebe pomluvu tu za nepravdivou a naskrze nepodstatnou uznají; s tím však se vším že předce musejí obávati se toho, že by takový smyšlený nářek a pověst hanebná o nich po celém křesťanstvu od jejich nepřátel proti jich vlastnímu svědomí roztrousiti a roztroubiti se mohla.

Za tou tedy příčinou že uznali býti za věc vysoce potřebnou, aby kurfiršta v té věci poslušně a dostatečně zpravili, s tou přitom poníženou prosbou a žádostí, pokudž by kurfiršta z kterých pak koli míst nějaká zpráva o té přehrozné

křivdě jejich došla, aby ničemuž tomu místa a víry při sobě nedával, ani v tak přetěžké domnění stavův ani direktorův nikdy nebral; poněvadž náboženství jich křesťanské nikoli je k tomu nevede, aby s úhlavním všeho křesťanstva nepřítelem v jaké takové spolky a srozumění postranní vcházeti, mnohem pak méně jej k vpádům na křesťanské hranice a k nevinné krve prolévání měli ponoukati aneb mohli, jakož pak že těm podobná a nekřesťanská pomýšlení nikda na srdce jich nepadla, aniž bohdá do jich nejdelší smrti nevstoupí a nepřipadnou. 1618

Jestliže pak vždy přes to všecko, čehož však že nenadějí se, nějaký takový spis pod jmeny a pečetmi jich někde se vyskytl a ukazoval, tedy že by nemusili ani nemohli jináč o tom souditi, než že by od kohokoli pečeti neb sekrýtové jejich z některých psaní přejatých odtrháni aneb jakýmkoli jiným fortelem dosaženi, a ti potom z schvální nenávisti stavův a direktorův a na patrné jich zoškliveni k tomu podvrženému listu sultanovi tureckému svědčícímu přilepeni býti musili.

Aby pak na takové domnění přicházeli, že mají danou sobě k tomu tuto příčinu velikou, že před málo kolikasi nedělmi podobná věc se jim trefila, když v kraji Plzenském někteří lidé nešlechetní, dostavše jednoho jich patentu spečetěného, sekrýty jich direktorské od něho odtrhali a na jiné patenty falešné k verbování lidu zhotovené zase je přitlačili a tou měrou na šlak stavův neb direktorův nemálo soldatův pro Plzenské v říši najali, jakž bylo potom direktorům vzkázáno z říše, že se takový podvod v skutku a v pravdě vynašel, anobrž i někteří z těch podvodníkův jsou do Prahy dodáni.

Pročež když nepřátelé jejich, jimžto direktoři byli by nikda tak hrozné nepravosti přičísti nesměli, jsou tak obmyslní, že také může dobře býti, že sou i v tom tak nesmírnou zlobivost a nepřátelství proti nim pronesli a tudy všemu světu v tom se zřetedlně osvědčili, jakého by úmyslu a srdce k nim byli, a čeho by oni se při takové příležitosti budoucně nadáti měli.

Při zavírce oznamovali kurfirštu za novinu, kterou té hodiny kommissař jejich, vrátiv se z ležení od Čáslavě, když cís. generalní kommissař Khán zmócnil se zámku a města Polné, že jest všecky měšťany pod obojí povolal na zámek před sebe a skrze přítomné jezuity k odstoupení od náboženství evangelického s velikými pohrůžkami napomínal; ale ti že sou se hned tu jemu na konec ohlásili, že raději hrdel svých opykají, nežli by od náboženství svého odpadnouti měli. Odkudž že kurfiršt může patrně vyrozuměti celému a dokonalému nepřátel jejich intentu a úmyslu, a neběžíli tu

1618 vlastně o náboženství; prosíce ho úctivě, aby i pro tu příčinu předešlou žádost jejich z strany učinění jim pomoci skutečné v této tak vysoce důležité a náboženství evangelického se dotýkající příčině tím dříveji naplniti a je milostivou resolucí potěšiti ráčil. V čemž ve všem že se jeho stálé a trvanlivé milosti a ochraně poručené činí. —

Ale co jim na to dáno od něho jako i od jiných kurfirštův a knížat říše za odpověď, na ten čas sem se doptati nemohl. —

A jakož při zavírce pominulého sjezdu bylo toho doloženo, aby osoby ty ze všech tří stavův, kteréž byly k tomu volené, aby spolu s direktory přednešení vyslaných od stavův mark. morav. a na to z společného uvážení vedlé uznalé potřeby odpovědi jmenem všech tří stavův jim dáti mohly, v témždni od zavření sjezdu pořád zběhlém konečně se do měst Praž. najíti daly a na jmenovaných vyslaných, kteříž s králem Ferdinandem od sněmu moravského do Vídně přijevše až posavad při dvoře císařském zdržováni byli, příjezd i přednešení očekávaly: pročež dotčení deputati stavův, za-
10. září chovavše se tak povolně, sjeli se do Prahy k 10. dni m. září t. j. ku pondělímu po narození Marie panny a shledavše se téhož dne všickni v 8 hodin německých na paláce, byli povoláni od direktorův do soudnice, a tu jim z povolnosti poděkováno s tím přitom oznámením:

Poněvadž sou měli páni Moravané dne minulého pátečního aneb sobotního konečně v městech Praž. již býti a dnešního dne své mínění jim přednésti, však že při dvoře císařském dlouho zdržováni byli a tak brzké resolucí svých žádostí dosáhnouti nemohli; protož že za tou příčinou s příjezdem jejich prodlíti se musilo. Nicméně že v tom se skrze psaní nejvyš. hofmistru omlouvají a jeho v tom ujišťují, že konečně v pátek 14. d. září do Prahy přijedou a tak že direktoři podobně jmenovaných osob k tomu sjezdu a považování předložení jich podlé nich zřízených za to žádají, aby sobě do jmenovaného dne v Praze posečkati nestěžovali. Avšak kteří nablízko sídla a příbytky své mají, že by mohli mezitím domů odjeti a zase k tomu času najíti se dáti.

S čímž dotčené osoby byvše dobře spokojeny, rozcházely se zase pomalu z direkcí, mnozí z nich na paláce dosti dlouho se pozdrževše.

V tom asi okolo 4té hodiny po polední přiběhla pošta z Vídně a přinesla s sebou psaní od císaře, od krále Ferdinanda i od arc. Maximiliana stavům svědčící, kterážto s velikou ochotností a radostí od direktorův i od přítomných stavův přijata jsou. Nebo každý se domníval, že již aspoň nějaké

potěšitedlného a k žádostem stavův naklonnějšího dosáhnou 1618 a uslyší. Ale v té naději byli velice zmýleni. Ku přeslechnutí pak týchž psaní byli všickni, kteříkoli ještě pozůstali na paláce, povoláni zase do direkcí, a tu stalo se jim napomenutí od Pavla z Říčan, aby každý bedlivě jich znění poslouchal, když budou čtena srozumitedlně od Jana Pelhřimovského, jednoho sekretáře v direkcí.

Předně čteno psaní císařské 6. d. září t. j. ve čtvrtek po sv. Jiljí v Vídni datované, v smysl ten znějící: Že jest císař psaní stavův, jehož datum 20 d. m. srpna r. t. 1618, v jazyku německém jemu odeslané sám přečísti i tomu, co by v sobě obsahovalo, dobře vyrozuměti ráčil. A co se předně tažení jeho lidu válečného dotýče, že ráčil jest v svých předešlých psaních, mandatích a napomenutích, co jest ho k tomu pohnulo, a jak těžce a nerad na to přišel, dosti patrně jim oznámiti. Jakož jest pak i předešle to, jaké by škody skrze lid válečný v zemi vzdělány býti mohly, bedlivě uvážil, jim to se vším dostatkem předkládal a za tou příčinou za dlouhý čas a několik neděl lid svůj vojenský, ačkoli ne bez malé škody a nepříležitosti jiných okolních zemí, obzvláštně pak arciknížetství jeho Dolejších Rakous, zdržovati ráčil.

Poněvadž jsou pak tak mnohé a upřímé výstrahy žádné platnosti nenesly a s najímáním i také tažením lidu válečného od jejich generalů začátek se stal, a přitom poslušní a věrní poddaní jeho duchovní i světští plundrováním a odnětím jim jejich jmění i jinak semo tam v zemi velice souženi, tudíž i všelijaké těžké a veliké jim prvé vědomé i od císaře na díle oznámené věci před sebe brány byly: že ráčil jest přinucen býti takovému zlému vstříc vjíti, je odvrátiti a z té příčiny, aby bez dalších odkladův lid jeho vojenský dáleji táhl, nařiditi. Že pak pod tím lid chudý a nevinný trpí, i země ke škodě a záhubě přichází, toho že císař sám jakožto král jejich a věrný otec vlasti s dosti těžkou myslí a utrpením doslýchati ráčí, a vina ta že žádnému jinému nežli některým málo osobám z prostředku jejich přičítáno býti nemůže; kteříž jsou jiné a větší díl z stavův, jakoby se tu náboženství dotýkalo, ješto tím nic jiného než jich samých pomsty, a aby zasloužilého trestání vyniknouti mohli, vyhledáváno nebylo, svými nedůvodnými řečmi namluvili, mnohé pak těžkými pohrůžkami po sobě potáhli.

I poněvadž se stavové skrze psaní své prohlašují a jeho v tom ubezpečují, že jeho věrní, poslušní a stálí poddaní jsou a zůstávají; když tedy takovému svému prohlášení skutečně a zadosti učiní, té nepravě ujaté správy se zbaví, lid vojenský propustí, všecky věci v předešlý spůsob zase uvedou,

1618 vedlé jeho k nim odeslaných mandatův poslušně se zachovají a tak k dalšímu jednání příčiny podávati budou: tehdy že císař hned jisté osoby k náležitému těm věcem zpomožení jmenovati a přitom obzvláštně na vzácnou přímluvu jeho lásky krále Ferdinanda, strejce a syna svého nejmilejšího, jako i na jich lásky kurfirštův upřímé připomenutí a zakázání pamět míti a v tom se tak otcovsky a milostivě ukázati chtíti ráčí, aby jeho přirozená dobrotivost a povlovnost, a jak on věrně s zeměmi a poddanými svými míniti ráčí, všemu světu známé byly.

Kdež také nedůvodně a k zjítření toliko obecného lidu v těch nedávno od některých z prostředku jejich vydaných patentích toho doloženo jest, jakoby lid jeho nepřátelský byl, a také císař nepřítel země býti ráčil, též že by národ český u věčnou služebnost a porobu uveden, dokonce vyhlazen a zkažen, celé království a statky stavův jinými cizími národy osazeni a tak nad obyvateli tyranství provozováno býti mělo: na to že nikdy myšleno nebylo. Nýbrž, jak jest se předešle v tom skrze psaní a otevřené listy milostivě zakázati ráčil, že chce stavy král. svého čes. jak pod jednou tak pod obojí při jich privilegiích, majestatích, porovnáních, sněmovních snešeních, právích a spravedlivostech brániti a nad nimi ruku držeti, tak ještě že toho při tom zůstavuje.

A jsouce dotčení stavové v tom dobře a dostatečně ujištěni, pokudž by vždy někdo jakou stížnost sobě v čem míti pokládal, že bude jednomu každému dle vyměření sněmovního snešení, jakož to s sebou i předešlá jeho psaní přinášejí, za spravedlivé učiněno.

Naposledy že lid jeho válečný již sobě v tom dostatečně poručeno má, aby proti jeho věrným, poslušným a stálým poddaným nic protivného a nepřátelského před sebe nebral; nýbrž je při všem, což jim přísluší, pokojně a bez činění jim nejmenší škody zanechal, tak že sobě žádný v tom co slušně stěžovati míti nebude.

Jestliže by pak kdo z týchž stavův, jakž pak té naděje k žádnému býti neráčí, tomu jeho otcovskému napomenutí a těm v kr. čes. publikovaným mandatům zadosti činiti nechtěl, nýbrž se v tom neposlušně ukázal, a jej proto mělo co odporného a protivného potkati, ten že nebude moci císaři neb lidu jeho, než sám sobě a svému neposlušenství vinu dávati. Čehož že jest jich k odpovědi tajné učiniti chtíti neráčil. —

Psaní pak krále Ferdinanda v jazyku německém, pod týmž datum, obsahovalo v sobě to:

Že přijav psaní stavův pod datum 28. aug. v příčině ny- 1618
nějšího rozbroje král. čes., že jest mu z přečtení jeho dostatečně vyrozuměl. A jakož jest hned s počátku toho nedorozumění srdeční lítost nad tím nesl, tak také že od té chvíle jakožto korunovaný český král z té obzvláštní a milostivé, kterouž k tomu slavnému království vždycky měl a dosavad má, náklonnosti a spoluútrpnosti nepomíjel jest nikda sám od sebe, nebyv v tom ani od nich ještě pohledáván, J. M. C. svého nejmilostivějšího pána strejce a otce jakožto na ten čas vládnoucího českého krále k tomu namluviti, aby milostí svou císařskou a královskou tomu odporen býti neráčil, aby dotčené nedorozumění pro mnohé nevyhnutedlné a jednomu každému, předně pak a nejvíceji ubohým a nevinným lidem odtud vyplývající škody a nepříležitosti a záhubu dokonalou pěkným a přátelským během spokojeno a na dobré míře postaveno býti mohlo.

Od kteréžto své přímluvy a intenci že jest do přítomné chvíle neupouštěl a ji, porozuměv z psaní jejich, že se stavové ní, jakkoli věci ty již příliš daleko zašly, vždy předce těší, nyní tím horlivěji a živěji při císaři obnovil a se ujal; s tou přitom týmž stavům učiněnou zámluvou milostivou, že ani budoucně v příčině té své přímluvy nic osobou svou scházeti nedá, pokudž toliko stavové sami, v čemž jich i on milostivě napomíná, J. M. C. právě otcovským poručením, ohlášením a napomenutím, tak jak tomu z přiložených přípisův vyrozumívá, povolné a poslušné se ukazovati a jim zadosti činiti chtíti i k další J. C. M. přívětivosti, kterouž sic bez toho k nim ráčí býti nakloněn, dobrou příčinu podávati hleděti budou; nýbrž aby všecky ty již zběhlé i ještě nastávající nepříležitosti nebezpečné k vinšovanému a pokojnému cíli a spůsobu přivedeny býti mohly, o to se všelijak dle nejvyšší možnosti své postarati chtíti ráčí. —

Arcikníže Maximilian uvozoval týmž stavům v známost to, že sobě to milostivé a otcovské J. M. C. jich stavův ku poslušnosti poddané napomenutí hrubě oblibuje ano i od osoby své jich k tomu s dostatkem napomíná, aby je k sobě pokorně přijíti a J. M. C. za krále a pána svého poznávati opravdově se snažili.

Po přečtení těch psaní promluveno od Václava Viléma z Roupova k stavům, že již to zřetedlně poznati mohou, kterak od nepřátel jejich všecka cesta k císaři jim zamezena jest, a tak což činiti jiného, než pánu Bohu se poručiti a brániti se násilí svému.

Po malé chvíli nejv. hofmistr odeslal do direkcí psaní, kteréž císař v tytéž časy k místodržícím učinil. I dali je di-

1618 rektoři publikovati v tomto skůro summovním obsažení: že císař se stavům již na konec otvírá a jich v psaní svém napomíná, budouli chtíti, ač že již na čase mají, k tomu podání jeho milostivému přistoupiti, aby oni místodržící se v to vložili a, to nedorozumění kterak by k spokojení přijíti mohlo, o to se postarali.

Ale ani žádný z direktorův neb přítomných stavův k témuž psaní nic se neozval, ani místodržící v žádnou takovou interposicí se nevydali, pominuvše obojí všeho toho mlčením. V tom Jan z Říčan na Kosové Hoře vstoupiv do direkcí, oznamoval s pláčem: že hrabě z Dampieru jede s lidem svým tudy od Jindřichova Hradce k Khánovi, jehož Leskovcové vedli k městu Peldřimovu (Pelhřimov)' a Peldřimovští skrze město své dobrovolně pustili, jemu všecko všudyž na jeho panství poplundroval, a jmenovitě 1800 dobytka ovčího, rohatého 300 zajal, z 24 sudů vína 12 že vypili a ostatních 12, jež vypíti nemohli, rozsekali a v nic obrátili; lidu pak do půl druhého sta obojího pohlaví s sebou preč zavedli spolu se dvěma úředníky; a že on jen v tom, v čem ho páni tu spatřují, sotva s hrdlem preč utekl.

Téhož dne direktoři vydali opět jiný patent, v němž stěžovali sobě nemálo do některých osob z stavův a z obyvatelův kr. česk., kterak docházejí je toho zprávy, že by někteří z týchž stavův a obyvatelův malý pozor na to měli, co jest při sjezdu jminulém na hradě Pražském společně snešeno: tak že v této tak veliké obecné potřebě a čím dále v větším nebezpečenství ani sami osobně se vší mocí svou se nevypravují, ani na místě svém osoby hodné z stavův s čeládkou svou dle snešení obecného neposílají, nýbrž naproti tomu na místě svém nezkušené osoby, pacholata a velmi na mále jízdy s koňmi vypravují. Což že jest jim litostivé a s podivením, že, vidouce veliké nebezpečenství všeho král., a že nepřátelé v zemi leží, škody nenabyté ohněm, mečem a zájmem činí, statky stavův v pokutě proti patrnému majestatu stavům na to danému, že statkové stavův nemají v pokutě na krále, ale na nejbližší přátely přijíti, mocí berou, lidi poddané z poddanosti a poslušenství vrchnostem vynímají a je císaři v poddanost uvozují a tak netoliko majestat na náboženství, ale i výš dotčený druhý majestat jako i jiné svobody ruší; — tak málo na to dbají: ještě že výš dotčeným snešením není povoleno ani tak miněno, aby jeden každý mohl doma zůstati a na svém místě, koho by a jak mnoho chtěl, vypraviti; nýbrž že též snešení při sjezdu zavřené i také zříz. zem. každého obyvatele k tomu pod těžkými pokutami zavazuje, aby všickni osobně se vší mocí svou se vypravili a sobě pomáhali.

Že pak v témž snešení i toho doloženo jest, aby každý 1618
budto sám osobně se vypravil neb na místě svém jinou osobu hodnou z stavův s čeládkou svou dobře vyrystovanou poslal: to že jest snešeno na samé lidi věkem sešlé, nemocné a nedužívé; než kteří zdraví a čerství jsou, na ty že se ta výminka z strany vysílání na svém místě nevztahuje. Jakož pak že direktorové na jiném nejsou, než, kdykoli by stavové za dobré to uznali, sami osobně do pole a ležení se vypraviti; zatím pak lid svůj jízdný i pěší tu, kdež náleží, že posílají a dále spolu s stavy všecko, což věrným vlasti náleží, pro svou milou vlast činiti a podstoupiti hotovi jsou. A protož že i stavův z povinnosti své k tomu napomínají, aby jeden každý, považíce při sobě veliké nebezpečenství kr. čes. jako i to, že podlé Boha, dobrého svědomí, povinnosti svých, jimiž sou se k tomu jednomyslně zavázali, snešení výš dotčeného i zříz. zem. tím vším povinni jsou, i hned, jak jich tento patent dojde, nejdéle ve čtvrtek nejprvé příští, všickni osedlí i neosedlí, jako i ti, kteříž peníze na úrocích mají, a kdožkoli řádu, práva, svobod kr. čes. užívati a synové vlasti býti chtějí, veřejně osobně s jízdou svou, se vší mocí a podlé toho s pátým člověkem do měst krajských k mustruňku a odtud v místa při sjezdu položená se vypravili.

Jestliže by pak mimo jejich naději koho tento patent později došel, tedy aby se tolikéž i hned po dodání jeho vypravil a v tom ve všem, jak se nadpisuje, se zachoval.

Ti pak, kteříž pro sešlost věku a nemoci k tomu bezelstně dostačiti nemohou, aby osobu hodnou z stavův při čeládce své dobře vyrystované tolikéž vypravili, tak aby nepřátelům odpiráno, a jich milá vlast před další záhubou a škodou zachována býti mohla. Jakož pak že o stavích nepochybují, že jakožto milovníci Boha, spasení duší a svých svobod tak a nejinak se zachovají. Neb nestaloli by se toho, a žeby kdo sám osobně netáhl neb, jakž náleží, jízdu a lidu pěšího nevypravil, a budoucně kr. českému co škodlivého pošlo, že ten předně trestání božího a pokuty těžké zřízením zem. o obhajování země, řádu a práva vyměřené bude na sebe očekávati.

Než co se kommissařův krajských dotýče: poněvadž mnoho k vyřízení a časté pojezdy mají, ti aby své koně při vyřizování prácí na ně vzložených při sobě míti mohli, že naději se direktoři, že stavové proti tomu nebudou. Bylali by však budoucně další potřeba, tedy že i oni budou povinni s jinou jízdou se strhnouti a to vše, co jiní činí, tolikéž učiniti. —

Mezitím vyslaní Moravanův, Maximilian kníže z Lichtenšteina, Karel hrbovatý z Žerotína, jeden Lipnický čili Pertold Bohubuď z Lipého s jinými druhy svými, dostavše se ke dni zakázanému do měst Praž. pooddechli sobě po tak da-

18 leké cestě, až všickni stavův deputati k direktorům přidaní
září 16. d. září do Prahy se sjeli. Den pak před nimi přijel do Prahy Jakob z Gryntálu, posel kurf. saského a nejvyšší správce neb opatrovník hrabství Mansfeldského; s jakou pak expedicí, toho nenacházím.

Chtějí tomu, když jmenovaní legati z nepřátelského ležení upřímo přijeli k ležení stavův, chtějíce je projedti a na sílu vojska českého pohleděti, že jest je hrabě z Turnu přivítal slovy těmi:

„V. Msti. páni přátelé, děkuje se vám že ste tak upřímni, a že ste nám nepřítele do země pustili; může se vám to dobře zpomenouti.“ Což vše s tváří hněvivou bylo od něho k nim mluveno. Neprokázav jim přes to žádného úctivého znamení, než stoje s svými rejthary v šlachtordnuňku, celým kyrysem přioděný, jim skrze ležení jedti dopustiti nechtěl; nýbrž aby zpátkem se odebrali, protože jim za škodu slibiti nemůže, jich napomenul. Kteříž také se tak zachovati musili.

Dříve pak, nežli odjeli od něho, ukázal jim z jednoho vršku nedaleko odtud drahně ohňův, kteréž císařský lid v vesnicích okolních založil s doložením tímto: že z toho mohou legati i on také výborně poznati, jak milostivé jest srdce císařské k Čechům, jímž jest se tak začasté až dosavad stavům zamlouval.

Ale ani v Praze při svém vjíždění do města nebyli hrubě vlídněji přivítáni od lidu obecného, kterýž ledajakými důtklivými slovy povolával za nimi, že dobře je slyšeti mohli.

září V pondělí tedy po sv. Lidmile, 17. d. září, shromáždivše se deputati stavův na paláce v osm hodin německých, byli povoláni od direktorův do direkcí a tu nejdříve zvolili osoby z prostředku svého, totiž z direktorův a z jiného panstva shromáždění obecného, Pavla z Říčan, Štefana Jiřího z Šternberka, Petra z Talemberka, Ladislava Zeidlice, Mikuláše Geršторfa a jiné, aby pro legaty moravské do jich hospody dolů s hradu Praž. sjeli a je s sebou mezi direktory a deputáty stavův přivedli. Ostatní pak přes půl druhé hodiny na ně v soudnici očekávali, promlouvajíce zatím mezi sebou vespolek o nepříteli a jeho tyranském jak s samými obyvateli tak ovšem i s ubohými jejich poddanými nakládání.

V tom, když bylo oznámeno v direkcí, že legati moravští přijeli již na zámek a přibližují se k světnici soudné, tu všickni direktoři z míst svých vyvstali, řadem ode dveří jejich až k samým šraňkům se postavili a vcházející do ní jedny po druhých přátelsky vítali a je až na místo, kdež jim bylo připraveno, po levé straně majestatu královského, od majestatu ke dveřům soudnice na palác hledě, doprovodili.

Po utišení hlaholu lidského Karel z Žerotína začal přednášeti mínění stavův markrabství mor., na čem sou se při pominulém sněmě svém obecném v městě Brně držaném společně snesli, v slovích těchto: 1618

Ačkoli stavové mark. mor. jakožto přední oud kr. čes. teprva nyní a jako nejpozději ke stavům kr. čes. toto poselství činí a se ohlašují; však že nenadějí se, aby kdo z přítomných jim to na zlou stranu vykládati měl. Nebo že jest všem vůbec vědomé, jakými právy a pořádky země moravská obmezena jest, totiž že bez sněmu nic nařizovati a bez povolení J. M. C., jakožto markraběte moravského sobě sami sněmu pokládati nemohou. Slyševše pak o tom, co jest se v Čechách zběhlo, že sou opatřili nejprvé zemi svou a potom vypravili poselství k J. M. C. žádajíce, aby jim sněm položen byl. Načež že jim J. M. s výminkami a s výhradami jistými odpověd dáti, k němu povoliti a k němu vzáctného kommissaře, totiž J. M. Ferdinanda krále, vyslati ráčil. Při kterémžto sněmu že sou s sebou stavové nic sjíti nedali a po bedlivém těch věcí uvážení na to přišli, aby s jedné i s druhé strany o pokoj jednali. Protož že žádají, aby dále slyšáni byli.

Nejprvé pak že přede vším jiným dodávají stavům kr. čes. list věřicí, kterýž ač svědčí všechněm třem stavům kr. čes., však že žádají, aby od nich v tomto shromáždění přijat byl; a zatím oznamují to, že sou stavové mark. mor. od některých z prostředku svého jako i z odpovědí od J. M. C. dávaných ano i z proposicí jim v Brně přednešené truchlivě vyrozuměli tomu, kterak J. M. C. sobě to těžce, co jest se v král. čes. zběhlo, za veliký ouraz důstojenství svého pokládati ráčí. A ač jim vyslaným poručeno jest, to stížně přednésti; však, aby sobě i stavům kr. čes. zármutku nepřidávali, protož že nechtějí o tom širšími slovy mluviti, než že podávají ten artikul z též proposicí, z něhož se tomu šířeji vyrozuměti moci bude. Nejvíce pak J. M. C. proto rozhněván býti ráčí, že sou Čechové lidu svého abdaňkovati nechtěli. Pročež že jest se jich Moravanův v tom dožádati ráčil, aby oni lidem svým ku pomoci jemu přispěli.

A z toho že jim dána příčina, toto poselství k stavům kr. čes. učiniti a jich žádati za to: aby prohlídajíc k své povinnosti, kterouž J. M. C. zavázáni jsou, též nebezpečenství svému i jiných zemí, před J. M. C. se snížili a skrze svou pokoru zase J. M. sobě v lásku uvedli. Což že stavové mark. mor. nečiní úmyslem tím, aby v tom něco jiného obmýšleli; než hledí na to, že J. M. C. neráčí moci jináč k milosti býti přiveden, leč by stavové jinši pokoru na sobě ukázali, a J. M.

1618 šketýrů blízko k ležení doskakovali, ale on z fortele svého vydati se nechtěl. V tom pak, když střelba od nepřítele tak tuze šla, přijel písař jeden Jana Rudolfa Trčky sám do ležení českého pravě, že by rád zvěděl, jak daleko nepřítel ubazuje a střílí. A zprubovav podtají, kde by hraběte z Turnu stan byl postaven, zase ztratil se z ležení, nežli se kdo toho nadál.

Potom pak po malém čase nepřítel zlepšil se v střílení a u samého stavu hraběcího z kusu kulí udeřil. Takové střílení trvalo i na středu 12. d. září hned z rána, tak že opět ležení naše musilo se podati a mezi polem Samoplešským k Vilímovu jdoucím se položiti; házeli také odtud z kusů na lid nepřátelský. V tom nepřítel skrze šance jich přibližoval se ke vsi Potěhám a vypálil ji dočista. K večeru zasadiv v místě příhodném střelbu svou, velmi silně opět střílel na ležení naše, ale beze škody, proto že je všecko přestřeloval, aniž bylo slyšeti, aby toho dne koho zabíti měl. Od našich pak okolo pěti neb šesti Uhrův harcujících zůstalo na placu.

V samý večer nepřítel mnoho vsí vypálil, tak že se jich popálených i s městečky několika již do čtyřicítma sečtlo. Naposledy ve 4 hodiny na noc i s městečkem Jeníkovem, kudy se k Habru jede, podobně naložil, kdežto chasa jeho některá ukrutnější, dostavši faráře domácího, na rožeň jej veprala a za živa pekla. Ubohým lidem náboženství pod obojí nosy i uši řezali a tak je zohavené do ležení našeho posílali. Mladé ženy a děvečky zprznili, staré pak lidi a děti na kusy rozsekali; jedné pak ženě vytrhvše z rukou dítě malé na dvé je rozpoltili, a bijíce ji těmi kusy okolo huby, ta slova k ní německy mluvili: „Siehe da, friss Fleisch und saufe Blut, du lutherischer Hund!“ Na předměstí pak Čáslavském chytili naši téhož dne pacholat dví a poslali je do ležení, při nichž nalezeni jacísi nástrojové žhářští jako i při jednom duplsoldneru, kterýž při examinování kladl vojsko nepřátelské na 12000 silné a mezi nimi 2000 uherské zběře, a střelby mimo 7 kusů že více nemá žádné, z nichž jeden kus 16 a druhý 14 koňmi že táhnou. Proti tomu hraběti z Turnu dodány opět ve čtvrtek 13. d. září čtyry kusy střelby.

V tytéž dny docházela zpráva jistá stavy o Janovi Rudolfovi Trčkovi, kterak jsa pán náboženství pod obojí, rodu starožitného a neohlédaje se nic na hrdinské činy svých předkův a bratra Vilíma Trčky, velikou neupřímost k vlasti své prokazovati smí. Nebo předně že v svých hutěch koule železné nepříteli líti a je merkem svým znamenati dopouští. Též že nedaleko vsi Žákavy, kdež svůj dvůr má, v jednom údolí že nepříteli 300 strychů mouky a 30 strychů hrachu,

másla, sýra a jiných profiantů bez nedostatku nashromážditi a zanechati poručil, což vše nějakou travou přikryto bylo. Ale když o tom lid náš zvěděl, z poručení generalův vytáhl tam díl ho z ležení a na ty věci schované dříveji nežli nepřítel připadl, je pobral a do ležení s sebou odvezl; naposledy pro takovou neupřímost týž dvůr se všemi všudy věcmi a snad i lidmi zapálil. 1618

Hrabě pak z Turnu, poněvadž v tu dobu musel dáti z nevyhnutedlné potřeby jednu ves Čáslavských vypáliti, protože jeho ležení k veliké překážce byla, zakázal se obyvatelům dotčené vsi, že jako poctivý hrabě jim tu škodu zase vynahraditi a, když pán Bůh pokoj dá, jinou nákladnější, buď na svůj vlastní groš aneb na zemský náklad, vystavěti dá. Což nepřítel spatřiv, též tři vsi proti tomu pojednou zapáliti rozkázal. A potom v neděli 16. d. září, nežli v noci vozy své vojenské předc odvésti dal k Ledči, jednostejně z kusův střílel, aby tomu, že se hejbá, naši nerozuměli; když pak vozy vyšikoval, tu teprva ležení zapálil, po čemž lid náš porozuměl že se obrací jinam. Ale hned také se za ním hnuli, a jemu na předstihy táhnouce k Uhlířským Janovičkám se obrátili, rozloživše se od nepřítele nemnoho víceji přes čtvrt míle.

Chtěji tomu, když tak z obojí strany na sebe tuze stříleli, že jeden puškař mezi Čechy, byv Vlach rodilý, neupřímě při práci své se choval, přestřelovav císařské. To spatřiv hejtman Bapst, jel k němu a jej pro tu zradu z pistole zastřelil, kusy jináč spraviti dal a potom se vší horlivostí na nepřítele z nich vypalovati poručil. A poněvadž jak tím dlouhým střílením a šermicly častými, tak ovšem i na pícování do 2000 vojáků Dampierovi od našich soldatův i sedlákův potlačeno jest, pročež všecka síla jeho nepřevyšovala 6000 lidu. O čemž zvěděv hrabě Bukvoj podal se s lidem svým k němu blížeji a spatřiv, jak Dampierovská chasa pěkně hospodaří v Čechách, hleděl to plundrování při nich, jak mohl, zastavovati jakožto general císařský; ale nebyv vojsku českému v moci a síle roveň, nemnoho co proti němu bral před sebe, ale zdržoval se jakožto zkušený bojovník v svých příčinách fortelných, až by jim dosti silný byl. —

V úterý po sv. Lidmile, 18. d. září, sšedvše se zase pospolu direktoři s deputaty stavův do rady, v tom se všickni z čistého uvážení srovnalých přímluv snesli, aby vyslaným moravským na jich včerejší oustní přednešení mírná a slušná odpověd dána byla. A poněvadž se v tom při zavírce předložení svého zjevně pronesli, že ještě některé věci oustně přednésti a promluviti mají, k čemuž tehdáž čas již nepostačoval; k té tedy věci vyřízení, avšak toliko ad referendum, obrali 18. zář.

618 sobě osoby z prostředku svého tyto: z stavu panského Václava Berku, Václava Vilíma z Roupova a Václava z Budova; z stavu rytířského Bohuslava z Michalovic, místokancléře kr. čes., Ottu z Losu a Prokopa Dvořeckého; z stavu městského: Zikmunda Celestýna, Martina Fruveina, Václava Magrli a Jana Oršinovského, poručivše jim, aby se v druhou hodinu německou po poledni v domě knížete z Lichtenšteina shledali.

Při tom také volené byly osoby k spisování odpovědi na proposicí stavův mark. mor. Dáleji i to v svém považení měli direktorové s deputaty, že páni Moravané stavy kr. čes. hrubě stíhají a jim výtek v tom, což poněkud na ně nenáleží, činí: že sou se reputací J. M. C. ujali, direkcí, defensí a jiné k těm podobné věci mezi sebou nařídili. K čemuž že však moc a svobodu majestatem i sněmovním snešením stvrzeným měli a mají. Ješto že Moravané v podobných příčinách víceji sou se toho nežli Čechové na onen čas dočinili, když sou v menší příčině léta 1608 toliko v předsevzetí nějakém neslušném Ladislava Berky, tehdejšího hejtmana zemského, nemajíce na to žádného nadání ani od vrchnosti povolení direktory i defensí sobě nařídili, a což většího jest, císaři Rudolfovi II., pánu a markrabí svému pořádnému, z poddanosti se vytáhli, a k arciknížeti rakouskému Matiášovi, nynějšímu pánu jich, se připojili.

Dále že i to k tomu přistupuje, když zemi moravské potřeba takové defensí shromážděné nebyla, že jsou ji na opatření samých sebe, manželek a dítek svých obrátili a o ni se podělili. Na dotvrzení všeho toho čten sněm jejich, léta 1603 v městě Evančicích držaný, po jednom každém artikuli obzvláštně.

Dáleji na to Václav Vilém z Roupova oznámil: že Karel z Žerotína jest oumyslu toho, vyzdvihnouti 8000 peněz, v království čes. zůstávajících, k ruce Ladislava Šleinice, k nimž praví se míti právo s nejvyšším kanclérem a s hofmistrem, a tu dotázku na direktory a na deputáty učinil: majíli mu nyní vydány býti, čili ne.

Na to šly přímluvy pořád, a jednomyslně se snesli na tom: že se takové peníze, protože je stavové sami na ten čas k obecné potřebě obrátiti musí, vydati nemohou; než komu budou vlastně náležeti, že tomu se dostatečně pojistí.

Zatím byla přednešena žádost N. hofmistra, aby mohl pokojně do Vídně odjedti a na to aby mu passcetl se dal, že slibuje pod svou poctivostí již upřímně císaři tyto všecky věci od jich začátku přednésti a D. Jessenia z arrestu I povoleno tomu zvláště pro vysvobození toho m chetného.

Tehdáž také poručeno Pražanům Staroměstským: poněvadž jim téměř všecky brány městské vlastně k opatrování přináležejí, aby podlé předešlého direktorův nařízení sruby, štakéty a šraňky opatřili je, tolikéž místa nebezpečná, kterýmiž by nepřítel do města vpadnouti mohl, zastavěli; šance pak aby se pilně dělaly, k šancovníkům a zvláště krajským dohlídali, a jim z peněz židovských na spravení šancův sebraných každému po bochníku chleba a něco piva každého dne dávati nařídili. 1618

Novoměstským pak i Malostranským poručeno podobně, aby se náležitě opatrovali. Tou příčinou Malostranští Pražané vznesli v direkcí stížnost svou do nějakého Wolgemuta, kvartýrmistra císařského, že by před některými hodnověrnými lidmi mluviti měl, a to že se naň ukázati může, že jako tam někdy v Paříži ta krvavá lázeň neb jitřně byla ztropená, i to v Praze v brzkých dnech bude. I bylo hned proň posláno, ale on, dostaviv se do direkcí, všeho všudyž popíral oble. Pročež odloženo mu i straně druhé až do zejtří ku postavení těch svědkův.

Na to potom Albrecht Jan Smiřický přimlouval se k tomu, že byla věc důležitě potřebná, aby inkvizicí neb přehlídnutí domův Pražských pod jednou, co nejdříve a nejbedlivěji možné, se stalo. Nebo že se to velmi zhusta proslýchá, kterak neupřímně a nevěrně s stavy pod obojí strana pod jednou netoliko míní, ale i skutečně zachází, a že jistá věc jest, že se všickni papeženci pokoutně armirují. Pročež zůstáno na tom, když jen některé jiné obecní věci vyřídí se, že to tolikéž opatřeno bude.

Naposledy Václav Vilím z Roupova učinil zprávu direktorům a deputatům přítomným z strany Karla z Žerotína: Když jest v pondělí jminulé s Václavem z Budova za příčinou přátelského navštívení k němu do příbytku jeho přišel, že jest týž z Žerotína mezi jinou rozprávkou i o tom diškurs svůj měl, a přátelsky s oběma rozmlouvaje i v tom se jim zjevně pronesl a přísahou zavázal, že oni vyslaní od stavův mark. mor. k žádné traktací do měst. Praž. sou se nevypravili, a že nechtějí praerogativam neb předničky té Jich M. kurfirštům náležející na sebe přejímati; ale toliko za příčinou tou samou, aby společně s stavy kr. čes. obrali prostředky příhodné, kterými by tomu nedorozumění škodlivému a těžkostem obecným zpomoženo býti mohlo. On že dobrý prostředek k tomu dle zdání svého uznává býti ten, aby Čechové zbraň, poněvadž sou nejprvé k ní sáhli, také nejdříve složili, císaři se na milost dali a kořili, a na to na všecko revers aby jim dán byl takový od císaře: kdyby jim budoucně co proti

1618 majestatům a svobodám jich čelilo a jim se od kohokoli ubližovati chtělo, tedy aby se potom teprva opatrovati a proti tomu každou náležitou defensí nařiditi sobě mohli. V takové případnosti že by se chtěli Moravané spolu s Slezáky v rukojemství stavům kr. čes. postaviti, ale kdyby se takovému reversu zadosti nedálo, s svou pomocí jim k fedruňku přispěti. To všecko že Moravané chtějí přímluvou svou při císaři stavům jednati.

Na to předložení Václav Vilím z Roupova dal mu zase odpověd takovou: Jemu pak že vidí se nejlepší prostředek ten a počátek traktací nejpříhodnější, aby ten lid škodlivý Dampierovský od císaře byl zpátkem povolán a více obyvatelům škod nečinil, králi pak samému země jeho nehubil. Co se pokory a nížení se před císařem dotýče, to že může se dobře vykonati skrze psaní ponížené; než aby takové býti mělo, které by se vztahovalo na ujmu a záhubu svobod svobodných stavův, hrdel a poctivostí odněti, to že se nikterak státi nemůže, a že ani k tomu nepřijde. Z strany pak reversu že se mu zdá, poněvadž k nižádné platnosti přímluvy kurfirštův postačiti jim nemohly, že mnohem méněji by přímluva Moravanův o revers stačiti a co obdržeti mohla.

Co se tkne pomoci jejich lidu vojenského, že by se to podobně státi a kr. čes. na ni poněkud ubezpečiti mohlo, kdyby však takový lid pod správou jeho Karla z Žerotína náležel; ale že ním na ten čas vládne kardinal z Ditrichšteina a strana celá pod jednou, pročež že by těžce ta kondicí k svému skutečnému splnění přišla, kdyby Čechům na nejtěžší přišlo. Z těch příčin že by bylo hrubě nebezpečno kr. českému, na to podání zpoléhati. A zprosta že jest to tak jako slunce na nebi patrné, že Moravanův vyslaní toliko proto do měst Praž. přijeli, aby se jako nějací Pilatové očistili a své neutralní upřímnosti dle napomenutí kardinalova na jevo vynésti nedopustili; ješto kdyby jaká upřímnost v nich k národu českému byla, nebyli by na zhoubu jeho císařského lidu v markrabství svém verbovati dopustili, a potom zmustrovanému a pod praporce uvedenému svobodného passu skrze zemi svou dopřáli, ani jemu kommissařův z prostředku svého, kteříž by je na pomezí české doprovodili, nenařizovali.

Těmi a takovými promlouváními a diškursy postrannimi vyjížděly na sebe oboje strana, aby jedni druhých oumyslu dokonalému vyrozuměti a potom tím podstatněji pře své hájiti a zastávati mohli.

Dříve pak, nežli zasedli direktoři a deputati stavův kr. čes. na hlavní uvažování přednešení moravského, shledavše
19.září se opět všickni v direkcí 19. d. září, kteréhožto Arnošt hrabě

z Mansfeldu a hejtman Hack neb Hok jsou povoláni od direktorův s lidem svým, s kterýmž dosavad leželi v kraji Plzenském u města Klatov a okolo Plzně, aby se co nejdříve odtud hnuli a s ním ku Praze se podali, — drželi skroušené modlitby za pokoj a za požehnání božské v těchto tak nebezpečných a vysoce důležitých příbězích a jednáních. Po dokonání pak modlení přečtena od Václava Vilíma z Roupova odpověd Karla z Žerotína na vyměření jich včerejší z strany nevydání mu těch 8000 kp. Ladislavovi Šleinicovi náležejících, v níž ohlašoval se: ačkoli toho se do direktorův nenadál, aby žádosti jeho slušné odepřeli a takové peníze mu proti řádu a právu zadržovati měli; však jestliže by se mu v tom dokonale důvěřovati nechtěli, smýšlejíce, že by je pod nějakou zástěrou a fochem vyzdvihnouti usiloval, tedy aby nahlédli bedlivě do přítomného psaní dvojího téhož Ladislava Šleinice jemu v jazyku německém i českém o to učiněného, jež teď in orig'nali předkládá, vždy ještě žádaje jich, aby proti tomu nebyli. 1618

Po přečtení tedy toho všeho, direktorové změnili svůj včerejší intent a snešení a povolili mu k vydání peněz takových pro příčiny tyto: že by poněkud hanba kr. čes. byla o tak chatrnou summu s ním se sporovati a kořistovati se nad ní, jakoby ono s těch osm tisíců býti nemohlo.

V tom vyslaní stavův, kteříž dne včerejšího k Moravanům ad referendum toho, v čem sou se, že ještě nětco oustně stavům přednésti mají, zakázali, práci vážili, přišedše do direkcí, učinili jim o tom relací takovou, že Moravané na dotázku jich nic jiného jim za odpověd nedali jediné to: co sou stavům přednésti měli, že oni již vykonali a více přednášeti co nemají. Neb také jim v instrukcí jejich o ničemž víceji poručeno není, jakž nahlédnouce do ní bedlivě tomu všemu dokonaleji vyrozumí; s tím toliko přitom doložením, jestliže co zlého stavům kr. čes. přejí, aby to na jejich hlavy všecko přišlo.

Přes to oznámili též deputati stavův ještě toto: že po zavření řeči té, toliko od svých vlastních osob a ne jmenem a na místě stavův, protože jim o tom od nich naprosto nic poručeno nebylo, nížepsaný diškurs privatní s legaty moravskými, obzvláštně pak s Karlem z Žerotína, učiniti nepominuli, totiž kterak by tato nevole příhodně spokojena býti mohla.

Když týž Karel z Žerotína, řečí svou vždy na to šel, aby Čechové lid svůj abdaňkovali, císaře za milost prosili a jemu se kořili, že oni ho svou přímluvou k milosti nakloniti a z Prahy hned upřímo k císaři a potom teprv domů za tou příčinou jedti slibují; že dána mu od nich na to replika taková: K abdaňku lidu českého že dotud povoleno nebude,

18 dokavadž stavové ubezpečeni svými svobodami a majestaty nebudou; poněvadž nepřátelé jich tak s nimi neupřímě zacházeli, je poctivostí i hrdel odsoudili, je vyšší stav roztrhnouti, třetí pak stav městský od nich odtrhnouti chtěli, defensorům sjezdy zapovídali, kostely bořili; kteří přestupovati nechtěli, s nimi že se vězeli. A z toho ze všeho že se souditi může, že toto jich stavův předsevzetí jest začato s pánem Bohem, a ním také se řídí, poněvadž se tu pře boží dotýče.

Na to Karel z Žerotína že odpověděl jim slovy těmi: „Dovtipuji se, že to k mé osobě přináleží, poněvadž sem toho v přednešení našem doložil. Což sem učinil ne proto, abych o tom, jdouli ty věci po Bohu a jsouli s Bohem začaté, pochybovati měl, ale že nám takové zprávy ode dvora J. M. C. se činily, a jimi pány stavy kr. čes. ve zlé oškliveni přivozovali.“

Tu byla od jednoho z direktorův dotázka naň učiněna: kdo by to tak činil; oznámil: „Kdož jiný nežli kancléř a Michna. O těchto pak gravaminích přednešených nikda sem neslyšel a zpraven nebyl. Nyní tedy již poznávám předsevzetí pánův Čechův býti z Boha, a ním že se řídí. A poněvadž legati o tom již tak dalece vědí, že také dokonaleji, gruntovněji a volněji při dvoře J. M. C. to přednesou a o to jednati budou.“ —

Dáleji po vyslovení diškursu tohoto šly přímluvy od direktorův na to, jaká má Moravanům na jich přednešení odpověď dána býti. Až naposledy na tom se všickni jednomyslně snesli, aby jim o tom o všem zprávu v spise učinili, jak se počátečně ty věci v kr. čes. zběhly, a k tomu že dobře slouží bude vysvětlení 12 artikulův pánům Slezákům odeslané. Však s velikou opatrností aby to učinili, a ve svých tajných věcech obzvláště aby se jim dokonce nevyjevovali a neotvírali.

Po dokonání toho přišla z rozličných míst psaní některá žalostivá, kterak Dampierův lid s ubohými nevinnými lidmi sobě přeukrutně počíná, možnější těžce šacuje, a když jednou výplatu složí, tedy jiní oficírové ještě po druhé je dynují o peníze, jako se to úředníku Jana z Říčan přitrefilo; osoby rytířské zajaté, jako jeden Rušín, že s nimi od polu mrtvé časem nočním na štrafy jezditi a jiné okolní sousedy vyrazovati musejí. Zpráva také v týchž psaních dávala se: když nepřítel v pominulou neděli 16. dne září odtrhl a vozy s artalerií napřed k Ledči odeslal, kdyby byli na něj naši tehdáž udeřili, že by byli mu znamenitou škodu podělali. Z vojska českého že mu veliký strach jde, protože ho velikých jest houfův spatřiti mohli; aniž toho úmyslu jest, aby polní bitva

s nimi svésti měl, nýbrž co jen fortelem a štrafem způsobiti moci bude, že o to se pokusí.

V tuto také dobu přijev jeden z stavu rytířského z ležení od Malčova, povolán byl do direkcí, aby dal zprávu dokonalou, takli jest, že vyslaní moravští v ležení nepřátelském snídali a v něm přes dvě hodiny se zdržovali. Čteno také Aulnerovo, hejtmana nad solí v Budějovicích a na ten čas kommendanta nad lidem císařským v témž městě se zdržujícím, psaní dvoje nad míru důtklivé a pohrůžčivé, tak že všickni přítomní divili se velice jeho všetečné vysokomyslnosti.

V tom, když se ta psaní publikovala, přiběhl kurýr z knížectví slezských a s ním Jiří Sadovský z Sadova, přinesvše s sebou psaní od Jana Kristiana knížete Břehského a Lehnického, vrchního hejtmana v Slezsku, v němž obsahovalo se, že knížata a stavové slezští pomoci své stavům král. čes. povinné dříveji neodešlou, a že se o to při nastávajícím sjezdu svém, kterýž teprva ve dvou nedělích držán bude v městě Vratislavi, vespolek snesou. Týž Sadovský jakožto kommissař od direktorův nařízený k vedení lidu toho, jenž dvě neděle v Slezsku naň očekával, činil také zprávu ústní: ačkoli ta pomoc slezská ležela již jen půl druhé míle od Kladska, však že na vzkázání téhož knížete obrátila se zase zpátkem; a když markkrabě z Jegerndorfu, generalu lidu toho, ordinancí taková přišla, aby s touž pomocí, 1500 koní a 3000 pěchoty silnou, zpátkem táhl, že jest lítostí velikou i hněvem plakal.

I divili se té nenadálé proměně všickni vesměs a přicházejíce mezi sebou na to, že jest konečně někdo knížata a stavy v tom dobrém mínění rozpáčiti musil a nejspíše samo kníže Břehské, protože on tyto dny teprva z Vídně domů se navrátil, byli nad tím přenáramně zarmouceni, zapověděvše mezi sebou přísně, aby žádný z přítomných té noviny mezi lid obecný nevtrušoval a jej snad do nějakého pochybování a pozoufání z strany vysvobození nás a celého království z moci nepřátelské tudy neuvedl. V tom domnění utvrdil je potom dokonale dotčený Sadovský. Nebo otázán byv, poněvadž již i kvartýrové tomu lidu zděláni byli a z poznamenání jeho kvartýrového to se nachází, že sou se všickni 19. d. září u Hradce Králové strhnouti měli, proč pak se ta proměna stala, — oznámil, že jest císař knížata a stavy slezské ukojil tou dvojí věcí: 1. že je z strany jich Augš. konfessí a provozování náb. svobodného obzvláštní assekurací ujistí; 2. poněvadž to nedorozumění s Čechy zůstává na interposicí kurfirštův, že takové pomoci mohou dobře zanechati doma. Ve všem pak tom že nejvíce brodí kníže Břehské, protože ho praktikanti Vídenští trunkem úřadu tajné rady císařské opojili, klíč zlatý

618 mu dali a majestatem obzvláštním, že on i potomci jeho v úřadě vrchního hejtmanství ustavičně jedni po druhých trvati mají, poctili.

Když pak všickni seděli v myšlení hlubokém, tedy Václav Vilím z Roupova, probrav se z toho užasnutí a na mysli své se posilniv, promluvil na to slovy těmi: „Již jest to známé, že pán Bůh tomu chtíti neráčí, abychom se na pomoc lidskou doufati a spoléhati měli, než abychom se k němu o pomoc jeho svatou utíkali.“

Albrecht Smiřický doložil po něm toho: že vždycky v těch lahodných slovích se kocháme, a jak nám je kdo zapíská, tak hned mu také jeho písničku tancujeme. Na Slezáky že sme se teď spoléhali, a oni nám na nejvyšší nás zdrževše, zase zpátkem coufli; ješto kdyby se byli stavové na ně tak hrubě nebezpečili, že mohli se jinam o pomoc utéci. Přes to však všecko, co se Slezáci domnívají, že ještě bez jejich pomoci nám pán Bůh pomocen býti neráčí, věříme jeho milosti, že hromem za nás bojovati bude.

Potom pak po přečtení psaní toho z společných přímluv bylo zavřeno na tom: aby Slezákům po kurýru, ač někteří vedli k vypravení mezi ně legací schvální, pro uspoření času dostatečně a slovy mocnými a přikrými, a jakž Kašpar Kaplíř v přímluvě své doložil, „po česku“, aby porozuměli, po německu psaní ještě jedno učiněno bylo, toho v něm doložice, aby nedadouce se v tom žádnému rozpakovati, pamatovali na své přísahy, pečeti i poctivosti, jimiž sou se stavům pod obojí král. čes. zavázali a pomoc přiřkli, i na to také se rozpomenouce, co jim dobrého při dosažení majestatu Čechové učinili. Pročež hned jeden člověk vzácný, Malostranský měšťěnín, k tomu poselství za kurýra jest zvolen a ještě toho dne z Prahy do Slezska vyjel.

Tehdáž také v direkcí dávala se zpráva předně o Dampierovi, kterak v příběhu vojenském hlava opatrna jest, a než se ležení hne, tehdy že dá prvé na dvě míle štrafovati a nepřítele svého vykundšoftovati. Druhé, že na zámku Ledči mnoho okolního panstva, rytířstva veliký sklad zboží svého a svrškův dražších na ubezpečení Jana Rudolfa Trčky a slibování jeho, že jim to tam v celosti zůstane, nashromáždilo a svezlo: teď pak že jim to všecko lid Dampierovský pobral a vydrancoval; nejvyšší pak nad týmž lidem že lepší díl loupeže odeslali do Vídně. Chtějí tomu někteří, že se tu víceji než za sta tisíců škody zdělalo.

Téhož dne direktorové rozkázali zhotoviti a potom i vůbec jak v městech Pražských tak i po krajích publikovati mandat stížný do mnohých stavův a obyvatelův kr. čes., že, ačkoli

byli k nim té konečné a nepochybné naděje, tak, jakž ode 1618
všech tří stavův král. čes. za direktory a správce zemské nařízeni jsou, naproti tomu také zase dle zakázání a připovědí jejich v všelikých příčinách, jako nicméně i podlé jedné i druhé defensí nařízené v odvozování všelijakých svobodných pomoci opuštěni od nich nebudou; nýbrž že jeden každý, čím tak dle snešení sněmovního spravedlivě povinen jest, to také od sebe rád s myslí ochotnou činiti a vykonávati budou, tak aby oni jsouce penězi od stavův náležitě opatřeni, jiné věci každodenní a případné, s obstaráním peněz se nezaneprázdňujíc, tím snázeji vyřizovati mohli: však že zpraveni jsou od nejv. berníkův, že se takové nové i staré svobodné sbírky znamenitě váhavě odvozují a jich ještě velmi mnoho k zapravení za všemi třemi stavy pozůstává. Čím že jim i všem stavům v expedicí vojenské veliká překážka i záhuba se činí, a tou měrou kr. českému žeby mnoho zlého spůsobeno býti mohlo.

I poněvadž všickni tomu dobře vyrozuměti mohou, že v tomto jich obecném spůsobu a pro zachování sobě v celosti jak majestatu cís. Rudolfa, tak i všech jiných svobod a privilegií zemských, tak dobře strany pod jednou jako pod obojí se dotýkajících, začaté předsevzetí válečné bez peněz náležitě říditi se nemůže; anobrž obávati se jest, kdyby lidu verbovanému časně služba měsíčná placena nebyla, že by se skrze to všechněm třem stavům, a zvláště kteříž by takových sbírek neskládali, a tak celému království znamenitá škoda státi a témuž lidu příčina k mutinirování dáti se mohla: protož pro časné toho zlého přetržení že všechněch těch nedbalých obyvatelův kr. čes. dle moci úřadu svého napomínají a od osob svých přátelsky žádají, aby svrchu dotčené sbírky, jakkoli zadržené, do berně na hrad Praž. neprodleně beze všech dalších odkladův nejdéle od datum listu tohoto v témdni pořád zběhlém, znajíc že periculum est in mora, na hotově složili. Jestli by se toho nestalo, tedy že by všickni ti nedbalcové musili na sebe těžké pokuty zříz. zem. D. 48. o obhajování řádu a práva jako i položení lidu válečného na grunty jich očekávati. Což staloli by se tak, tedy žeby ne direktoři, ale dotčení stavové a obyvatelé nepovolní tou škodou a stížností svou vinni býti musili.

Avšak že nejsou té naděje k nižádnému z stavův jakožto k milovníkům vlasti své milé, obzvláštně když vědí o tom výborně, že jim všechněm na tom předsevzetí jich po pánu Bohu a duší našich spasení největší a nejlepší jejich milé záleží a přitom i o ztracení svobod, práv a privilegií, též manželek, dítek a stavův jejich tu běží, aby tou příčinou k něčemu tomu přijíti dáti měli, což by snad potom těžce zase k ná-

pravě přivedeno býti mohlo. Kteří se pak z nich tak zachovati chtějí, aby se jeden každý v poznamenání, kteréž se při tom patrně odsílá, zjevně ohlásili a podpisovali.

V tutéž dobu Fridrich, falckrabě při Rýnu a sv. římské říše kurfiršt, učinil zvláštní psaní z Hajdelberka 9/19 d. září Jiřímu Fridrichovi hraběti z Hollachu, jehož v nápisu téhož listu osvíceným knížetem a ujcem svým tituluje, v smyslu tomto: Jakož jsou kurfiršt s hrabětem při šťastném příjezdu jeho času nedávního k němu do Hajdelberku, po zběhlém tom v král. čes. pozdvižení a odjezdu od kurfiršta vyslaných kommissařův od stavův evangelitských téhož království, jistou námluvu, maje to sobě on hrabě prvé od jmenovaných stavův podáno, aby nejvyšší správu vojenskou nad lidem jich válečným k sobě přijal, a v tom, poněvadž se tu nic jiného než samé boží pravdy a pocty, též svobod kr. č. jakožto nejpřednějšího ouda sv. říše proti rouhačům té pravdy, rušitelům obecného a dobrého pokoje, též svornosti a lásky křesťanské zastávání a obhajování dotýče, mezi sebou učinili; maje pak sobě kurfiršt dnův těchto pominulých od dotčených stavův evangelitských král. čes. zprávu učiněnou, že jest císař opovrhv upřímá kurfiršta napomínání k tomu dovolil, aby lid jeho vojenský do téhož král. vtrhl, a v něm škody pálením a lidu mordováním činiti nepřestává: — z té příčiny že toto schvální psaní k němu činí, aby podlé moci sobě dané a zůstání jich společného týmž nepřátelům a škůdcům skutečně odpíral; nebo že kurfiršt, podlé předešlého ohlášení svého jakž císaři tak i jmenovaným stavům evang. kr. čes., je v tak velikém a patrném bezpráví zastávati a pravdy svatého evang. s pomocí boží obhájce býti chce.

Jakož pak jest v tom i všechněm nejvyšším nad lidem svým válečným jisté vyměření učinil a o to se všelijak snažiti nepomine, aby i odjinud pomoci časně a neprodleně k tak veliké důležité a nevyhnutedlné potřebě dodávány byly. A ačkoli pak dnův těchto hrabě z Firštenberka v biskupství Salcpurském verbovati chtěl, že jest mu však to, jako i jiným v biskupství Špejrském a v jiných místech rozdílných zastaveno. A pokudž by lid válečný číkoli proti král. čes. táhnouti chtěl, že to od kurfiršta týmž stavům neprodleně v známost uvedeno bude, aby tomu všemu zlému s pomocí boží prostředky k tomu obranými v cestu vkročeno bylo. —

Proti tomu pak Zikmund III., z boží milosti polský král, veliké kníže litevské, ruské, pruské, mazovské, samojedské, liflandské, ano i švedský, gotský a vandalský dědičný král, odeslal stavům kr. čes. z Varšavy 17. d. září velmi důtklivé, nařklivé a pohrůžčivé psaní v latinském jazyku, že jsou se

směli králi, pánu svému tak urputně a neposlušně zprotiviti; 1618
kteréžto do češtiny přeložené, samo v sobě zní takto:

„Vysoce urozeni, stateční a slovútní vděčně nám milí! Poněvadž, jak z rozličných zpráv a pověsti obecné, tak ovšem z psaní J. M. C. švagra, ujce a souseda našeho nejmilejšího patrně sme tomu vyrozuměli, jaké bouřlivé v kr. čes. pozdvižení nedávno pominulých časův od některých lidí, věcí nových žádostivých, jest spůsobeno a stropeno; kterážto nevole a dotčeného království zbouření pro tu naši k témuž království, kteréž s královstvím naším hned tam za předkův našich a předešlých králův polských v dobrém sousedství jest spřízněno, náklonnost a lásku, nemohlo nás než na mysli naší převelice zkormoutiti a pohnouti; ač v tom nikoli nepochybujeme, aby takových bouřek a rozbrojův původové od pána Boha, nesmrtedlného mstitele, dle zasloužení svého slušně a spravedlivě v krátkém čase ztrestáni nebyli. Nikda zajisté nenadáli jsme se toho, aby stavové kr. čes. takoví urputní a neposlušní rebellové proti J. M. C. a Kr. povstati měli, tak že netoliko neostýchali se otevřenou válku proti správě svého pořádného krále a pána vyzdvihnouti, ale nad to výše že i milostí jeho ku prominutí jim toho přestoupení jejich hotovou i slušnými prostředky ku porovnání nedorozumění toho od něho poskytnutými, což jest vrch k víře nepodobné všetečnosti a opovážlivosti, potupně pohrdali, ješto dokonalá lidí poddaných pochvala záleží na věrné šetrnosti vrchnosti jejich. Ale lermo vzhůru do pole proti ní troubiti, rozkazům a napomenutím vrchnosti své na odpor se stavěti i jiné její věrné a poslušné poddané ssazovati, co to jest jiného, jediné obecného pokoje a utišení spůsob bouřiti, rušiti, práva velebnosti královské, na nichž všeliká věrnost a stálost založena jest, z gruntu vyvraceti a tak, co jest té největší všetečnosti a opovážlivosti znamení, samému Bohu protiviti se chtíti.

A protož na času jest, aby toho bedlivě povážili při sobě všickni stavové král. čes., ješto se J. M. Cís. a Kr. rozkazu na odpor postavují, co činí a k jakému cíli radami a úsilím svým směřují a jak do převelikých nesnází a nepříležitostí sebe samé i to celé království zaplétají. Nebo jakož jsou těžká a nad míru protivná bezpráví a křivdy, kteréž se velebnosti král. na její zkrácení prokazují; tak také na větším díle těžším a přísnějším očisťují se a vynahražují trestáním. Z těch tedy příčin dotčených stavův kr. čes. v tom přátelsky napomínáme, aby co nejdříveji od války té nešlechetné upustili, raději se na milost J. M. Cís. a Kr. dali, a tou měrou a spůsobem i sobě i svému vlastnímu užitku a pohodlí vlasti až i potomkům svým dobře poradili a posloužili. Avšak

museli by se hledati příčiny k tomu časně a dříve, nežli by ty věci byly na nejvyšší zjitřeny. Pozdní zajisté výstupkův a provinění želení aneb, jak my říkáme, bycha honění neřkuli nedochází milosti, nýbrž začasté i pokuty trestání zostřuje. To vidělo se nám za potřebné stavům král. čes. pro tu naši k nim lásku a příchylnost tímto naším psaním v známost uvésti, uznavše že jim na tom všecko datum štěstí a spůsobu jich pohodlného, předně pak pokoje obecného, jehož nejsnažněji stíhati přísluší, záleží.

Pokudž by pak tomuto otcovskému napomenutí našemu místa a průchodu u sebe dáti nechtěli, tedy nemůžeme dále před nimi tajiti toho, že podlé starobylých smluv a kompaktatů, kteréž s J. M. C. máme, a jež sme sobě teď nedávno na sněmě našem Poznaňském s oboji strany náležitě obnovili, jako i pro naše spolčení, spříznění a obapolní povinnost jak J. M. C. tak i královské ve všech příčinách volné přátelství prokazovati, předně pak s náležitou a příhodnou pomocí na retuňk J. M. přispěti chceme.

Jestliže by pak, čehož jim i sobě raději přejeme a vinšujeme, místo těch bouřlivých rad a předsevzetí svých nějaké mírnější a zdravější rady sobě oblibovati a usmysliti hleděli, tedy i oni také k naší král. milosti a dobrotě volného a dobrého přístupu nadáti se mají. S tím se jim na všem dobře míti vinšujeme.“ —

Jak tedy hrubě zkormoutilo direktory i stavy to psaní důtklivé, proto že je král Zikmund beze všeho gruntovního prokázání a zprávy za zjevné a urputné rebelly v něm znařikal (na něž, co mu zase bylo dáno za odpověd, na ten čas doptati sem se nemohl): tak zase potěšili se a zradovali u myslech svých náramně následujícím psaním dvojím, které jim také okolo těchto časů sjednocení stavové v Nidrlantu 20. d. září a Moric kníže z Uránie a hrabě z Nassavy 23. d. z města Hágu učinili, a v nich netoliko předsevzetí jejich za pobožné schvalovali, ale i v čas další potřeby radou i skutkem je fedrovati se zakazovali, vše v smyslu tomto:

Že od stavův v předsevzetí jich nic není chybeno, poněvadž i království jejich i osob jich vlastních jest taková důstojnost a vzáctnost, že nižádní činové a předsevzetí tak znamenitých lidí v stínu a neznámosti tajiti a ututlávati se nemohou. Nebo že jsou stavové král. čes. již od 200 let i nábož. křesťanského svatosti i obce své svobod tak obchovali, že ani v pobožnosti své ani v hrdinství svém žádnému zprosta národu nic napřed nedají. Však že dobře učinili, když pro utvrzení a pojištění pověsti obecné o nynějším spůsobu jejich skrze vzáctné psaní své jim s dostatkem v známo

Pročež že byla jim táž věc i počestná i vděčná. Nebo s gruntem o vší té věci, o pravých předsevzetí stavův příčinách i také o lehkomyslné lidí všetečných z strany zrušení pokoje obecného opovážlivosti a bouřkách, a jak dalece všecko to zašlo, dobré známosti nabýti, to že nemohlo jim býti leč velice příjemné. 1618

Že pak stavové žádají od nich, aby se nedomnívali, jako by stavové kr. čes. v té tak vysoce důležité příčině něco proti králi a pánu svému na ujmu a zkrácení důstojenství jeho před sebe bráti měli, to že oni jim za velikou poctivost pokládají. Nebo jaký jistší důvod lidé vzáctní a obecné důstojnosti milovní i ctnosti a dobroty své míti mohou, jako ten, když by národové cizí a stavové království, dosti daleko od nich vzdálení, byli žádostivi, aby činy jejich za slušné a šlechetné uznávali a schvalovali.

Co pak dále o pomoci a radě jich stavův sjednocených, jestli by kdokoliv spůsobem a během nepřátelským na stavy kr. čes. sáhnouti chtěl, dokládají: to že v pravdě jest znamením dobrým při nich, že na přátelství jich upřímé, kteréž obyčejně mezi dobrými a počestnými lidmi původem samého přirození se nacházívá, dokonale spoléhají a jemu se dověřují neomylně. To však že jest stavům kr. čes. dobře vědomé a známé, s jakými oni neřestmi téměř od čtyřiceti let pořád zápasiti musili; s jakými králi, s jakou mocí a silou, s jakými vůdci válečnými po ty časy činiti měli. Ale že všecko to přemohli: dlouhost času stálostí, krále dobrou pří, vojska jich udatností. A tak soudíce po sobě totéž o stavích kr. čes. podlé dobroty jejich pře, že prorokují jim podobného těch všech jejich těžkostí skončení.

Kdyby pak měli stavy k tétéž stálosti, a aby před ouklady těch, kteříž vyjevenou jednu lest svou hned zase jinými šibalstvími obalovati a premovati obyčej mají, bedlivě vystříhati se hleděli, ňák obšírně napomínati a jim v tom vyměření činiti, že by byli křiví hrdinské zmužilosti a prozřetedlnosti jejich. Nebo že při stavích kr. čes. nalézá se taková u předcházení zlého bedlivost a k odvrácení nebezpečenství udatnost, že stavové sjednocení již dávno naučili se tomu, aby o těch příčinách od nich naučení a příklady sobě brali.

O tom také že nemají pochybnosti žádné, aby stavové neměli tak šťastně oukladův jezuitských zniknouti, jako tam na onen čas předkové jejich to, aby jim pravé a čisté o Ježíši Kristu učení hrůzou císaře římského, nesmyslnou papeže vzteklostí a zpronevěřilostí sboru Basilejského odňato nebylo, rozšafně i zmužile sobě opatřili. Pročež že stavové sjednocení o tom tak soudí, že stavové kr. čes. pod obojí moudře a řádně

1618 učinili to, když tu jedovatou neřest z království svého vypověděli a vyhnali; nebo že není naděje žádné, aby prvé obnovené náboženství v jakém pokoji a utišení trvati mohlo tu, kdež se jezuitům, to jest, úhlavním a přísežným vší bohomyslnosti nepřátelům, to nejmenší místečko a průchod přeje. Z té příčiny že vidí se stavům sjednoceným za potřebné, aby stavové kr. čes. bedlivě to opatřiti hleděli, aby oni pro něčí přízeň, ani pro strach a pohrůžky, ani na žádné prosby těm příšerám a obludám, navrátiti se zase do vlasti jejich, nepovolovali, ani jich nikda více do společnosti své nepřijímali.

Co se jiných věcí a jednání jejich obecných v kr. čes. dotýče, ty aby se jim všecka co nejšťastněji a nejzdárněji zvésti mohla, za to že svrchovaně dobrého pána Boha srdcem upřímým prosí a žádají. A jakož té horlivé jejich pobožnosti draze sobě váží a za šetrnost jich úctivou, kterouž stavové kr. čes. k stavům sjednoceným patrně prokazují, odměrnou snažností a přívětivostí odsluhovati se hleděti budou: tak také že všeliká jich předsevzetí a úsilí pobožná radou i službami skutečnými, co na nich bude, vždycky každého času fedrovati a jim v tom nápomocni býti se zakazují. —

Psaní hraběte Morice obsahovalo v sobě to: Že z psaní stavův k němu 28 junii jako i z přiložených v něm připisův jest upřímou myslí docela nerad vyrozuměl tomu, s jak neslušným a nenáležitým bezprávím a zkrácením dotčení stavové od některých obecného pokoje nenávidících domácích i přespolních nepřátel, v čemž ta škodlivá sekta jezuitská největší a nejhlavnější příčinou a podnětem jest, sou se potkali, obzvláštně pak co se tkne pravé pocty boží, kterouž sou předešlí i nynější císařové jakožto králové čeští jim svobodně provozovati dovoliti a tak vzáctným a podstatným majestatem to vše zjistiti a potvrditi ráčili.

Proti tomu pak zase že jest mu srdečně milé a přijemné to stavův heroitské a veleslavné předsevzetí, a že se živě starají o to, jak by tomu zlému za času vstříc vkročiti mohli. V čemž že jim na milém a všemohoucím pánu Bohu jeho božího požehnání a štěstí vinšuje, on pak, v čemkoli jen bude moci, jim jaké líbezné a příjemné prokázati přátelství, že chce při veleslavných a velikomocných pánech stavích sjednocených jako i sám od osoby své přímluvou svou rád vyříditi všecko to, což by koli k fedruňku a dobrému prospěchu jejich křesťanského a slavného intentu a předsevzetí platně sloužiti mohlo; nedada možností a dobrou svou vůlí naprosto nic v čemž tom sjíti. S tím že poroučí je všemohoucímu v jeho laskavou ochranu, aby jim podobného zdraví za dlouhá léta půjčovati, ve všech jich předsevzetích šťastného prospě

díleti i k vinšovanému cíli a dokonání vše to dobré mínění 1618
ejich přivésti ráčil.

Ale obrátíce se zase k sjezdu deputatův, znáti dále sluší, ježli sou túž odpověd svou na předložení Moravanův zhotoili, vzešla v obci pověst o papeženských taková: že by sobě nějaký lid vojenský v kolleji jezuitské podtají shromažďovali. To jak doneslo se direktorův, nařídili to při nejvyšším vachtmistru, aby, pojma k sobě nětco soldatů, v noci na čtvrtek po sv. Lidmile, 20. d. září, do též kolleje nenadále došel a 20. září v ní všecky kouty bedlivě prohlídl, zdaby se co toho tak v skutku a v pravdě našlo. Kterýžto zachovav se v tom náležitě, nemohl tam nic takového vyskoumati, buď že toho nebylo, aneb že za času se ta luza odtud rozprchla, dověděvše se, že by byli prozrazeni.

Na ráno pak v pátek sešedvše se do rady direktoři s deputaty stavův, zasedli na korrigování konceptu odpovědi Moravanům náležející; kteráž zavírala v sobě smysl a věci tyto: Předně, že stavové kr. čes. pod obojí pánům vyslaným jakožto ujcům, strejcům, švagrům a pánům laskavě příznivým z přátelského a sousedského navštívení a z napomenutí laskavého děkují a je vděčně od nich přijímajíce, zase se jim vším nejlepším přátelstvím a sousedstvím zakazují. Za druhé, kdež sou jak z ústního promluvení tak i z listu věřícího a z instrukcí jejich tomu všemu vyrozuměli, kterak J. M. C. k veliké nemilosti nakloněn býti ráčí, že tolikéž za oznámení toho velice jim děkují, přitom oznamujíce, že nikda to stavům kr. čes. na mysl nevstoupilo, aby měli co nejmenšího proti J. M. C. před sebe bráti a na urážku jeho císařské a královské důstojnosti a reputací činiti.

Ale co jest stavy kr. čes. k tomu přivedlo, že jsou se k některým, kteříž rušitelé pokoje, svobod, majestatů a privilegií byli a při J. M. C. to vše stavům zastupovali, že od šesti let žádné audiencí volné v stižnostech a těžkostech svých při J. M. užíti nemohli, podlé náležitosti zachovali, tomu všemu že vyslaní z podané apologie, ano i z oustního jim vyslaným oznámení šířeji porozuměti moci budou. Pročež že tato direkcí jako i defensí jich, jak pro vlastní osobu J. M. C. a obhájení reputací J. M. tak ovšem i pro opatření stavův, manželek, dítek i svobod jejich nařízena býti musila; aby aspoň způsobem tím to od vyslaných J. M. C. v známost uvedeno bylo, a nepřátelé stavův úhlavní více jich nešidili a neutiskovali. Jakož pak že i sami stavové mark. moravského ve všech příčinách a potřebách svých l. 1608 toho se dočinili, když jsou toliko pro některé neřády hejtmana zemského a místodržícího

1618 královského netoliko defensí ano i direkcí mezi sebou nařídili; kterouž však J. M. C. jim schválil, a oni tedy napravení svých stížností a těžkostí dosáhli. Takové pak stavův kr. čes. předsevzetí že nebylo, aby se tu co dálo proti J. M. C., protože jsou vždycky vlastní osobu J. M. vysoce vyhražovali a nikdy z povinnosti J. M. se nevytahovali; nepřátelé pak jejich proti tomu že J. M. C. na to přivedli, aby lid verbovati a do král. čes. uvésti dal, kterýžto nyní v něm jak straně pod jednou tak i pod obojí, beze všeho rozdílu pohlaví ženského i dítek, ohněm, mečem i zájmem znamenité škody činí a zemi na nejvyšší hubí.

A jakož to, cožkoli stavové kr. čes. pod obojí před sebe vzali, od nich slušně a s právem státi se mohlo, tak také že Moravanům příslušelo spravedlivě, aby byli, vědouce, v jakých terminích král. čes. na ten čas zůstává, prvé, nežli sou se ještě k J. M. C. do Vídně vypravili, vedlé starých i nových smluv mezi králem českým a markrabím moravským učiněných, pomocí svou jakožto přední oud tělu svému přispěli a na to se rozpomenuli, co jsou jim dobrého v nebezpečenství jich a valících se na ně těžkostech předcšle Čechové činili; jakož pak ještě nepochybují o nich, že jim s radou i pomocí nápomocni budou, kterak by budoucně pánu Bohu podlé náboženství svého v pokoji sloužiti mohli. K čemuž že i J. M. kurfirštové sv. říše radou svou přivésti chtěli, a stavové pod obojí sobě to obzvláštně oblíbili i za přímluvu Jich M. jako i krále Ferdinanda a arc. Max. účtivě žádali. A mohouce lidu tomu, když ještě za hranicemi českými byl, odpor slušný učiniti, že však toho, pro ušetření J. M. C. a stavův mark. morav. učiniti pominuli, žádnému v ničemž neškodili, ani přes hranice české lidu svému táhnouti, což snadno učiniti mohli, nedopustili.

Ale že J. M. C. v tom se resolvirovati ráčil, že se v žádnou traktací s stavy pod obojí dáti nechce, dokudž stavové lidu svého nerozpustí: to že stavům učiniti možné není, dokud ujištěni a ubezpečeni v tom nebudou, kterak by v svých svobodách a v náboženství opatřeni býti mohli, jakož i o tom J. M. kurfiršta saského vzáctnému vyslanému ke dvoru J. M. C., totiž N. z Gryntála, oznámili s dostatkem. Načež ještě žádné odpovědi nedosáhli.

Z toho že patrně mohou vyslaní Moravanův porozuměti, že sou stavové kr. čes. pod obojí nikda prostředky mírnými a bezpečnými nepohrdali a ještě na tom jsou, co by proti jich svobodám, náboženství a svědomí nebylo, od sebe učiniti, před J. M. C. se nížiti, jeho věrní a poslušní poddaní zůstávati.

Co se jiných věcí tkne, které sobě do stavův J. M. C. 1618
stěžovati ráčí, tomu že z oustní zprávy vyrozuměli. A když to vyslaní moravští přednesou císaři, stavové nepochybují, že to k srdci svému královskému připustí a nad nimi ruku ochrannou držeti bude. A protož že stavové žádají stavův markrabství moravského, aby tuto omluvu jich a zprávu pravdivou i upřímou od nich přijali a jim při císaři to obdrželi: aby zemi svou hubiti, a nebohého lidu českého bez ušetření pohlaví ženského i dítek malých mordovati nedopouštěl, nýbrž takové ukrutenství zastavil, lid ten zhoubný ven z země zase povolal a rozpustil. Což že i stavové podobně, když toliko v svých svobodách ujištěni budou, učiniti se zakazují. —

Taková odpověd Moravanům náležející jest po kurýru do ležení nejvyšším generalům odeslána, aby se věděti mohlo, co oni k tomu říkati a jak se přimlouvati budou. Zavříno tolikéž na tom, aby táž odpověd vyslaným moravským byla přednešena, budouli ji chtíti tak ve všech punktech a klauzulech přijíti.

Na ráno v sobotu bylo mnoho promlouváno od direktorův 21. zář.
s deputaty z strany příměří, pokudž by k tomu přišlo, na jaké výminky mělo by se zavírati. Ale nemohli se v ničemž jistém vespolek snésti. Naposledy mnozí libovali sobě přímluvu Bohuslava z Michalovic a Voldřicha z Gerštorfu, k nimž i president direkcí i města přistoupili: Jestliže by stavové jaké zakázání o abdaňku lidu svého vojenského císaři učiniti a k nějaké interposicí a jednání přátelskému povoliti a přistoupiti mínili; tedy aby se to nejdříve Moravanům vyslaným skrze nějaký diškurs v známost uvedlo, však tak, když se zámluva stavův stane, že císař lid svůj rozpustí, víceji obyvatelům kr. čes. škoditi nedopustí, k svobodám a privilegiím sáhati nebude, tedy že se zakázání abdaňku lidu českého také stane. Dokavad by se pak toho od něho nestalo, že by věc nebezpečná byla, něco dále bráti před sebe.

V tom Karel z Žerotína, měv sobě propůjčenou kopii odpovědi stavův na přednešení Moravanův k přehlídnutí spolu s jinými vyslanými, odeslal jim do direkcí zdání své na ni takové:

Předně, co se tkne direkcí od Moravanův na onen čas v jisté příčině nařízené, o níž činí zmínku v odpovědi své stavové kr. čes., že jest veliký rozdíl mezi ní a direkcí českou. Moravská že proto jest nařízena byla, že někteří nepřátelé jich smlouvy s sultanem tureckým zavřené držeti nechtěli, a hejtman jejich zemský, s jinými stavy markr. mor. neupřímně zacházeje, že z země preč ujel. Z té tedy příčiny že musili se o to sami starati, kterak by zase země pod správu

1618 někomu uvedena byla. Žádaje aby artikul ten z ní se vypustil, sice kdyby se toho nestalo, že by musili Moravané z plného sněmu na něj odpověd dáti a s stavy kr. čes. o to se nesnaditi. Za druhé, co se tkne přivtělení markr. mor. k koruně české, že mají o tom vědomost; než aby jaké staré neb nové smlouvy míti ve spolek měli, že o tom vyslaní nic nevědí. Pročež i to také aby se překancellovalo v ní. —

I šly na to přímluvy hned v direkcí. Jedni přimlouvali se, aby přední artikul od direkcí kassirován byl, poněvadž dosti by bylo na tom, když sou jim jej jen uvedli v známost. O smlouvách pak, poněvadž tolikéž žádné krom té, kteráž s nimi před Prahou se stala toho času, když nynější král Matiáš před Prahou s vojskem svým ležel, anobrž že i ta toliko na kancelář referována byla, avšak nikdež zaznamenána není, aby ta klauzule též se přetrhla.

Druzí tiskli na to, aby při jednom i při druhém punkta bylo tak zanecháno; až naposledy tato limitací neb ohlášení věci té obráno jest:

Ač by se mohla po straně dáti odpověd dobrá a podstatná na to, proč by týž artikul zcela a zouplna v té odpovědi zanechán býti měl; ale že na ten čas pro samý pokoj všeho toho se pomíjí. Z strany pak těch slov, smluv starých a nových, poněvadž sou to formalia slova samých Moravanův, a oni jich v psaní svém k stavům král. čes. užili a v něm doložiti dali (kteréžto psaní při dskách zem. Martin Fruvein vyhledal a je sám osobně vůbec četl, o němž však mnozí tu přítomní a dosti dlouho v povinnostech zemských zůstávající nevěděli nic), kteréžto tehdáž, když jim nebezpečenství od lidu Pasovského, jenž vlastně proti nim verbován byl, nastávalo, k stavům kr. čes. o pomoc učinili, to aby se v své váze tam předce zanechalo. Nalezena byla při tom psaní také i odpověd, co jim zase na ně stavové odpověděli.

Tu také snesli se direktorové i deputati na tom, aby na Moravany učinila se dotázka taková: jestliže těch smluv starých i nových, na něž se v témž listu odvolávají, lepší vědomost mají nežli Čechové, aby o nich stavům oznámili. Tolikéž aby s nimi jednáno bylo, s jakou by potomně pomocí tomuto král. přispěli, a v jakém počtu lidu a jaký fedruňk zase kr. čes. jim v důležité potřebě učiniti mělo; s tou přitom omluvou, že vyslaní ještě dnešního dne odbyti býti nemohou.

Nejvyššímu pak hofmistru odepsáno od direktorův: poněvadž strojí se odjedti do Vídně, aby na zakázání své pamatoval a D. Jesseniusovi z arrestu jeho těžkého pomohl; to když se stane, že i Jakuba z Tepence, hejtmana panství Mělnického, z vězení jeho propustiti dají.

Ty věci když se tak řídily v městech Praž., mezitím hrabě Dampier vypravil stěžně z ležení kurýra do Vídně; kterýžto přijev 21. dne září o půl noci před bránu města, v skok ho na rozkaz císařský pustili do města, a on ještě noci té psaní od hraběte mu osobně dodal. V němž obsahovala se zpráva taková: 1618

Poněvadž Čechům sám mdlý jest a nic platného proti nim s tou hrstkou malou svésti nemůže, aby ho císař co nejdříve penězi, lidem a profianty fedroval; neb že na všem tom trém veliký nedostatek trpí. Pakli by se toho nestalo, že by s velikou hanbou s pole odtáhnouti, skrze Moravu do zimních kvartýrů podati se musil. Čemuž Moravané srozuměvše, nechtěli mu průjezdu skrze zemi přijíti, s tím vzkázáním, poněvadž lid jeho v kr. čes. tak nekřesťansky loupil, pálil a s ubohými lidmi zacházel, kdyby se jemu pass otevřel, že by mohli snad Čechové s svým lidem je stíhajíce za ním do země vtrhnouti a podobným způsobem nad nimi se mstíti.

Na druhý pak den vypraveni od císaře 3 kurýrové k některým kurfiřštům a knížatům do říše s listy, v nichž císař žádal jich, aby se s Čechy v pokojnou traktaci vydali; čtvrtého pak kurýra 23. d. září odeslal do Lince s psaním přísným, poroučeje jim, poněvadž lid jeho vojenský z Řezna po Dunaji má se dolů plaviti, aby Linčané jemu pass při městě otevřeli a průjezdu mu přáli.

V tu dobu také 22. d. září Arnošt hrabě z Mansfeldu, dostav se do Prahy, činil zprávu direktorům o Plzenských, jak sobě vysokomyslně počínají netoliko proti okolním sousedům jich, ješto s nimi za jedno nedrží, ale i proti lidu jeho, trucujíce těmi 600 lidu císařského, jehož skrze chytré praktiky Maximiliana, knížete bavorského, — kterýž dosavad je municí, prachy i zkušenými puškaři fedroval, ač před kurfirštem falckým, strejcem svým, v psaních jemu činěných stavěl se na oko, že se v ničemž věcí českých neujímati ale v příčině té neutralem zůstávati chce — a některých biskupův okolních z říše do města dostali; žádaje jich přitom za další naučení, jak by se k nim budoucně chovati měl. Kteřížto ukázali mu na generaly, k nimž on hned ještě toho dne do ležení se obrátil; ale oni uznavše býti toho potřebu důležitější, aby, zanechaje na ten čas Plzenských při té jich svévolnosti, lid svůj k Budějovicům vedl. 22. září

Pročež mínil se tak zachovati dle ordinancí jejich, jakož pak počal již i s ním táhnouti od Plzně. Ale když Plzenští s velikou bujností nevědouce, co dělati, vyskočili na poslední houf jeho z města a poprali mu některé z soldatův jeho; čeho dověděv se hrabě, obrátil se jest se vším lidem svým a polo-

1618 žil se jim u samého města, poručiv v skok šance před ním na třech místech vyvrhovati a jiné potřebné věci k dokonalému obležení opravdově chystati a strojiti, jakž málo níže o tom šířeji psáti se bude. — A poněvadž mnozí z stavův nad jiné bohatší netoliko nic z pokladův svých k tak důležitým potřebám zemským propůjčovati ale ani povinných sbírek ochotně odvozovati nechtěli; z té příčiny musili direktorové k takovým nevhodným lidem s příkřejší exekucí vol neb nevol přikračovati. Učinil se začátek na Adamovi Hrzánovi z Harasova, člověku nad míru houževném. Nebo vyslavše z Prahy zvláštní kommissaře s některými písaři od úřadu berničního a při nich pro bezpečnost cesty 100 mušketýrů a 100 rejtharů na statek jeho Červený Hrádek, nad městečkem Borkem pod horami ležící, poručili jim, aby uvážíce se v něj jakýmkoli způsobem a fortelem, co tam koli peněz na hotově složených od něho najdou, ty všecky aby dobře do soudku zabedněné s sebou na hrad Pražský přivézti hleděli. Což když se stalo a dotčení kommissaři s jistým obmyslem dostali se nahoru na zámek a předloživše hejtmanu neb úředníku poručení direktorův, jeho v tom, aby se ničemuž na odpor nestavěl, nýbrž kdeby panské peníze ležely, jim je ukázal a proti dostatečnému jich pojištění vydati se nezpěčoval: tedy hejtman rozuměje, že by nebylo mu možné, jak poručení direktorův tak ovšem moci přítomné odolati, vol neb nevol takové peníze jim vykázal, jichž se na všelijaké běžné minci 118000 kop míš. sečtlo. A tak kommissaři, davše je do soudkův zabedniti, odvezli je do Prahy; hejtmanu pak zanechali místo nich jistoty na všecky tři stavy svědčící. Mimo tuto summu byly témuž Hrzanovi vyzdviženy peníze hotové i na jiných jeho statcích, jako na Skalce, Landškroně i jinde.

S podobnou půjčkou potkal se tehdáž i starý Boryně na Mikovicích, když direktorové dali mu vyzdvihnouti buď na sídle neb v domě jeho v Praze několik tisíců dukátů a užili jich ku potřebě obecné.

Z těch potom peněz posláno do ležení na zaplacení vojákům dílu žoldu jejich 80000 tolarů.

A okolo té doby Lacek Šilhavý z Šternberka, křižovník, kterýž ze zlosti proti stavům s jinými zpronevěřilými syny vlasti k Dampírovi se přirazil a jemu všecky příležité cesty i stezky do kr. čes. vyzrazoval, a kde o kom z obyvatelův a stavův věrných věděl, ty také plundrovati a hubiti věrně pomáhal, jat a náležitým vězením opatřen jest.

25. září Když pak 25. d. září v noci bylo uděláno po všech třech městech Praž. slepé lermo pro zkušení měšťanův pod prapory uvedených, jak by se v čas důležité potřeby živě měli k brá-

není nepříteli, a jednoho každého města praporcové dali se 1618
čerstvě najíti v místa jim vyměřená, tak že v té hotovosti tu celou noc od svých hejtmanův a vůdcův držáni byli: i trefilo se, že v tom tumultu vyskočil jeden mnich z Strahova čili od kapucínů z kláštera v habitu mnišském a vrazil se mezi soldaty ty, kteříž na Pohořelci v pořádku svém stáli, ohlásiv se, že nemoha již déleji trvati v té peleši klášterské, volí sobě raději mezi poctivými soldaty život svůj ztratiti, žádaje, aby ho do spolku svého přívětivě přijali; což i snadně užil, a tak shodiv s sebe kapí do šatů vojenských se oblekl. Ač pak jiní mniši stáli o něho na ráno velmi silně, aby byl v moc jejich zase vydán, toho však od vojákův užíti nemohli.

Ty dny také zjímáno několik špehéřův a zrádcův nepřátelských, z nichž dva byli židé vlaští, kteříž řeku Pražskou u prostředního ostrova proti Malé straně a Novému městu ležícího, jakby v tom místě hluboká byla, obledávali, a jeden foršthnecht, jenž Dampírovi všecky tajné průjezdy v lesích a horách českých vyzrazoval. A že měšťané papeženští v Praze až dosavad divně founěli proti straně pod obojí, pro zkrocení tedy té jejich zpoury bylo nařízeno, aby jednomu každému z nich bylo položeno do domu jeho po 10, 12 až do 18 vojákův zemských. Jiným pak všechněm sousedům, ješto své vlastní zakoupení měli, uloženo, aby každý jednoho verbovaného soldata až do skonání války z vlastního měšce vychovával.

Mezitím hrabě Dampir, nemohv se na své předešlé psaní ode dvora žádné větší pomoci a fedruňku v profiantech dočekati, vypravil se sám na poště do Vídně jako i jiní nejvyšší císařští, zdaby přítomností svou co spíše zjednati mohli.

29. d. září Albrecht Jan Smiřický odjel z Prahy do le- 29. září
žení českého v 90 koních, měv dvořany a čeládku svou v bílé a červené liberaj oditou a vyslav předtím do téhož ležení 1100 lidu svého pěšího.

Posledního pak dne téhož měsíce vyslaní z stavův k kur- 30. září
firštu brandenburskému vrátili se s dobrým vyřízením domů; a druhých také, k kurfirštům a knížatům říše sjednoceným a tehdáž v městě Rotenburce při řece Tauberé ležícím pospolu shromážděným vypravených, na každou chvíli do Prahy očekávali.

A jakož Jan Kristian kníže Lehnické a Břehské, nejvyšší hejtman v knížetstvích slezských, nedávno pominulých dnů ohlásil se v tom psaním svým direktorům a stavům kr. čes., že knížata a stavové slezští pomoci jim zakázané dříveji nepošlí, až se o to při sjezdu svém, kterýž po 2 nedělích na milostivé poručení císařské v městě Vratislavi držán býti má,

společně snesou: protož měv pamět na též ohlášení své vedl k tomu, aby dotčený sjezd v tom terminu se začal, na němž by ten artikul o odeslání pomoci Čechům spolu s jinými jich artikuli obecnými na místo se postavil. A tak sám nejdříve do Vratislavě 20. d. září, jehož měšťané zbrojní vděčně a vzáctně přivítali, přijel; a ještě toho dne následoval ho také Karel arcikníže rakouské, biskup Vratislavský a Nyšský, vjev do města na 11 vozích po 6 koních, jemuž celá kapitola tu čest prokázala, že ho uvedla do města. Po nich potom i ostatní knížata a stavové dali se k témuž sjezdu v vzáctném počtu povolně najíti. A hned nazejtří sšedvše se do rady ve dvoře císařském, drželi mezi sebou rady o věci ty, kteréž jim na pilném vyřízení pozůstávaly. Po poledni pak dal se také najíti mezi ně markrabě z Jegerndorfu, jinak Krňovský, kterýž jen ve 2 vozích tam přijel.

21. d. září postavili se k témuž sjezdu na zvláštní poručení císařské jakožto kommissaři jeho: pán z Lichtenšteina a z Niklspurku na Wolfersdorfě, Gunsdorfu a Rangsdorfu, J. M. C. komorník, Mikuláš svobodný pán z Burghausu a Štolcu na Jonsdorfě, Šiltberku a Petrovicích, J. M. C. rada, president komory Hořejšího a Dolejšího Slezska a hejtman knížectví Minsterberského i kraje Frankenšteinského a Václav z Cetlitz na Šonově, rada komory dvorské, komorník a hejtman knížetství Saganského.

Po nich pak přijeli tam též vyslaní od stavův kr. čes., Joachim Ondřej Šlik hrabě, Fridrich z Bílé a Martin Fruvein z Podolí, aby s knížaty a stavy o dotčenou pomoc v dokonalou námluvu podlé znění konjunkcí jejich vjíti mohli.

Svrchu dotčeným kommissařům císařským dána jest pro podstatnější žádosti císařské knížatům a stavům přednášení instrukcí obšírná v artikulích těchto: „Nejprvé, mají se kommissaři naši mezi naše poslušné knížata a stavy najíti dáti a jim podlé odevzdání našeho milostivého císařského listu věřícího naši císařskou a královskou milost vzkázati a přitom oznámiti, že jest nám jejich ponížené psaní, jehož datum v Vratislavi při obecném sjezdu 28. d. pominulého srpna, poslušně dodáno a podlé potřeby přednešeno bylo. Z něhož sme mínění jich porozuměli, abychom předně z příčin od nich předložených ten v Čechách vzniklý nepokoj raději mírnými prostředky nežli další mocí válečnou zase v pokojný spůsob uvésti, lid náš válečný z Čech zpátkem povolati a tu cestu obrati ráčili, kteráž by k povolnému jednání prospěšná, zašlé nepříležitosti odvráceny a všecko k vinšovanému pokojnému konci zase přivedeno býti mohlo.

Za druhé, že ti, kteříž se k Augš. konfessi přiznávají, 1618
pravíce, že se tu znamenitě nábož. dotýče, v poslušnosti prosili, abychom jim za zlé míti a proto k cís. a král. nemilosti proti nim se pohnouti dopouštěti neráčili, že podlé toho mezi stranou pod obojí v kr. čes. a nimi k Augš. konfessí se přiznávajícími knížaty a stavy slezskými v příčině nábož. učiněného sjednocení tou tak znamenitě a vysoce přislíbenou pomocí, však ne proti nám a naší císařské a král. osobě a důstojnosti, což i zjevně vyhražují, již skutečně jim přispěli a tak se v tom, jakž slušné jest a odpovídati by z toho mohli, zachovati musejí, jakž dotčené psaní a některé v něm přiložené jim z Čech dávané odpovědi to v sobě šíř obsahují a zavírají. Což vše že sme my bedlivě uvážiti milostivě dáti a vysoce znamenitou potřebu k nařízení přítomné kommissí uznati ráčili.

I co se prvního artikule dotýče, že jest zjevné a nemůže býti zapříno, ano i z naší císařské a král. kanceláře se dále vynajde, že jak sme koli vysoce v naší cís. a král. důstojnosti, reputací a vyvýšenosti tím uraženi byli, že jsou 2 z našich nařízených místodržících, nejv. úř. a soud. zem. a rad s jedním sekretářem na hradě našem Praž. a v residencí královské, v kanceláři české, v tom místě, kdež se spravedlnosti dopomáhá a naše i celého král. vysoce důležité věci řídí a proto všelijaká vážnost zachována i jeden každý před mocí bezpečen býti má, beze všeho předešlého obvinění a vyslyšení násilně ven z okna vyhozeni byli; naši však věrnou otcovskou péčí že sme nic sjíti dáti neráčili, aby ze všeliké války sjíti a pořádem práva tomu nespůsobu zpomoženo býti mohlo, jakž sme to i druhé straně netoliko skrze psaní naše znáti dali, ale i skrze otevřené patenty z upřímé otcovské náklonnosti je k tomu napomenouti ráčili. Poněvadž jsme my je při jejich privilegiích, svobodách, majestatech, snešeních sněmovních a porovnáních až posavad milostivě zůstaviti a chrániti ráčili, a toho úmyslu jsme, podlé vyměření snešení sněmovního i jinak pořádně ta vzniklá nedorozumění na místě postaviti a, nemohouce z částky pro nedostatek zdraví, z částky pro jiná vysoce důležitá svaté římské říše i jiných království a zemí našich se dotýkající zaneprázdnění na ten čas sami osobně do král. našeho českého se vypraviti, neprodleně jisté vzácné a vznešené osoby k spokojení a na místě postavení toho nedorozumění naříditi: protož aby ten bez našeho jakožto krále čes. vědomí a povolení o své ujmě beze vší potřeby a příčiny, an dokonce žádného nepřítele ani nebezpečenství před rukama nebylo, od nich nejprv verbovaný lid vojenský, pro ujití dalších škod, nákladův a zhouby země, i hned

1618 abdaňkovali, též další verbuňk a veřejnost v zemi zastavovali. Jakož pak že i my z strany naší i hned, jakž by oni podlé povinné náležitosti poslušně v tom se zachovali, další náš verbuňk, kterémuž jest nám verbuňkem jejich příčina dána, a k němuž od nás prvé přistoupeno není, až sme o jejich k zastání těch od nich dočiněných výstupkův, z bázně zasloužilého trestání předsevzatém verbuňku jistou a konečnou zprávu měli, zastaviti, a co již lidu verbováno, podobně abdaňkovati se uvoliti ráčili: jakž se to najde sub Numero I.

Což však vše oni potupně za hřbet založili, dotčené patenty nijakž publikovati nedopustili, nýbrž nám tak urputnou odpověď dáti směli, že nyní ještě jednou tak mnoho lidu, jakž ho prvé měli, verbovati míní. A nařízení dotčeného verbuňku nám odeslavše, lid náš vojenský jako za lid cizý a rušící obecný pokoj položili, témuž daleko patřícími pohrůžkami zemi zapověděli, a my od nich k složení zbraní, k čemuž však nám výš oznámeným spůsobem příčinu dali, napomenuti jsme byli.

I ačkoli naši poslušní knížata a stavové podlé svědomí svých souditi mohou, že sme na takovou nám danou nešetrnou odpověď jináč učiniti nemohli, nežli další verbuňk nařiditi a naše královské právo a od Boha nám svěřený meč z rukou dáti a jim ho postoupiti i také hranice kr. č. sobě zavírati a sebe z království svého vytiskovati dopustiti moci neráčili, rovně jako ten nejmenší poddaný náš skutečné držení a užívání toho, což by mu z práva a spravedlnosti náleželo, sobě by zapovídati nedal a na to skrze prsty dívati se nechtěl: nicméně nechtěli sme s tím pospíchati, nýbrž lid náš válečný raději na znamenitou svou vlastní škodu ještě drahný čas v arciknížetství našem rakouském sme zdržovali a, zdali by sami k sobě přijíti a podlé výše připomenutých vyšlých patentův i zvláštních psaní našich a předložených spravedlivých prostředkův k odvrácení horšího zlého a záhuby země i lidí se zachovati chtěli, sme očekávali.

A když se toho nestalo, nýbrž oni místo složení zbraně den ode dne více se sílili; měli sme příčinu pro obhájení naší cís. a kr. důstojnosti, velebnosti a vyvýšenosti, pro zachování naší královské správy, pro obhájení král. našeho čes., pro otevření od nich nám a lidu našemu zavřených hranic, pro ochránění ubohých chudých lidí, pro navrácení zastaveného pořádu a práva, pro spůsobení toho vinšovaného všeobecného pokoje a dobrého srozumění mezi stranou pod jednou a pod obojí, pro ztrestání zlých a zastání dobrých, jako i pro zdržení náležité šetrnosti a poslušnosti povinné, lid náš verbovaný do král. našeho čes. poslati. Však sme milostivě na tom dosavad

i také se v tom k nim, jak skrze otevřené patenty tak zvláštní psaní, jakž sub Num. 2. 3. 4. 5. viděti jest, se pronésti ráčili: pokudž podlé svého naposledy skrze psaní k nám učiněného ohlášení, totiž že naši poslušní poddaní jsou a zůstávají, správy zemské, jíž sou se nepořádně ujali, nám zase postoupí a zbraně, čehož od nich dávno žádáno, skutečně složí; tedy že bychom některé vzáctné a vznešené osoby k náležitému těch věcí spokojení jmenovati i jinak tak milostivě a otcovsky k nim se ukázati ráčili, že by naše cís. a král. přirozená dobrota a milostivost, a jak upřímně s zeměmi a s poddanými našimi míníme, všemu světu známy a vědomy byly. Kteréžto naše ohlášení, jakž toho jistou zprávu máme, naši poslušní knížata a stavové za slušné a spravedlivé uznali a stranu pod obojí v Čechách, aby to s poddanou vděčností ujali, napomenouti dali. Z čehož ze všeho týž poslušní knížata a stavové dále poslušně souditi mohou, jak nenáležitě nám od dotčených našich českých poddaných se přičítá, jako by jim od nás dokonce nemožné výminky předloženy byly, a že ta záhubná válka odvrácena a pokojně a právně v té věci postupováno není, to že ne od nich, ale od nás původ svůj mělo. My také že dříve, nežli by oni lid svůj abdankovali a ku povinné poslušnosti přistoupili, s znamenitou naší nepříležitostí lid náš vojenský pro ochranu naši verbovaný zpátkem povolati a s ním jinde než v kr. č., poněvadž by nám to k velikému zlehčení býti chtělo, a dotčený lid náš vojenský prvé jiným našim věrným poddaným s nemalou škodou a obtížností spůsobem nadepsaným na hrdle ležel, bez zbraní k jaké interposicí přistoupiti nemůžeme. A to jest artikul první. —

Co se pak druhého artikule z strany žádané výpravy, podlé toho mezi stranami pod obojí v Čechách a našimi poslušnými knížaty a stavy k Augšp. konf. se přiznávajícími učiněného sjednocení, svoleného počtu lidu jízdného a pěšího dotýče, tu se nachází:

Jedno, že straně pod obojí v Čechách v příčině Hrobských a Broumovských v náboženství proti patrnému textu majestatu a porovnání mezi stranami jako i snešení sněmovnímu žádná křivda se nestala. I poněvadž sjednocení světle o předcházející křivdě a ublížení mluví, protož nemůže to na přítomnou věc a příběh býti taženo.

Obzvláštně a za druhé, poněvadž my vždycky i posavad stranu pod obojí při jejích privilegiích, svobodách, snešeních sněmovních a porovnáních chrániti jsme ráčili i také tomuto nedorozumění podlé vyměření léta 1609 stalého skrze osazení jim soudu osobami pod jednou i pod obojí, od obojí strany k tomu volenými, náležitě zpomoci milostivě sme se uvolili; i po-

8 něvadž to tak jest, a pořád práva za žádnou křivdu držán býti nemá a nemůže, dotčené pak sjednocení na předcházející křivdu zřejmě se vztahuje, a proto ten v něm dotčený počet lidu vojenského k defensí svolen jest: nemůže tedy sem tažen, a poslušní knížata a stavové podlé toho ku poslání jakého lidu vojenského již dotčeným našim českým poddaným nuceni býti nemají a nemohou.

Třetí, každá křivda záleží na skutku, a nemají tu žádní potahové žádného místa; ale musí okolostojícími případnostmi podlé práva dostatečně provedena a, že předešla, skrze předcházející dostatečné strany odporné vyslyšení právně ukázáno býti. Čehož se tuto nic nestalo, pročež nemůže to mezi nimi učiněné sjednocení, poněvadž tu žádné křivdy a ublížení se nenachází, v této věci býti rozumíno.

Čtvrté, musilo by takové bezpráví a urážka býti, kteráž by se *dolo malo*, lstně a zoumyslně, stala; ale tu mnohem méně jací potahové stačiti mohou, nýbrž musí podlé práva průvody nad denní světlo patrnějšími provedena a prokázána býti. Toho však straně pod obojí posavad se nedostává a nebude moci na věky býti provedeno.

Páté, dotčené mezi nimi učiněné sjednocení světle to s sebou přináší, že k ujmě katolických stavův míněno býti nemá. Ale kterak jsou účastníci toho českého nepokoje proti snešení sněmovnímu a patrnému textu toho mezi stranama porovnání lidem duchovním kolleje, školy zastavili, je statkův jich ve dsky jim pořádně vložených neprávně zbavili, osoby jich o své ujmě na věčnost z země vypověděli: to jest vůbec zjevné a nepotřebuje průvodu žádného. Protož nemůže též sjednocení sem taženo býti.

Šesté, poněvadž válečná obrana a defensí proti předcházející křivdě v často dotčeném mezi nimi stalém sjednocení se dopouští; tedyť nemůže dotčená křivda také jináč, nežli právně a s rozumem o předcházející, válečnou mocí provedené křivdě a ublížení podlé v právích velmi užitečně vyměřené proposicí se rozuměti. Ale tuto nepředešla žádná válečná křivda a ublížení; nýbrž účastníci toho českého nepokoje beze vší potřeby a nebezpečenství i vědomí našeho, nýbrž proti vůli, zápovědi a ohlášení našemu, že túž věc podlé majestatu, sněmovního snešení i porovnání stran na místě postaviti chceme, lid válečný nejprvé verbovali, jakž nahoře to šíře ukázáno jest. A tak tím méně též sjednocení sem míněno a natahováno býti může.

Sedmé, což proto větší platnost míti musí, poněvadž dotčené jich sjednocení, jakž slova jeho znějí, o sažení na evangelitské světlou zmínku činí. Ale takový outok tuto není pro-

veden, anobrž jest vědomé, že na jmění a statky osob pod 1618
jednou jest saženo.

Osmé, též sjednocení vztahuje se toliko na náboženství. Ale ti účastníci českého nepokoje nezůstali v mezech náboženství, když sou ten snešením sněmovním léta 1609 vyměřený process dokonce zavrhli; toho, jakž kancelář naše královská to s sebou přináši, nikdy od nás nežádali. A naproti tomu spůsobem nadepsaným k druhé straně beze všeho vyslyšení neprávně překročili a tak v tom postupovali, že sou všecku důstojnost, kteráž nám toliko samým jakožto králi náleží, na sebe potáhli. Protož dotčené sjednocení jich sem taženo býti nemůže.

Deváté, přinášejí to s sebou těch českého nepokoje účastníkův k našim poslušným knížatům a stavům, Augš. konf. se přiznávajícím, ještě nedávno při pominulém sjezdu prošlá psaní, že sou podlé sjednocení ten vyměřený počet lidu vojenského již na hranice čes. položili. I stalo se to od nás z příčiny od nich nám dané, když sou se již dotčených věcí dočinili a tak dříve, nežli sme my lid verbovali, ne k urážce jich, nýbrž k ochraně naší, od nich mnohonásobně uražené císařské mocnosti, vyvýšenosti a důstojenství, též našeho království a soužených chudých lidí, jako i pro zastavení mnohých jejich výstupkův. Poněvadž tedy ne my jim, ale oni nám křivi jsou a tak žádná předcházející křivda a ublížení, kteréž sjednocení to vyhledává a vyhražuje, na této naší straně se nenachází: z té tedy opět příčiny dotčená konjunkcí tuto místa žádného nemá.

Desáté, a to tím více, poněvadž v dotčeném sjednocení naše cís. a kr. mocnost, vyvýšenost, že proti té nic neslušného skutečně před se bráno býti nemá, na mnoha rozdílných místech se vymiňuje. *)

Jedenácté, poněvadž to nahoře s dostatkem ukázáno jest, že my naše neposlušné poddané v Čechách tou předsevzatou přinucenou a vymoženou mocí válečnou ku povinné šetrnosti a poslušnosti k nám jakožto jim představenému králi, nejvyšší

---

*) Následuje výše již položená řada známých příběhův o místodržících král., o direkci, defensí a t. d.; na konci pak toho 10. punktu císař dokládá: „I zdaliž jest to nám a královstvím našim, jakž oni to vykládají, k dobrému a ne raději proti naší c. k. vyvýšenosti a důstojnosti i celému království k znamenité záhubě a škodě; nenílí to po regimentu a sceptrum našem král. sáhnouti? nenílí pomazaného Páně se dotýkati? nenílí nejv. vrchnost od Boha vystavenou neuctíti a té se z povinné šetrnosti a poslušnosti vytahovati chtíti? To podáváme naším knížatům a kurfirštům a stavům i všemu světu i jednomu každému k rozvážení, jako i to, že se dotčené mezi nimi sjednocené snešení sem dokonce nic netrefuje.“ Red.

1618 hlavě a vrchnosti přivésti přinuceni jsme; jestli tedy poslušní knížata a stavové s neposlušnými, na nichž my naši cís. král. důstojnosti mstíti míníme, své zbraně proti našemu císařskému lidu válečnému — proti kterémuž pokudž se co stane, že nejináč, než jako by se proti naší c. a kr. osobě stalo, to vykládati ráčíme, zjevně se osvědčujeme, tak aby se žádný nevědomostí vymlouvati nemohl — spolčiti by chtěli: učiní se podobně takové neposlušnosti účastné a proti nám urážlivě se postaví; což jak proti jejich přísahám a povinnostem, tak proti často dotčenému mezi nimi učiněnému sjednocení přímo čeliti, a jedno i druhé tudy zrušeno a opovrženo bude.

Obzvláštně a za dvanácté, poněvadž všeliký závazek mimo tu výslovně tuto dostavenou výminku a výhradu naší cís. a k. osoby bez toho tak rozuměti se má, aby tudy poddaní víceji k povinné poslušnosti nežli k ujmě a zkrácení jemu ponuknuti byli.

Třinácté, ze všech svrchu připomenutých věcí zběhlých jest zjevné, že od strany odporné k zbraním z obávání se zasloužilého trestání, když ještě žádné moci válečné před rukami nebylo, saženo jest. I poněvadž my právo a spravedlnost z povinnosti naší císařské zastávati a chrániti sme zavázáni: protož nenadějeme se, aby kdo z našich poslušných stavův, kdož by pak ten koliv byl, proti nám, svému přirozenému a pořádnému králi a pánu, ku překážce a potlačeni spravedlnosti pod jinou zástěrou se navésti dáti měl; obzvláštně poněvadž všickni ti výstupkové proti místodržícím našim, nejv. úř. zem. a radám a proti nám předsevzatí, proti všem přirozeným, duchovním i světským právům čelí a od žádného rozumného schválení býti nemohou, ani také na žádném náboženství založeni nejsou.

Čtrnácté, jest také z výš dotčených patentův zjevné, že se tuto naší cís. a kr. vyvýšenosti a nám samým toliko náležející správy dotýče Poněvadž pak všem našim věrným a poslušným poddaným král. koruny a sceptrum, načež sou přisahali, hájiti a zastávati náleží; i však by ta největší nespravedlnost byla, kdyby naši věrní stavové a poddaní tak daleko pojati a namluveni býti měli, že by své zbraně s těmi, kteří nám právo naší důstojnosti král., regalia a všecko to, což sme s tou na naši cís. a král. hlavu vsazenou korunou král. a odevzdáním nám sceptrum nabyli, nepravně zadržují, spolčili a nám, naší koruně a sceptrum proti právu a svědomí na odpor se stavěti nápomocni byli.

Patnácté, obzvláštně poněvadž nám na díle to milostivě vědomé jest, že naši poslušní knížata a stavové vždycky s naši kr. velebnost a vyvýšenost znamenitě horlivě se nasazovali.

Šestnácté, byla by to velmi těžká služebnost, kdyby kdo z českých stavův pod obojí pod zástěrou náboženství proti naší cís. a kr. osobě, důstojnosti a vyvýšenosti vysoce nenáležitých výstupkův se dopustil, aby nicméně naši poslušní knížata a stavové slezští jim na žádost jejich, když by se jim zlíbilo a takové nesmyslné věci od nich předsevzaté byly, podlé toho mezi nimi stalého sjednocení při nich státi povinni býti měli. Nebo mimo to by tím spůsobem z svobodnosti v služebnost uvedeni a k tomu na povinnosti té, kterouž nám jakožto své nejvyšší hlavě a králi zavázáni jsou i znamenitou přísahou stvrdili, na nejvýš obtíženi a uraženi byli. 1618

Sedmnácté, a dotčená služebnost ještě tím větší a nesnesitedlnější byla by, kdyby též sjednocení na taková předsevzetí tažena býti měla, kteráž netoliko v sjednocení nejméně založena nejsou, ale také bez našich poslušných knížat a stavův vědomí, vůle a rady předsevzata. Jakož pak když v příčině náboženství od stavův českých pod obojí požádáni byli, ne k takovým oučinkům, ale k mírnosti a rozšafnosti je napomenuli a skrze svou přímluvu k naší cís. milosti jim ukázali. Poněvadž pak tomu na odpor a nevyčkavše na túž žádanou přímluvu, od některých z nich takové hrozné věci předsevzaté jsou a k zbraněm saženo; i byla by to největší nespravedlnost, aby poslušní knížata a stavové hned povinni býti měli, zbraně své s nimi spolčiti, a tak pod zástěrou náboženství všecka jejich předsevzetí, kteráž větším dílem z některých zvláštních cti a pomsty žádostivých i jiných osobných náruživostí k znamenitému našemu i naší král. koruny a sceptrum zlehčení pocházejí, zastávati a své vlasy na to vynasaditi.

Osmnácté a naposledy, naši poslušní knížata a stavové vždycky a každého času jako i teď ještě nedávno podlé jejich poddaného nám poslaného psaní a snešení sněmovních jsou se k nám světle a poslušně ohlašovali: že proti naší cís. a kr. osobě a vyvýšenosti nic nejméně myšlením, slovy ani skutkem před se bráti nechtějí. Ale kdyby ten žádaný lid vojenský účastníkům toho čes. nepokoje poslati měli, bylo by to v skutku proti naší cís. a kr. osobě a vyvýšenosti, kteréž my podlé naší koruny a sceptrum, k čemuž sou jak strana pod obojí v k. čes. tak i naši poslušní knížata a stavové přísahali, tou předsevzatou defensí a mocí válečnou, kteráž od nás a žádného jiného s dobrým uvážením a z předcházející nám příčiny dané nařízena jest, zastávati míniti ráčíme, zjevně čelilo, a oni proti tomu vlastnímu ohlášení v tom by učinili:

Poněvadž pak z toho ze všeho nad denní světlo patrnější věc jest, že často dotčené sjednocení ku přítomné příčině, kdež se naší cís. a král. mocnosti, důstojnosti a vyvýšenosti dotýče,

1618 taženo a míněno býti nemůže, a poslušní knížata a stavové v svých svědomích to vynajdou, že jim v takové příčině se těch, kteříž se nenáležitých výstupkův na znamenité naší cís. a král. osoby zlehčení dopustili, ani podlé svrchu připomenutého sjednocení, ani podlé jejich nám s přísahou vykonané povinnosti, že mají naši král. čest, důstojnost a vyvýšenost vždycky zastávati a proti ní se nestavěti, se ujímati a jim pomáhati nenáleží: protož milostivě toho při poslušných knížatech a stavích vyhledáváme, aby se do těchto věcí nemísili, žádného lidu vojenského často dotčeným českým poddaným našim neposílali, nýbrž jakož sou jej podlé snešení sněmovního k žádnému jinému cíli neverbovali, tak ho také k ničemuž jinému, jakž sme jim o tom i předtím milostivě poručili, až do dalšího našeho milostivého nařízení neužívali; ale že, kdyby vždy k opravdovému fedruňku přijíti mělo, nám jakožto věrní poddaní a manové, podlé své vždycky a každého času k nám i k slavným předkům našim v skutku prokazované věrné stálosti a vykonané přísahy, skutečným posláním dotčeného lidu válečného a pomoci pro obhájení naší cís. vyvýšenosti, cti, dobrého a důstojnosti, jako i pro otevření pořádu, práva a zachování povinné šetrnosti poslušně přispěti nepominou. Což jakož od nich s dobrým svědomím a podlé povinnosti jejich se stane, tak u všeho světa nyní i budoucně u milých potomkův k věčné a neumírající pochvale a slávě jim sloužiti bude.

A jakož jsou oni i jejich milí předkové k nám a k našim slavným předkům vždycky ve všem věrní a poslušní se nacházeli a my i ještě té milostivé důvěrnosti k nim sme, že v takové věrnosti, upřímé stálosti a poslušnosti až do nejposlednější krůpěje krve stále setrvají a nedopustí, aby v této příčině, když se zjevně naší cís. a kr. mocnosti, důstojnosti a vyvýšenosti jakož i naší král. správy, koruny a sceptrum dotýče, co tomu na odpor se díti a předsebráno býti mělo: tak i my s celým naším domem rakouským jim všem společně i jednomu každému obzvláštně jakž posavad, tak i napotom s vynaložením života, statku i krve ve všelijakých příčinách a příležitostech to zase vší císařskou a král. milostí zpomínati chceme.

Což vše naši kommissaři budou věděti, jak našim poslušným knížatům a stavům horlivě v mysl vkládati a přednésti. A co tak tíž kommissaři naši podlé našeho milostivého jim se v tom důvěření a rozšafnosti jejich, — kteréž ostatek toho řízení připouštíme a nepochybujeme, že svou věrnou a bedlivou pilnosti a pečlivosti dokonce nic sjíti nedají, — vyřídí: toho mají nám do naší cís. dvorské kanceláře slezské a lužické expedicí

svou dostatečnou relaci učiniti, an jim to cís. a král. milosti, 1618
kterouž k nim obzvláštně nakloněni jsme, zpomínati pominouti neráčíme." —

Což vše knížata a stavové slezští vzavše v své bedlivé považení, za několik drahně dnů vespolek reminovali a, na čem se tak jednomyslně snesli, to potom císaři v zvláštním a obšírném spisu uvedli v známost, jakž málo níže oznámí se.

Mezitím direktoři s deputaty, aby na místě všech tří stavův král. čes. pod obojí vrchovatě doličili a dokázali příchylnosti své k obecnému pokoji a tak k zpomožení vlasti své milé z těch vojenských neřestí a z záhuby dokonalé, učinili císaři velmi pokorné psaní v úterý po neděli 14. po sv. Trojici, 25. d. září, v níže psaném smyslu:

Že jsou odeslali mu ponížené a poddané psaní v jazyku německém, jehož jest datum v Praze 14. d. tohoto m. září, v kterémž mu o nynějším spůsobu a zkáze kr. čes. od nich poníženě a žalostivě oznámeno jest, co se od lidu jeho válečného v něm škodlivého a ukrutného působilo a dálo, a čehož se ještě dosavad neumenšuje, i toho v něm doloživše a poddaně ohlásivše: když toliko od císaře k tomu jednání o interposicí, v kteréž se kurfirštové sv. říše milostivě vkládají, též milostivě povoleno a přistoupeno bude a on stavy kr. čes. v tom, kterak by pod tím jednáním bezpečni býti mohli, náležitě ujistí; tedy že se bohdá brzo takové cesty a prostředkové ukáží, kterak by lid vojenský od stavův najatý rozpuštěn býti, jako i také z defensí od nich nařízené sjíti mohlo, jakž též psaní jich to vše v sobě šíř obsahuje a zavírá.

I že pak mezitím prvé, nežli od císaře stavům na též psaní jich milostivá odpověď dána jest, a na níž až dosavad radostně očekávají, přijevše dnův nedávno minulých od stavův markrabství mor. vyslaní do měst Praž., jim jsou podlé instrukcí sobě dané oustně přednesli, kterak by týž stavové moravští jakožto přední oud kr. čes. o to všelijak pečovati a při císaři, králi a pánu jich nejm., jednati měli, aby i on k milosti nakloněn, a král. čes. z té těžkosti, v kteréž tohoto času postaveno jest, zpomoženo býti mohlo.

Kteroužto jich Moravanův o kr. čes. a obyvateli jeho vedenou péči a starost stavové kr. čes. vděčně přijavše, že sou uznali za slušné, při císaři v tom se poníženě ohlásiti, že to, což tak oustně od týchž vyslaných jim předloženo jest, jim stavům nikda jest na mysl nepřišlo, aby totiž mocnost a slavné důstojenství jeho cís. jakožto krále a pána svého kdy v čem uraziti měli neb chtěli. Než co jest je k tomu přivedlo, že sou k některým z nevyhnutedlné nouze a potřeby přistoupili, avšak při tom při všem vlastní osobu jeho, krále a pána svého nejm.,

1618 vysoce a znamenitě vyhražovali; to že sou císaři předešle již nejednou v známost uvedli s poníženými přitom prosbami, aby císař jejich nejmilostivějším císařem, králem a pánem býti a zůstávati ráčil. Jakož pak že i nyní ještě J. M. C. poníženě a poddaně prositi nepřestávají, jestliže sou v čem mimo vůli a úmysl svůj nevědomě v těch divných roztržitostech J. M. urazili, že sobě to v mysl těžce vkládati a jich věrných poddaných svých v nemilost sobě bráti neráčí.

A poněvadž pak již nyní každodenně to doslýchají, jaké veliké a hrozné tyranství a ukrutenství nad nimi stavy a obyvateli král. jeho čes. i ubohými poddanými jejich bez rozdílu pohlaví a věku, až i nad nevinnými dítkami a nemluvňátky, též bez ušetření chrámův božích, tak dobře pod jednou jako i pod obojí, týž lid jeho cís. provozuje a jak nenabyté škody, neřkuli loupeží, plundrováním a mečem, ale i ohněm dělá, popáliv již veliký počet městeček a vesnic, tak že obávati se jest, jestli ta věc k brzkému jednání a porovnání nepřijde, že to král. jeho k dokonalé záhubě přivedeno býti musí: protož že J. M. ve vší poníženosti prosí, aby rozhledna se na to své král. a obyvatele jeho jakožto své vždycky věrné a poslušné poddané okem milosrdným, k srdci svému cís. a král. jakožto král a pán jich nejm. a otec vlasti takovou znamenitou škodu připustiti a prvé, nežli by též království k dokonalé zkáze a záhubě přivedeno bylo, lidu svému vojenskému ho více hubiti a krev křesťanskou nevinnou vylévati dopouštěti neráčil; nýbrž aby ráčil poručiti, týž lid zase bez činění dalších škod z něho neprodleně povolati, mezitím pak interposicí té, o kterouž císaři kurfirštové nejednou připsali, a k níž sou i stavové také rádi přistoupili i také kurfiršta saského vyslanému a nyní při dvoře cís. zůstávajícímu to mínění své v známost uvedli, milostivě povoliti a k brzkému jí vykonání týchž kurfirštův se dožádati ráčil.

Kdež dosáhnouc od císaře stavové, jakož pak té poddané a ponížené naděje k němu sou, prostředkováním kurfirštův proti všelikému svému nebezpečenství opatření jistého a v stížnostech svých zpomožení slušného a náležitého, že nepominou také lidu svého pro samu defensí najatého rozpustiti i od veřejnosti a direkcí upustiti, důvěřujíce se císaři, že tolikéž učiniti a lid svůj válečný rozpustiti dáti ráčí. Kteroužto jejich poddanou žádost a ponížené ohlášení že sobě císař milostivě oblíbiti a na to se jakožto milostivá vrchnost podlé přirozené své a slavného domu rakouského dobrotivosti resolvirovati ráčí, že stavové té ponížené a poddané naděje jsou, i za to také poníženě prosí; s tím se J. M. C. k milostivé

ochraně poníženě a poddaně poručené činice, že za milostivou a brzkou odpověd žádají. — 1618

Ale dříve, nežli jí dostali, císař odeslal psaní po schválních kurýřích třech do říše k kurfirštům mohučskému, falckému a saskému a k Maximilianovi knížeti bavorskému, v nichž podával toho na ně, aby se s Čechy v pokojnou traktací vydali v místě tom, kteréž by sobě za nejpříhodnější obrali, jak se tomu z připisu téhož psaní saskému kurfirštu svědčícího šířeji vyrozuměti může. Kteréž znělo v sobě takto:

Že kurfiršt z předešlého psaní císařského, kteréž jest jemu 6. d. srpna v příčině toho rozbroje českého, jenž dosavad trvá, odeslal, mohl tomu dobře vyrozuměti, kterak císař, neohlédaje se nic na ty Čechův příliš hrubé výstupky a provinění, jichž se čím dále tím víceji dopouštějí, ustrnul se již na tom, aby v příčině té víceji sobě vážil své přirozené milostivosti a dobroty, nežli přísnosti práva, již oni vrchovatě zasloužili, též na jaký spůsob a pod jakými výminkami umínil by přistoupiti k interposici té, kterouž jest mu kurfiršt vyvrhl a podal.

Mimo to že nemůže toho před ním v dověrnosti tajiti, kterak dnův těchto pominulých došlo jest ho další psaní od jeho urputných poddaných, z něhož vyrozuměl tomu, že by již trochu mírnějšího ducha byli a ku povinné poslušnosti nětco bližeji přistupovati chtěli, nežli se dosavad k tomu měli. Na něž že jest je opět zase s hojnějším opáčením milosti a dobrotivosti své k nim, neohlédaje se na to nic, že sou oni mu k tomu až dosavad velmi špatných příčin podávali, milostivou odpovědí zpraviti a v ní tak mnoho na rozum dáti ráčil, jakž kurfiršt tomu všemu z přiležícího připisu odpovědi té šířeji vyrozumí, totiž: pokavadž dotčení neposlušní jeho poddaní v král. čes. dle povinnosti své, jakou poslušnou poddanost a pokoru v slovích na sobě ukazují, a kteráž od nich jeho cís. a král. vyvýšenosti, důstojnosti, jurisdikcí, mocnosti a velebnosti slušně náleží, tu a takovou v skutku a v pravdě k němu prokáží a mezitím jeho naskrze otcovskému upřímému a již nejednou opáčenému napomenutí a výstrahám zadosti učiní a je zcela a zouplna naplní a tou měrou dosažení zase jeho cís. a král. milosti a přízně spůsobní a hodní se učiní, tak aby císař tím jich jemu se kořením mohl býti pohnut a nakloněn k tomu, aby té jemu předešlé, jak z jiných míst tak i od něho kurfiršta navržené interposici, však beze vší ouhony, ujmy a zkrácení jeho vysoce uražené a dotknuté cís. a král. vyvýšenosti a mocnosti místo u sebe dal a ji sobě oblíbil; pročež že na již oznámený spůsob, prostředek a výminky proti tomu býti neráčí, aby z své přiro-

1618 zené přívětivosti a dobroty k jmenované interposicí povoliti neměl.

Za kteroužto příčinou že teď příležitě, jakž tomu kurfiršt patrně porozumí, jak jemu tak i kurfirštům mohučskému, falckému i bavorskému knížeti, strýci svému, o tom o všem píše a jich v tom milostivě pohledává, aby v tom spolu s ním popracovati sobě nestěžovali. Jakož pak že jim o tom ještě dáleji dostatečně napsati, jak jen nejdříve v tom bude po schválním kurýru ujištěn, že dotčení jeho poddaní svou povinnou a náležitou pokoru a poslušnost k němu, tak jakž věrným poddaným k jich králi, pánu a hlavě vrchní to činiti náleží, skutkem dokáží a provinění svého skutkem, přiznajíce se k němu, opravdově želeti a ve všem tom se napravovati budou, a on o všem tom od nich náležité a dokonalé zprávy dosáhne, a jistý den i místo (k čemuž že by se mu vidělo město Plzeň býti nejpříhodnější), kdy a kde by se společně sjeti, nicméně i na jaký spůsob dotčené jednání od nich předsevzato a k místu a konci dovedeno býti mělo, jmenovati nepomine; maje k kurfirštu tu milostivou naději a jeho tímto psaním za to přátelsky a milostivě žádaje, aby se té interposicí jakožto kr. čes. nejbližší soused podlé moci a znění starobylých, mezi domem jeho saským a kr. čes. zdělaných erbanunkův, a pro tu obzvláštní dověrnost a známou přátelskou náklonnost, kterouž císař k kurfirštu má, spolu s výš jmenovanými kurfiršty a knížetem dobrovolně a beze všeho odporu ujal a k skutečnému jí fedruňku sám osobně k témuž jednání konečně se hotovil, tak aby, kdybykoli on jeho v té věci budoucně napomenouti ráčil, i hned beze všech dalších průtahův a odkladův k témuž přátelskému jednání přistoupiti se mohlo. Načež že od něho upřímé a volné odpovědi co nejdříveji očekávati bude, zůstávaje jemu vším dobrým přátelstvím a milostí svou císařskou a král. nakloněn. —

Mezitím, nežli to pronešení cís. a kr. bylo uvedeno v známost direktorům a stavům kr. čes. pod oboji, direktoři měli po domácku velikou nesnáz s stavy a obyvateli některými, kteříž velmi váhavě a neupřímě chovali se při vypravování lidu svého jízdného i pěšího do pole proti nepříteli. Za tou tedy příčinou aby nedali s sebou tu nic scházeti, napomenuli opět všechněch vůbec patentem otevřeným 29. d. září:

Poněvadž se to vyhledalo v jistotě, že při některých těch lidech poddaných, kteréž mnozí z stavův a obyvatelův dle nařízené defensí k mustruňkům vyslali, takový nedostatek a nespůsobnost jest shledána, že hanba a posměch byla by, o tom psáti a mluviti; nebo že mnozí takovému lidu svému, jak prachu ručničného tak ani olova, a což víceji jest, ani žád-

ných peněz, aneb nětco toho velmi na mále, pro vychování jich 1618
měsíčné nedali a jich neopatřili. Odkudž témuž lidu příčina se dává, nemaje svého náležitého vychování a oupravy, že ven z kvartýrův svých vybíhati a stavům na statcích jich zvláště tu, kdež nyní leží, (čehož že direktorové neradi doslýchají, anobrž s stavy těmi, komužkoli tak od lidu nepřátelského i jinak čímkoli ublíženo jest, křesťanské utrpení mají.) škodu znamenitou činí. Čemuž by snadně pomoženo býti mohlo, kdyby jeden každý lidem poddaným svým to, což náleží na vychování, dával, ano i také ten lid náležitě vypraven byl; nebo stavové znáti mohou, že žádný takový, jsa do pole vypraven, bez peněz vychovati se nemůže, nýbrž kde k čemu přijde, to také béře. Pro kteroužto příčinu také v žádném regimentu a poslušenství zůstávati nechce, poněvadž hned na to, že od vrchnosti a pánův svých náležité vychování jim nařízeno není, vymlouvati se obyčej mají.

I aby jak z naříkání tak i z takových škod činění sjíti mohlo, že stavův podlé moci sobě dané napomínají, od osob pak svých přátelsky žádají, aby jeden každý, kdož jaký lid pěší kde v službě zemské má, jemu peníze na vychování ano i jiné potřeby od prachu a olova dodával, tak aby potom tím snázeji a ochotněji s pomocí boží nepřátelům vlasti své vedlé jiného lidu odolávati mohli.

A totéž že rozumíno býti má i o životném jich s jízdou svou do pole se vypravení, v čemž podobné nedbanlivosti i neupřímnosti mnozí k té vlasti své milé prokazovati se neostýchají, nic sobě nevážíce ani obecného snešení ani svědomí svého vlastního.

Protož direktorové, nechtíce již dále zříz. zem. D. 48, co to v sobě obsahuje a zavírá, a na něž předešlí patentové jich, ovšem pak dotčené snešení stavův zřetedlně se vztahuje, vykládati, že se v tom všem vůbec na konec ohlašují: přijdeli potom kdo z stavův skrze to k jaké nepříležitosti aneb ouhoně, aby žádnému jinému než samému sobě viny nedával; a budeli každému takovému nedbalci jistý díl lidu válečného, jízdného neb pěšího na grunty jeho položen, aby hleděl a o to se staral, jak rozuměti bude, s ním se o škodu svou umlouvati. Oni sice, přejíce všechněm všecko dobré, že je přátelsky a dobrou měrou v tom vystříhají, a že jim to od žádného z stavův a obyvatelův na zlou stránku vyloženo nebude, k nim té důvěrné naděje jsou. —

Brzo potom po publikování patentu toho dodána direktorům odpověď cís. na psaní jich 25. d. září jemu odeslané, pod

1618 datum v Vídni v neděli po sv. Michalu archangelu v smyslu takovém:

Že z odeslaného jemu od stavův a domnělých direktorův psaní posledního a při tom i omluvy jich z strany vyhledávání pomoci při sultanovi tureckém vyrozuměl výmluvě jejich, kterak by jim nebylo možné při nynější příležitosti nebezpečné, když jeho lid do země české vtrhl a v ní škody nemalé působí, lid jich verbovaný i domácí rozpustiti, a zvlášť, pokudž by před dalšími budoucími vpády škodlivými od něho dostatečně ubezpečeni a opatřeni nebyli; s tím přitom dalším doložením, kdyby císař tu interposicí, za kterou sou ho snažně žádali, milostivě a skutečně před sebe vzíti a je stavy král. čes. pod tou trvající traktací před výš dotčenými a těm podobnými vpády vojenskými s dostatkem a náležitě ubezpečiti ráčil, tedy žeby nikoli nepochybovali o tom, aby se i hned prostředkové takoví naskytnouti neměli, jakou měrou by i zbraně od nich složeny, od direkcí upuštěno, a co by dále k trvanlivému míru a pokoji, předně pak k dobrému prospěšnému J. M. C. i jeho celého kr. čes. platně sloužilo, o to opravdově a náležitě jednáno a rokováno býti mohlo.

I ačkoli císař tu jejich výmluvu za neplatnou a nepodstatnou při sobě uznává a tou příčinou místa a průchodu žádného jí dáti nemůže; nicméně však s tím se vším že jest z obzvláštní své útrpnosti a lítosti, kterouž nad tou záhubou a zkázou svého kr. čes. a svých ubohých a nevinných poddaných míti ráčí, a to ještě dříve, nežli jest ho ta jejich odpověd došla, jich láskám sv. římské říše kurfirštům mohučskému, falckému a saskému, jako i knížeti bavorskému o túž interposicí schvální psaní učinil a jich za prostředky v tom nedorozumění milostivě požádati ráčil. Jakmile tedy od nich zase odpovědi dostati ráčí, a oni stavové podobnou měrou k němu skutečné poslušnosti dokáží; že neráčí chtíti pominouti, s týmiž kurf. a kníž. o jistý čas a místo se snésti, i jakým spůsobem by táž věc dále řízena býti, a co by k ní důležitě bylo zapotřebí, o to o všecko neprodleně se namluviti. Aby pak žádný o tom nějaké pochybnosti neměl, ano i všemu světu jeho dobrotivost známa a patrna býti mohla, že se jim tímto psaním ohlašovati ráčí, když stavové zbraně své, k nimž oni mnohem dříveji nežli císař sáhli, z rukou složí, Mansfeldský i jiný v nově verbovaný lid, pokudž by co toho před rukama bylo aneb ještě se na nějaký očekávalo, z král. jeho čes. docela vybydou, ostatního pak lidu svého skutečné rozpuštění před sebe vezmou, od direkcí a správy zemské, kteráž jemu jakožto králi a pánu jejich toliko přináleží, upustí a ve všem všudyž podlé znění patentův jeho poslušně se za-

chovaji: tedy že i císař také hned to milostivě nařiditi ráčí, kdeby jeho verbovaný lid v jistých místech v král. jeho čes. (neb sice že by to neslušné a nespravedlivé bylo, aby na další čas obyvatelé arciknížectví rakouského a markrab. moravského, jeho věrní milí poddaní, týmž lidem obtěžováni býti měli), kamž by se potravy a profiantové proti slušné záplatě dodávati a dovážeti mohli, se zdržovati měl, beze vší však obyvatelův téhož království škody a nátisku, tak že jmenovaní stavové před všelikým násilím a utiskováním od dotčeného lidu a sic jináč dobře a dostatečně ubezpečeni a opatřeni budou; jakž jest o tom o všem jeho lásce kurfirštu saskému obšírněji psaním svým uvedl v známost, od něhož i oni také podlé uznalé potřeby ve všem tom budou dostatečně zpraveni. 1618

A protož že císař jest k týmž stavům té konečné naděje, a jim přitom opravdově poroučí, aby oni dle svých závazkův a povinností s tou věcí již déleji neodkládali a neprotahovali, nýbrž se k jmenovanému abdaňku neb rozpuštění výše jmenovaného lidu, kterýž jen loupením a pálením poddané jeho k nenabytým škodám na díle přivozuje, i hned přikročili a potud žádného víceji najímati nedali, jako i od svrchu psané direkcí upustili, správy zemské v ničemž dále se neujímali a tudy jeho království, sebe samé i ubohé poddané do největšího neštěstí a záhuby nezavozovali, ani ňák jináč v tom se nechovali, tak aby císař s pokutami v dotčených patentích jeho dostavenými k neposlušným přikročiti žádné příčiny míti nemohl. —

Kurfiršt pak saský, jak nejdříve psaní císařské dostal a z něho vůli jeho vyrozuměl, tak hned 23. d. září dle starého kalendáře (jiní kladou 21. den) aneb 3. d. října podlé nového, učinil direktorům o to schválni psaní z města Turkova aneb Torgova (kdežto jako i v Lipště, v Kamenici a jinde v tu dobu jak rytířstvo své tak lid pěší k defensí země obraný sobě mustroval) v níže psaném spůsobu a smyslu:

V čemž a jak jest se císař římský, pán jeho nejmilostivější, jemu milostivě pronésti ráčil, když jest se na jeho i jiných kurfirštův a knížat sv. říše mnohonásobní toho při něm vyhledávání a prosby již jednou na tom ustrnul, aby tu v příčině toho v kr. čes. povstalého nepokoje jemu předloženou interposicí sobě oblíbil, ji na kurfiršta mohuckého, na falckrabě a na bavorské kníže vzložil a k témuž jednání jistý čas a místo jim jmenoval, tomu všemu že budou moci z přípisu téhož psaní císařského šířeji vyrozuměti. Takové J. M. nejmilostivější ohlášení a závazku že jest kurfiršt s náležitou poddanou vděčností k sobě přijal a jemu se v tom zamluvil, že túž interposicí k sobě volně a rád, však tak, jakž nynější čas,

1618 místo, běh a příležitost to s sebou přinášeti a jemu toho propůjčovati bude, přijímá, přitom J. M. poddaně za to žádaje: poněvadž kurfiršt porozumívá tomu, že J. M. C. z jistých příčin vždy ještě s dokonalým a skutečným též interposicí řízením poněkud odkládati a ji na sobě zdržovati chtíti ráčí, aby J. M. pro uvarování větších škod a nebezpečenství s tou věcí dáleji neodkládal, nýbrž co nejrychleji s ní postupoval a z strany jistého času a místa k týmž prostředkům se pronesl, v té naději, že J. M. ráčí se v tom dáleji milostivě resolvirovati.

Poněvadž pak i sám kurfiršt myslí svou přišel na to, i císař poněkud jemu to v listu svém ponavrhl, že k tomu jednání a k tak milostivé resolucí pohnulo císaře nemálo jich direktorův a stavův kr. čes. pod obojí to poslední k němu ve vší poddané poníženosti a pokoře učiněné psaní; z té příčiny že kurfiršt jest k nim té celé dověrnosti a jich v tom dobrým úmyslem upřímě a sousedsky napomíná, aby direktoři i stavové obojí strany v takové pokoře a povolnosti, jakžto bez toho všechněm poddaným k vrchnosti jich milostivé prokazovati náleží, netoliko čím dále tím hojněji se nalézati, anobrž tudy i J. M. C. mysl proti nim zjitřenou den po dni více a více sobě oblomovati, ano i před vlastní osobou J. M. s náležitou poníženostì a poddanosti se kořiti a tak, nečkuli aby dotčená interposicí skutečně a neprodleně fedrována byla, všelijak se postarali, ale i k vinšovanému vyřízení ji přivésti, opravdově napomáhati se snažili, tak aby aspoň již jednou zase ten vinšovaný mír a pokoj ustanoven, všickni okolní jich sousedé před nebezpečenstvím náležitě opatřeni byli, a z mnohých nepříležitostí škodlivých dokonale sjíti mohlo. —

Direktorové, vyrozuměvše z toho psaní již gruntovně jak vůli a mínění císařskému tak i napomenutí sousedskému
7.říjn. kurfiršta saského, odeslali mu zase na to 7. d. října odpověd s náležitou úctivostí a poděkováním v ten rozum:

Že sou z psaní jeho jim dodaného a přečteného s myslí veselou a velmi rádi porozuměli tomu, kterak J. M. C. jakožto král český, císař, král a pán jejich nejm., kurfiršta se v tom milostivě pronésti ráčil, že k interposicí, od něho a jiných sv. říše kurfirštův císaři navržené, milostivě přistupovati, ji sobě oblibovati, je kurfiršty a kníže bavorské k témuž jednání za vzáctné prostředky zvolovati a jim k němu jistý čas i místo neprodleně jmenovati chtíti ráčí. Kteréžto J. M. C. milostivé ohlášení a podání že direktorové ve vší nejponíženější poslušnosti s myslí vděčnou k sobě připomínají a za to pána Boha všemohoucího pokorně prosí, aby J. M. C. srdce a úmysl tak říditi a spravovati ráčil, aby jmenovaná interposicí vinšovaného vyřízení dojíti mohla, tak aby tudy jeho cís.

a král. vyvýšenost, důstojnost, jurisdikci a mocnost v podstatě 1618
a celosti své náležitě zdržána a zachována býti, jim pak stavům pod obojí jakožto stavům svobodným a J. M. poddaným nejposlušnějším bez ublížení dobrého svědomí i bez zkrácení privilegií a dobře nabyté svobody z strany provozování náboženství jejich pod obojí ke všemu dobrému táž interposicí příjemně sloužiti mohla.

Přitom však že direktoři z psaní J. M. C. k kurfirštu odeslaného vynacházejí to, že by císař dotčené interposicí nezanechával pánům prostředkům v jich celé a svobodné moci, aby oni v ní jakožto spravedliví soudcové a smlouvcové ubrmanští svobodně postupovati a stavové pod obojí také své právní průvody i odvody při ní provozovati mohli; nýbrž že z příčin jistých pozůstavuje ji sobě při sobě ještě a vůli své, kdyby se mu vidělo k ní skutečně přistoupiti, aby teprva byla předsevzata od nich. Pod kteroužto výminkou že bezpochyby nic jiného míněno ani rozumíno býti nemůže, než že císař chtěl by prvé, nežli by se též jednání začalo, od stavův kr. čes. pod obojí býti v tom náležitě a dostatečně podlé uznalé potřeby ujištěn a ubezpečen, že se jemu opravdově kořiti budou a k němu povinnou poslušnost skutečně prokáží, provinění své před ním vyznají, jeho želeti budou a ve všem tom upřímně se polepší a napraví, jakž věrným poddaným k králi, pánu a hlavě vrchní chovati se náleží, jakž se to vše v témž jeho psaní šířeji obsahuje a zavírá.

V čemž že osvědčují sobě vysoce pánem Bohem i jeho osvíceností kurfirštskou, že sou ani direktoři ani stavové pod obojí nikdy jinšího úmyslu nebyli, ani dosavad nejsou, než aby se J. M. C., jak by jim jen nejvýšeji bylo možné, nížili a kořili a jej za svou hlavu, krále a pána toliko samého poznávali, a v té od kurfiršta navrhnuté pokoře, povlovnosti, jakž sice bez toho poddaným k vrchnosti jich to činiti náleží, netoliko ustavičně trvali a císaře v mysli jeho proti nim zjítřené den po dni víc a více krotili; anobrž také i dokonale s povinnou poníženostì sobě milost jeho zase vyzískali.

Jestliže by pak pod tím povinné a poddané jich pokory a poslušnosti zámyslem neb prýmem nepřátelé a protivníci jejich (jakž snadno souditi) nětco jiného vyhledávati a míniti, nějaké takové výstupky a přečinění na ně cpáti chtěli, k nimž by se znáti a jich, an nikda jim nic toho na mysl nepadlo, mnohem pak méně kdy se jich skutečně dočinili, litovati před vlastní osobou císařskou musili: to že by nebylo jim žádným vymyšleným spůsobem možné, aby oni něčí cizí nepravosti a přečinění na sebe přijímati a jich se bezpotřebně účastni činiti měli; nýbrž že by oni mnohem spíšeji pokládali

1618 sobě to za věc spravedlivou, aby stížnosti své proti nepřátelům náb. svého řádně provozovati mohli, nežli aby se na takové pokoření bez předešlého vyslyšení pořádného komu navésti a namluviti dáti měli. V čemž že direktorové ani stavové J. M. C. žádné ani té nejmenší viny nedávají, ale samým toliko svým nepřátelům a radám zlým J. M., kteříž jej po ten veškeren čas proti stavům neslušně a nenáležitě popouzeli a k nemilosti ponoukali.

Z těch tedy všech příčin že prosí kurfiršta poslušně, aby beze všech dalších odkladův nabízel císaře k skutečnému té dávno vinšované interposicí předsevzetí a vyřízení, tak aby, co nejdříveji možné, k svému dokonalému skoncování přijíti mohla. Též aby nedovoloval nepřátelům jejich, aby stavy před neb pod tím přátelským a pokojným jednáním v čem po straně nedůvodně obviňovali, čímž oni nikda ani před Bohem ani před vším světem vinni nebyli a nejsou.

Co se tkne místa k té traktací od J. M. C. jmenovaného, totiž města Plzně, to že vidí se jim býti (ač nečiníce v tom kurfirštu vyměření žádného) k věci té příliš nepříležité a nespůsobné, jim pak evang. stavům že jest hrubě podezřelé, jedno pro samé obyvatele, an všickni do jednoho katoličtí jsou a za tou samou také příčinou stavům až posavad všelijaké nepřátelství, kde jen mohli, prokazovati se snažili; druhé proto, že by města Pražská v nepřítomnosti direktorův a dobrého dílu stavův vyšších snadničce od nepřátel jejich opanovati se mohla. Nebo že nepřítel v předsevzetí svém zlém nikoli nezahálí, nýbrž pod zámyslem přátelského jednání v svém krvežíznivém a tyranském úmyslu den po dni dáleji kráčí, jedněch míst po druhých se zmocňuje a všecko všudyž žalostivě hubí a plení, jakož pak že opět dnův těchto spůsobem fortelným zámku a městečka Kamenice Pešíkové dostal, lidem svým osadil a v něm velmi zle a nepříjemně hospodaří. S tím že kurfiršta pánu Bohu k ochraně, sebe pak jeho kurfirštské milosti poručené činí. —

Téhož dne direktoři, aby i Maximiliana kníže bavorské jakožto jednoho smlouvci ubrmanského od císaře zřízeného v té věci si náležitě předešli, a jemu sebe i stavy k spravedlivému opatření a k zastání při císaři proti jich nepřátelům poručili; vypravili k němu jisté osoby s níže psaným listem a instrukcí:

Ačkoli stavové kr. čes. pod obojí již předešle knížeti spůsob smutný kr. čes., v němž na ten čas postaveni jsou, zvláštním psaním v známost uvedli, nemajíce o tom pochybnosti žádné, než že jest jak z něho a apologie jemu odeslané, tak ovšem i z obecné pověsti a řeči všemu tomu obšírně vyroz-

uměl, co jest v témž království teď nedávno v příčině náb. 1618 jejich pod obojí a majestatu jim na to od cís. Rudolfa slavné a svaté paměti daného se zběhlo, ano i dosavad ještě děje; poněvadž však taková pověst obecná i diškursové o takových příbězích postranní na větším díle bývají rozliční, na větším díle nedůvodní a k převrácení myslí lidských a k naklonění jich k nenávisti strany nevinné smyšleni: z té příčiny že vidělo se jim za potřebné, aby knížeti skrze své obzvláštní vyslané o celé té připadnosti, z kterých totiž příčin vysoce důležitých proti tomu defensí obecnou mezi sebou nařiditi a lidem vojenským se zásobiti musili, hodnověrnou a dokonalou zprávu učinili. Že tedy nečiní ho tejna, kterak stavové kr. čes. pod obojí pravou horlivostí k náboženství svému pod obojí, kterouž Bůh a přirození samo všechněm lidem v srdce jich vlévati ráčí, ponuknuti byvše k tomu, aby mimo tu svobodu, kteráž byla jim od předešlých králův českých v provozování téhož náboženství jejich pod obojí v jazyku českém propuštěna, pro hojnější cti a slávy božské rozšíření a církve jeho vzdělání v národu jich i v jazyku německém slovo boží v čistotě kázáno býti mohlo, o to se všelijak starali, aby jim taková svoboda od jmenovaného cís. Rudolfa, tehdejšího krále a pána jich nejm., zvláštním majestatem pojištěna, od nynějšího pak pána jejich, císaře Matiáše, s dostatečným reversem zvláštní přísahou před i při korunování potvrzena byla. Čehož stavové od nich dosáhvše, že nemohli se, dokud živi, nadáti toho, aby kdo z lidí přespolních, ovšem pak z domácích stavův a obyvatelův, jichžto povinnost to sebou přináší, aby obecného pokoje a vzdělání vlasti své milé všelijak vyhledávali, dotčenému majestatu císařskému v čem nejmenším na odpor se stavěti, jej lehčiti i o dokonalé ho zrušení usilovati, jako i to společné mezi stranou pod jednou a pod obojí porovnání učiněné na ten jediný toliko cíl, aby svornost a láska v kr. čes. mezi obojími stavy zachovávána býti mohla, a jedni druhým žádných příkoří, nátisků a překážek v provozování náboženství nečinili rušiti směl. Což vše i předešlé zřízením zem. pod těžkými pokutami na rušitele obecného pokoje nařízenými vysoce obmezeno jest.

S tím pak se vším že nalezli se nejedni lidé, jak domácí tak přespolní, ducha nepokojného, kteřížto divnými způsoby k statkům i k předním úřadům a povinnostem zemským v kr. čes. přišedvše, o již dotčené věci směle se pokusili a svými nechvalitebnými praktikami túž věc tak daleko přivedli, že kdyby podivného opatrování božího nebylo, kterýž ty šíky jich zázračně na jevo vynésti a mocnou svou pravici

1618 jim je zmásti ráčil, že by již bylo po tom jich majestatu dávno veta.

Někteří zajisté z prostředku místodržících, od císaře při jeho odjezdu z král. čes. k správě země zřízených, že netoliko dáleji, nežli jim náleželo, z mezí povolání svého vykračovali, ale nad to výše z ustavičného jezuitův v král. čes. se zdržujících nabádání i osobu J. M. C. sobě tak hrubě ufasovati se snažili, že pod jmenem a zástěrou moci a velebnosti jeho cís. všecky věci sami po své hlavě říditi, stavům pod obojí svobodný přístup k J. M. divnými obmysly zastupovati a zamezovati, stížnostem jich pravdivým a důležitým scestné výklady dávati nikoli se neostýchali, tak že stavové místo odpovědi milostivé s přetěžkou pohrůžkou, jako by tím stížnosti svých na J. M. C. vznášením a o ně se pořádným zasazováním čest, hrdla i statky propadli, od J. M. C. naposledy potkati se musili.

Mezitím stavové pod obojí s přenáramnou srdcí svých bolestí a zkormoucením každodenně na oko spatřujíce, jak velmi zhusta jezuiti okolo výš dotčených osob obstoupají a úsilí jich škodlivé ku podivu s opravdivou snažností fedrovati se vynasnažují, nedávajíce sobě v tom pokoje a oddechu žádného, dokudž by toho podnětu svého silně zňatého a plným plamenem na všecky strany nebezpečně plápolajícího neuhlédali. K tomu zajisté jedinému cíli že sou nejen na obecných kázáních ale i v mnohých spisích svých, jež v ty časy onde i onde vydávali na světlo, nad míru důtklivými řečmi a slovy stavy pod obojí patrně haněli, proklínali, náboženství a konfessí jejich českou, na němž oni grunt a jistotu spasení duší svých zakládají, hanebně tupili a je za promrzlé a bohaprázdné kacířství, jakoby o velebné a svaté Trojici zhola nic nevěřilo, slova božího a svátostí pravých žádných nemělo, manželstvo svaté potupovalo, všechněm právům božským i lidským mečem i ohněm ukrutně se protivilo, světle a neukrytě naříkati, samy pak stavy pod obojí za nejhorší kacíře a hodné, aby ohněm a mečem dočista vykořeněni byli, beze všeho ostychu a studu odsuzovati směli; anobrž nepřestavše na těch nepravostech, že ještě o cosi většího se pokusili, že horlivé následovníky své, kteří z nich byli za místodržící královské zřízeni a správu království sobě svěřenou měli, docela sobě podkasali, do rad a tajností zemských všetečně se vtírali a pletli, a jak je samé tak i všeliké rady a předsevzetí jich k svému úmyslu zlému nakloňovali a obraceli, tak je sobě lstivými obmysly udesátavše a námluvami škodlivými k tomu přivedvše, že bez vůle, vědomí a rady jich ničehož, byť třebas ta

nejsvětější a nejspravedlivější věc byla, sami o své ujmě nařizovati, poroučeti, ani skutečně říditi již víceji nemohli a nesměli. 1618

Odkudž že znameniti a rozmaniti zmatkové, neřádové až i těžká v náboženství protivenství, příkoří, nátiskové dobrých a pobožných lidí v patách již následovala, tak že i mnozí lidé počestnější z strany pod jednou jim toho nikoli neschvalovali, nýbrž měli nad tou obecnou správy zemské a chvalitebného řádu v kr. čes. proměnou velikou lítost.

Stavové tedy pod obojí vidouce, co ti neupřímí synové vlasti s náhončími a vůdci svými jezuity na zkázu jich i celé jejich vlasti nenáležitého před sebe berou, že sou nemohli již déleji mlčeti k tomu, nýbrž pro snadší dotčených neřádův a příkoří přetržení, království pak českého v lepší spůsob a řád zase uvedení, a aby to vzešlé mezi stranou pod jednou a pod obojí záští a nedorozumění tím dříveji k svému vyzdvižení a umoření přivedeno býti mohlo, že sou naposledy vol neb nevol k tomu prostředku, o němž v apologii své obšírnou zmínku činí, užíti, a k jmenovaným dvoum místodržícím a sekretáři jednomu již často oznámeným spůsobem a processem přistoupiti a dle zasloužení jich k nim se zachovati musili; přitom také poručivše i jezuitům jakožto hlavním všech těch zmatkův a nepříležitostí domácích strůjcům a původům, aby se pokojně ven z král. čes. vystěhovali. Kteřížto se tak poslušně zachovali a s svými dražšími věcmi beze všeho ublížení s pokojem preč z něho se odebrali, zasloužívše sice s právem nějakého tvrdšího trestání; kollej pak jejich s bibliotékou i s ostatními svršky a nábytky jejich že jest přijala od stavův pod ochranu a poručena jistým kommissařům k opatrování.

To pak vše, cožkoli týž stavové pod obojí tehdáž před sebe vzali, že jest se slušně a s právem od nich stalo podlé moci a svobody jim jak majestatem cís. Rudolfa na náboženství jim propůjčené tak ovšem i porovnání mezi stranami pod jednou a pod obojí učiněného; též vedlé snešení sněmovního a zříz. zemského, kdežto patrně se vyměřuje, jak by se k takovým rušitelům obecného pokoje a svornosti jiní pokojní stavové chovati měli. Tak jest sice, že stavové k takovým nejposlednějším a nepříjemným prostředkům dosti neradi přikročili, však že přítomný zarmucený král. českého los a obecné vlasti jich dobré takového prudkého lékařství vysoce důležitě potřebovalo, že sou se na ten čas v tom jináč zachovati nemohli.

Dále, co se předsevzetí a od stavův nařízené defensí tkne, jako i verbování lidu válečného, že stavové knížete za to úctivě a služebně žádají, aby toho o nich ani sám od sebe naprosto nesmýšlel, ani jiným pomluvačům jich postranním

1618 na to se žádnou měrou přemluviti nedal, žeby stavové pod obojí komukoli z pokojných lidí, jakého by ti koli řádu, stavu neb povolání byli, ku škodě aneb k zkrácení nějakému, mnohem pak méněji k urážce a k zlehčení velebnosti, moci a důstojenství J. M. C. krále a pána svého nejm.: anobrž mnohem spíšeji pro samo, jak osoby J. M. vlastní tak ovšem vlasti své milé, slušné a potřebné opatření a obhajování dotčený lid válečný sou najali, aby totiž nim dalším oukladům těch obecných rušitelův pokoje a nepřátel náboženství svého a jeho svobodného provozování časně vstříc vkročili, a kteříž by byli nejpřednějšími všeho toho protivenství, příkoří a nedorozumění původy, ano i císaře proti stavům pod obojí ustavičně zjitřovali a posazovali, a až posavad ještě ponoukati nepřestávají a tou měrou dobroty a trpělivosti jeho přirozené ke zlému nevážně užívati hledí, k slušnému ztrestání přivedeni byli, svoboda pak v provozování nábož. jich pod obojí v své náležité váze a průchodu dokonale ujištěna a utvrzena byla, tak aby budoucně stavové nemusili vždycky v ustavičném přístrachu a nejistotě zůstávati, ale aby pánu Bohu nábožně, císaři pak, králi a pánu svému nejm. věrně a poslušně spolu s bratřími svými milými pod jednou po všecky dny životův svých v pokoji a svornosti svaté sloužiti mohli; zvláště když nepřátelé a odpůrcové jejich svými zlými a nepravdivými zprávami a pomluvami postranními při J. M. C. tak mnoho sobě dovedli, že jest z návodu jich lstivého a zlostného silné vojsko do kr. čes. poslal a tou měrou je stavy pod obojí k tomu, aby svobod svých starobylých, majestatů, sebe samých spolu s manželkami, s dítkami, statky svými proti té zbrojné moci násilné dle možnosti nejvyšší hájili, takořka sám donutil a dohnal.

I poněvadž z již připomenutých věcí zjevně se znáti dává, že stavové pod obojí, byvše tak dlouho v trpělivosti své zkoušíni, měli dávno sobě dosti příčin podstatných a spravedlivých k tomu processu, kterýž proti těm odbojníkům a rušitelům svobody jich v náboženství i pokoje obecného, nic méně i proti jezuitům, podpalům a poštěvačkům jejich, zachovali, a že dotčenou defensí nenařídili mezi sebou proti císaři, nýbrž pro dobré císařské a obhájení jak velebnosti jeho tak i vlasti své milé obecného dobrého, proti samým toliko nepřátelům a rušitelům téhož obecného pokoje, aby je k zasloužilému ztrestání přivésti mohli; jakož pak větší díl stavův pod jednou, vymíně málo některé osoby z nich, při obecném stavův sjezdu, měvše sobě to vše od stavův pod obojí gruntovně předestříno, takové jich obrany i defensi nařízenou jsou za slušné a spravedlivé uznali a spolu s nimi ve všem tom za jednoho člo-

věka se snesli a spolčili: a protož že stavové jsou k J. M. knížecí, o němž v jistotě vědí že král. čes. i všechněm třem jeho stavům vší milosti a přízní svou knížecí výborně nakloněn býti ráčí, té celé a neomylné naděje, že nikoli nedopustí k tomu dále přijíti, aby jim kdo jaké větší bezprávi a příkoří činiti, a oni mimo své všecko zasloužení s jakými těžšími nátisky od koho potkávati se měli. Začež ho i s náležitou úctivostí a pokorou prositi nepřestávaji, s tou při tom žádostí další, aby v zemi své žádného lidu vojenského proti král. čes. a stavům najímati, mustrovati, skrze ni pouštěti nedovoloval, nýbrž mnohem víceji jakožto vysoce vznešené a pokoje milovné kníže přímluvou svou platnou při císaři stavům pod obojí uprositi a objednati pomohl, aby císař ta přetěžká příkoří, kteráž se jim proti jich spravedlivým svobodám a privilegiím násilně činí, k svému milostivému srdci připustil a sebe k žádné další nemilosti cís., mnohem pak méně k nějakým těžším sporům a k stěžování jich lidem vojenským těm zlým rádcům ponoukati nedal; alebrž je jakožto každého času své věrné a poslušné stavy v jich důležitých stížnostech volně vyslyšel, a kteří z nich budou v tom skutečně usvědčeni a shledáni, že by obecný pokoj a svornost svévolně rušili, ty od sebe za času odbyl a zasloužilou pokutou na ně dokročil, s stavy pak pod obojí při tom jednou od nich pořádně dosaženém majestatu milostivě zůstavil a přichraňoval. 1618

Proti tomu že stavové zakazují se knížeti za tu jeho obzvláštní a převelikou milost, kterouž jim v té příčině prokáže, zase všemi poníženými líbeznými službami vždycky každého času hotově odsluhovati a ji při sobě, dokud živi, v nižádné zapomenutí neuvozovati. —

Na kteroužto žádost stavův, kníže dávaje svou odpověď, nejvíceji vztáhl ji na ten jejich process, jejž zachovali proti dvoum místodržícím a sekretáři královskému, když je ven z kanceláře oknem vyhodili, položiv jej světle a neukrytě za věc tak scestnou, z kteréž by stavové pod obojí žádnou měrou slušně a náležitě odpovídati a vyměřiti se nemohli.

Nebo byť krásně někteří královští místodržící spolu s otci bratrstva Ježíšova aneb jiní lidé katoličtí o něčem proti majestatu, sněmovnímu snešení a porovnání mezi stavy zavinili: však že s tím se vším předce proto ostatní díl stavův, mimo jejich jim od Boha představeného krále, pána a nejvyšší vrchnost, v té při soudcové, jsou, a tak že stavové pod obojí pro jmenovaných místodržících výstupek neměli hned tím processem na osoby jich sáhnouti a bez pořádného pořádu práva, vyslyšení, ochrany s takovou ne brzo slýchanou exekucí k nim přistoupiti; osoby duchovní, kteréž dle vlastního J. M. C. vy-

1618 svědčení na onen čas od cís. Ferdinanda slavné paměti s povolením země a s mocnou jim zřetedlně zamluvenou ochranou, obhajováním a fundací do kr. čes. uvedené byly, an sami stavové pod obojí v svých zjevných a tištěných spisích to jistí a za pravdivé učení zastávají, že lidem náb. odporného víra a připověd učiněná držeti se má, tak hned na rychlo, an nikde prvé z toho nikdež ani jednou pořádem práva od žádného obviněny, ovšem pak v ničemž tom slyšány nebyly, z celého království vypovídali; ješto ani těm nejhorším zločincům takového dobrodiní práva přirozeného se neodpírá, a žádný v ničemž odsouzen a ortelován býti nemůže, leč by prvé pořádně vyslyšán a za takového, jakýmž nařčen jest, uznán a odsouzen byl, byť krásně pře jeho sama v sobě zřejmá a povrchu ležící byla; ať se již mlčením pomine toho, že sami stavové pod obojí toho všeho processu svého neobyčejného největší datum a podstatu, již jej ospravedlniti usilují, zakládaji sobě na tom, že by dva jmenovaní místodržící královští sami se jim za soudce vystavili, ješto jim to nenáleželo, a nenáležitého processu a pořádu práva proti nim nezachovavše ani jich v tom náležitě nevyslyševše, je cti, hrdla i statku odsoudili a moci toho cís. psaní i skutečnou exekucí k nim přistoupiti chtěli.

I jestliže to od místodržících královských neslušně a nepořádně proti stavům předsevzato a stavové pod obojí tudy k tomu daleko patřícímu prostrannému pozdvižení slušně a spravedlivě jsou popuzeni: tedyť již z toho následuje konečně a neomylně to, žeť sou podobně stavové pod obojí, pokudž jim takové právo a svoboda náleží, v úřadě a povinnosti své soudné těm podobných zmatkův a nepořádů velikých nikoli se dopouštěti neměli; nýbrž byli povinni, držeti se pořádného, přirozeného a u všech národův obyčejného processu, prostředku a cesty právní a tak postupovati proti straně své odporné, jak toho sami v při své proti nim užíti žádaji, podlé starobylé a obyčejné regule právní: „Co kdo komu za právo ustanovuje, to také sám podstoupiti jest povinen.“ Rovně jako že žádný soudce proto nespravedlivě činiti nemá, že předek jeho nespravedlivě a neslušně s lidmi zacházel; nýbrž že povinen jest to, v čemž onen komu jaké zkrácení učinil, bedlivostí svou k slušné nápravě přivésti a místo křivdy a příkoří to, což spravedlivého jest, od sebe činiti.

Co se pak jiných punktův, v psaní stavův doložených, tklo, na ty dal jim také odpověd takovou, že mohli snadno z ni posouditi, přijdeli k dotčenému jednání, že špatného přítele a zástupci v při své na něm míti budou. —

Zatím knížata a stavové slezští k Augšpurské konf. se přiznávající, vzavše v bedlivé uvážení jak proposicí císařskou,

tak i napomenutí stavův král. čes. pod obojí, kteréž jim skrze 1618
vyslané své se vším dostatkem učinili, aby, pamatujíce na své závazky a konjunkci s nábožným a zdravým rozmyslem obapolně zavřenou a utvrzenou, jim s pomocí povinnou v tak vysoce důležité potřebě neprodleně na retuňk přispěli; naposledy, však ne bez tuhého sporu, jejž měli o to s osobami některými, kteréž usilovaly je z toho předsevzetí jejich všelijak sraziti, při témž obecném sněmě v městě Vratislavi 12. d. října na tom dvém vespolek se snesli a zavřeli: předně, že to vše, což jest se posavad v kr. čes. zběhlo, ničehéhož jiného nežli náboženství a téhož utiskování se dotýče; a za druhé, že pro tu příčinu sou povinni stavům českým pod obojí ku pomoci skutečně přispěti. A davše to obojí snešení své v jistý a obšírný spis uvésti, odeslali jej císaři. *) —

A poněvadž vyrozuměli tomu z jistých zpráv, že by král polský pro tu pomoc jich a assistenci, kterouž Čechům činí, dal se slyšeti v nějakých pohrůžkách, kteréž by se vztahovaly na ujmu a nebezpečenství knížetství slezských, tou příčinou snesli se při témž sjezdu svém i o to: aby mimo pomoc tu Čechům přichystanou i své pomezí, k království českému patřící, lidem náležitě opatřili; vydavše vůbec mandat otevřený, aby všickni vesměs s lidmi svými poddanými v veřejné hotovosti stáli, a nastalali by toho odkudkoli potřeba jaká, vlasti své udatně zastávati a obhajovati hleděli.

A na to hned 20. a 21. d. říj. vypravili skrze město Vratislav dva praporce pěchoty, aby v jistém místě na hranicích polských passu bedlivě ostříhali; za nimiž potom ještě více lidu následovati mělo. Předtím pak 15. d. říj. Jan Jiří mar- 15. říj.
krabě z Jegerndorfu, jinak Krňovský, vypraviv do Prahy k direktorům stěžně kurýra, uvozoval jim v známost, že již s pomocí slezskou stavům pod obojí na retuňk táhne, protož aby mu časně kommissaře a forýry nařídili, kteříž by dotčený lid jak příhodnými cestami k ležení českému vedli, tak i náležitými kvartýry bez obtížnosti obyvatelův opatrovali. Což bylo i hned opatřeno od nich s náležitým dostatkem; kurýru pak dán dobrý koláč za tak veselou novinu.

Okolo pak 22. d. října dostal se týž lid slezský až k Kladsku, odtud v málo kolikasi dnech do ležení; kdež jak sám general markrabě Jan Jiří tak i lid jeho od direktorův šesti na ten čas v ležení přítomných, i od generalův vzáctně a vděčně sou přivítáni, ne tak pro sílu jejich, neb přes 4500 více jich nebylo, jako brž pro tu volnost, kterouž tudy knížata

*) Tento spis nalézá se v rukop. Skál. VIII. na str. 937—944; hlavní pak myšlénky téhož snešení a spisu i z dalšího vypravování jdou na jevo. *Red.*

18 a stavové slezští k stavům pod obojí v té důležité potřebě ochotně a upřímně prokázali. Po domácku pak kn. a st. slezští přehlídali některým papežencům příbytky jich a nalezvše u opata v Grýzově ukryté střelby veliké některý kus, odňali mu je skrze rytmistra Šafkoče. Podobnou měrou i Čechové naložili s věcmi opata Broumovského.

Mezitím poněvadž Dampír již nejednou užil platně k svému dobrému forteli toho, že vloudiv se do rozdílných míst s falešnými psaními, jako by ta od direktorův psána a v dotčená místa s listem jich odeslána byla, jich se zmocnil a na nejvyšší je zplundroval a zhubil: pročež direktorové dali to na vědomí všechněm obyvatelům, aby vědouce o takové jeho chytrosti, zvláště města, měli na sebe pozor dobrý a ne hned takovým každým poselstvím tak lehce věřili, aby s podobným
říj. neštěstím a záhubou přikváčeni nebyli. A když 17. d. října šest direktorův, po dvou osobách z každého stavu, bylo vypraveno do ležení, aby spolu s generaly o to pečovali všelijak, jakby nepřítele ven z země s pomocí boží vybýti a táhnouce za ním, s lidem svým někde jinde krom kr. čes. zimního svého přeležení užíti mohli: tedy hned nazejtří po odjezdu jejich, navrátili se domů od sjezdu slezského vyslaní stavův a zděli poselství své v direkcí s nemalým potěšením mysli zkormoucených, kteréž měly malou naději o Slezácích, aby jim jakou pomoc učiniti měli, poněvadž nepřátelé jich velmi silnou překážku v tom činili.

Po příjezdu lidu slezského do ležení uznali generalové za dobré, aby lid krajský zase zpátkem do krajův obrácen byl, poněvadž na ten čas jiného zkušenějšího lidu měli by téměř nazbyt; nebo chtěli tomu, že v tu dobu do 30.000 lidu pohromadě měli. I ač tou měrou mohli býti dobře s lid Dampírovský, jenž se okolo Pelhřimova a blíže hor i lesův českých potloukal, nesměv daleko se vydávati z příčin svých fortelných, a jemu silou tak znamenitou škodu nemalou zdělati: však že jak direktoři tak i sami generalové měli veliký ohled jak na císaře a ohlášení svá nejedna, tak i na nastávající interposicí, tou příčinou zdržovali se toliko v mezech belli defensivi, majíce na pozoru, ne aby nepříteli hrubě škodili, ale jen země své před ním brániti mohli, aby hlouběji do ní se nepodával; neb sice bez toho nepříteli lidu den po dni ubývalo na díle morem, na díle nedostatkem profiantu. Samotný toliko hrabě z Mansfeldu dotíral touženji na Plzenské s obležením, neb mu také k tomu sami velikou příčinu svévolně dávali.

Nicméně kde se týmž generalům poskytla jaká příčina k ztrestání svévolné opovážlivosti a ukrutenství nepřátelského, tu také nedávali s sebou nic scházeti, jakž se dnův těchto

přitrefilo. Když zajisté 18. d. října vyzvěděli skrze jisté kundšafty, že nepřítel dá jeden rybník loviti nedaleko od Pelhřimova a ležení jejich, a pro opatření loveů bezpečnější že při něm drží se dvanácti kornet rejtharstva: vyslali tam v skok 16 kornet jízdy a 1500 mušketýrův, kteřížto položivše se na díle do záloh, na díle pak udeřivše vztekle do jízdy nepřátelské z předu i z zadu, tak ji statečně přivítali, že jich tu snad víceji zůstalo na place, nežli ryb naloveno bylo. 1618 18.říj.

Dříve pak, nežli jest Dampír z ležení od Pelhřimova odjel osobně do Vídně, aby sobě víceji lidu, peněz a profiantu dostatek na císaři vyjednal; direktoři učinili mu psaní, napomínajíce ho, poněvadž to nedorozumění mezi císařem a stavy kr. č. pod obojí jest na přátelskou smlouvu od kurfirštův a knížat některých sv. říše vzato, jakž tomu z psaní jejich šíreji vyrozumí, aby on s lidem svým kr. čes. víceji nehubil, nýbrž z něho tou cestou, kudy jest do něho vtrhl, zase pokojně a neprodleně odebrati se hleděl, aby tím jeho v něm se zdržováním a ubohým lidem škozením dotčenému jednání pokojnému žádná překážka a přítrž se nedála.

Na kteréž on, vrátiv se zpátkem do ležení, dal jim z Pelhřimova 25. d. říj. odpověd takovou: Jaké jest mu od J. M. kurfirštův sv. říše a druhé od direktorův psaní dodáno, tomu všemu z přečtení že jest vyrozuměl, a i hned k J. M. C. do Vídně se vypravil a též psaní jemu přednesl. Na něž že jest resolucí od císaře dosáhl takové: aby on s týmž lidem J. M. válečným v k. č., vlastně J. M. náležejícím, do dalšího J. M. nařízení zůstával. Z té příčiny aby on s týmž lidem císařským, s kterýmž do kr. čes. ne sám o své ujmě, než z jistého poručení cís. vtrhl, zase vytáhnouti měl, toho že učiniti nemíní; nýbrž jakožto věrný J. M. C. služebník vedlé téhož milostivého poručení tak se zachovati chce; nebo o tom dobře ví, že direktoři a stavové v ležení svém víceji českých zrádcův, nežli dobrých soldatův míti ráčí.

Posledního dne října legat kurfiršta falckého propuštěný od císaře s odpovědí odjel z Vídně spolu s jedním pánem z Talenberka, vyslaným cís., a vzali cestu svou upřímo na Drážďany k kurfirštu saskému. 31.říj.

Dokavad pak hrabě z Dampíru zůstával v Vídni za příčinou sollicitací své vojenské, rady tajné nevěděvše mu jak jinak zpomoci a odkud tak naspěch munici dostatečnou ho opatřiti, odeslali úřadu Vídenskému dekret jmenem císařským, poroučejíce mu v něm: poněvadž císaři toho tak důležitá a nevyhnutedlná potřeba nastává, aby střílnici svou neb cajghauz obecný otevřel a z něho tak mnoho munici vyzdvihl a hraběti z Dampíru odvedl, jak mnoho ji žádati bude.

618 Úřad měv v tom rozmysl veliký, aby takové věci platné bez vůle a vědomí vší obce sám se ujíti a s cajghauzem jejím mocně vládnouti měl, i povolal na rathouz obec a uvedl jí v známost poručení cís. s tím doložením: co by v té příčině dále činiti chtěli, aby promluvíce o to vespolek, je sami místnou odpovědí zpravili, tak aby i oni císaři dokonalou zprávu o tom ve vší poddanosti učiniti mohli. Měšťané vyrozuměvše z přečteného dekretu příčině obeslání svého, ozvali se v skok jedni přes druhé na hlas: jestliže konšelé cajghauz obecní otevrou a z něho komu co nejméně vyzdvihnouti dovolí, že hůřeji s nimi zajdou, nežli Čechové svými zrádci v městech Praž. zašli, nestarajíce se mnoho o místo, z něhož by je tak vysoko dolů smetali, jako tam oni smetáni byli. Čehož uleknuv se úřad, hleděl obec těmi nejpřívětivějšími slovy ukrotiti, až ji z rathouzu do příbytků jejích vypravil, a uvedl to vše v známost radám tajným. Nazejtří byly citovány na záme kosoby tři radní nábož. evangelického jmenem císařským. Ale nechtěly se postaviti jinak, leč i ostatní konšelé podlé nich spolu s nimi nahoru práci vážiti budou.

Mezi tím obec dověděvši se toho obeslání, běžela v houfích k rathouzu a měla k tomu úřad, aby on v plném počtu i s sekretářem svým podlé ní na zámek šel, a očekávali všickni společně před rytířskou světnicí na císaře, když se z kostela mnichův Augustinových na zámek vraceti bude, učiníce dotázku naň ve vší poddané pokoře a poníženosti: takéli by o tom dekretu jakou vědomost měl a těch věcí na nich žádal. Což když stalo se a císař, vraceje se na zámek a spatřiv tak veliké množství lidu před sebou, ponejprvé ulekl se ho a ptal se, co by to vyznamenávalo. Vida však, že týž lid všecek pokorně před ním na kolena padl a jemu supplikací do vlastních rukou podává, přišel zase sám k sobě a přijal od nich týž spis ochotně a přívětivě, chtěje jej odevzdati maršálkovi svému pánu z Lozenšteina, kterýž šel nejblížeji za císařem. Ale když obec přítomná volala nahlas, aby císař toho nečinil, ale hned tu dotčenou supplikací sobě přečísti dal a milostivou resolucí ji podělil; tedy poručil ji tu před světnicí císařskou sobě přečísti, poslouchaje bedlivě a s podivením velikým, co by v sobě obsahovala, tak že na tvářích a posuňcích svých dával znáti patrně, jako by o tom dekretu zhola nic nevěděl.

I byla dána obci od něho odpověd a naděje dobrá, že žádosti své neprodleně užíti má, aby se jen pokojně a poslušně chovati hleděli. Začež jak úřad tak i obec poděkovali císaři pokorně, a od té doby zanecháni sou i s cajghauzem svým při dobrém pokoji, že se o to žádný více nepokoušel, aby se ho v čem dále ujímati měl.

V tom, když se ty věci v kr. čes. i v arciknížetstvích rakouských divně v hromadu mátly, kurfirštové, knížata a stavové sjednocení v říši, náboženství evangelického, položili sjezd sobě společný při začátku téhož m. října do města Rotenburku při řece Tauberé, jakož za jinými důležitými a unie neb jednoty jich se dotýkajícími potřebami, tak obzvláštně na rozličnou a snažnou žádost stavův král. čes. pod obojí, aby se uradili mezi sebou o to, jakými prostředky mělo a mohlo by vkročeno býti vstříc tomu převelikému nebezpečenství, aby jak od kr. čes. tak ovšem i od jiných okolních zemí co nejdříveji odvráceno a zapuzeno bylo. Na kterémžto z jednomyslného jich uvážení učinili čtvero rozšafné a jemné psaní, vše pod datum $^{13}/_{3}$ dne října: z nichž první císaři, druhé kurfirštu saskému, třetí k direktorům a k stavům kr. čes. pod obojí a čtvrté k knížatům a stavům dolejšího kraje saského svědčilo.*) 1618

(Orig. VIII. str. 957.)

Pod tím potýkáním papírovým, které se sem i tam mezi císařem a direktory den po dni skůro dálo, lid vojenský jedné i druhé strany také nezahálel. Nebo císařští mimo každodenní téměř štrafy, kteréž jak jiní tak obzvláštně chasa uherská již až k městu Táboru činila, usilovali o to, aby 3. d. listopadu, ráno při husté mlze ležení české přepadnouti mohli, 3. listp. přihotovivše sobě k tomu i jeden kus střelby veliké, drobnými kulkami a šrotem nabitý. Ale že naši drželi všudyž okolo ležení silnou a bedlivou stráž, tou příčinou nemnoho co hodného nad nimi sobě provedli, ale, pokoštovavše se trochu vespolek v jednom šermicli, odtáhli zase zpátkem k Pelhřimovu do tábora svého.

A poněvadž císař dosti nesnesitedlných výminek direktorům a stavům pod obojí podával k ujetí skutečnému dříve, nežli by se ta interposicí začala: z té příčiny generalové čeští, hrabě z Turnu a z Hollachu, vzavše o to dobré srozumění

---

*) Viz rukop. Sk. VIII. str. 947—957. V prvním psaní vybízejí sjednocení stavové císaře k známé již interposicí a k mírnému narovnání rozbrojů českých; v druhém žádají kurfirsta saského, aby, pokudž by taková interposicí průchodu svého dosáhla, při tom jednání na předním pozoru měl obecné dobré celé strany evangelické, i stavův pod obojí král. česk. i evang. stavův i knížat sv. říše. V třetím listu dávají zprávu stavům českým o předešlých dvou psaních, žádajíce jich, aby mírným a dobrotivým prostředkům při sobě tolikéž volné místo dávali. Konečně v čtvrtém psaní vyzývají oni sjedn. stavové stavy dolejšího kraje saského, aby, poněvadž se v tom sporu českém obecné věci evangelické dotýče, snesli se na sjezdu svém také o jistou defensí, jíž by v čas potřeby k obhájení svému užíti mohli. *Poz. Red.*

8 s direktory, ustrnuli se na tom, aby, neohlédajíce se již víceji na žádného člověka důstojnost a rozpakování, nedali sobě další překážky v běhu svém vojenském činiti, a nepřehlídali déleji tak hrozné škody ubohým obyvatelům dělati; načež i sám lid vojenský také naříkal a to generalův odleňování se jakousi váhavost nesmělou jim vykládal.

K tomu tedy cíli hrabě z Turnu strhl se rychle s markrabětem z Jegerndorfu, kterýž pomocí svou a jako general vládl, aby po Dapírovu lidu, při němž téměř žádného nejvyššího nebylo, ale na díle do Vídně s Dampírem odjeli, na díle pak nemocni jsouce v Jihlavě se hojili, upřímo táhli a jej ven z země vytiskli. O čemž zvěděvše císařští, kteříž v tu dobu u Pelhřimova své ležení měli, počali se hýbati odtud k horám českým a ku pomezí rakouskému. A obávajíce se, přišloli by jim na rychlé utíkání, aby jim vozové jejich hojnou kořistí a loupeží naladovaní, jichž do šedesáte samému Dampírovi náleželo, nebyli ku překážce; i vyslali je před sebou napřed s zadní chasou neb s trosem do Rakous. Kteřížto položivše se v tom revíru okolo Waidhofu, Šremsu a a Weitry, ubohým lidem v těch místech přenáramně škody a příkoří prokazovali.

Hrabě z Turnu porozuměv, že nepřítel od Pelhřimova se hýbá, učinil stěžně psaní k úřadu města Jíhlavy 1. d. m. listopadu, napomínaje jich, aby se na paměti měli, město zavřené a stráží dobře osazené opatrovali, tak aby nepřítel nějak se jim do něho nevloudil, poněvadž on s pomocí boží míní ho s lidem svým stíhati a ven z země vypuditi.

A zatím hned v sobotu v noci na neděli po Všech Svatých vysláno jest od generalův z ležení českého nětco jízdy, z nížto nejprvé třiceti rejtharů udeřilo na vartu císařskou, a za nimi hned 300 kyrysarův do celého ležení císařského vpadše, tuhou bitvu s lidem tu v ležení pozůstalým svedli, drahný díl ho pomordovavše a ostatní na utíkání obrátivše. Z nichžto jedni utíkali k Jíhlavě, druzí k Počátkům a k Hradci Jindřichovu, zanechavše našim po sobě v ležení a v Pelhřimově velikou summu jak nespravedlivě nabyté kořisti, tak i profiantu od chleba a vína a nětco i střelby veliké.

Na ráno pak v neděli naši položili se do města Pelhřimova. A když téhož dne díl té rozražené chasy cís. přitáhl okolo hodiny 17 s vozy loupežnými k Jihlavě, varta sice moravská na předměstí pustila je; ale když oficírové téhož lidu domlouvali se na vartu, aby je dále za šraňky pustili, byli tázáni, majíli od koho takové ordinancí, aby ukázali ji, že mají od nejvyššího nad lidem moravským, jedním ze Švamberka po rodu, kterýž tu v městě ležel, odpovědi náležité do-

stati. Že pak neměli žádné, protož týž nejvyšší, vyjev k nim 1618
s jinými oficiry svými za město, oznámil jim, že na ten čas do města puštěni býti nemohou, nýbrž aby s lidem tím i s vozy na předměstí přes tu noc zůstali. Což přišlo jim velmi obtížno, nebo noci byly již studené, a na ráno mezi knechty nalezeno 10 osob a dvé dětí zmrzlých. Tou příčinou nejvyšší vždy žádali býti vpuštěni do města, ale toho užíti žádnou měrou nemohli.

V tom křik v lidu pošel, že hrabě z Turnu psaní k Jihlavským učinil, aby lidu toho do města nepouštěli, že on s lidem svým ve 22 hodinách konečně k Jihlavě přitáhne. Čehož ulekvše se císařští, jedni přes druhé valem mimo šraňky dále utíkali a ujížděli, jedni vozy špížnými a s karnetami rejtharův k Stonárovu; jiní pak na zdraví nedostatečnější obrátili se na grunty pana Zejdlice. Kteří měřili k Moravě, ti trousili se bez praporce po 2, 5, 10, 20 i 30 osobách, dosti žalostivě na českou vojnu toužíce. Což jich pak zůstalo ještě v Polné neb v Německém Brodě, ti na větším díle byli nemocní.

Z druhé strany hrabě Bukvoj, nevěděv, co se s lidem Dampirovským děje, umínil sobě, Jindřichova Hradce se zmocniti. Pročež nadáv se při něm lepšího štěstí, nežli se s ním Dampír po dvakráte potkal, přitáhl k městu 5. d. listopadu 5. list.
a opanovav sobě předměstí na spěch, žádal toho na úřadu a obci jmenem císařským, aby ho přijali dobrovolně do města. Ale není mu na to dána odpověd žádná, nýbrž porozuměv z ustavičného ze zdí střílení, že město musí lidem služebným býti osazeno, jakož pak v tu dobu leželi v něm tři silní praporcové pěchoty, vol neb nevol přetrval tu noc s lidem svým na díle tu v předměstí, na díle pak vně v poli.

Na ráno, ačkoli jiní oficírové snášeli se na tom, aby dal ke zděm stříleti a brannou rukou města i zámku se zmocnil; hrabě pak, považuje při sobě toho, jedno že lidu příliš mnoho nemá, aby ním i města dobývati a, přišlali by mezi tím jaká pomoc, o níž byl nětco od kundšaftýřův naslechl, jí dostatečný odpor učiniti mohl, tou příčinou poplundrovav předměstí na nejvyšší, odtáhl zase zpátkem.

Hrabě z Turnu zvěděv o tom, hnul se s celým vojskem svým okolo 14000 silným a táhl za ním upřímo až do Veselího 8. d. listopadu. 8. list.

Bukvoj pak dostav se velikou nesnází s municí a střelbou svou k městu Kamenici pánův z Švamberka, dvě míle od Budějovic, musil se tu pozdržeti, jedno aby lid jeho mu trochu povydechl, a druhé aby sobě některé mosty zopraviti dal.

A tak hrabě z Turnu skrze to obmeškání jeho dostihl ho 9. d. listop. mezi Veselím a Lomnicí při jednom velikém ryb- 9. list.

1618 níku, jehožto hráz Bukvoj osadil pěchotou nejvyššího Štandera a dvěma kornetami rejtharů. Kteréž když generalové sehnali odtud z jakéhosi háje třemi kusy střelby, zatím okolo hodiny 12 na půl orloji svedli s Bukvojem a s jinými jeho nejvyššími tuhou bitvu polní, kteráž trvala plných 5 hodin až do samé noci; v nížto pobito mu do 400 lidu, jiní kladou do 600, kromě těch, kteréž po lesích rozschované sedláci potom den ode dne vyslídili a beze vší milosti mordovali, přirození jim vyřezávajíce pro jejich předešlou chlipnost, kterouž s ženským pohlavím nezřízeně páchali.

Z nejvyšších pak při tom potýkání zraněni tito: Bukvoj prostřelen skrze ruku, Kollalto v hlavu raněn, nejvyšší Krichinger též zraněn těžce, ač jiní píší, že když po třetí s mušketýry svými na nepřítele dotíral, jest prostřelen. Nejvyšší pak Štander s jinými 6 kapitany též tu zahynul. Prvé pak, nežli skonal, tak silně se bránil, že již 4 kulkami tělo své měl prostřelené, a když kvartýru nemohl užíti, naposledy 5tou kulkou od jednoho aufvartera hraběte z Turnu jest dokonce zabit. Leitenant jeho se 200 pacholků, kteřížto z větší částky stavům potřebovati se dali, zajat, jako i leitenant de Four nad rejthary Lotharingskými.

Na ráno po té porážce, když nejvyšší přehlídali regimenty své, nemohli se 1500, jiní kladou 1800 osob, dočísti. Po straně pak naší, chtějí tomu někteří, že přes 25 jonáků, jiní přes 80, na place nezůstalo, a okolo 36, jiní poznamenávali 100, zraněno a 12 zajato, ale z vůdcův onačejších žádný tu nezahynul.

Bukvoj byv tak přivítán, ještě té noci pospíšil sobě s ostatkem lidu až k Budějovicům.

Dávají někteří toho zprávu, kdyby byli čeští oficírové mnozí tak zmužile sobě počínali a na nepřítele dosazovali, jak se to dálo od císařských, že by byli mohli mu mnohem větší škodu na lidu zdělati a snad dokonce vítězství obdržeti nad ním. Ale i z toho direktorové s přítomnými stavy pánu Bohu v městech Praž. skroušené děkování činili a ve všech kostelích slavné Te deum laudamus držeti nařídili.

Generalové pak táhli prudce za Bukvojem k Budějovicům, nalezvše ho sice v šlachtordnuňku stojícího před městem: ale že do pole se vydati nechtěl, jako i po dvou dnech, když ho markrabě z Jegerndorfu s 1000 koní a s 1000 pěchoty ven z města pobízel, a našim pro střelbu městskou nebylo bezpečno doraziti naň, tak se v tu dobu rozjeli od sebe, založivše mu ze všech stran passy, aby žádných profiantův dostávati nemohl, tak že v krátkém čase v městě a mezi lidem jeho tak veliký nedostatek chleba vzešel, že za jeden pecen

chleba domácího celého vola dávali; obecná pak chasa musela 1618
se jen samým masem živiti, jehož v Budějovicích měli nazbyt.

Zatím Bukvoj 12. d. listop., zmocniv se města i zámku 12.list.
Krumlova, osadil jej sobě dobře 300 pěchoty a 200 jízdy, neb byl mu platný pass do Rakous. Naši pak dověděvše se, že na Ledči a v Německém Brodě pozůstalo ještě něco lidu císařského, vyslali na ně jistý počet jízdy a pěchoty, aby je odtud vyplašili; ale oni nedočkavše se jich, sami dříve odtud zutíkali preč. Co tedy naši tam našli od municí, to vše pobrali s sebou.

V tom hrabě Dampír, chtěje táhnouti z Rakous s čerstvým lidem k Bukvojovi do Budějovic, nemohl toho užíti při Moravanech, aby mu svobodného průjezdu dopřáli. Což jak rozneslo se v ležení českém, tedy generalové založili mu časně přední passy na pomezích rakouských. Kterýžto chtěv s tím se vším skrze jeden velmi ouzký pass u Weitry proraziti, byl tak dobře od nejvyššího Voldřicha Vchynského a od dvou karnet rejtharstva a 3 praporců pěchoty nejv. leitenanta hrab. Henr. Šlika čtvrt míle od Nových Dvorů 13. listop. přivítán, že mu přes 300 soldatů potlučeno, 38 vozů s nemalou summou peněz, totiž s 18000 zl., odňato a to vše s veselou myslí do Nových Hradův generalům přivezeno. On pak sám s ostatkem lidu, jehož s počátku bylo okolo 800 pěchoty z regimentu hraběte z Firštenberku, utekl odtud do Kremže a tou měrou město to, o něž hrabě z Turnu právě v tu dobu, aby se ho zmocniti mohl, všelijak přemýšlel, císaři v rukou zachoval a zdržel.

Bukvoj zkusiv již sám skutečně Čechův, že ne tak snadně dají se mu s pole sehnati, jakž někteří nepřátelé jejich úhlavní v Vídni v mysl mu to vkládali, i učinil císaři z Budějovic psaní (ač nenili jen od někoho podvrženo) 15. d. listop. v ten 15.list.
smysl:

Jakož jest od císaře za nejvyššího generala polního nad lidem jeho nařízen a s ním do kr. čes. z jistého poručení císařského vtrhl proto, aby stavy téhož král. zbouřené, o kterýchž při dvoře jeho v Vídni dosti lehce, že malým počtem lidu válečného přemoženi a ku poslušenství přivedeni budou, mluveno bylo, náležitě zkrotil: on tedy našedv je v daleko jiném spůsobu postavené, že císaři v pravdě, jak samo v sobě jest, beze všeho pochlebenství to o nich oznámiti může, aby Čechové za tak ničemné vykládáni nebyli. Nebo že jest on po ten veškeren čas, co s lidem jeho válečným v témž král. zůstává, a dosti obmyslnými strategematy neb fortely válečnými i mocí vojenskou, spolu s jiným tovaryšstvem svým na ně šel; však že s tím se vším nic proti nim dosavad svésti ne-

1618 mohl. A zvláště svedv s nimi bitvu dnův pominulých mezi Budějovicemi a Třeboní, třikráte velikou škodu na lidu i sám na zdraví svém, byv skrze rameno levé prostřelen, jest vzal, a nechtěje větší škody a snad dokonce i pádu vzíti, nemoha odolati vzteklé zuřivosti jejich, i s pole strhnouti a do Budějovic poustoupiti musil.

Z té příčiny že císaři psaní toto činí a jemu upřímně radí, aby co nejdříveji s týmiž stavy zbouřenými o pokoj jednati dal. Nebo nestaneli se toho brzo, tedy že v jistotě jest se obávati, aby císař o král. čes. a země k němu přivtělené nepřišel, a skrze to slavný dům rakouský, čehož Bůh uchovati rač, k ztenčení a snížení přiveden nebyl. Nebo jakouž sou jemu Bukvojovi i jiným dříve, nežli s týmž lidem z Rakous do Čech vtrhl, někteří statkové pozemští v témž král. zakázáni byli, on že na nich zůstati a jich v držení býti nemíní, poněvadž sám to dobře poznává: že Čechové nejsou tak ničemní, jak se o nich v Vídni rozprávělo, nýbrž že jsou muži dobři a umějí hájiti kůže své; nad to pak statkův svých tak pojednou bráti sobě nedají. To také že v pravdě říci může, co býval u válkách nidrlantských a franských, že takové zmužilosti a stálosti s jakousi vzteklostí, jako při nich, nikda neviděl. Pročež aby císař s nimi co nejdřívěji pokoj zavříti neprodléval, nežli by nětco horšího a škodlivějšího na císaře i na všecken dům rakouský se uvalilo; k tomu že jemu upřimně a věrně radí. —

Málo pak předtím, totiž 10. d. listopadu, i Zikmund III., polský král, napomínal k témuž pokojnému porovnání císaře dosti opravdovým psaním, kteréž mu z Krakova v ten smysl odeslal:

Jaké jest mu psaní od císaře a v jaké příčině stavův evang. kr. čes. odesláno, tomu všemu že jest král vyrozuměl a týmž stavům psaní své pod datum v městě jeho Varšavě 17. d. septemb. léta přítomného učinil, napomenuv jich, aby nic takového, co by proti jeho lásce čelilo, před sebe nebrali; nýbrž jakožto vrchnosti od pána Boha zřízené a pořádné v poslušnosti císaři, králi a pánu svému zůstávali. Na kteréžto psaní že jsou odpověd svou, jíž jest datum na hradě Praž. 3. octobr., zase králi odeslati nepominuli. V níž dokládají toho a svou omluvu jemu šetrně činí: že to vše, co se koli v král. čes. v nebytu jeho lásky stalo, zběhlo se původem některých nepokojných jeho lásky rad, kteříž víceji svého vlastního zisku nežli jeho zvelebení a toho, což by všemu křesťanstvu k vzdělání dobrého pokoje sloužilo, vyhledávali.

A tudy dotčení stavové z veliké a přinucené příčiny, když jsou předně beze všeho vyslyšeni, měvše zamezený sobě

k císaři všecek přístup, původem týchž rad zlých cti, hrdel 1618
i statkův odsouzeni, ano i o majestat v příčině svobodného náboženství pod obojí provozování, co na nich bylo, připraveni, a naposledy v tom ve všem, nemohouce se v takovém hrozném bezpráví císaře nijakž dovolati, za rebelly a buřiče při císaři od nich vykládáni i všechněm jiným potentatům křesťanským v ošklivost uvozováni; že sou ty neupřímé rádce ztrestati a k nim jakožto k rušitelům obecného dobrého pokoje zachovati se musili, jakž táž odpověd jich stavův evang. kr. čes. králi odeslaná to vše v sobě šíře obsahuje a zavírá, kteréž příležitě přípis císaři pro dokonalé vyrozumění odsílá. Čemuž i on sám že jest z též odpovědi jejich, jakož i z přípisův psaní, císaři od nich činěných, obšírně všemu vyrozuměl. Nad čímž že žádného zalíbení nemá, zvláště že tak veliké pozdvižení v král. čes. z toho se stalo a již tak daleko přišlo, že potom tím i všecky hořejší i dolejší krajiny v Germanii zbouřeny jsou, a k zastávání již jmenovaných stavův i sněm silný, majíc po své straně velikomocného krále britanského a denemarského, v Rotenburku sobě položili, a u velikém počtu se sjevše náramně velikou defensí mezi sebou vyzdvihli, a stavům evang. král. čes. psaní, že je chrániti chtějí, učinili, též přitom i samému císaři ohlášení své přednesli.

Z té příčiny že král císaři toto psaní činí, neb to dobře poznává, že v král. čes. nynější zbouření původem některých nepokojných jeho rad se stalo, protož že rada jeho jest: aby jeho lás. časně a co nejdříveji na ty prostředky nastoupiti a to vše spokojiti ráčila. V čemž že i král pro náklonnost blízkého sousedství a vždycky dobrého přátelství koruny polské k král. čes., aby takové zbouření spokojeno bylo, a původové toho ku příkladu jiným ztrestati se mohli, sám popracovati a v to se vložiti chce; ve všem tom jeho lásce poručeného sebe čině. —

Málo výše jest dotknuto, kterak lid císařský, nadělav v Čechách tím vpádem svým nepřátelským stavům i lidem poddaným jich škod znamenitých, kteréž se již v tu dobu na 30kráte sto tisíců kop. míš. neb na tři miliony zlata šacovaly, svou záškodní chasu s těmi kořistmi a loupežemi do Rakous jest napřed poslal a potom i sám na díle se tam rozprchl, byv od Pelhřimova odehnán.

Za tou tedy příčinou, jako i za tou přední, poněvadž stavové k. čes. pod obojí dostali zpráv hodnověrných, kterak na nedůvodné vznešení a nabádání nepřátel od jejich cizých potentatův katolických veliká síla lidu vojenského proti nim v Hišpanii, v král. neapolitanském, v mediolanském knížetství i od jiných knížat vlaských s domem rakouským spřízněných se shromažďuje; arcikníže pak Leopold všecky katol. kurfiršty a

1618 stavy v říši popořád objíždí a proti Čechům císaři k dobrému posazuje: protož, když mírná a pokorná jich podkládání žádné platnosti jim nenesou, aby aspoň tímto příkřejším prostředkem císař byl přiveden k nětčemu mírnějšímu, ustrnuli se na tom, aby díl lidu svého vojenského za těmi loupežníky a vražedlníky obecnými do Rakous vyslali, a kdeby je koli i s těmi loupežemi podskočiti mohli, náležitě ztrestali a škody své zase vynahradili. Rozdělili tedy týž lid na dvě strany: s jednou částkou vypraven do Rakous hrabě z Turnu a při něm Henrich hrabě Šlik nejvyšší leitenant; při druhém pak dílu zůstal hrabě z Hollachu, aby na hrabě Bukvoje v Budějovicích zůstávajicího dobrý pozor měl, a jemu žádného zniku volného v zemi nedopouštěl.

Když tedy jmenovaný hrabě Šlik s lidem sobě poručeným, českým a slezským, jehož bylo 4000 pěchoty i jízdy
25. list. 25. d. listopadu z kvartýrův svých vytáhl a se dnem zároveň do jedné vsi, v arciknížetství rakouském dvě míle od městečka a kláštera Světelského ležící, se dostal, hned v tom prvním revíru do 42 vozů kořistmi českými naložených natrefil, mezi jinými věcmi summy hotové do 70000 tolarů a 1000 kusů dobytka dostal, konfoj pak jejich na díle pošavlovati a postříleti na díle pak zjímati rozkázal. Kterážto loupež náležela nejvyšším dvoum, Krychyngerovi a Kollaltovi. A zvěděv z zajatých, že ještě víceji takových vozův špížných a loupeže české s částky samému Dampírovi, s částky pak Uhrům náležející s nemalým počtem lidu Don Baltazara, Uhrův a se 180 v nově najatými a ještě zbraněmi neopatřenými knechty ukrylo se v jmenovaném městečku Světlém, učinil sobě rozvržení jisté v skok, jakou by měrou téhož městečka se zmocniti a o tu loupež Dampira připraviti mohl.

26. list. Pročež vydav se na cestu v noci 26. d. list. dosti časně, dostal se k němu, a dav nenadále petardou rozvrhnouti ze vnitřní i vnitřní bránu městečka, opanoval je sobě bez všeliké ztráty soldatův, tak že mimo Buriana Kaplíře rytmistra, z okna jednoho mu zastřeleného, a soldatův čtyř žádného z svých tu více nepohřešil; poraněných našlo se toliko šest osob. Tu, co se soldatův cís. postavilo k bránění, jsou pomordováni všickni. Ostatní, ješto se poddali, opatřeni vězením. Bagaži v témž místě zastiženou vydal nejvyšší vojákům svým k rozebrání, aby budoucně byli mu volnější. Při nich také zastihl kommissaře jednoho cís. a agenta kurf. Mohučského, jmenem Hartmana Dreka z Landavy, a k tomu, mimo odnětí mu listů při něm nalezených, nic ublíženo nebylo.

A poněvadž hrabě měl v důvěrnosti sobě oznámeno, jakoby nejlepší díl kořistí z Čech odvezených byl v klášteře

ukryt, i vzkázal opatu, aby mu ji dobrovolně vydal, nechtělli by potom toho perně zažiti. Ale když opat nic o tom věděti nechtěl, nýbrž ve všem tom náležitě se hraběti spravil, s tím přitom patrným zakázáním, pokudž by hrabě na tom jeho ohlášení nechtěl obvyknouti, že hotov jest, jemu dáti všecky všudyž pokoje v klášteře zotvírati a v nich dotčených kořistí pohledati; přestal také hrabě na tom a toliko 50 mušketýrů do kláštera mu položil, nedopustiv, aby témuž opatu co nejmenšího bylo ustraněno, jakkoli vědělo se, že nemalou summu peněz na hotově má. 1618

S tím však se vším, když po některém čase jmenovaný opat dostal se do Vídně, směli mu to někteří při dvoře vyčítati a za zlé v tom míti, že on spolu s jinými svými sousedy byli tak hrubě dobří a volní Čechům a nehleděli se jim zmužileji postaviti na odpor. Jimžto on vycházel tudy: poněvadž ani císař ani žádný jiný jich nechránil, lid pak český mimo potravy a vyživení za své peníze ničehož od nich nevyhledával, ani žádného příkoří jim neprokazoval, že sou také neměli žádné slušné příčiny k tomu, aby takové síle daramně a zbytečně s svou dokonalou záhubou trucovati a odpírati měli.

Tentýž opat, učiniv hraběti psaní přátelské z Vídně, poroučel mu k laskavé ochraně a opatrování klášter k správě jeho svěřený, jejž on domem božím jmenoval, i toho v témž listu doloživ, že jest dosáhl od císaře dobrou resolucí z strany zastavení soldatům toho nesmírného v kr. čes. pálení, tak že v krátkých dnech bude o tom dostatečně Bukvojovi psáno, aby vojákům svým takové pálení zapověděl. Což se i v skutku 6. d. prosince stalo.

Když pak hrabě Šlik oznámeným způsobem uvázal se v městečko Světlí neb Světlou a je náležitě posádkou lidu jízdného i pěšího osadil; podával se zatím podlé hraběte z Turnu den po dni hlouběji do Rakous a opanovali sobě mimo to ještě jiné kláštery a místa, jako Hohenfurt a Weitru, i štrafujíce od Vídně nic dáleji, než toliko 9 mil. Odkud v městě pošel strach veliký, tak že Vídenský most byl v skok pevnými šanci a blokhanzem ohražen.

Přitom však aby stavové arciknížetství rakouských, zvláště náb. evang. tím nenadálým lidu českého do země jich vtrhnutím nečinili sobě nějakého myšlení těžkého a nebrali stavy kr. čes. pod obojí v domnění scestné, jako by se to tažení vojenské vztahovalo k jejich a lidí jich poddaných záhubě a potlačení dokonalému: z té příčiny Henrich Mates hrabě z Turnu ohlásil se jim v tom časně, z jaké nevyhnutedlné potřeby musil jest s lidem týchž stavův král. čes. do země jejich vtrhnouti, nížepsaným patentem. Kterýž dáván byl od

1618 něho jako místo salvykvardie všechněm obyvatelům rakouským, kteřížkoli žádali toho od něho pro opatření osob i statkův svých před násilím a kvaltem lidu vojenského, a zněl sám v sobě takto:

Ačkoli bylo by to cosi divného a neobyčejného, anobrž, kdyby se to zoumyslně a na vzdůru dálo, věc taková, z kteréž by člověk nijakž práv býti nemohl, vtrhnouti do něčí země beze vší opovědi a nětco nepřátelského sobě v ní provozovati: ale však co se osoby mé a jiných spolupomocníkův mých tkne, to pán Bůh nejlépe ví, i všickni rozumní lidé snadno souditi mohou, že sme k tomu přinuceni byli, abychom takovou resolucí před sebe vzali, vědouce o tom výborně, že ty krvežíznivé rady k žádnému pokoji a způsobu dobrému nenapomáhají a nesměřují; nýbrž toliko jedny verbuňky přes druhé fedrují a nařizují, země lidem válečným naplňují, aby jen tudy král. čes. do gruntu zhubili a potom jiskry toho nebezpečného ohně, pokudž by za času přetržen nebyl, i do jiných okolních zemí na šíř i na dýl rozfoukali a roztrousili.

Kdyby pak byl on hrabě z Turnu s svými pomocníky o tom svém do Rakous tažení prvé předtím stavům a obyvatelům týchž arciknížectví nějaké návěští a výstrahu dal, tak jakž to sice jemu učiniti náleželo, tedy že by byli nepřítele v tom jako ponapomenuli, aby se na pozoru měl. A tak že z příčiny té musilo se to vše na spěch a na kvap státi. Pročež že všechněch vůbec i jednoho každého obzvláštně z týchž stavův a obyvatelův rakouských za to prosí a žádá, aby mu toho oučinku na zlou stranu nevykládali, nýbrž tím cele a neomylně jisti a ubezpečeni byli, že tím do země přijezdem obmýšlí se toliko od nich to, aby nepříteli svému, kterýž se silně shromažďuje, v cestu tím dříveji vjíti, úmyslu jeho zlému náležitou překážku a přítrž učiniti a jeho dle své nejvyšší možnosti na různo rozplašiti mohli.

Proti tomu pak že jiného úmyslu a vůle nejsou, nežli všecky vůbec i jednoho každého obzvláštně z svých milých pánův a přátel, spolu s poddanými jejich a přináležejícími k nim ve všem slušně ušanovati, jim všecko počestné a libezné věrně a upřímně prokazovati, a žádného kvaltu ani příkoří žádnému nad nimi provozovati nedoponštěti; to vše, cožkolivěk bude se jim od vína, chleba a ovsa přivážeti a dodávati, v té ceně, jak vůbec v zemi platí, upřímě a řádně hotovými penězi platiti. Páni pak obyvatelé stavu duchovního, kteříž sice k našemu potištění velmi živě a čacky jiným nepřátelům našim pomáhali a jim k tomu všelijaký fedruňk velmi chtivě činili, aby toho čím zlým a jim nepřijemným zažívati měli, že toho na ně nikoli nedopustí, ani při služ-

bách jejich církevních jakou nejmenší protimyslnost neb pří- 1618
koří činiti jim nedají, a to potud a tak dlouho, pokudž by hraběti a lidu jeho k něčemu jinšímu nějaké příčiny sami o své ujmě nedali a neposkytli.

Aby pak měl šířeji prokazovati důvody nějakými to, proč jest se to nedorozumění a nepokoj začal, na ten čas že neuznává toho potřeby žádné; neb to již prvé v apologii stavův s dostatkem provedeno jest jako i tím odvodem stížností, kteréž se týmž stavům evang. k zošklivení jich připisují. Kterýž netoliko knížatům a stavům v Slezsku oči jich otevřel, alebrž i kurfirštům a knížatům sv. říše, kteříž při stavův za obecnou a společní při vší strany evangelické drží a uznávají, i jiným mnohým poctivým lidem, kteříž dobrého a užitečného stavův kr. čes., jak nejlépe možné, vyhledávati budou. A protož že tato salvakvardie dává se od jmenovaného hraběte urozenému N. z N. na jeho zámek, sídlo, městečko a tak dále N. i všechněm k němu přináležejícím a poddaným jeho, s tím přitom poručením a zápovědí přísnou: aby žádný z soldatův, buď jízdných nebo pěších, tomu nejmenšímu z lidí jeho žádného bezpráví, násilí a příkoří nečinili, nýbrž s jedním každým podlé jeho stavu a hodnosti šetrně, úctivě a přátelsky nakládali a tak se ke všechněm chovali, aby žádná žaloba a stížnost na ně před něho nepřicházela. Kdo by pak proti této jeho zápovědi čeho toho se dopustil, ten každý že beze vší milosti a prominutí jiným ku příkladu ztrestán býti má; anobrž že hrabě od osoby své vinšuje takovému každému soldatu neposlušnému, aby všeho požehnání božského, časného i věčného, dokonce zbaven byl.

Poněvadž stavové spolu s ním tím svým pohnutím vojenským nic jiného nevyhledávají a nežádají, jediné svých a svědomí svého svobod, aby žádný z nich v ničemž tom utiskován nebýval, též aby majestat jejich i jiné jejich starobylé výsady a privilegia zemská v své váze a podstatě a celosti neproměnně zachovávány byly, i se vším tím, cožkoli k nim vlastně přísluší: jsou ke všechněm stavům a obyvatelům arcíknížetství rakouských té nepochybné naděje, že oni postarají se o to všelijak, aby toto jeho tažení tak dobře jim samým jako i stavům kr. čes. pod obojí k dobrému užitku a pohodlí se vztahovati mohlo, a ukáží se k nim tak laskavě, přátelsky a křesťansky, aby to vše již k jmenovanému cíli a konci náležitě sloužiti mohlo; jakož pak že on spolu s jinými po své straně v té věci naprosto nic scházeti nedají. —

V tom Bukvoj, dověděv se, jak Čechové v Rakousích hospodaří, a srozuměv tomu dobře, že tou měrou bude míti s lidem svým odtud špatný fedruňk z strany profiantů a ji-

1618 ných potřeb, jako i že svobodný pass mohl by mu býti snadno od nich založen; i vydal se s druhým generalem českým, kterýž okolo Budějovic zdržoval se s lidem svým, v rokování, aby mu i lidu jeho dopřál svobodného odjezdu z Budějovic, tak jakž na poctivého kavalíra náleží, totiž se všemi břemeny vojenskými, s pobočními i s hořejšími zbraněmi, též s střelbou velikou, s praporci letícími a s bubnováním.

I bylo mu sice k tomu odtažení povoleno, však s výminkou takovou, pokudž oboje zbraně složí, střelby veliké tu v městě zanechá se vší municí a vozy špížnými, město pak prvé předtím stavům pod obojí v moc uvede. Ale že se mu to podání nehrubě líbilo, vzal sobě je na pomyšlenou do jistého dne.

Že však předtím v Budějovicích den po dni ubývalo mu potrav všelijakých, a mlýnové byli jim při městě od lidu českého dokonce pokaženi a popáleni: z těch příčin nevyčkav žádné pořádné resolucí neb námluvy, umínil se d. 26. listopadu z Budějovic fortelně vykrásti, pustiv hlas mezi lidem svým, že s 1000 koní a s 1000 pěchoty chce vyjedti na ňáký ouklad, kterýž sobě vymyslil na nepřítele, zdali by mohl jej sobě ňák šťastně k místnému a skutečnému vyřízení přivésti; jakož pak již i z města s jmenovaným dílem lidu svého byl vytáhl. Ale Čechové, dověděvše se toho, pustili se za ním s dvojnásobnou mocí vojenskou, totiž se 2000 jízdy a se 2000 mušketýrů, z nichž každý seděl rejtharu jednomu za sedlem pro rychlejší nepřítele uhonění, a dostihvše ho dvě míle za Budějovicemi v širých polích, tak dotírali naň udatně, že jest s rejtharstvem svým před nimi coufnouti a s velikým chvátáním k Budějovicům zase pospíšiti musil, zanechav vší té pěchoty po sobě v štychu, z níž sotva 60 osob s celou koží z bojiště utéci mohlo. Ostatní pak všickni, proto že na větším díle jen mladí a nezkušení holobrádkové byli, aneb hnáty tu své složili aneb v zajetí přijíti musili. Šaty pak a zvláště obuví byli tak chatrně opatřeni na zimu, že jich několik zmrzlo na cestě, když zajaté do Prahy na šance vedli.

Když tedy nepřátelé stavův král. čes. pod obojí porozuměli tomu dobře, že na ten čas nebylo by jim možné s tou mocí a silou, kterouž před rukama mají, lid jejich z Rakous vypuditi, i utekli se k svým obyčejným praktikám, aby jim jej aspoň roztrhli a ztenčili, namluvivše císaře na to, aby Slezáky měl k tomu, zdaby pomoc svou zase zpátkem povolati chtěli.

I učiněno o to schvální psaní jmenem a titulem císař-
30. list. ským 30. d. listop. k Janovi Kristianovi knížeti Lehnickému jakožto nejvyš. hejtmanu knížectví slezských v smyslu tomto:

Ačkoli císař nemá o tom pochybnosti žádné, aby sjezd jejich knížecí se dokonati a on dle své povinnosti vůle a vznešení jeho císařského při jiných knížatech a stavích poslušných tak, jakž císař sobě toho milostivě vinšoval, co nejlépeji fedrovati neměl; ale však poněvadž mezi tím ti českého nepokoje účastníci čím dále tím víceji v svých činech neslušných, z nichž jim nijakž právu býti nelze, postupují a neřkuli na lid jeho válečný se vší svou mocí teď nedávního času udeřili, ale nad to výše již nyní do jeho arciknížectví rakouského vpád nepřátelský učinili a v něm plundrováním, mordováním i země plenëním a hubením císaři i jeho věrným zemím a lidem všelijaké nepřátelství prokazovali a dosavad prokazují; a že jim od Slezákův poslaná pomoc ve všem tom, cožkoli oni k urážce a k ublížení jeho i jeho věrných, milých poddaných v král. českém před sebe berou, věrně a opravdově rádna a nápomocna jest, a při všech všudyž příležitostech vždycky napřed a na špicu nacházeti se dává, a tak, jakž ho nyní zpráva dochází, že oni sou to ti, kteříž ten nenadálý vpád do jeho arciknížectví nejdříve učinili; i poněvadž odtud tak mnoho se vynachází, že jak on tak i jiná poslušná knížata a stavové byli v tom naskrze falešně a nedůvodně přemluveni, jako by dotčených interessentův neb účastníkův toho českého pozdvižení ta vojenská výprava proti císaři a jeho osobě i vyvýšenosti královské ani proti jeho poslušným zemím a poddaným míněna a předsevzata nebyla, a že ta od nich jim odeslaná pomoc má napomáhati jim, toliko země a svobod jich obhajovati a ne císaři neb lidu jeho ubližovati, ješto jedno i druhé daleko jinačeji nyní se zřetedlně nachází a spatřuje; čehož však že císař do Slezákův nikoliv se nenadál, aby lidem jejich služebným válečnou měrou stěžován býti a oni sami proti svým tuhým zákazům a povinnosti od něho se odvrátiti a odtrhnouti a místo něho jiné zastávati měli a takovým spůsobem jakořka za nejpřednější vůdci a hlavy jiných buřičův zpronevěřilých vystaviti se chtěli: — z těch příčin že jemu o to milostivě poroučeti ráčí, aby se postaral o to, aby netoliko často jmenovaná pomoc slezská tak, jakž toho císař předešle vyhledával, zase zpátkem domů povolána i takové nepřátelství při ní zastaveno bylo a skrze to dlouhého jeho shovívání, trpělivosti a dobroty déleji se zle neužívalo; nýbrž aby místo toho císaři proti dotčeným nepokoje českého účastníkům jakožto těm, od nichž jest se jemu i jeho věrným poddaným nepřátelský odboj, násilí a nátisk stal, poslušná knížata a stavové podlé povinnosti své tutúž pomoc učiniti a k jeho dobrému neprodleně obrátiti 1618

1618 mohli; věda, že na tom jeho milostivou a dokonalou vůli i mínění cís. naplní. —

Kníže dostav od císaře takové kapitoly, učinil mu proti ní zase svou šetrnou omluvu pod datum v Ollstenově 5. dne prosince v ten rozum:

Jakož jsou poslušní knížata a stavové císaři v tom nejednou pravdivou zprávu poddaně učinili, pod jakými výminkami a výhradami, na něž se i sami stavové král. čes. pod obojí k knížatům a stavům slezským výslovně potahují, dotčená pomoc do král. čes. jest svolena a vypravena, ano i že týchž knížat a stavův bylo jest ustavičné mínění to, aby toliko nad milostmi a obdarováními císařskými ruka ochranná držána, a těm stížnostem v příčině náboženství té obojí země aspoň jednou slušně, spravedlivě a bezpečně zpomoženo býti mohlo: pročež že ani ještě dosavad knížata a stavové jiného nějakého úmyslu v tom nejsou, a že měli by nad tím nelibost srdečnou, kdyby z mezí té dobré a upřímé intencí jejich a zřetedlné výhody lid jejich buď sám od sebe anebo na rozkaz týchž stavův král. čes. v čem nejmenším někam jinam vykračovati měl. Jakož pak aby se toho od dotčené pomoci jejich státi mělo, že jak on kníže Břehské tak ani jiná knížata ani stavové o tom žádné vědomosti nemají; jsa přitom také té poddané vůle a volnosti takovou jeho milostivou žádost jak nejvyššímu generalovi a jiným vůdcům svým válečným, tak ovšem i stavům kr. čes. se vší opravdovostí přednésti, na všecky všudyž případnosti věci té s pilností se poptati, to císařské psaní jiným knížatům a stavům ku povážení přednésti a, jak nejdříve dostane odpovědi náležité od nich, o túž věc dle nastalé potřeby spolu s jmenovanými knížaty a stavy dáleji se uraditi a na to na všecko povinný, poddaný a bedlivý pozor míti, aby se mínění a zakázce jich upřímé zadosti stalo. Toho že jest na ten čas místo odpovědi a zprávy poddané i poslušné před císařem tajiti nechtěl, poroučeje se mu s tím k jeho stálé cís. a král. milosti.

Kníže Lehnické, odeslav císaři tu odpověd, hned také dopisoval se o to k direktorům a k stavům pod obojí král. čes., učiniv jim psaní z města Břehu 9. d. prosince v smyslu tomto:

Jakou stížnost vede sobě císař do stavův i do pomoci jejich slezské, i co od knížete jemu na to za odpověd dáno, že tomu všemu z přiležících výpisův budou moci šířeji vyrozuměti. I poněvadž kníže v příčině té musí se na to na všecko dáleji a gruntovněji vyptati, nemaje o tom na ten čas vědomosti žádné, zdali by to tak v skutku a v pravdě se nalézalo, v čem takkoli císař o lidu válečném stavův pod obojí jako i o pomoci slezské zpraven býti ráčí, že by totiž v Ra-

kousích během nepřátelským tak náramné škody ohněm, mečem i zájmem dělati měli: z té příčiny že jemu knižeti náleželo podlé té mezi stavy pod obojí s jedné a knížaty i stavy slezskými k konf. Augš. se přiznávajícími z strany druhé konjunkcí s milostivým J. M. C. pána jich všech nejm. povolením a schválením nařízené, to dotčeným stavům pod obojí v známost uvésti a od nich o to dle potřeby zprávu dokonalou vzíti. 1618

I ačkoli sice neuznává toho ještě nyní žádnou takovou potřebu býti, aby stavy pod obojí v čem tom napomínati a jim to ku paměti čerstvé přivozovati měl, jaké jsou oni vždycky předtím příčiny a pretensí jim knížatům a stavům slez., pro něž sou k zbraněm sáhli, předstírati hleděli a jim se v tom častokráte ohlašovali, že oni té hotovosti vojenské k žádnému jinému cíli užívati nemíní, jediné k tomu samému, aby sebe i svobody své hájili a zastávali, jako i na jaký způsob a výminky knížata a stavové k Aug. konf. se přiznávající s nimi stavy pod obojí jsou se v tétéž válečné hotovosti a defensí spolčili, jakž to vše celý ten process a jednání mezi obojími stavy o túž věc zašlé, ano i rozličná J. M. C., pána jich všech nejm., od jedněch i od druhých v tom činěná psaní a ohlašování poddaná dostatečně a patrně doličují a potvrzují: pod tím však že kníže může a chce ještě jednou týmž stavům kr. čes. pod obojí jakožto tak vzáctným a vznešeným lidem v tom se dověřovati a míti k nim tu naději neomylnou, že jak málo on kníže od osoby své i jiná knížata a stavové slezští sou při stavích kr. čes. vždycky v té celé věci ňáký jiný úmysl a předsevzetí scestné znamenati a vyskoumati mohli, nežli takový, kterýž a jak daleko základ svůj má na tom mezi oběma zeměmi i potomky jejich učiněném a od císaře potvrzeném sjednocení v příčině obhajování a ujištění náboženství jich evang. a jeho provozování svobodného a ním se dovoluje, (v čemž že knížata a stavové slezští mohou jim stavům kr. čes. pod obojí jak před samým císařem, tak i před jedním každým člověkem dáti dobré svědectví neb vysvědčení, že sou se v tom jináč, než jak již dotknuto, nikda nechovali), že tak také na skrovně i napotom v tom svém chvalitebném úmyslu a mínění měniti budou, aniž kdy sobě čemu tomu na mysl přijíti dopustí, aby v čem nejmenším buď proti J. M. C. vlastní osobě a vyvýšenosti, aneb proti kterýmkoli jeho pokoj milujícím zemím a poddaným jaké nepřátelství před se bráti a jim škoditi anebo pomoci jejich slezské k čemu takovému, což by proti dotčenému jich sjednocení buď přímě neb nepřímě čelilo, užívati měli.

1618 S tím však se vším poněvadž by nic méně skrze ten nepřátelský vpád do Rakous a to v něm násilné plundrování, mordování a hubení země i lidí, jakž se o tom taková zpráva císaři činí, per modum offensionis t. j. způsobem urážlivým a s přičiněním k takovému předsevzetí nepřátelskému pomoci jich slezské což tož toho následovati muselo, že by se to týmž knížatům a stavům cosi divného a neobyčejného býti zdálo, jemu pak knížeti Břehskému že by bylo hrubě zapotřebí, aby pro dání císaři dokonalejší a gruntovnější o tom o všem příběhu zprávy na něj se vším dostatkem se vyptati mohl: z těch tedy příčin že direktorův za to přátelsky, příznivě a milostivě žádá, aby mu o té vší věci, co nejrychleji možné, beze vší odpornosti náležitou a dostatečnou zprávu učinili. Což že jim z obojí strany k obecnému dobrému zdárně sloužiti bude, a on že se jim toho zase vším dobrým přátelstvím, přívětivostí a milostí svou knížecí vždycky každého času odměnovati chce, jsa k nim ke všem bez toho milostí svou a přízní obzvláštně nakloněn. —

Direktorové, aby sebe i stavy z té nedůvodné pomluvy při knížatech a stavích slezských a tudy potom i při samém císaři náležitě vyvedli, odepsali zase knížeti Lehnickému 17. d. prosince dosti obšírně, divíce se tomu nemálo, kterak opět protivníci jejich z ponuknutí těch škodlivých jezuitských kazatelův císaře, pána jejich nejm., z strany toho stalého vtrhnutí do arciknížectví rakouského falešně přemluvili a pro tu příčinu i jemu knížeti jmenem a na místě císařském takovou přísnou domluvu učiniti i o povolání zpátkem pomoci jejich slezské naň se dopisovati směli.

Načež dávajíce knížeti zase svou odpověď a zprávu šetrnou, že předce pamatují se v tom výborně a přitom také děkují náležitě a povinně za to, jak samému knížeti Lehnickému tak i jiným všechněm knížatům a stavům slezským jakožto svým milostivým, vysoce příznivým, přátelským a zvláště milým sousedům a spolusjednoceným, v tom je převelice chválíce a velebice, že sou opět při teď pominulém sjezdu svém knížecím, jakkoli byli v tom dosti silně napomínáni a nabádáni od kommissařův cís., při své předešlé knížecí a panské vzáctné a jim obojím vysoce užitečné resolucí neřkuli zcela a zouplna setrvali, alebrž i ty všecky jim od týchž kommissařův předložené odpory a výtky s tak podstatnými, pevnými a vysoce platnými důvody a příčinami porazili a přemohli, proti tomu pak spravedlivost té jich obapolní assistencí a pomoci tak světle a patrně vyjádřili, že to jim knížatům a stavům všickni moudří a rozumní lidé vysoce schvalují; ano

že i sami direktoři vzali sobě příčinu odtud, aby tu jich statečnost kurfirštům, knížatům a jiným předním stavům sv. římské říše, jak nejlépe mohli, schválili a rekommandirovali. 1618

A poněvadž i před knížetem tímto psaním svým obzvláštně se v tom pronášejí a jemu i jiným knížatům a stavům za tu udatnost mysli jich služebné a poslušné děkování činí: pročež že za to pána Boha všemohoucího srdečně prosí, aby jemu i jiným knížatům a stavům takovou jich horlivost živou při zastávání obecného dobrého a pohodlí jeho křesťanské církve v těchto zemích svým rozličným svatým a hojným požehnáním bohatě vynahražovati ráčil. Oni pak že ustanovují se myslí svou cele v jistotě té, že se knížata a stavové slezští od té mezi nimi obapolně tak svatě a nábožně zavřené jednoty a konjunkcí a na ní následující pomoci žádnými slibnými zámysly svésti a v ní zviklati nedají; nýbrž že při tom při všem stále a nepromĕnitedlně tak, jako i oni spolu s stavy pod oboji totéž od osob a na místech svých konečně tomu všemu upřímě a věrně zadosti činiti hotovi jsou, trvati budou.

Co se dále tkne jeho knížecího psaní, že porozuměli z něho, že by knížete zpráva jejich pod datum 4. d. prosince, v niž uvozují mu v známost pro interim, mezitím, z jakých příčin a kterak sou opatství to Světelské v Rakousích lidem svým osaditi dali, tak jakž tehdáž také jim to naspěch bylo v známost uvedeno, při vypravování psaní jeho v tu dobu ještě nedošla. Ale že z ní již bezpochyby kníže bude poněkud vyrozuměti a při bedlivém jí uvažování sám to při sobě uznati moci, jakož pak také jináč se to v skutku a v pradě nenajde:

Když jejich generalové čeští sou tak drahný čas v největší trpělivosti a bolesti srdce na to se dívati musili, kterak nepřítel mimo to své, jež vůbec provozoval v zemi, přehrozné tyranství převeliké zboží, jehož se v kr. čes. nespravedlivě nabral a nakradl, do jistých klášterův arciknížetství rakouského a jmenovitě do opatství Světelského, a kdež týž nepřítel s dotčenou loupeží in flagranti crimine, i v horkém skutku, postižen jest, odvezl, tam také svůj příhodný oupad a sklad všelijakých profiantův sobě zarazil, v témž místě víceji čerstvého lidu shromažďoval a v tom vůkolí i hlavní mustrplac nařídil, aby potom, spravě sobě to všecko, s větší mocí a silou do kr. čes. nenadále vtrhnouti a lid náš válečný pře-padnouti mohl: z té tedy příčiny že generalové čeští, vysoce zkušení válečníci, jimž jest ta celá defensí a hotovost vojenská od stavův k opatrování svěřena, optimo jure et necessitate, s právem a podlé uznalé potřeby válečné, jináče se v té věci zachovati nemohli, nežli aby nepříteli ten fortel za času přejali a pro-

1618 středkem tím ten zlodějský a vražednický lid vojenský, obrátíce jej jinam, z kr. čes. vybyli. Nemohouce žádnou měrou, jakž to sám rozum a obzvláště spůsob běhu vojenského jednomu každému rozumnému člověku ukazuje, takové příležitosti zanedbati, nýbrž vol neb nevol že sou musili nepřítele svého, kdeby ho koli napadli, stihati a tudy jemu dotčený pass, průjezd a další příležitost k dělání škod v k. čes. a jiných k němu přivtělených zemích odníti a založiti.

A poněvadž strana jich odporná té Jich. Mil. kurfirštův a knížat sv. říše interposicí jako i jiných jednání přátelských k svému forteli, jiných pak lidí k zkrácení a předně celému k. čes. k dokonalé záhubě užívati, ji vždy do dlouhých truhel zakládati hledí: pročež že i direktorům spolu s stavy žádný v tom slušně za zlé míti nemůže, kdyžtě lid jejich válečný také nohama svýma do Rakous ratione talionis, aby se rovným za rovné odměnili, vstoupil na statky a na grunty lidí těch, kteříž je stavy pod obojí v jejich náb. evang. všelijak hindrovali, nepřátely jejich proti nim až dosavad penězi i jinými pomocmi bohatě fedrovali, pokoji kr. čes. obecnému divné překážky zavalovali, k tomu ke všemu živě radili, mnohým upřímým evang. patriotům v Rakousích, kteříž toho byli srdečně žádostivi, aby polu ss stavy kr. čes. pod obojí hned brzo s počátku v tu svatou jednotu vjíti mohli, kdyby jim byli kněžstvo a náhončí kněžští cesty k tomu nezamezovali, všecky prostředky k tomu zastupovali. A teď nyní že sou (oni evan. patriotové) u veliké tajnosti s generaly jejich o to jednali (což že direktoři také knížeti k víře v největší dověrnosti oznamují), aby jim k dotčené konjunkcí neb jednotě aspoň tím vojenským prostředkem cestu proklestili, poněvadž ji již ode čtyr let nárámně sobě vinšovali, ale pro divné strany druhé praktiky žádnou měrou k ní přijíti nemohli, poněvadž jmenovaní upřímí korrespondenti rakouští rozuměli tomu výborně, jak velice platná a pohodlná věc bylo by to týchž všech zemí sjednocení a spříznění k dosažení stálého a trvanlivého v příčině náb. jich evangelického ubezpečení a utvrzení.

Tou příčinou že sou generalové čeští tím volněji a ochotněji povolili k tomu, aby tím svým do Rakous příjezdem válečným k té veřejné jednotě a konjunkcí přístup jim učinili, mdlých a choulostivých srdcí v tom svatém předsevzetí posilnili, protivníkům pak jejich obecným další jich úmysl zlý a praktiky škodlivé přetrhli. O kterémžto jich vinšovaném intentu a mínění a bohdá i skutečném jeho oučinku že jak kníže Kristian, tak ovšem i jiná knížata a stavové slezští mnohem lépeji, pobožněji a šlechetněji smýšleti a mluviti bu-

dou, nežli by direktoři v tomto psaní svém to vysloviti mohli: 1618
o tom že direktoři žádné pochybnosti nemají.

A to že jsou ty hlavní a pravdivé příčiny, jak mnoho oni o tom na čas vědí, toho tažení do Rakous a ne, jak se v tom vůbec od nepřátel stavové pod obojí pomlouvají, aby tam lid jejich loupil, mordoval, pálil a jiná nesnesitedlná příkoří obyvatelům duchovním i světským prokazoval. Čehož že žádný na ně, dokud živ, tak jakž oni za to mají, ničímž pravdivě prokázati moci nebude.

Nad to pak že mnohem méněji to vtrhnutí lidu jich do země a osazení ním míst některých stalo se k jaké nejmenší J. M. C. pána jich všech nejm. vlastní osoby urážce, poněvadž ta jediná a samotná toliko v majestatích jejich, jak od Čechův tak i od Slezákův v příčině té defensí, každého času se vyhražovala a ještě i dosavad v té nejhlubší šetrnosti, jak nejslavněji a nejpodstatněji býti může, od nich se vyhražuje. Mimo tyto příčiny mělili sou generalové jejich k témuž tažení jaké jiné příčiny nevyhnutedlné, poněvadž direktoři odeslali jim stěžně přípis toho psaní knížecího pro zprávu; pročež, jak nejdříve dostanou odpovědi na ně jejich, že nepominou i hned s knížetem se o ni služebně a poslušně sděliti, nic se na to neohlédajíce, že nepřátelé jejich při J. M. C. mimo předešlé mnohonásobní jich obouzení nedůvodné nyní opět i touto falešnou pomluvou je ošklivití a stěžovati nepřestávají. Ale oni že těší se v té při spravedlivé dobrým svým svědomím a jejím šťastným s pomocí pána Boha všemohoucího prospěchem, jehož pak že dnešního dne z jistých a dověrných míst zpráva taková je dochází, že i dobře mínící páni Moravané nejvyššímu z Waldšteina a jeho nejvyššímu leitnantu regiment odníti a jej dvoum evang. osobám, totiž pánu z Ditrichšteina a pánu Švenbekovi k správě odevzdati míní, jsouce přitom i toho úmyslu dalšího, aby se s stavy král. čes. pod obojí a s jinými zeměmi přivtělenými v tétéž příčině buď dobrovolně neb mocí za jedno spolčili a při nich statkův, hrdel, životův i krve své vynasadili.

Z Rakous pak že se jim píše: kterak stavové dolejšího i hořejšího arciknížetství jsou hotoví a volní, stavy kr. čes. pod obojí dobrou a dokonalou odpovědí, budeli vůle boží, neprodleně zpraviti, s níž oni výborně spokojeni budou.

Z toho ze všeho že kníže jakožto rozumný pán může sám již dobře porozuměti tomu, proč jest díl pomoci slezské podlé a spolu s vojskem jich českým v té společné jich při do Rakous vtrhl, a že jest týž lid slezský tou příčinou z mezí a šraňků náležité defensí, když sou generalové byli k tomu nevyhnutedlně přinuceni, aby nepříteli svému takovými a tomu

1618 podobnými prostředky a příběhy, jakéž otevřená válka slušně a spravedlivě každému propůjčuje, v moci a násilí jeho náležité zkrácení a přítrž činili a toho dávno vinšovaného a hledaného pokoje k dobrému obecnému jedné i druhé země, předně pak a obzvláště z strany náboženství tím podstatněji a snázeji dosáhnouti mohli, nikam naprosto nevykročil, aneb spůsobem urážlivým (offensive) obyvatelům téhož arciknížectví loupením, mordováním a plundrováním příkoří žádného neprokazoval.

A protož že prosí za to knížete služebně a poslušně: aby sobě spolu s jinými knížaty a stavy již dotčené rady a úsilí jejich oblíbili a to pojetí lidu jich slezského do společného toho tažení rakouského za jeden dávno vinšovaný prostředek k snadnějšímu vyzdvižení a utvrzení generalní všech těch zemí konjunkcí a jednoty drželi a uznávali, je proti všechněm jejich sokům a pomluvačům zlobivým rozšafně a dobrotivě zastávali, žádným postranním a odporným této zprávám nevěřili; nýbrž to dobré a pobožné dílo svou knížecí přízní, radou i skutečnou assistencí neb pomocí, jak nejlépe možné, fedrovati nápomocni býti ráčili.

Tím že prokáží pánu Bohu líbeznou a příjemnou službu, sobě pak při jejich milých potomcích věčnou a neumírající pochvalu a památku spůsobí, a direktoři že se jim toho zase všemi náležitými poslušnými a líbeznými službami vždycky každého času volně a hotově odsluhovati chtějí. —

Předtím pak, nežli ono psaní kníž. do Prahy přinešeno, direktoři porozuměvše tomu, že někteří spoluměšťané všech 3 obcí Praž. v povinnosti konšelské postavení i jiné povinnosti sousedské a osobní na sobě mající, beze vší příčiny z měst Praž. ven do jiných zemí se odebrali, a zapomenuvše se nad povinností měšťanskou až dosavad tam se zdržují; manželky pak jejich v městech Praž. zanechané neméně všech a všelijakých svobod měst Praž. a živností městských zcela a zouplna užívají nejináč, než jako by tíž manželé jich doma zůstávajíc spolu s jinými měšťany a obyvateli týchž měst Praž. zlé i dobré trpěli a vedlé tohoto, což podlé nařízené defensí stavův pod obojí od sebe činí, i oni též vykonávali. Čehož se však dle hodnověrné zprávy ve všem zcela a zouplna neděje; nýbrž že tomu na odpor se poznává, že též osoby jakožto zpronevěřilí synové vlasti v jiných zemích zůstávající všelijakých praktik proti stavům a nábož. pod obojí, majíce v Praze manželky své, a od nich i jiných sobě rovných náhončích svých, nepochybně všelijaké zprávy a kundšafty dostávajíce, kovati a působiti napomáhají.

I uznali to za slušné, že pro to jich od města ujití a zpronevěření se vlasti takovým odběhlcům slušně svobody měst Praž. i živnosti městské, zároveň jiným spoluměšťanům Pražským při svém až dosavad zůstávajícím a s obcí i stavy pod obojí zlé i dobré trpícím, nikoli sloužiti nemohou. 1618

A tou příčinou učinili o to zvláštní dekret k úřadům všech tří měst Praž. v pondělí 26. d. listop., že z moci jim od stavův dané i z povinnosti svých při nich to nařizují: aby i hned všem těm od města vyšlým a zpronevěřilým poběhlcům, o nichž úřadu, kdo by ti byli, dobře vědomé jest, všecky a všelijaké živnosti městské buď v šenku vína neb piva, domácího neb přespolního, též v vaření piv ječných i bílých a v jiných jakýchkoli obchodích zastavili a nic toho po dnešní den jim k ruce ani manželkám jich provozovati nedopouštěli; nebo když jsou beze vší příčiny z vlasti tejně se vystrojili, město i domy své opustili, že tou příčinou sou sebe také sami o takové svobody a živnosti městské připravili a těch na ten čas slušně užívati a k nim připuštěni býti nemají; nepochybujíce o tom, že to jmenovaní úřadové dáleji náležitě opatří a tomu nařízení jejich jak dosti činiti věděti budou.

Málo pak předtím totiž 16. d. listop. z poručení týchž direktorův jeden Rakušan, ač již v Čechách ženatý a osedlý, z Libentálu po rodu, jsa tajná rada Ferdinanda krále, jda z paláce na hradě Praž. jat a do arrestu dán; a Hannibal N., nebožtíka císaře Rudolfa též rada tejná, v domě svém byl podobně vzat na závazek jmenem jejich. Ale pro jaké příčiny sou se obadva s tím potkali, vůbec věděti se nemohlo. Heřman pak Černín příjmím Tureček, byv v tom usvědčen, že jest 14. d. listopadu chtěl odeslati nepříteli do Budějovic tři kusy střelby a 4 vozy mušketů, netoliko o to přišel, ale i sám na zámku Kolínském vězením opatřen byl. Proti tomu z kolleje jezuitské v Praze udělán sklad všelijakého obilí a věcí profiantních.

Zatím direktorové, kteříž pominulých dnův vyslané sjednocených stavův v Nidrlantu, na dokázání k nim přátelské vděčnosti, drahými řetězy zlatými darovali a po vyřízení poselství jejich s náležitou šetrností od sebe domů propustili, dali zase týmž stavům sjednoceným 30. d. listop. přátelskou odpověd na psaní to, kteréž jim též stavové nidrlantští 20. d. září z Hágu odeslali, a kteráž zněla sama v sobě takto:

Že nejosvicenějším, nejmocnějším, vysoce urozeným, statečným, velikomocným a slovútným pánům, pánům jim velice milým velice děkují za to, že netoliko v tomto obecném spůsobu nábož. evangelického nad tolika a těmi proti právu a spravedlnosti od protivníkův víry naší přetrpěnými neřestmi

18 s nimi pobožné utrpení míti a je spolu s stavy král. čes. pod obojí k stálému obhajování náb. a svobod jejích jistými důvody i vlastním svým příkladem napomínati, nýbrž také, aby potvorné a převrácené sektě jezuitské, troudu všeho zlého a různic nejpřednějším původům, buďto milostí, buďto pohrůžkami neb jakýmikoli prosbami, nedadouce se v tom hnouti, do král. čes., vlasti jich milé, místa k navrácení a bydlení nedopouštěli, platnou výstrahu jim dávati ráčili. To pak vše s jakou rozšafností od nich se dálo, že tak vzáctné ctnosti, dobrotivosti a lásky zvláštní k nim nakloněné důvod patrný se pronáší, nad čímž že direktoři se těší, že národ jich český zdravé rady a pomoci užitečné od nejmocnějších a nejnepřemoženějších dolejších krajin německých užíti může. Z kteréhožto tak velikého opatrování že samému pánu Bohu nestihlému a převeliké jeho dobrotě božské děkují.

A jakož byla jim naděje učiněna k spokojení nynějšího pozdvižení zběhlého prostředkováním J. M. kurfirštův sv. říše, při nichž sou toho vyhledávali, aby aspoň sami se v tom při J. M. C. ohlásili, že se v to vložiti a to vše spokojiti chtíti ráčí, a tudy aby jim bezpečnost jak v nábož. jejích evang. tak i v jiných svobodách a privilegiích král. jejich čes., vlasti milé, spůsobena byla; podtím však že srozumívají tomu, kterak chytrou lstí odporníkův a úhlavních nepřátel pravdy boží a jejich té naděje naprosto jsou zbaveni. Kteřížto nepřátelé jejich že všelijakými praktikami a divnými obmysly svými k tomu vedou, aby kurfirštův prostředkování prodlouženostī, buďto válkou aneb jednáním obyvatelé král. čes. toliko k zemdlení přivedeni byli.

A protož že největší jejich práce a starost obzvláštní jest ta, aby svoboda náb. jejich pod obojí jim v celosti podlé nařízení syna b. zachována byla. Kterouž také že s radou i mnohovzáctností nejjasnějších kurf. a knížat sv. říše, jež milosrdný pán Bůh k fedrování jejich pobožného předsevzetí stavům král. čes. pod obojí vzbuditi ráčil, prostředky náležitými zachovati, obhajovati a zastávati až do poslední krůpěje krve své a přemožení s pomocí boží jsou sobě uložili. Kdež také spolu s nimi v tom předsevzetí jich svatém že i osvícená knížata a stavové knížectví hořejších i dolejších slezských, též hořejší i dolejší Lužičané k království jich českému přivtělení, přátelé a spolutovaryši jich milí, ochraňovati sebe vespolek a jednomyslně se snaží, a že již válečnou moc svou s nimi spolčili; ohlásivše se v tom vzáctným psaním svým J. M. C. ke dvoru do Vídně odeslaným, v kterémžto psaní že světle a patrně při stavův kr. čes. pod obojí a předsevzetí spravedlivé poznávají, ukazujíce při tom císaři, že jim v tom

předsevzetí povinni a zavázáni jsou, pomocí svou válečnou přispěti a téhož předsevzetí stavův král. čes. z obojí strany a společného sjednocení zastávati a obhajovati, jakž tomu všemu stavové sjednocení z přiležícího přípisu vyrozuměti moci ráčí. 1618

Že pak týmž stavům sjednoceným z samého zkušení dobře vědomé jest, že k vedení takových obtížných, nebezpečných a dlouhotrvajících válek největší moc a podstata na penězích záleží, ale poněvadž direktoři s stavy pod obojí v nedostatcích peněz na ten čas pro veliká a téměř každodenní vydání zůstávají, a obávajíce se, kdyby lidu válečného do skonání toho všeho ustavičně nechovali, aby do osidel tyranských od protivníkův pravdy boží a svých, čehož milý p. Bůh jich uchovati rač, neupadli: pročež že týchž stavův se vší šetrnou snažností a úctivostí poníženou prosí, aby pro čest a slávu boží, jíž se tu a pře jeho dotýče, i také pro zachování náb. evang. pod obojí, velikomocnou ctností, obzvláště pak pobožností a milostí křesťanskou k tomu vedeni jsouce, direktorům a stavům pod obojí jisté summy peněz, k té jich důležité a nevyhnutedlné a nastalé potřebě zapůjčili; oni že připovídají proti dostatečnému zjištění a náležitému určení jim takovou summu s vděčností dobrou vírou svou navrátiti a oplatiti, s tím přitom doložením, že všickni tři stavové evang. kr. čes. v podobné příčině k velikomocnému králi Veliké Britanie, pánu jich milostivému, jakž z přiležícího přípisu psaní vyrozumějí, ponížené psaní činí, vědouce o tom, že král k stavům sjednoceným jak přátelstvím nakloněn, tak fedruňkem laskavým náb. evangel. i učení čistého zástupcím býti ráčí, ano také že i štědrost jeho královská souženým pro náb. svatého vangelium jest dobře známá.

Pročež že direktoři stavův sjednocených velice s náležitou a šetrnou úctivostí snažně prosí: aby k dotčené žádosti jejich i toho doložili a při králi z té lásky, kterouž při něm mají, jim jistou summu peněz přímluvou svou laskavou dobrotivě uprosili; a dáleji, dokudž by jaký lid vojenský pěší neb jízdný proti nim se potřebovati dal a na zhoubu stavův kr. čes. skrze země a krajiny jejich táhnouti chtěl, aby jemu v tom tažení všelijaké překážky činili a věci ty, kteréž by jak k dobrému stavův král. česk. tak i k jich samých dobrému prospěchu platně sloužiti mohly, laskavě fedrovali. Čímž že netoliko pánu Bohu vděčnost příjemná, ale i všemu oboru evang. křesťanstva skutek milosrdný prokázán bude, a oni direktoři spolu s stavy pod obojí že jim se takové milosti a dobročinnosti dobrou měrou a upřímým skutkem i neustálou prací podlé příčiny jim naskytnuté a všelijakými valnými službami

1618 hrdou a pohrůžčivou odpovědí nás odbyli, že sou ještě jednou tak mnoho lidu, jak sou ho prvé měli, sobě najali, ano i přípis téhož verbuňku nám odeslali; což vše také takovou měrou od nich i skutečně jest vykonáno. A na to hned den po dni čím dále tím víceji o naši cís. a kr. vyvýšenost sou se otírali, když sou takové scestné a k odpovídání jim nemožné výstupky před se brali, jimiž nám k naší král. koruně a berle sáhli, v celou správu a všelijaká práva a výsady královské, an ty žádnému jinému, jediné nám jim pořádně představené hlavě a vládnoucímu králi podlé jejích nám vykonané životní přísahy a závazku, vlastně nenáležejí, na sebe vztáhli, všeho toho se ujali a nás z toho jako i z našeho celého království zcela a zouplna vystrčiti se pokusili, jakž ti všickni jich výstupkové již v předešlé naší instrukcí při desáté příčině výslovně a pořádně připomenuti a vyjádřeni jsou, a pro krátkost času tam se na ně potahovati ráčíme.

Poněvadž tedy svrchu dotčené naše otcovské napomenutí a podání milostivé nebylo od nich naprosto přijato a ušetříno, nýbrž čím dále tím víceji v té své neposlušnosti a nemírných předsevzetích postupovali a den po dni, místo toho co sou měli dle žádosti naší lid svůj rozpustiti a zbraně složiti, ještě víceji se sílili, čemuž ani dosavad ještě konce žádného není: i tu teprva sme s naším lidem válečným, jejž jsme dosti drahný čas v našem arciknížectví rakouském, s naší a s našich poslušných poddaných znamenitou ujmou a zkrácením a v daremném očekávání, zdali aspoň tu naše odporná strana na nětco lepšího a mírnějšího se rozmyslí a sobě v své povinné poslušnosti usrozumí, zdržovali, pro obhájení naší cís. a král. mocnosti a důstojenství, naší král. koruny a berly, jako i pro království našeho a našich věrných poddaných přichránění do již dotčeného království našeho předc vtrhli, jakž také i to vše v té předešlé instrukcí naší jest již šířeji připomenuto, majíce až dosavad ne bez slušné příčiny v tom veliký rozmysl, abychom dříve, nežli by oni zbraně své složili a lid svůj prvé než náš verbovaný rozpustili, s naším lidem válečným nětco jiného před sebe brali a království naše něčím cizým zbraněm a moci vojenské svěřiti a tomu všemu vně z daleka se dívati měli.

Již tedy z toho ze všeho dosti patrně znáti se dává, že vyslaní čeští našim poslušným kníž. a stav. negruntovní a nedůvodnou zprávu dali, jako bychom my sami byli příčina toho, že až dosavad žádné dobrotivé a přátelské jednání v té věci předsevzato není.

Podobným spůsobem ze všeho toho poznává se i to, že oni též knížata a stavy naskrze neslušně a nenáležitě na to na-

mluviti chtějí, jakoby nikdež v žádném našem patentu aneb 1618
spisu žádní takoví prostředkové, kteříž by sloužili platně k upokojení toho celého nedorozumění z strany náb., od nás vyvrženi nebyli; nebo ukazují to svrchu dotčení patentové i psaní, kteráž sme při tom posledním sjezdu zřízeným kommissařům v jmenované instrukcí přednésti poručili: že sme my se jim v tom výslovně prohlásili, že jmenované stavy při jich privilegiích, svobodách, majestatích, sněmovních snešeních a porovnáních nijakž kormoutiti a utiskovati nemínime a tomuto sporu skrze vznešené a přední osoby aneb pořádem práva podlé vyměření snešení sněmovního l. 1609 náležitě zpomoci chceme.

Nebylilíž by tedy to prostředkové k zpomožení věci té dosti platní a příslušní, toho my podáváme k rozeznání všemu poctivému světu i jednomu každému z lidí rozumných, kteřížkoli věcem takovým rozumějí a žádnými náruživostmi postrannými podjati a zaslepeni nejsou.

Dále když pak naše poslušná knížata a stavy pokoušejí se přemluviti i na to, jako by byli od nás neposlušně a nespravedlivě v otevřených našich listech za rebelly zřetedlně vyhlášeni: toho důvod sou ti sami patentové, kteréž sme i k předešlé instrukcí také přiložiti dali, z kterých příčin ano i pod jakými výminkami bylo jest jim takovým vysvětlením hroženo, pokudž by se k nám tak, jakž na poslušné poddané náleží, chovati nehleděli.

Jako i to všecko jest jejich pouze daremní a bezpotřebná výmluva, že náš verbovaný lid jízdný i pěší tím vším, cožkoli dosavad v jmenovaném království našem čes. loupením, plundrováním, pálením i jiným nepřátelským během škod naděláno jest, toliko sám vinen býti měl; an to zjevné a po vrchu ležící jest, že když jsou často jmenovaní naši zprotivilí naše věrné a stálé město Budějovice hned brzo v začátcích toho vzniklého rozbroje svrchu dotčeným spůsobem nejdříve oblehli a jemu pohrůžku nepřátelskou učinili, a my chtíce jim skutečnou pomocí a fedruňkem v tom překážku a přítrž učiniti, takovou pomoc sme jim nařídili, tedy oni takovou naši pomoc právě po příjezdu našeho lidu válečného do téhož kr. čes. za nepřítele sobě položili a jako s nepřítelem nakládali. Jestliže sou potom z toho škody lidem povstávaly, tedyť oni mají je sobě samým mnohem spíšeji a slušněji přičítati jakožto těm, od nichž tito vojenští rozkazové počátek svůj vzali, jakož pak oni s velikou střelbou proti našemu lidu vojenskému před Čáslaví nejprvé a potom i s loupením a pálením dobrý počátek nepřátelství učinili.

Jestližetě pak podtím třebas jeden nebo druhý soldat z našeho vojska nějakého výstupku se dopustil, tedyť mohou

18 naši poslušní kn. a stav. v svém svědomí snadno to posouditi: poněvadž sme my přísnými a přikrými poručeními všecky takové škody a neřády lidu našemu tuze zapověděli, k tomu když to vůbec vědomé a známé jest, kterak naši vysoce a dobře zkušení vůdcové nad kázni a dobrým řádem vojenským velmi pilně ruku ochrannou drželi a ty, kteřížkoli čeho toho nenáležitě se dočinili, s náležitou přísností trestali; žeť se nám v příčině té žádná vina dávati, ani skrze to dotčených českého nepokoje účastniků a interessentů zbraně a moc válečná se ospravedlňovati, ovšem pak právo a spravedlnost výpravy naší vojenské, kterouž musili sme z donucené potřeby pro obhájení sebe před sebe vzíti, tudy ztenčovati a zlehčovati se nám nemůže.

Ale aby všemu světu vědomé a známé bylo, jaká hrozná křivda a bezpráví činí se nám od nich, když nám tu nejmenší libost a žádost k vedení války připisovati smějí, ano i když sama poslušná kníž. a st. to skutečně znamenají při nás, že nás žádní pokojní prostředkové nikoli nemrzí a nám odporní nejsou, a aby naši poslušní kn. a st. těmi jejich již připomenutými a nedůvodnými námluvami a zástěrami déleji svozovati a šáliti se nedali: z těch příčin vidělo se nám netoliko o naši milostivou odpověd, kterouž sme kurfiršta saského jeho lásky vyslanému v příčině té od dotčených interessentů v hluboké poníženosti vyhledávané interposicí dáti ráčili, s nimi se sděliti, ale také i to jim přitom v známost uvésti, že sme skrze jednoho obzvláštního a v té věci dostatečnou instrukcí opatřeného a k jeho lásce kurfirštu saskému vyslaného posla na téhož kurf. takovou interposicí, co se toliko složení zbraní dotýče, aby ji skutečně před sebe vzal, vzložiti ráčili. A tak jest již naděje, že naši poslušní kn. a st., pokudž jen jim pokoj, anobrž jejich vlastní pohodlí a štěstí opravdově milé jest, žádným takovým jejich zámyslům a ouskokům déleji mámiti a svozovati se nedají; nýbrž mnohem víceji ty naše odporné, aby raději pokoje upřímě a opravdově stíhali, podlé nás a spolu s námi k tomu míti budou a nám ve všelijakých případnostech proti nim skutečnou pomocí, jakožto věrným a tuhou povinností nám zavázaným poddaným spravedlivě náleží, na retuňk přispějí.

Že pak naši poslušní kn. a st. k Augš. konf. se přiznávající podlé té mezi nimi a Čechy pod obojí v příčině náb. učiněné konjunkcí a sjednocení jim ten jmenovaný v ní počet lidu jízdného i pěšího při posléze držaném sjezdu odeslati se uvolili, toto sme my se do nich nikoli nenadáli, považujíce při sobě těch vysoce důležitých a z samého jich sjednocení vybraných, kteréžto když oni s jedné strany pro sebe přivo-

zují, tedyť museji je také i s druhé strany proti sobě trpěti, 1618
základů a průvodů, kteréž sme v předešlé instrukci kn. a st. poslušným přednésti dali a žádnými odpornými příčinami nám v ničemž nejmenším poraženi a přemoženi býti nemohou. Kdyžť zajisté sami naši poslušní kn. a st. nás za to, abychom sobě dobrotivé a mírné prostředky oblíbiti a tak milostivosti víceji nežli přísnosti proti Čechům užívati ráčili, poslušně vždycky každého času prosili, ano také i při rozdílných svých sjezdích zemských, jako i při tom posledním k nám vyslání a teď opět poznovu toho též velmi stále, poddaně a bedlivě při nás vyhledávali; tedyť mohou z toho souditi, pokudž by jmenovaný počet lidu jízdného i pěšího neměl zase co nejdříve zpátkem domů povolán býti, žeť by tudy to další války vedení, od něhož oni nám prvé velmi mocnými a podstatnými příčinami a důvody odrazovali, čím dále tím víceji se sililo a rozmáhalo, proti tomu pak to pokojné a přátelské jednání a prostředkové, za něž nás velmi snažně a poddaně prosili, že by se za hřbet založiti a znamenitou překážku trpěti musili, a to tím víceji, poněvadž všecka ta věc záleží již nyní na té interposicí, kteráž na kurf. saského, obzvláštně co se složení zbraní tkne, aby v ní skutečný začátek učinil, vložena jest.

II. Takovou měrou, co by se jednou rukou totiž skrze kurf. saského v příčině složení zbraní stavělo, to by se zase druhou rukou, totiž tou pomocí slezskou, bořilo a rušilo; což však sluší všelijak předejíti a zastaviti.

III. Takovou měrou naši poslušní kn. a st. budou sami sobě na odpor a to v tom, jelikož sou toho při nás, abychom sobě pokojné prostředky, interposicí přátelskou oblíbili, po tolikráte s tak znamenitou pilností a poslušností vyhledávali a až dosavad vyhledávají, kdyby nic méně podtím lidem svým verbovaným Čechům pomoci činili; poněvadž zbraně a válka s pokojnými prostředky zároveň pospolu táhnouti a na jedné míře ostati nikoli nemohou, ale jedno druhé poráží a ruší.

IV. Poněvadž Čechové sami v rozdílných k nám činěných psaních, jakož se tomu z přiležících výpisů porozumí, sou se v tom, že zbraně složiti chtějí, pokudž jen od nás před budoucím nebezpečenstvím dostatečně ujištěni a opatřeni budou, patrně pronášeli a zakazovali, my pak takové složení zbraní jako i to, jakou měrou měli by býti v tom náležitě ubezpečeni, poručili sme milostivě kurfirštu saskému, aby on jménem a na místě našem jim od sebe slovo své kurfirštské dal a je v tom s dostatkem ujistil a opatřil: i kdyby tedy poslušní kn. a stav. pomoci své zase brzo zpátkem povolati neměli, takovou měrou byli by Čechové v zbraněch a moci vá-

1618 lečné ještě víceji posilněni, dotčenému pak složení zbraní dála by se překážka veliká, anobrž dokonce by s něho sejíc, a naposledy to dálší se hotovení k válce nemohlo by se ničemuž jinému připisovati nežli té samé pomoci, kterou poslušní kn. a stav. Čechům učinili.

V. Zastírají se Čechové podlé znění posledního snešení sjezdu knížecího tím, že oni nemají s J. M. C. nic činiti, ale toliko s některými obzvláštními a partikulárními osobami; ale jak by se proti takovým odpůrcům svým chovati měli, to ukazují jim patrně privilegia král. českého, zříz. zem. i sněmovní snešení, kteráž toto vyhledávají a tomu chtějí, aby k žádnému o nic de facto, skutečně a mocně přikračováno nebylo, pokudž by v příčině své náležitě vyslyšán, rozeznán a ortelován nebyl. Obzvláštně pak sněmovní snešení v létu 1609 přináší s sebou jisté vyměření, jakým spůsobem a pokudž by se v těm podobných příbězích strany sporné k sobě vespolek chovati měly.

VI. Neukazuje také toho naprosto potřeba žádná, aby pro jednu nebo druhou privatní osobu, kteráž může se vždycky každé chvíle ku právu dosáhnouti, tak veliká válečná moc se vyzdvihovati měla, mnohem pak méně, abychom my toho skrze otevřenou válku tak perně zažívati měli.

VII. Jest jistá a konečná věc, že skrze to lidu českého s slezským spolčení a vyplývající z něho války této otevřené prodloužení nic jiného nepojde jediné dokonalá zkáza a spuštění a pád našeho kr. čes., našeho knížetství slezského a tak všech jiných okolních a k nim přivtělených zemí, a tak vzniknou odtud nepříležitosti ty a takové, pro jejichžto uvarování naši poslušní kn. a st., jakž se to z jejich vlastního na knížecím sjezdu snešení ano i z poddaného jich k nám učiněného psaní patrně vynajde, tak dobře před odesláním pomoci své do Čech, jako i teď ještě posléze poznovu ve vší poddané snažnosti toho při nás vyhledávali, abychom s naším ne k urážce něčí, ale toliko pro obhájení naše vlastní a to z příčiny nám k tomu od samých Čechův příliš nesmyslně a nevypitvaně poskytnuté, a to tak, když sou beze vší důležité potřeby sami nejdříve v hotovost vojenskou se vydali, verbovaným lidem dáleji se nepodávati, alebrž pokoj válce představiti a mírných i užitečně příhodných prostředkův k upokojení nedorozumění toho uchopiti se milostivě ráčili.

VIII. Poněvadž skrze to odeslání Čechům pomoci slezské my musíme trpěti veliký nedostatek v pomoci té, kterouž sou nám země naše s právem povinné, proti tomu pak odporníci naši tudy mnohem silnější jsou na lidu nežli my: pročež takovou měrou budeme naposledy přinuceni k tomu a nesy-

hnutedlné potřeby a nouze, abychom pomyslili na jiné pomoci, jichž sme již dávno mohli dosáhnouti, kdybychom byli sobě nevážili víceji milostivosti a dobroty nežli přísnosti práva našeho. Ale skrze to nebude těm svrchu dotčeným nepříležitostem na prosto nic zpomoženo, nýbrž bude jich čím dále ještě tím hojněji přirostati; a tak ti sami k té domácí válce příčinu svévolně dávati budou, ješto předtím nás k té milostivé povlovnosti poddaně měli a nás za ni s velikou snažností prosili. 1618

IX. Ještě až dosavad není to, jakž práva toho vyhledávají, dostatečně a patrně provedeno, ale teprva prokázati se musí, a tak zůstává to ještě u veliké pochybnosti, zdali odporné strany, totiž Čechův pod obojí, intent a mínění mohl by býti proveden a prokázán z majestatu cís. Rudolfa a z porovnání strany pod jednou s pod obojí, totiž že by toto nedorozumění pocházelo z příčiny náb., kteréž by proti dotčenému majestatu a porovnání beze vší pochybnosti naskrze čelilo; ješto proti tomu ti jejich výstupkové a provinění těžké, jichžto sou se proti naší cís. a kr. osobě, mocnosti a důstojnosti dopustili, jsou všem vůbec známi, a nad denní světlo patrnější. Pročež jakož pro nejistotu a pochybnost toho jejich intentu, kteréhož Čechové ještě nikdy právy náležitě neprovedli, tak ovšem pro zřetedlnost výstupků jejich, kteráž všechněm vůbec hrubě známa jest, mělit by naši poslušní knížata a stavové jistě slušnou příčinu k tomu, aby podlé své zřejmé a životně nám vykonané přísahy to předsevzetí své vzali sobě na dobré pomyšlení, a proti patrnému textu a slovům toho mezi nimi učiněného sjednocení nečinili se tak oble a přímě účastné těch jejich výstupkův zřetedlných.

X. Ale ani ten intent Čechův pod obojí, co se kostelův Hrobského a Broumovského tkne, tak jakž sami naši poslušní kn. a stav. to jistí, ještě na ten čas tak patrný a konečný není. A tak následuje z toho to, žeť dotčený jich intent aneb z originalu častěji jmenovaného majestatu aneb z porovnání stran i pod jednou i pod obojí aneb snešení sněmovního léta 1609 a 1610 aneb z přesudku ňákého právního světle a patrně prokázati se musí. Ale již připomenutá instrumenta aneb průvodové potřebují v této při alliorum indaginem, bedlivějšího a hlubočejšího povážení a rozmyslu, ješto Čechové nijakž jináč nevymáhají a nedoličují téhož mínění svého jediné jakýmisi pouhými svými zavírkami a konsekvencími, kterýmžto však násilným výkladům patrná slova majestatu v ničemž nejmenším pomocna nejsou a jich podlé sebe dokonce netrpí.

Podobně nikdež ani jediného v té věci přesudku před rukama se nenajde, poněvadž ti sněmem léta 1609 soudcové

1618 k rozsuzování takových věcí nařízení podlé zprávy a průvodu kanceláře naší královské nikda od nich žádáni, ovšem pak zvoleni a do takového soudu dosazeni nebyli; mnohem méně nikda žádných stran sporných v ničemž tom neslyšeli, ani podlé pořádu práva, týmž sněmem vyměřeného, žádného výnosu právního mezi nimi neučinili. S jakou tedy podstatou gruntovní může to řečeno nebo předneseno býti, že pře ta Hrobských a Broumovských byla by pře nepochybná a náb. jich se dotýkající, v níž by se patrným slovům a textu výš dotčeného majestátu, porovnání stran pod obojí a pod jednou, též snešení sněmovnímu konečná a na žádném odporu nezáležející ujma a zkrácení dálo, a že věc ta, kteráž ještě při právě dle vyměření jmenovaného snešení sněmovního vyvedena býti má, měla by se nyní s exekucí skutečnou a rukou brannou zastávati, a pro snadnější toho nepořádného a nespravedlivého processu vykonání bez ujmy a ouhony spravedlnosti, anobrž i samého majestatu a toho mezi Čechy a Slezáky sjednocení zavřeného dotčená pomoc od knížat a stavův jim se činiti?

XI. Mnohem pak méněji Čechové pod obojí snešení svá, kteráž jsou sobě při svých sjezdích na patrnou ujmu a zkrácení strany pod jednou nařizovali i k skutečnému vyřízení přivozovali, proti již jmenovaným privilegiím jako i proti tomu jich sjednocení společnému výslovně čelicí, slušně a spravedlivě válečnou moci zastávati a obhajovati mohou.

XII. Ať se na ten čas to mlčením pomine, že ta často psaných interessentův hotovost a výprava vojenská za žádnou jinou příčinou předsevzata není, jediné že obávali se od nás trestání spravedlivého (jakž to vůbec vší zemi známé jest, ano i sama poslušná kn. a st. toho v svědomích svých zapříti moci nebudou) pro ty své přehrozné oučinky, jichž sou se proti nám i proti našim místodržícím, nejv. úř. a soud. zem. dopustili; ještě byllí jim kdo v čem křiv, zdaž sou v zemi a v král. čes. dostatku práva a spravedlnosti neměli?

XIII. I poněvadž odtud již zřetedlně se znáti dává, že v tom českém pozdvižení nic jiného před rukama se nenachází, jediné pouzí proti naší cis. a kr. osobě, mocnosti a důstojenství, nic méně i proti dotčeným privilegiím provedení výstupkové, jejich pak zbraně neb moc vojenská že nic jiného není, leč pouhé a neslušné přečinění a předsevzetí; v tom pak jejich sjednocení naše královská vyvýšenost, regalia a mocnost na mnoha rozličných místech jasnými a patrnými slovy se vyhražuje, k tomu naši poslušní kn. a stav. tak dobře na teď posléze držaném sjezdu svém knížecím, jako i v psaní svém 13. d. října pominulého k nám učiněném

v tom se výslovně pronesli a ohlásili, že neminili by se jmenovaných výstupkův českých naprosto v ničemž nejmenším ujímati, i což by tedy již odtud následovati a jaká by zavírka učiniti se měla, jestliže by tíž poslušní kn. a st. své již do Čech vypravené pomoci zase brzo zpátkem nepovolati a zbraně své s jejich tak neslušnými a nepořádnými zbraněmi spolčiti měli, toho nechť kn. a st. sami v svědomí svém dobře a zdravě rozváží. 1618

XIV. Dále představirají nám naši poslušní kn. a stav. i to a v tom se také opět vysoce zřejmě ohlašují, že pomoc jejich nevztahuje se ani míněna není k urážce něčí, ale toliko k zastávání sjednocení jejich. Avšak z již oznámených výstupkův to se zřetedlně seznává, že ne my, ale oni Čechové pod obojí s urážlivou válkou vůkol jdou, a že my toliko pro obhajování naší král. a cís. osoby, mocnosti a důstojenství, jako i našeho souženého království a poddaných a tak defensive k odporné hotovosti a výpravě vojenské přikročiti sme musili. Poněvadž pak Čechové ne v mezech a šrancích defensí a ochrany své, nýbrž víceji offensionis, urážlivé války se zdržují a nalézají; tedy takovou měrou skrze to jich sjednocení bude se taková offensí aneb urážka osoby naší mnohem víceji proti nám posilovati a naše král. berla skrze ty samy zlehčovati a potlačovati, o jejichžto upřímé a věrné stálosti my měli sme vždycky každé chvíle naději velikou a nemálo sme se jí těšili.

XV. Jakož tedy ty od Čechův pod obojí podané stížnosti a nátiskové takové sou, že podlé moci a' znění jejich vlastních privilegií právním processem a rokováním k nápravě své se přivozovati mají, ta pak jejich hotovost a výprava vojenská, a co dále pochází odtud, jen zřejmí a koneční výstupkové jsou: tak také jest to již v té předešlé instrukcí podstatně a neproměnně prokázáno, že Čechové nikda v ničemž v příčině náb. svého nebyli tak uraženi a potiskováni, jakáž offensí neb urážka a nátiskové v sjednocení jich se míní. A z té také příčiny naši kn. a stav., pokudž svědomí své na témž sjednocení a na připovědi od nich jednou stalé zakládají a ujišťují, při této válečné výpravě dotčeným Čechům žádné pomoci činiti a odsílati povinni nejsou.

XVI. Proti tomu pak nazpět poněvadž to na žádném odporu není, že naše císařská a král. vyvýšenost a reputací byla by od těch interessentů přetěžce uražena; tedyť sama jich poslušných kn. a st. přísaha to s sebou přináší, jak hrubě byli by zavázáni nám k činění pomoci pro zastávání naší císařské a král. cti, vyvýšenosti a reputací.

1618 XVII. Poněvadž žádný jiný lid válečný v král. čes. není nežli ten, kterýž od nás k dosažení zase nám odňatého regimentu do jmenovaného našeho král. vyslán jest, a odtud velmi zřejmě se znáti dává, že Čechové pomoci té proti žádnému jinému jediné proti nám nežádají; nebo v té poslední žádosti své z strany odeslání jim pomoci týž lid světle za nepřítele pokládají a tou jedinkou příčinou jmenované pomoci od kn. a st. vyhledávají: pročež měli by p. kn. a st. jakožto naši beze všech prostředkův vlastní poddaní nedati se jim namluviti na to, aby proti nám jakožto svému pánu přirozenému pod jakýmkoli zámyslem slibným pomoc jim činiti měli, obzvláštně poněvadž dle jmenované povinnosti své byli by povinni, jakožto věrní poddaní nás před škodou vystříhati, dobrého pak našeho užitečného všelijak vyhledávati.

XVIII. A poněvadž Čechové z strany lidu daleko silnější jsou nežli my, a to proto, poněvadž sme my toliko pro samu a jedinou naši k obecnému pokoji příchylnost na jejich poddanou prosbu ano i pro tak mnohé a vzáctné kurfirštův a knížat sv. říše za ně k nám činěné přímluvy těch prostředkův, jež měli sme před rukama, nijakž proti nim užívati nechtěli: i z té také příčiny měli by naši p. kn. a stavové s právem štítiti se toho všelijak, aby jich proti nám žádnou pomocí dáleji nefedrovali.

XIX. Poněvadž také naši p. kn. a st. na vědomí dávají, že to takové pomoci činění míní a děje se od nich v samé toliko příčině náboženství, naše pak často dotčená hotovost a výprava vojenská nevztahuje se k tomu cíli, aby komu jaké ublížení a příkoří v náboženství jeho prokazovala, aniž může kdo gruntovně s pravdou to provésti a ukázati, aby aspoň jediný člověk pro náb. své naší zjevnou mocí vojenskou de facto, skutečně, utištěn byl, a tak žádná urážka a příkoří pro náb. nikdež před rukama se nenachází, jak sme v tom již začasté patrně ohlašovati ráčili a posavad ještě ohlašujeme: z té příčiny našim p. kn. a st. jakožto těm, jenž vrchnosti své zřetedlná práva a spravedlnost náležitě milují a hněv boží před svýma očima mají, náleží s právem, v svědomích svých toho s pilností považiti, s jakou podstatou dotčená povinnost od nich se vyhledává a oni ji činiti od sebe mohou.

XX. To také jest patrná a povrchu ležící věc, že sice ti českého nepokoje účastníci v ústech a na jazyku ústavně pokoj mají, ale v skutku a v pravdě mnohem jinačeji se chovají a to v tom, když jsou naše král. město Plzeň na nejvyšší tuhým obležením až dosavad soužili a na ně čím dále tím silněji dotíraji, ano i sem i tam cizých a přespolních pomocí a konfederací vyhledávali a ještě podnes vyhledávají:

[illegible] dodělati, v jaké úzké labyrinty a nepříležitosti 1618
[illegible] naši p. kn. a stav., tak aby to [illegible] válečné i [illegible] své předce dále snášeti musili, skrze tu nůznou [illegible] pomoc od nich zaplétati se dávali.

XXI. A poněvadž zachování v celosti a rozšíření všech jejich privilegií, svobod i jiného všeho a všelijakého časného jich požívání a štěstí na nás jakožto na tom, od něhožto jako z nějaké studnice živé se prýští a pochází, samotném a jediném náleží, jak snadně naši p. kn. a stavové skrze cizí pomoci se mohli by sebe připraviti o všecko své pohodlí, kdyby měli se dověřovati těm a spoléhati na ty, kteříž v rukou svých zbraně mají, a od nichž všelijaké protimyslnosti s pouhé toliko jich postranní naruživosti a vášní nezřízených nám každého času se prokazovaly a až posavad ještě skutečně se prokazují: toho? by p. kníž. a stav. také rozšafně a zdravě při sobě posouditi měli.

XXII. A jakož ti, ješto válku tu začali, a jimž zbraně neb moc vojenská jest svěřena, z mnohonásobných nyní připomenutých vášní a naruživostí svých postranních do toho rozbroje vlezli: tak také, jak dlouho oni te války budou žádostivi a naději se z ní nějakého velikého užitku a zisku, tak dlouho nebude se jim nedostávati žádných zámyslův a výmluv slibných, jimiž by válku tu dále vedli, všelijakých ouskokův a zápolí v té věci vyhledávali, a k tomu některé přístrachem vojenským, jiné pak rozmanitými užitky a pohodlími postrannimi, ostatní pak falešnými a jim v takových příběhích hrubě známými a obyčejnými námluvami a obmysly sobě přivozovali a doháněli.

XXIII. A jakož naši poslušní kn. a stav. nic se neohlédajíce na ty veliké sbírky a kontribuci zemské, kteréž sou nám až posavad volně a upřímně odvozovali, vždy předce zůstávali v dobrém a zdárném spůsobu štěstí, na své pak dobře zachovalé cti, v živnostech svých i ve všelikém pohodlí časném brali vzrůst a prospěch znamenitý: tak také skrze tu pomoc svou, k níž však je žádná nouze ani příčina důležitá nedohání, čím dále tím hlouběji do nouze a neřesti všelijakých polezou a jak sebe samé tak ovšem i svou milou vlast do té největší záhuby a zkázy samoděk uvedou; anobrž i ty pod naším a našich slavných předkův pokojným a milostivým panováním dobře nabyté a nashromážděné statky a možnosti své proti nám i proti svému vlastnímu zdárnému a pohodlnému spůsobu vynakládati a utráceti museji. Z čehož časem svým jak nyni tak i svým milým potomkům, obzvláštně pak poněvadž ti, ješto sou v té příčině nejnevinnější, museji nejvíce trpěti a vystáti, přijde jim velmi těžko odpovídati.

1618 XXIV. Z těch tedy příčin, abychom naše věrné poddané a země toho přetěžkého břemene válečného i jiných odtud vyplývajících nenabytých škod a nebezpečenství dokonale osvobodili, přede vším jiným šli sme na to, aby se zbraně složily a lid válečný rozpustil.

XXV. Aby pak od lidí těch, kteříž rádi jiné k válce a ledajakýms věcem novým přivozují a poštvávají, kdyby k takovému složení zbraní přijíti mělo, nebylo potřebí žádnému odnikud žádného nebezpečenství aneb nátisku v náboženství se obávati: pročež prohlásili sme se v tom kurf. saskému, aby on pro lepší ubezpečení a ujištění Čechův z strany nebezpečenství toho, jímž se oni zastírají, kdyby k tomu složení zbraní byli od něho přivedeni, na místě našem jim takovou bezpečnost ústy a slovy svými kurfirštskými připověděl. Co se pak jiných v příčině náb. i jinak od jmenovaných interessentův předložených zámyslův a obran dotýče, ty všecky odložili sme sobě až do hlavní interposicí a jednání pokojného.

Jestliže by tedy jmenovaní interessenti usilovali naše poslušné knížata a stavy pod tím zámyslem nebezpečenství, jehož se oni tu obávají, na jejich vlastní škodu a nepříležitosti podvésti a svozovati tedy takový jejich podvod slibný bude tou assekurací kurfirštovou, jehož oni sami nám vyvrhli a zaň snažně žádali, na jevo vynešen. Přijdouli pak na ty své obrany z strany náb., i budou míti interposicí tu, na niž sami tak tuze třeli a naléhali.

XXVI. Byla by to také našim p. kníž. a st. dokonce nesnesitedlná, nám pak velice nebezpečná a nesnesitedlná věc: kolikráte by naše odporná strana přednášela nějaké své v příčině náb. stížnosti, byť jich pak krásně ničímž neprovedla a za pravé neučinila, a že by žádného nebezpečenství vojenského před rukama nebylo, kdyby také po tolikráte naši p. kníž. a st. vskok lid svůj vojenský pro ni vyrystovati, sami svou tou měrou obtěžovati a s ní se po každé v tom spolčovati povinni a zavázáni býti měli. Jakou tedy odpovědí naši p. kn. a st. jmenované českého nepokoje účastníky, když podobné na onen čas věci vyhledávali při nich, v příčině náboženství svého k nim se utekvše, odbyli a zpravili, totiž aby, zanechajíce na straně všech prudkých a vojenských předsevzetí, hleděli toho mírně, rozšafně a pokojně při nás králi a pánu svém vyhledávati; a i pro tu příčinu, když se nyní od nich vše nazpět děje, naši p. kn. a st. mnohem méněji povinni jsou, jim jakou nejmenší pomoc prokazovati: jest naděje, že dotčení p. k. a st. i v svých vlastních stížnostech, kteréž sou nám v příčině náb. podali, budou ovšem věděti jaké rozšafnosti a spravedlnosti v tom zachovati.

A poněvadž při posledním sjezdu svém knížecím pokládali sobě nemalou stížnost do té resolucí naší, kterouž sme vyslaným jejich v příčině náb. uděliti ráčili, že by táž resolucí na samé toliko kommissí, informací a odklady se referovala a vztahovala: pročež mají se také na to zdravě rozmysliti, že my musíme jim se v tom vysvětliti, proč sme v té příčině tím způsobem kráčeti a postupovati musili, na čemž sou i vyslaní jich tehdáž přestali. 1618

K tomu také najde se to, že toliko jediná kommissí vyvržena v příčině té, co se totiž kostela Vratislavského tkne, o nějž vzešel spor mezi obcí Vratislavskou a kapitolou Glogovskou, ač i ta byla vyvržena od nebožtíka Karla knížete Minsterberského, tehdejšího nejvyššího hejtmana v Slezsku, a to k žádnému jinému cíli a konci, jediné k tomu, abychom mohli míti o tom zprávu gruntovní, zdali při času daného jim majestatu strana katolická čili strana Augšp. konfessí se přiznávající v držení a užívání téhož kostela zůstávala. Což jakož samo v sobě s dotčeným majestatem dobře se srovnává, tak zase jest nemožné dříve, nežli bychom o tom příběhu byli dostatečně informováni, nějaké hlavní v té věci vyměření učiniti. Nebo ani my v příčině religionsfridu v své římské říši nařízeného, ani žádný jiný potentat v nižádné při prvé, nežli bychom v čem tom náležitě zpraveni byli, zdali by všecko to, což v dotčeném religionsfridu se vyhražuje, při věci té, o niž spor vzešel, v skutku a v pravdě se vynacházelo, a tak dříve, nežli bychom v samé případnosti dokonale byli zpraveni, žádné stálé resolucí a výpovědi v věci hlavní učiniti nemůžeme. Pročež nemůžeť nám v tom ani žádný míti za zlé, když my při takových kommissích ptáme se po našem právě kollatorském a žádáme zprávy dokonalé, zdali by nám také tu co toho příslušelo; poněvadž tak dobře my, jako kdo jiný, nemůžeme dáti bráti sobě toho, což nám vlastně přináleží.

Rovně jako i v příbězích těch, o nichž žádné gruntovní zprávy při naší kanceláři před rukama nejsou, totiž z strany kostela v Opavě, z strany Těšínské a Libentálské rozepře, jako i v příčině osob těch, kteréž sou z Ratiboře vypověděny, a za něž sou se p. kn. a st., aby zase do města byly uvedeny, k nám přimlouvali, kdo by to ty osoby byly, jak sou se předešle v obci té chovaly, proč a na jaké výminky vypověděny jsou; když sme neměli o tom o ničemž žádné dokonalé zprávy ani průvodů dostatečných, tehdyť sme bezpochyby také nemohli nějaké dokonalé resolucí a výpovědi v těch věcech učiniti poručiti. Hořejšího pak Glogova neb Hlohova pře byla jest předtím od samých poslušných kn. a stav. jako i od samého našeho nejvyššího hejtmana na soud zemský knížetství

18 Opolského podána, což srovnávalo se s starobylými privilegiími a zřís. zem. dotčeného knížetství. A tak dosavad ještě to vše při témž právě zůstává, s tím přitom k hejtmanu Opolskému vyšlým poručením, aby tůž při co nejdříve fedrovati a vyslyšeti hleděl. Což také jinačejším processem státi se nemohlo, poněvadž ten oučinek mezi vrchností a poddanými zběhlý in facto záleží a sám v sobě patrný jest.

A poněvadž naši p. kn. a st. mnohonásobně se v tom pronesli, že by byli tomu velice rádi, aby tomu Nyšskému nedorozumění ňák mírně a pokojně zpomoženo bylo, ano i v mnohých spisích svých o tůž věc prošlých odvolávali se na šetrnost a ohled ten, kterýž na arcikníže Karla, strejce našeho, v té příčině mají: protož sme my to také od nich pro tu šetrnost, kterouž tu k našemu veleslavnému domu rakouskému prokázali, ve vší milosti přijali, ano i hejtmanu našemu nejvyššímu, poznavše jej býti člověka upřímého a mírného, o tom sme milostivé návěští dali, aby i napotom v té povlovné intencí a úmyslu svém setrvati hleděl.

Jakož tedy ze všech již připomenutých věcí patrně se znáti dává, jakým milostivým a dobrým úmyslem ráčili sme našim p. kn. a st. naše motivy a přání, proč sme v jedné i v druhé věci až posavad tak a nejinak postupovati musili, tak aby sobě nedělali přitom ňákého rozmyslu a domnění postranního, jako bychom je nějak z úmysla v příčinách takových stěžovati a potiskovati chtěli, tak obšírně přednésti: pročež i oni zase proti tomu, připadlli jim v tom na srdce jaký takový rozmysl odporný, mělif sou pro tu poddanou šetrnost a dověrnost, kterouž k nám mají, ano i pro své vlastní napomenutí i naučení, jež na onen čas straně pod obojí v kr. čes. od sebe učinili, k žádnému jinému, jediné k nám a k našemu cís. a král. úřadu, útočiště své nemíti, jiným, kteréž prvé sami ku prozřetedlné mírnosti napomínali, dobrý příklad na sobě dáti, té své poddané věrnosti a poníženosti, v kteréž sou se každého času při nás ohlašovali, skutečně na sobě dokázati a věc tu ne na sjednocení zbraní a moci válečné, nýbrž na našem spravedlivém a otcovském, pokudž by co podstatného od nich přednešeno bylo, rozeznání a zpomožení zavěsiti. A když sou sami prvé za pokoj tak ustavičně a poddaně nás žádali, a nás dle jejich nejednoho před námi se v tom ohlášení, abychom v tomto našem již nemálo sešlém věku při pokojné správě život pohodlný vésti mohli, bez takých fresuňků a starostí, tak rádi viděti chtěli; tedyť sou neměli našich odporníkův v další jich zpouře a zarputilosti posilňovati a tudy jim i nám týž pokoj těžší a nesnadnější činiti . . .

Přes to však všecko jakož my toho celého úmyslu sme, 1618
abychom naši milostivou a otcovskou náklonnost a dobrotu, kterouž k naší zemi slezské míti ráčíme, ještě i na budoucí časy dáleji a hojněji k ní prokazovali, proti tomu pak také ráčíme býti k týmž p. kn. a st. té celé naděje a důvěrnosti, že i oni podobně k nám jakožto k vrchnosti své pořádné v svém povinném a těžkým závazkem stvrzeném poslušenství a poddanosti skutečně se pronesou a prohlásí, tak zase v tom se jim milostivě zamlouvati ráčíme: když oni v takové poddané devocí a poslušnosti k nám skutečně se osvědčí a lid svůj válečný zase zpátkem domů povolají, že i my všecky ty, mezi knížaty a stavy katolickými a knížaty i stavy k Augš. konfes. se přiznávajícími v naší zemi slezské zašlé omyly a stížnosti skrze vzáctnou traktací vyzdvihnouti, napraviti a k místnému zpomožení přivésti chtíti ráčíme. Poněvadž sme kurf. saského jakožto jim nejblíže přísedícího, k němuž míníme také některé z rad našich přidati, milostivě v tom požádali, aby takové jednání na sebe přijal; a jak nejdříve odpovědi jeho dostaneme, nepomineme dle potřeby uznalé našemu vrchnímu hejtmanu to milostivě v známost uvésti, aby pro tu věc nového knížecího sjezdu pokládati a jak času mařiti tak ani outrat větších vésti potřebí nebylo.

A tak budou moci naši poslušní kn. a st. hned při tomto svém sjezdu o jisté pokoje milovné a k takovým věcem výborně spůsobné osoby a plnomocníky své, kteréž by na místě jich dotčenému jednání přítomné byly, mezi sebou se vespolek snésti, jakož i my to také při arciknížeti Karlovi a jiných spolu interessentích a účastnících jeho opatřiti ráčíme, aby se k dotčené traktací náležitě přihotovili.

Z těch tedy dosavád připomenutých příčin a předložení žádáme našich p. kn. a st. milostivě, aby povážíce jich všechněch pro uvarování pak jejich vlastních tak i vlasti jich milé záhuby a pádu, zvláště poněvadž nebylo by žádného jiného prostředku před rukama, jímž by tak dobře král. našemu čes. jako i jim spolu s jich milou vlastí, ano i s jinými okolními zeměmi z těch neřestí zpomoženo býti mohlo, mimo již oznámené složení zbraní a rozpuštění lidu válečného, tu Čechům odeslanou pomoc i hned zase zpátkem povolali, zbraně své složili, sebe těm, ješto jen svým nezřízeným náruživostem a vášním v té příčině folkují a nimi se řídí, již déleji svozovati a šáliti nedopouštěli, dotčené českého nepokoje účastníky v jejich zarytosti a zpouře víceji neposilňovali, ani tomu pokojnému jednání těžších překážek nečinili a tak samé sebe do většího nebezpečenství neuvozovali; nýbrž mnohem raději nám jakožto své od Boha jim přestavené vrchnosti tak, jakž

18 sou to předešle i oni sami i jejich milí předkové vždycky každého času od sebe chvalitebně činívali, dle povinností a závazkův svých náležitou poslušnost a poddanost prokazovati hleděli. A jakož taková povolnost našich poslušných kn. a st. s jejich přísahou, s věrností již prvé všelijak známou i s stálostí se srovnává, ano i přede vším poctivým světem k věrné a neumírající pochvale a památce sloužiti a vztahovati se bude: tak zase i my jim vší milostí naší to skutkem zpomínati a na tu slušnost jich nikda se nezapomínati chceme.

Pakliže by proti vší naději toto naše s rozumem a s spravedlností srovnávající se napomenutí, předložení, ohlášení a žádost milostivá žádné platnosti při nich neneslo, a potom časem svým potkali by se se všemi nepříležitostmi, před nimiž sme je nyní tak věrně, milostivě a otcovsky vystřáhnouti ráčili; tedyť ráčíme chtíti býti v tom před Bohem i přede vším počestným světem vymluveni.

Což vše naši kommissaři budou věděti p. kn. a st. s jakou náležitou živostí přednésti a v mysl jich vkládati. A co tak týž kommissaři naši podlé našeho milostivého jim se v tom dověření a rozšafnosti jejich, kteréž ostatek toho řízení poroučíme, nepochybujíce, že svou věrnou a bedlivou pilností dokonce nic sjíti nedají, vyřídí: toho mají nám do naší cís. dvorské kanceláře slezské a lužické expedicí svou dostatečnou relací učiniti. A my jim to cís. a kr. milostí, kterouž k nim obzvláštně nakloněni jsme, zpomínati pominouti neráčíme".*)

Proti tomu knížata a stavové slezští, zasedvše se vší bedlivostí na tu instrukcí cís. i přednešení oustní kommissařův jeho a toho všeho mezi sebou zdravě pováživše, dali jim na ni 29. d. m. listopadu odpověd svou takou:

Vzavše tedy p. knížata a stavové to milostivé jeho přednešení v své důležité a zdravé považeni, vynacházejí předně při sobě to:

Jakož všickni ze spolku mají danou sobě k tomu dobrou příčinu, aby císaři jak za pronešení k nim té jeho cís. a kr. milosti poníženě poděkovali, tak ovšem i za to, že jest tu milostivou a otcovskou péči a starost, aby to vzrostlé nedorozumění skrze příhodné snesitedlné a pokojné prostředky upokojeno a utišeno býti mohlo, milostivě před sebe vzal a netoliko dotčenou interposicí dále fedrovati se uvolil, ale již i dobrý začátek k věci té učinil, když jest o to o všecko s kurf. saským, aby túž práci na se přijal, dostatečně jednati dal; nic méně i p. kn. a st. to vše milostivě v známost uvésti ráčil: z té příčiny

*) Jakkoliv takovéto listiny vypravování Skálovo poněkud sdržují, nelze jich zde předce pro důkladnější poznání příběhův následujících pominouti. Red.

páni k. a st. že J. M. C. na nejvyšším Bohu pokoje poddaně 1618
a věrně vinšují k tomu štěstí a jeho sv. požehnání, aby týž všemohoucí pán Bůh J. M. C. při takovém křesťanském pokoje milovném a Bohu líbezném úmysle i dále milostí svou zdržovati, utvrzovati a k skutečnému skoncování toho celého jednání pokojného, obzvláštně pak k vynalezení takových slušných, mírných a snesitedlných prostředkův svého hojného požehnání a prospěchu udíleti ráčil, tak aby tudy předně J. M. C. srdce a mysl k milostivosti oblomena a obměkčena, všeliká nedověrnost a zášti z mysli strany obojí vyňata, zbraně složeny, stížnosti v příčině náb. zašlé do gruntu a stále napraveny a tak všecko všudyž k svému starodávnímu spůsobu zdárnému a chvalitebnému přivedeno bylo, a tak aby obojího náb. následovníci, tak dobře v Čechách jako i v Slezsku, na budoucí časy v dobrém míru, pokoji, odpočinutí, předně pak v té předešlé upřímé a dověrné korrespondencí a srozumění nelícoměrném vespolek živi býti a přebývati i jeden každý s svobodným utišeným a radostným svědomím pánu Bohu svému i J. M. C. jakožto jich všech jediné nejvyšší a od Boha představené vrchnosti věrně sloužiti, a přitom J. M. C. tyto i jiné své královstvi a země ještě za mnohá prodloužená léta v stálém a pohodlném zdraví i v pokojném svém císařském spůsobu zdárně a prospěšně spravovati mohl.

Dále co se prvního punktu jeho cís. proposicí dotýče, ačkoli sice p. k. a st. k Augš. konf. se přihlašující toho všeho, co se stavův k. č. pretensí a obran tkne, hned při teď nedávno minulém sjezdu svém knížecím na svém místě zanechali a i nyní zanechávají a dotčeným stavům k dalšímu vyvedení a vysvětlení s právem pozůstavují: přes to však všecko že by J. M. C. ráčil moci dobře a svobodně týmž p. k. a st. dověřovati se v tom, že sou se oni ani připomenutými pretensími neb obranami, ani žádnými těm podobnými zámysly jim svésti a přemluviti nedali, aniž dotčení stavové král. čes. evangeličtí na to kdy myslili, ovšem pak jakou měrou žádali toho, aby J. M. C. pokoje milovnou mysl a přirozenou jeho dobrotu, milost a přívětivost, ovšem pak obzvláštní lásku a náklonnost k tomu slavnému jeho král. čes. i k jeho poddaným, kteráž vůbec výborně známa jest, v jakou nejmenší pochybnost uvozovati a v nějaké scestné podezření jiným lidem uvozovati měli; nýbrž že sou mnohem víceji dle povinností a závazkův svých toho mlčením pominouti nemohli, aby neměli J. M. C. věci ty dáti na rozum, an nic jiného z toho ze všeho vynajíti se nemůže, jediné to, žeť vždy předce lidé někteří okolo J. M. nalézati se museji, kteřížto, jakož hned s prvopočátku z své zlobivé a pokoje nenávidící mysle a zášti, jímž k svo-

618 bodnému náboženství evangelického provozování přenáramně hoří, ke všechněm těm obtížným nepříležitostem a nevolem větší, nežli náleželo, příčinu a podnět dávali, tak ovšem i dosavad ještě usilují o to všelijak, aby to všecko nedorozumění tak dlouhý čas mnohem víceji a spíšeji na nejvyšší zjitřili a zprudili, nežli ňák příhodně utišili a ukrotili.

Což mimo jiné důvody obzvláště i z toho patrněji znáti se dává: když jest se J. M. C. hned brzo při počátku rozbroje toho z zvláštní cís. příchylnosti a úmyslu pokojného v tom nejmilostivěji pronésti ráčil, když jen Čechové zbraně své složí, tedy že i hned skrze vzácné kommissaře to vzniklé nedorozumění porovnati a vyzdvihnouti dáti chce, Čechové pak dotčenou výminku pokládali sobě trochu za příliš ouzkou (těsnou) a nesnesitedlnou; tedy dotčení lidé nepokojní vzavše sobě odtud příčinu, tak daleko tu věc přivedli úsilím svým, že s tou samou hádkou z strany složení zbraní netolik tak mnoho času zmařeno, ale také tak velicí a daremní nákladové ve všech J. M. C. zemích na to vzešli, tak veliký díl král. čes. zpuštěn a zplundrován a, což největšího politování hodno jest, tak znamenitá hojnost krve nevinné křesťanské v tom čase vylita.

Nicméně že i sama hlavní věc se všechněmi pokojnými a přátelskými prostředky do tak dlouhých truhel se zakládá a zdržuje, tak že všemi těmi jak samých okolních zemí tak ovšem i jiných slavných potentatův snažnými, vzáctnými a vznešenými přímluvami až dosavad nic víceji a dáleji, než v čem jest se J. M. C. hned na počátku pronésti ráčil, při J. M. zjednáno a vyřízeno býti nemohlo a nemůže; ješto sám rozum přirozený, ovšem pak každodenní zkušenost to ukazuje a každý podlé toho nesnadně souditi může, že s lidmi těmi, kteříž, jakž se to o nich od strany jich odporné dosavad zhusta mluví, obávajíce se pro své přečinění trestání spravedlivého a tak jakořka z pozoufání zbraní svých se uchopili, musí se ňák jinak rokovati, a mezi dvěma kraji sobě tak hrubě odpornými že vždy nějaký prostředek býti musí, jedna pak odporná strana že od druhé dobře uléčena a spokojena ani jedné bez druhé zpomoženo býti nemůže, ale musí k tomu prostředkové se přičiniti, aby na jedno i na druhé rovnost nějaká se nacházela, a obojím dobře bylo.

Pročež p. kn. a st. ještě jednou v tom se ohlašují, že takový těch nepokojných lidí v té věci process přivozuje je na takové myšlení:

Ačkoli poslušní kn. a st. to při sobě za slušné a spravedlivé uznávají, že pro utvrzení J. M. C. mocnosti a reputaci jako i pro zachování rozdílu toho, kterýž mezi vrchností a podda-

nými ovšem z důležité potřeby zachován býti má, že dotče- 1618
ného složeni zbrani začátek předně a přede všemi jinými věcmi
od lidi poddaných stati se musí: s tím však se všim že se
J. M. C. v tom poddaně a dobrým úmyslem diví, poně-
vadž pak vždy nemohou toho při stavích pod obojí nikte-
rakž vyskoumati, aby proti tomu J. M. C. přednešeni čím
jiným víceji kromě samým toliko a jediným obáváním se bu-
doucího nebezpečenství, kteréž by se jim z toho složeni zbrani
velmi snadně rozličnými spůsoby urodití mohlo, zastírati se
měli; an mimo tu jedinou obranu v ostatních příbězích všech-
něch v tom se J. M. C., jakž se tomu z připisu psaní jejich
k dotčené instrukci přiložených patrně vyrozuměti může, zře-
tedlně ohlašují a pokorně poddávají, že netoliko zbraně své
složiti, ale i od direkci nařízené upustiti chtějí, a že skrze to
pokoření své, jakž naděje vede, J. M. C. vyvýšenosti a repu-
taci, jestliže ne zcela a zouplna, ale vždy aspoň, jak jen
mohou, pro ty v to na ten čas vkračující a od nich předložené
překážky nejvíceji nepochybně, ušetřili a jí zadosti učinili, i
jakž sou p. kn. a st. z psaní jim od stavův k. čes. pod obojí
na tento sjezd odeslaného tomu vyrozuměli, také v té celé
naději postaveni jsou, ještě dáleji se to od nich díti bude, tak
že bezpochyby těm slavným prostředkům, kteříž dotčenou inter-
posici sobě poručenou mají, nebude hrubě zapotřebí dotčené
složeni zbrani za tak důležitý prostředek a requisitum neb
výminku, pro nějž by s hlavní věcí na vlastní J. M. C. škodu
a zkrácení déleji odkládáno býti mělo, uznávati, mnohem pak
méněji pro túž příčinu nějaké pojištění a assekuraci od sebe
jim dávati.

A byť krásně přes to všecko J. M. C. z strany své cí-
sařské reputací ještě nětco na rozmyslu měl: tedy může se
dáti v rozmyslu svém upokojiti tím, že bez toho velikého
kvaltování vždy předce ta všecka interposici žádným jiným
úmyslem předsevzata nebude, jediné tím, aby to celé jednání
s zvláštní J. M. reputací k svému místnému skoncování bylo
přivedeno, a že to zachování v celosti dotčené J. M. C. dů-
stojnosti a reputací daleko podstatněji bude záležeti na roz-
šafném a přátelském toho nepokoje utišeni, jakožto na hlavní
věci, nežli na tom zevnitřním a případném zbraní složení a to
proto, že tato poslednější věc na onéno hlavní tak dalece za-
věšena jest, že, jak jen brzo hlavní věc svého gruntovního a
dokonalého porovnání dújde, tedy ta válečná hotovost a vý-
prava sama od sebe minouti a klesnouti musí.

Ale nad to výše že i J. M. C. p. kn. a st. za to po-
slušně prosí (an to naprosto nic nového není, nýbrž takových
příkladův ve všech historiích hodnověrných plno se nachází,

18 že v té podobných příčinách císařové a králové, když časem třebas s svými vlastními poddanými do války se dali, vždy předce naposledy oblíbili sobě raději prostředek ten, že pod jistým příměřím a složením zbraní svých mnohem příhodněji sou s nimi v přátelské porovnání se vydávali, nežli aby měli všech těch nejpříkřejších a nejodpornějších prostředkův proti nim pokoštovati a užiti): aby dle své císařské dobroty a milosti tak dalece od těch dosavad předkládaných výminek uleviti ráčil, aby toto příměří a složení zbraní bylo poodloženo až do šťastného interposicí té vyřízení, a s jmenovanou věcí hlavní již dáleji se neprotahovalo a neodkládalo.

Ostatní pak věci, kteréž J. M. C. ještě na milostivém rozmyslu míti ráčí, aby z obzvláštní své cís. a kr. milosti mimo sebe pustiti a týmž poddaným svým laskavě prominouti ráčil, dokonale se v tom ujiště a ubezpeče, že J. M. tou svou patrnou a makavou milostí a dobrotou cís. daleko veleslavnější reputací a pověst dobrou sobě spůsobí nežli jakýmikoli vítězstvími a triumfy, kteréž by nad svými vlastními poddanými s nenabytou škodou a záhubou zemí i lidí poddaných svých dosáhnouti a obdržeti ráčil.

Za druhé, co se tkne povolání zpátkem té Čechům svolené assistencí a pomoci, prosí za to p. kn. a st. k Augš. konf. se přiznávající, aby J. M. ráčil tu věc k svému cís. a kr. milostivému srdci zdravě připustiti, jak jest se ta věc hned od počátku toho českého rozbroje od jednoho času k druhému dála, totiž kterak hned s prvopočátku, když stavové kr. čes. pod obojí poslušná kn. a st. z strany toho sjednocení mezi nimi učiněného napomenuli a podlé znění jeho takové assistencí a pomoci lidu od nich vyhledávali, že poslušná kn. a st., jak sou se předešle vždycky každého času v příčině náb. chovati hleděli, tak sou i v té věci po pánu Bohu svého útočiště k žádnému jinému jediné k J. M. C. jakožto k své nejvyšší vrchnosti neměli a nevzali a při něm samém za napravení stížností těch, a aby v té příčině mírní a dobrotiví prostředkové přísnosti práva představeni býti mohli, ve vší poddanosti žádali.

Podlé toho pak a posléze, když sou tu věc zdravěji uvážili, že neřkuli skrze psaní své při J. M. poslušně se ohlásili, že by věci v takovém spůsobu a míře postavené vynacházeli, pokudž by jim jinačeji zpomoženo býti nemělo, že by dotčeného sjednocení minouti a je sobě za hřbet založiti nijakž nemohli. Ale potom podruhé i oustním přednešením mnohých pronikavých a podstatných motiv a příčin totéž opáčili, nepominuvše přitom i vzáctných královských a arciknížecích přímluv užiti, a aby ani tehdáž se v příčině té neukvapili, že

sou při tom při všem jisté osoby z prostředku svého k stavům k. č. pod obojí stěžně vypravili, kteréž by se na všelijaké věci té mezi nimi zběhlé příčiny, příležitosti a mínění jich bedlivě vyptaly a je stavy k mírným radám a předsevzetím, ano i k oblíbení sobě prostředkův pokojných a snesitedlných se vším dostatkem napomenuly. 1618

A jakkoli ze všech zpráv se to vynašlo, že ta celá potržka z nátiskův v náboženství pochází, vždy však předce že pro dovršení šetrnosti své poddané s tou v sjednocení jich vyměřenou pomocí jednou i po druhé že sou poodložili a prodleli, nic se na to neohlédajíce, že již ovšem to pálení, plundrování a krve nevinné prolévání v k. česk. velmi silně se začalo; ohlásivše se pod tím ještě poznovu psaním svým prosebným: poněvadž p. k. a st. nebudou moci již déleji dotčené pomoci stavům pod obojí odepříti, protož aby tím spíšeji ta věc náležitě opatřena byla; s tím přitom upřímným napomenutím, že takové rychlé zpomožení nedorozumění tomu nejvíce na tom záleží, aby ty stavův pod obojí stížnosti napraveny a oni v tom, že se jim nikda více takových nátiskův a příkoří v náb. a v svobodě jich díti nebude, od J. M. C. s dostatkem opatřeni a ubezpečeni byli.

A tou měrou že i sou túž pomoc, kteráž však mohla a měla se víceji právem dlužným, jure debiti, dle znění dotčené konjukcí neb sjednocení nežli ňákým jiným titulem od nich žádati, za několik měsíců a to tak dlouho, až již neřkuli v zemi po domácku, ale i jinde kromě země ne všelijak jednostejně a chvalitebně o tom mluviti a souditi se chtělo, na sobě zdrželi a obmeškali, a to k tomu jedinému cíli, zdaliž mezi tím J. M. C. ráčí se v úmyslu svém cís. trochu poobměkčiti a prostředky takové před sebe vzíti, aby tudy p. k. a st. z takových labyrintů vysvobozeni byli, a nebylo jim zapotřebí hlouběji se do nich zaplétati.

A jakkoli té věci na rozličných svobodných sjezdích svých podlé vší potřeby zdravě a bedlivě považovali, a to při takovém uvažování mezi sebou vynašli, že by proti vší naději jejich a dověrnosti nic takového, na čemž by jakou nejmenší naději konečnou založiti mohli, vyhledati se nemohlo; nýbrž že proti tomu jejich podané v příčině náb. stížnosti čím dále tím víceji se jim přivětšovaly a zveličovaly, že budoucně neměli by býti v ničemž tom od žádného utiskování a kormoucení, v tom žádné potěšitedlné assekuraci a troštu naprosto nikdež dosáhnouti nemohli, místo toho pak dotčené jich sjednocení rozmanitými výklady a dišputaty divně se jim natahovalo a vykládalo: s tím však se vším že J. M. C. jest to výborně vědomé, kterak k. a st. poslušní pro samo J. Veleb. C. ušetření pod-

1618 daně nad to nade všecko ještě dosti dlouho s tou věcí prodlévali a teprva při svém třetím sjezdu na celou tu věc zase poznovu s náležitou pilností zasedli, ji vespolek rozvažovali, i s nejvyšší svou snažností, prací, starostí a kvaltováním všech a všelijakých prostředkův ve všech všudyž, jak se říká, koutech pohledávali, jak daleko by se v té příčině ven vydávati, aneb v mezech a šrancích povinnosti své poddané se zdržovati, anebo také a to ovšem předně, jak by se k J. M. C., bez ujmy však své dobré víry, připovědi a závazkův, zachovati měli.

Ale čím dáleji a bedlivěji na ty věci přemýšleli, že tím méněji mohli sobě to p. kn. a st. k Aug. konf. se přiznávající do myslí svých vpraviti, aby ti tak důležití a přetěžcí nátiskové v náb. dokonalou a hlavní příčinou všeho toho nedorozumění býti neměli.

To také že jest cosi většího považení hodno, že pro tu příčinu, aby Hrobským a Broumovským svobodné náb. jich provozování bylo dokonce zastaveno, s tak těžkým processem a s exekucí skutečnou jest na ně dolíháno; ješto tomu podobného processu příklad v které zemi nenajde se, an podlé práva a spravedlnosti měli se takoví processové právní trochu pozastaviti a pozavěsiti, jakkoli táž věc podlé specialního neb výslovného textu majestatu cís. (jemuž jakby v příčině té generalní klauzule z strany kostelův stavení mělo býti rozumíno, to jest v dotčené konjunkci dosti zřetedlně a výslovně specifikováno) trochu zatmělá se nachází a hlubšího neb pilnějšího považení neb rozhodnutí potřebuje, a to ovšem proto, že stavův k. čes. pod obojí intencí u věci té nebyla zatemnělá a nejistá, nýbrž měla svůj patrný a pevný základ v snešení sněmovním i v zříz. zemském. Podlé něhož cožkoli mezi králem a pánem jejich s jedné a všemi třemi stavy král. česk. (tak jak se to v příčině toho majestatu na onen čas dálo) z strany druhé z jednomyslného jich snešení na místě se postaví a zavře, to také neřkuli jmenované všecky tři stavy, ale nad to výše osoby duchovní i poddané jejich, jakkoli ti k žádnému stavu nepřináležejí, pokudž by kdo z nich zejmena v tom vyhražen nebyl, víže, a aby všemu tomu snešení tak a nejinak za dosti činěno bylo, k tomu je všecky vždycky každého času podstatně přidrží. Aneb při nejmenším pro ten nejednostejný jmenované klauzule smysl mohly se ty věci ku pořádnému rozeznání právnímu podati, aby tak opáčně od exekucí aneb právního dopomožení začínáno nebylo.

Tak to jest, čehož také žádný popírati nemůže, že tím míněným defensorův rozdvojením a zapovídáním sjezdův jejich šlo se na to, aby celá podstata svobodného náb. jejich

provozování jim přestřižena a zamezena býti mohla. A jakož 1618
také defensorové v tom, že sou se práva a svobody své, kteráž byla jim sněmem propůjčena, s výminkou tou, aby proti ní žádná odporná poručení a dekretové odkudkoli vyšlá nic neplatila, pevně drželi, nemohli se nic scestného dopustiti; přes to však že sou od protivníkův svých, jak dalece p. kn. a st. o tom vědomost mají, byli proto za odbojníky J. M. C. vyhlášeni, že sou týž sjezd proti vlastní osobě jeho zarazili, a pohrůžka na to se jim stala, že čest i hrdlo skrze to propadli.

K čemuž dále přistupuje i to, že na větším díle všecky jiné těm podobné věci šly a konaly se skrze ty J. M. C. úředníky, rady a služebníky, kteříž sou se předtím od českého religionsfridu, od amnestie v dotčeném majestatu nařízené, ano i od porovnání mezi stranama pod jednou a pod obojí učiněného sami svévolně oddělili a odtrhli. A poněvadž jest z toho snadno rozuměti, čeho sou se stavové pod obojí z takových expedicí dále nadáti měli, a že by snad pro skutečné té pohrůžky jim učiněné vykonání původem jmenovaných osob byla by taková exekucí na ně vyšla: tou příčinou že nebylo by nesnadno z toho zavírati to, zdali jest ta samá věc stavy kr. čes. pod obojí na takové pozoufání přivésti nemusela, poněvadž takové cirkumstancí aneb případnosti mohly spůsobiti při nich takový slušný strach a obávání se exekucí té, kterýž obyčejně i na ty nejudatnější hrdiny, in constantissimum quemque, připadnouti může.

Nad to nade všecko že poslušných kn. a st. zpráva taková došla, že právě u prostřed té potržky a pozdvižení českého bylo zapovědíno poručením novým z kanceláře dvorské král. měšťanům Oustským nábož. pod obojí, aby téhož nabož. provozovati přestali.

Čemuž všemu posl. k. a st. tím snažněji věřiti a místo u sebe dávati mohou, anobrž i musejí, když se sami na to rozmyslí a rozhlednou, že nemnoho menší a snesitedlnější v zemi jich slezské stížnosti a nátiskové v náb. jich se prokazují. Nebo to že světlé a povrchu ležící jest, kterak netoliko v svobodném náb. jich provozování nikda tužších nátiskův a protivenství sou nezakoušeli, jako teď od té chvíle, co sou na ně majestatu cís. dostali a jej sobě náležitě stvrzený mají, ježto tehdáž mělo jest nejsvobodnější a nejbezpečnější průchod svůj míti; alebrž že také p. kn. a stavové Augšpurské konf. až dosavad v ničemž tom žádného užitečného polehčení a zpomožení dosáhnouti nemohou.

Mezitím pak rovněž, jako to v Čechách dálo se, činí se majestatu jejich divní a neobyčejní výkladové, skrze což

1618 uvozuje se u velikou pochybnost a chce se jím v něm činiti jakési nové vysvětlení a rozsudek. A přitom neušetřuje se v ničemž to mezi nimi a stavy král čes. pod obojí sjednocení učiněné, ježto nad ně nebylo by lepší a jistší assekurací těm obojím zeměm od vrchnosti jich uděleno a pojištěno; nýbrž nazpět teď nedávno ukázáno jest týmž. p. k. a st. Augš. konf. v příčině té konjunkcí na právní process a na jakési prostředky k nepřátelskému běhu velmi hrubě směřující, a proti tomu ta výminka neb výhrada v ní samotné toliko osoby královské chce se rozuměti a vztahovati na všecko to, cožkoli pod jmenem a titulem královským vychází, aneb cokoli proti náboženství se kuje, ovšem k tomu toliko jedinému cíli a konci, aby jmenované sjednocení naprosto žádnou měrou k své skutečné platnosti přijíti a volného průchodu v ničemž míti nemohlo, též v tom, aby jen napsané na papíře pro forma zůstávalo a dokonce ničímž učiněno bylo.

Přede vším pak jiným obzvláštně jest čeho potoužiti z strany toho spůsobu, kterýž těchto časů v knížectvích slezských již naskrze a vůbec i mezi těmi prostými a privatními osobami náb. katol. pod jednou nad míru se rozmohl, že neřkuli osoby náb. evang. se přídržící od všelikých dobrodiní zemských i městských se odstrkávají, práva městského v městech se jim neuděluje, a že týž nespůsob až dosavad k žádnému napravení přiveden býti nemohl, poněvadž dává se mu takový zevnitřní výklad a pretext, že by se tu vlastně pouhých politických případností dotýkalo, jimiž žádnému kromě vrchnosti po své vůli a libosti šafovati a vyměření ňákého v nich činiti nesluší; ješto sám o sobě, kdo do něho bedlivěji nahlédne, takové v náb. protivenství a utištění obsahuje a zavírá, že tím prostředkem v krátkých letech, když by staří lidé a obyvatelé zemřeli, svobodné náb. evangelického provozování do gruntu vykořeněno a se vším všudyž z země vypleněno bude.

Již tedy ze všeho toho, ačkoliv mnohých věcí a nátiskův partikulárních obojí země jest dobrovolně pominuto mlčením, dostatečně se spatřuje a rozumí, že v obojí zemi, totiž jak v král. čes. tak i v knížectvích slezských, všelijakých přetěžkých a přenesmírných nátiskův v náb. nachází se vrchovatě dosti. Kterážto soužení v král. čes. tak převelice a vysoce se rozmohla, že sou stavové pod obojí, chtějíce je s sebe aspoň již jednou svrci, musili pomysliti na prostředek ten: že sou neřkuli pro stálé a dokonalé jak nyní tak ovšem i na budoucí časy zhoštění se a ujití dotčených příkoří a nátisků jistou defensí mezi sebou po domácku vyzdvihli a nad to výše i poslušných k. a st. k Augš. konf. se přiznávajících z strany té mezi nimi a potomky jich z obojí strany jako místo přísahy

nějaké s jistým cís. a král vědomím, povolením i konfirmací 1618
v příčině náboženství vyzdvižené konjunkcí a jednoty a v ní patrně vyměřené pomoci vojenské ustavičně a snažně bez přestání napominali, přitom také jim poslušným k. a st. ne neslušně a bezpotřebně v mysl jich vkládajíce a k čerstvé paměti jim přivozujíce to, že tak dobře oni jako i stavové pod obojí svých v náb. příkoří a nátiskův až posavad na tolikeré své mnohonásobné vznášení a sollicitování v ničemž nejmenším vzniknouti ani k místnému a konečnému napravení sobě je přivésti nemohli; nýbrž že sou je uznali za věc k zpomožení nemožnou, tak že místo toho, co měla se jim v tom náprava nějaká státi, to ještě sou dáleji do těch dlouhých truhel založeni. Z strany pak assekurací a ubezpečení budoucího, aby nikda napotom nebyli v ničem od žádného podobně utiskováni a sužováni, že sou nejmenší jistoty nikdež dověděti a doptati se nemohli.

Přes to však všecko že sou se p. kn. a st. víceji než jednou tu, kdež náleželo, v tom ohlašovali, výstrahy časné dávali a poníženě za to prosili; nemohvše se v té příčině pro svou čest, věrnost, závazky a svědomí dobře jináče zachovati, aby J. M. C. neráčil jim toho nemilostivě vážiti a na zlou stranu vykládati, že oni dle moci a znění jmenovaného sjednocení stavům kr. čes. pod obojí tu první pomoc povinnou odeslati musejí. Což že J. M. C. ráčí sobě tím snázeji oblíbiti při nich, že sou k němu té poddané naděje, poněvadž netoliko sjednocení to je knížata a stavy k tomu patrně a výslovně zavazuje, ale i protože dotčeného sjednocení bez jisté a skutečné defensí k jeho náležitému oučinku a platnosti nebylo by jim lze sobě přivésti. Přede všemi jinými však věcmi, aby p. k. a st. tím hojnější šetrnosti své poslušné k J. M. C. dokázali, jako i to zvláště, že se tou pomocí nic nebezpečného neobmýšlí ani nevyhledává; a jakkoli stavové pod obojí z velikých výstupkův a přečinění vůbec se obviňují: však že tak svolená pomoc vztahuje se vlastně k samému toliko artikuli o utiskování v náb. a to tím vším spůsobem a tou měrou, jakž se to v konjunkcí zřetedlně vyměřuje, vymiňuje a vyhražuje.

Jak nejdříve tedy bude obojích stavův stížnostem v příčině náb. jich podaným náležitě zpomoženo, a oni v tom, že nikda více na budoucí a ustavičné časy s takovými příkořími a nátisky od žádného člověka potkávati se nemají, slušně a dostatečně ujištěni a ubezpečeni budou: že jmenovaná pomoc od p. kn. a st. zase i hned zpátkem povolána býti má. V jiných pak příčinách kromě obhajování náboženství že sou se kn. a st. v tom vždycky patrně opatrovali a vyhražovali, a až

1618 dosavad při tom že trvati míní, že se v ničemž tom s žádným spolčovati, žádných výstupkův něčích v nejmenším účastná činiti nechtějí: ač sice mezi tím, že oni od osob svých často jmenovaným stavům kr. čes. pod obojí žádného jiného vysvědčení v příčině té dáti nemohou, nežli jak dalece sou se jim v tom pronesli a prohlásili, a že sou také nikda žádného jiného sjednocení od nich nevyhledávali, ani v ničemž jiném před nimi znáti se nedávali, jediné v tom, že oni J. M. C. poslušní a věrní poddaní zůstávají, pokoje obecního žádostivi jsou; anobrž i zbraně své složiti i od direkcí upustiti chtějí, když jen proti tomu zase od J. M. C. dostatečnou assekurací ve všem tom zjištěni a opatřeni budou.

Jakož pak v tu dobu nemohlo jest to poslušným kníž. a st. na mysl jich přijíti, kdyžť jest J. M. C. neřkuli tu konjunkcí ale i majestat jim patrně potvrditi ráčil, s tím přitom závazkem dostatečným, že proti tomu ničemuž nikda se na odpor postaviti chtíti neráčí. A p. kn. a stavové zase na to, že jim, jak jiná jejich zemská privilegia, tak ovšem i to na svobodné náb. provozování jim vydané v celosti zdržána budou, J. M. C. povinnou a poddanou poslušností se zavázali a v ní trvají, tak že žádný z lidí živých slušně, rozumně a pravdivě toho jim připisovati a ani o nich jistiti nemůže, aby se v čem tom něčeho nenáležitého proti J. M. C. dopustiti a ňákým výstupkem vinni býti měli, a to mnohem víceji proto, poněvadž dotčené sjednocení i to jim osvobozuje a dopouští, aby mohli se ujíti takové defensí i proti tomu každému člověku, kdož by koli pod jmenem a zástěrou J. M. C., počna od těch nejvyšších až do těch nejnižších úředníků a osob, jim v svob. náb. jejich provozování jakou překážku, příkoří neb nátisky činiti usiloval. Anobrž že nejpodstatnější assekurací v příčině náb. obojí země předně a obzvláštně na té konjunkcí a na defensí v ní obsažené záleží, a to tak, poněvadž sama dotčená jednota za tu nejbezpečnější assekurací světle a neukrytě vyhlašuje se a uznává.

A tak že z toho ze všeho zřejmě se vidí, že by se tu J. M. C. jiného nic, jediné to, v čem jest se jmenovaným zemím sám milostivě zamluviti ráčil, a což jeho cís. a král. konfirmací s sebou zřejmě přináší, nepřednášelo ani nežádalo od něho.

A jakož to J. M. C. každodenně v rukou a moci jeho zůstávalo, takovou pomoc zastaviti a všecko to nedorozumění zase pěkně upokojiti i porovnati a to tak příhodně a snadně, že by nebylo zapotřebí k tomu žádného lidu a moci válečné, kdyby bylo se toliko skutkem a neproměnně tomu zcela a zouplna zadosti dálo, což jest J. M. C. jednou milostivě schvá-

liti a povoliti ráčil, a na čemž jistě J. M. C. velmi mnoho záleželo, aby ho byli v tom lidé pokoje nenávidící nehyndrovali a nerozpakovali: nemáť tedy žádný jmenovaná p. k. a st. v příčině té za tak nerozvážlivé a nesmyslné lidi držeti a pokládati, zvláště poněvadž jim ze všeho toho předsevzetí nic jiného jediné veliká škoda a nebezpečenství nenastává, aby neměli raději chtíti doma při pokoji a v spůsobu pohodlném zůstávati; kdyby byli při sobě toho zdravě nepovažovali, že jim tu sluší, víceji míti na pilném pozoru jejich svědomí, jejich věrnost, jejich závazky, čest a jmeno poctivé, anobrž jejich vlastní i potomkův jejich věčné spasení, nežli jakékoli vezdejší a časné pohodlí. 1618

Z té příčiny, jakož p. knížata a st. až posavad sou sebou v svědomí svém jistí a bezpeční, že sou ve všem tom jednání proti vlastní J. M. C. osobě naprosto nic před sebe nebrali aniž budoucně, čehož Bůh je uchovati rač, co takového začínati míní; nýbrž vědí z milosti boží dobře, jak podlé své přísahy neméně, než jako kdy prvé to se dálo od nich, k J. M. C. knížetsky, šlechetně, a jak náleží, se chovati.

I proč a jak sou se v tu věc dali, tak zase na druhou stranu, že sou ne bez zvláštní rozvážlivé srdce svého bolesti a zármutku z proposicí cís. tomu vyrozuměti musili, že se na ně netoliko rozmanité věci nectné a nenáležité, ješto se to vše tím dosavad přivedeným důvodem jich samo gruntovně poráží, cpáti chtějí, ale že i ta jejich životní přísaha, to královské sceptrum, k němuž ji činili, a to v tom, že J. M. C. všeho nejlepšího zvelebení vyhledávati, před všelikou pak škodou jej vystříhati budou povinni, nicméně i vlastní jejich nebezpečenství a zkrácení pohodlí jich obecného, kteréž jim z odeslání té pomoci stavům pod obojí nastává, s takovou horlivostí a s jejich vždycky dobře zachovalé knížecí, panské, rytířské a šlechetné cti a dobrého jmena ztenčováním jim okolo uší odrhati smí.

I ačkoli sice oni J. C. velebnosti, jemuž v té příčině nikda žádného vyměření nečinili, ani jeho vysoce osvícenému cís. a král. úmyslu upřímnému, ani jeho stálé, trvanlivé a od nich každého času výborně zprubované věrnosti, o čemž žádné nejmenší pochybnosti nemají, v příčině té žádné naprosto viny nedávají, nýbrž jej ve všem tom poslušně, výborně a spravedlivě při sobě výmluveného mají; nicméně však že musejí vždy předce sobě přitom aspoň takové pomyšlení dělati, že jakož při celém tom příběhu nepokojném tak ovšem i při tomto jich knížat a stavův předsevzetí obzvláštním nemohou se sami zatajiti a za čárou poseděti, aby se příliš daleko ven z šranků svých nevydávali lidé ti, kterýmž to nijakž milo

1618 není, aby ty země v pokoji a svornosti seděti a dle znění jejich zemských i v příčině náb. jim nadaných privilegií a obdarování jeho bezpečně užívati měly, kteříž příčinou tou byli by tomu srdečně rádi, aby dobrá a upřímá náklonnost i dověrnost mezi vrchností a poddanými jejími, co by na nich záleželo, dokonce vyprázdněna a dotčené země na dokonalé pozoufání a zkázu přivedeny byly.

Kterýmžto lidem p. kn. a stavové v té příčině, co se pozorného a bedlivého ohledu na stálou jich věrnost a lásku, kterouž povinni jsou vrchnosti své milostivé prokazovati, dotýče, naprosto nic napřed nedají a dáti nemíní, jakkoli také přitom a to přede všemi jinými věcmi obzvláštní pozor mají na to, aby pánu Bohu svému povinnou věrnost a milování donášeli, známosti spasitedlné, kterouž je poobdařiti ráčil, draze sobě vážili, svobodné náb. svého provozování v celosti sobě zachovali i s tím se vším, cožkoli lidským způsobem k náležitému těch věcí jim zjištění přináleží, jsouce s tím dobře spokojeni, aby je s nimi v tom celý počestný svět, jemuž těch zlých a nepokojných lidí praktiky již výborně známé jsou, spravedlivě rozeznal a rozsoudil.

Mezi tím pak že p. kn. a stav. J. M. C. prosí za to nejponíženěji: aby nedal se žádnému proti nim k něčemu odpornému v mysli své ponoukati anebo od těch praktikářských lidí to o nich do srdce sobě vkládati, jako by oni skrze odeslání té pomoci proti tomu, což předešle k utvrzení míru a pokoje obecného dobře radili, nyní zase nazpět v nětco jiného se vydávati, sebe neslušné války výstupkův aneb přečinění přetěžkých účastné činiti a tudy pokoji vinšovanému všelijaké překážky a přítrže zavalovati, k dalšímu války té prodloužení příčinu a podnět dávati a J. M. C. odporníky v zpouře jich posilovati mínili; nýbrž aby mnohem víceji od p. k. a st. tu naději neomylnou míti a tak je při sobě vykládati ráčil, že oni na obé jak v samé hlavní věci tak i v způsobu a processu jejím, jak se v ní až dosavad postupovalo a postupuje, nic jiného nevyhledávají, ani před sebe neberou, ani vyhledávati, ani před sebe bráti sobě nevinšují, jediné což k zachování v celosti svobody v náb. jim jednou propůjčené důležité, potřebné a jim dle vyměření toho od J. M. C. schváleného a stvrzeného sjednocení na svobodě zanecháno jest, a aby tudy již aspoň jednou v příčině náb. v obou dvou zemích, království totiž českém a v knížectvích slezských, konečné a dostatečné ubezpečení, na něž by se ony neomylně spoléhati mohly, se nařiditi a vykonati, J. M. C. pak i budoucí králové čeští takových přetěžkých zaneprázdnění a strastí tím trvanlivěji zbaveni býti a země své v tím prodlouže-

nějším pokoji, utišení, výtečnosti a pohodlném spůsobu za mnohá léta milostivě spravovati mohli. 1618

Z toho tedy ze všeho že J. M. C., jakkoli jest již k interposicí milostivě povolil, může dostatečně tomu vyrozuměti, jak sice přerádi chtěli by p. k. a st. J. M. C. milostivé žádosti; z strany povolání domů pomoci své poddaně učiniti zadosti, avšak že pro mnohé vysoce důležité příčiny dříve, nežli se táž interposicí skutečně vyřídí, jim k tomu na ten čas nikoli přistoupiti možné není.

Pročež že J. M. C. neřkuli za milostivé jim v té věci odpuštění poníženě prosí, nýbrž že přitom i J. M. C. v tom v nejhlubší poddanosti náležitě ujišťují, jak nejdříve obědvě země z strany privilegium a svobody v náb. jim propůjčeného s dostatkem a se vší podstatou opatření a ujištění svého od J. M. dosáhnou, že i oni také hned dle své mnohonásobní připovědi, poněvadž jmenovaná pomoc od nich pod takovou výminkou patrnou stala se, ano i stavové k. čes. pod obojí jim se v tom také tou měrou zvláštním reversem zapsali, často jmenovanou pomoc beze všech dalších odkladův a výmluv zase zpátkem domů povolati a kassirovati chtějí.

Co se za třetí punkt v cís. proposicí z strany té resolucí, kteráž jest teď nedávno pominulých časův jim od J. M. C. v příčině stížností jich o náb. odeslána, předkládá a provozuje, že by sice p. kn. a stav. mohli proti tomu dosti mnohými podstatnými a patrnými důvody prokázati to, jak dalece jedna i druhá motiva a příčina čelila by proti majestatu jejich i jaké by nemalé zkrácení tudy svobodnému jich náb. provozování se dálo: s tím však se vším, poněvadž J. M. C. ráčí se jim v tom tak milostivě zamlouvati, že to vše, co by takkoli na nedorozumění z strany těch stížností a k dokonalé jich nápravě pozůstávalo, k budoucímu jednání a interposicí odkládati ráčí; pročež že i oni všeho toho při té milostivé zámluvě na ten čas ne bez slušné příčiny zanechávají, nic se na to neohlédajíce a nevymlouvajíce se tím, že patrná slova majestatu jejich žádných takových traktací a jednání, jako ani kommissí žádných v takové případnosti náb. jich se dotýkající a těm podobných prostředkův naprosto nedovolují a za potřebné jim neuznávají.

Stížnosti pak jejich slezké, kdyby toliko protivníci náb. jejich v tom se upřímě podlé zřetedlného textu i smyslu téhož majestatu chovati, jim samoděk svévolných překážek nezavalovati, ale zdravě a nelícoměrně do nich nahlédnouti chtěli, že by nikoli takového zaneprázdnění nepotřebovali; že na dokázání k J. M. C. poddané jich šetrnosti, cti a poslušnosti povinné (bez ujmy však ouhony a zkrácení všelikého dotče-

1618 ného majestatu jejich) k slušné a spravedlivé traktací rádi a volně přistoupiti chtějí, s náležitou vděčností poddanou od J. M. C. takovou starost, péči a přichylnost pokojnou přijímajíce.

A jakkoli p. kn. a st. z strany té obzvláštní kurfiršta saského interposicí jim vyvržené, k níž by dle milostivé J. M. C. žádosti mohli při tomto svém sjezdu jisté osoby za plnomocníky sobě obrati, neměli by žádného obzvláštního rozmýšlení, aby ji sobě oblíbiti neměli, kdyby ty stížnosti náb. samé toliko země slezské se dotýkaly; však že J. M. C. ráčí tomu dobře snadno porozumívati: poněvadž tak dobře v kr. čes. jako v knížetstvích slezkých těm podobné stížnosti se zběhly, a ty věci oboje přináležejí zároveň k jednomu a témuž sjednocení i obhajování; že týmž dvoum zemím na tom, aby jim dotčená konjunkcí a assistencí skrze takové jedné od druhé odtržení aneb jakýmkoli jiným spůsobem, an jest jim za jejich nejlepší a nejjistší assekurací daná a potvrzená, odňata a zrušena býti nemohla, tak mnoho a vysoce rovně záleží, jako na samém majestatu. Nebo že p. kn. a st. mimo jiné příčiny i pro tu jsou se mnohem víceji pod ochranu a assekurací v příčině náb. stavův k. čes. pod obojí přivinouti musili, aby, jakož sami st. k. čes. neměli by již moci a svobody té, ku protržení a zrušení dotčené konjunkcí buď sami o své ujmě, buď pod jakýmkoli jiným zámyslem výstupkův nějakých neslušných, jichž by se strana druhá dopustila, příčinu a přístup jaký sobě bráti, tak také i p. kn. a st. bez zvláštní své i potomkův jich úhony nenapravitedlné v žádné postranní a od stavův k. čes. pod obojí oddělené traktací a jednání vydávati se nemohli; nýbrž aby se jmenovaného sjednocení držeti i rukou společní a nerozdílnou k těm podobným jednáním a interposicím tak, pokudž by totiž a jak daleko se ta k opatření a zpomožení jich v těch stížnostech náb. jich evangelického se dotýkajících vztahovala, přistupovati musili.

A protož že při J. M. C. ještě jednou poddaně toho vyhledávají a za to prosí, aby jim v tom nemilostivě za zlé míti neráčil, nýbrž ty věci tak na místě postaviti se snažil, aby dotčené stížnosti v náb. od obojí země jemu přednešené, zároveň v bedlivé považení předsevzaty a na dobré míře stále a trvanlivě postaveny byly; oni pak stavové obojí aby té své konjunkcí jim od J. M. za nejlepší a nejdokonalejší ujištění a assekurací vydané i potvrzené rovným právem a spůsobem, pokud však jen náb. jejich se dotýče, statečně a platně užíti mohli.

V kteréžto příčině p. kn. a stav., jak nejdříve dostanou zprávy dokonalé o tom jednání, že by k svému průchodu a za-

četi přijíti mělo, že i hned nepominou, jisté osoby z prostředku svého k takovému vyslání a jednání hodné, dostatečné a pokoje milovné obrati, tak aby tu, pokudž jen jim nejvýš možné bude, osobami jich naprosto nic nescházelo. 1618

I jestliže tedy ze všech již svrchu dotčených věcí to dostatečně světle a na oko se spatřuje a seznává, že poslušným k. a st. na mysl a srdce jejich to nikda nevstoupilo, aby tou spolu s stavy k. čes. v příčině náb. předsevzatou a na ty všecky výminky — kteréž křesťanské, spravedlivé, knížecí, šlechetné, vší ouhony prázdné a snesitedlné jsou, obzvláště pak, kteréž privilegiím a svobodám jich zemským, nic méně i J. M. C. vlastním konfirmacím a tak i všechněm povinnostem jich v ničemž odporné nejsou, nýbrž se vším tím výborně se srovnávají — náležitě zavřenou a opatřenou konjunkcí proti J. C. a Kr. osobě, důstojenství co nejmenšího před sebe bráti, neb někomu v něčem jiném, kromě příčiny náboženství, proti řádu, právu a slušnosti nenáležitě pomáhati a na ruku býti měli; nýbrž že mnohem spíšeji J. M. C. ráčil jest v tom p. kn. a st. mnoho násobně a skutečně seznati, kterak sou se věrně a stále a udatně vždycky každého času jak k vlastní J. M. C. osobě, tak ovšem i k J. Msti vysoce vzáctným předkům i celému král. českému chovati hleděli, jak volně a hotově sou se ve všelijakých případnostech J. M. C. i s vynakládáním na to své vlastní krve i jinak sice nad všelijakou možnost svou, čehož se od té chvíle, jak sou knížetství slezská k koruně české byla přivtělena, kromě otevřené války turecké, žádnému předešlému králi českému od nich nestalo, vhod činívali, jak dlouhý čas i v politických stížnostech všecko mile a trpělivě snášeli, nic se neohlédajíce na ony stížnosti zastaralé, na nichž však zemi jich velmi mnoho záleží, kteréž hned od časův nebožtika císaře krále Ferd. I. nevyřízené zůstávají, a k nimžto ještě dobrý díl jich za slavného J. M. C. panování přibyl, a i těm v ničemž nejmenším zpomoženo není, jakkoli na to mnohonásobní, velicí a však naprosto daremní a neužiteční nákladové peněžití jsou vynaloženi, a jichž s tím se vším předce ještě tak v své váze a na svém místě nevyřízených zanechávají; anobrž kterak jsou nad to výše i v příčině náboženství samého, aby jen J. M. C. v tom poslušnou šertnost a rešpekt náležitý i jeho celému domu rakouskému prokázali, práva svého tak dalece ustoupili, že jim již víceji nad to bez té nejmenší ujmy a zkrácení potomkův jich milých, ano i samých privilegií při té věci ničeho ustupovati možné nebylo, ať již nyní o tom mlčí, že sou s právem a spravedlivě daleko jinačejších prostředkův v tom užiti a jimi téhož práva svého zastávati mohli; i jak teď naposledy již od devíti let

1618 pořád v příčině věcí náboženství se dotýkajících s rozličnými oustními a psanými prosbami, žádostmi, supplikováním, ano i s vyžadováním sobě nejedněch přímluv vzáctných tu nejúsilnější práci a starost vedli, avšak že s tím se vším nikda dle znění a vyměření dotčeného majestatu, an ve všem tom nedorozumění mělo býti pravidlo jisté a neomylné, žádné konečné a platné resolucí aneb opatření dovolati se nemohli: — pročež že J. M. C. ráčí moci všemu tomu dobře a milostivě místo u sebe dáti a poslušným kn. a st. Aug. konfessí v té věci nic za zlé nemíti, poněvadž se v příčině té již dáleji ničehož jiného nadáti a dočekati moci nebudou, jediné toho, aby předně původem a nabádáním protivníkův náboženství jejich ten dobře a spravedlivě nabytý majestat spolu s sjednocením jich společným u velikou pochybnost, hádky a spory uveden, defensí v něm patrně vyměřená divnými šraňky obmezena a soužena, oni pak sami pro tu příčinu takovými nezasloužilými a skrze rozmanité nepodstatné a neforemné konsekvencí a výklady vynucenými důtkami a pomluvami stíženi, v svých povinnostech a závazcích nenáležitě dojímáni a stiháni a tak na dokonalou mizinu, záhubu a zkázu, jak s zemí svou tak ovšem i s privilegiemi a summou se vším svým blahoslavenstvím časným přivedeni a jako mocně dohnáni byli; že oni neřkuli v příčině té v ničemž se vinni dáti nemohou, alebrž pokudž by J. M. C do té věci sám zdravě a živě nahlédnouti, aneb skrze upřímou a náležitou interposicí takovým věcem za času zpomoci chtíti neráčil, že křivdu tu na srdcích svých bolestně snášeti a naposledy pánu Bohu nebeskému na dotčené bezpráví žalovati a všecko to svým milým potomkům k spravedlivému a nestrannému soudu a rozeznání poručiti musejí.

Avšak že J. M. C. jakožto svého nejmilostivějšího císaře, krále a pána p. kn. a st. vždy ještě předce v nejhlubší pokoře a poddanosti za to velice prosí: aby těch věcí ještě dáleji a zdravěji v cís. milosti považiti, a proto, co sou tu takkoli pro zachování sobě v celosti svobody v náboženství podlé té své jim od J. M. samé potvrzené konjunkci výš oznámenou měrou z důležité a přinucené potřeby před sebe vzíti musili, od nich jakožto svých ustavičně věrných a volných poddaných žádnou měrou své cís. a král. milosti a přízně neodnímati ani na zemi jich ubohou proto žádného neštěstí a záhuby nedopouštěti; nýbrž mnohem raději jedny i druhé v své cís. ochraně milostivě zdržovati a tak ve všem tom nad nimi (poněvadž náb. a svědomí lidské tak ouzce sužovati a hemovati se nedá), aby již dokonce v svědomí svém potištěni a svázáni nebyli, milostivou útrpnost nésti ráčil, tak aby, zběhloli by se podtím co jiného, potom J. M. C. to tak vykládáno nebylo,

jakoby J. M. C. ráčil umíniti sobě cele a dokonale tu jednou 1618
jim propůjčenou v náb. svobodu dočista vyzdvihnouti, sjednocení jich od sebe schválené a za nejdostatečnější assekurací jim potvrzené roztrhnouti a kassirovati, společné mezi obojího náb. stavy porovnání dokonce zkaziti a tak pouhé a dokonalé svědomí lidských nucení a sužování do země jich uvésti.

Ale jakož p. kn. a st. toho o J. M. C. žádnou měrou nadáti se a smýšleti nemohou, tak zase těší se ještě jednou tím konečněji a s veselejší myslí tomu, že J. M. C. je v své nejmilostivější ochraně, dobrotě, lásce a přívětivosti vždycky každého času zdržovati a jich všech nejlaskavějším císařem, králem a pánem *nepromĕnnĕ* zůstati ráčí.

Jakož jest Arnošt hrabě z Mansfeldu, nejvyšší správce nad artallerií vojska, stavům kr. čes. pod obojí náležejícího, z jistého direktorův, správcův a rad zemských nařízení město v tom kraji hlavní, Plzeň, v pátek na den památný sv. Václava, 28. d. září, způsobem vojenským oblehl silně, a v témž obležení 7 nedělí a 6 dnův ztraviv, naposledy $\frac{1}{2}\frac{1}{1}$. dne měs. listop., to jest ve středu na den památný obětování panny Marie dle nového aneb na den sv. Martina dle starého kalendáře, když toho dne v ležení jeho jmeno Arnošt za heslo měli, jest od lidu jeho služebného z krajův jemu ku pomoci vypraveného v mocném šturmu rukou brannou přemoženo a dobyto: protož pro gruntovnější vyrozumění všemu tomu, z kterých příčin bylo jest obleženo a jakým způsobem dobyto, ten celý příběh tuto se vypíše ano i, jaký výklad témuž obležení papeženci v spisích svých dávali, se oznámí.

Když tedy svrchu jmenovaní direktorové hned brzo po svém od stavův k té správě zemské dosazení — což stalo se po vyvržení z okna kanceláře české na hradě Pražs. v pátek po památce na nebe vstoupení Krista pána léta přítomného — vyrozuměli tomu z zprávy hodnověrné, že by se v kraji Plzenském proti stavům a obyvatelům království čes. pod obojí skrze některé osoby v městě Plzni i jinde se zdržující lid vojenský verbovati a najímati měl, toho úmyslu jsouce, týmž stavům v předsevzetí jich křesťanském, kteréž sou předně pro ochranu J. M. C. a všechněch obyvatelův téhož království pod jednou i pod obojí, ano i pro obhajování majestatu a jiných svých svobod zemských předsevzali, překážku činiti; i aby o tom časně jistou vědomost míti a takovým jim škoditi mínícím lidem v cestu časně vkročiti mohli: z té příčiny odeslali do téhož kraje Plzenského patent v pátek po neděli Exaudi, všech stavův a obyvatelův téhož kraje podlé

1618 moci jim od stavův dané ním napomínajíce a od osob svých přátelsky žádajíce, že i hned neprodleně se k tomu všelijak přičiní, aby takové najímání lidu válečného potud skutečně přetrženo bylo a žádnému jinému žádného lidu se najímati žádným spůsobem nedopouštělo, mimo toliko ty samy osoby, kteréž by od direktorův do téhož kraje s listy otevřenými vypraveny, a od nich týmž stavům a obyvatelům kraje Plzenského ukázáni byli. Jiní pak všichni verbíři, kteříž by od nich listů otevřených neměli, aby vězením dostatečným zjištěni jsouce, odtud bez direktorův vědomí a povolení propouštíni nebyli. A což by tíž obyvatelé kraje Plzenského mimo to dálejí za slušné uznali, kterak by tomu zlému těch aneb jiných lidí předsevzetí přítrž učiněn býti mohl, že nepochybují o jich jakožto milovnících J. M. C. a vlasti, aby to přetrhnouti a zatím, jestliže co toho tak jest neb není, stěžně direktory o tom zpraviti neměli, vědouce, že v té příčině jednomyslné všech tří stavův snešení naplní.

Při kterémžto patentu odeslali také obzvláštní psaní i do krajského města Plzně úřadu svědčící, v němž oznámili jim, jaké zprávy je o nich docházejí, přitom jich napomínajíce: poněvadž toho důležitá potřebnost, aby takové kr. čes. škodlivé předsevzetí zastavováno bylo, aby týž patent v místech výsadních přivěsiti dali a vedlé znění jeho statečně se zachovali.

Plzenští pak, přijavše patent a psaní jim náležející, dali na ně zase direktorům odpověď v úterý svatodušní dosti mírnou a snesitedlnou: že dokonce netoliko o nějakém najímání lidu válečného ale ani o osobách v válečném spůsobu zběhlých, jak při městě svém tak po všem kraji Plzenském, žádné nejmenší vědomosti nemají; a jim že nic milejšího a vděčnějšího nad pokoj není, kteréhož sobě s direktory i s stavy jakožto svými zvláště laskavými, upřímými a milými ve vší křesťanské dověrnosti pány a přátely po všecky časy od svrchovaného pána Boha, původa a milovníka pokoje, věrným srdcem žádají a jim se na všem dobře a šťastně míti vinšují.

Direktorové, vyrozuměvše omluvě Plzenských, byli s ní na ten čas dobře spokojeni, nadávše se, jak nábožně o pokoji píší, že také tak upřímě ho stíhati budou. Ale brzo potom, když všickni tři stavové drželi sjezd svůj obecný na hradě Praž. při památce sv. Jana Křtitele za příčinou nařízené defensí, jakby kr. čes. a obyvatelé jeho tak dobře pod jednou jako i pod obojí v čas nastalé potřeby před nepřátely svými ochraňováni býti mohli, došly je jiné jistší zprávy, že by Plzenští, zapomenuvše se na svou vysokou zakázku, jak v městě

Plzni tak i obzvláštně v městečku Dobřanech na buben udeřili a lid vojenský najímati dali.

I stížili jim to opět direktoři psaním svým v úterý po sv. Janu Křt., pokudž by to tak bylo, že by nemohli s nimi v té příčině spokojeni býti. Protož chtíce tomu dále, byloli by co toho, vyrozuměti s gruntem, dožádali se v tom Diviše Markvarta z Hrádku na Bělé a Nekníři, J. M. C. rady, přední osoby a obyvatele z stavu rytířského v tom kraji, aby se do města Plzně vypravil, pokudž by čím tím Plzenští vinni byli, to při nich přátelským způsobem zastavil a, jak to najde, jim zase neprodleně o tom zprávu učinil. Kterýžto přijmuv tu kommissí k sobě, hleděl se tak v tom bedlivě zachovati.

Což vše uvedeno v známost Plzenským týmž psaním, a přitom byli opět v něm napomenuti od direktorův na místě všech tří stavův pod obojí i pod jednou: Poněvadž to mnozí z stavův pod jednou, poznávajíce to býti s dobrým předně J. M. C. potom i s svým vlastním i všech stavův kr. čes. o túž nařízenou defensí s stavy pod obojí jednomyslně se snesli, pokudž co toho jest a Plzenští jaký lid vojenský najímají, aby toho i hned přestali a týž lid posavad zverbovaný propustili a direktorům i hned, z čího poručení a komu k ruce to se děje, v známost uvedli. Nebo nestaloli by se toho, že by musili tomu rozuměti, že by se oni Plzenští král. českému a všem stavům za zjevné nepřátely postaviti chtěli. Odkudž by direktoři měli příčinu na jiné prostředky nastoupiti, kterýmiž by je od takového neslušného předsevzetí odvésti mohli.

Na to druhé s přátelské napomenutí Plzenští, vyrozuměvše přednešení ústnímu Diviše Markvarta, toliko tím odbyli direktorův v listu svém v úterý po památce navštívení sv. Alžběty, 3. dne července, jim odeslaném: že pro gruntovnější všeho toho, nač se jich direktoři jak skrze psaní své tak ovšem i skrze kommissaře od nich zřízeného dotazují, zprávu odsílají jim přípis jisté a milostivé vůle J. M. C. krále a pána jejich nejm., k nim zvláštním psaním z Vídně v pátek po slavnosti Těla bož. (15. června) prohlášené, nepochybujíce, ale důvěrné a přátelské k nim naděje jsouce, že, vyrozumějíc direktorové z strany vyslaného k nim od J. M. C. hejtmana vojenského J. M. vůli milostivé, jim toho, jako by oni na buben udeřili a sami od sebe buď v městě Plzni buď v Dobřanech aneb kdekoli jinde, jakož pak tomu zjevně a patrně odpírají, jaký lid vojenský najímati dáti měli, přičítati a o nich, žeby se tudy za zjevné nepřátely k. čes. a stavův postavovati měli, když oni k J. M. C. jakožto nejmilostivější vrchnosti své věrnost a poslušnost náležitě a poslušně zachovati mají a všelijak šetří, smýšleti a je v to vkládati neráčí.

1618 kojně s nimi se rozžehnal, co měli býti tomu rádi, že takových hostí nezbedných zbudou z hrdla, to oni místo toho vydali se v dlouhé mu trucování a pohrůžky, že v malé chvíli pošlí za hrabětem a lidem jeho z města lid svůj, aby jim cestu k ležení ukazoval; jiným také sousedům svým činili opět poznovu divné oukory a pohrůžčivá slova, tak že oni pro svou bezpečnost, poslavše za hrabětem stěžně, žádali ho velmi snažně, aby pro uvarování větší jich záhuby a nebezpečenství s lidem svým zase zpátkem se obrátil, ten nesmírný pych a výtržnost Plzenským zastavil a je spolu s lidem jich krajským k zachování pokoje mocně přidržel a dohnal.

Kteroužto žádost obyvatelův kraje Plzenského i jiných okolních krajův uznav hrabě za slušnou ano i sám nesa to těžce, že se s takovým posměchem i na díle škodou na lidu při svém pokojném odtažení od Plzenských potkal: i přitáhl zase zpátkem k městu 28. d. září, oblehl je teprv opravdově, rozkázav na třech rozdílných místech okolo něho šance vně vyvrhnouti a střelbu velikou proti zděm městským zasaditi.

V tom direktorové na osvědčení své i všech stavův pod obojí neviny, že zkázu a vyvrácení Plzenských nikda žádostivi nebyli, ani jim k tomu poslednímu obležení žádné příčiny nedali, opatřili to při hraběti z Mansfeldu, aby na ně mocí nekvapil, že chtějí ještě jednou napomenouti jich přátelsky skrze jisté kommissaře, aby hleděli sobě usmysliti za času. Za tou tedy příčinou odeslali jim psaní z Prahy 2. d. října, oznamujíce v něm: že sou při kommissařích kraje Plzenského, Žateckého a Rakovnického to nařídili, aby oni jmenem a na místě direktorův Plzenským některé pilné věci jich samých se dotýkající pro vlastní jejich dobré přednesli; proto že jich napomínají, anobrž i za to žádají, aby k tomu ke všemu, což jim týž kommissaři buďto oustně neb listovně na místě jejich přednesou, víru přiložili, to vše při sobě bedlivě považili, raději sobě časně usmyslili a spolu s stavy dle své direktorům učiněné připovědi v srozumění a pokoji zůstávali, nežli nebezpečenství, ku kterémuž sou posavad sami příčinu dali, na sebe očekávali; nebo co tak týž kommissaři krajští s nimi zavrou, to že jim náležitě a jistotně splněno a zdrženo býti má. Přitom že jim oznamují, že při Mansfeldovi jest nařízeno, aby i hned od města jich odtrhl a jinam se obrátil, odkudž znáti mohou, že škody a záhuby jejich direktoři žádostivi nejsou, nýbrž aby mezi nimi všemi láska, svornost a žádostivý pokoj učiněn býti mohl, že o to přemýšlejí.

Ale Plzenští nedavše direktorům na tu otcovskou výstrahu žádné odpovědi náležité, buď že se to stalo od nich z vlastní vysokomyslnosti a potupy stavův, buď z zápovědi hejtmana Dorn-

hajma a jiných papeženců proti stavům zazlených, ješto se 1618
tam byli shrnuli; poručili služebníku svému úřadnímu, aby 5. d. října posla jejich prostou toliko recepissou odbyl v rozum ten: že ukazatel kundšaftu dodal psaní od direktorův náležející úřadu, starším obecným i vší obci města Plzně; ale poněvadž od J. M. C. krále a pána, pána jich nejm., defensí města J. M. C. hejtmanu nad lidem válečným nařízenému poručena a brány městské zavřené jsou, bude se od týchž kommissařův, pokudž se jim viděti bude, na místě direktorův listovní přednešení moci učiniti.

Dříve však, nežli se to od týchž kommissařův vykonalo, posláno jest hraběti $\frac{2}{12}$ dne října z cajghauzu Pražského 15 centnýřů prachu a 5 cent. olova a potom tři polní kusy pěkné, kteréž císař Rudolf slíti dal, s 600 kulí, s tím přitom napomenutím, aby, pokudž nejvýše možné, vylévání krve lidské šanovati hleděl.

Nicméně hrabě viděv, že ani direktorův vlídnost přátelská ani jeho vojenská přísnost Plzenským rohů ještě sraziti nemůže: pročež přikročil k němu příkřeji a dal 8. neb 18. d. října právě při času mše tak silnou střelbou k městu a k klášteru bosáckému pouštěti, že věže jedna kostelní tím střílením zbořena a mnich při mši v témž kostele v půli přestřelen byl. Odňal i vodu obleženým a zdi městské na mnoha místech široce jim zvrtal.

Císař zase zvěděv, že Mansfeld s jeho věrnými a stálými Plzenskými nikterakž nežertuje, a chtěv jim rád z té nouze aspoň psaními svými pomoci, když mocí vojenskou nebylo na ten čas lze; i učinil dvoje psaní o ně jedno k kurf. saskému a druhé k direktorům.

V psaní, kteréž direktorům pod datum 18. d. října svědčilo, poroučel tuze, poněvadž zprávu jistou toho má, kterak by Plzeň město jeho od lidu válečného jejich obleženo, velice sužováno, ano i k tomu nuceno, aby lid jeho válečný tam ložírovaný vyhnán a lidem jejich válečným též město Plzeň osazeno bylo: protož že jim o tom dostatečně poroučí i otcovsky jich napomíná, aby s týmž lidem svým válečným od něho odtrhli, hrabě z Mansfeldu ven z země vybyli a tudy jiným zemím k většímu pozdvižení příčiny nedávali.

Dáleji, co se na interposicí a traktací nastoupení dotýče, na to vše, když od direktorův lid válečný verbovaný i domácí krajský rozpuštěn bude, zbraně se složí, od veřejné hotovosti a direkcí upustí, a lid jeho válečný, kterýž v kr. jeho českém zůstává, pro nějž jest místa příhodnějšího k přechování ho přes zimu vynajíti nemohl, profianty a jinými potřebami fedrovati budou: tehdy když se to od nich vše stane a jeho otcovské

1618 napomenutí při nich místo své míti bude, že na túž interposici a jednání též nastoupeno býti má.

Ale co direktoři jmenem svým i na místě všech stavův pod obojí na toto podání cís. dali za odpověd, při konci roku tohoto oznámí se. —

V listu pak po schválním kurýru z Vídně 19. d. října k kurf. saskému vypraveném, žádal kurfiršta přátelsky a milostivě, aby to ňák zjinačiti mohl, v smyslu tom:

Že po vyřízení k němu předešlé odpovědi své 16. d. října došla jest ho hodnověrná zpráva, kterak by jeho věrné, poslušné a stále trvanlivé město Plzeň od jeho neposlušných a a protimyslných českých poddaných a pomoci té, kteráž jim z říše přišla, během nepřátelským velmi těžce obleženo bylo. I poněvadž jeho láska snadno tomu rozuměti může, že by to předsevzetí jich k skutečnému fedruňku a řízení té na snažné vyhledávání jeho lásky i jiných předních kurfirštův a knížat před několika nedělmi již od císaře povolené a jeho radě a vyslanému Jakubovi z Gryntálu pronešené, i skrze vlastního cís. posla Fridricha z Talenberka, radu, komorníka a presidenta nad appellacími na hradě Pražs., kurfirštu opáčené milostivé interposicí i kurfirštové kommissí jemu od císaře v příčině složení zbraní svěřené naprosto nic jako nesnesitedlné se nešikovalo, obzvláštně pak, že čelí proti tomu, což jest dotčený z Gryntálu na cestě, jeda z Drážďan do Vídně, při jmenovaných jeho poddaných českých jmenem kurf. jednal, i na čem tehdáž s nimi zůstáno bylo: z té příčiny že uznal býti toho nevyhnutedlnou potřebu pro uvarování nebezpečenství toho, kteréž mohlo by z dalšího té věci odkladu snadně pojíti, aby kurýra tohoto k jeho láskám stěžně vypravil s tou přátelskou a milostivou žádostí, aby kurfiršt to obležení od města Plzně odvrátil a přitom i tomu všemu, cožkoli až dosavad v témž kr. jeho čes. z strany těch pomocí odkudkoli jim přišlých, i sic jináč zběhlo se a zašlo a jmenované interposicí přátelské k veliké překážce a ujmě vztahovati by se mohlo, i hned zpomoci a přítrž učiniti hleděl, ovšem pak tomu odporen nebyl, že jest se týž vyslaný jeho z Gryntálu k témuž cíli, na jeho milostivé při něm toho vyhledávání, z čehož císař kurfirštu práv býti se zakázal, z Vídně zase zpátkem do kr. jeho čes. se obrátil a odjel. V čemž že jeho lás. prokáže císaři znamenité příjemné přátelství, a on že jemu to zase vší milostí svou cís., kterouž sice bez toho prvé k němu ráčí býti nakloněn, i jiným vším dobrým každého času zpomínati chce.

Co pak kurf. na to dal za odpověd a takéli se o Plzenské zasadil, při direktořích na ten čas vyhledati sem nemohl.

A byť krásně za ně i jakou přímluvu učinil, hrabě však z Mansfeldu ne mnoho se ohlédal na to, nýbrž $^{10}/_{20}$ d. října umínil sobě hlavním šturmem Plzenských statečnosti a štěstí svého pokoštovati. Ale že obležení za tou mezerou, kterouž z velikých kusův ve zdi městské udělal, vyvrhli sobě příkop hluboký a zasadili proti ní kusy své, bráníce svého velmi udatně: z těch příčin ztrativ při tom šturmu do 300 jonáků, od téhož předsevzetí svého na ten čas upustil, aby lidu bezpotřebně sobě nehubil. Kteráž ztráta na lidu dobře se mu nahradila, když mu v málo kolikasi dnech přibyl z říše regiment čerstvých soldatů a několik kusů střelby s municí k ní náležité. 1618

Po tom nezdařilém šturmu Plzenští měli na Mansfeldské dvoje srdce; nebo vypadvše ven silně, zmocnili se v prvním outoku jedné batterie, chtějíce na ní kusy Mansfeldské buď docela odníti, aneb při nejmenším zacvokovati, a šermiclovali o ně s nepřítelem na dobré dvě hodiny. Naposledy pak, když hrabě dal vhoditi do města 8 granatových kulí neb jablek po 49 librách, kteréž v něm velikou škodu na stavení zdělaly, byli tím přinuceni zase zpátkem do města coufnouti, nežli by se s ňákým větším neštěstím potkali. Nicméně stříleli z města téměř ustavičně s šikovanými a drátovanými kulkami, že skůro žádný z Mansfeldských pro ně vyskytnouti se nemohl. A kdokoli byl těmi kulkami poraněn, s těžkostí který se vyhojil; pročež mnozí měli za to, že by dotčené kulky byly napouštěny jedem a to proti obyčejné zvyklosti a povaze vojenské.

Zatím hrabě rozuměv tomu dobře, že Plzenským na tom veliký fortel a pomoc záleží, dokavad mlýny své městské pod mostem u samých zdí městských ležící budou míti v celosti; z té příčiny povolav před sebe 28. d. října hejtmanův lidu pěšího z kraje Žateckého, Karla Grefingera z Saleku, Michala Dobrajnera, Hynka Mirešovského a Vilíma Týzle, snesl se s nimi na tom: aby dotčené mlýny, jakkoli budou moci, vypálili a potom, poskytneli se jim k tomu dobrá příležitost, přes zdi aneb tou fortničkou, kudy Plzenští do týchž mlýnů vcházeli, do města vkročili, že on tolikéž na tom jest, aby z druhé strany také šturm k městu pustil. Když tedy se jim z kusu znáti dá, aby byli pohotově, a zase oni Žatečti skrze udělání ohně u šibenice aby též hraběti, že pohotově jsou, návěští dali.

V noci tedy na 29. d. října podlé snešení toho hejtmané kraje Žateckého, vybravše sobě každý z praporce svého po sto muškétýřích, vydali se s nimi na cestu tiše, asi okolo třetí hodiny na noc, beze všeho bubnování a hlaholu a upřímo

1618 přes vodu bředouce k těm mlýnům se brali, očekávajíce u nich na návěští hraběte a sami také skrze zanícení ohně, že již pohotově jsou, znamení mu dávajíce, což přes půl noci trvalo.

Byl pak úmysl jejich dokonalý, aby tiše vartu, v níž bylo 50 mušketýrův, zajali a opanujíce mlýn všecko lepší z něho preč odnesli; ale že v tak velikém počtu lidu nemůž býti bez toho, aby buď někdo nezakašlal aneb jináč a jináč, tělem svým hýbaje, se nepronesl, pročež i tou měrou naši se prozrazovali, tak že Plzenští mohli se domysliti o přítomnosti nějaké nepřítele. Až potom vždy do konce předce se prozradili, když jednomu Němci lunt sobě spravujícímu jiskra na pánvičku přišla, od níž mušket jeho vypálil, buď že to strachem aneb jinou neopatrností jeho přihodilo se: tu hned ostatní, nevědouce jaké jiné rady sobě dáti, udeřili lermo a s velikým křikem a výskáním chtivě do mlýna vskočili, jej opanovali a zapálili. Nebo hejtman Grefinger vysypav jednomu soldatu Slanskému prach z toulce, zapálil ním jakousi truhlu, do níž poručil skládsti lopaty a jiné otevřené nádobí mlýnské, od kteréžto potom ten celý mlýn se zňal a velikým plamenem hořel, až i ta vodní kola od něho popálena. Přitom shořelo v témž mlýně přes 300 strychů mouky kromě obilí na zrně v něm shromážděného, a podlé něho i obecný pivovar, vodárna, papírna i prachovna.

Plzenští pak porozuměvše z toho vystřelení nenadálého, že nepřítel což tož proti nim před sebe béře (neb právě tehdáž o půl noci podruhé rundem se šlo), uhodili také na buben lermo a stříleli velmi prudce mezi naše z švihovic, z háků i z mušketů v místo to, kde oheň nejvíce hořel. Vzešel také po městě převelice smutný hlahol a jekot od žen a dětí, když jedny přes druhé křičely, na neštěstí své naříkajíce a soldatův, aby je bránili a hájili, pro Boha svrchovaného s pláčem prosíce.

Ale hrabě z druhé strany úmysl svůj docela změnil, ani v tu dobu se neozvav. Co toho bylo za příčinu, věděti se nemohlo, ješto kdyby byl tehdáž hrabě také zároveň z druhé strany na město udeřil, bylo by snad s nehrubou nesnází město vzato. Ale na ráno musil se diviti smělosti Čechův a je chváliti, byv z toho potěšen, že tak dobrý krajec chleba Plzenským odňat a hrdost jich trochu zkrocena jest. Při tom outoku a ohni nemnoho soldatův, a jakž někteří zaznamenali, toliko 6 osob na placu zůstalo.

Jmenovaný hejtman Grefinger, neměv na tom dosti, co té noci dovedl, vzal jiných 100 soldatův z praporce svého a pustil se s nimi v bílední přes tutúž řeku k tomu spálo-

nému mlýnu, chtěje odtud něco kořisti vynésti. Ale nespůsobil nic pro velikou střelbu od Plzenských bez přestání puštěnou, a k tomu že již bylo všecko tím ohněm dočista pokaženo. 1618

Následující 3 dny, totiž 30. a 31. d. října a 1. d. listop., žádné střelby z kusův hrabě neužíval, než když soldati na varty zavozováni a zase z vart do ležení odvozováni byli, Plzenští toliko z muškett a z švihovek na Mansfeldské, a tito zase na ně stříleli.

Předtím také hrabě, dav město na jedno i na druhé podkopati a prachem miny ty neb štoly naplniti, poručil zapáliti je a nemálo tím země vyvržením škody zděláno.

V tom kommissaři k rokování s Plzenskými od direktorův zvoleni, ublídavše příležitost svou, učinili k úřadu psaní dvoje a třetí k starším obecním ve čtvrtek den památný Všech Svat., to jest 1. dne listopadu, kteráž psaní, jakž sami Plzenští v jednom listu svém oznamují, od týchž kommissařův přes zdi městské na šípích z kuše do města vystřelena byla. V nichž přivozovali jim ku paměti jednostejnými slovy:

Kterak před některými dny jest jim kommissařům od direktorův psaní Plzenským svědčící k dodání jim odesláno, kteréž oni jim skrze polního bubeníka dodali a na ně toliko prosté recepisse dostali. Kteréžto recepisse přijavše direktoři od dvou osob z prostředku kommissařův do Prahy vypravených, že nesli nad tím nelibost velikou, že od nich zase jistá odpověď psaná pod pečetí městskou direktorům odeslána nebyla.

Nicméně však, že obmýšlejíce o nich všecko dobré, učinili týmž kommissařům psaní nové, poroučejíce jim, aby jim ještě jedno přátelské napomenutí listem svým učinili, poněvadž to zřetedlně znají, že město jejich mocí, lidem hraběte z Mansfeldu s pomocí boží dobyto a opanováno bude. V tom aby se upamatovali a rozvážíce dobře při sobě to krve prolití, kteréž při tom outoku povstati musí, sebe, manželek i dítek svých milých ušanovali a, aby se to státi mělo, k tomu přijíti nedopouštěli; nýbrž direktorův upřímé mínění a hraběte z Mansfeldu napomenutí, aby raději město dobrovolně vzdali, nežli sebe o všecko všudyž mizerně připravili, sobě oblíbíc k srdci svému připustili, zvláště když se jim direktoři v tom věrně zakazují, že při své víře, privilegiích a svobodách zůstaveni býti mají.

Nyní tedy že kommissaři dle toho poručení tak činí, a jich těmi psaními ještě přátelsky napomínajíc žádají: že raději dobrovolně město i bez dalšího dobývání vzdají a, jakž na hoře dotknuto, sebe samých, manželek i dítek svých při hrdlech zachovati hleděti budou. Pokudž pak toho neučiní, a hrabě

1618 města šturmem se zmocni, že dle ohlášení svého ani dítěte v mateřském životě živiti nechce. V čemž že potom nebudou moci žádnému jinému viny dávati, nežli samým sobě a tomu, kdo jim k takové neústupnosti radí. Direktorové pak že budou moci se toho všeho předně před všemohoucím pánem Bohem, ano i vším světem, že tou záhubou jejich vinni nejsou, slušně a náležitě očistiti.

Jaká by tedy vůle jejich v tom na konec byla, aby je neprodleně odpovědí svou světlou a neukrytou zpraviti nepomíjeli. —

Plzenští dostavše všech těch psaní spůsobem již oznámeným, odeslali na ně omluvu svou kommissařům v úterý den sv. Linharta, 6. d. listopadu, takovou: včerejšího dne dostavše k sobě přes zdi městské trojího psaní nepřečtěného a pod titulem i jmenem výš dotčených kommissařův, že sice o tom nepochybují, než že v skutku od nich k nim vypravena jsou; ale že sou na ně žádné odpovědi dosavad nedali, že jsou k nim naděje té, že je při sobě omluvené míti budou, poněvadž jsou obce tak na spěch pro uvedení jí těch psaní v známost svolati nemohli; žádajíce jich, aby s nimi v příčině té do zejtřejšího dne shovení měli.

Kommissaři po přečtení omluvy, vypravili zase k nim hned na ráno 7. d. listop. stejné psaní, napomínajíce jich: poněvadž z některých důležitých příčin a potřeb někteří z prostředku jejich do měst Pražských v osm hodin na půl orloji odjedti musejí, aby pro dokonalé zpravení v tom direktorův, co by dále činiti mínili, i hned, nedadouce té osmé hodině projíti, v známost jim skrze psaní uvedli; pokudž by se pak toho nestalo, že obávají se, aby budoucně k takovému pokoje traktirování víceji času neužili.

Ale obležení neulekvše se nic té náhlé pohrůžky, odepsali zase hned kommissařům:

Že z psaní jich dnešního teprva k deváté hodině německé jim dodaného vyrozuměli, k čemu by jich opět napomínali. Což že jest jim v pravé pravdě dosti litostivé, že oni nepodavše žádnému v král. čes. z pánův obyvatelův k jakému nepokoji a jich obležení ani nejmenší příčiny, takové soužení nynější všemu světu ku politování a požalování hodné snášeti musejí. Nicméně co by se mínění kommissařův tklo, poněvadž z téhož psaní jejich vyrozuměti nemohli, o jaký pokoj a na jaký spůsob s nimi traktirovati chtějí: pročež že nevěděli, jak v tom úmysl svůj před kommissaři pro zpravení direktorův na ten čas vyjeviti, nepochybujíce o nich, že to vše skrze psaní své přátelské vysvětliti a specifikovati a mezi tím v ležení svém spůsobem vojenským, což se i u nich státi

má, zjevný a tejný štilštand nařiditi ráčí. Oni nahlédnouce do toho podání a jeho s obcí povážíce, že budou také moci věděti, jak v tom dále kommissaře zpraviti. 1618

Dříve pak, nežli co toho bylo Plzenským odesláno a přednešeno, Maximilian kníže bavorské, chtěje také rád Plzenským z toho svízle a nebezpečenství pomoci, neb i vždycky prvé pronášel se v tom, že jejich obzvláštnim zástupcím a fedrovníkem jest, odeslal direktorům o ně psaní z Mnichova 2. d. listopadu v ten rozum:

Že zůstává mu v čerstvé paměti odpověd direktorův, kterou sou mu na jeho dobrým úmyslem v příčině města Plzně 3. d. června jim učiněné napomenutí pod datum 23. d. srp. odeslali: že totiž nikda jim to na srdce nepadlo, aby témuž městu Plzni a obyvatelům jeho jakou nejmenší škodu a zkrácení činili, mnohem pak méněji je oblehnouti dáti měli. Kterémužto jejich slušnému a spravedlivému prohlášení že jest kníže neřkuli velice rád vyrozuměl, alebrž i té celé neomylné naděje k nim byl, že direktorové od toho svého ohlášení nikam na stranu se neušinou, nýbrž stále a starostlivě při témž mínění zůstanou, zvláště poněvadž dotčené město Plzeň tak, jak o tom dalece ví, proti nim před sebe nic takového nebralo, kromě že jest se J. M. C. jeho nejmilostivějšímu pánu a strejci v tom, že J. M. jakožto své od Boha představené vrchnosti v povinné a poddané poslušnosti zůstati chce, pronešlo a ohlásilo. K čemuž že i oni sami ve všech svých psaních a spisech se přiznávají a honosí, že jsou nejposlušnější a věrní J. M. poddaní. Ale že nyní porozumívá tomu, kterak na poručení jejich jmenované město Plzeň mocí válečnou bylo by silně obleženo, a že se na ně, jak nejpříkřeji může, dotírá.

I poněvadž pak ta věc čelila by zřetedlně proti předešlému jejich pronešení, nemohlo by z ní nic jiného pocházeti, jediné ještě větší pohoršení a nemilost z strany J. M. C. jako i vůbec divní o tom soudové a domnění scestná; ješto oni předešle sami za to prosili, aby sobě žádný takových myšlení o nich nedělal, zvláště že císařský lid, jakž o tom zpraven jest, dosavad s pokojem ležel, ano i Plzenští, bezpečivše se na jich pronešení a zámluvu, tím méněji zásobili se náležitými prostředky proti takovému násilí, jakož pak snad byli by mohli s to dobře býti.

Z těch příčin že jich za to psaním tímto žádá, aby na dokázání toho svého pokoje milovného úmyslu, v němž sou se vždycky každého času patrně ohlašovali a zakazovali, proti často jmenovanému městu Plzni dáleji nic skutečně před sebe nebrali, od nepřátelského jich sužování přestali a lid svůj od obležení města odvedli. V čemž že učiní to, což samo v sobě

18 slušné a spravedlivé jest, a skrze to že při J. M. C. budou moci spíšeji dojíti a dosáhnouti milosti, odpuštění provinění svého, míru, pokoje a spůsobu svého pohodlného, kteréhož tak hrubě žádostivi jsou a při J. M. C. vyhledávají, což že i sám kníže rád viděti a jim přiti bude.

Jestliže by pak ani na to jeho a tomu podobná pokojná napomenutí jako i na svou vlastní povinnost a zakazování zřetedlná nic dbáti nechtěli, nýbrž předce čím dále tím přísněji a nepřátelštěji k témuž městu Plzni přikračovali; tedy že by bylo již snadno z toho souditi, že by tu běželo toliko o náboženství katolické, a takové příkoří dálo by se týmž Plzenským pro to samé, že by od něho a od J. M. C. odstoupiti nechtěli, jako i v naději dosažení nějakých velikých kořistí od svých vlastních krajanův, kteříž sice tak dobře jako stavové pod obojí v majestatu i v jiných privilegiích zemských obsaženi a zahrnuti jsou. A tak že nač při J. M. C. i jinde všudyž pro ulíčení a ospravedlnění potržky své tak přenáramně naříkají a touží, a v čem přede vším jiným dostatečně opatřeni býti žádají: že se tuto toho sami skutečně dopouštějí, a tou příčinou že tím katolického náb. sužováním udělají všechněm katolickým stavům v říši i krom říše veliké rozmyšlení, kdyby oni (jakž J. M. C. z jiných míst o tom zpráva dochází) pro své náboženství protivenství snášeti museli.

Ale pro uvarování všech těch nepřiležitostí že jest k nim ještě té nepochybné naděje, že jeho dobře míněné a upřímé výstraze, co nejdříve možné a prvé, nežli by na nejtužší přišlo, místo a průchod volný u sebe dají a na to se zdravě rozmyslí, že jest kníže vždycky každého času s královstvím čes. i s direktory dobře mínil, a oni také k ničemuž jinému neměli nikda dávané sobě od něho příčiny. S tím že jest k nim vší milostí svou knížecí nakloněn. —

I poněvadž direktoři porozumívali z psaní toho, že kníže není dobře zpraven v tom, pro které příčiny Plzenští uvedli na sebe takové nebezpečenství a zkázu, pročež vidělo se jim za potřebné, aby mu to vše s dostatkem v odpovědi své vysvětlili. Kteráž jest mu odeslána 10. d. listopadu v smyslu tomto:

Ačkoli kníže dosti horlivě dopisuje se na ně o to obležení města Plzně, však že oni jemu v tom nic za zlé nemají, soudíce, že se to od něho děje pro to, poněvadž by o příčinách podstatných dotčeného obležení náležitě zpraven nebyl. Což nyní direktorové tímto psaním svým jemu v známost uvésti pominouti nemohli; a že ovšem i oni pamatujíce se v tom výborně, v čem a jak sou se knížeti 13. d. srpna v příčině města Plzně pronesli, ale že přitom také hned tehdáž dolo-

žili toho, jaké nepřátelství a protimyslnosti Plzenští jim a stavům pod obojí již v tu dobu prokazovati se neostýchali. 1618

A k tomu tedy že se ještě dosavad znají, že jsou nikda na to pomysliti neuměli, aby dotčené město obleženo a k nějakým takovým škodám, jaké již se pocitují, přivozováno býti mělo, kdyby byli samoděk ke všemu tomu veliké příčiny nedali, tak že direktorům nebylo lze jinak se k nim zachovati. Když zajisté jmenovaní Plzenští od svého zakázání, kteréž jim na počátku psaním svým učinili, že s direktory a s stavy v dobrém přátelství trvati a zůstávati chtějí, velmi brzo odstoupili: že hned zatím protimyslně a nepřátelsky k stavům pod obojí se chovali a davše lid vojenský najímati i cizopanské poddané po sobě potahovali a do města svého mocí je vháněli; s týmž verbovaným i domácím lidem na okolní grunty vypadali, svým blízkým sousedům zájmem dobytka a plundrováním statkův znamenité škody činili, anobrž tak dalece sobě v tom svém předsevzetí neslušném uzdy volné popouštěli, že i někteří přední osoby z stavu rytířského zjímali a s sebou do města zavezli, poddané jejich k tomu, aby jim člověčenství slibovali, mocí nutiti se opovážili; direktorův sekryty od patentův do krajův rozeslaných odtrhali a je k svým paletům a lístům verbovným přilepiti a na ně potom pod jmenem direktorův v říši vojáky sobě k ruce falešně a podvodně najímati dali, tak náramný kvalt a moc násilnou po celém kraji sem i tam s týmž lidem svým provozujíce, že jim těch nepřátelských výpadů a plundrování samotný lid ten krajský, jak z kraje Plzenského tak i z některých jiných krajův, nijakž zastaviti nemohl.

A ačkoli direktoři množstvíkráte skrze psaní i zápovědi své napomínali je v tom, aby od takového země hubení dobrovolně přestali; však že neřkuli jich v tom neuposlechli, alebrž čím dále tím nepřátelštěji k stavům se ukazovali, nepominuvše přitom i divných pohrůžek užívati, tak že direktoři pro opatření celé země musili vol neb nevol s větší trochu přísnosti přistoupiti k nim úmyslem ovšem tím, aby dotčené Plzenské od jejich mínění zlého k nějakému lepšímu úmyslu a usrozumění sobě přivésti mohli, tak aby dotčené město naposledy násilně dobyto nebylo a nemusilo takového neštěstí vystáti, s jakýmž se v podobných příležitostech všickni jim podobní zpurní a zarytí lidé obyčejně potkávají. Ale i toho velmi špatně sobě vážili, nýbrž sami svévolně a tak zpurně k tomu obležení svému se hotovili, že svá přepěkná a nákladná předměstí naprosto bezpotřebně popelem položili a na své odpírání násilné tak hrdě se spoléhali.

8 také stavové pod obojí při provozování náb. sobě toho vždycky vinšovali a žádali a ještě dosavad ničehož jiného sobě nevinšují, konati a provozovati může.

Co se pak tkne toho jejich po Plzenské kořisti dychtění, že mají direktorové k knížeti tu poníženou důvěrnost, že jim pro tak špatnou příčinu takové veliké zkázy toho vzácného ouda kr. čes. přičítati nebude; nýbrž že již připomenutým vlastním a podstatným příčinám toho obležení místo u sebe dá a jim milostivě uvěří.

Pro ty tedy jich motivy a příčiny že jmenem a na místě principalův svých stavův kr. čes. ještě jednou knížete poslušně prosí: aby k zprávám stranním a nejistým lidí těch, kteříž ho v té věci podlé náruživostí svých nezřízených zpravují, jimiž proti stavům zapáleni jsou, žádné víry nepřikládal, ani také sám o nich sobě takového myšlení nedělal, jako by oni sobě to v mysli své uložili, aby tou příležitostí nábož. katolickému nějaké příkoří a nátisky činiti aneb Plzenské od povinného a poddaného J. M. C. poslušenství (čehož jich Bůh uchovati ráčí) odstrašiti chtěli; nýbrž aby se jim radéji doveřoval v tom cele a dokonale, že oni, jak již nahoře toho dotknuto, všecky vesměs i jednoho každého obzvláštně z stavův a obyvatelův náb. kat. pod jednou, kteříž sobě s nimi v pokoji, svornosti a lásce živi býti a zůstávati vinšují, za své milé přátely držeti, ctíti, je fedrovati a s svou defensí a hotovostí vojenskou, do níž sou také výslovně pojati, před všelijakým násilím nepřátelským, jak nejlépe a nejmožněji budou moci, chrániti a obhajovati, jich žádným vymyšleným spůsobem v jejich svobodném náb. provozování nehindrovati, neutiskovati a nezarmucovati chtějí.

Nadto že tak dobře a opravdově, jako kdy Plzenští to činili a činí, jsou a bohdá do smrti zůstanou J. M. C. jakožto králi a pánu jich všech nejm. v tom poslušenství a devocí, kterouž jemu povinni jsou, beze vší proměny a vrtkavosti, vinšujíce přitom také jednomu každému, i o každém to rádi doslýchajíce, aby všickni s dobrým, upřímým a nelícoměrným srdcem i úmyslem J. M. C. sloužiti a jeho císařského i král. zřetele, velebnosti a pohodlí s takovou věrností, jako oni to činí, vyhledávati a vzdělávati mohli.

To že vidělo se direktorům na jeho knížecí psaní na ten čas za poslušnou a šetrnou odpověd dáti. —

Aby tedy direktorové před knížetem bavorským ostali práví z strany té poslední kommissí, hned také toho 10. d. listopadu uvedli psaním svým obšírným v známost Plzenským, které jsou osoby za prostředky a smlouvce k tomu jednání zvolili, a na jaké výminky příhodné chtěli by se s nimi o to

o všecko nedorozumění přátelsky smluviti, tak aby z dokonalé jich záhuby sjíti mohlo. Kteréž znělo samo v sobě takto:

Že by jim zdraví, pokoje a všeho dobrého věrně přáli; jaký pak nepokoj a z toho následující škody a nebezpečenství jsou sobě sami z úmysla svým nepřátelským předsevzetím proti stavům kr. čes. spůsobili, toho že již netoliko zakoušejí, ale také to i vůbec všechněm vědomé jest. Kteréhožto zlého že mohli se hned na onen čas uvarovati, kdyby jejich připsání, přátelskému podání a mínění dobrému byli obvykli, s stavy v dobrém srozumění zůstali a tudy svému psaní a přiřčeni zadosti učinili. Ale že sou i hned po svém se zakázání jinak učinili, proti stavům za zjevné nepřátely se postavili, lid vojenský na záhubu a škodu království najímali a do města Plzně uvedli; týmž lidem obyvatelům kraje Plzenského veliké škody výpady nepřátelskými i těžké pohrůžky činili a tak své přiřčení ve všem zrušili.

A jakkoli stavové skrze mordy, loupeže a ohně, kteříž se jim dáli, měli dosti příčiny k nim, jakožto k nepřátelům se zachovati: však nejsouce direktorové žádostivi zkázy a záhuby jejich, že sou jim připsali o to, žádavše jich, aby raději pokoj zachovali; což jestliže učiní, tedy že jim na životu ani na jmění škozeno a ubližováno býti nemá, nadávše se, že takové přátelské podání jejich sobě oblibí. Ale že na to žádné odpovědi od nich nedosáhli, nýbrž naproti tomu že sou se čím dále, tím víceji ssílili, nepřátelsky chovali, až i hraběti z Mansfeldu k tomu příčinu dali, že jest město jejich oblehnouti musil. Nyní pak že direktoři porozumívají z psaní jejich, k kommissařům krajským učiněného, že své přečinění vymlouvají a toho dokládají, že by žádnému z obyvatelův v kr. českém k nepokoji nejmenší příčiny nedali. Což jak se s tím, co se nadpisuje, anobrž s samým skutkem srovnává, to že jim k jejich vlastnímu svědomí připouštějí.

Nicméně aby tím jisti býti mohli, že direktorové nikdy záhuby jejich žádostivi nebyli a posavad nejsou, nýbrž by je raději v pokoji a v dobrém spůsobu viděli: že dožádali se předně hraběte z Mansfeldu a Jiřího Ebenbergera, nejvyššího leitenanta, aby oni spolu s kommissaři jejich obzvláštně k tomu nařízenými, jmenovitě s Hendrichem Burjanem a Hendrichem Lorencem bratřími, hrabaty z Guttenšteina na Rizmberce, Koutě, Hostouni a Svržíně, s Jobstem Adamem Širntingerem z Širntingu na Chodové Plané, Krištofem Wideršpergerem z Wideršperku na Kamenici dolejší, Voldřichem Bechyní z Lažan na Dušnicích Trhových a Veselí, Jindřichem Černínem z Chuděnic a na Švihově, Ehrenfridem Berbisdorfem z Berbisdorfu

18 toliko jich samých a vší obce, ale i jiných osob duchovních i světských z obyvatelův kr. čes. v městě jejich v zavření zůstávajících dotýče, že nebyla a není věc možná, tak na spěch a bez přítomnosti vší obce i osob jmenovaných, jakž sami lépeji, nežli by oni jim přednésti mohli, při sobě usouditi mohou, povážiti a jim i hned zase se v tom, jaký úmysl jejich jest, vyjeviti: pročež že na jiném nejsou, nežli povolajíce obec i též osoby s nimi společné, takové psaní i s artikuli v něm obsaženými povážiti a, na čem se tak společně snesou, toho v konečnosti před nimi, dáli pán Bůh, tuto sobotu prv příští netajiti, žádajíce, že jim v tak těžkých případnostech takové lhůty propůjčiti, od toho času štilštand jak tejný tak zjevný, kterémuž by soldati jak hraběte z Mansfeldu tak i zemští a krajští okolo města ležící dokonaleji nežli předešle zadosti činiti povinni byli a jich střílením, ani žádnou jinou měrou aneb jakýmkoli škodlivým spůsobem a nástrojemi válečnými neobtěžovali, nařídití ráčí.

A poněvadž se od nich v tom nic proti spůsobu a obyčejům vojenským, kommissařům v těch a takových příbězích dobře povědomým, při nich nevyhledává, že nepochybují o nich, než že tu věc, jak náleží, podlé téhož řádu vojenského opatří, což se i od nich nápodobně státi má; jakož pak že o tom všem nepomíjí též direktory příležitým psaním svým zpravovati. Kteréž, poněvadž oni Plzenští žádné příležitosti nemají, že kommissaři jim odeslati, a co tak jim zase od nich za odpověd dáno bude, jim to dodati poručiti nepominou, za to že jich služebně žádají. —

Ta pak omluva Plzenských k direktorům byla v jedněch a těch slovích psána jako psaní kommissařům odeslané, při zavírce její direktorův žádajíce, že jim takového hájemství a štilštandu do jmenovaného dne užíti dají. Ale kommissaři nebyli dobře spokojeni s tou jejich jalovou omluvou, a tak hned na ráno ve středu 13. d. listopadu odepsali jim zasc dosti zostra:

Že sou se nadáli, že psaní direktorův nějakou platnost a šetrnost větší, nežli se to od nich stalo, ponese při nich. Ale porozuměvše tomu, že Plzenští, obzvláštně purkmistr a rada z úmyslu ku pádu a neštěstí svému pospíchají, prostředků od direktorův jim poskytnutých nercili užíti nechtějí, ale ani obci a spolusousedům svým je v známost neuvozují a tak napomenutí upřímého, přátelského a otcovského sobě nic neváží; že se tomu vynadiviti nemohou, ješto že to psaní direktorův jim samým purkmistru a radě nesvědčí, ač sami toliko toho se ujímají, alebrž i vší obci. I majíce sobě je dne včerejšího časně dodané, že mohli je dobře obci a spolusousedům svým v známost uvésti, je kom-

jinam odvésti, jich dále nižádnou měrou střílením, šturmováním, vpádem a plundrováním aneb jinak jakýmkoli škodlivým způsobem neobtěžovati; nýbrž že mají jak samo město tak i všickni měšťané při statcích pozemských i všelijakém jmění svém, v městě neb krom města zůstávajícím, v bezpečnosti a v pokoji na potomní čas před dotčeným hrabětem, lidem jeho, též krajským a tak i jedním každým zanecháni býti. V čemž ve všem, což se nadpisuje, že jejich celá a dokonalá vůle na místě a k ruce všech stavův pod obojí jest a jim a všem v městě obyvatelům duchovním i světským, jako i hejtmanu a lidu jeho tam zůstávajícímu to vše zdržáno býti má. 1618

Nato že jsou direktorové nadepsaným kommissařům obzvláštní instrukcí ústní i plnou moc pod sekryty a podpisy svými dali. Jaká by tedy jich vůle v tom byla, a chtějíli pro uvarování zkázy a záhuby své vlastní k tomu ke všemu podání přistoupiti, v tom že budou se moci hraběti, dotčenému leitnantovi a týmž kommissařům jejich i hned vyjeviti. Pokudž by pak sobě umyslili a k tomu jejich podání přátelskému přistoupiti nechtěli, nýbrž v své urputnosti by trvali; co jim z toho horšího pojde, tedy že direktoři osvědčují sobě to před p. Bohem, před J. M. C., před nimi i přede vším světem, že tím vinni nebudou. Ale že jsou k nim naděje té: poněvadž tím nic proti J. M. C. neučiní, neb od stavův ani od direktorův nic proti J. M. C. míněno a předsevzato není, než toliko proti zlým radám a škodlivým lidem, kteříž vladařství J. M. C. na sebe potahovali, řád a právo hindrovali, všeho království záhuby žádostivi byli, bez ohledu se na náb. tak dobře je jako stavy pod obojí o svobody jejich připraviti usilovali a posavad usilují; že pro své vlastní dobré časně sobě usmyslí. A poněvadž příčinou jejich stavové kraje Plzenského, též lidé duchovní pod jednou i pod obojí k velikým a nenabytným škodám přišli, odkudž veliké naříkání na ně jde: pročež že tím větší příčinu mají, to vše k srdci svému připustiti a sobě i svým spolusousedům a přátelům tím, když od předsevzetí svého upustí a svému předešlému připsání a jejich podání zadosti učiní, z těch nešestí pomoci, jakož pak že lépe jest, nějakou mírnou škodu nežli celou záhubu snášeti. —

Plzenští, vyrozumĕvše z téhož psaní dokonalému úmyslu direktorův, pod jakými výminkami chtěli by je pod ochranu stavův přijíti a toho obležení těžkého zbaviti, učinili o to kommissařům jejich v úterý po svatém Martině psaní takové:

Že porozuměli z psaní direktorův, kterak by oni k traktaci té o pokoj od nich za kommissaře s plnou mocí nařízeni byli. I poněvadž takové psaní velmi obšírné jest a tu se ne-

1618 nýbrž že přitom veliké bedlivosti, pilnosti a opravdového považení jest zapotřebí.

A jakž pak koli vždycky oni všickni i obec jich i páni a osoby duchovní i světské z týchž obyvatelův kr. čes. v zavření zůstávající té k kommissařům jakožto k křesťanským pánům žádostivé naděje byli a posavad jsou: že povážice těch všech případností a slušné žádosti jejich, při ní je zůstaviti a s nimi až do té soboty prv příští, an čas kratičký jest, shovení míti a psaní, kteréž zase jim příležitě přikládají, direktorům, neb sobě na něm mnoho zakládají, odeslati poručiti, ano i štilštand vedlé předešlé žádosti nařiditi ráčí; jakož pak i dotčeného času k tomu potřebovati budou, aby i ty exempláře od kommissařů odeslané bedlivě přečísti a, co v sobě obsahují, tím lépeji vyrozuměti mohli. —

Vidouce tedy kommissaři, že nejen samotný úřad a obcl alebrž i všecky osoby duchovní i světské z stavův i obyvatelův nyní v zavřetí Plzenském se zdržující za takovou lhůtu jich prosí; i uvedli túž žádost jich hraběti z Mansfeldu s dotázkou takovou v známost, chtělli by do soboty příští jim toho štilštandu dopříti.

Kterýžto kommissařům za odpověd dal: poněvadž obležení nechtěli by se na psaní direktorské až dosavad v ničemž resolvirovati, že on také nercili k žádnému štilštandu povoliti, ale ani o něm naprosto nic slyšeti nechce; nýbrž že bude věděti dáleji, co činiti.

Tou příčinou uvedli kommissaři Plzenským v známost to jeho prohlášení ještě toho dne středního: že by oni sice od osob svých mohli do jmenované soboty posečkati, ale poněvadž hrabě, v jehožto moci táž věc pozůstává, k žádnému štilštandu povoliti nemíní, a instrukcí jich tolikéž jim toho nic nepropůjčuje, že takovou měrou nevědí Plzenské i jiné obležené nač ubezpečiti, nýbrž jestliže se v čem z úmysla obmeškají, že sami sebou vinni budou. Nebo že kommissaři Bohem a svědomím svým sobě to osvědčují, že nad tím lítost křesťanskou nesou, že oni sobě usmyslili a v té tak vysoce znamenité příčině upřímně kráčeti nechtějí, a práce jejich v toto místo že daremna býti má.

Nicméně obležení ani tou nepříjemnou novinou nedali se ustrašiti v supplikování svém z strany udělení jim lhůty a příměří až do dne sobotního; nýbrž učinivše opět nové psaní dne čtvrtečního po sv. Martinu 14. d. nov. do ležení k kommissařům, jichžto příchylnost k opravdovému jim pomožení dobře uznávali, naříkali předně na to, že sou nikdy na to ani pomysliti neuměli, aby hrabě, neubliživše mu jak živi a v ničemž, tak velice proti nim rozhorlen býti a záhuby jejich vyhle-

dávati měl. Nicméně však, poněvadž sami kommissaři tomu rozuměti mohou, že se tu přetěžkých věcí, ano jednoho v král. čes. starožitného a landfridního celého kraje Plzenského města i vší obce až i těch pánův a osob s nimi v něm zavřených dotýče, a možná věc není, toho tak na spěch a jako běžně uvažovati a s tak mnohými osobami pojednou je zavírati a se resolvirovati: pročež je kommissaře úctivě žádají, aby jim toho k ňákému pouhému svémyslnému a z ňáké zpurnosti pocházejícímu ouskoku, ale raději k potřebě a mušení, nepřičítali, a oblomic hrabě za ně se k němu, aby jakožto křesťanský pán připustil to k svému laskavému a křesťanskému srdci, záhuby jejich žádostiv nebyl a k ní tak náramně nepospíchal, s pilností přimluvili, neb by to k ničemuž dobrému v kr. čes. sloužiti nemohlo; nýbrž aby již s nimi až do toho krátkého terminu vedlé kommissařův lítost měl, v kteréž se k nim prohlašují, a za niž oni Plzenští jim šetrné poděkování činí a toho se bohdá všelijakou libeznou volností, když jim p. Bůh z těch všech neřestí pomoci ráčí, odsluhovati nepominou. Vysoce na to spoléhajíce, že za jiné nemají, než že jim té lásky křesťanské při hraběti, an toliko o zejtřejší páteční den činiti jest, objednají, že konečně k jmenovanému dni s odpovědí svou se shotoviti a ji vyslanému kommissařův, jak se jen při bráně ohlásí, odevzdati chtějí.

Co se pak post scriptum jejich tkne, že v pravdě neradi sou stížnosti vyslaného jejich doslechli. Neslyševše nikda toho nic, aby mu v čem buď skutkem aneb řečí posavad kdy ubližováno, a jaké pohrůžky střílením na něho činěné býti mohly, jakož také ani on sám nikdy předešle nic toho sobě do žádného nestěžoval: pročež že má to býti v skutku opatřeno, tak že žádný téhož vyslaného od kommissařův ani kterého jiného posla jich v ničemž nejmenším hindrovati, ani čím na zdraví jeho i jinak škoditi nebude a nemá.

Na tu opáčenou žádost Plzenských a jiných v městě obležených nepominuli kommissaři ještě podruhé přimluviti se za ně k hraběti a to opravdově a vysoce snažně, aby již na tom dni jednom tak mnoho sobě nezakládal, ale do soboty s další exekucí svou prodlel.

Kterýžto otevřel se jim na týž přímluvu v úmyslu svém takto: pokudž by Plzenští chtěli se na ty kondicí a artikule jim odeslané v traktací dáti a vedlé způsobu soldatského jistý počet osob hraběcích do města pustiti, kteréž by měly na to pozor, aby i od obležených štilštand ve všem zcela a zouplna držán byl, jakož pak že i on podobně učiniti a tolik osob z lidí neb soldatů městských, kteříž by vně též na to pozor měli, k sobě do ležení přijíti chce; tedy že chce k žádosti

1618 Plzenských se nakloniti a štilštandu až do soboty do hodiny 12 na půl orloji povoliti, nicméně i v tom je dostatečně ujiště, že lidé jich k němu v zástavě vyslaní sebou bezpečni býti i také beze všeho jim ublížení zase do města navrátiti se mají.

I uvedli jim to téhož dne čtvrtečního ve dvě hodině na noc v známost, napomínajíce Plzenské, aby jim úmysl svůj proti tomu podání neprodleně vyjevili, pro náležité hraběte o tom zpravení.

Plzenští, dostavše psaní kommissařův teprva k hodině třetí a o ně vespolek se uradivše, dali jim odpověd na ně k čtvrté hodině českého orloje, děkujíce předně kommissařům šetrně z tak snažné jich k hraběti přímluvy. Zatím poněvadž pro nepříležitost času nočního nebylo jim možné celou obec svolati a jí mínění hraběte přednésti, omluvili se kommissařům s úctivou žádostí, aby je v příčině té sobě omluvené měli a k odpovědi dání zejtřejšího dne jim popřáli.

Na ráno pak v pátek po sv. Martinu odeslali opět psaní druhé do ležení, ohlašujíce se v něm: že jsou nepominuli dle včerejšího zakázání svého obci psaní jich přednésti, i poněvadž na jiném by nebyli, nežli dáli p. Bůh konečně zejtřejšího dne tím časněji skrze psaní své kommissařům úmysl svůj na artikule jim od direktorův předložené vyjeviti, a již se jen několik toliko hodin dotýče; pročež že kommissařův úctivě žádají, aby toho laskavě dočekali, témuž úmyslu jich vedlé předešlého prohlášení jejich, co by v sobě obsahoval, dáleji vyrozuměli a s nimi na tak kratičký čas podlé jich k kommissarům dověrnosti shovení měli.

I když sou Plzenští s jinými osobami z obyvatelův kr. čes. tam zůstávajícími těmi svými odklady vždy předce sobě toho dovedli, jak při hraběti tak ovšem i při kommissařích, že sou měli s nimi strpení až do jmenované soboty; jak tedy ten den sobotní nastal, tak hned všickni ze spolku vedlé zakázání svého takový úmysl svůj v spisu s některými allegaty kommissařům odeslali a přitom direktorům obzvláštní psaní, služebně žádajíce: poněvadž jak direktorům tak ovšem i Plzenskému úřadu i celé obci z mnohých příčin na něm záleží mnoho, aby je jim neprodleně odeslati poručili.

Kterýžto spis obsahoval v sobě odpověď obšírnou na psaní direktorův, 10. d. listop. týmž Plzenským v příčině traktací o pokoj odeslané, v smyslu tomto:

Jaké jsou jim direktorové, správcové a rady zemské, ode všech tří stavův kr. čes. pod obojí tělo a krev p. Jež. Krista přijímajících nařízení, psaní a v něm 4 artikule z strany traktirování s nimi o pokoj pod datum na hradě Praž. 10. nov. léta přítomného učiniti ráčili a oni to sobě od kommis-

sařův dodáno měvše, i jeho s rychtářem, s staršími obecnými, též se vší obcí i s těmi pány a osobami duchovními i světskými z obyvatelův král. čes., kteříž s nimi v zavření zůstávají, v bedlivé uvážení vzavše, že takto se předně v některých proti nim stížnostech ohlašují: 1618

Kdež zajisté se jim to hned při počátku psaní Jich M. pánův direktorův přičítá, že by sobě nepokoje a z toho následující škodu a nebezpečenství sami z oumyslu svým nepřátelským předsevzetím proti stavům král. čes. způsobili, s nazdvihnutím toho, kdyby byli Jich M. připsání, přátelskému podání a dobrému mínění byli obvykli, s stavy kr. čes. v dobrém srozumění zůstávali, že by takového zlého byli mohli i hned na onen čas se uvarovati; a jako by hned po svém zakázání jinak činiti, proti stavům za zjevné nepřátely se postaviti, s lidem najatým a do města uvedeným obyvatelům okolním převeliké škody a protimyslnosti činiti a tak své přiřčení zrušiti měli: i v pravdě že nad tím nade vším, co se tu od nich z psaní direktorův opakuje, i dále v témž počátku psaní jich dokládá, se pozastavivše, nepominuli sou sobě nejpřednější odpověd svou, na první jich psaní vedlé veřejného patentu do kraje Plzenského odeslaného danou, ku paměti přivésti; čehož obojího výpisy pod literami A. B. skládají.

Z kteréžto odpovědi jejich že to se v skutku vynašlo, že sou tehdáž křivě a neupřímě před Jich M donešeni byli, jako by proti stavům a obyvatelům k. čes. lid vojenský najímati a verbovati dali. Z čehož sou se světle a patrně před J. M., že tomu tak není, očistili, při čemž jsou od nich zanecháni. Nyní pak že tolikéž to praví, že se jim to před pánem Bohem a přede vším světem vysoce a nevinně přičítá, aby oni potom co proti takové první odpovědi své jinak činiti, příčin při počátku J. M. psaní obsažených, škody naší i toho jich od hraběte z Mansfeldu s lidem vojenským obležení původové býti měli.

Nebo co se toho jejich v té první odpovědi při konci jejim prohlášení dotýče, že jim nic milejšího a vzáctnějšího nad pokoj není, a že toho sobě s Jich M. jakožto s svými zvláště laskavými, upřímými a milými ve vší křesťanské důvěrnosti pány a přátely po všecky časy od svrchovaného p. Boha, původa a milovníka pokoje, věrným srdcem žádají; že až posavad s dobrým svědomím svým to říci mohou, že jsou v ničemž takového prohlášení svého nezrušili a žádné příčiny k nepokoji nepodali, ani žádného lidu nenajímali, jakž jsou i to po druhé na druhé direktorův připsání v odpovědi své a přípisem milostivého J. M. C. poručení k nim tehdáž prošlého dostatečně odvedli. Toho opět pro vyrozumění že skládají allegata

1618 tyto pod literami C, D, E. A odtud že žádného více na ně dopisování od direktorův se nestalo; kdež za jiné že neměli, než že sou Jich M. takové milostivé J. M. C. vůli, nač se vztahovala, vyrozuměli, totiž že Felix Dornhaym s jedním praporcem knechtů k defensi města jejich i ochránění okolních obyvatelův k nim vypraven jest, místo dáti ráčili. I jsa pak potom i od J. M. tolikéž jeden praporec knechtů a něco jízdy do kraje jejich ku pomezím knížectví bavorského vypraven a zase odtud vyzdvižen a na grunty kláštera Chotěšovského položen, že beze vší jim příčiny sami nejprv k městu jejich výpad učinivše celé stádo dobytka hovězího a ovčího s nemalým počtem koní, též i lidí mužského pohlaví zajali. Odkud se spoluměšťanům i lidem poddaným jejich hned s počátku od lidu zemského na mnoho tisíc kop miš. škody stalo. Aby oni pak komu z okolních sousedův svých z vyšších i jim rovného stavu jaké těžké pohrůžky buď oustně neb listovně činiti měli, toho že na ně žádný ani oustním vykazováním ani žádnou nejmenší literkou aneb jakýmkoliv průvodem na věky nikdy neprokáže.

Co by se pak toho doložení při témž počátku psaní direktorského dotýkalo, že jakkoli stavové skrze mordy, loupeže i ohně, kteréž sou se jim díti měly, dosti příčiny měli, k nim Plzenským jakožto nepřátelům se zachovati, však že nejsouce Jich M. žádostivi zkázy a záhuby jejich k nim připsání učiniti ráčili, žádavše, aby raději pokoj zachovali, a jestliže to učiní, tedy že jim na životu ani jmění škozeno a ublíženo býti nemá, a že sou se nadáti ráčili, že takové přátelské podání jejich Plzenští sobě oblíbí; ale že sou žádné odpovědi od nich dosáhnouti neráčili, nýbrž že sou se proti tomu Plzenští čím dále tím více síliti, nepřátelsky chovati a i hraběti z Mansfeldu k tomu příčinu dáti měli, že jest město jejich oblehnouti musel: — na to na všecko že tolikéž kommissaře zpravují takto:

Že oni o žádných loupežech, mordích a ohních, jimiž by kdo z obyvatelův a stavův kr. čes. původem jejich stěžován býti měl, žádné vědomosti nemají. A kdo by je v tom za takové při J. M. pokládati dáti chtěl, že by opět jim před pánem Bohem i přede vším světem křivdu činil, a uchovej pán Bůh, aby jim to kdy na srdce padnouti mělo, aby pak příčina hraběti buď skrze takové loupeže, ohně a mordy jim nepovědomé, aneb proto že by direktorům na některé napomenutí, k nim skrze psaní, jehož datum na hradě Praž. 2. octob. léta tohoto učiněné, žádné odpovědi dáti neměli, k obležení města jich podána býti měla. V tom že kommissařům takovou zprávu a předně takového napomenutí přípis tuto pod

lit. *F.* přikládají. Nebo prvé, nežli jest je takové napomenutí 1618
Jich M. došlo, oni nevědouce o žádném hraběti z Mansfeldu, ani o jakém vojenském lidu jeho z cizího národu, že jest týž hrabě s lidem svým 29. d. septem. t. j. ve středu před sv. Matoušem, ne pod přátelským spůsobem, ale i hned otevřeně s prapory rozvinutými do nejbližší vesnice jejich a k městu se položil; ano i nočně lid jeho až po samém předměstí jejich štrafoval, a kdyby se to bylo nepředešlo, že byl by sobě dokonce předměstí nepřátelským spůsobem opanoval, v předsevzeti svém se jim spůsobem vojenským, s jakým úmyslem k městu jejich i týmž lidem jest se položil a zdaž k obležení jeho od někoho vyslán jest, se nevyjeviv. Jakož pak že sou Plzenští i ještě za jiné neměli, když týž lid hraběcí zase druhý den odtud se hnuv do jiných vesnic jejich se obrátil, než že, tu pro odpočinutí za některý den pobuda, jinam se obrátí.

Ale že teprv seznali, že to nepřátelé jejich býti musejí, z toho ukrutenství, kteréž sou právě nekřesťansky nad ubohými lidmi poddanými jejich, divně je trápíc, provozovali, až i někteří usmrceni jsou. Jakož pak že naposledy, vesnice jejich vyplundrovavše, zase se k městu s týmž lidem hrabě obrátil a město valně v pátek, den sv. Václava, oblehl a potom hned na bašty, zdi a brány městské střelbu rozličnou zhusta spouštěti i ohnivé koule na chrám Páně hlavní sv. Bartoloměje, i na jiná mnohá místa po městě házeti dal. A když to již drahně dní a nocí jako bez přestání trvalo a škod znamenitých naděláno bylo, že teprv takové napomenutí od direktorův 5. dne octob. došlo, jakž z přípisu nahoře pod lit. *F.* přiloženého kommissaři vyrozumějí, předtím pak žádné od Jich M. v tom výstrahy nedostavše. A tak aby oni, nedavše na též napomenutí žádné odpovědi, příčina takového obležení býti a jsouc již obležení pod tím se nicméně čím dále tím více sílití, tak nepřátelsky chovati měli, ješto sou se brániti a proti nepřátelům cizího národu město opatrovati musili, že z této pravdivé zprávy nijakž se nevynajde.

Jakož pak i pod tím proti nim nepřátelským od téhož lidu Mansfeldského předsevzatým spůsobem, chtěvše i všelijakou volnost k nařízeným tehdáž od J. M. kommissařům prokázati, jaké sou jim návěští úctivé skrze rekognici proti přijetí takového od direktorův již dosti pozdního a po obležení města jejich jim dodaného napomenutí učinili, toho že přípis pod literou *G.* přikládají. Ale že zase naproti tomu za mnoho pořád zběhlých dnův žádné odpovědi na túž rekognicí od kommissařův nedostali, až teprva, když jim opět větších a větších škod střelbou zděláno bylo, tu že sou troje psaní přes zdi městské na šípích z kuše vystřelené a nespečetěné i bez pod-

1618 pisu jistých jmen, jakž allegata pod literou *H.* ukazují, dostali. V čemž nicméně že ještě i tu šetrnost k kommissařům prokázali, když sou se jim z strany nedání odpovědi i na takové psaní vystřelené náležitě omluvné učinili. Čehož se přípis tuto pod lit. *J*, jako i proti tomu, co jsou zase na to od týchž kommissařův za odpověd dostali, pod lit. *K.* s replikou jich pod lit. *L.* se přikládá. Napotom pak že tato přítomná kommissí od pánův direktorův vyšla. Z toho tedy ze všeho že následuje a patrně se vyrozuměti může to, že jsou Plzenšti jak žádnému z obyvatelův tak ani komu jinému z spolusousedův svých okolních v ničemž nejmenším, jakž v tom nevinně před Jich M. od kohokoli donešeni jsou, k nepokoji a tudy k obležení jich, k statkův jejich obecných pozemských, šosovních, ano i sedlských zplundrování a summou ke všem těm škodám na městě jejich zdělaným žádné příčiny nepodali; tím jisti jsouce, že z toho před pánem Bohem všemohoucím a spravedlivým posledním soudem jeho, i před jedním každým dobrého a upřímého svědomí člověkem s dobrým svým svědomím odpovídati chtějí. —

Zatím následuje již dání odpovědi Plzenských na ty čtyry artikule, v psaní direktorův obsažené a jim k ujetí podané:

Ačkoli tedy direktorové ráčí v témž psaní při zavírce dokládati toho, pokudž k těm artikulům přistoupí, že v tom nic proti J. M. C. neučiní: ale když sou do prvních dvou, an jeden z druhého pochází, co se J. M. C. lidu vojenského tkne, nahlédli a naproti tomu milostivého J. M. C. poručení napřed pod lit. *E.* připomenutého s pilností povážili a jedno s druhým srovnali, že sou se velice na tom ustrnuli a sobě na rozmyšlení vzali, kdyby ku podání direktorův bez milostivé J. M. C. vůle přistoupili a lid J. M. C. verbovaný a k nim pro obhájení města a J. M. C. residencí s hejtmanem vypravený, nemajíce nad ním žádné moci, z města svého, aby odtud z kr. čes. až k biskupství Pamberskému odtáhl, an by jich v tom sám ten lid neuposlechl, vybývati měli; tedy že by tudy opravdově J. M. C. důstojnost urazili a snad i proto direktory a kommissaře J. M. C. v nějakou ošklivost uvedli, poněvadž direktoři v témž psaní prohlašují se, že od stavův ani od nich direktorův proti J. M. C. nic míněno ani předsevzato není.

Nad to výše že kommissařův též tajiti nemohou, že J. M. C. nad týmž lidem svým jiné osoby mimo hejtmana za kommissaře vystavěti a nařiditi řáčil, jmenovitě: Adama Henygera z Ebriku na Stěňovicích, Jana Rudolfa Wolfingara z Wolfenpachu a Plostovic, dvořenína svého a primasa, a Tomáše Zelendera z Prošovic, spoluradního města Plzně a výběrčího posudního téhož kraje a to zvláštním poručením svým, v pá-

tek po navštívení blahoslavené panny Marie v Vídni datovaným, jakž s sebou přípis jeho příležící pod lit. M. to přináší. A ti všickni že pospolu v městě jejich na ten čas zůstávají, což by jim lépe nežli úřadu a obci, pokudž však jakou moc toho mají, opatřiti slušelo. Jakož pak že i o tom bezpochyby kommissaři dobrou vědomost mají, kterak sou sami direktorové na onen čas dosti snažně při J. M. C. toho vyhledávali, aby jak ten lid svůj z města Českých Budějovic tak i tento z města Plzně vybyt býti mohl; ale nic jsou při J. M. C. obdržeti nemohli. Aby tedy kommissaři i nyní sami toho při sobě považili, i kdyby Plzenští toho se proti milostivému J. M. C. nařízení a vůli svévolně dočiniti a to před se bráti směli, že by proto budoucně od J. M. C. těžké nemilosti ujíti nemohli. 16

Třetí pánův direktorův podání na ně že jest takové: aby hraběti z Mansfeldu měsíčné služby 60.000 zl. rejnských na příjemné jemu prostředky zaplatili. Kteréžto podání když sou opět s milostivým J. M. C. poručením, v němž všeliké sbírek a kontribucí zemských do Prahy direktorům odvozování na konec zapovídá, pod lit. N. srovnali a jednoho i druhého považili bedlivě, že sou též z něho vynašli to, kdyby k tomu podání bez milostivé J. M. C. vůle přistoupiti a jakému cizího národu lidu vojenskému k nejposlednější záhubě na ně do kr. čes. beze vší příčiny a viny uvedenému tak náramnou a dokonce nemožnou summu vypraviti měli, že by to nemohlo než opět proti témuž J. M. C. poručení vysoce čeliti. A nad to výše, byť i nejraději chtěli, v takovou nemožnou summu, hledajíce ji po všem světě a o ni všelijak se starajíce, vzdlužiti, jsouce již prvé s obcí pro předešlé těžké a znamenité dluhy na vrch hlavy zavedeni, že jim možné není, aby se o ni u koho objíti mohli.

Jakož pak že v té příčině k direktorům obzvláštní důvěrné naděje jsou, když ráčí opravdově k svému srdci křesťanskému to připustiti, k jakým sou již nevinně a za příčinou toho lidu vojenského cizího i skrze něj k nenabytým na věky škodám přišli, a to vypálením do gruntu tří předměstí jejich se všemi stodolami a s hojností obilí v nich všelijakého, čtvrtého pak předměstí ač něco zůstalo, však že v něm obilí všecko, i co na polích v stozích bylo, také vymláceno a jinam odvezeno jest, pivovárové též jejich obecní i městští jako i všickni mlýnové okolo města do gruntu vypáleni a dvorové i vesnice obecné naskrze do nejposlednější a nejmenší věci vyplundrováni jsou, tak že ani při městě ani při dvořích obecných i při vesnicích na zimu téměř nic osito není: že jich v tom srdečně ulitují a tak nemožné věci od nich, an již nic jiného

1618 při nich kromě života samého vzíti není, žádati neráčí. Jakož pak když bohdá s pomocí pána Boha toho beze vší příčiny obležení prostí budou, že všecken svět je ulitovati moci bude, jakých sou se neřestí a summou nejposlednější žebroty nevinně dočekali.

Čtvrté a poslední direktorův podání že na to se vztahuje, aby pro obhájení města svého dva praporce knechtův z lidu jich zemského na jisté výminky do města přijali. Tento artikul čtvrtý tolikéž proti milostivému J. M. C. nařízení, kteréhož datum v Vídni v úterý po slavnosti Těla božího (19. června) léta přítomného, k třetímu artikuli pod K. přivedenému patrně čelí, v kterémž se toho dokládá a jim Plzenským poroučí, aby mustruňkův ani žádného jiného lidu mimo lid J. M. C. k sobě do města ani na grunty nepřijímali a klásti nedovolovali. A že jest takový lid J. M. C. pro ochranu jejich i jiných okolních věrných J. M. C. poddaných k nim vypraven, že potvrzuje toho jiné J. M. C. poručení, kteréhož datum v Vídni v pátek den památný sv. Markéty (13. července) téhož léta 1618, jehož se tuto pod lit. O. přípis přikládá.

A tak kdyby i proti těm J. M. C. poručením milostivým nětco jiného předsevzíti a k tomu direktorův podání jim nebezpečnému přistoupiti chtěli, aby opět kommissaři laskavé toho povážili, že by veliké příčiny J. M. C. podali proti sobě k rozhorlení a k nemilosti, pročež že by o své majestaty, privilegia, svobody a nadání naprosto přijíti musili.

Z čehož ze všeho že patrně se vynachází, že k těm a k takovým od direktorův jim podaným, jim nebezpečným a proti J. M. C. krále, pána jich nejm., vůli čelícím artikulům přistoupiti nijakž jim možné není; a že jim to ani od direktorův ani od žádného jiného z stavův a obyvatelův král. čes. v zlou stránku obráceno nebude, že sou k nim té naděje. A poněvadž kommissaři laskavě vyrozumívají, že předně, co se jim nevinně přičítalo, a v čem sou tak od kohokoli před direktory křivě doneseni, z toho ze všeho náležitě a spravedlivě se očišťují a od sebe odvozují, i to patrně ukázavše, že ne o své ujmě defensí města svého přijali, ale na milostivé J. M. C. krále a pána svého nejm. poručení to učinili; a tak poněvadž sou žádnému nejmenší příčiny k tak těžkému obležení a sebe sužování nepodali ani ho nezasloužili: že o direktořích nepochybují, že toho všeho bedlivě při sobě povážíc, nebudou žádostivi větší zkázy a nejposlednější záhuby jejich i města Plzně. Což by jistě pán Bůh všemohoucí i vrchnost jejich nejmilostivější, kdyby k tomu přijíti mělo, bez skutečné pomsty zanechati neráčili; neb že tím jisti jsou, že před jeho božskou svatou milostí i přede vším svě-

tem spravedlivou při mají, a nevinně by s manželkami i s dítkami svými utrpěli, a tudy by jak direktorům tak všemu král. českému nic zpomoženo nebylo a k budoucímu dobrému všech obyvatelův, k žádostivému pokoji platnosti žádné neneslo. Ale že vždy o Jich Milostech smýšlejí, že k tomu jakožto spolukřesťané nikterakž přijíti dopustiti neráčí, a že i kommissaři v tom direktory oblomiti a k tomu se při nich, poněvadž to v moci a vůli jejich pozůstává, aby oni takového obležení prázdni býti mohli, přičiniti nepominou, že k nim té naděje jsou. — 1618

I poněvadž Plzáci, vážíce sobě mnohem víceji dalekých a nejistých troštů nežli blízkého a před očima schvíjejícího se jim nebezpečenství a zkázy své dokonalé, žádnou měrou nechtěli přistoupiti k těm snesisitedlným artikulům od direktorův jim předloženým, i když již od těch 60000 výplaty dokonce upustili: protož direktoři zanechali jich při té jejich zarytosti a zpouře i poručivše hraběti, aby hleděl jakýmkoli spůsobem města jejich se zmocniti a tu vysokomyslnou šíji jejich zlomiti, však i ušetřením, pokudž nejvýš možné, krve prolití, zvláště měšťanův a obyvatelův okolních, aby vždy řečeno nebylo, že by se jim toho dostávalo z pouhé k náb. jejich papežskému nenávisti.

Hrabě tedy dal již předtím 2. d. listop. od 13. hodiny na celém orloji z kusův bořicích i jiných menších k klášteru bosáckému a ke zdem městským ten celý den i celou noc ustavně stříleti, od kteréhožto násilí tak veliká díra svrchu hned pod samou podzednicí, na níž celý krov stál, při uhlu kláštera ve zdi klášterské byla od vrchu až dolů udělána, že dobře na 2 sáhy se vztahovala, a mohli by lehce 2 formanští vozové vedlé sebe skrze ni projedti, a summou týž klášter na krově byl tak od střelby zvrtán, že toliko latě a krokve vyhlídaly. Podobně zeď městská přední na větším díle, i druhá za ní při témž klášteře dobře také roztřiskána i s plochauzy dvěma s jedné i druhé strany kláštera vyzdviženými; nebo místo to, odkud se z kusů ke zdem střílelo, s jedné strany rumem neb zemí zašancované a s druhé tlustými fošnami opažené, sotva 10 loket od zdí městských a klášterských bylo vzdáleno.

Nad to výše 3. dne listopadu poručiv mimo též ustavičné k týmž místům střílení i zeď druhou městskou již prvé hrubě pobořenou skrze minu pod ní vykopanou prachem rozhoditi, tak že to bouchání a třiskání ustavičně bylo slyšeti od lidí pozorných v lesích za Rakovníkem pod samým Strašecím. Ano i při Pražské bráně rozkázáno dvěma velikými kusy nedávno z Prahy přivezenými mezi dotčenou branou a domem

18 od někdy cís. Rudolfa na zdech městských nákladně vystaveným, kdež prvé stará lázeň bývala, probořiti zeď na šíř z jedné píky duplsoldnéřské; i byl toho celého úmyslu $\frac{8}{18}$. dne listop. v neděli ráno hlavní šturm k městu pustiti, kdyby byli obležení ho v tom byli nepředešli, davše té noci, jakkoli silně se na ně z batterií hraběcích střílelo, obě ty mezery hnojem a ježky, železnými špicemi hustě nabitými, zacpati a zametati. Ale hrabě nedav se tím nic ustrašiti, poručil po celém ležení oznámiti, aby všickni oficírové i soldati byli pohotově $\frac{11}{21}$. dne listop. a očekávali s ochotnou myslí na další jeho rozkaz. Z nichž mnozí 20. listopadu dali sobě v ležení slovem božím i velebnou svátostí sloužiti.

Toho pak dne 21., jak p. Bůh den dal, hned všickni napořád stáli s svými praporci na poskoku v místech svých až do 1 hodiny po polední. Dříve pak, nežli šturm nařízen byl, vidělo se hraběti za potřebné, aby dům ten císařský, z něhož obležení mohli dělati znamenitou škodu střelbou soldatům k šturmu běžícím, byl ze 2 batterií rozstřílen a nepřátelé z něho dočista vypuzeni.

Což když vyřídilo se ve čtyrech hodinách, že v pravém rohu téhož domu mezera toliko asi na 10, v levém pak sotva na 5 loket široká byla prostřílena, zatím hned rozkázal hrabě dvoum leitnantům, na které první outok losem přišel, totiž Raubicovi a Ešerovi, z nichž každý 50 jonáků při sobě měl, aby poroučíce se p. Bohu, jako udatní bojovníci začátek štěstí svého učinili, a pustíce se skrze potok, v němž někteří z vojákův do kolenou, jiní do pasu a někteří málo jich, ješto tu zhynuli, hlouběji břísti musili, tou příkrou a velice ouzkou i nepřístupnou mezerou neb brešou města se zmocniti hleděli. Kteřížto zachovavše se tak poslušně, ani na žebříky nečekali; nýbrž přebředvše potok již oznámeným spůsobem, s takovou chtivostí udatnou jedni po druhých vdrápali se a vsoukali po té zřícenině na zdi, a mezi nimi fendrich s bílým prostřeleným praporcem, nic se jak první tak i poslednější na to neohlídajíce, že nepřítel z obou stran velmi silně po nich střílel a mnozí z tovaryšstva jejich zbarvené hlavy měli a nejedni již vzhůru bradama pod nimi a okolo nich leželi.

Mezitím však bylo také nepříteli tuze odpíráno střelbou ze čtyř batterií, aby mu ta místa dvě, totiž školu a nějaký lusthauz, Panna řečený, z nichž nejprudčeji na naše k šturmu běžící Plzenští stříleli, pokaziti, takové silné střílení zastaviti mohli. Ostatní pak dvě kompagnie pěchoty, jedna hraběcí s kapitanem leitnantem Frankýnem a druhá Sommersdorfova, přistavivše sobě žebříky, předeslé své pomocníky v totéž místo horlivě následovaly, aby té dávno vinšované nevěsty nezme-

škaly, až naposledy dostavše se do domu císařského s praporci letícími a bubnováním a pískáním veselým v něm se po dolejších i hořejších pokojích rozlosovaly, očekávajíce, až by jim družiny více přibylo. Pročež také brzo za nimi ostatní kapitanové s svými vojáky pospíchali, jeden každý v místě tom při jmenované mezeře, kde kterému bylo vykázáno, jmenovitě: po pravé straně mezery hejtmané Libenštein, Frépert a Romaneško neb Remes; po levé pak hejtman Karpuzou, nejvyšší vachtmistr, hejtman Hejden, rytíř bílého kříže, hejtman Kraus, kvartýrmistr, kapitan Dattenborn, jenž vedl 2 praporce lidu krajského. A poněvadž na ten čas bylo jich již v témž domě dosti, protož bylo ostatním vzkázáno, aby se vně pozdrželi a čekali tu až do rána, aby, byloli by zapotřebí, s ostatními pěti kompagniemi hraběcími běželi poznovu k šturmu. 1618

Mezitím hejtman Zádrbský, jenž také lid krajský vedl, a s jinými vně před mezerou zůstal, obávajíce se, aby obležení z Červené věže nad Pražskou branou stojící na ně dolů silně nestříleli, i rozkázal časem nočním most při té bráně zapáliti v naději té, že se od toho ohně i věž zapálí a shoří.

Když tito při tom domě císařském tak živě a zmužile sobě počínali, tedy s druhé strany, kteříž při mezeře kláštera bosáckého čekali na ordinancí hraběcí pod správou Jana Jiřího z Solmusu, nejvyššího leitnanta, jak ji dostali, tak hned jedni po druhých podlé losu na ně přišlého, učinivše pokřik silný běželi k šturmu, nejprvé leitnant Kechler a Helmšteter z Hajdelberka; za nimiž stáli na poskoku hejtmané Jan Piric, Putler, hrabě z Solmusu, nejv. leitnant a kapitan Walbrun, aby i oni, kdyby toho potřeba kázala, následovali jich. A ačkoli ti přední dva leitnanti vylezli s soldaty svými nahoru na baštu dosti udatně, metajíce ohnivé koule do města a nedbajíce na to nic, že nepřítel do nich ustavičně střílel, kamením i věnci smolnými házel, a byli by se v témž klášteře i náležitě zašancovali, kdyby byla jim nevadila jedna věc, že totiž obležení vnitř v městě vyvrhli před tou mezerou šachtu neb jámu z piky hlubokou a opatřili ji dubovým kolím, železnými špicemi svrchu zproráženým. I ač tou měrou nebylo jim možné, stranou tou proraziti do města, nicméně však při druhé mezeře pro zpomožení nedostatku tomu tak dlouho potýkali se s nepřítelem, nechtíce mu stanoviště svého ustoupiti, až naposledy byli zase od generala odtud povoláni zpátkem.

V tutéž dobu i na třetím místě při Žlutické bráně počínali sobě dosti zmužile hejtmané, Týzl, Mirešovský a Ramminger s svým lidem z kraje Žateckého a Plzenského, tak že,

1618 kdyby bylo se poštěstilo mínění Francéza La Voce petardýra, kterýž petardu k té bráně přišroubovati a ji rozhoditi měl, byli by se tudy snadno do města dostali.

Podobné volnosti dokazovali na sobě jak hejtmané tak i vojáci, jimž čtvrtá a pátá pošta byla k šturmování poručena, totiž: při Normberské bráně hejtmané Šén a Šenter; při bráně pak východní, při níž předešle mlýnové popáleni jsou, hejtman Grefinger a Dobrajner.

Mezitím z těch devíti kompagnií, v domě císařském zavřených, někteří soldati vylezvše na horu do štítu, dávali velmi statečně a čerstvě oheň na nepřítele, kterýžto v ulici té proti domu jejich zašancovav se, jak mohl, na spěch hnojem a rumem, a maje při sobě kus střelby drobnými kulkami, škremínky a hřebíky nabitý, usiloval je odtud vytlouci. Ale že Mansfeldští byli vysoko nad nimi a tou měrou stříleli do nich co do pece, pročež vol neb nevol musili z hnízda toho se vyhnouti a postoupiti až na rynk za sudy své, zemí a prstí vysypané, střílejíce na Mansfeldské odtud z švihovek, z duplháků i z mušketů velmi příkře.

Když to tak z obojí strany trvalo, ostatní, kteří neměli dosti placu na střílení na nepřítele, dali se pod tím do jiného díla a prolomovali se motykami a nosatci z toho domu císařského do jiných okolních domů sousedských po obou stranách ulice, nic se neohlídajíce na prudké ohně plápolání téměř nad nimi samými, kterýž Plzenští založili tu v jednom domě, aby od něho často jmenovaný dům císařský zapáliti a Mansfeldské vojáky buď v něm popáliti, buď v něm zdusiti, aneb dokonce z něho zase zpátkem za zdi městské vypuditi mohli. Čehož však Bůh ráčil uchovati podivně, když ten oheň, jedno že větru žádného nebylo, za druhé že naň v noci přišel déšť, nikam dále z dotčeného příbytku se nepodával, ale sám od sebe uhasl.

Tou měrou lid Mansfeldský, dostav se do jiných v té ulici domův, dával silně oheň na Plzenské, až naposledy sehnav je z rynku i na střelbu na něm postavenou zmužile dorazil a všecku jim hřeby zaprál. Tu teprva kleslo jim všecko srdce, tak že v střelbě své hrubě ulevovali a vidouce, že již na konec přemoženi jsou, ustoupili do kláštera bosáckého a tu dali se naposledy okolo dvou hodin na noc v rokování s hrabětem z Solmusu nejv. leitnantem, žádajíce za příměří neb štilštand, k němuž hrabě přivolil, avšak tak, pokudž general k tomu dovolení své dá. O čemž maje sobě vzkázáno do ložení, neřkuli k témuž příměří svolil, ale také sám jim ho náležitě potvrdil.

Prvé pak, nežli dotčený oheň od Plzenských byl založen 1618
a lid náš tak daleko se dostal, snesl se na tom nejv. vachtmistr Karpuzon s jinými kapitany, aby poslali někoho do ležení k hraběti jak pro zprávu, aby věděl, kterak se jim daří, tak ovšem i proto, aby je prachem, olovem, světlem a větším počtem motyk a nosatcův k prolamování domův časně opatřiti poručil, nicméně i to, komu by z nich přes tu noc vrchní správu nad jinými svěřiti chtěl. Ale rozcházelo se jim toliko o věrného a neleního posla, kterýž by ty všecky věci s podstatou vyříditi mohl. I vydařil se v skok jeden smělého srdce jonák z sprostých soldatův, kterýž vzav od nejv. vachtmistra naučení, co by generalovi oznámiti měl, vydal se na cestu okolo čtvrté hodiny popolední, an ještě dosti světlo bylo, a spustiv se tou mezerou za cís. domem, vandroval předce rychle ven skrze příkopy městské, nelekaje se nic toho příliš horkého a nebezpečného místa, v němž mu ustavičně kulky okolo uší hvízdaly, až se dostal k generalovi a jemu tu veselou novinu, že jeho oficírové a soldati jsou, díka Bohu! dosti sebou bezpečni, když jen budou časně fedrováni potřebami těmi, pro které ho vyslali, zmužile zvěstoval.

Hrabě podiviv se smělosti jeho a dobrý koláč mu za to dav, byl vesel, že ten outok první soldatům jeho tak šťastně se zdařil, poslav dotčeného soldata zase zpátkem s prachem a olovem, co ho na sobě unésti mohl, správu pak mezi nimi nejv. vachtmistru poručiv. Kterýžto vida, že již Plzenští tak zpurně nefouněji, ale od jedné chvíle k druhé ustavičně za pokoj žádají a k kříži lezou, nechtěl jich také příliš bezpotřebně drážditi a tejrati; nýbrž dle návěští generalova zmocňoval se v tom čase nočním všechněch bran, rynků ano i ulic přednějších.

V tom pak tumultu a šturmování města, — kteréž trvalo od 1 hodiny po polední až do 4. české na noc s hrozným obojí strany střílením, křikem, bubnováním, pískáním, kamení a věnců smolných házením, až bylo hrozno, na to se dívati a toho doslýchati — poručil hrabě regiment šultýsovi aneb sudímu vojenskému doktorovi Leiningerovi, aby na celé ležení bedlivý pozor měl, aby se v něm nic nešťastného nezběhlo a toto hlavní předsevzetí nějakou nenadálou příhodou nezkartilo.

Nad to výše pro lepší téhož ležení ubezpečení a opatření rozkázal rytmistrům osmi kompagnií rejtharstva verbovaného i krajského, totiž Danielovi Fruwilletovi, kterýž dvě hraběcí kornety vedl, Příchovskému, Měsíčkovi, Habspergerovi (N. B. zdá mi se, že byl Fridrich), Sekerkovi, Krištofovi Hrobčickému, Hynkovi Fictumovi, aby se v jiných místech na díle při silnicích okolo města, na díle při městě postavili, jiní

1618 ústavně okolo ležení sem i tam projížděli, aby snad někde nějaká pomoc nenadálá Plzenským se nevyskytla a jich pozemu na nohy nepozdvihla.

Nicméně hrabě, spatřiv ten veliký oheň v městě blízko domu cís. a nemaje za jiné, než že v něm hoří, užasl se nad ním převelice, a ač měl silnou naději k oficírům i k soldatům svým, žeť všecek rozum svůj i sílu na to vynaloží, aby ani pro tu příhodu nepříteli již hrubě přestrašenému a souženému z stanoviště svého neustoupili: přitom však předce byl postaven v těžkém myšlení a starosti a zřídil všecko všudyž pilně v ležení svém, kdyby snad lid jeho zase zpátkem ustupovati musel, aby v něm nepřítel jemu ňákého zkrácení a zmatku výpadem svým nenadálým neztropil; až ho naposledy zbavil vší té starosti a fresuňku ten smělý soldat, kterýž mu o dobrém a bezpečném způsobu vůdců a vojáků jeho tu veselou novinu do ležení přinesl.

Na ráno 22. d. listop., nežli general hrabě z Mansfeldu dostal se do města s hrabětem z Solmsu, nejv. svým leitnantem, kdežto vzal sobě kvartýr v domě cís., tedy Plzenští soldati všickni očekávali na rynku v pořádku svém s velikou žádostí až do 23. dne novemb., zdali od něho jaké milosti užijí. Mezi ně přišed hrabě z Solmsu, posadil se na židličku, kterouž mu tu na rynk přinesli. V tom některé osoby radní přistoupivše k němu, přivítali ho, jak nejlépe uměli. Po tom pak přivítání, ač jim ruky podal, klobouku však před nimi nesňal; nýbrž oznámil jim jmenem generalovým, aby všecku střelbu s municí obecní odvedli, i měšťané zbraně své na rathouze složili, jako i klíče od bran generálovi odevzdali. Kteříž tak zachovali se poslušně v jednom i druhém.

Po vykonání toho fendrich verbovaných soldatův, předstoupiv šetrně před generala, odevzdal mu s obyčejnou ceremonií praporec svůj, prose ho přitom pokorně, aby mu tu milost učinil a jemu jej zase daroval. Čehož i užil, protože jest se spolu s svými knechty po ten veškerý čas obležení města jako udatný soldat choval; ničímž zlým jemu ani soldatům jeho toho general nezpomenuv, že jsou proti obyčeji vojenskému ven z pevnosti jedovatými a drátovými kulkami na jeho lid stříleli.

A po té jsou všickni v počtu 400 osob (mezi nimi bylo 160 vojáků krajských, ač jiní kladou 350, a sedláků okolo 120) s zavinutým praporem a s muškety dolů obrácenými bez luntů a bubnů i s jinými jich filci a bříměmi od nejvyššího vachtmistra i jiných kapitanů ven z města vyvedeni. Co pak lidu toho sedlského neb krajského bylo, těm v městě u brány

vrchní i poboční braně pobrali, poručivše jim o bílých hůlkách domův se navrátiti. 1618

Ostatní najatí soldati, byvše vně před branou od Jana Rudolfa Wolfingera, primasa, Plzenského jakožto jich kommissaře z služby cís. propuštěni, navrátili se téměř všickni do města a dali se rozličným hejtmanům Mansfeldským potřebovati. Některé pak málo osoby vandrovaly s fenrichem pryč i jsou z toho velice potěšeny, že místo jiné bohaté kořisti praporec svůj s sebou odnésti mohly.

Mezi jinými nekrigsmanskými příběhy, jichž se Plzáci při tom obležení dočinili, byl neposlední i ten, že dovolili mistru popravnímu mezi jiné vojáky se míchati a ven z jakéhosi nepatrného prevítu na Mansfeldské stříleti. Ten pak popravce u vězení již proto zůstávající s jedním sedlákem, kterýž časně vyvázl z města, měli každého dne po 3 jistých ranách, tak že koho jen kde vně před městem aneb v šancích zahlídli a naň vypálili, ten každý tu na místě zůstati musel, bezpochyby ďábelskými ranami a jistým připuštěním božským to působíce. I poněvadž se tu nenáležité a Bohem těžce zapověděné věci dopouštěti směl, jest také proto z jistého poručení generala provazem ztrestán na šibenici, nově na obecných gruntech vystavené. Onu pak starou šibenici, kterouž Plzenští vůbec Žižkovou kuchyní, protože tam za starodávna on při dobývání téhož města okolní tábor svůj sobě zarazil, jmenovali, a oni při obležení s nemalou potupou náb. našeho pod obojí, že by byla starší nežli víra naše, ze zdi městských posměšně k našim soldatům mluvívati se neostýchali, rozkázal general rozbořiti, aby i tím Plzenských pýchu a vysokomyslnost zkrotil. A jak sou předešle tou starou šibenicí přivozovali sobě ku paměti ono neplatné obležení Žižkovo, tak aby budoucně sami i potomkové jich tím rozbořením jí připomínali sobě toto nynější své od hraběte z Mansfeldu snížení a rozuměli dobře oněm slovům sv. Pavla, kteráž v ep. k Galat. Kap. 6 v. 7. napsal: Nemylte se, Bůh nedá z sebe žertu a smíchu činiti.

Když táž pěchota Plzenská spůsobem tím vybyta z města byla, pozůstávalo ještě k abdaňkování jízdy krajské okolo 80 koní, mezi niž nacházelo se drahně osob z stavu rytířského z obyvatelův kraje Plzenského. Rytmistrem jejich, karnetem a vším všudyž byl Petr Běšín, Jana z Klenového a z Janovic nejvyššího písaře král. čes. zeť. Ten podobně podav generalovi karnety své, nedostal nic více odtud zase než samého štandaru, protože nejv. leitnant hrabě z Solmsu svou vlastní rukou strhl mu z kopí praporeček černý damaškový, na němž s jedné strany byl namalovaný krucifix a okolo něho text:

18 In hoc signo s. crucis libera nos Domine ab inimicis nostris, t. j. v tom znamení sv. kříže vysvoboď nás pane od nepřátel našich; a na druhé sv. Bartoloměj patron Plzenských s hrubým nožem a s textem okolo něho takovým: S. Bartolmaee, ora pro nobis t. j. sv. Bartoloměji, oroduj za nás.

Běšín dostav toho prostého dřevce, poděkoval za ně generalovi tak pokorně, jako by byl od něho znamenitým presentem darován, což víceji k jeho posměchu a hanbě se vztahovalo i učiněno jest. Nebo toho se o něm dovědělo panstvo a rytířstvo Mansfeldské: ačkoli potom všecek čas, co obležení trvalo, ani jednou ven z města s rejtharstvem svým nevypadl a nepříteli mezi oči nepohlídl; s tím však se vším žasměl se mezi svou růvní Plzenskou pochloubati, že by on sám 12 kavalírů Mansfeldských podstoupiti směl. Což mu tu také otřepal okolo uší vůbec přede všemi nejvyšší vachtmistr Karpuzon. Pobídv ho k bitvě sám a sám, poněvadž sebe také z těch 12 za jednoho pokládá, protož aby aneb hned tu s ním se potýkal anebo s koně svého dolů ssedna, tu mu ho zanechal. A tak Běšín, boje se za svou kůži, volil sobě raději poslední výminku ujíti, nežli se s Karpuzonem v nejistou půtku vydati.

Lid pak náš krajský vida, že již ho tu mnohé potřebí nebude, neopověděv se kommissařům ani hejtmanům svým, sám o své ujmě rozešel se domů na větším díle. Pročež kommissaři krajští žádali direktorův za naučení, co by s ostatními dělati měli.

Téhož dne general vypravil z Plzně k direktorům do Prahy jednoho z dvořanův svých s zprávou psanou o dobytí města i s tím karnetem, a aby mu direktoři další ordinancí poslali, co by dále činiti měl; požádav přitom i generalův, jimž také psaní odeslal, aby tu při a v městě Plzni ještě za 10 dnův se vším lidem svým pobýti a mdlé i zraněné své drobet poočerstviti mohl. Direktorové, přijavše to veselé poselství srdečnou myslí, na dokázání vděčnosti své darovali toho vyslaného řetězem zlatým a 100 tolary širokými.

Při tom šturmu knechtův Mansfeldských 70 a přes 100 krajských zůstalo na místě a nejvíce na té mezeře pod cís. domem; okolo sta pak jest jich zraněno. Nepřátelského lidu též nemálo padlo a přes 60 něteo více domácích Plzenských pomordováno. Ale co zraněných bylo, tak pojednou zvěděti se nemohlo.

Po dobytí města hrabě spolu s jinými svými oficíry měl v takové kázni chasu svou, že ani jediný dům, kromě co té noci, když se z jednoho domu do druhého prokopávali, některí v nich uchvátili, zplundrován a zebrán nebyl. Žádnému

také z lidí tam zastížených duchovních ani světských, muž- 1618
ského ani ženského pohlaví, žádné příkoří ani protimyslnost jaká se nestala. Ač pak bylo domnění žeby se tu v Plzni někteří jezuiti najíti měli; avšak dle zprávy Petra Millera, kterýž v tu dobu, jsa od direktorův k hraběti vypraven, při dobytí města byl, žádný z nich se tam nenalezl. Přitom také nebyl žádný živý člověk z města propuštěn až do dalšího direktorův nařízení. Kteřížto zvěděvše o vzetí města, i hned vypravili k hraběti do Plzně kommissaře své jisté, aby byli mu při uvedení města v dobrý řád a opatření věcí potřebných platně nápomocni. Jakkoli mniši bosáci vyhledávali toho při něm snažně, aby se odtud do Bavor přestěhovati mohli, ale i jim bylo toho odepříno. Místo pak té žádosti zakázal se jim hrabě všelikou ochranou, že se jim od žádného nic zlého státi nemá. Bezpochyby že se snad obávali, aby té své věrné služby a práce, v kteréž dali se Plzenským po ten čas podlé jiných potřebovati, perně zažíti nemusili, jako předešle jejich dva spolubratří: z nichžto jeden, chtěje vyjíti z komůrky své, potkal se právě s kulí z kusu vystřelenou, kteráž mu obě dvě ramena odrazila, tak že od té rány v 8 dnech skonal; druhý pak dostal těžké škody z mušketu na noze.

V nejprvé příští den Páně nedělní, 25. d. listopadu, když Plzáci nejdříve mše své odbyli, tedy hrabě z Mansfeldu spolu s kommissaři krajskými, s nejvyšším leitnantem hrabětem z Solmusu i s jinými oficíry vojenskými, vyššími i nižšími, šel také do téhož hlavního kostela sv. Bartoloměje při 9 hodině německé, aby v něm při službách božích pánu Bohu jak za vítězství šťastné tak ovšem i z ochrany jeho přemocné všickni poděkovali.

Při kterémžto shromáždění bylo také převeliké množství jiného lidu vojenského i obecného, ano i nemálo měšťanův Plzenských, i pohlaví ženského; kázání pak a modlitby horlivé vykonal v něm jazykem německým Jan Jakub Heilmann, z města Zwaybruku v Dolejším Falcu rodilý, kazatel dvorský a polní téhož hraběte z Mansfeldu.*) Za základ toho kázání vzav sobě ona slova z žalmu 118. 24. 25. „Tentoť jest den, kterýž učinil hospodin, a protož radujme se a veselme se v něm; prosím hospodine, zachovávejž již, prosím hospodine, dávej již šťastný prospěch.“ Před kázáním pak sezpíván žalm 46. složení Luterova „Eine feste Burg ist unser Gott!“ a po službách božích píseň též Luterova „Erhalt' uns, Herr, bei deinem Wort“.

---

*) Toto kázání jest v ruk. Skál. v d. VIII. na str. 1044—1058. *Red.*

1618 Ale poněvadž soldati obecní, z nichžto 9 kompagnií v tu dobu, co služby církevní trvaly, stálo na rynku v šlachtordnuňku a čtyrmi ostatními praporci byly osazeny brány, nemohli všickni býti v kostele a spolu s jinými obcovati modlitbám svatým: pročež nicméně i ti konali zpěvy své modlitbné vně při stanovištěch svých, prozpěvujíce na čest Bohu dobrotivému a chválu mu vzdávajíce z tak milostivého jich po ten veškeren čas a obzvláště při tom šturmu nebezpečném opatrování, předně modlitbu Páně v píseň uvedenou „Vater unser im Himmelreich" a potom žalm 42. „Wie nach einer Wasserquelle," a to tak hlučně a srdnatě, že zvuk jejich po celém městě se rozhlašoval. Po vykonání služeb církevních obrátil se zase general z kostela spolu s jmenovanými hostmi svými do domu hospody své, v němž na onen čas Rudolf slavné paměti před jedenmecítma lety, zůstávaje s lidem svým v Plzni před ranou morovou, bydlel, a v tu také chvíli pouštěla se střelba všeliká po třikráte, i ve všecky zvony při kostelích slavně se zvonilo.

Na to potom v určitou hodinu držel hrabě panket oupravný, při němž nebylo znamenati smutku a truchlivosti žádné; nebo jedni hosté druhé i zdvořilými a vážnými rozprávkami i hojnými truňky, kteréž pro zdraví stavův k. čes., pro sjednocených kurf. a knížat evangelitských sv. říše, pro direktorův i pro generalovo a jiných rytířův a lidí vzáctných sobě připíjeli, bez nedostatku obveselovali. O nešporní pak hodině učiněn slavný pohřeb obyčejem vojenským Janovi Gebhartovi Šeňkovi z Šveinsberku, hejtmanu Krausu, fendrichovi někdejšímu, kterýž byv při šturmu na mezeře za domem císařským skrze břicho prostřelen, na druhý den byl od té rány život svůj rytířský dokonal. A pochováno tělo jeho po pohřebním kázání tu v kostele sv. Bartoloměje; na něž nejprvé přede všemi jinými sám general lopatu prsti vsypal a po něm všickni jiní kapitani a správcové vojenští. Mimo něhož a druhého fenricha Jana Krištofa z Lipu hejtmana Hejdena, před tím šturmem v příkopích vojenských, laufgraben řečených, nedaleko kláštera bosáckého skrze hlavu rozstřeleného, 19. dne listopadu v novém kostele na předměstí Rokycanském též poctivě pochovali podlé Melvarta z Anhaltu, zemanina, kterýž před 7 nedělmi na koni v poli z švihovky zabit byl.

Žádný z kapitanův aneb z leitnantův nebyl při tom celém obležení z světa zprovozen. Ovšem pak jest se čemu podiviti, že hrabě z Mansfeldu, jakkoli ustavičně při všech postách ráno, o poledni i u večer, z předu i zadu nebázlivě se nalézal a životně ke všemu všudyž sám dohlídal, jak na bat-

teriech a v příkopích, tak i při hnání štol a přenášení střelby 1618
z jednoho placu na druhý, jako i zasazování jí proti zdem městským, aby se vše řádně a prospěšně konalo, nikda žádné škody a urážky na těle svém jak od nepřítele tak i skrze svých lidí neprozřetedlnost, nevzal, ješto sice nepřítel měl sobě osobu jeho v postavě i v oděvu velmi vlastně vymalovanou od jeho tří soldatů, kteréž jedné chvíle při dělání míny zajal, a od té doby velmi pilně po něm stříleti dal, tak že podlé něho i jiná hrabata a panstvo, které červené pláště neb sukničky nosilo, v podobném nebezpečenství zůstávati musilo.

Na ten čas hrabě osadil město Plzeň sedmi kompagniemi rejtharstva a pěchoty, ostatní pak odeslal s hrabětem z Solmsu do hlavního ležení k Budějovicům. Město také dal náležitě zase zpevňovati vnitř i zevnitř spůsobem nidrlantským. A ačkoli dříve, nežli se ho šturmem zmocnil, dostal jisté zprávy, že cís. generalové míní konečně s silným vojskem Plzenským ku pomoci přispěti a jeho odtud odehnati aneb poraziti na hlavu; s tím však se vším nic se toho nelekal, nýbrž hleděl se před takovou mocí všelijak opatrovati a šanci ohraditi, jsa toho celého úmyslu, dočkati těch svých sokův, s nimiž by se o tu nikda neporušenou pannu Plzenskou rytířsky pokoštovati a porvati mohl.

Již tedy Plzenští, kteří vždycky prvé tím se honosili, že samé město jejich i církev od 843 let pořád (neb založeno bylo obé v létu P. 775) a mezi všemi jinými městy českými nikda ani od žádného během nepřátelským opanováno, ani v církvi neb v kostele jejich jiné náboženství nežli římské provozováno nebylo (za kteroužto příčinou je i českým Římem sobě titulovali), nebudou se míti čím v jedné i v druhé věci pochloubati a tak hrdě heroltovi proti hraběti z Mansfeldu, jako sou se na onen čas tomu hrdinskému a horlivému rytíři a bojovníku českému, Janovi Žižkovi z Trocnova, vysmívati obyčej mívali. Nebo, jak Hájek v své kronice české píše, jmenovaný Jan Žižka v létu P. 1419 byl nejdříve hejtmanem Plzenských a to tak: když zajisté někteří páni čeští pod obojí, dostavše se jednoho času do Plzně, některé měšťany Plzenské, ješto učení Wiklefovo tupili a haněli, s mnichy a kněžími papeženskými ven z města vyhnali a kláštery jich zloupili, odjeli zase odtud na statky své, Žižkovi pak poručili správu města. Ale že královna Žofie, přivzavši sobě ku pomoci Bohuslava z Švamberka, vypravila ho s nemalým vojskem k Plzni, aby jí zase z moci těch pánův a Žižkovy vysvobodil, a Žižka netroufal sobě s tak malou hrstkou, již v tu dobu měl při sobě, jak proti obci tak ovšem i proti vojsku králové ostati: tou příčinou vyvázl jim z města časem nočním. O čemž zvě-

618 děv Švamberk, uvedl zase ty vyhnané měšťany a mnichy do Plzně; co pak bylo tam měšťanův pod obojí, ti všickni musili odtud vandrovati preč.

Brzo potom, totiž l. P. 1420, přitáhl Žižka po druhé s lidem před Plzeň a ležel při ní čtyry neděle; ale když Plzeňští, majíce v městě při sobě drahně lidí rytířských, bránili se mu statečně, a podtím Pražané, byvše mezi sebou tehdáž hrubě rozdvojeni a zjítřeni, povolali ho ku Praze, aby to nedorozumění domácí mezi nimi spokojil: proto tedy Plzeň po druhé opustiti musil. A tak křivda se činí tomu hrdinskému muži v tom, když někteří z pouhé nepovědomosti příběhů těch českých to o něm psáti smějí, že jest při obležení města Plzně 7 let ztrávil, avšak s tím se vším zmocniti se jí nemohl.

Ale proti potomkům Žižkovým mělit sou se Plzeňští trochu podstatněji čím honositi, když sou je ti léta Páně 1433 15. d. července za 9 měsíců a 23 dnů těžce sice oblehli, ale byvše od Plzenských nemálo potrestáni, zase od města se škodou a hanbou svou odtrhnouti musili. Při kterémžto ven z města výpadu měšťané odjali Husitům jednoho velblouda a přivedli ho s sebou za znamenitou kořist do města. Pročež cís. Zikmund na památku té Plzenských statečnosti obdařil je milostí tou, aby mezi jinými věcmi užívali v štítu svém městském i znamení dotčeného velblouda. Kteréžto vítězství k věčné památce bylo v kůru hlavního kostela sv. Bartoloměje netoliko uměním malířským vykonterfektováno, ale i nápis *latinský* na zvláštní tabuli k vysvětlení malování toho dostaven a nade dveřmi sakristie zavěšen jest slovy těmito: „Léta od narození Páně 1433, 15. d. července toto město Plzeň od nejukrutnějších Husitův, Wiklefistův a Táborův, přes 6 měsíců přetěžké obležení snášelo, jejichžto vojsku, kteréž bylo na 4 strany okolo něho položeno a se všech stran k němu šturmovalo, měšťané a obyvatelé s veselou statečností a rukou mocnou odpírali a tím je v naději jich z strany opanování města velmi udatně zmýlili. Potom následujícího roku osmého dne m. máje, jenž byl den následující po sv. Stanislavovi, Bůh všemohoucí, když sou takové stálosti při náb. dokázali, z milostivé dobroty své nepřátely bezbožné s velikou jejich hanbou a posměchem od nás preč zahnati ráčil. Po kterémžto proklatém města tohoto soužení předkové neb otcové naši, hnavše od města nepřátely, byli z toho velice potěšeni a nám i potomkům našim tudy k následování jich v té veliké a stálé zmužilosti cestu ukázali, anobrž tou svou hrdinskou ctností toho sobě dobyli, aby město naše znamení těchto v erbu svém nyní i na budoucí časy ustavičně užívalo.“

I ačkoli bylo postaveno na tom, aby předně pánu Bohu 1618
všemohoucímu ke cti a slávě, potom pak i pro neumírající památku tohoto šťastného a spěšného nad městem Plzní dosaženého vítězství skrze hrdinskou péči, opatrnost a zkušenost příběhův vojenských hraběte z Mansfeldu spolu s jinými vůdci a oficíry válečnými, ano i lidu jak služebného i domácího nestrašlivou neb nechoulostivou udatnost podobná tabule s nápisem k tomu příslušným literami zlatými podlé oné staré a vyzdvižené přivěšena byla; však, staloli se to v skutku, mezi těmi obecními různicemi a zaneprázdněními zvěděti sem na ten čas v jistotě nemohl, kteréž doptalli bych se kdy u koho, nepominu také, v místo toto ji připsati. Mezitím položím tuto některé učených mužův o tom obležení a dobytí města epigrammata sepsaná v překladu. *)

1. Na den obětování matky boží české
A při sv. Martina památce německé
Hrdá Plzeň a prvé nikda nezjezděná
Od Žižky, od Husitův, co saně zježená
Úpí, jsúc vzata mocně od Mansfelda reka;
Nic mu v tom nevadily zdi, střelba ni řeka.

2. Darmo bez Boha býti hrdosmělým bitcem
A zhrzeti válečným, tak zkušeným lovcem;
Kdo chce vítězem slavným nad svým sokem býti,
Ten slovům i slibům svým hleď dosti činiti.
Pes, plž, velbloud z náblosti vzali na se zbroje,
Chtic sobě uvésti lva českého do boje;
Nešli mu však do pole, než za zdmi městskými
Zpouzeli se naň dosti posuňky ženskými.
Ale lev rozlícený, polámav jim brány,
Potřel, zhmoždil, pošlapal je co zmrzlé vrány.
Odkudž všickni nečilí, urputní Plzáci,
Nechceteli do smrti slout bídní mrzáci,
Naučte se, co proti lvu ta vaše hovádka
Svedla, ač při nich byla i římská čeládka:
To že za svou všetečnost a mnohé bláznovství
Musela dost vystáti bíd, strachu, tesknosti.

3. Co mi platno, že jsem vždy v přednosti a slávě
Chtěla se rovnati Hoře i Praze, mé hlavě?
Ach v jakém pohanění bídném stojím nyní!
Kajtež se mým příkladem vy družičky jiny
A nedoufejte v zemské pevnosti a hrady,
Neb přijdete nejspíše na mizinu tady.
Co ruce lidské mohou zdárně vystavěti,
To mohou zase v hromadu rumu obrátiti.
Přízeň boží, věrnost ctná a bratrská svornost
Zbožná srdce lépeji ochrání než zdí pevnost.

---

*) Tato epigrammata latině vytisknuta jsou při gruntovní relací v Museum král. čes. v knize pod sig. 59. L. 9. *Red.*

4. Proč nikda lenivého lev plže nestrestal?
Že prvé tak statečné družiny nedostal.
A tak odtud viděti, jak záleží mnoho
Na pomocníku věrném srdce hrdinského.

5. Plačtivé naříkání panny Plzně poškvrněné.
„Plzeň byla jsem někdy nebejbanou pannou,
Ale již nejsem více s mou velikou hanbou;
Neb ten Mansfeldský rek o vínek panenský
Připravil mne, mimo mou naději, hrdinsky,
Ne proto, že by se mnou frej vedl někde v koutě,
Než že mne vzal v bílední, co známo již v světě.“

Naposledy znáti sluší, že při tom šturmu a dobytí města nečiní se žádná zmínka o hejtmanu jejich Felixovi Dornhaymovi, kteréhož jim císař zvláštním poručením za vrchního správci v věcech válečných vystavil. Toho příčina jest ta, že jmenovaný hejtman velmi časně před dobytím města, totiž na 14 dnů, vzal za své: když jednoho dne, vyšedv na zdi městské, aby s nich shledl, jak blízko nepřítel přišancoval se již k městu, jest z mušketu neb ručnice dlouhé zastřelen, i v tom byv šťastnější nad jiné, kteříž tu po straně Plzenských zhynuli, že ne od někoho z sprostých soldatův aneb snad od kata, jakž takové svobody sám dopustil užívati tomu bezectnému popravci Plzenskému proti všemu válečnému obyčeji, z světa sešel, ale od ruky vzáctného a rytířského člověka, hraběte z Solmsu, nejvyššího leitnanta, jakž se to potom z srovnalé zprávy samých Plzáků a tehdejších cirkumstancí vyhledalo a našlo.

Po jehožto smrti hejtman městských vojáků, Tomáš Zelender z Prošovic, měv sobě snad regiment vojenský svěřený, troštoval sebe i lid svůj jistým sukkursem a pomocí netoliko císařskou ale i knížete bavorského, že s fedruňkem jejich nad Mansfeldskými jistotné vítězství obdrží a slavný triumf držeti budou. V čemž pak byl hrabě z Mansfeldu po vzetí města domakal se toho v skutku, že jeden bavorský hejtman a úředník panství Furtského jmenem N. Rozenhán odeslal psaníčko primasovi Plzenskému Wolfingerovi na skromné cedulce pergamentové asi z dvou prstů zšíří, dávaje mu v ní hrubou naději a dosti veliká jablka těšínská, že jim konečně k retuňku s jistým počtem lidu přispěje.

Což když bylo direktorům od hraběte předneseno, i nepominuli psáti o to k knížeti, odeslavše mu v témž psaní přípis té cedulky s tím přitom doložením, že nejsou k němu naděje jiné, nežli že podlé svého předešlého k nim pronešení laskavého takovou nenáležitou všetečnost při svém tom hejtmanu i jiných skutečně zastaví a nedopustí jim dálo tak

předního v kr. čes. města proti celému království zjitřovati a 161
posazovati; nýbrž, pokudž by jej v tom vinného seznal, že jeho jiným ku příkladu a k výstraze ztrestati poručí.

Když tedy hrabě z Mansfeldu spolu s kommissaři od direktorův jemu ku pomoci přidanými všecko jiné v městě Plzni v náležitý řád a způsob jmenem a na místě direktorův i všech stavův pod obojí uvedl a na dobré míře postavil: zatím hned také vydal úřadu, rychtáři, starším obecním i vší obci Plzenské nížepsanou přísahu, kterouž také všickni — ač rádi či neradi, z upřímého-li srdce čili s jezuitskou aequivokací, to oni sami nejlépe vědí — od sebe vykonali v následujících slovích:

„Jakož sme se beze vší od Jich M. pánův stavův v kr. čes. pod obojí spůsobou tělo a krev pána n. J. K. přijímajících nám k tomu dané příčiny v městě Plzni zavřeli a některými nespůsoby našimi k tomu příčinu davše v témž městě vojenským spůsobem oblehnuti byli, a také též město řízením božím mocnou rukou k dobytí jest přišlo; i poněvadž my obyvatelé téhož města Plzně nyní již v moci a v opatrování dotčených J. M. pánův stavův zůstáváme: protož přísaháme pánu Bohu všemohoucímu, že na tento čas ve všech příčinách a potřebách našich k týmž J. M. pánům stavům král. tohoto pod obojí tělo a krev p. n. J. Krista přijímajícím anebo na místě Jich M. ku pánům direktorům, správcům a radám zemským tak, jako i jiná města královská v tomto království to činí, své útočiště a zření míti; zatím pak až do dalšího J. M. pánův stavův pod obojí v tom nařízení urozeným pánem Arnoštem hrabětem z Mansfeldu, vzáctným pánem z Heldrunku, J. M. knížete safojského, též J. M. sjednocených kurf., knížat a stavův sv. říše nejv. polním a J. M. pánův stavův pod obojí nařízeným nejvyšším nad artallerií jakožto od J. M. pánův direktorův k tomu nařízeným správcím, anebo kohož by J. M. pan hrabě zatím na svém místě vystaviti ráčil, však toliko v tom co se vojenského spůsobu a opatrování města dotýče, se říditi; J. M. pánu, předně pak a přede vším jiným pánům stavům, též pánům direktorům a správcům zemským náležitou poslušnost a věrnost zachovati, berně a sbírky i jiné od J. M. pánův stavův svolené pomoci a defensí, což toho koli zadrženo jest anebo dále svoleno bude, ochotně a bez odpornosti skládati a odvozovati, i jinak všecko to činiti chceme a povinni býti máme a budeme, což k zachování pokoje též věrným milovníkům vlasti sluší a náleží. Toho rač nám dopomáhati Bůh otec, Bůh syn, Bůh duch svatý, jediný pán Bůh náš na věky požehnaný. Amen.“

4. Proč [illegible]
Že p[illegible]
A ta[illegible]
Na[illegible]

5. P[illegible]

[illegible] souditi, co by smýšleno býti [illegible] jeden autor papeženský v knize [illegible] aneb „Gründlicher Bericht von des Mansfelders [illegible]" [illegible]ované a v létu Páně 1623 v ně- [illegible] na str. 17 a 18 činí o příčinách ob- [illegible] proč jest je týž hrabě k vůli a na roz- [illegible] před sebe vzal, v smyslu tomto:

[illegible] Mansfeld, prý, přitrhv před to katolické a v své věrné [illegible] každého času stále trvající město Plzeň [illegible] falckraběti kurfirštu ku poctivosti od knížete [illegible] s lidem svým [illegible] najatým, s penězi jeho najatým i po ten všecken čas chovaným, se vší mocí je oblehl, ostřeloval a naposledy, když se v něm soldati a měšťané pod správou hejtmana Felixa Dornhayma 7 nedělí a 6 dnův rytířsky bránili, 21. d. nov. i jeho se zmocnil, potom pak 25. d. téhož měsíce kalvinského náboženství provozování neb služby proti patrnému stran pod jednou s pod obojí porovnání do hlavního Plzenského kostela u sv. Bartoloměje uvedl, stranu pak katolickou z jejich svo- bodného starožitného a mnoho let pokojně užívaného nábo- ženství a služeb obloupil, ano i tak přísně a ukrutně s nimi tom nakládal, že mnozí z nich pro zachování sobě svědomí čistého všecko jmění své opouštěti a do Bavor se obraceti museli.

Kterými pak příčinami týž Mansfeld byl hnut k tomu, aby na to město mimo jiná všecka nejdříve outok svůj obra- cel, v tom se prý sám v obraně neb v apologii své pronesl slovy těmi: že dotčené město Plzeň, které leží v rovině právě na silnici Normberské, mělo v moci své pass z říše, skrze nějž stavové neposlušní všeliké pomoci od munici, od peněz i od lidu očekávali; a že měšťané a obyvatelé v něm, jsouce všecko pod jednou, drželi s císařem proti stavům velmi tuze. A tak, že z toho ze všeho znáti se dává, že ta česká rebellie nepředla se někde v koutě, ale že má svůj pravý základ a původ z té neevangelické některých kurfirštův, knížat a měst říšských unie neb jednoty, a co tam více velmi důtklivě o těch věcech dokládá.

V kteréžto jeho relací artikuli prvním poráží ho mocně svrchu dotčený kazatel polní hraběte z Mansfeldu, Jan Jakub Heilmann, jenž byl všeho toho svědek očitý a sám také nej- dříve v tom kostele Plzenském slovem božím a velebnými svátostmi posluhovala takto o tom píše: Hrabě, prý, z Mans- feldu pro tu samou příčinu, aby totiž spolu s lidem svým pánu Bohu za propůjčené vítězství a jeho mocnou ochranu poděko- vání učinil, dal v ten den Páně nedělní v kostele hlavním slovo boží zjevně kázati a potom v následující středu po ká-

zání i velebnou svátostí pod obojí lidu posluhovati, a ne úmyslem tím, aby městu svobodné náboženství pod jednou provozování kassírovati a zastavovati aneb nětco nepřátelského proti katolickým v tom místě aneb někde jinde před sebe bráti měl a chtěl. Jakož pak hned následujícího dne pondělního všickni mešní kněží vykonávali v témž kostele své obyčejné mše při rozličných oltářích, jichž se v něm do 30 nachází, nic se na tom nezastavujíc, že jest kazatedlnice jejich i oltář veliký evangelickým kázáním byla poškvrněna; nýbrž i sám Plzenský prelat na též kazatedlnici předce beze všeho rozmyslu povinnost svou také vykonával, poručiv tu věc na ten čas milému pánu Bohu. 1618

Ale to dvé že je mrzelo nemálo: Jedno, že sou se jim evangelikové hlavního kostela ujali, ješto oni chtěli je rádi přenésti do toho rozstříleného kláštera bosáckého, aby tam služby své vykonávali, čehož však při stavích neb direktořích, když o to sollicitovali, obdržeti nemohli. Druhé, že v nepřítomnosti kazatele polního byly poručeny služby boží starému faráři Malešickému, aby je v témž velikém kostele zatím vykonával, jemuž předešle Plzenští i kněžstvo jejich činili znamenité příkoří a překážky v provozování náboženství pod obojí i všem jeho posluchačům. Pročež škrtilo je to v srdci jich velmi těžce, že nyní toho svého protivníka s jeho posluchači, jemuž předešle vesnického kostela nepřáli, v svém hlavním kostele trpěti a služby církevní směle provozovati dopouštěti museli; nebo mnozí lidé z okolních vesnic přicházeli do Plzně na kázání jako k spatřování zázraku nějakého neobyčejného, divíce se tomu přenáramně, že v místě tom pravda evangelium svatého svobodně se káže. —

Ale navrátiv se zase ku pořádku historie, dále znáti sluší. Když již některý týden Plzeň byla osazena lidem Mansfeldským, nad nimiž i nad městem hrabě dříve, nežli odjel z Čech k knížeti safojskému do města Turina za příčinami regimentu svého a služby, které od léta 1617 mu v válce proti Hišpanovi od něho vedené s nemalou platností prokazoval, ustanovil za správce neb místodržícího svého Jiřího Jana Peblice, nejv. leitnanta v Hořejším Falcu, jenž pro svou vlídnost a prozřetedlnost jak soldatům tak ovšem i měšťanům hrubě milý a příjemný byl: — v tom 28. d. prosince roztrousila se pověst vůbec netoliko v Čechách ale i při dvoře knížete bavorského o dotčeném lidu Mansfeldském, jak nenáležitě nakládali by s měšťany pod jednou, že jim v náboženství jich veliké příkoří činí, ozdoby a klenoty kostelní jim berou, sousedy k svým evangelickým službám mocí ženou a probošta Chotěšovského k tomu, aby jim v kterousi neděli kázal, bezděk přinutili;

1618 když pak on již polovici kázání toho svého odbyl, že poručili mu sjíti z kazatedlnice dolů a na místě jeho vstoupiti kazateli kalvinskému, kterýž jim potom na dvě hodiny kázání činil; Tomášovi Zelenderovi, tuhým vězením ztíženému, proto že při obležení města živě se zatáčel a Plzenským poddati se nedal, že ustavičně hrozí, a co k víře tomu podobného, s divnými přídavky mezi lidmi se hlásalo.

Což jak doneslo se i samého knížete, tak hned učinil o to stižné psaní k direktorům, napomínaje jich příliš ostře, aby takové straně katolické nátiskův a příkoří činění dle předešlého ohlášení svého několikerého skutečně a neprodleně zastavili, nebo, nestaloli by se toho, že by jinak o nich souditi a na jiné prostředky ku přetržení takového násilí pomysliti musil.

Ale direktorové, poručivše se na to na všecko vyptávati s gruntem, daleko jinačejší zprávy i od samých katolikův Plzenských dostali a podlé ní omluvu svou slušnou knížeti odeslali. Kterýžto vyrozuměv z ní jako i z obzvláštní relaci dotčeného probošta Chotěšovského, jenž všemu tomu patrně odepřel, že by toho tak nebylo, tím také snazeji v horlivosti své se ukojil. —

Ačkoli nahoře doložil sem toho, proč jest se hrabě z Mansfeldu při konci roku tohoto z Plzně k Emanuelovi, knížeti safojskému v skrovném počtu koní vypravil; proti tomu však někteří skribenti a historikové papeženští kladou té jeho cesty příčiny daleko jiné, jmenovitě že jest byl tam vypraven od falckraběte kurfiršta jakožto direktora unie evangelitské v říši, markraběte z Anšpachu, generala leitnanta dotčené unie, a Kristiana knížete z Anhaltu s žádostí tou:

Pokudž kníže safojský, kterýž měl pro své mnohé domácí příčiny velikou nechuť k domu rakouskému, chtěl by jak unii tak i stavům pod obojí král. čes. k zpomožení z jich těžkostí nynějších přispěti na pomoc s 15000 lidu výborného; tedy že se mu proti tomu kurfiršt falcký s jinými jeho konfederanty zakazuje dopomoci k koruně české. On však aby jemu zase na odměnu dopomohl k zemi Elsaské a k dobrému dílu arciknížetství rakouského. Pakli by Čechové měli v tom nějaký rozmysl z strany náboženství, poněvadž kníže bylo by náb. katolického tuhý zástupce, a podali té důstojnosti kurfirštu, tedy že kurf. zamlouvá se mu v tom: kdyby budoucně přišlo k volení nového krále římského, že na dokázání knížeti náležité vděčnosti za tento jeho nynější fedruňk chtěl by naň míti pamět obzvláštní, poněvadž by v radě volencův sv. říše měl hlasy svobodné dva, jeden jako král český a druhý jako kurfiršt. O ostatní hlasy dva, totiž kurfiršta brandenburského a trierského, že by se také postaral s po-

mocí krále englického, tchána svého, a sjednocených stavův 1618
s Niderlantu, aby je vyziskati mohl.

Pro snadnější pak věci té fedruňk že bylo jemu v instrukci dostaveno a poručeno, aby dotčenému knížeti učinil dokonalou zprávu, jak Čechové netoliko sami po domácku silní jsou, ale i od přivtělených a sjednocených zemí, též od unie evangelické velikých pomocí očekávají, jmenovitě: sami že mají již lidu pěšího 10000, jízdy 4000; Slezáci 2000 pěchoty, 1500 koní kromě markraběte z Jegerndorfu; Rakušané hořejší 4000 pěchoty, 1800 rejth. Lužičané že podobně lidu jistý počet odešlí. Moravané že již také nakloňují se k Čechům, Vídenští zpěčují se císaře střelbou a municí svou fedrovati. A tak že Čechové nemíní s císařem se spokojiti bez vědomosti unie, krále englického, jeho knížete safojského, Holanďanův, Benátčanův. Říšská pak města nejpřednější že sou Čechům též hrubě na ruku; a jest naděje, že jich také pomocí svou neopustí.

Proti tomu že císař mimo tu válečnou moc, kterouž nyní v kr. čes. má, není na ten čas zásoben žádným lidem jiným; verbuňkové jak v Čechách tak i v říši že sou mu docela zastaveni, Čechům pak proti tomu všudyž i s svobodnými passy propuštěni.

Správa král. čes. že na ten čas zůstává v rukou lidí těch, kteříž k této věci, co se mezi falckrabětem a knížetem jedná, mají přichylnost velikou. V zemi české že profiantů i municí dosti; a při Švejcařích že se o to sollicituje, aby na ně žádného lidu cizího skrze zemi svou ze Vlach nepouštěli, ani doma vojáků proti nim verbovati nedopouštěli.

Což, byloli tak v skutku a v pravdě naň vzloženo i od něho jmenovanému knížeti přednášíno, o tom se jinde na svém místě, totiž při vypsání příběhův léta 1621 obšírněji dotkne. —

Mezitím direktorové, uznavše býti za potřebné, aby na dvoje psaní císařské, kteréž je v příčině obležení Plzně a interposici nařízené, jedno pod datum v neděli po sv. Michalu druhé 18. d. října došlo, byla dána císaři zase šetrná odpověd a omluva; i učinili tak, a postavivše nejdříve na dobré míře věc Pzenskou, odeslali mu dotčenou odpověd 29. dne listop. v ten rozum zkopirovanou:

Že sou byli v té nejpoddanější a nejposlušnější naději celé postaveni, že císař s jejich nejponíženější pokorou, v kteréž se mu v předešlém psaní svém pronesli, milostivě a dobře spokojen býti a skrze jemu dobře povědomou interposicí všechněm těm stížnostem, v nichž království čes., jejich milá vlast, na ten čas pohřížena jest, milostivě

1618 zpomoci ráčí. Ale nyní že jak z jeho odpovědi jim pod datum v neděli po sv. Michalu léta přítomného odeslané, tak i z přípisu psaní kurf. saskému svědčícího, jehož teprve těchto dnův od kurf. dostali, tak mnoho tomu vyrozumívají, že se v něm stavům k. čes. naprosto nesnesitedlní a nebezpeční prostředkové a výminky v té věci předstírají a podávají, jmenovitě: když nejdříve stavové v své poddané poslušnosti císaři skutečně se osvědčí, zbraně a odění svá složí, Mansfeldský i jiný lid verbovaný, pokudž ho co víceji před rukama jest aneb od někud ještě očekávají, ven z království vybudou, ano i ostatní stavům náležející soldaty dokonce abdankují, od direkcí a správy zemské upustí a patentům od něho vydaným a publikovaným zcela a zouplna zadosti učiní; že tu teprva císař také milostivé nařízení učiniti chce, kdeby a na kterých místech král. českého lid jeho verbovaný se zdržovati a potřebnými profianty opatřován býti měl.

Čemuž jsou s zarmoucenou a zkormoucenou myslí vyrozuměli, že ta jejich poddaná pokora od jejich protivníkův a nepřátel při J. M. C. v tak velikou pochybnost se uvozuje. A což ještě cosi těžšího jest, že se jim takové nebezpečné podání k tomu toliko jedinému cíli předkládá, aby tomu nedorozumění a nedostatku nebezpečnému skrze slušné prostředky nikda zpomoženo býti nemohlo, ale tou měrou aby nepřátelé a odpornici stavův jen čím dále tím lépeji vůli svou nad stavy kr. čes. sobě provésti a mysl svou zlou na nich sobě čacky vychladiti mohli.

Co se zajisté té poddané jich poslušnosti a pokoje dotýče, k níž se v tom obojím psaní císařském stavové napomínají, že jest již prvé císaři ano i celému světu výborně vědomé a známé, že sou se oni z dotčené poddanosti a poslušnosti, kterouž J. M. C. svému nejm. králi a pánu jakožto od Boha jim představené vrchnosti zavázáni jsou, jak živi nikda nevytahovali, nýbrž vždycky každého času ku povinné a náležité poslušnosti se hlásili a ještě dosavad hlásí a přiznávají, ano i na budoucí časy v ní stále a neproměnně setrvati toho celého úmyslu jsou, jen aby přitom také nápravy a zpomožení v svých stížnostech a nátiscích dosáhnouti mohli.

Aby jim pak to tak bezpečné a jistotné býti mohlo, zbraně a odění své, k nimž oni ne proti J. M. C. ale proti svým toliko nepřátelům a pro obhajování sebe samých jako i majestatu jim na svobodné náboženství provozování daného z přinucené a nevyhnutedlné potřeby sáhnouti sou musili, složiti, lid svůj abdaňkovati a rozpustiti, proti tomu pak císařský lid v zemi trpěti a jej profianty opatřovati: toho že oni za užitečnou a bezpečnou věc nijakž při sobě uznati nemohou. Nebo

nač v té císařské odpovědi nachází se to, když stavové zbraně 1618
a odění své složí, lid svůj ven z království vybudou, proti tomu pak lid jeho v něm zanechají, že přede vším kvaltem a příkořím téhož lidu i sic jináč dobře a dostatečně ubezpečeni býti mají; když však direktorové spolu s stavy na to převeliké tyranství a neposlušnost dotčeného lidu pomyslí a se rozhlednou, ano i předešlých psaní a patentův jeho bedlivě pováží, v nichžto též podobně se přivozuje a dokládá, že císař takový lid svůj toliko pro přichránění svých věrných poddaných do kr. čes. vysílati ráčí: tedy že všecko všudyž na opak proti tomu zakázání se děje a spatřuje, že totiž lid ten kr. čes. mordováním, loupením, ohněm i mečem, kostelův vytloukáním a plundrováním, lidí ubohých zajímáním beze všeho rozdílu a ušetření náboženství, nicméně i lidi staré i mladé na nejvyšší záhubu a zkázu přivádí.

Odkudž že jest se jistě obávati, poněvadž týž lid takové věci nyní prováděti nepřestává, an na oko vidí, že všemohoucí Bůh své vlastní pře tak podivně a mocně zastávati a stavům řádných prostředkův k odpírání nepřátelům jich k rukoum dodávati ráčí, začež jeho velebnosti božské na věky věkoma děkováno buď: žeť by potom teprva mnohem hůřeji a vztekleji sobě v něm počínali a svou bezuzdnou zlost provozovali, když by týž lid stavův odbyt a z země rozpuštěn býti měl. Z čehož by potom direktorové, kdyby se to tak stalo, ani pánu Bohu ani stavům král. českého ani jiným k němu přivtěleným a okolním zemím s dobrým svědomím nijakž právi býti a odpovídati nemohli, majíce již prvé toho čerstvý příklad přehrozný na lidu Pasovském před očima svýma, kterýž je slušně a spravedlivě od žádosti té, aby jí nepovolovali, odvozuje. Nebo když jest týž lid podobnou měrou a během nepřátelským do král. čes. vpadl, tedy že nebožtík císař Rudolf slavné paměti také se stavům zakazoval, ano i hojně je v tom ujišťoval, že jmenovaný lid Pasovský žádnému z nich ke škodě a zkrácení nebude, nýbrž že i hned zase zpátkem z království obrácen a vyveden býti má; potom však že týž lid v žádné naprosto kázni a poslušnosti státi nechtěl, alebrž proti vlastní císařské vůli a vědomí čím dáleji tím víceji k městům Pražským se přibližoval, do Malé strany způsobem nepřátelským vpadl a tam po vší své vůli mordy a loupeže provozoval, čehož až do dnešní chvíle znamení a památka v něm se spatřuje.

Takového tedy a tomu podobného nebezpečenství že stavové i jiní obávati by se měli, kdyby takový vzteklý lid po abdaňkování jejich lidu v kr. čes. zanechán býti měl, stavové pak neměli by již, nač se bezpečiti. K tomu že direktorům

1618 samým to nenáleží, aniž jim věc možná a bezpečná jest, aby bez povolení vší země, ano i bez vědomosti pánův knížat a stavův slezských, kteříž vojsko své s vojskem jejich spolčili, svobodného náb. evangelického provozování podlé nich a spolu s nimi zastávají a v tom ve všem za jednoho člověka stojí, v takové věci se vydati a k tak přetěžkým a nebezpečným výminkám dříve a prvé, nežli by dotčená interposicí předsevzata byla, též stavům k. čes. jako i pánům knížatům a stavům slezským v jejich stížnostech dokonalá náprava a spomožení se stalo, přistoupiti měli.

Z těch tedy příčin že císaře poddaně za to prosí a žádají, aby od dotčených výminek, jež ujíti naprosto jim možné není, milostivě upustiti ráčil, že oni k tomu, což s sebou celému království i jiným zemím k němu přivtěleným tak veliké nebezpečenství nese, nijakž povoliti nemohou; nýbrž aby raději k té vinšované interposicí, kterouž sou se direktoři až dosavad těšili a jeho za ni ve vší poddané poníženosti ještě jednou prositi nepřestávají, milostivě přistoupiti a takové prostředky k tomu laskavě předložiti nepomíjel, skrze něž by tomu nebezpečnému a již arci daleko zašlému nedorozumění šťastně a, co nejdříve možné, příhodně zpomoženo býti mohlo. Ale že direktorové nacházejí přitom nedostatek a překážku velikou tuto: že nepřátelé jejich chtějí tomu všemu překážeti neřkuli těmi již připomenutými výminkami těžkými, ale i tím, což se jak v jeho odpovědi tak i v posledním jeho psaní pod datum 19. d. října kurfiřštu saskému učiněném šířeji obsahuje a zavírá, jmenovitě že nepřátelé jejich usilují císaře namluviti na to, jako by to obležení města Plzně, kteréž z nevyhnutedlných a vysoce důležitých, o nichž málo nížěji se oznámí, příčin státi se musilo, ku překážce a k zastavení často dotčené interposicí a jednání žádostivého vztahovati se mělo, ješto direktorové na to ani pomysliti neuměli.

Aby tedy direktoři pro tu příčinu při císaři v nějakém domnění scestném nezůstávali, jako by oni války tak žádostiví byli, a jakořka zoumyslně a naschvále jmenovanou interposicí hindrovati chtěli, čehož je všemohoucí Bůh uchovati rač; pročež že pro gruntovnější celé té věci vyrozumění jemu o tom obležení Plzenském tuto pravdivou zprávu činí:

Že jsou hned s prvopočátku nedorozumění toho dotčené Plzenské k zachování pokoje napomínali a toho při nich vyhledávali, aby proti stavům nic nepřátelského před sebe nebrali. V čemž že jsou se jim psaním svým k nim o to učiněným, že se tak zachovati chtějí, patrně zakázali.

Nežli však málo dní minulo, že jsou připověd svou zrušili a beze vší jim k tomu dané příčiny proti stavům se pozdvihli,

lid najímali a přitom některých stavův a obyvatelův toho kraje poddané do města svého mocí nutili a potahovali, potom s týmž lidem rozličné výpady ven z města činili, mnoho dobytka sousedům okolním zajatého do něho nahnali, i jiným plundrováním statků jejich znamenité škody zdělali; i cizopanské poddané k tomu, aby jim slibovali člověčenství, mocí nutili, naposledy i o to všetečně se pokusivše, že i některé vzácné osoby rytířské z stavův při těch svých štrafích z sídel jich vyzdvihovali a s sebou do Plzně brali; od direktorských patentů neb listů sekrety jich odtrhovali a je k svým podvodným patentům přitlačovali, pod jmenem a titulem jich týž lid válečný sobě verbovati dali a s ním tak hrubě se zsílili, že naposledy lid krajský, kterýž pro tu příčinu byl z některých krajův vyzdvižen, jim takových štrafů a plundrování nijakž zabrániti nemohl. A jakkoli direktorové je v tom nejednou napomínali, aby země své nehubili a nezpouštěli; oni však že čím dáleji tím víceji k nim se nepřátelsky ukazovali a obyvatelům téhož kraje nemalé pohrůžky dělali. 1618

Z těch tedy příčin vysoce důležitých, předně pak pro obhájení vší země a k snažné jmenovaných obyvatelův žádosti, jimž veliké škody od Plzenských byly zdělány, že ta věc musila se trochu opravdověji proti nim předsevzíti, v té naději, že se v tom předsevzetí svém ňák jináč rozmyslí a na zadní kola rozhlednou, aby naposledy nebylo potřebí, takových prostředkův proti nim užívati, jimiž by město jejich na nejvyšší souženo býti musilo, nýbrž aby oni tudy svého budoucího neštěstí a nebezpečenství raději zbaveni býti mohli. Ale že to všecko žádné naprosto platnosti neneslo při nich, nýbrž že sou sami svévolně k tomu obležení se chystali a nutkali, z čisté a ne přinucené vůle své vlastní předměstí sobě vypálivše a na svou moc hrdě spoléhajíce.

Když se pak direktorové dověděli toho, ačkoli Plzenští netoliko slovy ale i skutkem dávali jim více, než náleželo, příčinu k nepokoji; nicméně však že jsou vždy předce z křesťanské a krajanské nad nimi spoluútrpnosti nepominuli hraběti z Mansfeldu trojí rozdílnou ordinancí odeslati a jemu přikázati, aby pro mnohé podstatné příčiny od toho obležení upustil a jim Plzenským žádné další škody, příkoří a zaneprázdnění nezavazoval.

V čemž dotčený hrabě že direktorův uposlechl a na to hned od města docela odtrhl, dav střelbu svou na 3 míle, lid pak na 2 od Plzně zpátkem odvésti, v té dokonalé naději, že Plzenští napotom pokojněji sobě počínati a stavům žádné příčiny k nějaké další nevoli a nepřátelství nedávati budou. Oni pak že místo toho vydali se opět v nové pohrůžky, davše

1618 se v tom patrně slyšeti, že chtějí lid svůj poslati za hrabětem a dáti ho ním z kraje svého vyprovoditi. Kterýmižto slovy pohrůžčivými že ponukli stavův a obyvatelův kraje Plzenského k tomu, že jsou sami z prostředku svého učinili za ním schvální vyslání, velmi snažně ho za to prosíce, aby pro bezpečnější jich i jiných krajův přichránění před dalšími škodami a nebezpečenstvími většími, kterýchž by budoucně od Plzákův pocítovati musili, s svým lidem zase zpátkem se navrátil a jim v tom nápomocen byl, dotčené město Plzeň ku pokoji přivésti. Což hrabě k žádosti jich učinil a tu teprva město po znovu opravdově oblehl.

Mezitím však direktorové podávali obleženým nejednou rozličných prostředkův ku porovnání přátelskému, aby skrze to snad na dokonalou mizinu sebe nepřivedli a větší krveprolití uvarovati se mohlo. Ale že jsou vždy předce od svého urputného úmyslu a předsevzetí žádnou měrou ustoupiti nechtěli, až naposledy přišlo k tomu, že, když jsou proti vší direktorův k nim dověrnosti na své urputné a zaryté hlavě stáli a do žádných slušných prostředkův pro spokojení věci té jim jíti nechtěli, hrabě z Mansfeldu dotčené město brannou rukou vzíti musil, a tudy škodám těm, kteréž se plundrováním jejich tomu celému kraji dály, nicméně i nebezpečenství dalšímu, jehož bylo se od nich obávati, přítrž a konec učiněn býti mohl.

S tím však se vším že jest hrabě dle dostatečného direktorův návěští a napomenutí při tom dobytí města tak prozřetedlně chovati se hleděl, že naprosto žádnému z měšťanův ani z jiných lidí v témž městě zastižených, jak mužského tak i ženského pohlaví, osobám duchovním i světským, pokudž jen nejvýš bylo možné, ani na hrdle ani na jmění a statku žádné nejmenší škody a zkrácení se nestalo; ano i do dnešní chvíle že se o tom nic neví, aby kdo z týchž sousedův a obyvatelův po opanování města na placе zůstati a z světa zprovozen býti měl.

Odkudž že císař může již s dostatkem vyrozuměti, že to obležení Plzně stalo se ne svévolně a na vzdůru něčí beze vší slušné příčiny, mnohem pak méně proto, aby tudy ta interposicí jakoťka docela minouti a vyzdvižena býti měla, aneb aby direktorové a stavové císaři, čehož je Bůh milostivě uchovati rač, tím nějakou protimyslnost činiti a jeho jakožto krále a pána svého nejm. uraziti chtěli; alebrž co se tu koli zběhlo, to že vše nevyhnutedlně pro uvarování mnohého zlého a nebezpečného, jenž by císaři i celému království čes. z toho vzrůsti mohlo, státi se muselo.

A tak aby císař jim toho na zlou stranu nevykládal, nýbrž je při sobě výmluvné milostivě měl, ani sobě tou věcí nic překážeti nedal, aby na ty převeliké věrných jeho poddaných nátisky, kteréž od jeho lidu válečného tak drahný čas snášeli, okem svým milostivým vzhlednouti a k srdci svému toho, jak v tom čase mnoho křesťanské krve jest prolito, kteráž k Nejvyššímu na pomstu vedla, připustiti i podlé toho jejich poníženými prosbami ano i smutným úpěním a lkáním ubohého a nevinného lidu, jichžto křik a naříkání ty oblaky proráží, sebou k tomu pohnouti dáti nechtěl, aby sobě věrnou a upřímou radu kurfirštův a knížat sv. římské říše oblíbil a dáleji žádnému nedovoloval, aby tak hrozné tyranství, poněvadž takové věci jak proti jeho vlastní tak i proti celého slavného domu rakouského přirozené dobrotě jsou, se provozovati mělo; nýbrž aby císař to vše k svému císařskému srdci opravdově připustiti, svých věrných poddaných i celého království obecného dobrého a pohodlí draze sobě vážiti, jeho dáleji hubiti a krev nevinnou v něm vylévati nedopouštěti, s svou cís. a král. milostí k direktorům i ke všechněm stavům laskavě se nakloniti, týž lid svůj válečný z téhož král. zase zpátkem povolati a rozpustiti dáti ráčil, poněvadž i oni také již několik tisíců svého domácího lidu jízdného i pěšího rozpustili, jsouce k němu té ponížené a potěšitedlné dověrnosti a jeho jakož prvé tak ještě i nyní za to pokojně prosíce, aby tu již od dávního času vinšovanou interposicí, za niž jako předešle tak i nyní opět ve vší nejhlubší pokoře a poslušnosti žádají, neprodleně a skutečně před sebe bral, v jejích i v knížat i stavův slezských stížnostech náležitou nápravu a zpomožení jim učinil, a je jak nyní tak i na budoucí a ustavičné časy i proti těm obecného pokoje rušitelům, kteříž tím vším nepokojem vlastně vinni jsou, a z jejichžto rukou těžký počet z té krve nevinné, kteráž s obojí strany v kr. čes. až posavad jest vylita, spravedlivým soudem božím bude požádán, s dostatkem ujistil a ubezpečil, tu k nim pronešenou nemilost, k níž ho nepřátelé jich proti nim bez přestání ponoukají, mimo sebe milostivě pustil, jejich předešlé i nynější před ním se koření a nížení dobrotivě sobě oblíbil a tudy ten, jak nejvýšeji a nejlépeji býti může, stálý a trvanlivý pokoj v král. čes. i v jiných okolních zemích zase ustanoviti a při tom při všem jejich nejmilostivějším císařem, králem a pánem býti a zůstati ráčil. 1618

Nad čímž že netoliko pán Bůh všemohoucí své zvláštní zalíbení božské míti, anobrž i skrze to jeho císařské velebnosti trůn a berla královská mocně upevněna a jak králov-

1618 ství jeho českému tak i všechněm okolním zemím mnoho dobrého, užitečného a prospěšného způsobeno bude.

(Orig. d. VIII. str. 1058.)

Ačkoli pak netoliko všickni jiní rozumní lidé vítězství toho dobytím města Plzně dosaženého za nešpatné a nelehké u sebe pokládali, ale i sám hrabě z Mansfeldu mnoho sobě ho vážil, věda, jak na onen čas Jan Žižka a Táboři nemálo práce, starosti ano i nebezpečenství při něm po dvakráte vystáti a zakusiti musili; s tím však se vším autor akt Mansfeldských na str. 19. velmi hrubě to obležení i dobytí Plzně při hraběti ztenčuje, kdež píše takto o tom:

„Náš, prý, Mansfeld v své apologii, čině zmínku o vzetí Plzně, velmi chlubně retorikuje a vymlouvá o tom svém hrdinství nad ní provedeném, nejináč než jako by Mediolan ve Vlaších králi hišpanskému odňal; ješto, kdo to neví, jak Plzeň v tu dobu byla spevněna, a že města ta, která lidé za starodávna, když Žižka války vedl, měli za nedobytá, za našich let byla by velmi slabá a naprosto neopatřená proti násilné moci prachu a střelby veliké. Poněvadž pak v tu dobu, když Mansfeld město oblehl, nebylo v něm nic víceji lidu válečného než jediný praporec pěchoty a ten ještě neplný; neb Plzenští, spoléhajíce na assekuraci jim od stavův pod obojí učiněnou, aby se od nich žádného obležení neobávali, příliš mnoho jí věřili: protož měl by se spíšeji zač s právem styděti, že jest celých sedm neděl a pět dní před takovým ničemným hnízdem ztrávil, kteréhož potom sám netroufal sobě se dvěma regimenty soldatů náležitě obhájiti, ale musel dáti je na spůsob nidrlantský náspy a batteriemi tlustými spevniti a ošancovati, začež my jemu nyní hrubě děkujeme.“

(Orig. díl VIII. str. 1097.)

Již navrátím se zase ku pořádku příběhův vojenských. Pošetřme dále, jak jsou se strany odporné k sobě na skonání roku tohoto chovaly.

Při konci zajisté m. listopadu císařští, dověděvše se v Budějovicích, že vojáci zemští počínají sobě v ležení svém příliš bezpečně, jen skůro s nesmírným pitím a hodováním zaměstknávajíce se, i chtěli příležitosti té k svému forteli a pohodlí užiti, a vypadvše na ně časem nočním ven z města dosti silně, proprali se jim již skrze dvojí vartu blíže k ležení a zdělali jim na lidu škodu nemalou. Ale že spěšným lermem bylo vzbuzeno časně celé vojsko, tak že velmi rychle přihotovilo

se k dostatečnému odporu, i nemohli nic víceji sobě nad ležením jejich dovésti, nýbrž museli již mysliti sami na sebe, aby s malou škodou i s poctivostí svou do pevnosti zpátkem zase dostati se mohli. Kteří pak z vojákův i z sousedův zutíkali z Budějovic do ležení, což se téměř dne každého dálo, ti vypravovali, v jaké veliké nouzi a nedostatku všech věcí obležení postaveni jsou. 1618

Když tedy císařský lid tu nad hlavním ležením nic platného sobě dovésti nemohl, vydali se na šacování ubohých obyvatelův okolních; a vpadvše při začátku m. pros. na grunty Rožmberské, na ten čas Petrovi z Švamberka náležející, zplundrovali mu je nelitostivě a mezi jinými i městečko jedno jeho Kaplici, kterouž po zloupení jí dokonalém i z větší částky položili popelem.

O čemž zvěděvše generalové čeští, kteříž zdržovali se s dílem lidu stavův v Rakousích, pronesli se v tom tam vůbec před některými obyvateli: nezastavíli císař takové loupeže a zhoubu země české mečem i ohněm při generalu a lidu svém, tedy že i oni také do toho hospodářství budou uměti jak výborně trefiti, poručíce v Rakousích všecko všudyž na pořád pleniti a hubiti.

Pročež císař, dověděv se pohrůžky té, učinil o to poručení hraběti Bukvojovi, domlouvaje mu, že tak nesnesitedlné škody v zemi lidem ubohým a nevinným činiti dovoluje, s tou přitom zápovědí přísnou, aby potud víceji ničehož toho od lidu jeho se nedálo. Ale nežli málo kolikasi dnův prošlo, tožť přišla novina do Prahy direktorům 24. d. prosince, že císařští opět témuž Petrovi z Švamberka do 24 vesnic a jedno městečko poplundrovali. Odkudž mnozí soudili to předešlé psaní býti toliko povrchní a na oko odeslané, a že císař musí i v srdci svém jináč mysliti i témuž generalovi podtají rozdílnější instrukcí dávati. Odkudž brali ho k sobě v daleko jinačejší domnění, nežli dosavad o jeho milostivosti přirozené soudili.

Mezitím v ležení českém čím dále tím více rozmáhaly se nemoci těžké, obzvláštně zimnice palčivé, od nichž drahné soldatů i oficírů scházelo z světa, s čímž potkal se tam i ten slavný a mnohými ctnostmi křesťanskými ozdobený pán mladý Albrecht Jan Smiřický z Smiřic.*)

---

*) O témž Smiřickém Skála na st. 1125 d. VIII. praví: „Alb. J. Smiřický, toho rodu poslední, roznemohn se v ležení před Budějovicemi na palčivou zimnici a do Prahy jsa přivezen, 18. d. listop. v domě svém na Malé straně v letech věku svého 23, měs. 11 a dnech 11 život v Pánu pobožně dokonal; a právě s knížecí pompou u přítomnosti

1618 V tutúž dobu při začátku měsíce prosince císař, chtěje sobě stavy markr. moravského náležitě ufassovati, aby podlé něho proti stavům pod obojí k. čes. vší mocí a silou svou se postavili a pomohli mu je zkompeškovati, položil jim sněm obecný do města Brna.

Direktorové dostavše zprávy o tom sněmu, vyslali tam také kommissaře své, Pavla z Říčan, Oldřicha Gerštorfa z Gerštorfu a Smila z Michalovic, davše jim instrukcí náležitou, oč by při té příležitosti obecné se všechněmi stavy mark. moravského jednati měli. Hrabě také z Turnu připojil se k nim na cestu s silnou hrstí lidu a jel s nimi též do Brna, aby jim v tom jednání byl nápomocen. Od císaře pak vyslaní, Karel kníže z Lichtenšteina, Zdeněk z Lobkovic nejv. kancléř k. čes., Henrich Libšteinský z Kolovrat a Pavel Michna, dali se také mezi stavy moravské najíti, vyjevše z Vídně 2. dne prosince, a čeští vyslaní z Prahy jeden den prvé.

Po vyřízení sněmu 20. d. prosince navrátili se kommissaři čeští zase do Prahy a při činění relací vyřízení svého dávali o témž sněmě zprávu tu, že při něm není mnoho podstatného zavříno, protože stavové pod obojí téhož markr. nebyli by všelijak jednomyslní s papeženci pro mnohé jich nátisky a zkrácení, jim v příčině náb. jejich dosavade prokazované. Za kteroužto příčinou že jsou z prostředku svého odeslali císaři v spisu stížnosti své nemalé, ano i druhé straně k odpovědi dání jich propůjčili, nejsouce úmyslu toho, aby se mu v čem jakou pomocí zavazovati měli potud, pokud jim prvé všeho toho k dokonalé nápravě nepřivede a v nábož. jich podstatnou assekurací neujistí, s tím přitom doložením patrným: nestaneli se to zpomožení týchž stížností jejich ve 3 nedělích pořád zběhlých, tedy že stavové pod obojí musejí sami na jiné prostředky jim příhodné pomysliti a mezi sebou jich pohledati.

Dříve pak, nežli týž sněm byl zavřín, Adam z Waldšteina, nejvyšší hofmistr k. čes., jakožto posel císařský k kurfirštu saskému vypravený s jistou instrukcí a psaními dostal

---

velikého zástupu lidu ze všech tří stavův i poddaných jeho 19. d. led. nejdříve z domu do kostela sv. Mikuláše v témž Menším městě vnešen a potom po vykonaném nad ním kázání z Prahy na Kostelec, čtyry míle od Prahy, s nemalým průvodem přátelstva i jiných lidí vzáctných dovezen a tam v kostele zámeckém k svým milým a vzáctným předkům přiložen jest. Mezi jinými osobami k témuž pohřbu dožádanými byli také přítomni legati Fridricha kurf. falckr. při Rejně a hraběte z Kanavy, jehožto sestru, s tety po matce dotčeného kurfiršta zplozenou, měl míti nebožtík za manželku.“ *Red.*

se do Prahy 10. d. prosince, a byv přijat od direktorův 1618
úctivě, přednesl jim ku považení artikule tyto:

1. Aby zbraně své nejprvé složili a císaři, králi, pánu a otci svému nejm. jako věrní a poslušní poddaní kořiti se nezpěčovali; tedy že mají v skutku poznati to, že na něm milostivého pána míti a v žádosti své jistotně uslyšáni budou.

2. Mezitím aby pomyslili na to, zdali by příměří mezi císařem a stavy na 2 měsíce zavříno býti mohlo.

3. Aby stavové prosili krále Ferdinanda za přímluvu k císaři, kterouž by jim pardon aneb odpuštění viny a výstupku jejich, kterého se v tom prvním unáhlení proti císaři dopustili, uprosil. Což že k žádosti jich nikoli jim neodepře.

4. Aby proti D. Jesseniusovi vydali císaři D. Ponzona a Jakuba z Tepence, hejtmana Mělnického. Pakli by zpěčovali se přistoupiti k tomu jeho vyměření, tedy že císař užije proti nim moci a síly takové, kteréž odolati možné nebude.

Direktoři vzavše o to potaz mezi sebou, odbyli ho odpovědí takovou:

Co se těch předních artikulů tří dotýče, poněvadž tu o veliké věci činiti jest, že nemohou sami stavové pod obojí v nich se tak pojednou resolvirovati, ale musejí poraditi se o ně s knížaty a stavy slezskými, konfederanty svými i s jinými. A jakž jsou se vždycky předešle v tom upřímě a zřejmě prohlašovali, k tomu že se ještě dosavade znají, že oni J. M. C. věrnými a poslušnými poddanými zůstávají a zůstati míní, nic víceji sobě nevinšujíce v tom světě, jako aby předně pánu Bohu volně sloužiti a pod milostivou J. M. C. správou i pokoje časného požívati mohli. Z strany pak směnění osob jmenovaných za D. Jessenia, k tomu že přistupují a je, když on arrestu svého předně znikne, také z vězení propustiti poručí.

Po vyřízení věci té obrátil se z Prahy do Drážďan a tam také poselství sobě poručené k zalíbení císařskému zdíti se snažil. Odtud přijev zase zpátkem do Prahy, vyhledával toho při direktořích jmenem císařským, aby mu cís. koně hlavní, kteříž byli pozůstali na hradě Praž., a k tomu některé vzácné věci z kunstovní komory neb z pokladnice královské, co by se jich na dva fassuňky složiti mohlo, vydali; ale na ten čas toho od nich užiti nemohl.

Po něm 25. d. prosince přijev do Prahy Jakub z Gryntálu, vyslaný kurf. saského, uvedl direktorům v známost oustně další mínění císařské z strany interposicí a radil jim k tomu, aby příměří s císařem na dva měsíce zavřeli a podtím k interposicí na kurfiršta od císaře vzložené a od nich při-

618 měli a on tou měrou byl ušetřín v outratách, aby pro týž válku poklady svými hýbati nemusil.

Podobným spůsobem když císař vyhledával toho snažně při králi polském, aby i on jeho lidem svým proti Čechům fedroval, a král, nemoha toho sám učiniti o své ujmě bez povolení stavův, i podal jim té žádosti ku považení: stavové považivše ji mezi sebou, učinili se králi omluveny, poněvadž se tu o těžké a pilného rozmýšlení hodné věci dotýče, že se jim vidí býti za věc nejlepší, aby jí až do nastávajícího $\frac{12}{22}$ d. ledna sněmu Varšavského poodloženo bylo, s tím přitom dalším doložením, že stavové vinšují sobě toho, aby se všechněmi milými přátely a sousedy okolními, obzvláštně pak s knížaty a stavy slezskými, v dobrém srozumění a pokoji zůstávati mohli, tak jakž starobylá jich kompaktata to s sebou s obojí strany přinášejí. Přes to všecko, pokudž by koho tak hrubě pokoj mrzel a měl velikou chuť k zaneprázdnění vojenskému, ten že bude moci sobě mysličku svou hrdinskou dosti dobře vychladiti buď na Tatařích a Turcích, kteříž pominulého času letního, vpadvše u Kyjeva do Podolska, téměř půl země polské na šíř i na dýl mečem i ohněm v zájem pohubili, aneb na Moskvanech, kteříž krajany jejich okolo Smolenska s pole sehnali a nemalý počet jich pobili. V té dvojí válce že bude moci každý takový hrdina větší cti, pochvaly a zisku nabýti, nežli kdyby se proti Čechům a Slezákům císaři potřebovati dal.

Zatím císař, chtěje se přede vším křesťanstvem očistiti v tom, že jest nikda žádných mírných, snesitedlných prostředkův k dosažení pokoje a porovnání té nevole české nepobíhal, a tu všecku vinu již stalých i budoucně nastávajících neřestí a bíd na samé stavy kr. čes. pod obojí vecpati, odeslal z Vídně v pondělí po slavnosti narození Krista pána t. j. 31. a tak posledního dne měsíce prosince i roku přítomného direktorům a stavům psaní obšírné, kteréž samo v sobě znělo takto:

Že jest jim dobře vědomé, kterak jest o to vždycky, nelitovav přitom žádné práce a nákladův, pečovati ráčil, aby sv. říše spolu s jinými jeho královstvími a zeměmi v dobrém pokoji, míře, odpočinutí a svornosti trvati, jeho věrní poddaní ve všem dobrém vzrůst svůj více a více bráti a z jeho kralování těšiti se mohli. Jakož pak že jest všemohoucí pán Bůh takovému pečování žehnati ráčil, že hned od začátku správy a panování jeho všecko šťastně a pokojně v dotčených královstvích a zemích jeho se řídilo a vedlo, oni i jiní věrní poddaní císařští všech nepřátelských předsevzetí, nátiskův a nepříležitostí vojenských osvobozeni byli,

řád pak, spravedlnost a právo svůj svobodný průchod a fedruňk míval; že pak teď pominulého času v nepřítomnosti jeho v král. čes. i obyvatelé jeho k nenabytým škodám, jiné okolní země k zkáze, císař pak sám k znamenitým outratám a nepříležitostem jsou přivedeni. 1618

Nad čímž že velikou lítost milostivou a otcovskou útrpnost míti i to vše za obzvláštní připuštění pána Boha všemohoucího poznávati ráčí. A že byl by snad hned s prvopočátku všem těm nepříležitostem vkročil v cestu, jakož pak že jest je v příčině té skrze patenty své, jichž jest datum v městě jeho Vídni v pondělí po památce slavnosti Trojice sv., t. j. 18. d. minulého června, milostivě vystřáhnouti a napomenouti dal, aby lid svůj najatý, poněvadž žádného nepřítele před rukama nebylo, rozpustili, víceji ho nenajímali, i veřejnou hotovost po domácku zastavili, že i císař další verbuňk svůj, kterýž dosti dlouho po jejich začal, zastaviti a, co lidu najato, jej podobně rozpustiti a neprodleně jisté, znamenité a vzácné osoby ku postavení na místě a k spokojení nedorozumění toho nařiditi chtíti ráčí; ohlásiv se jim přitom, aby věcem těm, kteréž o něm roztrušovány byly, jako by císař jim stavům jejich privilegia, svobody a majestaty, též sněmovní snešení a porovnání zrušiti chtěl, žádné víry nepřikládali aniž o něm co takového smýšleli, jakž dotčení patentové a jiná k nim došlá psaní to vše v sobě šíř obsahují a zavírají.

Ale že někteří z nich takové jeho otcovské napomenutí opovrhli a mimo předešle najatý počet lidu válečného ještě jednou tolik najíti, s tím k městu jeho Budějovicům přitáhnouti a je oblehnouti a soužiti dali, tak že císař pro retování téhož města, aby dokonce od k. čes. odmíšen a z něho vytisknut nebyl, musil tolikéž s lidem svým do něho vtrhnouti.

Avšak že předce na žádost jejich, též na jich lásek kurf. a knížat sv. říše, též zemi kr. českému přivtělených i jiných jemu náležejících snažné přímluvy, kurfirštův, falckraběte a saského, kteréž jsou jemu samému stavové přednesli, a oni se v tom císaři tolikéž zakázali, jako také i kurf. mohuckého a knížete bavorského hned 17. dne měsíce září a potom dáleji rozdílných časův jak skrze psaní tak i skrze jiné vzáctné k nim vypravené osoby jest se dožádati ráčil, aby se za prostředníky k té interposicí v těch přítomných neřestech potřebovati dali a císaři na to svou odpověď světlou co nejdříve odeslati nepomíjeli. Že jest pak od toho času až posavad táž interposicí předsevzata nebyla, to že jest císařem nikda nescházelo a ještě neschází, nýbrž samými interponenty dotčenými, z nichž někteří s počátku túž interposicí k sobě při-

1618 jíti nemalé rozmýšlení měli, jiní pak osobně přijedti k ní se omlouvali, ale toliko jisté osoby z rad svých vyslati chtěli. Čím že dlouhým toliko odkladům a průtahům věci se směřovalo.

Z té příčiny že jest císař jmenované prostředky a interponenty z toho, co takkoli v tom na rozmýšlení měli, vyvésti a na to znovu jich se milostivě dožádati ráčil, aby beze všech dalších výmluv takovou interposicí k sobě přijali, o jistý čas a místo sami mezi sebou se porovnali a, co nejdříve možné, v ní začátek učinili: tak že více ne na císaři, ale na jich láskách samých ta interposicí záleží, aby ji dále fedrovali; a že by císaři nic milejšího býti nemohlo, jako aby bez dalších odkladův skutečně předsevzata byla. Na jejichžto ohlášení a odpověd konečnou že každodenně očekává.

A když sou stavové a direktorové psaním svým, jehož jest datum 25. d. září císaři se ohlásili, když je císař v tom, že táž interposicí konečně předsevzata bude, jako i před všelijakými lidu svého válečného oučinky a příkořími nepřátelskými dostatečně ubezpečí, že se hned prostředkové vynajdou, na jaký by spůsob zbraně od nich složeny i také od direkcí upuštěno býti mohlo; jakož jsou se prv v témž úmyslu svém i skrze druhé psaní své po vyslaných z mark. mor., přidáním však některých víceji výminek, ještě patrněji pronesli: z té tedy příčiny že jest císař jeho lásce kurf. saskému jakožto jich nejblížeji přísedícímu, a který se také v tom hned s počátku, že by týž interposicí k sobě přijíti chtěl, categorice, zprosta beze všech výminek ohlásil, a to aby stavy v tom obojím náležitě jmenem jeho ujistil, vzkázal, jemu zase na to od sebe slovo své císařské dal, i o tu věc k němu svého schválního posla vypravil a pro snadší věci té fedruňk i vyzískání času i ty slušné výminky, kteréž při počátku k jeho císařskému povolení k jmenované interposicí byly přiloženy, neohlédaje se nic v tom na díle ani na důstojenství a reputací svou císařskou, témuž kurfirštu v moc jeho dal a poručil.

Nicméně však že stavové a direktoři, majíce sobě to skrze odpověd císařskou v známost uvedeno, že se již k takovému prostředkování a interposicí konečně směřuje, vždy předce drahně lidu cizího do kr. čes. sobě uvedli, město Plzeň ním oblehnouti dali, a když k nim od jich lásek kurfiršta saského a knížete bavorského jakožto dožádaných prostředkův, aby od téhož obležení upustili, psáno bylo, toho sou nejen neučinili, ale ještě víceji lidu, municí a střelby tam poslali, až potom i mocí a šturmem téhož města dobyli; do arciknížectví jeho rakouského vpád učinili, město Světlou jako i jiná víceji města opanovali, s mnohými nedůvodnými a ne-

jistými zprávami země jeho proti němu zjitřovati se neostýchali, i také jiné mnohé k žádnému pokoji nesměřující věci, kterých tuto vyčítati, an vůbec známé jsou, se pomíjí, před sebe brali, a tak tudy větší příčinu k spravedlivému hněvu nežli k milosti císaři podávali. 161

Však nicméně pro světlejší, nad slunce nebeské patrnější všemu světu toho dokázání, že jest od císaře nic mírného a dobrotivého k dosažení pokoje pobíháno nebylo, nemoha císař k tomu víry nikoli přiložiti, aby takové škodlivé předsevzetí s vůlí jich všechnech státi se mělo, že jest na vzáctnou přímluvu a radu jeho lásky kurf. saského, aby tím volněji, což k dalšímu upokojení věci těch zapotřebí jest, jednáno a na místě postaveno býti mohlo, k tomu příměří, k štilštandu a složení zbraní do jistého času, dav vše to jeho lásce v moc, beze všech všudyž výminek povoliti ráčil. Začež sou také poslušní stavové mark mor. jako i knížata a stavové v Slezsku pokorně žádali. Císař pak že jak pro příčinu tu, tak i pro fedruňk jiných k obecnému pokoji sloužících věcí Adama z Waldšteinu, nejv. hofmistra k. č., věrného milého k jeho lásce stěžně vypravil; ale že bude císař chtíti toho také v skutku a v pravdě dokázati, že se mu to, jako by je stavy o jich privilegia, o majestat i o svobody připraviti chtěl, nedůvodně a nepravě přičítá.

A protož že o stavích nemá pochybnosti žádné, pokudž jen pokoje opravdově žádostivi jsou, než že již aspoň jednou oči otevrou, sobě usmyslí jeho velikou náchylnost a lásku, kterouž k nim každého času nakloněn byl, i jak mnoho dobrého od něho a předkův jeho, císařův římských a králův českých, i jeho slavného domu rakouského jim stavům prokázáno jest, ano i přísahy a povinnosti své, kterouž jemu jakožto králi a pánu svému zavázáni jsou, při sobě zdravě rozváží, tudiž i ty veliké kontribucí a nikda prvé neslýchané a k snášení nemožné šacuňky a utiskování chudých a nevinných lidí, jichžto upění nebesa prorážejí, mnohem pak více zlořečenství a proklínání od Boha i ode všeho světa až i konečně za tím vším hned v patách následující pokutu a trestání boží k srdci svému připustí i na plném pozoru míti budou, v tom pak všem, cokoli jim jmenem jeho císařským a královským od kurf. saského v známost uvedeno bude, poddaně se zachovají i sami také k tomu dobrou příčinu dávati budou, aby z těch velkých obtížnosti v kr. jeho českém i v jiných zemích sjíti a ten vinšovaný pokoj fedrován býti mohl.

Pokudž by pak stavové mimo všecku naději takové jeho otcovské lásky a milostivosti poznati nechtěli a tudy proti přikázání božímu, proti všemu křesťanskému řádu, ustanovení

1618 a právu jemu jakožto králi a pánu svému se protivili, sami sebe k zkáze, jiné pak země ještě k větším škodám a outratám přivozovati i k dalším mordům, krve proléváním a lidu chudého, ubohého a nevinného k utiskování příčinu dávati nepřestávali: tehdy že císař předně ku pánu Bohu té pokorné a jisté naděje býti ráčí, že jeho božská milost jakožto věrný ochránce všech vrchností a spravedlivý soudce jeho v tom neopustí, že již potom musil by k těm příkřejším prostředkům, kterýchž jest ještě nikda až dosavad pro vyvarování dalších škod větších užívati nechtěl, z nevyhnutedlné potřeby sáhnouti.

Přitom však že sobě to poznovu pánem Bohem a vším světem osvědčuje, že ním, co by ku pokoji sloužilo, nic nescházelo a neschází, a že záhubou zemí, kteráž by odtud následovala, vinen není a nebude. V čemž že jest je otcovsky a ještě na konec a jako nazbyt opravdově napomenouti chtíti ráčil. —

Mezitím když stavové říše, kteříž náležejí do kraje bavorského, snesli se pominulého podzimku o jistou defensí, vidouce, že ten oheň v k. čes. čím dále tím silněji se rozmáhá: tedy Maximilian, kníže bavorské, kráčeje dále podlé toho snešení krajského a maje na pilném pozoru zemi svou i to, nač již tehdáž z strany strejce svého, Fridricha falckrabího kurfiršta, přemýšlel, ujal se s povolením kapitoly města a zámku Pasova a osadil jej lidem vojenským, protože jakožto město hraničné bylo mu k mnohým příčinám a fortelům hrubě platné. —

Na skonání pak roku připlouli z Indie z království Peru šífové španělští do portu sv. Lukáše v Hišpanii, přinesše s sebou zboží drahého s zlatem a stříbrem za 14 millionů. Ale z té summy náleželo kupcům a jiným privátním lidem půl čtrnácte millionů, ostatek pak samému králi, ačkoli on potom věděl dobře, jak sobě víceji od týchž poddaných svých z té summy vypůjčiti a je papírem neb jinými způsoby odbýti. Takové pak peníze odeslal hned skrze veksle ku potřebám vojenským na díle do knížectví mediolanského, na díle do Flandrie a částku nějakou i do říše císaři pro lepší války proti Čechům zdvižení. —

Okolo těch časův někdo z dobrých a dověrných přátel stavův král. čes. pod obojí, vida, jak ty věci vojenské po jejich straně řídí se, a obávaje se, aby v něčem tom direktoři spolu s stavy škodlivě nepřehlídli a se neobmeškali, vydal na světlo v jazyku německém diškurs nedlouhý k výstraze jejich, kterýž sám v sobě zněl takto:

Z strany nynějšího spůsobu v král. čes. nacházejí se mnozí onací a rozšafní lidé, jakkoli všelijaké praktiky španělské a jezuitské jsou jim výborně známé, a to i mezi stavy evangelitskými samými, kteříž při té věci přes příliš starostliví a choulostiví jsou. Ačkoli zajisté to vůbec vědomé a známé jest, že ty věci obecné, co se císaře tkne, ne tak s vůlí a s jeho míněním dokonalým, jako podlé direkcí a intentu Španěla naskrze k válce a násilí otevřenému se schylují a šikují; s tím však se vším porozumívá se tomu velmi snadně, že mnozí z stavův téhož kr. čes. ustanovují se v té naději marné, že ještě budou moci z toho labyrintu se vyplésti pokojnými a snesitedlnými prostředky, ješto to domnění jejich jest pravé a dokonalé osidlo, na Čechy rovně, jako tam na onen čas na M. Jana z Husince glejt císařský, nalíčené; pročež také velmi pilně vydávají se na všecky mírné prostředky, jimiž by sobě z toho nedorozumění pomohli. 161

Tou tedy příčinou rádi by viděli, aby jejich nejpřednější nejvyšší vojenští s lidem svým s pole strhli, a proto také dosavad odkládají s vytištěním té druhé apologie obšírnější, kterouž lidi dosti dlouho troštovali, k nížto však mají dáno sobě dosti příčiny tou odpovědí na první apologii, kterouž proti ní kdosi z jezuitské stvůry nad míru důtklivě a jízlivě sepsal. Odtud také to pošlo, že nic platného a skutečného, když čas příhodný toho byl, proti Budějovicům předsevzato není; ovšem pak méně že se lid jejich nemá k žádnému na nepřítele se uspíšení a k prevencí, aby se válka ta přenesla do místa toho, z něhož by se král. české velmi lehce opanovati mohlo, aneb z které strany ono pro zlé a neupřímé sousedy dostatečně opatřeno není. Anobrž když proti patrnému troštu a zakázání císařskému již i hrabě z Dampíru do království vpád učinil, a Čechové mohli ho s lidem svým velmi dobře a snadno ven z země vyprati; však že všeho toho pominuto jest, na díle snad proto, že generalové neměli dané sobě k tomu od direktorův dokonalé moci a svobody, na díle pak proto, aby tudy dokázali toho skutkem, že stavové ku prolévání krve křesťanské žádné chuti a líbosti nemají. Což musí se sice těch šlechetných lidí milostivému přirození a pokojné mysli připisovati, jakož pak to věc sama v sobě chvalitebná, počestná a křesťanská jest, ale však v takovém spůsobu království jich zbouřeném, rebus sic stantibus, docela nebezpečná.

Nebo poněvadž Čechové vědí o tom víceji, nežli potřeba ukazuje, jak dobré a platné přátely měli by na těch nejpřednějších informatořích císařských, kteříž ho proti nim bez přestání zjitřují, a co smýšlejí o nich: pročež z nevyhnutedlné potřeby musejí tu defensí začatou tím živěji k místu a konci sobě

kterouž ... míti Čechové ta
moci měli, aneb takových potřeb
kteříž by je, kdyby na ně pro tu smlo
pomocí svou zastali a zastoupili; ted
sicí malou platnost s sebou přinese.
strana jich odporná nic dáleji jim dr
dokavadž by se ňáké své příležitosti l
nemohla — tak dlouho zahrává kočka
žere —; poněvadž ta regule, že kacířům v
při straně jich protivné v zapomenutí
víceji, když pater z Kolovrat, jeden z
zuitských, to zjevně mluviti a sebe „Co
lovským, jmenovati smí, jezuiti pak" G
mohou; kteřížto jonáci od Žamberka t
obecném pokoji, jako satan po pravdě.

Ale to všecko jest jen pouhé zko
se dotčení jezuiti sami v tom v svých s
nášejí, ukazujíce cesty i prostředky k to
do k. čes. zase uvedeni býti.

Kde tedy patrně se vidí a poznává ú
porné a to z jejího vlastního intentu, z s
jen nimi k dokonalému pádu a zkáze kr. če
řuje, a že jak náboženství tak i svoboda j
prasknouti musí: v takovýchto jistě přípa
nesluší míti žádného pozoru na žádné takové
důmysly, trošty a jablka těšínská, ale zpro
politické: „Obecné dobré jest vrch práva.
čestné a slušné jest, cožkoli člověk pro obh
činí. Lépeji jest, nepřítele svého předjíti, než
šel. Žádný není povinen, k zkáze ...
očekávati ...

vody žádný dvakráte vstoupiti nemůže; pročež na rychlosti a příležitosti dobré všecko to záleží, obzvláště při takových domácích válkách. Komu štěstí slouží, tomu hned všickni lidé přízní svou se nachylují.“ 161

Již jest se v příčině té ve dvou měsících mnohem víceji stalo, nežli náleželo, když mnozí lidé vzáctní z rozličných míst radili císaři upřímě k milostivosti a k složení zbraní. Země jeho dědičné naprosily se ho do vole, aby zkázy jich dokonalé ušetřil. Stavové pak král. č. poddávali se dosti hluboce kommissí císařské, kterouž byli tak drahný čas kojeni, ano i milosti jeho.

Ale s tím se vším neřkuli nic vyřízeno a objednáno, nýbrž v tom čase, kterého Čechové daremně zmařili, strana odporná dovedla sobě toho, načež také vlastně šla, že při papeži, při Hišpanovi, při polském králi, při knížatech vlaských, ano i po říši všudyž pomoci a fedruňku proti nim vyhledávala — k níž jest také velmi snadno povoleno, protože stavové vyhlášeni jsou za zjevné kacíře z pouhé zlosti a nenávisti proti luteranům a kalvinianům —, že sobě velikou sílu lidu válečného nashromáždila, že pro tu příčinu i všecky zámky pomezní v Uhřích z munici a z lidu obloupila a obnažila, nemajíc v tom rozmyslu naprosto žádného, že jest i ty nevinné země dědičné rozličnými mustrplacy a durchcugy i rozložením lidu toho po městech jejich na nejvyšší stížila, a to vše k tomu jedinému cíli, když by zdála se býti Čechům dosti silná, aby jim hned jednou ranou tak tuhý pardus dala, až by po něm všickni na dokonalou mizinu a zkázu přivedeni byli.

A protož majíť stavové král. čes. hrubý čas, aby na tak přenáramné nebezpečenství velmi bedlivý pozor měli. Pakliť budou v tom příliš nedbanliví, tehdy mohli by sami velebnosti božské, kteráž beze vší pochybnosti jim předešle toho obdarování a majestatu na svobodné náboženství z zvláštní své milosti propůjčiti a jim pravdy a slova svého svatého udatně přikázati ráčila, dáti příčinu k tomu, aby na ně pro tu jich ospanlivou nedbanlivost, neprozřetedlnost, lenivost a nevděčnost jako i pro pohrdání svévolné těmi jim naskytnutými prostředky příhodnými, jimiž sebe a pře své proti odpůrcům svým dosti příležitě hájiti a zastávati mohli, s dobře od nich zasloužilou pokutou a trestáním dokročiti musila.

Dále, budouli Čechové při takovém zřetedlném a před očima jim plápolajícím nebezpečenství déleji a choulostivěji se meškati a prodlévati a ustrnouce se na něčem opravdovém dříve, nežli by strana jich odporná mocněji se zsílila a nějakého většího fortele proti nim se ujala, něco skutečného a

1618 platného před sebe nevezmou pro obhájení náboženství a svobod svých starobylých: tedy mnozí z jich dobrých přátel a zástupcův budou mysliti o nich to, že ta nejprvnější jich exekucí a potrestání některých rušitelův pokoje obecného nic jiného nebyla, jediné pouhé jich unáhlení, smělost a bravúda nepodstatná, beze všeho pomyšlení zdravého, jaké jim budoucně odtud nebezpečenství vzroste, mnohem pak víceji bez uvážení bedlivého prostředkův potřebných, jimiž by dotčené nebezpečenství od sebe a vlasti své odvrátiti mohli, an v takových náhlých příbězích takové rozmyšlení zdravé jest věc nejplatnější a nejpodstatnější — a tak že žádné při nich stálosti a živosti k vyvedení věci té od nich tak kvapně začaté nadáti se není; jakož pak tou svou choulostivostí již pronášejí to na sobě, když tak hrubě naříkají, jako by ode všech všudyž radou i pomocí byli opuštěni, an ještě žádné takové nuzné potřeby a nebezpečenství před rukama není, aby M. Jan Hus z mrtvých vstáti, je těšiti ano i Jana Žižku z hrobu na svět povolati měl, aby na buben, koží jeho povlečený, nenadále zahřměl a lid jim ku pomoci svolával, poněvadž jsou daleko silnější a všelijakými potřebami zásobenější nežli strana jich odporná.

A z té příčiny, jakž mnozí lidé rozumní a prozřetedlní jsou v domnění tom, kurfirštové, knížata a stavové sjednocení v říši nábož. evang. nechtějí se tak plaše a hluboce pustiti, aby s pomocí svou stavům českým na retuňk přispěli, že by snad národ český snadno se císaři poddati, jakýs takýs pokoj s ním učiniti a se smířiti, anebo snad, jakž jest se toho při nich velice obávati, i v té válce příliš škodlivé v něčem poblouditi a přehlídnouti mohl; a kdyby cokoli toho se stalo, aby assistenti a pomocníci jejich sami v tom kališti osáknouti a ten celý řad za Čechy vypíjeti a perně zaplatiti musili.

K tomu rozmyslu jich přistupuje ještě i tento druhý: ačkoli Slezáci, Moravané i Rakušané byli by již na díle vzhůru; s tím však se vším ještě žádný z nich dosavad nechce se té věci patrně a dokonale ujímati a činiti účastna, bezpochyby že se rozhlédají všickni na ty již svrchu připomenuté rozmysly, případnosti a konsiderací nebezpečné.

S tímť však se vším protoť Čechové nemají sobě zoufati a tratiti všecku naději dobrou o svých spoluoudech a domácích víry, jako by již všecka vroucnost při nich ustydla; nýbrž povinni jsou mnohem víceji mysliti na to, jak dotčená horlivost pravá byla by mocná a silná, a kde ona v lidských srdcích rozhojní se a panuje, že jí žádná moc překážeti a hindrovati nemůže. Jakož pak všickni opravdoví křesťané mohou se sami snadno v tom zdravě upamatovati, čím jedni druhým ve všech slušných případnostech povinni jsou; předně

však a obzvláště, kdeť se společné jich víry a náboženství křesťanského dotýče, aby sebe vespolek jakožto jednoho těla oudové, jehožto hlava jest Kristus a ne papež, pomocí náležitou neopouštěli, ale dle možnosti i modlitbami obecnými i zbraněmi právem k tomu propůjčenými zmužile zastávali a nětčeho toho opomítati a pomíjeti za věc slušnou a náležitou sobě to nepokládali. A jakkoli třebas jeden i druhý z stavův sv. říše byl by na to od strany odporné přemluven a nabaňkován, aby víceji proti Čechům nežli Čechům pomáhal, ač autor, aby k tomu přijíti mělo, věřiti nechce, poněvadž osoby ty byly by náboženství čistého následovníci, ano i ohlášení jejich upřímá domněni to patrně porážejí, totiž, pokudž by se taková válka ku potlačení náboženství evang. vztahovala, že i oni chtějí podlé jiných činiti to, čím sebe podlé svědomí dobrého Bohu a církvi povinni býti uznávají: a přes to byť se to i stalo, nikoliť nám jedna lašťovice nepřinese podletí, nebo Bůh jest sám naše útočiště i stavův k. čes., kteřížto spolu se všemi pravými křesťany mají na toho jediného spoléhati a těšiti se neomylně tím, že všechněm všudyž nepřátelům křesťanským jest věc naprosto nemožná, aby lid boží, evangelium Kristovo dočista vykořeniti, volný průchod a cestu pravdě jeho svaté zaklestiti měli a mohli.

Tou tedy měrou a příčinou někteří mudráci světští radí kurfirštům, knížatům a stavům evang. v říši, aby s tou věcí hrubě nekvapili, nýbrž podívali se ještě za některou chvíli, jak nejdříve sami Čechové, o jejichžto kůži tu nejvíce běží, budou sobě hrdinsky i prozřetedlně v tom předsevzetí svém počínati, a zdali tak, jak sou směle začali, i s opravdovou živostí dáleji v tom kráčeti budou, jakž předkové jejich v oněch válkách po smrti M. Jana Husa chovati se snažili; též budouli chtíti spolčiti se s nimi za jednoho člověka jakož jiní okolní jich sousedé tak ovšem knížata a stavové slezští a zastávati pře společné, poněvadž v stížnostech svých srovnávají se obojí za jedno.

Ale potřebí jest týmž sjednoceným knížatům a stavům býti na hotově, buď že se Čechům dobře neb zle při předsevzetí jich povede, a, pokudž by se jim co nešťastného zvedlo, náležitou pomocí jich neopouštěti. Takové zajisté jich zkrácení, staloli by se kdy, nebude k průbě a zkušení víry i stálosti jich křesťanské, zatím i k rychlému probuzení jako ňákým šturmovním zvonem všechněch jejich spoluoudův a domácích víry.

Dále i tohoť bedlivě při věci té považiti sluší: jestliže by Čechové prohráli při svou, tedy jiní spoluoudové a bratři jich musiliť by jim věrně z toho neštěstí pomoci proto, aby

18 dokonce potištěni a zjezděni nebyli; nebo by se potom ta konsekvencí a tragédie ouhrnkem na všecky jiné evangeliky svezla. Tuť bychom musili očekávati a podívati se, co by strana odporná s takovým sem i tam létavým, těkavým, prosté vítězství pyšně heraltujícím, avšak o žoldu svém nespokojeným vojskem dále před sebe bráti chtěla. Jakož pak bylo by se obávati, žeť by je vedla na pěkná zelená a čerstvá pastviska a do zemí plných, v nichž by se po vůli své náležitě zotaviti, potravy a žoldu svého zouplna dosáhnouti mohlo. A tak dálo by se od dotčených vítězů nepochybně to, což sou sobě již od dávního času rádi a s velikou chutí činiti a provozovati vinšovali, ale k skutečnému vyřízení ještě až dosavad sobě toho přivésti nemohli.

Pakli by se zdařilo Čechům, žeť by oni obdrželi vítězství, tímť by konečně hře té dokonalé přítrže a konce neudělali, poněvadž Hišpan zajisté a celý dům rakouský pokládá sobě k. čes. za dědičné království, ano v tom i vůbec světle a neukrytě znáti se dávají; tedyť jest jistá věc, než by upustili od něho, že by vynaložili na to všecku svou moc, sílu a jmění, jako se v Nidrlantu dálo, tak že Čechové, byť krásně zvítězili, proto by žádného naprosto oddechu a odpočinutí míti a tou měrou ani rukou dáleji okolo sebe sáhati by nemohli.

V tom by také okolní sousedé jejich, kurfirštové, knížata a stavové říše nebyli od španělských direktorův ničímž zjištěni, aby se od nich s nětčím nepříjemným budoucně potkati nemuseli. Pročež sám rozum a povaha přirozená moci světa tomu nás učí, abychom těm lidem činili za času náležitou překážku a síle jich udatně odpírali, jichžto sousedství nám zřejmě škodlivé a záhubné, moc pak a síla, jak nám samým tak i našim sousedům okolním příliš strašlivá jest, když ustavičně usilují o to, aby nás sobě pod svou moc a jho otrocké přivésti i o naše náboženství a svobodu starobylou dokonce připraviti mohli.

Tuťhle jest opravdové a dostatečné pomoci zapotřebí, kteráž také stavy král. čes. nezmýlí ani nemine, když jen oni sami také náboženství a svobod svých hrdinsky dle nejvyšší možnosti zastávati a nepřátelům svým udatně odpírati budou. Což když stane se jak od nich tak i od jiných věrných zástupcův, tedy aspoň při nejmenším pojde z toho užitek ten, že tím prostředkem obecný pokoj zase navrácen a upevněn, náboženství pak a svoboda jich starobylá na další časy volný průchod svůj míti a zase zdárně zkvétati bude.

To vše buď psáno bez ouhony a zkrácení soudu lidí prozřetedlnějších a na opravu jich.

(Konec dílu II.)

Jmena osob a míst.

E.

F.

G.

H.

Ch.

I.

J.

K.

L.

R.

Ř.

S.

Š.

